Al. Dumas
Cei
Patruzeci
și Cinci

ALEXANDRE DUMAS

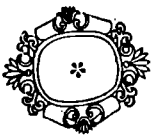

CEI PATRUZECI ŞI CINCI

ÎN ROMÂNEŞTE DE OVIDIU CONSTANTINESCU

EDITURA TINERETULUI

Coperta de *POMPILIU DUMITRESCU*

ALEXANDRE DUMAS
LES QUARANTE-CINQ
ÉDITIONS BAUDELAIRE
Paris — 1966

I

POARTA SAINT-ANTOINE

Etiamsi omnes[1]*!*

În ziua de 26 octombrie a anului 1585, împotriva obiceiului, la orele zece și jumătate dimineața, barierele porții Saint-Antoine erau încă zăvorîte.

La orele unsprezece fără un sfert, un detașament de douăzeci de elvețieni care, după uniformă, se vădeau a fi în slujba celor mai buni prieteni ai regelui Henric al III-lea, care domnea pe vremea aceea, se scurse prin capătul străzii Mortellerie, îndreptîndu-se spre poarta Saint-Antoine care se deschise în momentul cînd ostașii ajunseră în dreptul ei, pentru a se închide la loc în urma lor; după ce ieșiră pe poartă, gărzile se înșiruiră de-a lungul gardurilor vii ce împrejmuiau ocolurile răspîndite dincolo de barieră, de o parte și de alta a drumului, și numai cît se arătară la față, și făcură să se dea îndărăt o mulțime de țărani și tîrgoveți ce veniseră de la Montreuil, de la Vincennes și de la Saint-Maur ca să pătrundă în oraș înainte de amiază, lucru pe care nu apucaseră încă să-l înfăptuiască, deoarece, precum am spus, poarta era zăvorîtă.

Dacă-i adevărat că gloata atrage după sine, așa cum este și firesc, o întreagă harababură, s-ar fi putut crede că, trimițînd la fața locului gărzile, domnul prefect al poliției voise să preîntîmpine învălmășeala ce s-ar fi putut isca la poarta Saint-Antoine.

Într-adevăr, venise lume după lume : mai în fiece clipă soseau pe cele trei drumuri ce se înmănuncheau în locul acela călugări de la mînăstirile din împrejurimile orașului, femei așezate pieziș pe tarnițele din spinarea măgari-

[1] Cuvintele apostolului Petru, adresate lui Isus : „Etiamsi omnes, ego non" (în limba latină în text), adică : „Chiar dacă toți se vor lepăda de tine, eu îți voi rămîne credincios".

lor, țărani cu căruțele sporind mereu grosul mulțimii, și așa destul de numeroase, pe care porțile, ca niciodată ferecate la ceasul acela, o siliseră să se oprească la barieră, și toți laolaltă, prin întrebările lor mai mult sau mai puțin stăruitoare, stîrneau un freamăt nedeslușit ce zăbovea în aer ca un ison neîntrerupt ; doar cînd și cînd, unele glasuri se ridicau cu o octavă deasupra diapazonului general, răbufnind amenințătoare sau tînguioase.

Afară de gloata noilor sosiți care doreau să intre în oraș, se mai puteau observa cîteva pîlcuri răzlețe ce păreau să se fi desprins din sînul ei. Acestea, în loc să încerce a răzbate cu privirea printre ostrețele barierei în inima orașului, cercetau cu ochi lacomi zarea țărmurită de mînăstirea iacobinilor, de chinovia din Vincennes și de Croix Faubin, ca și cînd pe unul din cele trei drumuri răsfirate în evantai ar fi trebuit să soseacă mai știu eu ce Mesia.

Respectivele grupuri semănau destul de bine cu ostroavele ce se înalță liniștite în mijlocul Senei în timp ce în jurul lor apele, învolburîndu-se sau zburdînd, desprind fie cîte o bucată de gazon, fie cîte un trunchi de salcie bătrînă care, după ce a stat un timp în cumpănă pe undele învîrtejite, se lasă în cele din urmă tîrît de curent.

Aceste grupuri asupra cărora insistăm cu tot dinadinsul, pentru motivul că merită toată atenția noastră, erau alcătuite în majoritate din cetățeni ai Parisului bine încotoșmănați în hainele lor cu mîneci bufante și ciorapii lungi strînși pe picior, căci, am uitat să spunem, era o vreme friguroasă, sufla un vînt tăios și nori groși se rostogoleau deasupra pămîntului, ca și cînd ar fi vrut să despoaie arborii, smulgînd și ultimele frunze îngălbenite ce încă se mai legănau jalnic pe crengi.

Trei dintre acești cetățeni stăteau la taifas, sau mai degrabă doi dintre ei pălăvrăgeau, iar al treilea se mulțumea să asculte. Pentru a ne tălmăci și mai bine gîndul trebuie să spunem că cel de al treilea nici măcar nu părea să asculte, într-atît de stăruitor privea spre Vincennes.

Să ne ocupăm mai întîi de cel din urmă.

Era probabil înalt de statură dacă s-ar fi ridicat în picioare. Deocamdată însă picioarele-i lungi, cu care nu știa ce să facă atunci cînd nu le folosea potrivit cu meni-

rea lor, punîndu-le în mișcare, erau îndoite sub el; în timp ce brațele sale, tot atît de lungi în raport cu picioarele, stăteau încrucișate la piept. Rezemat cu spatele de un gard viu ale cărui ramuri elastice îi ofereau un sprijin destul de puternic, omul își ținea obrazul adăpostit după palma lui lătăreață, cu îndărătnicia unuia care, din prudență, se ferește să fie recunoscut, lăsînd doar ochiul să scapere cîte o privire pătrunzătoare printre degetul mijlociu și inelar, întredeschise doar atîta cît e nevoie ca să se strecoare raza vizuală.

Alături de acest personaj atît de ciudat, un omuleț bondoc, cocoțat pe un dîmb, stătea de vorbă cu un ins mătăhălos, căruia îi scăpau mereu picioarele pe povîrnișul dîmbului și care, ori de cîte ori era gata să cadă, se agăța de nasturii de la vesta cu mîneci bufante a interlocutorului său.

La acești doi cetățeni, care, împreună cu cel așezat pe jos, alcătuiau numărul cabalistic trei, ne-am referit într-unul din precedentele paragrafe.

— Da, jupîne Miton — cuvînta bondocul, adresîndu-se mătăhălosului — da, am spus și repet că vor fi o sută de mii de persoane în jurul eșafodului cînd va muri Salcède, o sută de mii pe puțin. Uite, fără să-i mai punem la socoteală pe cei care se află în clipa de față în Piața Grève sau care au pornit-o într-acolo din diferite cartiere ale Parisului, uite numai ce omenire-i aici și gîndește-te că nu-i vorba decît de o singură poartă. Îți dai seama ce trebuie să fie, căci, dacă ar fi să le numărăm pe toate, am vedea că sînt șaisprezece porți în cap.

— O sută de mii e mult, cumetre Friard — răspunse mătăhălosul; o bună parte dintre ei, ascultă ce-ți spun, vor face ca mine și nu se vor duce să vadă cum e rupt în bucăți nenorocitul ăla de Salcède, de teamă să nu iasă cine știe ce tărăboi, și pe bună dreptate.

— Jupîne Miton, jupîne Miton, ia seama — îi răspunse bondocul — vorbești ca un politic[1]. N-o să fie nimic, pun mîna-n foc că n-o să fie nimic, dar nimic. Apoi, văzînd că

[1] *Politicii* constituiau un partid tolerant care condamna deopotrivă excesele catolicilor și ale protestanților și căuta să ridice spiritul național în Franța, înlăturînd atît influența englezilor cît și a spaniolilor.

interlocutorul său clatină din cap neîncrezător : Nu-i așa, domnule ? continuă el, întorcîndu-se către insul cu brațe și picioare lungi, care, de unde pînă atunci se uitase stăruitor spre Vincennes, își sucise cu o clipă înainte, fără a coborî palma cu care își acoperea fața, își sucise, zic, obrazul pe sfert, ațintindu-și privirea asupra barierei ce părea să fie acum țelul atenției sale.

— Mă rog ? rosti omul, întrebător, ca și cînd n-ar fi auzit decît interpelarea ce-i era adresată, și nicidecum vorbele schimbate cu cel de-al doilea cetățean înaintea acestei interpelări.

— Ziceam că n-o să fie nimic în Piața Grève azi.

— Cred că vă înșelați și că Salcède va fi totuși executat — răspunse tacticos cel cu brațe lungi.

— Fără doar și poate : dar ziceam că n-o să fie nici o zarvă cu prilejul execuției.

— Ba cum nu, o să se audă plesnele trosnind cînd au să dea bice cailor.

— Nu ne-nțelegem de loc. Spunînd zarvă, mă gîndeam la o răscoală, ori eu tocmai asta ziceam, că n-o să fie nici o răscoală în Piața Grève : dacă s-ar fi așteptat să se aprindă vreo răscoală, regele n-ar fi poruncit să se împodobească un balcon la primărie, ca să poată privi cazne le osînditului împreună cu cele două regine și cu o parte din curteni.

— Parcă regii pot ști dinainte cînd e pe cale să se aprindă vreo răscoală ? spuse, ridicînd din umeri cu o nemărginită milă, omul cu brațe de un stînjen și picioare de o poștă.

— Oho ! se minună jupîn Miton, aplecîndu-se la urechea interlocutorului său. Omul ăsta are un fel de a vorbi cam ciudat. Îl cunoști cumva, cumetre ?

— Nu — răspunse bondocul.

— Păi cin' te pune atunci să-i vorbești ?

— I-am vorbit și eu așa, ca să nu tac.

— Rău faci : vezi bine doar că nu prea e guraliv din fire.

— Mi se pare totuși — rosti cumătrul Friard, destul de tare ca să poată fi auzit de omul cu brațe lungi — că una dintre cele mai mari bucurii ale vieții este să-ți împărtășești gîndurile.

— Ai dreptate, însă numai cuiva pe care-l cunoști — răspunse jupîn Miton, nicidecum unuia despre care habar n-ai cine e.

— Oamenii nu sînt oare cu toții frați între ei? Cum zice popa de la Saint-Leu — adăugă cumătrul Friard pe un ton convingător.

— Pesemne or fi fost la început de tot, dar în vremea noastră legăturile de rudenie s-au destrămat destul de serios, cumetre Friard. Spune-mi mie ce-ai de spus, dacă ții neapărat să pălăvrăgești, și lasă-l pe veneticul ăsta cu gîndurile lui.

— Numai că pe dumneata te cunosc de cînd lumea, dac-ar fi să-ți dau ascultare, și știu dinainte ce ai să-mi răspunzi; în timp ce, dimpotrivă, necunoscutul ăsta poate că ar avea ceva nou să-mi spună.

— Sst! Vezi că trage cu urechea.

— Cu atît mai bine dacă trage cu urechea; poate că așa o să-mi răspundă. Va să zică, domnule — continuă cumătrul Friard, întorcîndu-se către necunoscut — credeți c-o să fie zarvă în Piața Grève?

— Eu? Nu țin minte să fi spus așa ceva.

— Nici cu nu pretind c-ați fi spus-o — urmă Friard cu un ton care ar fi vrut să fie insinuant — ziceam doar că-i un lucru pe care-l gîndiți, atîta tot.

— Și de unde puteți fi atît de sigur? Nu cumva sînteți vrăjitor, jupîne Friard?

— Ia te uită: mă cunoaște! exclamă tîrgovețul, peste măsură de uimit. Oare de unde m-o fi cunoscînd?

— Păi nu ți-am rostit de vreo două-trei ori numele, cumetre? spuse Miton, dînd din umeri ca unul care s-ar fi rușinat față de un străin de inteligența mărginită a interlocutorului său.

— Aha! Ai dreptate — mărturisi Friard, străduindu-se să se dumerească și, dumerindu-se, în sfîrșit, mulțumită acestei strădanii, continuă: Zău dacă n-ai dreptate, să mor eu! Păi dacă mă cunoaște, înseamnă c-o să-mi răspundă. Cum ziceam, domnule — urmă el, adresîndu-se necunoscutului — cred că dumneavoastră credeți c-o să fie zarvă în Piața Grève, căci dacă n-ați crede așa ceva, ați fi acolo de față, pe cînd, cum văd eu, dumneavoastră sînteți aici... care va să zică!

Acest *care va să zică* dovedea că jupîn Friard atinsese în deducţiile sale limita cea mai îndepărtată a puterii lui de judecată şi a inteligenţei sale.

— Dar dumneavoastră, domnule Friard, de vreme ce credeţi cu totul altceva decît credeţi că eu cred — răspunse necunoscutul, apăsînd pe cuvintele rostite cu puţin înainte de interlocutorul său şi pe care le folosea la rîndul lui — cum se face că nu sînteţi în clipa de faţă în Piaţa Grève ? Mi se pare totuşi că spectacolul este destul de atrăgător pentru ca prietenii regelui să dea năvală la locul cu pricina. Aşa stînd lucrurile, poate c-o să-mi răspundeţi că domnia voastră nu vă număraţi printre prietenii regelui, ci printre ciracii domnului de Guise, şi că-i aşteptaţi aici pe loreni, care, zice-se, vor să cotropească Parisul pentru a-l scăpa de la moarte pe domnul de Salcède.

— Nu — domnule, răspunse cu însufleţire bondocul, vădit speriat de bănuielile necunoscutului — nu, domnule, aştept să vină nevastă-mea, doamna Nicole Friard, care s-a dus să ducă douăzeci şi patru de feţe de masă la chinovia iacobinilor, avînd cinstea de a fi spălătoreasa particulară a lui dom Modeste Gorenflot, stareţul numitei chinovii a iacobinilor. Dar ca să ne întoarcem la tămbălăul despre care vorbea cumătrul Miton şi în care nu cred nicidecum, ca şi dumneavoastră, de altfel, aşa spuneaţi cel puţin...

— Cumetre, cumetre ! strigă Miton. Ia te uită numai ce dăndănaie !

Jupîn Friard privi în direcţia spre care era îndreptat degetul însoţitorului său şi văzu că, pe lîngă faptul că bariera era coborîtă, ceea ce dăduse şi aşa destul de gîndit tuturor, se pregăteau acum să închidă şi poarta.

După ce poarta fu zăvorîtă, o parte dintre elveţieni veniră să se posteze în faţa şanţului.

— Cum aşa ? ! izbucni Friard, schimbîndu-se la faţă. N-ajungea c-au lăsat bariera ? S-au apucat acum să ferece şi poarta ?

— Ei, vezi, ce ţi-am spus eu ? răspunse Miton, pălind la rîndul său.

— Nostim, nu-i aşa ? rosti necunoscutul, rînjind.

Şi rînjind, dădu la iveală, printre firele din mustăţi şi perii din barbă, un îndoit şirag de dinţi strălucitori şi

tăioși ce păreau minunat de bine ascuțiți datorită obișnuinței de a se folosi de ei cel puțin de patru ori pe zi.

La vederea acestor noi măsuri de precauție, un lung freamăt de mirare și cîteva strigăte înspăimîntate se ridicară din sînul mulțimii ticsite ce se îmbulzea la bariera orașului.

— Faceți loc ! Dați-vă la o parte ! trîmbița vocea poruncitoare a unui ofițer.

Manevra fu îndeplinită într-o clipă, nu fără a întîmpina unele greutăți : oamenii călări și cei din căruțe, siliți să se tragă înapoi, striviră pe ici, pe colo cîteva picioare și frînseră cîteva coaste în dreapta și-n stînga în învălmășeală.

Femeile țipau, bărbații înjurau ; cei care puteau să fugă își luau tălpășița, dînd buzna unii peste alții.

— Lorenii ! Lorenii ! se auzi strigînd în toiul harababurii.

Răcnetul cel mai cumplit pe care-l poate cuprinde palidul vocabular al spaimei n-ar fi avut un efect atît de prompt și atît de hotărîtor ca strigătul acesta : „Lorenii !"

— Ei, ai văzut, ai văzut ? scînci Miton, tremurînd tot. Lorenii, lorenii, s-o ștergem !

— S-o ștergem, dar unde ? întrebă Friard.

— În ocolul ăsta — strigă Miton, sîngerîndu-și palmele în timp ce se căznea să apuce ramurile ghimpoase ale îngrăditurii de mărăcini în care ședea tolănit necunoscutul !

— În ocolul ăsta ! repetă Friard. Lesne de spus, dar greu de făcut, jupîne Miton. Nu văd nici o spărtură pe unde am putea intra înăuntru și cred că n-oi fi vrînd să sar peste hățișul ăsta mai înalt ca mine.

— Am să-ncerc — spuse Miton — am să-ncerc.

Și se căzni din nou să treacă.

— Hei, deschide ochii, mătușă ! strigă Friard, cuprins de disperare ca omul care se simte pe cale să-și piardă cumpătul. Nu vezi că măgarul dumitale dă peste mine ? Uf, domnule călăreț, ia aminte, calul domniei tale e cam nărăvaș ! Ce dracu faci, amice, îmi bagi hulubele căruței în coaste ?

În timp ce jupîn Miton se agăța de ramurile hățișului, vrînd cu tot dinadinsul să sară pe deasupra, iar cumătrul

Friard căuta de-a surda o răritură ca să se poată strecura pe dedesubt, necunoscutul se sculase de jos, își desfăcuse cataligele picioarelor și, dintr-o singură mișcare, întocmai ca un călăreț care se saltă în șa, trecu peste hățișul de mărăcini fără ca vreo crenguță să-i atingă pantalonii.

Jupîn Miton îi urmă pilda, rupîndu-și nădragii în trei locuri : nu tot același lucru se putea spune despre cumătrul Friard, care, neputînd să treacă nici peste și nici pe sub îngrăditură și văzîndu-se tot mai serios amenințat să fie stîlcit de gloată, scotea niște țipete sfîșietoare, cînd necunoscutul, întinzînd brațul său lung de un stînjen, îl înșfăcă de gulerul plisat și scrobit, precum și de gulerul hainei și, ridicîndu-l în aer, îl strămută de partea cealaltă a gardului cu aceeași ușurință cu care ar fi apucat un copil.

— Ohoho ! se minună jupîn Miton, înveselit de această scamatorie și urmărind cu ochii înălțarea și coborîrea prietenului său, jupîn Friard. Zău dacă nu semeni cu firma de la Marele Absalom !

— Uf ! suspină Friard, punînd piciorul pe pămînt. Să semăn cu ce-oi semăna, bine că mă văzui, în sfîrșit, dincoace de gard, prin milostenia domniei sale. Apoi, îndreptîndu-și spinarea pentru a privi chipul necunoscutului, căruia abia dacă-i ajungea pînă la piept, zise : Ah, domnule, nu știu cum să vă mulțumesc. Dar bine, domnule, dumneavoastră sînteți un adevărat Hercule, pe legea mea, să nu-mi spuneți mie Jean Friard dacă vă mint ! Care-i numele domniei voastre, domnule, numele izbăvitorului și prietenului meu ?

Și omul nostru rosti într-adevăr ultimele cuvinte cu toată rîvna unei inimi pline de recunoștință.

— Mă cheamă Briquet, domnule — răspunse necunoscutul — Robert Briquet, dacă socotiți că asta vă poate fi de vreun ajutor.

— Dar mi-ați fost chiar de mare ajutor, domnule Robert Briquet, un ajutor neprețuit, ca să zic așa ; nevastă-mea o să vă binecuvînteze. Adevărat, ce-o fi cu nevastă-mea, sărăcuța ? O, Doamne Dumnezeule ! O s-o strivească gloata. Ah, afurisiții ăștia de elvețieni, care n-au altă treabă decît să pună oamenii să se calce în picioare !

Nici nu apucase bine să-și verse năduful, și cumătrul Friard simți abătîndu-se pe umărul său o mînă la fel de grea ca mîna unei statui de piatră. Se întoarse numaidecît să vadă cine putea fi neobrăzatul care-și îngăduia o asemenea îndrăzneală față de dînsul. Era mîna unui ostaș elvețian.

— Frei se fac la tine derci, bustiule ? spuse găliganul.

— Ah, ne-au încolțit ! strigă Friard.

— Întinde-o, băiete ! adăugă Miton.

Și amîndoi, avînd cîmpul deschis în fața lor, acum că reușiseră să sară peste gard, o luară la sănătoasa, urmăriți de privirea zeflemitoare și de rînjetul omului cu brațe de-un stînjen și picioarele pe catalige, care, după ce-i pierdu din vedere, se apropie de ostașul din garda elvețiană, pus acolo de strajă.

— Paza e bună, camarade, pe cît se pare ?

— Pun, tomnule, ta, ta, nu rou, nu rou.

— Cu atît mai bine ; e mare lucru, mai ales dacă s-ar întîmpla să năvălească lorenii, așa cum se aude.

— Nu nafalești.

— Nu ?

— Nici ghindești.

— Cum se face atunci că s-au închis porțile ? Nu înțeleg.

— Tumneata nu trepui înțelegi — răspunse elvețianul, rîzînd cu poftă de vorba lui de duh.

— Șust, camarad, forte șust — spuse Robert Briquet — mulțumim frumos.

Și Robert Briquet se îndepărtă de elvețian pentru a se apropia de un alt grup, în timp ce bravul ostaș, căruia îi amuțise rîsul pe buze, bombănea printre dinți :

— *Bei Gott !... Ich glaube er spottet meiner. Was ist das für ein Mann, dar sich erlaubt einen Schweitzer seiner Koeniglichen Majestaet auszulachen ?*

Ceea ce, tălmăcit pe limba noastră, ar însemna : „Să mă bată Dumnezeu ! Pare-mi-se că el este acela care mă ia peste picior. Cine-i omul ăsta care îndrăznește să-și bată joc de un ostaș elvețian din garda maiestății sale ?"

II

CE SE PETRECEA ÎN PREAJMA PORȚII SAINT-ANTOINE

Unul din aceste grupuri era alcătuit dintr-un număr însemnat de cetățeni care, fiind plecați din oraș în momentul cînd se zăvorîseră porțile, rămăseseră acum pe dinafară. Numiții cetățeni stăteau strînși în jurul a vreo patru sau cinci călăreți cu o înfățișare cît se poate de marțială și pe care faptul că porțile fuseseră ferecate părea să-i nemulțumească peste măsură, deoarece răcneau cît îi ținea gura :

— Poarta ! Deschideți poarta !

Răcnetele, repetate de toți cei de față și întețite cînd și cînd de izbucniri mînioase, stîrneau în clipa aceea o larmă cumplită.

Robert Briquet se îndreptă spre grupul cu pricina și se porni la rîndul său să strige mai tare decît toată adunarea :

— Poarta ! Poarta !

Drept care, unul dintre călăreți, încîntat de glasul său detunător, se întoarse către el și, salutîndu-l, îi spuse :

— Mai mare rușinea, domnule, nu-i așa ? Auzi, să închizi porțile orașului ziua-n amiaza mare ca și cînd spaniolii sau englezii ar asedia Parisul !

Robert Briquet cercetă cu luare-aminte pe cel ce intrase în vorbă cu el, un ins între patruzeci-patruzeci și cinci de ani.

Pe de altă parte, omul părea să fie căpetenia celorlalți trei sau patru călăreți de care era înconjurat.

Cercetarea aceasta avu probabil darul să-i trezească încrederea, căci Robert Briquet făcu la rîndul său o plecăciune și se grăbi să răspundă :

— Aveți dreptate, domnule, de o sută, de o mie de ori aveți dreptate, dar — adăugă el — fără să fiu prea curios din fire, îmi îngăduiți totuși să vă-ntreb ce pricină bănuiți c-ar putea să fie la mijloc pentru a se lua asemenea măsuri ?

— Naiba să-i ia ! spuse unul dintre cei de față. Li-e frică să nu li-l șterpelească de sub nas pe giuvaerul ăsta de Salcède !

— Arză-l focu' ! se auzi un glas. N-aș avea parte de asemenea giuvaer !

Robert Briquet se întoarse în direcția de unde venise glasul, care, după accent, părea să fie al unui gascon get-beget, și zări un flăcău de vreo douăzeci sau douăzeci și cinci de ani, care stătea cu palma sprijinită de crupa calului încălecat de cel ce părea să fie căpetenia călăreților. Flăcăul era cu capul gol ; pesemne că-și pierduse pălăria în învălmășeală.

Jupîn Briquet făcea impresia unui om deprins să-și observe semenii. Îndeobște însă, observațiile sale erau de scurtă durată ; așa încît se mulțumi să arunce doar o privire asupra gasconului, care, de bună seamă, nu i se păru vrednic de prea mult interes, și se grăbi să-și întoarcă ochii spre călăreț.

— Dar — rosti el — de vreme ce umblă zvonul că Salcède ar fi omul domnului de Guise, n-aș putea zice că e chiar de lepădat.

— Oare ? Așa se spune ? se minună gasconul, ciulind urechile.

— Într-adevăr, așa se spune — răspunse călărețul, dînd din umeri — dar în vremurile de azi lumea vorbește tot felul de bazaconii !

— Va să zică — întrebă într-o doară Briquet, cu o privire iscoditoare și un zîmbet viclean pe buze — domnia voastră credeți că Salcède n-ar fi ciracul domnului de Guise ?

— Nu cred, ci sînt sigur de asta — răspunse călărețul. Și văzînd gestul lui Robert Briquet, care făcuse un pas către dînsul, ca și cînd ar fi vrut să-i spună : „Ba nu, zău ! Și de unde sînteți chiar atît de sigur ?", continuă : Nu mai încape nici o îndoială : dacă Salcède ar fi fost omul *ducelui*, domnul de Guise nu i-ar fi lăsat să-l înșface sau cel puțin nu i-ar fi lăsat să-l ducă așa, legat cobză, de la Bruxelles la Paris, fără a fi încercat măcar să-l răpească.

— O asemenea încercare — stărui Briquet — ar fi fost cît se poate de primejdioasă ; căci, pînă la urmă, fie c-ar fi reușit, fie c-ar fi dat greș, de vreme ce venea din partea

domnului de Guise, era, orișicum, o mărturisire, ca și cînd domnul de Guise ar fi recunoscut deschis că a uneltit împotriva ducelui de Anjou.

— Domnul de Guise — i-o reteză scurt călărețul — nu s-ar fi împiedecat de asemenea marafeturi, sînt convins, și din moment ce nici nu l-a cerut înapoi, nici nu l-a apărat pe Salcède, înseamnă că Salcède nu este omul lui.

— Totuși, să-mi fie iertat că stărui — continuă Briquet — dar chiar dac-or fi minciuni, nu eu le-am scornit : se dă ca un lucru sigur că Salcède ar fi vorbit.

— Unde ? În fața judecătorilor ?

— Nu, nu în fața judecătorilor, ci cînd l-au supus la cazne. Nu-i același lucru ? spuse jupîn Robert Briquet, căutînd în zadar să-și ticluiască o mutră nevinovată.

— Firește că nu-i același lucru, nici pe departe ; să zicem totuși c-a vorbit, fie, dar nimeni nu știe să spună ce anume a mărturisit.

— Să-mi fie iertat și de astă dată, domnule — urmă Robert Briquet — se știe ce-a mărturisit, ba chiar cu prisosință.

— Și ce-a mărturisit ? S-auzim ! întrebă nerăbdător călărețul. Spune dacă ești atît de bine informat.

— Nu mă pot lăuda c-aș fi chiar atît de bine informat, domnule, de vreme ce, dimpotrivă, eu sînt acela care caută să afle cîte ceva de la domnia voastră — răspunse Briquet.

— Cum adică ? Să ne înțelegem ! spuse călărețul, scos din răbdări. Ziceai adineauri că vorbele lui Salcède sînt pe buzele tuturor ; care sînt aceste vorbe ? Grăiește !

— N-aș putea garanta, domnule, că sînt chiar cuvintele lui — rosti Robert Briquet, care părea să simtă o deosebită plăcere să-l sîcîie pe călăreț.

— În sfîrșit, care sînt cuvintele puse în sarcina lui ?

— Se zice c-ar fi mărturisit că uneltea în favoarea domnului de Guise.

— Și împotriva regelui Franței, nu-i așa ? Mereu același cîntec.

— Ba nu împotriva maiestății sale, regele Franței, ci împotriva alteței sale, monseniorul duce de Anjou.

— Dacă a mărturisit așa ceva...

— Atunci ? întrebă Robert Briquet.

— Atunci este un ticălos ! declară călăreţul, încruntîndu-se.

— Da — rosti în şoaptă Robert Briquet — dar dacă a făcut într-adevăr lucrul pe care l-a mărturisit, este un om de ispravă. Ah, domnule, gheata cu şuruburi, estrapada şi apa clocotită silesc bieţii oameni să îndruge vrute şi nevrute.

— Vai ! Rostiţi un mare adevăr, domnule — zise călăreţul, potolindu-se deodată şi oftînd.

— Aş ! le tăie vorba gasconul, care, lungind gîtul cînd spre unul, cînd spre celălalt interlocutor, urmărise toată discuţia. Aş ! Gheata, estrapada, apa clocotită, astea-s floare la ureche ! Dacă Salcède a vorbit, înseamnă că-i o secătură, iar stăpîn-su a doua.

— De, de ! pufni călăreţul, neputîndu-şi înfrîna un zvîcnet de nemulţumire. Ai gura cam mare, jupîne gascon.

— Cine, eu ?

— Da, dumneata.

— Mare, mică, pentru mine-i taman cum trebuie, dracu să mă ia ! Cu atît mai rău pentru cei cărora nu le place viersul meu.

Călăreţul se zbîrli mînios.

— Fii cuminte ! rosti o voce blajină şi totodată poruncitoare, şi Robert Briquet căută în zadar să descopere a cui era.

Călăreţul păru a face o sforţare pentru a se stăpîni ; nu găsi totuşi în sine destulă putere ca să se înfrîneze pe deplin.

— Şi chiar cunoşti, domnule, atît de bine persoanele despre care vorbeşti ? îl întrebă pe gascon.

— Pe cine, pe Salcède ?

— Da.

— Cîtuşi de puţin.

— Dar pe ducele de Guise ?

— Nici atîtica.

— Atunci poate pe ducele d'Alençon ?

— Şi mai puţin.

— Ştii oare că domnul de Salcède este un om viteaz ?

— Cu atît mai bine ; înseamnă c-o să moară ca un viteaz.

— Și că domnul de Guise, atunci cînd vrea să urzească o uneltire, o urzește singur ?

— Urzească și pe dracu ! Ce-mi pasă mie ?

— Și că domnul duce de Anjou, odinioară domnul d'Alençon, a pus să fie uciși sau a lăsat să fie omorîți pe toți cei ce s-au străduit să-i fie de folos : La Mole, Coconnas, Bussy și ceilalți ?

— Mă doare-n cot !

— Cum adică, te doare-n cot ?

— Mayneville ! Mayneville ! murmură aceeași voce.

— Uite așa, bine, mă doare-n cot ! Eu știu un singur lucru, dracu să mă ia ! Am socotelile mele la Paris, azi chiar, în dimineața asta, și din pricina turbatului de Salcède mi-au trîntit poarta în nas. Drăcovenia dracului ! Salcède ăsta nu-i decît un tîrîie-brîu, aș ijderi și ceilalți, din pricina cărora, în loc să rămînă deschise porțile, au fost ferecate.

— Oho ! Gasconul ăsta-i dracul gol ! șopti ca pentru sine Robert Briquet. Tare mă tem c-o să se întîmple o năzdrăvănie.

Dar năzdrăvănia la care se aștepta tîrgoveț ul nu se întîmplă nicidecum. Călărețul, căruia ultimele invective făcuseră să i se ridice sîngele în obraz, lăsă nasul în jos și tăcu, înghițindu-și mînia.

— La urma urmei, ai și dumneata dreptate — recunoscu el. Naiba să-i ia pe toți cei ce ne împiedică să intrăm în oraș !

„Oho ! își spuse Robert Briquet, căruia nu-i scăpase nici cea mai mică schimbare petrecută pe chipul călărețului și nici cele două îndemnuri menite să-l înarmeze cu răbdare. Ah, pare-mi-se că voi avea parte să văd o bazaconie și mai mare decît aceea la care mă așteptam."

În timp ce i se depăna prin minte gîndul acesta, un glas de trîmbiță îi izbi urechea și aproape în aceeași clipă gărzile elveț iene, croindu-și drum prin mulțime cu halebardele lor, ca și cum ar fi tăiat un uriaș pateu de ciocîrlii, despărțiră grupurile în două felii îndesate ce se desfășurară de o parte și de alta a drumului, lăsînd mijlocul slobod.

Pe pîrtia deschisă la mijloc, ofițerul despre care am avut prilejul să vorbim mai înainte și căruia părea să i se

fi încredințat paza porții trecu călare de la un capăt la altul și înapoi ; pe urmă, după ce zăbovi o clipă pentru a cerceta din ochi mulțimea într-un fel ce semăna foarte bine cu o sfidare, porunci trompeților să sune.

Porunca fu adusă la îndeplinire pe loc, făcînd să se aștearnă asupra gloatelor o tăcere ce părea de necrezut după atîta forfotă și zarvă.

Atunci crainicul, cu tunica lui brodată cu flori de crin, purtînd pe piept stema cu armele Parisului, înaintă și, ținînd un hrisov în mînă, începu a citi cu glasul acela firnîit pe care-l au îndeobște crainicii :

— „Dăm de știre credincioșilor noștri supuși din Paris și din împrejurimi că porțile vor fi zăvorîte începînd din clipa de față și pînă la ceasul unu după-amiază și nimeni nu va putea pătrunde în oraș înainte de sorocul statornicit, aceasta fiind urmarea voinței regelui și a privegherii domnului prefect al Parisului".

Crainicul se opri ca să-și tragă răsuflarea. Mulțimea se folosi numaidecît de acest prilej pentru a-și manifesta mirarea și nemulțumirea printr-o neistovită răbufnire de huiduieli pe care vestitorul, trebuie s-o recunoaștem, le înfruntă fără să clipească.

Ofițerul făcu un gest autoritar cu mîna și tăcerea coborî din nou.

Crainicul urmă fără să pregete și fără să se fîstîcească, de parcă obișnuința l-ar fi oțelit împotriva oricărei manifestații de felul celei pe care o avusese de întîmpinat.

— „Sînt scutiți de această opreliște cei ce vor avea asupra lor un semn de recunoaștere sau cei ce vor fi fost chemați, așa cum se cuvine, prin scrisori și ștafete.

Dată anume la palatul prefecturii Parisului, din porunca Maiestății Sale, în ziua de 26 octombrie, anul de grație 1585."

— Trompeți sunați !

Trîmbițele nu întîrziară a slobozi mugetele lor răgușite.

Abia isprăvise crainicul de citit, și îndărătul cordonului de elvețieni și de ostași mulțimea prinse a se învălura aidoma unui șarpe ale cărui inele se îngroașă și se răsucesc.

— Ce-o mai fi și asta ? se întrebau cei mai pașnici. Pesemne iar vreo uneltire !

— He-he, treaba asta a fost, fără doar și poate, pusă la cale ca să ne oprească pe noi să pătrundem în oraș — le spuse cu voce scăzută însoțitorilor săi călărețul care înfruntase cu o răbdare îngerească mojiciile gasconului. Străjile, crainicul, zăvoarele, trîmbițele de adineauri, toate astea sînt anume pentru noi ; pe legea mea, zău dacă nu mă simt mîndru !

— Dați-vă la o parte ! La o parte toată lumea ! strigă ofițerul care comanda pîlcul de ostași. Drăcia dracului ! Nu vedeți că-i împiedicați să treacă pe cei ce trebuie să intre în oraș ?

— Dracu să mă ia ! Știu eu unul care o să treacă, chiar dacă toată suflarea pămîntului i-ar tăia calea spre barieră — spuse, dînd din coate ca să-și facă loc, gasconul care, prin răspunsurile lui necioplite, își cîștigase admirația jupînului Robert Briquet.

Și, într-adevăr, într-o clipă se și afla în mijlocul pîrtiei ce se formase, prin destoinicia gărzilor elvețiene, între cele două șiruri de privitori.

Vă puteți închipui deci cu cîtă rîvnă și curiozitate se ațintiră toți ochii asupra unui ins atît de norocos, căruia îi era îngăduit să intre pe poartă cînd toată lumea avea porunca să rămînă afară.

Gasconul nostru însă nici că se sinchisi de mulțimea privirilor invidioase ; se înțepeni semeț pe picioare, făcînd să iasă în vileag prin stofa verzuie a vestei sale sărăcăcioase toți mușchii trupului, ce păreau tot atîtea funii, întinse de o manivelă interioară. Încheieturile mîinilor uscățive și ciolănoase erau cu trei degete mai lungi decît mînecile jerpelite : flăcăul avea ochi deschiși, părul creț și blond, fie din naștere, fie printr-o întîmplare, căci într-o oarecare măsură culoarea lui se datora faptului că era colbuit. Picioarele, lungi și zvelte, se încheiau printr-o pereche de glezne subțiri și nervoase ca de căprior. Una din mîinile sale, dar numai una singură, era îmbrăcată cu o mănușă de piele brodată, ce părea ea însăși mirată de faptul că-i era dat să ocrotească o piele mai aspră decît a sa ; mîna cealaltă își făcea de lucru cu o nuia de alun. Gasconul stătu o clipă locului, uitîndu-se împrejur ; pe urmă, chibzuind că ofițerul despre care am vorbit mai

înainte era cea mai simandicoasă persoană din toată adunarea, se duse întins la el.

Acesta îl măsură din ochi o bucată de vreme înainte de a-i adresa cuvîntul. Gasconul, fără a se simți cîtuși de puțin descumpănit, îl privi la rîndul său.

— Pare-mi-se că ți-ai pierdut pălăria ? spuse ofițerul.

— Da, domnule.

— În îmbulzeală ?

— Nu, tocmai primisem o scrisoare de la ibovnica mea. Mă așezasem s-o citesc, dracu să mă ia, pe malul rîului, cam la vreun sfert de leghe de aici, cînd s-a stîrnit deodată vîntul și mi-a umflat și scrisoarea, și pălăria. Am alergat să prind epistola, deși bumbul de la pălărie era făcut dintr-un diamant. Scrisoarea, pînă la urmă, am prins-o, dar cînd m-am întors după pălărie, vîntul o azvîrlise în riu și rîul plecase cu ea mai departe spre Paris !... Poate c-o avea parte să se pricopsească vreun biet calic ! Cu atît mai bine !

— Așa că ai rămas cu capul gol ?

— Păi ce dracu, doar s-o mai găsi o pălărie și pentru mine în Paris ! Am să-mi cumpăr una și mai mîndră și am să-i pun un diamant de două ori mai mare decît celălalt.

Ofițerul ridică din umeri, într-un gest aproape neobservat ; oricît de neobservat ar fi fost, nu-i scăpă totuși gasconului.

— Poftim ? spuse el.

— Ai asupra dumitale vreun document ?

— Am, cum de nu, și nu numai unul, ci două deodată.

— Unul ajunge dacă este în regulă.

— Dar cred că nu mă înșel — adaugă gasconul, făcînd niște ochi cît cepele — ba nu, dracu să mă ia ! Nu mă înșel ; am într-adevăr plăcerea să vorbesc cu domnul de Loignac ?

— Tot ce se poate, domnule — răspunse fără nici un chef ofițerul, care nu prea părea încîntat de faptul că fusese recunoscut.

— Cu domnul de Loignac, compatriotul meu ?

— Nu zic nu.

— Vărul meu !

— Bine, bine, unde-i documentul ?

— Uite-l.

Gasconul scoase din mănușă jumătatea unui bilet tăiat în două cu iscusință.

— Urmează-mă — spuse Loignac fără să privească dovada — dumneata și însoțitorii dumitale, dacă mai ești cu cineva ; trebuie să cercetăm actele. Și se îndreptă spre poartă să-și ia postul în primire.

Gasconul, cu capul gol, se grăbi să-l urmeze. Alți cinci inși se ținură după gasconul cu capul gol.

Primul era ferecat într-o platoșă de toată splendoarea, lucrată cu atîta meșteșug, încît ai fi spus că ieșise din mîinile lui Benvenuto Cellini. Totuși, cum tiparul după care fusese croită platoșa era oarecum demodat, toată strălucirea ei avea darul de a stîrni mai degrabă rîsul decît admirația.

Ce-i drept, nici restul costumului pe care-l purta insul împlătoșat nu se potrivea cu măreția aproape regească a pieptarului.

Al doilea, care porni după ei, era urmat la rîndul său de un lacheu cărunt și pîntecos ; și, uscățiv și ars de soare cum era, părea un precursor al lui don Quijote, după cum servitorul său putea să fie luat drept precursorul lui Sancho.

Al treilea se înfățișă cu un copil de zece luni în brațe, urmat de o femeie care se agățase de cingătoarea lui de piele, în timp ce alți doi copii, unul de patru, celălalt de cinci ani se țineau de poalele rochiei însoțitoarei sale.

Al patrulea se ivi șchiopătînd, aninat de o spadă cît toate zilele.

În sfîrșit, încheind convoiul, un tînăr chipeș, călare pe un cal negru, colbuit, dar de soi.

Pe lîngă ceilalți, acesta avea înfățișarea unui rege.

Silit să înainteze la pas ca să n-o ia înaintea însoțitorilor săi, de altminteri poate mulțumit în sinea lui că nu trebuia să meargă prea aproape de ei, tînărul rămase o clipă locului lîngă norodul ce stătea înțesat pe marginea drumului. În momentul acela simți că-l trage cineva de teaca sabiei și se răsuci înapoi, aplecîndu-se din șale. Cel care căuta să-i atragă atenția în felul acesta era un tine-

rel cu părul negru, cu ochi scînteietori, mărunt, zvelt, delicat și cu mîinile înmănușate.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule? întrebă călărețul.

— Să-mi faceți un bine, domnule.

— Spuneți, vă rog, dar repede. Vedeți că sînt așteptat.

— Trebuie să intru în oraș, domnule, trebuie neapărat, mă-nțelegeți?... Iar domnia voastră sînteți singur și aveți nevoie de un paj care să facă cinste, firește, unui bărbat falnic ca domnia voastră.

— Așadar?

— Așadar, o mînă spală pe alta. Ajutați-mă să pătrund în oraș, iar eu, în schimb, am să fiu pajul domniei voastre.

— Mulțumesc — spuse călărețul — dar nu vreau să fiu slujit de nimeni.

— Nici chiar de mine? întrebă tinerelul cu un zîmbet atît de ciudat, încît călărețul simți topindu-se stratul de gheață în care încercase să-și ferece inima.

— Voiam să spun că nu-mi pot îngădui să am slujitori.

— Știu că nu sînteți bogat, domnule Ernauton de Carmainges — spuse tînărul paj. Călărețul tresări, dar, fără a lua în seamă mirarea lui, băiețandrul urmă: Așa că nici nu poate fi vorba între noi de simbrie; dimpotrivă, domnia voastră, dacă veți binevoi să-mi împliniți rugămintea, veți fi plătit cu vîrf și îndesat pentru serviciile cu care mă veți fi îndatorat; lăsați-mă deci să vă slujesc, vă rog, și gîndiți-vă că cel ce vă roagă acum a avut uneori și prilejul să poruncească. Tinerelul îi strînse mîna, ceea ce era un gest destul de familiar din partea unui paj, apoi, întorcîndu-se către pîlcul de călărești cu care am făcut mai înainte cunoștință, spuse: Eu am găsit cum să trec; ăsta era lucrul cel mai greu; dumneata, Mayneville, caută prin orice mijloc să mă urmezi.

— Nu ajunge numai să intrați — răspunse gentilomul — trebuie să vă și vadă.

— Fii pe pace, din momentul în care am să intru pe poartă, fii sigur c-o să mă vadă.

— Nu uitați semnul de recunoaștere.

— Două degete lipite de buze, nu-i așa?

— Da. Și acum Domnul să vă aibă în pază!

— Ei -- spuse stăpînul calului negru — conașule paj, pornim ?

— Gata, stăpîne — răspunse tinerelul și sări sprinten pe crupă în spatele tovarășului său, care se grăbi să se alăture celorlalți cinci aleși, ocupați în momentul acela să scoată la iveală documentele și să-și învedereze drepturile.

— Sfinte Sisoe ! se minună Robert Briquet, care nu-i slăbise o clipă din ochi. E un adevărat potop de gasconi, să fiu al dracului dacă mint !

III

TRECEREA ÎN REVISTĂ

Cercetarea la care trebuiau să fie supuși cei șase răsfățați ai soartei ce ieșiseră, așa cum am văzut, din rîndurile norodului pentru a se apropia de poartă, nu era nici prea stăruitoare, nici prea complicată. Tot ce aveau de făcut era să scoată din buzunar o jumătate dintr-o fițuică tăiată în două și s-o înmîneze ofițerului, care o compara cu o altă jumătate, și dacă, punîndu-le alături una de alta, cele două jumătăți se îmbinau perfect întregindu-se, drepturile purtătorului erau pe deplin dovedite.

Gasconul în capul gol se apropiase primul de poartă. Drept care cercetările începură cu dînsul.

— Numele dumitale ? întrebă ofițerul.

— Numele meu, domnule ofiter ? E scris acolo pe hîrtie împreună cu alte lucruri dacă o să vă dați osteneala să citiți.

— N-are a face ! Numele dumitale ! repetă ofițerul, scos din răbdări. Ce, nu știi cum te cheamă ?

— Ba știu, cum să nu știu, dracu să mă ia ! Iar de l-aș fi uitat, n-ar fi bai, că mi l-ați putea aminti dumneavoastră, de vreme ce se cheamă că sîntem compatrioți, ba chiar veri buni.

— Numele dumitale, fir-ar dracu-al dracului ! Crezi c-am timp de pierdut ca să-mi scotocesc amintirile ?

— Fie și așa ! Mă numesc Perducas de Pincorney.

— Perducas de Pincorney ? repetă domnul de Loignac, căci de aci încolo ofițerul va purta numele cu care îl întîmpinase compatriotul său. Pe urmă, aruncîndu-și ochii pe fițuică : „Perducas de Pincorney, 26 octombrie 1585, la douăsprezece punct".

— Poarta Saint-Antoine — adăugă gasconul, arătînd cu degetul lui fumuriu și osos pe hîrtie.

— Foarte bine ! În ordine ! Intră — îl pofti domnul de Loignac pentru a curma orice încercare a compatriotului său de a lungi vorba. Dumneata acum — îi spuse următorului.

Omul cu platoșă se apropie.

— Biletul dumitale ? îl întrebă Loignac.

— Cum așa, domnule de Loignac ? ! se miră acesta. Nu mai recunoașteți pe feciorul unuia dintre prietenii dumneavoastră din copilărie pe care l-ați ținut de atîtea ori pe genunchi ?

— Nu.

— Pertinax de Monterabeau ! stărui tînărul, nedumerit. Chiar nu mă recunoașteți ?

— Cînd sînt de serviciu, nu recunosc pe nimeni, domnule. Biletul dumitale ?

Tînărul împlătoșat îi întinse dovada.

— „Pertinax de Monterabeau, 25 octombrie, la douăsprezece punct, poarta Saint-Antoine." Treci.

Tînărul păși mai departe și, puțin zăpăcit de felul în care fusese întîmpinat, se duse lîngă Perducas să aștepte deschiderea porții.

Venise rîndul celui de-al treilea gascon, cel cu nevastă și copii.

— Biletul dumitale ? întrebă Loignac.

Omul se grăbi să-și cufunde mîna, docil, într-o mică tolbă din piele de capră pe care o purta pe șoldul drept. Degeaba însă : împovărat cum era de copilul pe care-l ținea în brațe, nu reuși să găsească adeverința cerută.

— Ce naiba faci cu plodul acela, domnule ? Vezi bine doar că te-ncurcă.

— E băiatul meu, domnule de Loignac.

— Prea bine, lasă băiatul jos.

Gasconul se supuse : țîncul începu să urle.

— Cum așa, ești însurat va să zică ? întrebă Loignac.

— Da, domnule ofițer.

— La douăzeci de ani ?

— Păi pe la noi oamenii se însoară de tineri, cum bine știți, domnule de Loignac, că doar și domnia voastră v-ați însurat la optsprezece ani.

— Minunat ! își spuse Loignac. Încă unul care mă cunoaște.

Între timp se apropiase și femeia, urmată de cele două odrasle care se țineau de fustele ei.

— Și de ce n-ar fi însurat ? întrebă ea, înălțînd pieptul și îndepărtînd niște șuvițe de păr negru, îmbîcsite de colbul drumului, ce i se lipiseră de fruntea pîrlită de soare. Sau poate că la Paris însurătoarea nu mai e la modă acum ? Da, domnule, e însurat și, cum vedeți, mai sînt aici încă doi copii care-i spun „tăticule".

— Așa e, cu toate că de fapt sînt copiii nevesti-mi, domnule de Loignac, ca și flăcăul din spatele nostru. Vino-ncoace, Militor, și salută-l pe domnul de Loignac, compatriotul nostru.

Un băietan de vreo șaisprezece sau optsprezece ani, voinic și sprinten, care semăna cu un șoim, cu nasul lui coroiat și ochii rotunzi, se apropie ținîndu-și mîinile petrecute pe sub cingătoarea din piele de bivol. Băiatul purta o cazacă groasă împletită din lînă și niște pantaloni scurți, bufanți, din piele de capră sălbatică, ce se înfoiau deasupra picioarelor musculoase. Gura, cu buzele totodată impertinente și senzuale, îi era adumbrită de tuleiele mustății ce abia începuse să mijească.

— Ăsta-i feciorul meu vitreg Militor, domnule de Loignac, băiatul mai mare al nevesti-mi, care-i născută Chavantrade, rudă cu familia Loignac, Militor de Chavantrade, sluga dumneavoastră. Hai, Militor, salută pe domnul. Apoi, aplecîndu-se asupra copilului care se zvîrcolea orăcăind în mijlocul drumului : Taci cu tata, Scipion, taci, puiule ! adăugă el, căutîndu-se de zor prin buzunare, doar va descoperi, în sfîrșit, dovada.

Între timp, Militor, dînd, de bine de rău, ascultare poruncii părintești, se învrednici să se aplece puțin din șale, fără a scoate mîinile din cingătoare.

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnule, biletul dumitale ! răbufni Loignac, pierzîndu-și răbdarea.

— Vino de-mi dă o mînă de ajutor, Lardille — îi spuse gasconul nevesti-si, înroșindu-se pînă în vîrful urechilor.

Lardille desprinse una cîte una cele două mînuțe agățate de poalele rochiei sale și se apucă să scotocească, la rîndul ei, în tolba și în buzunarele bărbatului său.

— Bună treabă ! bombăni ea. Se vede că l-am pierdut.

— În cazul ăsta vă arestez — spuse Loignac.

Gasconul se îngălbeni.

— Mă numesc Eustache de Miradoux — zise el — puteți să-l întrebați pe domnul de Sainte-Maline, că doar sîntem neamuri.

— Ah, ești rudă cu Sainte-Maline ? rosti Loignac, ceva mai îmblînzit. Cu toate că, dac-ar fi să le dai crezare, ăștia sînt rubedenii cu toată lumea ! Ei, haide, căutați, căutați, dar cel puțin căutați cu folos.

— Ia vezi, Lardille, vezi dacă n-o fi prin boarfele copiilor tăi — spuse Eustache, tremurînd de ciudă și de îngrijorare.

Lardille se lăsă în genunchi în fața unei legături cu niște bulendre amărîte pe care le răsturnă jos, bodogănind.

Tînărul Scipion țipa ca din gură de șarpe. E adevărat că frățiorii lui după mamă, văzînd că nimeni nu-i lua în seamă, se jucau turnîndu-i cu nemiluita nisip în gură.

Militor nici nu se clintea măcar ; s-ar fi zis că necazurile vieții familiale treceau pe deasupra sau pe dedesubtul găliganului fără să-l atingă.

— Stați ! zise deodată domnul de Loignac. Ce se vede acolo, prins de mîneca nătărăului ăstuia, într-un toc de piele ?

— Da, da, acolo e ! exclamă Eustache, victorios. Asta-i isprava nevesti-mi, acum mi-aduc aminte, ea s-a gîndit să coasă biletul pe mîneca lui Militor.

— Ca să ducă și el ceva — spuse Loignac în bătaie de joc. Pfui ! Ditai vițelul ! Uite la el că-i e lene să-și țină

și brațele ca oamenii, de teamă să nu-l împovăreze prea tare.

Buzele lui Militor se albiră de mînie, în timp ce obrazul i se acoperea de pete roșii : pe nas, pe bărbie și în dreptul sprîncenelor.

— Vițelul n-are brațe — bolborosi el cu o privire ucigătoare — ci copite, așa cum au și unii oameni pe care-i cunosc eu.

— Gura ! spuse Eustache. Vezi doar bine, Militor, că domnul de Loignac ne face cinstea să glumească cu noi.

— Pe naiba, nu glumesc de loc — protestă Loignac. Dimpotrivă, aș vrea ca pușlamaua asta să bage la cap ce i-am spus. Dac-ar fi feciorul meu vitreg, l-aș pune să care și pe maică-sa, și pe frate-său, și legătura, și, bată-l pacostea ! m-aș urca și eu deasupra, chit că i-aș lungi urechile ca să-și dea seama că nu-i decît un măgar.

Militor își ieșise de tot din fire, spre îngrijorarea lui Eustache ; dar, sub această îngrijorare, se simțea mocnind nu știu ce bucurie ascunsă prilejuită de săpuneala pe care o căpătase feciorul său vitreg.

Lardille, pentru a pune capăt zîzaniei și vrînd să-l cruțe pe băiatul mai mare de zeflemelile usturătoare cu care îl dezmierda domnul de Loignac, se grăbi să-i înmîneze ofițerului dovada, scoasă, în sfîrșit, din tocul de piele.

Domnul de Loignac o luă și citi :

— „Eustache de Miradoux, 26 octombrie, la douăsprezece punct, poarta Saint-Antoine." Duceți-vă — spuse el — și aveți grijă să nu lăsați pe aici de izbeliște vreun plod, fie el frumos ori slut.

Eustache de Miradoux îl luă din nou în brațe pe tînărul Scipion, Lardille se agăță ca și mai înainte de cingătoarea lui, cei doi țînci se aninară iar de fustele mamei, și întreaga familie, strînsă ciorchine și urmată de tăcutul Militor, plecă să se alăture grupului celor rămași în așteptare după ce trecuseră prin focurile cercetării.

— Vai de capul lor ! murmură de Loignac printre dinți, privind cum se desfășoară pe drum alaiul lui Eustache de Miradoux cu tot neamul său. Că mîndri mai arată soldații domnului d'Épernon. Apoi, întorcîndu-se : Poftim, e rîndul dumitale ! spuse el.

Invitația era adresată celui de-al patrulea solicitator.

Acesta era singur și, stînd locului, țeapăn nevoie mare, își tot scutura vesta cenușie cu mînecî bufante, împreunînd degetul mare și cel mijlociu pentru a alunga vreun fir de praf cu cîte un bobîrnac ; mustățile zbîrlite ca de pisică, ochii verzi și scînteietori, sprîncenele a căror arcadă alcătuia o strecășină semicirculară deasupra pometilor ieșiți în afară, în sfîrșit buzele subțiri împrumutau chipului său acea expresie caracteristică de neîncredere și de drămuită prudență, după care îți dai seama numaidecît că ai de a face cu un om deprins să-și ascundă cu aceeași grijă agoniseala din pungă ca și adîncurile inimii sale.

— „Chalabre, 26 octombrie, la douăsprezece punct, poarta Saint-Antoine." Prea bine, poți trece ! spuse Loignac.

— Bănuiesc că sînt ceva bani puși deoparte pentru cheltuielile de drum — îi atrase atenția cu smerenie gasconul.

— Nu sînt vistiernic, domnule — i-o reteză scurt Loignac. Deocamdată nu-s decît portar, poți trece.

Chalabre trecu mai departe.

După Chalabre se înfățișă un tînăr călăreț blond, care, scoțînd adeverința din buzunar, scăpă pe jos un zar și cîteva cărți de joc. Tînărul declară că se numește Saint-Capautel, și cum mărturia lui era confirmată de biletul pe care-l prezentase și care se dovedi a fi în bună rînduială, plecă pe urmele lui Chalabre.

Mai rămăsese cel de-al șaselea care, mînat de pajul său de ocazie, descălecase pentru a-i înmîna domnului de Loignac o hîrtie pe care sta scris :

„Ernauton de Carmainges, 26 octombrie, la douăsprezece punct, poarta Saint-Antoine".

În timp ce domnul de Loignac citea biletul, pajul, care descălecase la rîndul său, își făcea de lucru cu calul pretinsului său stăpîn, ca să-și poată ascunde obrazul, căutînd, chipurile, să potrivească mai bine struna zăbalei, care, de fapt, era destul de strîns legată.

— Pajul e al dumneavoastră, domnule ? întrebă de Loignac, arătînd cu degetul spre băietan.

— Precum vedeți, domnule căpitan — spuse Ernauton, care nu voia nici să mintă, nici să-l trădeze pe bă-

iat — precum vedeți, tocmai leagă frîul calului.

— Puteți trece — încuviință de Loignac, măsurîndu-l din ochi pe domnul de Carmainges, al cărui chip și a cărui înfățișare păreau să fie mai pe placul lui decît mutrele celorlalți. Cel puțin ăsta arată mai ca lumea — spuse el ca pentru sine.

Ernauton încălecă din nou ; pajul, fără să facă prea multe nazuri, dar și fără să tărăgăneze pasul, i-o luase înainte, amestecîndu-se în grupul celor ce se perindaseră pînă atunci.

— Deschideți poarta — porunci de Loignac — și dați-le drumul acestor șase persoane și celor ce le însoțesc.

— Haideți, repede, repede, stăpîne ! spuse pajul. În șa și s-o pornim !

Ernauton se supuse și de astă dată autorității pe care o dobîndise asupra lui acea făptură bizară, și cum poarta fusese între timp deschisă, dădu pinteni calului și, lăsîndu-se călăuzit de îndrumările pajului, pătrunse în inima cartierului Saint-Antoine.

După plecarea celor șase aleși ai soartei, Loignac puse să se zăvorească iarăși poarta spre apriga nemulțumire a gloatelor, care, o dată ce această formalitate fusese îndeplinită, nădăjduiseră că vor putea să intre, la rîndul lor, în oraș și care, văzîndu-și speranțele înșelate, își mărturiseau în chip zgomotos supărarea.

Jupîn Miton, care, după ce alergase de-i sfîrîiau călcîiele peste cîmp, își venise încetul cu încetul în fire, prinzînd curaj, și care, cercetînd terenul pas cu pas, se înapoiase în cele din urmă la locul de unde plecase, jupîn Miton se încumetă să arunce ici și colo cîte o vorbă de protest, jeluindu-se de felul samavolnic în care soldățimea zăgăzuia legăturile cu orașul.

Cumătrul Friard, care izbutise, în fine, să dea de urma consoartei și care, aflîndu-se acum sub aripa ei ocrotitoare, părea să nu se mai teamă de nimic, cumătrul Friard îi povestea simandicoasei sale jumătăți întîmplările de peste zi, cu adaosul unor comentarii ticluite pe calapodul dumisale.

În sfîrșit, călăreții, dintre care unul fusese numit Mayneville de către tînărul paj, țineau sfat pentru a hotărî dacă n-ar fi cu cale să ocolească zidurile cetății, în spe-

ranța pe deplin îndreptățită că vor găsi undeva o spărtură ce le va îngădui să pătrundă în Paris, fără a mai fi nevoiți să încerce încă cine știe cîtă vreme fie la poarta Saint-Antoine, fie la oricare altă poartă a orașului.

Robert Briquet, ca un filozof deprins să cerceteze totul în amănunțime și ca un veritabil savant capabil să pătrundă pînă în miezul lucrurilor, Robert Briquet, cum ziceam, se dumeri în cele din urmă că deznodămîntul scenei zugrăvite mai înainte trebuia să aibă loc în preajma porții și că discuțiile răzlețe înfiripate între călăreți, între tîrgoveți și între țărani nu erau în măsură să-i dezvăluie nimic nou.

Se apropie deci cît putu mai mult de o mică gheretă în care se afla loja portarului și care era luminată de două ferestre, una privind spre oraș, cealaltă spre cîmpie.

Abia apucase să ia în stăpînire noul său post de observație, că un călăreț sosit în goana mare din interiorul orașului sări jos de pe cal și intră în gheretă, arătîndu-se o clipă mai tîrziu la fereastră.

— Aha! se bucură Loignac.

— Am sosit, domnule de Loignac — îl înștiință omul.

— Bine; de unde vii?

— De la poarta Saint-Victor.

— Situația?

— Cinci.

— Biletele?

— Sînt aici.

Loignac luă în primire dovezile, le verifică și scrise pe o tăbliță, ce părea să fi fost anume adusă acolo pentru treaba asta, cifra 5.

Ștafeta plecă.

Nu trecură nici cinci minute și sosiră alți doi curieri. Loignac îi interogă pe fiecare în parte, tot așa prin fereastră.

Unul venea de la poarta Bourdelle ca să-i raporteze cifra 4. Celălalt de la poarta Temple ca să-i comunice cifra 6. Loignac însemnă grijuliu ambele cifre pe tăbliță.

Cele două ștafete se făcură nevăzute aidoma primului curier, fiind rînd pe rînd înlocuite de alte patru ștafete care soseau:

Prima de la poarta Saint-Denis, cu rezultatul 5 ;
A doua de la poarta Saint-Jacques, cu rezultatul 3 ;
A treia de la poarta Saint-Honoré, cu rezultatul 8 ;
A patra de la poarta Montmartre, cu rezultatul 4 ;
În sfîrșit, se înfățișă și ultimul curier, care venea de la poarta Bussy, aducînd rezultatul 4.

Atunci Loignac scrise cu grijă, mic de tot, unele sub altele, numele locurilor și cifrele următoare :

Poarta Saint-Victor	5
Poarta Bourdelle	4
Poarta Temple	6
Poarta Saint-Denis	5
Poarta Saint-Jacques	3
Poarta Saint-Honoré	8
Poarta Montmartre	4
Poarta Bussy	4
În sfîrșit, poarta Saint-Antoine	6
Total : patruzeci și cinci	45

— Bun ! Acum — strigă Loignac în gura mare — deschideți porțile, poate să intre cine vrea !

Porțile fură deschise.

Într-o clipă, cai, catîri, femei, copii, căruțe năvăliră în oraș, cu riscul de a muri striviți în sugrumătura dintre cei doi stîlpi ai podului suspendat.

Într-un sfert de ceas, tot puhoiul mulțimii ce adăsta de dimineață, îmbulzită în jurul acestui zăgaz temporar, se scurse pe vasta arteră a orașului ce se numea strada Saint-Antoine.

Zarva se stinse încetul cu încetul în depărtare.

Domnul de Loignac împreună cu oamenii săi încălecară pe cai. Robert Briquet, care rămăsese ultimul, deși fusese primul lîngă poartă, își petrecu flegmatic piciorul peste lanțul punții, spunîndu-și :

— Toată omenirea asta ținea neapărat să vadă ceva și n-a văzut nimic, nici măcar pe ce lume sînt ; în timp ce eu, care nu voiam să văd nimic, sînt singurul care a apucat să vadă ceva. Asta îmi dă curaj, nu ne rămîne decît să stăruim ; dar la ce bun să stărui ? Și-așa, Dumnezeule sfinte, știu prea mult. Mi-ar folosi oare la ceva să văd pe

domnul de Salcède hărtănit în patru ? Nu, ferească Domnul ! De altminteri, am renunţat la politică. Să mergem mai bine la masă. Soarele ar fi la amiază, dacă ar fi soare afară ; e timpul să mîncăm.

Spunînd acestea, intră în oraş, cu acelaşi zîmbet calm şi malitios pe buze.

IV

LOJA DIN PIAŢA GRÈVE A M.S. REGELE HENRIC AI III-LEA

Dacă am merge acum drept înainte pe strada principală înţesată de lume a cartierului Saint-Antoine pînă în Piaţa Grève, unde se sfîrşeşte, am regăsi în mulţime o bună parte din conştiinţele noastre ; dar în timp ce bieţii cetăţeni, mai puţin înţelepţi decît Robert Briquet, se perindă mereu, înghiontiţi, îmbrînciţi, stîlciţi, în ceea ce ne priveşte, mulţumită privilegiului pe care ni-l dau aripile noastre de cronicar al acestor evenimente, vom prefera să descindem chiar în mijlocul pieţei, şi, după ce vom fi cuprins întreaga privelişte dintr-o aruncătură de ochi, să ne întoarcem pentru cîteva clipe în trecut spre a cerceta mai îndeaproape cauza, după ce am avut prilejul să constatăm efectul.

Deocamdată putem spune că jupîn Friard avusese dreptate socotind la cel puţin o sută de mii de oameni numărul spectatorilor care, presupunea el, vor împînzi Piaţa Grève şi împrejurimile ei, dornici să privească spectacolul ce se pregătea. Tot Parisul, cu mic, cu mare, îşi dăduse întîlnire la primărie, şi Parisul este foarte punctual ; parizienii nu lipsesc de la nici o festivitate, şi este, într-adevăr, o festivitate, şi încă o festivitate puţin obişnuită moartea unui om care a fost în stare să răscolească atîtea patimi, încît unii îl blestemau, iar alţii îl ridicau în slavă, în timp ce marea majoritate îi plîngea de milă.

Spectatorul care izbutea să răzbată în Piața Grève, fie venind dinspre chei pe lîngă cîrciuma ce poartă hramul Sfintei Fecioare, fie prin porticul Pieței Baudoyer, observa în primul moment în mijlocul pieței arcașii locotenentului Tanchon, care, împreună cu un mare număr de elvețieni și de ostași din cavaleria ușoară, stătea de pază în jurul unui mic eșafod înalt de aproape patru picioare.

Eșafodul, atît de scund, încît nu putea fi văzut decît de cei din preajmă sau de privitorii care avuseseră norocul să se poată aciua la vreo fereastră, își aștepta osînditul pe care călugării îl luaseră în primire dis-de-dimineață, după cum, ca să folosim o expresie pitorească scornită de popor, caii îl așteptau ca să-l ducă pe lumea cealaltă.

Într-adevăr, sub streașina unei case, prima casă după strada Mouton, cu fața spre piață, patru cai voinici din ținutul Perche, cu coama bălană și picioare lățoase, băteau nerăbdători din copită pe caldarîm și se mușcau unii pe alții nechezînd, spre spaima cumplită a femeilor care se așezaseră de bună voie în locul acela sau care fuseseră împinse pe nepusă masă într-acolo.

Caii erau încă nedați la praștie : abia dacă uneori, întîmplător, pe plaiurile înverzite ale ținutului lor de baștină, se învredniciseră să poarte pe spinarea lor largă, la scăpătatul soarelui, copilul durduliu al vreunui sătean care zăbovise la munca cîmpului.

Dar după eșafodul pustiu, după caii ce fremătau nerăbdători, ceea ce atrăgea mai stăruitor privirile mulțimii era fereastra principală a clădirii primăriei, îmbrăcată în catifea roșie cu broderii de fir, și la balconul căreia atîrna o draperie tot de catifea, împodobită cu stema regală.

Acolo se afla loja suveranului.

În clipa cînd ceasul bisericii Saint-Jean-en-Grève bătea ora unu și jumătate, în pervazul ferestrei se iviră, ca în rama unui tablou, o seamă de personaje simandicoase ce veneau să se înfățișeze poporului într-un cadru potrivit rangului lor.

Primul care se arătă fu regele Henric al III-lea, palid la față, aproape plesuv, deși la vremea aceea nu avea mai mult de treizeci și patru sau treizeci și cinci de ani, cu ochii înfundați în orbitele plumburii și cu buzele înfierate de contracții nervoase.

El intră mohorît, cu privirile ațintite în gol, maiestuos, deși abia se ținea pe picioare, cu ceva straniu în felul său de a fi, tot atît de straniu pe cît era mersul său, mai mult umbră decît ființă vie, mai curînd strigoi decît monarh ; taină pururea fercc.ată și pururea neînțeleasă pentru supușii săi, care, de cîte ori îl vedeau apărînd, nu știau niciodată dacă trebuie să strige : „Trăiască regele !“ sau să se roage pentru sufletul lui.

Henric era îmbrăcat cu o vestă neagră cu mîneci bufante și cu găitane tot negre ; nu purta nici o decorație și nici o nestemată ; doar un diamant scînteietor ce-i împodobea toca din creștetul capului, înmănunchind ca o agrafă trei pene scurte cu tuleiele crețe. În mîna stîngă ținea un cățeluș negru, pe care cumnata sa, Maria-Stuart, i-l trimisese din închisoare, și pe blana mătăsoasă degetele-i subțiri și albe străluceau ca sculptate în alabastru.

În urma lui venea Caterina de Medicis, pe care vîrsta începea s-o încovoaie, căci la vremea aceea regina-mamă avea, pe cît se pare, vreo șaizeci și șase sau șaizeci și șapte de ani ; cu toate acestea își ținea fruntea neclintită și dreaptă, scăpărînd pe sub sprîncenele, ca de obicei, încruntate, o privire de oțel și, în ciuda acestei priviri, regina, îmbrăcată în veșnicele-i straie cernite, păstra ca întotdeauna aceeași figură încremenită și rece, aidoma unei statui de ceară.

Alături de dînsa se întrezărea chipul melancolic și blînd ar reginei Louise de Lorraine, soția lui Henric al III-lea, părtașă neînsemnată în aparență, dar credincioasă în realitate, a vieții sale zvînturate și nefericite.

Regina Caterina de Medicis venea la o izbîndă.

Regina Louise știa că trebuie să asiste la un supliciu.

Pentru regele Henric era vorba doar de o tocmeală.

Trei simțăminte deosebite ce se citeau pe fruntea trufașă a celei dintîi, pe fruntea resemnată a celei de a doua și pe fruntea neguroasă și plictisită a celui de-al treilea.

În urma celor trei ilustre personaje pe care poporul le privea cu admirație, atît de palide și de tăcute, veneau doi tineri chipeși : unul să tot fi avut douăzeci de ani, iar celălalt nu mai mult de douăzeci și cinci.

Tinerii se țineau de braț, nesocotind eticheta care-i oprește pe muritori să se arate legați de ceva pe lumea

aceasta atît față de regi cît și față de Dumnezeu, la biserică.

Amîndoi surîdeau : cel mai tînăr cu o negrăită tristețe, cel mai vîrstnic cu o fermecătoare dulceață ; erau înalți și frumoși, și unul, și altul, și erau frați între ei.

Cel mai mic se chema Henri de Joyeuse, conte du Bouchage ; celălalt, ducele Anne de Joyeuse. Nu era mult de cînd toată lumea îl cunoștea sub numele d'Arques ; regele Henric însă, care-l îndrăgise mai presus de orice, îl făcuse pair al Franței cu un an înainte, ridicînd la rangul de ducat-pairie domeniul viconților de Joyeuse.

Poporul nu părea să nutrească față de acest favorit ura cu care cășunase odinioară asupra lui Maugiron, a lui Quélus și Schomberg și pe care i-o purta acum lui d'Épernon.

Mulțimea întîmpină deci pe monarh și pe cei doi frați cu discrete, dar măgulitoare ovații. Henric salută gloatele solemn, fără a se obosi să zîmbească, apoi își sărută căpșelul în creștet. După care, întorcîndu-se către cei doi tineri însoțitori :

— Reazemă-te cu spatele de draperie, Anne — îl pofti pe cel mai vîrstnic — ai să obosești stînd în picioare ; s-ar putea să țină mult povestea asta.

— Cred și eu — îi tăie vorba Caterina — o să țină mult și bine, sire ; așa sper, cel puțin.

— Crezi deci că Salcède o să vorbească, mamă ? întrebă Henric.

— Cu mila lui Dumnezeu, nădăjduiesc că dușmanii noștri vor primi o palmă. Am spus dușmanii noștri, fiica mea, căci sînt deopotrivă și dușmanii domniei tale — adăugă ea, ațintindu-și ochii spre regină, care păli, grăbindu-se să-și plece privirea-i blajină.

Regele clătină din cap cu îndoială. Întoarse apoi din nou capul spre Joyeuse și, văzînd că tînărul rămăsese în picioare, cu toate îmbierile sale, zise :

— Ei, haide, Anne, de ce nu vrei să faci cum ți-am spus ? Reazemă-te de perete sau sprijină-ți coatele de spătarul jilțului meu.

— Maiestatea voastră este mult prea milostivă — spuse tînărul duce — dar nu mă voi folosi de această îngăduință decît atunci cînd mă voi simți într-adevăr obosit.

— Dar n-o să așteptăm chiar pînă o să te simți obosit, nu-i așa, frățioare ? spuse în șoaptă Henri.

— Fii pe pace ! îi răspunse Anne, mai mult cu ochii decît cu gura.

— Fiule — întrebă Caterina — mi se pare mie sau se vede o forfoteală acolo, spre chei ?

— Ce ochi ageri ai, mamă ! Da, într-adevăr, cred că ai dreptate. Oh, cu toate că nu sînt bătrîn, vederea mi-e atît de proastă !

— Sire — se amestecă în vorbă cu dezinvoltură Joyeuse — învălmășeala este iscată de compania de arcași care împinge înapoi norodul ticsit în piață. Sosește osînditul, de bună seamă.

— Ce măgulitor poate fi pentru un rege — spuse Caterina — să vadă hărtănit un om în vinele căruia curge un strop de sînge crăiesc.

Și rostind aceste cuvinte, privirea ei stăruia împovărătoare asupra Louisei.

— O, doamnă, fiți îndurătoare, rogu-vă, și cruțați-mă — zise tînăra regină cu o deznădejde pe care căuta în zadar s-o ascundă. Nu, mișelul ăsta nu face parte din familia mea și n-ați vrut să spuneți, cred, că se trage din ea.

— Firește că nu — întări suveranul — sînt convins că mama n-a vrut să spună așa ceva.

— Totuși — rosti cu acreală Caterina — este neam cu casa de Lorena, iar casa de Lorena este sîngele domniei tale, doamnă ; așa cred, cel puțin. Prin urmare, Salcède este înrudit cu domnia ta, ba chiar rubedenie apropiată.

— Adică — interveni Joyeuse cu o indignare pornită din buna sa credință, ce constituia o trăsătură caracteristică a sufletului său cinstit și care răbufnea în orice împrejurare fără a căta la obrazul celui ce o stîrnise — adică se înrudește cu domnul de Guise, poate, nicidecum însă cu regina Franței.

— Ah, erați aici, domnule de Joyeuse ? spuse Caterina cu o neasemuită trufie și încercînd să-i plătească printr-o umilință faptul c-o înfruntase. Erați aici ? N-am băgat de seamă.

— Sînt aici, doamnă, nu numai cu încuviințarea, ci chiar din porunca regelui — răspunse Joyeuse, cerîndu-i din ochi părerea lui Henric. Oricum, nu este un lucru chiar

atît de odihnitor să vezi un om hărtănit, ca să vin la un spectacol de felul acesta dacă nu eram obligat.

— Joyeuse are dreptate, doamnă — îl sprijini Henric. Aici nu este vorba nici de casa de Lorena, nici de ducele de Guise, şi mai puţin încă de regină : am venit doar să-l vedem frînt în patru pe domnul de Salcède, adică pe uciga-şul care a vrut să ridice viaţa fratelui meu.

— N-am noroc astăzi — spuse Caterina, cedînd dintr-o dată, ceea ce constituia unul din cele mai iscusite mijloace tactice ale sale. Pe fiica mea, cum văd, am făcut-o să plîngă, iar pe domnul de Joyeuse, să mă ierte Dumnezeu, dar am impresia că l-am făcut să rîdă.

— Vai, doamnă — protestă Louise, cuprinzînd mîinile Caterinei — e cu putinţă oare ca maiestatea voastră să se înşele în privinţa mîhnirii mele ?!

— Şi în privinţa adîncului meu respect — adăugă Anne de Joyeuse, înclinîndu-se peste braţul jilţului regesc.

— Aşa e, da, ai dreptate — răspunse Caterina, căutînd să nu scape prilejul de a împlînta o ultimă săgeată în inima nurorii sale. Ar fi trebuit să-mi dau seama cît de stînjenită te simţi copilă dragă, văzînd cum ies la iveală uneltirile neamurilor domnici talc din casa de Lorena ; şi cu toate că domnia ta n-ai nici o vină, nu se poate să nu suferi totuşi din pricina acestei înrudiri.

— Ah, cît despre asta, mamă, e cam adevărat — spuse regele, vrînd să împace pe toată lumea ; căci acum ştim, în sfîrşit, în ce măsură ducele de Guise a luat parte la această uneltire.

— Dar, sire — interveni Louise de Lorraine cu o îndrăz-neală pe care n-o avusese pînă atunci — maiestatea voastră ştie prea bine că din ziua în care am devenit regina Fran-ţei am lăsat toate legăturile mele de sînge la picioarele tronului.

— Sire — exclamă deodată Anne de Joyeuse — vedeţi că nu m-am înşelat : vine osînditul, uitaţi-l, a şi sosit ! Sfinte Dumnezeule ! Ce cumplită arătare !

— I-e frică — spuse Caterina — o să vorbească.

— Dacă mai are putere — adăugă regele. Uite cum i se bălăbăne capul, mamă, ca la un mort.

— Rămîn la părerea mea, sire, este îngrozitor.

— Cum vrei să fie frumos un om al cărui cuget este atît de spurcat? Nu ţi-am deslușit oare, Anne, legăturile tainice care există între fizic și moral, așa cum le înțelegeau Hipocrate și Galenus și cum le-au explicat în felul lor?

— Nu zic nu, sire, dar eu nu sînt un discipol de talia voastră și mi-a fost dat să văd uneori oameni foarte urîți care erau totuși ostași viteji ca niște paralei. Nu-i așa, Henri?

Joyeuse întoarse capul către fratele său, ca și cum i-ar fi cerut să-l sprijine, întărind spusele lui; Henri însă privea fără să vadă nimic și asculta fără să audă un cuvînt, cufundat cum era într-o adîncă visare; așa încît în locul său răspunse tot regele.

— Ei, Doamne — protestă el — dar cine-ți spune, dragă Anne, că omul ăsta nu este viteaz? Ba, dimpotrivă, pe legea mea, e viteaz ca un urs, ca un lup, ca un șarpe. Nu-ți amintești de isprăvile lui? A dat foc la casa unui gentilom normand cu care era în vrajbă și care a ars de viu. S-a bătut de zece ori în duel și a ucis pe trei dintre adversarii săi; a fost prins ticluind bani calpi, faptă pentru care a fost osîndit la moarte.

— Atît de strașnic — interveni Caterina de Medicis — încît pînă la urmă i s-a iertat osînda prin stăruințele domnului duce de Guise, vărul domniei tale, fata mea. De astă dată, Louise, care se simțea la capătul puterilor, se mulțumi doar să ofteze.

— În orice caz — spuse Joyeuse — și-a trăit din plin viața; o viață care se va sfîrși foarte curînd.

— Dimpotrivă, domnule de Joyeuse — rosti Caterina — sper că se va sfîrși cît mai încet cu putință.

— Doamnă — își mărturisi îndoiala Joyeuse, clătinînd din cap — văd sub streașina de acolo niște cai atît de voinici și care par să-și fi pierdut răbdarea după ce-au stat atîta locului fără să facă nimic, încît n-aș crede că mușchii, tendoanele și cartilajele domnului de Salcède vor putea înfrunta prea multă vreme asemenea încercare.

— Da, dacă nu s-ar fi prevăzut și lucrul acesta, dar fiul meu are o inimă atît de milostivă — adăugă regina cu un zîmbet ce numai pe buzele ei se putea înfiripa —

încît va avea grijă să trimită vorbă ajutoarelor să mîne mai agale caii.

— Totuși, doamnă — întîmpină cu sfială regina — v-am auzit spunînd azi-dimineață doamnei de Mercoeur, cel puțin așa mi se pare, că nefericitul acesta va fi supus doar la două smucituri.

— Mda, numai dacă se poartă cum trebuie — răspunse Caterina. În cazul acesta va fi trimis pe lumea cealaltă cît se poate mai grabnic; înțelegi ce vreau să spun, dragă fată, și aș dori, fiindcă te văd că pui atîta inimă pentru el, să-i dai de știre cumva să se poarte cum trebuie, totul depinde numai de el.

— Cum Cel de Sus, doamnă — spuse regina — nu m-a înzestrat cu tăria sufletească a domniei voastre, nu mă simt în stare să văd un om chinuindu-se.

— N-ai decît să nu privești, atunci, dragă fată.

Louise nu mai rosti nici un cuvînt.

Regele nu auzise nimic; în momentul acela era numai ochi, căci ajutoarele își făceau de lucru cu osînditul, grăbindu-se să-l ia din căruța cu care fusese adus, pentru a-l urca pe eșafod.

Între timp arcașii, halebardierii și gărzile elvețiene izbutiseră a lărgi cu prisosință cercul privitorilor, așa încît golul ce se făcuse în jurul eșafodului era destul de mare pentru ca toată lumea să-l poată vedea deslușit pe Salcède, cu toate că scena hărăzită lugubrului spectacol nu era prea înaltă.

Salcède era un vlăjgan spătos și voinic de vreo treizeci și patru sau treizeci și cinci de ani; trăsăturile obrazului său palid pe care se prelingeau picături de sudoare și de sînge se însufleteau ori de cîte ori se uita în preajma lui, cu o neasemuită privire, cînd plină de speranță, cînd străfulgerată de spaimă.

În primul moment își aruncase ochii spre loja regală, dar, ca și cînd și-ar fi dat seama că tot ce putea să aștepte de acolo nu era izbăvirea, ci moartea, privirea sa nu stăruise asupra ei. Toate năzuințele lui se îndreptau spre mulțimea din jur și, dacă-i rămînea ceva de făcut, era să scotocească în sînul acestei mări ce tălăzuia vijelios, cu ochii săi arzători, fremătînd cu sufletul la gură.

Mulțimea tăcea.

Salcède nu era un criminal de rînd : mai întîi, Salcède era de obîrșie aleasă, de vreme ce Caterina de Medicis, care cunoștea cu atît mai bine genealogiile, cu cît căuta să arate că le dispreţuiește, descoperise o picătură de sînge crăiesc în vinele lui ; pe urmă Salcède fusese comandant de oști cu oarecare faimă. Braţul său, acum legat cu ticăloase frînghii, cîndva mînuise vitejește spada ; fruntea lividă pe care se zugrăveau fiorii morţii, fiori pe care osînditul ar fi căutat să-i ascundă fără îndoială în cele mai adînci taine ale sufletului său dacă n-ar fi fost stăpînit de o nemăsurată speranţă, fruntea aceea lividă adăpostise cîndva planuri măreţe.

Din cele arătate mai înainte se poate deduce că, pentru o bună parte din spectatori, Salcède era un erou ; pentru mulţi alţii, o victimă ; în ochii cîtorva era, de bună seamă, un ucigaș, dar gloata cu greu s-ar îndupleca să vestejească socotindu-i pe aceeași treaptă cu criminalii de rînd pe aceia ce au pus la cale asasinate răsunătoare sortite să lase o urmă neștearsă atît în analele istoriei cît și în analele justiţiei.

Se povestea bunăoară în rîndurile mulţimii că Salcède se trăgea dintr-un neam de războinici, că taică-său luptase cu dîrzenie împotriva domnului cardinal de Lorena, din care pricină avusese parte de o moarte glorioasă cu prilejul masacrului din noaptea Sfîntului Bartolomeu ; dar că, mai apoi, feciorul, uitînd felul în care se săvîrșise părintele său, ori mai degrabă jertfind ura de care era însufleţit în folosul unei anumite năzuinţe pe care popoarele au privit-o întotdeauna cu oarecare simpatie, feciorul, precum spuneam, pactizase cu Spania și cu casa ducilor de Guise pentru a spulbera puterea pe care începuse s-o dobîndească în Flandra ducele de Anjou, atît de aprig urît de francezi.

Se vorbea despre legăturile lui cu Baza și Balouin, bănuiţi a fi urzitorii uneltirii ce era cît pe ce să curme viaţa ducelui François, fratele lui Henric al III-lea ; se vorbea despre îndeminarea pe care o desfășurase Salcède în tot timpul instruirii procesului pentru a nu fi frînt pe roată, spînzurat în furci sau ars pe rugul pe care mai fumega încă sîngele complicilor săi : fusese singurul care, prin destăinuirile-i mincinoase și pline de vicleșuguri, spuneau

lorenii, reușise să-i amăgească pe judecători, în așa fel încît, pentru a afla cît mai multe lucruri, ducele de Anjou hotărîse să-l cruțe deocamdată și-l trimisese sub escortă în Franța, în loc să poruncească a fi decapitat la Anvers sau la Bruxelles. Ce-i drept, pînă la urmă ajunsese la același rezultat ; dar în timpul călătoriei — călătorie care fusese singurul scop al mărturisirilor sale — Salcède spera să fie răpit de partizanii săi ; din nefericire pentru el, nutrind aceste speranțe, nu se gîndise că va încăpea pe mîinile domnului de Bellièvre, care, dat fiind că i se încredințase un ostatec atît de prețios, îl păzise cu asemenea strășnicie, încît nici spaniolii, nici lorenii și nici partizanii Ligii nu se încumetaseră să se apropie de convoi cale de o leghe împrejur.

În închisoare, Salcède continuase să spere, așa cum sperase și mai apoi cînd fusese supus la cazne ; încă mai spera în momentul cînd îl urcaseră în căruță ; ba chiar și acum, cînd se afla pe eșafod, nu-și pierduse încă speranța. Și nu pentru că i-ar fi lipsit curajul sau n-ar fi fost în stare să se resemneze ! Salcède însă era una din acele făpturi pline de viață care înțeleg să se apere pînă la ultima suflare cu o îndîrjire și cu o energie pe care puterea omenească n-o poate atinge îndeobște în cazul unor ființe mediocre.

Gîndul pe care-l nutrea cu atîta stăruință Salcède nu-i scăpase din vedere monarhului și cu atît mai puțin poporului. La rîndul ei, Caterina urmărea neliniștită cea mai mică mișcare a tînărului osîndit ; se afla totuși mult prea departe ca să observe încotro se îndreptau privirile lui și cum se plimbau necontenit de colo pînă colo.

La sosirea osînditului, ca prin farmec, bărbați, femei și copii se ridicaseră, rînduri-rînduri, din mijlocul mulțimii ; de fiecare dată cînd se arăta cîte o figură nouă deasupra noianului tălăzuitor, pe care însă privirea iscoditoare a lui Salcède îl măsurase din vreme în lung și-n lat, condamnatul o cerceta într-o secundă, răgaz ce ținea cu prisosință locul unei cercetări de o oră pentru un om cu nervii atît de încordați, ale cărui facultăți timpul, drămuit cu atîta scumpătate, le sporea înzecit sau poate chiar însutit. Pe urmă, după ce arunca o privire, ca o scăpărare de fulger, asupra obrazului necunoscut, proaspăt ivit din

sînul mulțimii, Salcède se posomora din nou și-și îndrepta atenția într-altă parte.

Între timp gealatul îl luase în primire, trudindu-se să-l încingă cu o frînghie pentru a-l priponi în mijlocul eșafodului.

Cu o clipă înainte, la un semn al preacinstitului Tanchon, locotenentul arcașilor și comandantul execuției, doi arcași, croindu-și drum prin mulțime, se duseseră să dezlege caii.

În orice altă împrejurare și cu orice alt scop, arcașii n-ar fi putut înainta un singur pas în mijlocul gloatelor înțesate; mulțimea știa însă ce aveau de făcut și se înghesuia pentru a-i lăsa să treacă, la fel cum pe scena tiesită a unui teatru, figuranții au grijă să se dea la o parte pentru a face loc actorilor care joacă rolurile principale în piesă.

În momentul acela se auzi un zgomot la ușa lojii regale, și aprodul, ridicînd draperia, se înfățișă spre a încunoștiința pe maiestățile lor că președintele tribunalului, Brissen, împreună cu patru consilieri, dintre care unul era raportorul procesului, solicitau cinstea de a sta cîteva clipe de vorbă cu regele în privința execuției.

— Minunat! exclamă regele. Apoi, întorcîndu-se către Caterina, adăugă: În sfîrșit, mamă, sper că vei fi mulțumită acum?

Caterina înclină ușor capul, în semn de încuviințare.

— Poftește pe domniile lor înăuntru — porunci regele.

— Sire, o rugăminte — își luă inima-n dinți Joyeuse.

— Spune, Joyeuse — îl îmbie suveranul — numai să nu-mi ceri iertarea osînditului...

— Fiți fără grijă, sire.

— Să auzim.

— Sire, există un lucru a cărui priveliște este deosebit de supărătoare atît pentru fratele meu, cît mai cu seamă pentru mine, și anume robele roșii și robele negre; rugăm deci pe maiestatea voastră să fie atît de bună și să ne îngăduie a ne retrage.

— Cum, atît de puțin pui la inimă păsurile mele, domnule de Joyeuse, încît vrei să pleci într-un asemenea moment? protestă Henric.

— Nici să nu vă gîndiți, sire, tot ceea ce privește pe maiestatea voastră este sortit să-mi trezească cel mai adînc interes ; numai că, din păcate, sînt atît de bicisnic din fire, încît femeia cea mai slabă de înger este mai puternică, dintr-un anumit punct de vedere, decît mine. Nu mă simt în stare să privesc o execuție, fiindcă, după aceea, o săptămînă încheiată sînt bolnav. Și cum sînt singurul om care mai știe să ridă la curte, de cînd fratelui meu, nu-mi dau seama de ce, i-a pierit pofta de rîs, vă închipuiți, cum o să arate Luvrul, care, și-așa, sărmanul, este atît de ursuz, dacă din pricina mea ar deveni și mai ursuz. Fie-vă milă deci, sire...

— Vrei să mă părăsești, Anne ? rosti Henric cu un glas adumbrit de o neasemuită tristețe.

— La naiba, sire, sînteți prea exigent : o execuție în Piața Grève este nu numai un prilej de răzbunare, dar și un spectacol în același timp, și încă ce spectacol ! pe care maiestatea voastră, spre deosebire de mine, îl așteptați cu cea mai aprinsă curiozitate ; răzbunarea și spectacolul pare-se că nu vă mulțumesc îndeajuns, mai trebuie să vă bucurați și de priveliștea bicisniciei prietenilor maiestății voastre.

— Rămîi, Joyeuse, zău, rămîi ; ai să vezi ce interesant o să fie.

— Nici nu mă îndoiesc ; mi-e teamă chiar, așa cum spuneam mai înainte maiestății voastre, c-o să fie atît de interesant, încît o să mi se taie picioarele ; îmi făgăduiți deci, nu-i așa, sire ?

Și Joyeuse făcu un pas spre ușă.

— Bine — spuse Henric al III-lea, suspinînd — fă cum vrei, dacă așa ți s-a năzărit ; se vede că așa mi-a fost dat : să trăiesc singur.

Și monarhul se întoarse, cu fruntea încrețită, spre regina-mamă, temîndu-se ca ea să nu fi auzit cumva discuția ce avusese loc între el și favoritul său.

Caterina avea într-adevăr auzul tot atît de ascuțit ca și privirea ; dar cînd nu voia să audă ceva, nimeni nu era mai tare de ureche decît dînsa.

Între timp, Joyeuse apucase să-i șoptească fratelui său :

— Păzea, du Bouchage, ia seama! În momentul în care consilierii vor intra înăuntru, ascunde-te după robele lor înfoiate și s-o ștergem cît mai e vreme; dacă regele a spus „da" adineauri, peste cinci minute o să zică „nu".

— Nu știu cum să-ți mulțumesc, frățioare — răspunse mezinul. Și eu stăteam ca pe ghimpi, de-abia așteptam să plec.

— Hai, repede, iată, vin corbii, ia-ți zborul, dulce privighetoare!

Zis și făcut; cei doi tineri se strecurară, ca două umbre lunecătoare, prin spatele simandicoșilor domni consilieri. Draperia cu falduri grele căzu în urma lor. În clipa cînd suveranul întoarse capul, amîndoi se făcuseră nevăzuți. Henric lăsă să-i scape un suspin și se aplecă să-și sărute cățelul.

V

SUPLICIUL

Consilierii stăteau în picioare, tăcuți, în fundul lojii regale, așteptînd ca monarhul să le adreseze cuvîntul.

Regele îi lăsă cîteva clipe în așteptare, apoi, întorcîndu-se spre ei, întrebă:

— Ei, domnilor, cu ce noutăți ați venit? Bună ziua, domnule președinte Brisson.

— Sire — răspunse președintele cu acea îndatoritoare solemnitate pe care curtenii o numeau politețea lui de hughenot — am venit să rugăm stăruitor pe maiestatea voastră, potrivit dorinței domnului de Thou, să cruțe viața osînditului. Cu siguranță e-ar mai avea unele destăinuiri de făcut și, făgăduindu-i să scape cu viață, i-am putea smulge și aceste destăinuiri.

— Cum adică?! se miră regele. Nu i le-am smuls încă, domnule președinte?

— Ba da, sire, dar numai în parte : maiestatea voastră socotește oare că este de ajuns ?

— Știu cu ce știu, magistre.

— Maiestatea voastră știe, prin urmare, în ce măsură e amestecată Spania în această urzeală ?

— Spania ? Da, domnule președinte, și Spania, și încă alte cîteva puteri.

— Ar trebui totuși stabilit acest amestec, sire, este un lucru foarte important.

— Tocmai de aceea — interveni Caterina — regele are de gînd, domnule președinte, să suspende execuția, dacă vinovatul se învrednicește să semneze o mărturisire aidoma declarațiilor făcute în fața judecătorului atunci cînd a fost supus la cazne.

Brisson îl iscodi pe rege, cu un gest și cu o privire întrebătoare.

— Într-adevăr asta era intenția mea — confirmă Henric — și nu mai are rost s-o ascund ; ca să te convingi, domnule Brisson, trimite chiar acum vorbă osînditului prin locotenentul domniei tale.

— Maiestatea voastră nu mai are nici o altă poruncă de dat ?

— Nu. Dar să nu schimbe nici o iotă din ceea ce a declarat mai înainte, altminteri îmi retrag cuvîntul. De vreme ce sînt făcute în fața tuturor, mărturisirile trebuie să fie complete.

— Da, sire. Cu numele persoanelor împricinate ?

— Cu numele lor, da, cu tot pomelnicul !

— Chiar dacă persoanele respective s-ar dovedi vinovate, în urma mărturiilor osînditului, de înaltă trădare și răzvrătire împotriva cîrmuitorului țării ?

— Chiar dacă ar fi vorba de cele mai apropiate rubedenii de sînge ale mele ! hotărî suveranul.

— Porunca maiestății voastre va fi întocmai îndeplinită.

— Ca să fiu și mai lămurit, domnule Brisson, ne-am înțeles, așadar ; să i se aducă osînditului hîrtie și pene de scris și să-și aștearnă mărturisirile negru pe alb, arătînd astfel în văzul lumii întregi că așteaptă totul de la îndurarea noastră și că înțelege să fie la bunul nostru plac. Pe urmă vom vedea.

— Dar pot să-mi dau cuvîntul ?

— N-ai decît să ţi-l dai, n-ai decît.

— Să mergem, domnilor — spuse preşedintele, făcîndu-le semn consilierilor să plece.

Se înclină apoi cu tot respectul în faţa regelui şi ieşi după ei.

— De astă dată, sire, va mărturisi — spuse Louise de Loraine, tremurînd toată — sînt sigură că va mărturisi şi că maiestatea voastră îl va ierta. Uitaţi-vă, e plin de spume la gură.

— Nu, nu, caută ceva — rosti Caterina — caută, atîta tot. Dar ce-o fi căutînd oare ?

— Ei, Doamne ! spuse Henric al III-lea. Doar nu-i aşa greu de ghicit : îl caută pe domnul duce de Parma, pe domnul duce de Guise ; îl caută pe luminatul meu frăţior, preacucernicul rege catolic. Da, da, caută, caută, mai departe ! Poţi să aştepţi mult şi bine ! Nu cumva îţi închipui că Piaţa Grève este un loc mai prielnic pentru capcane decît drumul spre Flandra ? Crezi tu că n-am la îndemînă o sută de Bellièvre care să te împiedice să părăseşti eşafodul, cînd unul singur a fost de ajuns ca că mi te-aducă piocon aici ?

Salcède îi văzuse pe arcaşi ducîndu-se după bidivii ; îl zărise pe preşedintele tribunalului şi pe consilieri în loja regală, pe care o părăsiseră puţin mai apoi, şi socotea că monarhul, de bună seamă, poruncise să înceapă supliciul.

În momentul acela, buzele-i albite de spaimă se îmbăloşaseră de spuma însîngerată ce atrăsese atenţia tinerei regine : mistuit de o ucigătoare nerăbdare, bietul om îşi muşca buzele pînă la sînge.

— Nimeni, nimeni ! murmură el. Nici unul din cei ce mi-au făgăduit să mă scape ! Toţi nişte mişei ! Mişei ! Mişei !...

Locotenentul Tanchon se apropie de eşafod şi, adresîndu-se călăului :

— Fii gata, meştere ! îi spuse el.

Gealatul făcu un semn spre celălalt capăt al pieţei şi caii purceseră, deschizîndu-şi drum prin mulţime şi lăsînd în urmă o brazdă forfotitoare care, aidoma dîrei lăsate de corăbii pe faţa mării, se închidea după trecerea lor.

Brazda era croită în mijlocul privitorilor, pe care iureșul năpraznic al cailor îi silea să se dea la o parte sau îi culca la pămînt : zidul astfel surpat se ridica însă numaidecît în picioare și, cîteodată, cei ce se aflau în față se pomeneau în ultimele rînduri și invers, căci cei mai voinici se și repezeau s-o apuce înainte, ocupînd locul rămas liber o clipă.

Toată lumea avu prilejul să vadă atunci în colțul străzii Vannerie, în clipa în care caii trecură prin dreptul ei, un tînăr chipeș, binecunoscut cititorilor noștri, sărind de pe borna pe care ședea cocoțat, îmbrîncit de un băiețandru ce nu părea să aibă mai mult de cincisprezece-șaisprezece ani și care urmărea cu înfrigurare cutremurătorul spectacol.

Cei doi inși erau pajul misterios și vicontele Ernauton de Carmainges.

— Hai, repede, repede ! suflă la urechea însoțitorului său — ia-te după ei, uite că s-a făcut loc, nu mai e nici un moment de pierdut.

— Ce, vrei să ne strivească lumea ? se împotrivi Ernauton. Ți-ai pierdut mințile, băiețaș !

— Vreau să văd, să fiu cît mai aproape — spuse pajul cu un glas atît de autoritar, încît nu era greu să-ți dai seama că ordinul pornise din gura unei făpturi obișnuite să poruncească.

Ernauton se supuse.

— Mergi în spatele cailor — îl povățui pajul — nu te lăsa, ține-te după ei pas cu pas, altminteri nu mai ajungem niciodată.

— Pînă s-ajungem, o să te calce lumea în picioare.

— Nu-mi purta de grijă. Dă-i drumul. Tot înainte !

— Să nu zvîrle caii din copite !

— Apucă-l de coadă pe cel din urmă : calul nu zvîrle niciodată cînd îl ții de coadă.

Fără să vrea, Ernauton se lăsă stăpînit de ciudata înrîurire pe care copilandrul o avea asupra-i ; dîndu-i, așadar, ascultare, se agăță de coama calului, iar pajul, la rîndul său, se prinse cu mîna de cingătoarea lui.

Și străbătînd astfel mulțimea tălăzuitoare ca apele mării, ghimpoasă ca un tufiș de mărăcini, lăsînd zălog ici o fîșie din mantia lor, dincolo un petic din vesta cu

mîneci bufante, iar ceva mai departe gulerul plisat al cămășii, ajunseră o dată cu poștalionii la trei pași de eșafodul pe care Salcède se zvîrcolea, cuprins de disperare.

— Am ajuns ? bolborosi tinerelul, sugrumat, cu sufletul la gură, simțind că Ernauton se oprise.

— Da, din fericire — răspunse vicontele — fiindcă abia mă mai țineam pe picioare.

— Nu văd nimic.

— Treci în fața mea.

— Nu, încă nu... Ce fac acolo ?

— Fac lațuri la capetele frînghiilor.

— Dar, el, el ce face ?

— Care el ?

— Osînditul.

— Își rotește ochii jur împrejur ca un erete la pîndă.

Caii se aflau destul de aproape de eșafod pentru ca slujitorii călăului să poată lega picioarele și mîinile lui Salcède cu ștreangurile prinse de gîtarele dobitoacelor.

Salcède scoase un răcnet, simțind în jurul gleznelor asprimea frînghiilor pe care laturile de la capete i le întipăreau în carne. Pentru ultima oară atunci îmbrățișă cu o neasemuită privire, din margine în margine, piața uriașă, cuprinzînd dintr-o dată cele o sută de mii de capete în cîmpul său vizual.

— Doriți cumva, domnule — îl întrebă politicos locotenentul Tanchon — să vorbiți poporului înainte de a ne împlini datoria ? Și aplecîndu-se la urechea osînditului, adăugă în șoaptă : O mărturisire deplină... ca să scăpați cu viață.

Salcède îl privi pînă în adîncul sufletului. Privirea aceea era atît de grăitoare, încît păru să smulgă adevărul tăinuit în inima lui Tanchon și să-l aducă în lumina ochilor lui, unde scăpără dintr-o dată. Salcède nu se înșelă ; își dădu seama că locotenentul era sincer și că-și va respecta făgăduiala.

— Vedeți doar — continuă Tanchon — că v-au părăsit ; singura speranță ce v-a rămas pe lumea asta este cea pe care v-am oferit-o.

— Bine ! rosti suspinînd Salcède cu un glas răgușit — porunciți să se facă liniște, sînt gata să vorbesc.

— Regele ține să aibă însă o mărturisire scrisă și semnată.

— Atunci dezlegați-mi mîinile și dați-mi o pană să scriu.

— Mărturia ?

— Fie, mărturia.

Strălucind de bucurie, Tanchon nu avu decît un semn de făcut : lucrurile erau pregătite dinainte. Un arcaș avea la îndemînă toate cele trebuincioase : îi întinse lui Tanchon călimara, hîrtia și penele pe care locotenentul le puse jos pe scîndurile eșafodului.

In același timp, streangul ce ținea ferecat brațul drept al lui Salcède fu slobozit preț de vreo trei picioare, iar osînditul fu ridicat pe podină în capul oaselor ca să poată scrie.

Văzîndu-se, în sfîrșit, așezat omenește, Salcède începu prin a trage adînc aer în piept și prin a-și mișca mîna descătușată pentru a-și ridica lațele ce-i căzeau pe genunchi, năclăite de sudoare.

— Așa, așa — îl încurajă Tanchon — așează-te cum trebuie și scrie pe îndelete tot.

— Nici o grijă — îi răspunse Salcède, întinzînd mîna să ia o pană. Fiți pe pace că n-am să uit pe nici unul din cei ce m-au uitat.

Și spunînd acestea, își roti ochii împrejur pentru ultima oară. Sosise pesemne momentul ca pajul să iasă la iveală, căci, apucîndu-l de mînă pe Ernauton, zise :

— Domnule, vă rog, luați-mă în brațe și ridicați-mă ca să mă pot uita peste capetele celor din față, fiindcă nu văd minic.

— Ei, asta e ! Cu dumneata nu mai isprăvește omul niciodată, tinere, zău așa !

— Numai atît vă rog, domnule.

— Te cam întreci cu gluma !

— Trebuie să-l văd pe osîndit, mă-nțelegeți ? Trebuie să-l văd. Și cum Ernauton nu răspundea destul de prompt la stăruințele lui, continuă : Vă rog din suflet, domnule, milostiviți-vă ! Vă rog în genunchi !

De astă dată, copilandrul nu mai părea un tiran plin de toane năstrușnice, iar glasul lui rugător era făcut să înmoaie orice inimă.

Ernauton se îndupleca în cele din urmă să-l ridice în brațe, nu fără a se minuna de gingășia trupului pe care-l strîngea în palme.

Chipul pajului se înălța acum deasupra mării de capete. Salcède tocmai luase pana în mînă, după ce mai rotise o dată ochii jur împrejur. În momentul acela însă văzu răsărind chipul băiețandrului și rămase încremenit de uimire. Pajul lipi două degete de buze. Obrazul osînditului se lumină dintr-o dată, scăldat de o nețărmurită bucurie ; părea beat de fericire, aidoma bogatului hain în clipa cînd Lazăr lăsase să pice un strop de apă pe limba-i friptă de sete.

Recunoscu semnalul pe care-l aștepta cu atîta nerăbdare și prin care i se dădea de știre că va primi ajutor.

Salcède, după ce zăbovi asupra lui cu privirea cîteva secunde, apucă hîrtia pe care i-o întinse Tanchon, neliniștit de faptul că-l vedea stînd în cumpănă, și începu să scrie cu o sîrguincioasă înfrigurare.

— Scrie ! Scrie ! trecu un freamăt prin mulțime.

— Scrie ! repetă regina-mamă cu o vădită bucurie.

— Scrie ! spuse și regele. Pe legea mea, am să-l iert !

Deodată Salcède se opri și-l căută din ochi pe băiețandru. Pajul repetă semnul și Salcède se aplecă să scrie mai departe. După alte cîteva clipe însă se întrerupse din nou și-l cercetă iar cu privirea. De astă dată pajul îi făcu semn nu numai cu degetele, dar și din cap.

— Ați terminat ? întrebă Tanchon, care nu scăpa din vedere hîrtia.

— Da — rosti Salcède cu gîndul aiurea.

— Semnați atunci.

Salcède își așternu semnătura, fără să-și mai arunce ochii pe hîrtie, deoarece privirea lui era pironită asupra băietanului.

Tanchon dădu să ia mărturia.

— În mîna regelui, numai în mîna lui ! spuse Salcède.

Și încredință hîrtia locotenentului, dar cu un gest șovăielnic, întocmai ca un ostaș învins care predă ultima sa armă.

— Dacă ați mărturisit într-adevăr tot — spuse locotenentul — veți fi cruțat, domnule Salcède.

Un zîmbet ironic și totodată îngrijorat miji pe buzele osînditului, care părea să-l iscodească nerăbdător cu privirea pe interlocutorul său misterios.

In cele din urmă, Ernauton, obosit, se hotărî să se descolorosească de povara ce începuse a-l stingheri și desfăcu brațele : pajul alunecă jos, atingînd pămîntul cu picioarele.

O dată cu el pieri și vedenia ce susținuse curajul osînditului. Nemaivăzîndu-l nicăieri, Salcède începu să-l caute cu ochii împrejur.

— Hei ! strigă el, rătăcit. Cum rămîne ?

Nu primi însă nici un răspuns.

— Hai, repede, repede, grăbiți-vă ! spuse el. Hîrtia se află în mîinile regelui, o s-o citească !

Nimeni nu se clinti.

Monarhul despături cea nerăbdător mărturia.

— Mii de draci ! strigă Salcède. Nu și-or fi bătut cumva joc de mine ? Totuși am văzut-o cu ochii mei. Ea era, da, da, ea era !

Regele nici nu apucase bine să citească primele rînduri, și se și mohorî, cuprins de indignare.

— Ah, ticălosul !... răbufni el, îngălbenindu-se. Ah ! Ciinele !

— Ce s-a întîmplat, fiule ? întrebă Caterina.

— Ce să se-ntîmple, mamă ; nimic altceva decît că retractează tot ce a spus : nimic altceva decît că pretinde a nu fi făcut nici o mărturisire.

— Și pe urmă ?

— Pe urmă declară că domnii de Guise sînt nevinovați și cu desăvîrșire străini de orice uneltiri.

— Și dacă — îngăimă Caterina — o fi adevărat ?

— Minte ! izbucni regele. Minte ca un nelegiuit !

— De unde știi, fiule ? Poate că domniile lor au fost ponegriți... Poate că judecătorii au răstălmăcit mărturisirile lui.

— Ba nu, doamnă ! răbufni Henric, pierzîndu-și stăpînirea de sine, Am auzit tot.

— Domnia ta, fiule ?

— Da, eu.

— Și cînd asta, dacă nu îți este cu supărare ?

— În timp ce vinovatul era canonit... eu stăteam ascuns după o perdea ; așa că nu mi-a scăpat nici un cuvînt, și fiecare cuvînt rostit de el mi se împlînta în cap ca un cui bătut cu ciocanul.

— Atunci pune să fie schingiuit, dacă numai așa i se dezleagă limba ; poruncește să dea bice cailor.

Învolburat de mînie, Henric ridică mîna.

Locotenentul Tanchon repetă semnalul.

Între timp brațele și picioarele osînditului fuseseră din nou prinse în știreanguri ; patru oameni încălecară pe cei patru bidivii ; patru harapnice porniră deodată și cîteșipatru caii se avîntară, fiecare într-altă direcție.

Un trosnet înfiorător și un răcnet tot atît de înfiorător răsunară în aceeași clipă pe podina eșafodului. În văzul tuturor, mădularele nefericitului se învinețiră și se deșirară, injectîndu-se cu sînge ; chipul său nu mai avea nimic omenesc, era doar o schimonoseală drăcească.

— Trădare ! Trădare ! strigă Salcède. Stați ! Vreau să vorbesc, vreau să vorbesc, spun tot ! Ah, afurisită duce...

Vocea lui reuși să acopere nechezatul cailor și freamătul mulțimii ; o clipă mai apoi însă se stinse pe neașteptate.

— Stați ! Stați ! strigă Caterina.

Era prea tîrziu. Grumazul năpăstuitului Salcède, înțepenit pînă atunci de suferință și de mînie, se destinse brusc, lăsînd să-i cadă capul pe scîndurile eșafodului.

— Lăsați-l să vorbească ! strigă din răsputeri regina-mamă. Încetați, încetați odată !

Ochii lui Salcède încremeniseră holbați, aproape ieșiți din orbite, cu privirea ațintită cu îndărătnicie spre grupul de unde cu puțin mai înainte se ivise pajul. Tanchon se străduia cu iscusință să descopere încotro erau îndreptați.

Din păcate, Salcède nu mai putea să vorbească ; amuțise pe veci.

Cu voce scăzută, Tanchon dădu cîteva porunci arcașilor săi, care porniră să cerceteze mulțimea în direcția arătată de privirea denunțătoare a lui Salcède.

— Am fost trădat — șopti tînărul paj la urechea lui Ernauton. Fie-vă milă, domnule, ajutați-mă, scăpați-mă ! Vin încoace ! Uite-i că vin !

— Ce-oi mai fi vrînd acum ?

— Să fug : nu vedeți că pe mine mă caută ?

— Dar cine ești dumneata ?

— O femeie... Scăpați-mă ! Luați-mă sub ocrotirea dumneavoastră !

Ernauton se schimbă la față ; mărinimia lui se dovedi însă mai puternică decît uimirea și spaima de care fusese cuprins.

Mergînd în urma protejatei sale, îi croi drum prin vălmășagul de oameni, izbind de zor în dreapta și-n stînga cu măciulia pumnului, și o călăuzi astfel pînă în colțul străzii Mouton, unde se zărea o ușă deschisă.

Tînărul paj o zbughi din loc, mistuindu-se pe ușa care părea să-l aștepte și care se închise după el.

Ernauton nici nu avusese măcar răgazul să-l întrebe cum îl cheamă și unde l-ar mai putea întîlni.

Înainte de a se strecura pe ușă, însă, ca și cum i-ar fi ghicit gîndul, tînărul paj îi adresase un semn plin de făgăduințe.

Nemaiavînd nimic de făcut, Ernauton purcese înapoi spre mijlocul pieței, de unde putea cuprinde cu privirea atît eșafodul cît și loja regală.

Salcède zăcea țeapăn și livid pe scîndurile eșafodului.

Lividă și tremurînd toată, Caterina se ridicase în picioare în lojă.

— Fiule — rosti ea într-un tîrziu, ștergîndu-și sudoarea de pe frunte — fiule, ai face bine să-l mazilești pe călăul domniei tale, fiindcă precum se vede, este în cîrdășie cu Liga.

— De unde știi domnia ta, mamă ? întrebă Henric.

— Privește, privește !

— Privesc, ei, și ?

— Salcède n-a fost smucit decît o singură dată și a și murit.

— Pentru că era prea simțitor ca să poată înfrunta chinurile.

— Ba nu, ba nu ! rosti Caterina, zîmbind cu dispreț în fața lipsei de perspicacitate a feciorului său. Pentru că a fost sugrumat cu un șireang subțire printre scîndurile eșafodului, în clipa cînd se pregătea să-i dea în vileag pe cei care-l lăsaseră să moară. Trimite un medic luminat să

cerceteze leşul şi sînt convinsă că va descoperi urma lăsată de streang în jurul gîtului.

— Ai dreptate — spuse Henric, prin ochii căruia trecu o fulgerare — vărul meu, domnul de Guise, este slujit mai bine ca mine.

— Sst! Nici un cuvînt, fiule! îl ţinu din scurt Caterina. Nu trebuie să faci vîlvă, ca să nu rîdă lumea de noi, căci şi de astă dată am pierdut partida.

— Ce cuminte a fost Joyeuse c-a plecat să petreacă aiurea — spuse regele. Nu mai poţi avea încredere în nimic pe lumea asta, nici chiar în suplicii. Să mergem, doamnelor, să mergem.

VI

CEI DOI FRAŢI JOYEUSE

Precum am văzut, domnii de Joyeuse, în timp ce se desfăşura scena de mai sus, se strecuraseră prin spatele palatului primăriei şi, lăsîndu-şi lacheii să-i aştepte cu caii de călăric în alaiul regelui, o porniră împreună pe străzile cartierului, de obicei împînzite de lume, dar care în ziua aceea rămăseseră pustii, atît de nesăţioasă fusese Piaţa Grève să înghită cît mai mulţi spectatori.

După ce ieşiră din palat, merseră o bucată de vreme braţ la braţ, fără să schimbe nici un cuvînt. Henri, odinioară atît de şăgalnic, era gînditor şi aproape posac. Anne părea îngrijorat şi cam stingherit de muţenia fratelui său.

Într-un tîrziu se hotărî să rupă tăcerea.

— Vrei să-mi spui, Henri — întrebă el — unde mă duci?

— Nu te duc nicăieri, frăţioare, merg şi eu aşa, la întîmplare — răspunse Henri, tresărind ca şi cînd s-ar fi trezit din somn. Ai cumva vreo ţintă, frăţioare?

— Dar tu?

Henri zîmbi cu tristeţe.

— Oh, cît despre mine — spuse el — oriunde m-aș duce, e același lucru.

— Nu se poate totuși, să nu ai o țintă cînd pleci seara de acasă — stărui Anne — căci, după cîte știu, în fiecare seară ieși la aceeași oră în oraș, de unde te întorci noaptea tîrziu sau cîteodată chiar de loc.

— Mă iscodești, frățioare ? întrebă Henri cu o blîndețe învăluitoare în care se simțea respectul cuvenit unui frate mai mare.

— Eu să te iscodesc ?! se miră Anne. Mă ferească sfîntul ! Fiecare om are secretul lui pe care ține să și-l păstreze.

— Chiar dacă ai vrea, frățioare — răspunse Henri — n-o să am niciodată secrete față de domnia ta ; doar știi prea bine.

— N-o să ai niciodată secrete față de mine, Henri ?

— Niciodată, frățioare ; nu ești oare domnul și prietenul meu ?

— Ia te uită ! Credeam totuși că mai ascunzi cîte ceva față de mine, care nu sînt decît un nevrednic mirean : mă gîndeam că-l ai pe luminatul nostru frate, acest stîlp al teologiei, această făclie a dreptei credințe, acest preaiscusit arhitect al cazurilor de conștiință de la curte, care-i sortit să ajungă într-o bună zi cardinal, că i te mărturisești lui, că, fără doar și poate, el este în măsură să te spovedească, să te dezlege de păcate și, cine știe ?... să te și sfătuiască ; pentru că, la noi, în familie — adăugă Anne, rîzînd — precum bine știi, ne pricepem la toate ; dovadă, preaiubitul nostru părinte.

Henri du Bouchage luă mîna fratelui său și i-o strînse cu duioșie.

— Domnia ta ești pentru mine mai mult decît un îndrumător, mai mult decît un duhovnic, mai mult chiar decît un părinte, dragă Anne — îi mărturisi el — ești prietenul meu, așa cum ți-am spus.

— Atunci, prietene dragă, pentru ce, din vesel cum erai mai înainte, de la un timp încoace te văd tot mai trist, și pentru ce, în loc să umbli la lumina zilei, acum nu mai ieși din casă decît în toiul nopții ?

— Nu sînt trist, frățioare — răspunse Henri, surîzînd.

— Atunci cum ești ?

— Sînt îndrăgostit.

— Așa ! De ce atunci ești îngîndurat ?

— Fiindcă mă gîndesc necontenit la dragostea mea.

— Și asta mi-o spui oftînd ?

— Da.

— Cum ? Tu să oftezi, Henri, tu conte du Bouchage, tu, fratele lui Joyeuse, tu despre care gurile rele spun că ai fi cel de-al treilea rege al Franței... domnul de Guise fiind, precum știi, al doilea, dacă nu cumva chiar primul... tu atît de bogat și de chipeș, tu care vei fi în curînd pair al Franței ca și mine, și duce, tot ca mine, îndată ce se va ivi un prilej ; ești îndrăgostit, umbli dus pe gînduri și oftezi, tocmai tu care ți-ai ales deviza : *Hilariter*, cu rîsul pe buze !

— Dragă Anne, toate aceste daruri cu care am fost copleșit în trecut și toate făgăduielile viitorului nu le-am socotit niciodată în rîndul lucrurilor menite să mă fericească. Eu n-am asemenea ambiții.

— Mai bine zis nu le mai ai.

— Sau cel puțin nu rîvnesc lucrurile despre care ai pomenit.

— În momentul de față, poate, dar ai să le rîvnești din nou mai tîrziu.

— Niciodată, frățioare. Nu doresc nimic. Nu-mi trebuie nimic.

— N-ai dreptate, frățioare. Cînd te numești Joyeuse, cînd porți, adică, unul dintre cele mai strălucite nume din Franța, cînd ai un frate care este favoritul regelui, dorești de toate, vrei de toate și ai de toate.

Henri își plecă fruntea melancolic și-și clătină capul blond.

— Uite — spuse Anne — sîntem singuri-singurei acum, departe de lume. Ei, drăcia dracului, nici n-am băgat de seamă cînd am trecut peste apă și am ajuns pe podul La Tournelle. N-aș crede că pe țărmul ăsta pustiu, pe un vînt ce-ți îngheață și oasele, lîngă undele astea verzi, ar putea veni cineva să asculte ce vorbim. Ai ceva serios să-mi spui, Henri ?

— Nimic altceva decît că sînt îndrăgostit, lucru pe care-l știi, frățioare, de vreme ce ți l-am mărturisit adineauri.

— Pe naiba! Asta nu-i ceva serios — spuse Anne, bătînd din picior. Și eu sînt îndrăgostit, zău! Uite, asta mi-e crucea!

— Nu ca mine, frățioare.

— Și eu mă gîndesc uneori la iubita mea.

— Da, dar nu tot timpul.

— Și eu am unele nemulțumiri, ba chiar și necazuri.

— Da, dar totodată ai și bucurii, fiindcă ești iubit.

— Oh, în schimb am atîtea greutăți de înfruntat; mi se cere să păstrez cea mai desăvîrșită taină.

— „Mi se cere"? Ai spus: „Mi se cere", frățioare? Dacă poate să-ți ceară așa ceva, înseamnă că este într-adevăr iubita domniei tale.

— Firește că-i a mea, adică a mea și a domnului de Mayenne; căci, trebuie să-ți fac la rîndul meu o mărturisire, Henri: femeia cu care trăiesc este iubita secăturii aceleia de Mayenne; e nebună după mine și ar fi în stare să-l părăsească pe Mayenne chiar în clipa asta, pe loc, dacă nu i-ar fi frică să n-o omoare; știi doar că Mayenne nu pregetă să ucidă o femeie. Și pe urmă, nu pot să-i sufăr pe domnii ăștia din familia Guise și tare am chef... să-mi fac cheful pe socoteala unuia dintre ei. Așadar, îți spun și o repet, am și eu parte adesea de sîcîieli și de certuri, dar asta nu înseamnă că trebuie să umblu mohorît ca un călugăr și nici cu ochii înlăcrimați. Îmi place să rîd ca și pînă acum, dacă nu chiar tot timpul, măcar din cînd în cînd. Haide, spune-mi pe cine iubești, Henri. Iubita ta cel puțin e frumoasă?

— Din păcate, frățioare, nu e iubita mea.

— E frumoasă?

— Prea frumoasă chiar.

— Cum o cheamă?

— Nu știu.

— Fugi de-aici!

— Pe cinstea mea.

— Dragul meu, îmi vine să cred că lucrurile stau mult mai prost decît mi-aș fi închipuit. Asta nu mai e tristețe, să mă bată Dumnezeu, ci nebunie curată!

— Nu mi-a vorbit decît o singură dată sau, mai bine zis, n-a vorbit decît o singură dată de față cu mine și de atunci nici măcar glasul nu i l-am mai auzit.

— Și n-ai căutat să întrebi și tu pe cineva ?

— Pe cine să întreb ?

— Cum, pe cine ? Pe vecini.

— Locuiește singură, în toată casa și nimeni n-o cunoaște.

— Ei, asta e, doar n-o fi o umbră ?

— E o femeie înaltă și frumoasă ca o nimfă, serioasă și mîndră ca arhanghelul Gabriel.

— Cum ai cunoscut-o ? Unde te-ai întîlnit cu ea ?

— Într-o zi urmăream o fată pe care o zărisem la răspîntia Gypecienne și am intrat după ea în grădinița de lîngă biserică ; e acolo o bancă sub copaci. Ai fost vreodată în grădina asta, frățioare ?

— Niciodată ; n-are a face, spune mai departe. O bancă sub copaci va să zică, și pe urmă ?

— Începuse să se înserezе ; la un moment dat am pierdut-o din vedere pe fată și, tot căutînd-o, am ajuns în dreptul băncii.

— Spune, spune te-ascult.

— Mi s-a părut că văd mijind o îmbrăcăminte femeiască în partea aceea și am întins mîinile. „Nu vă supărați, domnule", am auzit deodată lîngă mine glasul unui bărbat pe care nu-l observasem pînă atunci, „nu vă supărați". Și m-a dat la o parte binișor, dar cu hotărîre.

— Cum, a îndrăznit să te-atingă, Joyeuse ?

— Stai să-ți spun : omul avea obrazul ascuns sub o glugă, încît la început am crezut că-i un călugăr ; pe urmă a reușit să-mi trezească respectul prin felul politicos și plin de bunăvoință cu care mi-a atras atenția, căci în timp ce rostea aceste cuvinte îmi arăta cu degetul femeia a cărei rochie albă îmi purtase pașii într-acolo și care ședea îngenuncheată la vreo zece pași în fața băncii de piatră, ca și cînd ar fi fost un altar.

M-am oprit locului, frățioare. Asta se întîmpla cam pe la începutul lui septembrie : aerul era călduț, violetele și trandafirii sădiți de credincioși pe mormintele din jurul bisericii făceau să adie spre mine miresmele lor suave ; luna desțărmase un nor ce albea în spatele clopotniței și vitraliile păreau suflate cu argint spre culme, în timp ce la poale erau aurite de licăririle lumînărilor aprinse. Dragul meu, fie din pricina măreției locului, fie datorită at-

mosferei solemne ce o învăluia, femeia aceea îngenuncheată, așa cum o vedeam eu, strălucea în întunericul nopții ca o statuie de marmură, ca și cînd ar fi fost într-adevăr sculptată în marmură. Privind-o, m-am simțit pătruns de un respect ce mi-a înghețat inima.

O sorbeam din ochi cu nesaț.

Femeia s-a aplecat peste bancă, a cuprins-o în brațe, și-a lipit buzele de ea și, o clipă mai apoi, i-am văzut umerii zbuciumîndu-se frămîntați de suspine și hohote de plîns. Niciodată, cred, nu ți-a fost dat să auzi, frățioare, un glas atît de răscolitor ; niciodată, cred, tăișul unui pumnal nu s-a răsucit atît de dureros într-o inimă omenească !

Plîngînd, săruta piatra cu o patimă atît de mistuitoare, încît mi-a pecetluit pe veci soarta ; lacrimile ei m-au înduioșat, iar sărutările ei m-au făcut să-mi pierd mințile.

— Să mă bată Dumnezeu, dar mai curînd aș zice că ea își pierduse mințile — interveni Joyeuse. Un om cu mintea zdravănă poate oare să sărute o piatră goală și să plîngă așa, fără rost ?

— Oh ! Plîngea fiindcă avea inima răvășită de o durere copleșitoare și săruta piatra sub imboldul unei dragoste adînci. Pe cine iubea însă ? Și pentru cine lăcrima ? Asta nu mai știu.

— Dar bine, de ce nu l-ai întrebat pe omul acela ?

— L-am întrebat.

— Și ce ți-a răspuns ?

— Că-și pierduse soțul.

— Unde-ai văzut tu o femeie care să-și plîngă soțul în felul acesta ? ! se miră Joyeuse. Ce să zic, frumos răspuns, pe legea mea ! Și te-ai mulțumit cu atît ?

— N-am avut încotro, de vreme ce n-a binevoit să-mi spună mai mult.

— Și omul acela cine este ?

— Un fel de servitor care locuiește cu dînsa.

— Cum îl cheamă ?

— N-a vrut să-mi spună.

— Tînăr ?... Bătrîn ?

— Să tot aibă vreo douăzeci și opt sau cel mult treizeci de ani...

— Ei, și pe urmă ?... Presupun că n-a plîns și nici nu s-a rugat toată noaptea, nu-i așa ?

— Nu, după ce s-a istovit plîngînd, adică după ce n-a mai putut smulge nici o lacrimă din ochi și după ce și-a sîngerat buzele sărutînd banca, s-a îndurat, în sfîrșit, să se ridice. Frățioare, frățioare, era atîta tristețe și atîta mister în ființa aceasta, încît n-am îndrăznit să mă apropii de dînsa, așa cum aș fi făcut de-ar fi fost oricare altă femeie în locul ei, ci m-am tras înapoi ; ea a fost aceea care s-a apropiat de mine sau, mai bine zis, s-a îndreptat în direcția mea, căci pe mine nici măcar nu mă vedea. În momentul acela, o rază de lună i-a căzut pe obraz și chipul său mi s-a înfățișat scăldat în lumină și în toată frumusețea lui : era din nou mohorît și înghețat ; nici un fior, nici o încordare, nici un suspin ; numai dîrele umede lăsate de lacrimi pe față ; doar ochii îi mai scînteiau încă ; gura-i era ușor întredeschisă ca pentru a sorbi viața, care, o clipă mai înainte, părea gata s-o părăsească ; a făcut cîțiva pași cu o lîncedă încetineală, ca un om adormit care ar fi mers cu ochii închiși ; însoțitorul ei a alergat după dînsa s-o călăuzească, deoarece părea să fi uitat că umblă pe pămînt. Oh, frățioare, ce cutremurătoare frumusețe, ce putere supraomenească ! De cînd sînt pe lume, n-am văzut așa ceva ; doar uneori în vis, cînd cerurile se deschideau și pogorau spre mine amăgitoare vedenii aidoma acestei ființe însuflețite.

— Și pe urmă, Henri, și pe urmă ? întrebă Anne, simțind cum, fără să vrea, i se trezise interesul pe măsură ce se desfășura povestirea de care la început voia să-și bată joc.

— Din păcate nu mai am multe de spus, frățioare. Servitorul i-a șoptit ceva și atunci și-a coborît vălul peste obraz. Îi dăduse de știre pesemne că eram și eu acolo de față, dar ea nici măcar nu s-a obosit să se uite spre mine : s-a mulțumit doar să-și acopere chipul și n-am mai văzut nimic, frățioare. În clipa aceea mi s-a părut că cerul s-a întunecat deodată și că femeia care luneca tăcută prin iarba înaltă, înaintea mea, nu era o făptură vie, ci o umbră ce părăsise vreunul din mormintele aflate în preajmă. A ieșit apoi din grădină ; m-am ținut pas cu pas după ea.

Din cînd în cînd însoțitorul ei întorcea capul și, cum nu căutam de loc să mă feresc, buimăcit cum eram, putea să mă vadă foarte bine. Ce vrei ? Purtam în sînge vechile

metehne păcătoase, și în inima mea încă mai stăruiau simțămintele vulgare de pînă atunci.

— Ce vrei să spui, Henri ? întrebă Anne. Nu te înțeleg.

Mezinul zîmbi.

— Vreau să spun, frățioare — continuă el — că am avut o tinerețe zvăpăiată, că mi-am închipuit adesoori că iubesc, și toate femeile pentru mine, pînă în momentul acela, au fost niște femei cărora le puteam face ochi dulci.

— Ei, nu, că ești nostim ! Și asta ce fel de femeie crezi că este ? spuse Joyeuse, încercînd să-și redobîndească veselia pe care, fără voia lui, destăinuirile fratelui său i-o adumbriseră întrucîtva. Ia seama, Henri, vezi c-ai început să bați cîmpii, nu e și ea făcută din carne și oase ca oricare ?

— Frățioare — spuse mezinul, strîngînd înfrigurat mîna lui Joyeuse — frățioare — murmură el, atît de încet, încît suflarea lui abia adia la urechea fratelui mai mare — Dumnezeu mi-e martor, dar zău nu știu dacă este o ființă pămîntească.

— Pe crucea mea ! răspunse celălalt. Simt că mă trec fiori, dacă un Joyeuse ar ști ce înseamnă frica. Apoi, silindu-se să se arate voios ca de obicei, adăugă : Oricum ar fi, fapt e că umblă ca toată lumea, că plînge și că știe foarte bine să sărute ; tu însuți mi-ai spus și, după umila mea părere, dragul meu, toate lucrurile astea sînt de bun augur. Dar n-ai apucat să termini ; și pe urmă, zi, ce s-a mai întîmplat ?

— Pe urmă nu s-a întîmplat mai nimic. M-am luat după ea și am observat că nu căuta să fugă de mine, nici să se întoarcă din drum, nici s-o apuce pe străzi lăturalnice : părea că nici nu-i trece prin gînd așa ceva.

— Prin urmare, știi unde locuiește ?

— Pe strada Lesdiguières, în apropiere de Bastilia ; în momentul cînd au ajuns acasă, însoțitorul ei a întors capul și m-a văzut.

— Și nu i-ai făcut vreun semn ca să-i dai de-nțeles că ai vrea să-i vorbești ?

— N-am îndrăznit ; mi-e rușine să-ți mărturisesc, dar servitorul mă intimida tot atît cît și stăpîna.

— Bine, bine, dar, pînă la urmă, ai intrat totuși în casă ?

— Nu, frățioare.

— Ba nu zău, Henri, îmi vine să cred că nu ești frate cu mine : parcă n-ai fi sămînță de Joyeuse ; dar cel puțin ai mai trecut pe-acolo a doua zi ?

— Da, însă de prisos ; de prisos am fost și în grădina Gypecienne și tot de prisos și pe strada Lesdiguières.

— Dispăruse ?

— Ca o umbră ce s-ar fi destrămat în văzduh.

— Nu te-ai gîndit și tu să-ntrebi pe cineva ?

— Pe strada aceea stă prea puțină lume și nimeni n-a fost în stare să mă lămurească : m-am pus la pîndă, așteptînd să iasă omul acela ca să-l descos, dar nici el și nici femeia nu s-au mai arătat din ziua aceea ; singura mea mîngîiere era o lumină pe care o vedeam mijind printre jaluzele, unica mărturie ce-mi dovedea că se află într-adevăr înăuntru. Am încercat în fel și chip să pătrund în casă : scrisori, ștafete, flori, daruri, totul a fost în zadar. Într-o seară, lumina din fereastră, s-a stins ca să nu se mai aprindă niciodată : plictisită, poate-mi, de stăruințele mele, doamna părăsise locuința de pe strada Lesdiguières și nimeni n-a știut să-mi spună unde se mutase.

— Sper c-ai dat totuși de urma acestei frumoase sălbăticiuni ?

— Da, printr-o întîmplare ; dar sînt nedrept, frățioare, de ce n-aș recunoaște c-a fost la mijloc mîna providenței, care nu vrea ca omul să tînjească, irosindu-și viața în zadar. Ascultă : e într-adevăr curios. Acum vreo două săptămîni, pe la miezul nopții, treceam pe strada Bussy. Precum știi, frățioare, poruncile date de stăpînire pentru a preîntîmpina incendiile sînt păzite cu cea mai mare strășnicie ; ei bine, trecînd pe-acolo, am văzut la ferestrele unei case nu o licărire de foc, ci o vîlvătaie în toată puterea cuvîntului ce izbucnise la cel de-al doilea etaj al locuinței. Am început să bat cu pumnii în ușă și o clipă mai apoi un bărbat a scos capul pe fereastră.

„Arde la dumneavoastră !“ i-am strigat. „Nu strigați, vă rog !“ mi-a spus el. „Nu strigați, tocmai mă străduiam să sting focul.“ „Nu vreți să chem straja ?“ „Nu, pentru nu-

mele lui Dumnezeu, nu chemați pe nimeni !" „Aș putea totuși să vă dau o mînă de ajutor ?" „Vreți, într-adevăr ? Atunci veniți încoace : mi-ați face un mare bine pentru care am să vă fiu recunoscător toată viața." „Dar cum să vin ?" „Poftiți cheia de la ușă". Și mi-a aruncat cheia pe fereastră. Am urcat repede scările și am intrat în odaia cuprinsă de flăcări. Ardeau podelele : mă aflam în laboratorul unui chimist. În timp ce făcea nu știu ce experiență, se răspîndise pe jos un lichid care se aprinde foarte ușor, și într-o clipă se iscase focul. În momentul în care am intrat înăuntru, reușise aproape să-l stingă, așa că am avut răgazul să-l privesc : era un om între douăzeci și opt-treizeci de ani : așa cel puțin mi s-a părut mie. O cicatrice înfiorătoare îi sluțea jumătate din obraz, o alta îi brazda scăfîrlia, încolo, toată fața îi era ascunsă de o barbă stufoasă. „Vă mulțumesc, domnule, dar precum vedeți totul s-a sfîrșit ; dacă, într-adevăr, sînteți un om de lume, așa cum vă arată chipul, aveți bunătatea, rogu-vă, să plecați, fiindcă stăpîna mea s-ar putea să vină din moment în moment și s-ar supăra văzînd la ora asta un străin la mine, adică la dînsa în casă." Auzindu-i glasul, am înțemenit deodată locului ca trăsnit, aș zice chiar înspăimîntat. Am deschis gura să strig : „Dumneata ești omul din grădina Gypecienne, omul din strada Lesdiguières, însoțitorul domniței necunoscute !" Căci, dacă-ți amintești, frățioare, în seara aceea avea o glugă pe cap, așa că nu i-am putut vedea fața ; nu i-am auzit decît glasul. Mă pregăteam tocmai să-i spun toate astea, să-l întreb, să-l rog fierbinte, cînd s-a deschis deodată o ușă și o femeie a intrat în odaie. „Ce s-a întîmplat, Remy ? a întrebat ea, oprindu-se mărcață în prag. Ce înseamnă gălăgia asta ?" Oh, frățioare, era ea, și mai frumoasă la lumina pîlpîitoare a focului ce stătea să se stingă decît mi se arătase atunci sub razele lunii ! Ea era, ea, femeia a cărei amintire îmi sîngera zi și noapte inima. Mi-a scăpat un strigăt și atunci servitorul m-a privit, la rîndul său, mai cu luare-aminte. „Vă mulțumesc, domnule, vă foarte mulțumesc, dar, cum vedeți, focul s-a stins. Plecați, vă rog din suflet să plecați." „Dragul meu, l-am mustrat eu, de ce te porți atît de rău cu mine și vrei să m-alungi ?" „Doamnă, a spus atunci servitorul, dînsul e."

„Dînsul, adică cine ?“ a întrebat ea. „Tînărul cavaler cu care ne-am întîlnit în grădina Gypecienne și care ne-a urmărit după aceea pînă în strada Lesdiguières.“ Femeia s-a uitat atunci la mine și, după felul cum m-a privit, mi-am dat seama că mă vedea pentru prima oară. „Domnule, am auzit-o spunîndu-mi, fiți atît de bun și plecați.“ Șovăiam, aș fi vrut să-i vorbesc, s-o rog, dar nu-mi venea nici un cuvînt pe buze ; stăteam locului înlemnit, cu gura încleștată, mulțumindu-mă doar s-o privesc. „Luați seama, domnule, mi-a atras atenția servitorul cu o voce mai curînd tristă decît mustrătoare, luați seama, în felul acesta o veți obliga pe doamna să-și părăsească pentru a doua oară locuința.“ „O, nu, ferească sfîntul ! am răspuns eu, înclinîndu-mă. Totuși, doamnă, mi se pare că nu v-am jignit în nici un fel.“ Nu mi-a răspuns nimic. Cu aceeași față împietrită, mută și rece ca un sloi de gheață, s-a răsucit pe călcîie, ca și cum nici nu m-ar fi auzit, și am văzut-o apoi topindu-se încetul cu încetul în întuneric, în timp ce cobora treptele unei scări, cu un pas atît de ușor, încît nu se auzea nici cel mai mic zgomot, de parcă ar fi fost nălucă.

— Asta-i tot ? întrebă Joyeuse.

— Asta-i tot. Pe urmă servitorul m-a condus pînă la ușă, spunîndu-mi : „Nu mai stăruiți, domnule, vă rog din suflet, în numele Mîntuitorului și al Fecioarei Maria, nu mai stăruiți !“ Am fugit ca un zănatic, năucit, buimac, fără să mai știu de mine, strîngîndu-mi capul în palme și întrebîndu-mă dacă nu cumva îmi ieșisem din minți. De atunci, în fiecare seară mă duc pe strada aceea ; așa se face că, ieșind de la primărie, în virtutea obișnuinței, pașii mei s-au îndreptat într-acolo. Cum îți spuneam deci, în fiecare seară mă duc pe strada aceea și mă așez la pîndă după colțul casei din față, sub un balconaș a cărui umbră mă acoperă în întregime ; măcar la zece seri o dată mi se întîmplă să văd mijind o lumină în iatacul ei : acolo este viața și fericirea mea.

— Grozavă fericire, ce să-ți spun ! exclamă Joyeuse.

— Vai, din păcate ar însemna s-o pierd dacă aș dori mai mult.

— Și dacă resemnarea asta te duce în schimb pe tine la pierzare ?

— Frăţioare — spuse Henri cu un zîmbet trist — ce să-i faci dacă eu mă simt fericit aşa !

— Nu se poate !

— Ce vrei, fericirea e relativă : o ştiu că-i acolo în casă, că trăieşte şi respiră în odaia aceea ; o văd prin ziduri sau, mai bine zis, mi se pare c-o văd ; dacă s-ar întîmpla cumva să-şi schimbe iar locuinţa, dacă mi-ar fi dat să mai trec prin ce-am trecut în cele două săptămîni cînd îi pierdusem urma, frăţioare, mi-aş ieşi din minţi sau aş fi în stare să mă călugăresc.

— Asta ar mai lipsi, drăcia dracului ! Avem şi-aşa un nebun şi un călugăr în familia noastră ; cred că-i de ajuns, dragul meu.

— Nu căuta să mă ţii din scurt, Anne, şi nici să mă iei peste picior ; mustrările ar fi de prisos, iar zeflemelile n-ar ajuta la nimic.

— Dar cine vrea să te mustre sau să te ia peste picior ?

— Cu atît mai bine atunci. Dar...

— Dă-mi voie totuşi să-ţi spun ceva.

— Ce anume ?

— Că te-ai purtat ca un ţînc.

— Nu mi-am făcut nici o socoteală şi n-am chibzuit nimic, nu m-am purtat în nici un fel, m-am lăsat mînat de ceva ce simţeam că-i mai presus de puterile mele. Cînd te fură şuvoiul, e mai bine să te laşi, dus de el decît să încerci să-l înfrunţi.

— Şi dacă te azvîrle într-o prăpastie ?

— Te scufunzi o dată cu el în adînc, frăţioare.

— Asta-i părerea ta ?

— Da.

— Eu sînt de altă părere, şi-n locul tău...

— Ce-ai fi făcut, Anne ?

— În orice caz n-aş fi stat cu mîinile încrucişate ; aş fi căutat să aflu cum o cheamă şi ce vîrstă are. În locul tău...

— Anne, n-o cunoşti, Anne.

— Nu, dar te cunosc pe tine. Cum se poate, Henri, aveai doar la îndemînă cincizeci de mii de scuzi, adică jumătate din suta de mii pe care mi-a dăruit-o regele de ziua lui...

— Sînt și acum la mine în sipet, Anne : nu lipsește nici unul.

— Cu atît mai rău, dracu să-i ia ; dacă nu i-ai fi păstrat în sipet, femeia ar fi fost acum în patul tău.

— Oh, frățioare !

— Nici un „oh frățioare" ; un servitor de rînd își vinde credința pentru zece scuzi, unul mai vrednic pentru o sută, unul de soi pentru o mie, iar unul ales pe sprinceană pentru trei mii. Ei, și-acum să zicem c-am avea de-a face cu cel mai credincios dintre servitori, alesul aleșilor, un adevărat zeu al fidelității : ajunge să-i numeri douăzeci de mii de scuzi în palmă, și să mă bată Dumnezeu dacă nu-i al tău cu trup și suflet. Îți mai rămîneau deci o sută treizeci de mii de livre ca să plătești pe aleasa aleselor dintre femei, vîndută de alesul aleșilor dintre servitori. Henri, dragul meu, ești un zevzec !

— Anne — spuse Henri, suspinînd — să știi că există și oameni care nu sînt de vînzare ; sînt inimi pe care nici chiar un rege, fie el cît ar fi de bogat, nu este în măsură să le cumpere.

Joyeuse se îmblînzi :

— Bine, să zicem c-ar fi așa ; dar nu există nici una care să nu se dăruiască.

— De acord.

— Ei, bine, spune-mi atunci ce-ai făcut tu ca să cîștigi inima acestei zîne cu chipul de piatră ?

— Sînt convins, Anne, c-am făcut tot ce mi-a stat în putere.

— Haida-de, conte du Bouchage, zău dacă nu ești nebun ! Vezi o femeie tristă, care trăiește ca o pustnică și se istovește plîngînd, și nu găsești ceva mai bun de făcut decît să fii și mai trist, și mai singuratic, și mai îndurerat, să fii adică și mai plicticos decît ea ! Vorbeai adineauri de tertipurile vulgare ale îndrăgostiților și, ca să fim drepți, ești mai lipsit de fantezie decît un căpitan de străji. E singură, caută să-i ții de urît ; e tristă, caută să fii vesel ; suspină de dorul cuiva, caută s-o mîngîi și să iei locul celui după care tînjește.

— Cu neputință, frățioare.

— Ai încercat ?

— La ce bun ?

— Ei, asta-i acum ! Măcar așa, ca să încerci. Zici c-o iubești ?

— N-am cuvinte să-ți spun cît de mult o iubesc.

— Ei, bine, peste două săptămîni va fi a ta.

— Frățioare !

— Pe cuvîntul meu de Joyeuse. Cred că nu ți-ai pierdut speranța ?

— Nu, de vreme ce n-am sperat niciodată.

— La ce oră o vezi ?

— La ce oră o văd ?

— Întocmai.

— Ți-am spus doar că n-am mai avut prilejul s-o văd, frățioare.

— Niciodată ?

— Niciodată.

— Nici chiar la fereastră ?

— Nici chiar umbra ei. Dacă-ți spun !

— Așa nu mai merge. Nu cumva are vreun iubit ?

— În afară de Remy, despre care ți-am vorbit, n-am văzut nici un bărbat intrînd în casă.

— Cum arată casa ?

— Două etaje, o ușă nu prea mare, cu un prag în față, o terasă deasupra celei de-a doua ferestre.

— Dar nu s-ar putea pătrunde înăuntru pe terasă ?

— Nu e nici o casă lipită de ea.

— Dar peste drum ?

— O altă casă clădită cam pe același calapod, doar ceva mai elegantă, mi se pare.

— Și cine locuiește acolo ?

— Un tîrgoveț oarecare.

— Ce fel de om : vesel sau cusurgiu ?

— Vesel, fiindcă îl aud cîteodată rîzînd singur.

— Cumpără-i casa.

— Dar cine ți-a spus că-i de vînzare ?

— Oferă-i de două ori mai mult decît prețuiește.

— Și dacă mă vede cumva domnița ?

— Ei, și ?

— Ar fi în stare să plece din nou cine știe unde, în timp ce, ferindu-mă de ochii ei, sper că într-o bună zi o să am parte s-o văd iar.

— O s-o vezi chiar astă-seară.

— Eu ?

— Înființează-te sub balconul ei la orele opt.

— Am să fiu acolo ca în fiecare seară, dar fără să sper mai mult ca altă dată.

— Să nu uit : care-i adresa exactă ?

— Între poarta Bussy și palatul Saint-Denis, foarte aproape de colțul străzii Augustin, la vreo douăzeci de pași de un han destul de arătos pe firma căruia scrie *La Spada Mîndrului Cavaler*.

— Foarte bine, atunci diseară, la opt.

— Dar ce-ai de gînd să faci ?

— Ai să vezi cu ochii tăi și-ai să auzi cu urechile tale. Pînă una alta, du-te acasă, îmbracă-te cu cele mai frumoase haine pe care le ai, pune-ți cele mai scumpe giuvaericale, stropește-ți pletele cu cele mai alese parfumuri ; astă-seară vei cuceri cetatea.

— Să te-audă Dumnezeu, frățioare !

— Henri, chiar dacă s-ar întîmpla ca Dumnezeu să nu audă, diavolul stă cu urechea ciulită. Și acum trebuie să te părăsesc, mă așteaptă ibovnica mea, adică vreau să spun ibovnica domnului de Mayenne. Pe legea mea ! Femeia asta cel puțin nu este o mironosiță.

— Frățioare !

— Să-mi fie cu iertăciune, frumosule scutier al iubirii ; departe de mine gîndul de a le asemui cumva pe aceste două doamne, te rog să mă crezi, deși, după toate cîte mi le-ai spus, o prefer pe a mea sau, mai bine zis, pe a noastră. Dar sînt așteptat și nu vreau s-o fac să m-aștepte. Rămîi cu bine, Henri, ne vedem diseară.

— Da, Anne, diseară.

Cei doi frați își strînseră mîna și se despărțiră.

Unul dintre ei, după ce merse preț de vreo două sute de pași, ridică voinicește ciocanul de la ușa unei măreațe clădiri gotice din piața bisericii Notre-Dame, lăsîndu-l apoi să cadă cu zgomot la loc.

Celălalt se strecură tăcut pe una din străzile întortocheate ce duc spre palat.

VII

CUM A IZBUTIT „SPADA MÎNDRULUI CAVALER" SĂ DOBÎNDEASCĂ BIRUINȚĂ ASUPRA „TRANDAFIRULUI DRAGOSTEI"

În timpul convorbirii pe care am înfățișat-o mai înainte se lăsase noaptea, înfășurînd în mantia-i umedă de neguri cetatea atît de zgomotoasă cu două ceasuri mai devreme.

De altminteri, după se Salcède își dăduse ultima suflare, spectatorii se înduraseră, în sfîrșit, să se întoarcă fiecare în bîrlogul său și, în locul neistovitului puhoi de curioși ce împînziseră peste zi orașul, îndreptîndu-se cu toții de-a valma spre același punct, nu se mai zăreau acum decît pîlcuri răzlețe risipite pe străzi.

În cartierele cele mai îndepărtate de Piața Grève mai stăruiau totuși unele freamăte întîrziate, așa cum era și firesc după forfota ce stăpînise aîta vreme inima orașului.

Bunăoară, în apropiere de poarta Bussy, unde va trebui să ne strămutăm în momentul acesta pentru a urmări peripețiile unora dintre personajele pe care le-am văzut intrînd în scenă la începutul povestirii de față, și pentru a face cunoștință cu altele noi, la marginea aceasta a orașului, cum ziceam, se auzea zumzăninđ, ca un stup la scăpătatul soarelui, o anumită casă vopsită într-o culoare trandafirie și înfrumusețată cu chenare albastre și albe, casă care, judecînd după numele său, era oblăduită de *Spada Mîndrului Cavaler* și care totuși nu era decît o simplă ospătărie, de proporții într-adevăr monumentale, proaspăt întemeiată într-unul din cartierele noi ale Parisului.

Pe vremea aceea, în tot orașul n-ai fi găsit o singură ospătărie vrednică de numele acesta care să nu fi fost înzestrată cu o firmă fastuoasă. *Spada Mîndrului Cavaler* era unul dintre aceste mărețe blazoane menite să mulțumească toate gusturile, să întrunească toate simpatiile.

Pe antablamentul ce încununa fațada clădirii se afla pictată lupta unui arhanghel sau a unui sfînt împotriva unui dragon care, întocmai ca balaurul lui Hipolit, scotea puhoaie de flăcări și de fum. Însuflețit pesemne de un sim-

ţămînt eroic şi pios totodată, pictorul socotise cu cale să pună în mîinile mîndrului cavaler, înarmat pînă în dinţi, nu o spadă, ci o imensă cruce cu care tăia în două, mai abitir decît cu cea mai ascuţită sabie, năpăstuitul dragon ale cărui buturi zăceau pe jos, scăldate în sînge.

Pe fundalul firmei sau, mai bine zis, al tabloului, deoarece era pe deplin îndreptăţit să se numească aşa, se vedeau o mulţime de privitori cu braţele ridicate, în timp ce, din tării, îngerii încununau coiful mîndrului cavaler cu lauri şi frunze de palmier.

În sfîrşit, în primul plan, artistul, dornic să arate că se pricepe să picteze în orice gen, înfăţişase cîte şi mai cîte, bostani, struguri, scarabei, şopîrle, un melc cocoţat pe un trandafir, în fine doi iepuri de casă, unul alb, altul cenuşiu, care, în pofida deosebirii de culoare, ceea ce ar fi putut fi mărturia unei deosebiri de opinii, îşi scărpinau deopotrivă nasul, bucurîndu-se probabil de memorabila biruinţă dobîndită de mîndrul cavaler asupra dragonului alegoric, care era însuşi Satana.

Firește că proprietarul firmei, dacă nu era din cale afară de cusurgiu, nu putea fi decît mulţumit de sîrguinţa iconarului. Într-adevăr, artistul nu lăsase nefolosit nici un crîmpei din spaţiul pe care-l avea la dispoziţie, şi, dacă ar fi trebuit să mai adauge o lămîie pentru a întregi tabloul, n-ar fi găsit nicăieri un locşor unde s-o pună.

Şi acum, trebuie să mărturisim un lucru pe care conştiinţa noastră de cronicar se socoteşte datoare să-l dea în vileag, oricît i-ar veni de greu : cu toată strălucirea firmei sale, hanul nu reuşea să fie niciodată atît de ticsit pe cît era firma de afară, nici chiar în zilele cu dever mare ; dimpotrivă, pentru anumite motive pe care le vom înfăţişa îndată şi pe care nădăjduim că cititorii le vor înţelege, erau — am minţi să spunem doar uneori, de vreme ce treaba asta se întîmpla mai în fiecare zi — goluri destul de simţitoare în localul ospătăriei *Mîndrului Cavaler*.

Totuşi, cum s-ar spune în zilele noastre, casa era încăpătoare şi confortabilă ; de formă pătrată, vîrtos ancorată în pămînt cu temeliile ei groase, îşi înălţa trufaşă în văzduh cele patru foişoare puse de strajă deasupra firmei şi cuprinzînd fiecare cîte o cameră octogonală ; ce-i drept pereţii erau încheiaţi din bîrne, dar, cu toate astea, clădirea

era cochetă și misterioasă, cum se cuvine să arate o casă care năzuiește să fie pe placul bărbaților și, mai cu seamă, al femeilor ; dar aici era buba.

Fiindcă nu există lucru care să poată fi chiar pe gustul tuturor.

Coana Fournichoun, hangița de la *Mîndrul Cavaler*, avea însă cu totul altă părere. În virtutea acestei păreri, se ținuse de capul soțului ei să părăsească baia publică din strada Saint-Honoré, unde mucezeau amîndoi, pentru a învîrti frigarea și a da cep la butoaie spre desfătarea îndrăgostiților din cartierul Bussy, precum și din alte cartiere ale Parisului. Din nefericire pentru ambițiile coanei Fournichon, ospătăria se afla așezată în imediata apropiere a așa-numitului Pré-aux-Clercs, drept care, ademenite fie de vecinătatea hanului, fie de firma lui, veneau atîtea perechi de duelgii gata să se încaiere la *Spada Mîndrului Cavaler*, încît celelalte perechi mai puțin combative, de teama scandalului și a loviturilor de spadă, ocoleau biata ospătărie de parcă ar fi fost bîntuită de ciumă. Îndrăgostiții sînt îndeobște oameni pașnici, cărora nu le place să fie stingheriți, așa că zveltele foișoare menite să îmbie la dragoste erau silite să găzduiască numai răcani, iar amorașii pictați înăuntru pe pereții de lemn de către zugravul firmei erau toți zmîngăliți cu cărbune de mușteriii hanului, care găsiseră de cuviință a-i împodobi cu mustăți și cu alte adaosuri mai mult sau mai puțin cuviincioase.

De aceea coana Fournichon pretindea — și pe bună dreptate, trebuie s-o recunoaștem, cel puțin pînă la momentul acela — că firma fusese o adevărată piază rea pentru ospătărie și susținea că dacă priceperea ei ar fi avut mai multă trecere, deoarece dînsa cunoaște mai bine lumea, și dacă în locul mîndrului cavaler și al fiorosului balaur ce băga pe toată lumea în sperieți, firma ar fi înfățișat o imagine galantă, bunăoară *Trandafirul Dragostei*, cu inimioare înflăcărate în chip de flori, toate sufletele simțitoare ar fi tras la hanul dumisale.

Din păcate, jupîn Fournichon, nefiind în stare a mărturisi că se căia de ideea domniei sale, ca și de înrîurirea pe care această idee o avusese asupra firmei hanului, nu catadicsea să ia în seamă observațiile consoartei sale, că-

reia se mulțumea să-i răspundă înălțînd din umeri că dumnealui, ca fost arcaș al domnului Danville, era dator, firește, să-și recruteze mușteriii din rîndurile soldățimii ; spunea, de asemenea, că un ostaș cu simbrie, care n-are altă treabă decît să tragă la măsea, bea cît șase îndrăgostiți și că, de-ar fi să nu plătească decît pe jumătate socoteala, tot era în cîștig deoarece nici cei mai risipitori îndrăgostiți nu cheltuiesc bănetul pe care-l vîntură trei simbriași.

De altminteri, spunea el în încheiere, băutura este o îndeletnicire mai morală decît dragostea.

La auzul acestor cuvinte, coana Fournichon ridica la rîndul său din umeri, niște umeri prea durdulii pentru ca părerile sale în privința moralității să nu fie răstălmăcite în chip răuvoitor.

Așadar, în familia Fournichon se produsese o schismă și cei doi soți tăiau toată ziua frunză la ciini pe strada Bussy, așa cum făcuseră și mai înainte pe strada Saint-Honoré, cînd o împrejurare cu totul neprevăzută avu darul să schimbe deodată starea aceasta de lucruri, făcînd să izbîndească pe deplin opiniile jupînului Fournichon, spre cea mai înaltă slavă a iscusitei firme în care fiece regn al naturii avea cel puțin cîte un reprezentant.

Cu o lună înaintea execuției lui Salcède, după niște exerciții militare ce avuseseră loc în Prè-aux-Clercs, coana Fournichon și soțul dumisale ședeau ca de obicei fiecare la fereastra unuia din foișoarele în opt colțuri ale localului lor, lîncezind, gînditori și posaci, deoarece toate mesele și toate camerele hanului oblăduit de *Mîndrul Cavaler* erau cu desăvîrșire pustii.

În ziua aceea *Trandafirul Dragostei* nu înflorise.

În ziua aceea *Spada Mîndrului Cavaler* lovise în gol.

Cei doi soți priveau cu jale cîmpia părăsită de soldații care se îmbarcau pe bacul de lîngă turnul Nesle pentru a se înapoia la Luvru, după ce făcuseră pînă atunci instrucție sub comanda unui căpitan, și cum se uitau așa după ei, deplîngînd despotismul cazon care-i silea pe ostași să se întoarcă zor-nevoie la corpul de gardă, deși probabil bieții oameni aveau gura friptă de sete, îl zăriră pe căpitanul cu pricina pornindu-și calul la trap și îndreptîndu-se, însoțit numai de o ordonanță, spre poarta Bussy.

Împăunat și țanțoș pe calul său bălan, ofițerul, a cărui

sabie cu teacă aurită îi ținea suflecată la spate mantia elegantă din stofă de Flandra, ajunse în zece minute în dreptul ospătăriei.

Dar cum ținta spre care pornise nu era ospătăria, căpitanul, dus pe gînduri și încruntat, cum părea să fie, ar fi trecut mai departe, fără să fi admirat măcar firma, dacă în momentul acesta jupîn Fournichon, care simțea ca o sfîrșeală în piept numai cînd își amintea că nu făcuse nici o saftea toată ziua, n-ar fi scos capul pe fereastra foișorului ca să-i spună consoartei sale :

— Ia te uite, nevastă, ce frumusețe de cal !

La care coana Fournichon, prinzînd vorba din zbor, ca o hanghiță îndatoritoare ce se afla, se grăbi să adauge :

— Și ce călăreț chipeș, să nu-i fie de deochi !

Căpitanul, pe care laudele, din partea oricui ar fi venit, nu păreau să-l lase rece, înălță capul ca și cum s-ar fi trezit brusc din somn. Îl văzu pe hangiu, o văzu pe hangiță, văzu apoi ospătăria, își struni calul și-și chemă ordonanța.

Pe urmă, fără să se dea jos din șa, cercetă cu luare-aminte casa și împrejurimile.

Fournichon coborîse între timp valvîrtej treptele foișorului și ieșise în prag, cu scufia făcută sul în mîini.

Căpitanul, după ce stătu cîteva clipe în cumpănă, se hotărî să descalece.

— N-aveți nici un mușteriu ? întrebă el.

— Deocamdată nu, domnule — răspunse hangiul, umilit. Și se pregătea tocmai să adauge : Deși asta se întîmplă rareori pe la noi.

Dar coana Fournichon, ca mai toate femeile, era mai ageră decît soțul ei : drept care se grăbi să i-o ia înainte, strigînd de sus, de la fereastră :

— Dacă domnului îi place singurătatea, atunci se va simți în largul său la noi.

Călărețul înălță capul și, văzîndu-i chipul îmbietor, după ce auzise răspunsul tot atît de îmbietor, spuse :

— Pentru moment, da ; e tocmai ce căutam, jupînițo.

Coana Fournichon se repezi înaintea călătorului, chibzuind în sinea ei : „De astă dată, *Trandafirul Dragostei* o să facă safteaua, nicidecum *Spada Mîndrului Cavaler*".

Căpitanul, spre care în momentul acela era îndreptată atenția celor doi soți și care, pe bună dreptate, s-ar cu-

veni să atragă și atenția cititorilor, era un bărbat între treizeci și treizeci și cinci de ani, atît de ferchez însă, încît nu părea să aibă mai mult de douăzeci și opt. Înalt, bine făcut, cu o figură expresivă și fină ; poate că, cercetîndu-l mai pe îndelete, ai fi descoperit oarecare ifos în mersul său măreț ; cu ifose sau fără, avea în orice caz o înfățișare măreață.

Azvîrlind în mîinile însoțitorului său căpăstrul unui falnic ducipal ce bătea cu copita în pămînt, îi spuse :

— Du-te de plimbă caii și așteaptă-mă aici. Ordonanța luă în primire căpăstrul și făcu așa cum i se poruncise. Ofițerul intră apoi în sala cea mare a ospătăriei și, oprindu-se locului, privi încîntat jur împrejur. Oh ! se miră el. O sală atît de încăpătoare și nici un chefliu ! Minunat !

Jupîn Fournichon se uita la el nedumerit în timp ce coana Fournichon îi zîmbea cu înțeles.

— Dar urmă căpitanul — trebuie să fie ceva în felul dumneavoastră de a vă purta sau poate că hanul are vreo meteahnă care-i face pe mușterii să-l ocolească ?

— Nici una, nici alta, domnule, slavă cerului ! răspunse coana Fournichon. Numai că stăm într-un cartier nou, iar cît privește mușteriii, nu primim chiar pe fitecine.

— Așa ! Cu atît mai bine — încuviință căpitanul.

Între timp, jupîn Fournichon binevoia cînd și cînd să întărească spusele nevestei sale, dînd din cap.

— Bunăoară — adaugă ea, făcîndu-i cu ochiul într-un fel ce arăta lămurit de la cine anume pornise ideea cu *Trandafirul Dragostei* — bunăoară, pentru un oaspete ca înălțimea voastră, am lăsa cu dragă inimă să plece o duzină întreagă.

— E drăguț din partea dumitale, frumoasă hangiță, îți mulțumesc.

— Domnul dorește să încerce vinul ? întrebă Fournichon cu un glas ce se căznea să fie mai puțin răgușit.

— Domnul dorește să vadă odăile ? întrebă coana Fournichon cu o nespusă dulceață în glas.

— Și una, și cealaltă, dacă nu vă este cu supărare — răspunse căpitanul.

Fournichon coborî în pivniță în timp ce nevastă-sa, grăbită să-și conducă oaspetele, o apucase înainte pe scara ce urca la etaj, cu poalele juponului elegant suflecate, fă-

cînd să scîrţîie la fiecare treaptă un veritabil pantofior de pariziană.

— Cîte persoane puteţi găzdui aici ? întrebă căpitanul cînd ajunseră în capul scării.

— Treizeci de persoane, dintre care zece stăpîni.

— Prea puţin, frumoasă hangiţă — răspunse căpitanul.

— De ce, domnule ?

— Mă gîndeam la ceva, dar acum nu mai are rost.

— Ah, domnule, puteţi fi sigur că n-o să găsiţi un han mai bun ca *Trandafirul Dragostei*...

— Cum adică *Trandafirul Dragostei ?*

— *Mîndrul Cavaler* am vrut să zic... doar dacă aţi fi avut la îndemînă Luvrul, cu acareturi, cu tot.

Străinul se uită lung la ea, într-un fel ciudat.

— Ai dreptate — spuse el — doar să fi avut Luvrul... Apoi ca pentru sine : Şi de ce nu, ar fi mai comod şi mai ieftin... Ziceai deci, dragă doamnă — continuă el cu glas tare — că aţi putea găzdui aici pentru mai multă vreme treizeci de persoane ?

— Întocmai.

— Dar pentru o singură zi ?

— Oh, pentru o zi, patruzeci, ba chiar şi patruzeci şi cinci.

— Patruzeci şi cinci ? Comedia dracului ! E tocmai ce căutam.

— Adevărat ? Ca să vedeţi ce bine s-a potrivit.

— Şi fără să se facă vîlvă în împrejurimi ?

— Uneori, duminica, se întîmplă să avem cîte optzeci de soldaţi.

— Şi nu se adună lumea ca la bîlci în faţa casei, n-aveţi nici un vecin căruia îi place să iscodească ?

— Oh, slavă Domnului, nu ; singurii noştri vecini sînt un cetăţean cumsecade, care nu obişnuieşte să-şi bage nasul unde nu-i fierbe oala, şi o cucoană care trăieşte atît de retrasă, încît de trei săptămîni de cînd s-a mutat la noi, în cartier, nici n-am văzut-o la faţă ; încolo nu sînt decît oameni de rînd.

— Asta îmi convine de minune.

— Cu atît mai bine — se bucură coana Fournichon.

— Asadar, de azi într-o lună — continuă căpitanul — te rog să iei aminte, doamnă, de azi într-o lună...

— Adică la 26 octombrie ?

— Exact, la 26 octombrie.

— Atunci ?

— Atunci, pe ziua de 26 octombrie să știi că hanul dumneavoastră e închiriat de mine.

— Cu totul ?

— Cu totul. Mă gîndeam să le fac o surpriză unor compatrioți de-ai mei, mai toți ofițeri sau, în orice caz, oameni care știu să mînuiască spada și care vor să vină la Paris să-și încerce norocul ; pînă atunci voi avea grijă să le dau cumva de știre să tragă aici la han.

— Cum adică să le dați de știre ? Parcă ziceați să vreți să le faceți o surpriză ?! se miră coana Fournichon, pe care o luase gura pe dinainte.

— Ei, comedia dracului ! pufni căpitanul, pe care, precum se vede, întrebarea hangiței îl nemulțumise. Dacă-i vorba să fii curioasă sau să nu-ți păzești gura...

— Nu, domnule, fiți pe pace — se grăbi să-l liniștească hangița, înspăimîntată.

Fournichon auzise însă tot și, în momentul cînd oaspetele spusese că hanul vă găzdui ofițeri și oameni care știu să mînuiască spada, îi săltase inima de bucurie.

Alergă deci într-un suflet.

— Domnule — rosti el cu înfrigurare — porunciți ca la dumneavoastră acasă, sînteți singurul stăpîn aici, iar în ce ne privește, ne ferească sfîntul să punem vreo întrebare ! Prietenii domniei voastre vor fi primiți cu brațele deschise.

— N-am spus prietenii mei, omul lui Dumnezeu — răspunse căpitanul cu semeție — am spus compatrioții mei.

— Da, da, compatrioții înălțimii sale, n-am înțeles eu bine.

Coana Fournichon le întoarse spatele îmbufnată : trandafirii dragostei se preschimbaseră dintr-o dată în tufișuri de halebarde.

— Veți avea grijă să le dați de mîncare.

— Prea bine.

— Și la nevoie să le așterneți patul, dacă nu le voi fi făcut rost pînă atunci de locuințe.

— Minunat !

— Într-un cuvînt, veţi fi cu totul la dispoziţia lor şi să nu încercaţi cumva să-i trageţi de limbă.

— Asta-i sfînt.

— Poftim şi arvuna : treizeci de livre.

— S-a făcut, monseniore : prietenii domniei voastre vor fi ospătaţi ca nişte regi şi, ca să vă încredinţaţi, aveţi bunătatea, rogu-vă, să gustaţi vinul...

— Mulţumesc, dar nu obişnuiesc să beau.

Căpitanul se duse la fereastră şi-l strigă pe ostaşul care rămăsese afară cu caii.

Între timp, jupîn Fournichon avusese răgazul să chibzuiască.

— Monseniore — se trezi el deodată — (de cînd primise cei trei pistoli, plătiţi cu atîta dărnicie dinainte, jupîn Fournichon socotea de cuviinţă să-i spună străinului monseniore) — cum am să ştiu că domnii aceştia vin din partea înălţimii voastre, monseniore ?

— Adevărat. Comedia dracului, era să uit ! Dă-mi nişte ceară, un petic de hîrtie şi o lumînare.

Coana Fournichon îi aduse tot ce dorea.

Căpitanul întipări în ceara fierbinte piatra inelului pe care-l purta la mîna stîngă.

— Uite — spuse el — vezi acest chip ?

— Frumosă femeie, zău aşa !

— Da, e o Cleopatră ; aşadar, fiecare din compatrioţii mei o să aibă asupra lui cîte o pecete ca asta ; vei găzdui deci pe oricine îţi va arăta semnul ăsta ; ne-am înţeles, nu-i aşa ?

— Şi pentru cîtă vreme ?

— Nu ştiu încă, deocamdată. Vei primi poruncile mele la timpul potrivit.

— Le aşteptăm cu nerăbdare.

Chipeşul căpitan coborî treptele, se săltă în şa şi porni la trap.

Pînă una alta, soţii Fournichon băgară în tejghea arvuna de treizeci le livre, spre încîntarea hangiului, care, vesel nevoie mare, o ţinea una şi bună :

— Oameni care știu să mînuiască spada ! Ca să vezi că firma n-are nici un cusur și că, pînă la urmă, tot spada, săraca, o să ne poarte noroc.

Și se apucă să lustruiască lună toată văsăria, așteptînd să sosească luminata zi de 26 octombrie.

VIII

PORTRET DE GASCON

Ca să spunem că, într-adevăr, coana Fournichon s-a străduit să-și țină cu sfințenie gura, așa cum îi pusese în vedere străinul, ar însemna să mințim. De altminteri hangița se socotea dezlegată de orice îndatorire față de dînsul, de vreme ce îi dăduse cîștig de cauză jupînului Fournichon în privința *Spadei Mîndrului Cavaler*, dar cum îi rămăseseră încă multe lucruri de deslușit, mult mai multe decît cele pe care apucase să le afle, pentru ca presupunerile ei să fie statornicite pe o temelie solidă, se strădui deocamdată să descopere cine era cavalerul necunoscut care binevoise a plăti cu atîta dărnicie găzduirea compatrioților săi. În consecință, de îndată ce zări trecînd un soldat prin fața hanului, nu scăpă prilejul să-l descoasă întrebîndu-l cum se numea căpitanul care trecuse în revistă trupa.

Soldatul care, pare-se că era mai scump la vorbă decît interlocutoarea lui, mai înainte de a-i da vreun răspuns, ținu să afle pentru ce îi făcuse această întrebare.

— Pentru c-a fost adineauri pe aici — îi răspunse coana Fournichon — pentru c-a stat de vorbă cu noi și pentru că e bine să știi cu cine ai de-a face.

Ostașul începu să rîdă :

— Căpitanul care a trecut în revistă trupa n-ar fi intrat o dată cu capul, coană Fournichon, la *Spada Mîndrului Cavaler*.

— Și de ce, mă rog ? întrebă hangița. E chiar o față atît de simandicoasă ?

— Poate că da.

— Ei, și dacă ți-aș spune că nu pentru domnia sa a intrat la hanul *Mîndrului Cavaler* ?

— Dar pentru cine atunci ?

— Pentru prietenii dumisale.

— Căpitanul care a trecut în revistă trupa nu și-ar găzdui prietenii la *Spada Mîndrului Cavaler*, pun mîna-n foc.

— La naiba ! Te cam întreci cu gluma, voinice ! Și cine-i, mă rog, domnul ăsta, de are un obraz atît de subțire, că nu catadicsește să-și găzduiască prietenii la cel mai bun han din Paris ?

— Vrei să spui că ofițerul care mustruluia trupa, nu-i așa ?

— Bineînțeles.

— Ei, mătușică, află atunci că ofițerul care a venit în inspecție este nici mai mult nici mai puțin decît domnul duce Nogaret de la Valette d'Épernon, pair al Franței, colonel-general al infanteriei regale, mai rege chiar decît însăși majestatea sa. Ei, și-acum ce mai zici ?

— Că, dacă într-adevăr dînsul a fost pe aici, mi-a făcut o deosebită cinste.

— L-ai auzit spunînd cumva „comedia dracului" ?

— Vai de mine ! protestă doamna Fournichon, care avusese parte să vadă destule lucruri năstrușnice în viața ei și pentru care „comedia dracului" nu era o expresie cu desăvîrșire necunoscută.

Și acum vă puteți da seama cu cîtă nerăbdare era așteptată ziua de 26 octombrie.

La 25 octombrie, pe înserat, sosi o ștafetă cu un săculeț destul de greu pe care-l lăsă pe bufetul soților Fournichon.

— E costul mesei poruncite pentru mîine — le spuse omul.

— Cîte parale de cap ? întrebară gazdele într-un glas.

— Șase livre.

— Așadar, oaspeții domnului căpitan nu vor lua decît o singură masă la noi ?

— Una singură.

— Înseamnă că domnul căpitan le-a găsit o locuință ?

— Pesemne.

Și oricît încercară și *Trandafirul*, și *Spada* să-l tragă de limbă, solul își luă tălpășița fără a catadicsi să răspundă la

vreuna din întrebările lor.

În sfîrșit, sosi și ziua așteptată cu atîta înfrigurare de bucătăria *Mîndrului Cavaler*.

Tocmai bătuse douăsprezece și jumătate la biserica Augustinilor, cînd niște călăreți poposiră în pragul ospătăriei și, după ce descălecară, intrară înăuntru.

Dat fiind că pătrunseseră în oraș pe poarta Bussy, erau cei dintîi oaspeți sosiți, așa cum era și firesc, în primul rînd pentru că veniseră călări, apoi pentru că *Spada* se afla doar la o distanță de o sută de pași de poarta Bussy.

Unul dintre ei, care părea să fie căpetenia celorlalți, nu numai prin înfățișarea lui falnică, dar și fiindcă era și cel mai elegant îmbrăcat, venise escortat de doi lachei, și unul, și altul bine înțoliți.

Fiecare dintre oaspeți scoase la iveală cîte o pecete cu chipul Cleopatrei, fiind primit cu zîmbete și temenele de soții Fournichon, mai cu seamă tînărul însoțit de lachei.

Totuși, cu excepția celui din urmă, noii sosiți pătrunseră cu sfială înăuntru și parcă puțin îngrijorați ; se vedea limpede că au ceva care le dă de gîndit, un lucru destul de serios chiar, cu atît mai mult, cu cît, fără să vrea, își pipăiau mereu buzunarele.

Unii poftiră să se odihnească, alții doreau să colinde prin oraș înainte de cină ; tînărul cu cei doi lachei ținu să afle dacă are ceva nou de văzut în Paris.

— Ce să vă spun — îl lămuri coana Fournichon, simțitoare la înfățișarea falnică a călărețului — dacă nu vi-e teamă de înghesuială și dacă vă ține cureaua să stați în picioare patru ceasuri în șir, puteți să vă duceți, ca să vă omoriți timpul, să-l vedeți pe domnul de Salcède, un spaniol care nu știu ce uneltire a pus la cale.

— Adevărat — spuse tînărul — așa e ; am auzit ceva despre tărășenia asta. Să fiu al dracului dacă nu mă duc !

Și plecă împreună cu cei doi lachei.

Pe la orele două sosiră în grupuri de cîte patru sau cinci oameni încă o duzină de călători. Erau și cîțiva care veniseră stingheri.

Ba la un moment dat intră un cetățean care părea să fie de prin vecini, cu capul gol și cu o vărguță în mînă ; blestema de mama focului Parisul, un oraș în care pungașii sînt atît de sfruntați, încît se pomenise pe nepusă masă

fără pălărie în timp ce încerca să răzbată printr-un grup de oameni în apropiere de Piața Grève, și atît de dibaci, încît nu izbutise să vadă cine anume i-o șterpelise. De altfel, vina era numai a lui ; n-ar fi trebuit să intre în oraș cu o pălărie pe care strălucea o agrafă de toată frumusețea.

Pe la orele patru, și apucaseră să sosească la ospătăria soților Fournichon patruzeci dintre compatrioții căpitanului.

— Ce curios ! îi spuse hangiul nevesti-si. Toți sînt gasconi.

— Ce ți s-o fi părînd așa curios ? îi răspunse cucoana. Căpitanul ți-a spus doar de la bun început că oaspeții pe care vrea să-i primească sînt compatrioți de-ai dumnealui !

— Ei, și ?

— Păi dacă dînsul este gascon, înseamnă că și compatrioții săi trebuie să fie tot gasconi.

— Adevărat ! se dumeri hangiul.

— Ai uitat că domnul d'Épernon e de fel din Toulouse ?

— Așa e, ai dreptate ; crezi deci că tot de domnul d'Épernon e vorba ?

— Nu l-ai auzit oare pomenind de trei ori de *comedia* aia a dumnealui ?

— A pomenit de comedia dumnealui ? întrebă Fournichon, neliniștit. Care comedie ? Ce mai e și asta ?

— Zevzecule ! Așa-i place dumnealui să înjure.

— Aha, așa e.

— Un singur lucru e de mirare, și anume că n-au sosit decît patruzeci de gasconi, cînd ar fi trebuit să vină patruzeci și cinci.

Pe la ceasurile cinci însă sosiră și ultimii cinci gasconi, așa încît oaspeții pe care trebuia să-i găzduiască *Spada* se aflau acum toți în păr.

Niciodată, cred, o atît de plăcută surpriză nu făcuse să înflorească niște chipuri de gasconi : timp de o oră fu un adevărat potop de draci, de încornorați și de ducă-se pe pustii ; în sfîrșit, niște dezlănțuiri de veselie atît de zgomotoase, încît soții Fournichon aveau impresia că toată populația din Saintonge, din Poitou, din Aunis și din Languedoc năvălise în sala cea mare a hanului.

Unii dintre ei se cunoșteau mai dinainte ; bunăoară, Eustache de Miradoux se duse să-l îmbrățișeze pe cava-

lerul escortat de lachei, avînd grijă să-i prezinte pe Lardille, pe Militor și pe Scipion.

— Cum se face că te întîlnesc la Paris? îl întrebă cavalerul.

— Dar tu, dragă Sainte-Maline?

— Eu am o slujbă în armată, și tu?

— Eu am venit pentru o daraveră cu o moștenire.

— Așa! Și tot cu mătușa Lardille după tine?

— Ce să-i fac dac-a ținut morțiș să meargă și ea?!

— Nu puteai să pleci pe tăcute, în loc să cari cu tine toți broscoii ăștia care i se încurcă în fuste?

— Cum să plec, dacă ea a deschis scrisoarea procurorului?

— Va să zică ai aflat de moștenire printr-o scrisoare? întrebă Sainte-Maline.

— Da — răspunse Miradoux. Apoi căutînd să schimbe vorba, spuse: Nu ți se pare ciudat că e atîta lume la hanul ăsta și că toți sînt compatrioți de-ai noștri?

— Nu e nimic ciudat; firma de afară este făcută să îmbie pe toți oamenii care înțeleg să-și respecte obrazul — îi luă vorba din gură vechea noastră cunoștință Perducas de Pincorney, amestecîndu-se în discuție.

— Aha, dumneata erai, frățioare?! se miră Sainte-Maline. Știi că n-ai apucat încă să-mi spui ceea ce voiai tocmai să-mi povestești atunci cînd ne-a despărțit puhoiul acela de oameni în apropiere de Piața Grève.

— Și ce voiam să-ți povestesc? întrebă Pincorney, îmbujorîndu-se puțin la față.

— Cum se face că atunci cînd ne-am întîlnit pe drum între Angoulême și Angers erai a tot așa, ca și acum, pe jos, cu o nuia în mînă și cu capul gol.

— Și asta îți dă chiar atît de gîndit, domnule?

— Ba bine că nu! spuse Sainte-Maline. De la Poitiers și pînă aici este o bucată bună de drum, și dumneata, pare-se, veneai de dincolo de Poitiers.

— De la Saint-André-de-Cubsac.

— Ca să vezi! Și cum așa, în capul gol?

— E foarte firesc.

— Nu mi se pare.

— Ba da, și o să vă dați seama numaidecît. Taică-meu are doi cai de toată frumusețea la care ține ca la ochii

din cap, încît ar fi în stare să mă dezmoştenească după nenorocirea ce mi s-a întîmplat.

— Şi ce nenorocire ţi s-a întîmplat ?

— Ieşisem cu unul dintre ei, cel mai frumos, la plimbare, cînd deodată se aude bubuind o archebuză la vreo zece paşi mai încolo ; calul se sperie, îşi ia vînt şi o porneşte ca din praştie spre Dordogne.

— Şi se azvîrle în apă ?

— Întocmai.

— Cu dumneata împreună ?

— Nu ; spre norocul meu, avusesem timp să mă las jos uşurel, pînă am atins pămîntul, altminteri m-aş fi înecat o dată cu el.

— Nu mai spune ! Va să zică bietul dobitoc s-a înecat ?

— Să nu apuc ziua de mîine ! Ştii doar cît e de lată Dordogne : pe puţin o jumătate de leghe !

— Şi atunci ?

— Atunci am chizbuit că-i mai cuminte să nu mai dau pe acasă şi s-o şterg cît mai departe de mînia părintească.

— Şi cu pălăria ce s-a întîmplat ?

— Stai puţin că-ţi spun, ce dracu ! Pălăria a căzut pe jos.

— Ca dumneata ?

— Nu, eu n-am căzut, m-am lăsat uşor pînă ce-am pus piciorul pe pămînt ; un Pincorney n-ar putea să cadă de pe cal ; la noi, în familie, sîntem din faşă călăreţi.

— O lume întreagă ştie asta — spuse Sainte-Maline — dar ce s-a întîmplat cu pălăria ?

— Ah, aşa e ! Ce s-a întîmplat cu pălăria ?

— Da.

— Pălăria a căzut, aşadar, pe jos ; am început s-o caut, bineînţeles ; îmi pusesem toată nădejdea în ea, deoarece plecasem de acasă cu buzunarele goale.

— Şi la ce ţi-ar fi putut folosi pălăria dumitale, ca să-ţi pui toată nădejdea în ea ? stărui Sainte-Maline, care ţinea cu tot dinadinsul să-l scoată din sărite pe Pincorney.

— Ei, drăcia dracului, ba bine că nu ! Trebuie să ştii că pana de la pălăria mea era prinsă cu o agrafă de diamant pe care maiestatea sa împăratul Carol al V-lea a

dăruit-o bunicului meu atunci cînd, ducîndu-se din Spania în Flandra, a poposit la castelul nostru.

— Așa, așa ! Va să zică ai vîndut agrafa cu pălărie cu tot ? Înseamnă deci că ești cel mai bogat dintre noi toți, dragul meu, și în cazul acesta ai fi putut cel puțin, cu banii pe care i-ai primit pentru agrafă, să-ți cumperi încă o mănușă ; mîinile dumitale sînt desperecheate : una este albă, ca o mînă de femeie, iar cealaltă fumurie, ca o mînă de negru.

— Stai puțin ! În momentul cînd mă întorceam să-mi culeg de pe jos pălăria, văd un corb cît toate zilele năpustindu-se asupra ei.

— Asupra pălăriei dumitale ?

— Mai bine zis asupra diamantului meu ; știi doar că dihania are năravul să șterpelească tot ce strălucește ; cum spuneam deci, se repede asupra diamantului meu și-l înhață.

— Ce ? Diamantul ?

— Da, domnule. În primul moment am rămas cu ochii zgîiți. Abia pe urmă am rupt-o la fugă după el, strigînd : „Hoții, puneți mîna pe el, puneți mîna pe el !“ Dracu să-l ia ! După cinci minute se făcuse nevăzut și de atunci i-am pierdut urma.

— Așa încît, îndurerat de această îndoită pierdere...

— N-am mai avut inimă să mă-ntorc la părinți acasă și m-am hotărît să-mi încerc norocul la Paris.

— Mare minune ! rosti unul dintre cei de față. Va să zică vîntul s-a prefăcut acum în corb ? Te-am auzit, parcă-mi-se, povestindu-i domnului de Loignac că, în timp ce citeai un răvaș de la iubita dumitale, vîntul ți-a smuls răvașul din mînă și pălăria din cap și că atunci, ca un adevărat Amadis [1], ai alergat să prinzi răvașul, lăsînd pălăria în plata Domnului...

— Domnule — spuse la rîndul său Sainte-Maline — am cinstea de a-l cunoaște pe domnul d'Aubigné, care,

[1] Amadis de Gaula — personaj imaginar, cavaler rătăcitor în romanele cavalerești spaniole și franceze medievale. Eroul lui Cervantes, Don Quijote, și-l luase drept model.

deși un vajnic ostaș, mînuiește cu aceeași iscusință pana ca și spada ; dacă o să ai prilejul să-l vezi, te-aș sfătui să-i povestești păţania dumitale cu pălăria și cred că va scrie o istorioară încîntătoare inspirată de această întîmplare.

Se auziră ici și colo rîsete, nu îndeajuns de bine stăpînite.

— Ce înseamnă asta, domnilor ? se răţoi gasconul, arţăgos. Nu cumva rîdeţi de mine ?

Toată lumea se întoarse ca să poată rîde în voie.

Perducas aruncă o privire scrutătoare jur împrejur și zări în dreptul căminului un tînăr care-și ascunsese faţa în palme și crezu c-o făcuse anume ca să nu-l vadă hlizindu-se. Se duse întins la el.

— Ascultă, domnule — îl luă la rost Perducas — dacă-ţi vine să rîzi, ai cel puţin curajul să-mi rîzi în faţă, ca să-ţi văd obrazul.

Și-l bătu pe umeri. Tînărul își înălţă fruntea gravă și încruntată. Nu era nimeni altul decît prietenul nostru Ernauton de Carmainges, care încă nu se dezmeticise după aventura lui din Piaţa Grève.

— Fiţi atît de bun și daţi-mi pace, domnule — îi răspunse el — și dacă mai puneţi mîna pe mine, aveţi grijă cel puţin s-o faceţi cu mîna înmănușată. Vedeţi doar că nici nu mă sinchisesc de dumneavoastră.

— Foarte bine ! bombăni Pincorney. Dacă nu te sinchisești, nu mai am nimic de zis.

— Dar bine, domnule — interveni Eustache de Miradoux, adresîndu-se lui Carmainges, cu gîndul de a împăca lucrurile — nu prea eşti politicos cu compatriotul nostru.

— Ei, fir-ar să fie, și ce te privește pe dumneata, domnule ? răspunse Ernauton, din ce în ce mai contrariat.

— Ai dreptate, domnule — recunoscu Miradoux, înclinîndu-se — într-adevăr, nu mă privește cîtuși de puţin.

Și se răsuci pe călcîie pentru a se întoarce lîngă Lardille, care se aciuase într-un colţ al căminului uriaș ; cineva însă îi tăie drumul. Era Militor, cu mîinile vîrîte în cingătoare și cu zîmbetul lui batjocoritor pe buze.

— Ei, tăticule ? îl încolţi pușlamaua.

— Ce e ?
— Ce zici ?
— Ce să zic ?!
— Ai văzut cum ţi-a închis gura gentilomul ăla ?
— Hai ?
— Ţi-a tras o săpuneală de ţi-a mers fulgii.
— Ai observat tu aşa ceva ? spuse Eustache, încercînd să-l ocolească pe Militor.

Băiatul însă îi zădărnici planul, făcînd un pas spre stînga şi aţinîndu-i din nou calea.

— Nu numai eu — stărui Militor — ci toţi cîţi sînt aci de faţă ; uită-te în jur şi ai să-i vezi cum se tăvălesc de rîs.

E adevărat că se rîdea, dar fiindcă toată lumea era pornită pe rîs.

Eustache se făcu roşu ca focul.

— Haide, haide, tăticule, bate fierul cît e cald ! îl asmuţi Militor.

Umflîndu-se în pene, Eustache se apropie de Carmainges.

— Se pare, domnule — îl interpelă el — că aţi vrut cu tot dinadinsul să mă jigniţi.
— Cînd anume ?
— Adineauri.
— Pe dumneata ?
— Pe mine ?
— Şi cine zice asta ?
— Domnul de colo — spuse Eustache, arătînd spre Militor.
— Atunci *domnul* — răspunse Carmainges, apăsînd ironic pe ultimul cuvînt — atunci *domnul* e un gîscan.
— Cum, cum ? se zbîrli Militor, furios.
— Şi ar face bine — continuă Carmainges — să nu mă scoată din sărite, altminteri am să-mi amintesc de sfaturile domnului de Loignac.
— Domnul de Loignac nu m-a făcut gîscan, domnule.
— Nu, te-a făcut măgar ; preferi cuvîntul ăsta ? Pentru mine-i totuna ; dacă eşti măgar, pun şaua pe dumneata, iar dacă eşti gîscan, am să te jumulesc.

— Domnule — interveni Eustache — e feciorul meu vitreg ; fiți mai îngăduitor cu el, vă rog, măcar pentru mine.

— Ah ! Așa înțelegi dumneata să mă aperi, tăticule ? Izbucni Militor, exasperat. Dacă-i așa, las' că știu eu să mă apăr mai bine.

— Copiii să stea la colț ! spuse Ernauton. La colț !

— La colț ? ! se otărî Militor, îndreptîndu-se spre domnul de Carmainges cu pumnul ridicat. Am șaptesprezece ani, domnule, mă-nțelegi ?

— Și eu am douăzeci și cinci — spuse Ernauton — de aceea am să te-nvăț minte așa cum se cuvine.

Și, înșfăcîndu-l de guler și de cingătoare, îl ridică de jos și-l azvîrli ca pe o boccea pe fereastra parterului, drept în stradă, în timp ce Lardille scotea niște țipete de ziceai că se dărîmă casa.

— Și acum — adăugă liniștit Ernauton — dacă mai vine cineva să mă sîciie, fie el cine o fi, tată vitreg, mamă vitregă, fiu vitreg sau orice alte neamuri de pe fața pămîntului, îl fac harcea-parcea.

— Ba nu, zău — spuse Miradoux — are toată dreptatea : de ce să-l zgîndări, bietul om ?

— Ah ! Mișelule ! Mișelule ! Să-ți lași băiatul snopit în bătaie ! răcni Lardille, îndreptîndu-se spre Eustache și scuturîndu-și lațele căzute pe umeri.

— Haide, haide — zise Eustache — liniștește-te, poate că așa o să-i vină mintea la cap.

— Ei, dar ce mai e și asta ? Unde s-a mai văzut așa ceva, să azvîrli oamenii pe fereastră ? spuse un ofițer, intrînd pe ușă. Ce dracu ! Cînd faci asemenea glume, ar trebui cel puțin să ai grijă să strigi : „Păzea, să nu-ți cadă în cap !"

— Domnul de Loignac ! răsunară douăzeci de glasuri deodată.

— Domnul de Loignac ! repetară cei patruzeci și cinci de oaspeți.

La auzul acestui nume binecunoscut în tot cuprinsul Gasconiei, toată lumea se ridică în picioare și nimeni nu mai suflă un cuvînt.

IX

DOMNUL DE LOIGNAC

Indată după domnul de Loignac intră pe uşă Militor, deşelat din pricina căderii şi cu obrazul stacojiu de mînie.

— Sluga dumneavoastră, domnilor — spuse Loignac. Cum văd eu, e tămbălău mare pe aici... Aha! Pare-mi-se că jupîn Militor a umblat iarăşi cu ţîfna în nas şi de aceea, pesemne, şi l-a cam julit.

— Las' c-o să-mi plătească buşeala asta — bodogăni Militor, ameninţîndu-l cu pumnul pe Carmainges.

— Adu la masă, jupîn Fournichon — strigă Loignac — şi fiecare să se poarte frumos cu vecinul său, dacă se poate. Din clipa asta trebuie să ne iubim ca fraţii.

— Hm! pufni Sainte-Maline.

— Mărinimia e lucru rar — spuse Chalabre, despăturind şervetul peste vesta lui sură, cu mîneci bufante, pentru ca, oricît de îmbelşugate ar fi fost sosurile, să nu se întîmple vreun pocinog.

— E cam greu să iubeşti un om de care te izbeşti la tot pasul — adăugă Ernauton. Ce-i drept însă, n-o să stăm cine ştie cîtă vreme împreună.

— Treabă-i asta — izbucni Pincorney, pe care zeflemelile lui Sainte-Maline încă-l mai rîcîiau — pe mine m-aţi dat în tărbacă pentru că am venit în capul gol, şi nimeni nu-i spune nimic domnului de Montcrabeau, fiindcă şade la masă ferecat într-o platoşă de pe vremea împăratului Pertinax [1], din care, pare-se, îşi trage obîrşia. Ca să vezi ce înseamnă să fii pururea în defensivă!

Înţepat, Montcrabeau îşi îndreptă umerii şi, cu o voce piţigăiată:

— Dacă-i aşa, domnilor — declară el — n-am decît s-o scot. Să ia aminte cei care preferă să mă vadă în ofensivă decît în defensivă.

---

[1] Împărat roman (126—193), omorît de pretori, care s-au arătat nemulţumiţi de reformele sale înţelepte.

Și prinse a dezlega cu toată solemnitatea șireturile platoșei în care era încătușat, făcîndu-i semn lacheului său, o matahală căruntă de vreo cincizeci de ani, să vină la el.

— Ei, gata, gata, faceți pace ! îi îndemnă domnul de Loignac. Să ne-așezăm la masă.

— Fă bine și scapă-mă de platoșa asta — îi spuse Pertinax lacheului.

Matahala i-o luă din mîini.

— Și eu ce fac ? îi șopti el. N-o să capăt nimic de mîncare ? Zi să-mi aducă și mie ceva să îmbuc, Pertinax, sînt lihnit de foame.

Întrebarea aceasta, oricît era de ciudată familiaritatea pe care o dădea în vileag, nu stîrni cîtuși de puțin mirarea celui căruia îi fusese adresată.

— Am să fac tot ce-mi stă în putință — îi făgădui el — dar, ca să fii mai sigur, caută și tu de-ți fă rost de ceva.

— Hm ! crîcni lacheul, îmbufnat. Asta nu-mi miroase a bine.

— Și chiar nu ți-a mai rămas nici o lăscaie ? întrebă Pertinax.

— Știi doar că ultimul scud pe care-l mai aveam l-am păpat la Sens.

— Ei, fir-ar să fie ! Ia de vinde ceva ca să scoți niscai parale.

Nici nu isprăvise bine vorba, și se auzi un glas strigînd pe stradă, apoi în pragul ospătăriei :

— Fiare vechi cumpărăm ! Are cineva de vînzare scule sau fiare vechi ?

La auzul acestei chemări, coana Fournichon se repezi la ușă, în timp ce Fournichon aducea cu ifos primele talere cu bucate la masă. Judecînd după cinstea cu care fură întîmpinate, bucătăria lui Fournichon părea să fie neîntrecută. Neputînd face față tuturor laudelor ce-i erau aduse, Fournichon se gîndi să-i dea și nevesti-si prilejul să se bucure de ele. Zadarnic însă o căută din ochi jur împrejur : hangița parcă intrase în pămînt.

O strigă.

— Oare ce-o fi făcînd ? întrebă atunci pe un rîndaș de la bucătărie, văzînd că tot nu venea.

— Ah, jupîne, e un adevărat chilipir — îi răspunse acesta. S-a dus să vîndă toată fierăria dumneavoastră hîrbuită cu bani buni bătuți pe muchie.

— Sper că nu i s-o fi năzărit să vîndă platoșa și casca mea de război! strigă Fournichon, dînd să se repeadă la ușă.

— Nici vorbă că nu — spuse Loignac — de vreme ce există un edict dat de rege în care se arată lămurit că nimeni n-are voie să cumpere arme.

— N-are a face — spuse Fournichon și o porni întins spre ușă.

Coana Fournichon tocmai se întorcea victorioasă.

— Dar ce s-a întîmplat? Ce-i cu tine? întrebă ea, văzînd chipul înspăimîntat al soțului său.

— Ce să fie? Am auzit că vrei să-mi vinzi armele.

— Ei, și?

— Vorba-i că eu nu vreau să le vinzi, mă-nțelegi?

— Fugi încolo! De vreme ce-i liniște în țară, două cratițe noi fac mai multe parale decît o platoșă ruginită.

— Cred totuși că negoțul de fiare vechi este cam pe drojdie de cînd cu edictul regal despre care vorbea adineauri domnul de Loignac, nu-i așa? spuse Chalabre.

— Dimpotrivă, domnule — sări cu gura coana Fournichon — nici nu știți de cînd mă tot ispitea s-o vînd negustorului ăsta. Astăzi însă, vă spun drept, n-am mai putut înfrunta ispita, și fiindcă s-a ivit iarăși prilejul, am căutat să nu-l scap. Orice s-ar zice, domnule, zece scuzi sînt zece scuzi, iar o platoșă ruginită nu e decît o tinichea fără nici un folos.

— Cum așa? Zece scuzi?! se miră Chalabre. Chiar atît de bine plătește? Ei, drăcie!

Și căzu pe gînduri.

— Zece scuzi! repetă Perlinax, aruncîndu-i o privire plină de tîlc lacheului său. Ai auzit, domnule Samuel?

Dar Samuel își și luase tălpășița.

— Ia te uită! exclamă domnul de Loignac. Bine, dar pe negustorul ăsta tare mă tem că-l paște ștircangul!

— Vai de mine! protestă coana Fournichon. E un om de treabă, blînd ca un miel și de înțeles.

— Dar ce-o fi făcînd oare cu toată fierăria asta?

— O vinde mai departe cu toptanul.

— Cu toptanul ? întrebă Loignac. Și zici că ți-a dat zece scuzi ? Pentru ce ?

— Pentru o platoșă ruginită și un coif ciuruit.

— Presupunînd că amîndouă împreună ar cîntări cam vreo zece livre, înseamnă că ți-a plătit jumătate de taler livra. Comedia dracului, cum spune un cunoscut de-al meu, trebuie să fie o taină la mijloc !

— Unde nu dă Dumnezeu să vină negustorul ăsta de ispravă la mine, la castel ! spuse Chalabre, căruia începuseră să-i licărească ochii. I-aș vinde un morman întreg de coifuri, platoșe și mănuși de fier în greutate de trei mii de livre.

— Cum, ați fi în stare să vindeți armurile strămoșilor domniei voastre ? îl întrebă Sainte-Maline, maliții os.

— Vai, domnule ! spuse Eustache de Miradoux. Ar fi păcat ! Sînt moaște sfinte.

— Aș ! dădu din umeri Chalabre. În ceasul de față, strămoșii mei se cheamă că sînt tot niște moaște și n-au nevoie decît cel mult să fie pomeniți la biserică.

Oaspeții începuseră să se înfierbînte, mulțumită vinului de Bourgogne, pe care mîncărurile piperate ale jupînului Fournichon îi sileau să-l dea de dușcă pahar după pahar.

Glasurile își ridicaseră diapazonul, talerele zăngăneau, creierii începuseră să se împiclească de aburii vinului, prin vălul cărora fiecare gascon vedea totul scăldat într-o lumină trandafirie, în afară de Militor, care se gîndea la pățania sa, și de Carmainges, care se gîndea la pajul său.

— Uite ce de oameni voioși — îi spuse Loignac vecinului său, care din întîmplare era chiar Ernauton — și nici măcar nu știu de ce.

— Nici eu — răspunse Carmainges. Ce-i drept însă, în ce mă privește, spre deosebire de ei, n-am nici un motiv să fiu voios.

— N-aveți dreptate, domnule, vă rog să mă credeți — continuă Loignac — fiindcă pentru un om ca domnia voastră Parisul este o adevărată mină de aur, un rai în care îți sînt hărăzite toate măririle, o lume în care te-așteaptă toate desfătările.

Ernauton clătină din cap.

— Ei, cum se poate !

— N-aș vrea să rîdeți de mine, domnule de Loignac — spuse Ernauton — și cum, pe cît se pare, în mîinile domniei voastre se află înmănuncheate sforile ce-i pun în mișcare pe mai toți cei de față, v-aș ruga să-mi faceți măcar hatîrul de a nu-l socoti pe vicontele Ernauton de Carmainges drept o păpușă de lemn.

— Sînt gata să vă fac și alte hatîruri, nu numai pe acesta, domnule viconte — răspunse Loignac, înclinîndu-se ceremonios. V-am remarcat de la prima vedere dintre toți cei de aici, atît pe domnia voastră, a cărui privire este pe cît de mîndră, pe atît de blajină, ca și pe tînărul de colo cu privirea vicleană și mohorîtă.

— Cum se numește ?

— Domnul de Sainte-Maline.

— Și pentru care pricină m-ați remarcat, domnule, dacă această întrebare nu dovedește totuși o nemăsurată curiozitate din partea mea ?

— Pentru că vă cunosc, atîta tot.

— Pe mine ? ! se arătă mirat Ernauton. Domnia voastră mă cunoașteți pe mine ?

— Pe dumneavoastră ca și pe dînsul ; pe dînsul ca și pe toți cei ce sînt aici.

— E ciudat.

— Se poate, dar e necesar.

— Și pentru ce-ar fi necesar ?

— Pentru că un căpitan trebuie să-și cunoască ostașii.

— Și pentru că oamenii aceștia...

— Vor fi ostașii mei începînd de mîine.

— Dar eu credeam că domnul d'Épernon...

— Sst ! Numele acesta nu trebuie rostit aici sau. și mai bine, să nu rostiți aici nici un nume ; deschideți urechile și pecetluiți-vă buzele, și deoarece v-am făgăduit să vă fac toate hatîrurile, primiți sfatul acesta drept arvună.

— Vă mulțumesc, domnule ! se înclină Ernauton.

Loignac își netezi mustățile și se ridică în picioare :

— Domnilor — spuse el — dat fiind că întîmplarea a făcut să se întrunească aici laolaltă patruzeci și cinci de oameni născuți pe aceleași meleaguri, să gustăm vinul acesta de Spania, închinînd paharul pentru prosperitatea tuturor celor de față.

Invitația lui dezlănțui un ropot de aplauze vijelioase.

— Aproape toți s-au îmbătat turtă — îi spuse Loignac lui Ernauton. Ar fi prilejul cel mai potrivit să-i punem pe fiecare să-și povestească pățaniile ; păcat numai că n-avem timp de așa ceva. Pe urmă, ridicînd glasul, strigă : Hei, jupîne Fournichon ! Fă bine și scoate afară femeile, copiii și lacheii.

Lardille se sculă drăcuind ; nu apucase încă să-și mănînce desertul.

Militor însă nici nu se clinti.

— S-a auzit ? spuse Loignac, aruncîndu-i o privire ce nu îngăduia nici o împotrivire. Hai, hai, la bucătărie, domnule Militor !

Cîteva clipe mai apoi, nu mai rămăseseră în sala hanului decît cei patruzeci și cinci de meseni împreună cu domnul de Loignac.

— Domnilor — spuse acesta — fiecare dintre domniile voastre știe, sau cel puțin bănuiește cine l-a adus la Paris. Bine, bine, nu-i nevoie să-i rostiți numele în gura mare, ajunge că-l știți. De asemenea, după cum știți, ați venit aici spre a-i da ascultare.

Un murmur de încuviințare se ridică în întîmpinarea cuvintelor lui din toate colțurile sălii ; cum însă fiecare dintre cei de față cunoștea numai împrejurările ce-i hotărîseră soarta și nimeni, în schimb, n-avea habar că vecinul său venise acolo călăuzit de aceeași stea, toți oaspeții se uitară unul la altul cu mirare.

— Așa, va să zică — spuse Loignac. Lăsați, domnilor, o să vă priviți pe îndelete mai pe urmă. Fiți pe pace, veți avea tot timpul să faceți cunoștință. Ați venit deci spre a fi în slujba acestui om, recunoașteți ?

— Da, da ! strigară cei patruzeci și cinci. Recunoaștem.

— Așadar, deocamdată — continuă Loignac — veți părăsi pe tăcute hanul pentru a trage la locuința ce vi s-a pregătit.

— Toți ? întrebă Sainte-Maline.

— Toți.

— Toți am fost deci chemați, toți sîntem aici o apă și un pămînt ? bolborosi Perducas, ale cărui picioare erau atît de șubrede, încît, ca să-și mențină centrul de greutate, se agăță de Chalabre, încolăcindu-i grumazul.

— Bagă de seamă — îi spuse acesta — vezi că-mi mototolești haina.

— Da, toți o apă și un pămînt, în fața voinței stăpînului — întări Loignac.

— Cum adică, domnule — interveni Carmainges, împurpurîndu-se — s-avem iertare, dar nimeni nu mi-a spus pînă acum că domnul d'Épernon se va numi stăpînul meu.

— Ai răbdare.

— N-am înțeles așa.

— Ai răbdare, ce dracu! N-am mai văzut așa om sucit!

Toată lumea tăcu ciulind urechile, cei mai mulți plini de curiozitate, iar cîțiva cu nerăbdare.

— Nu v-am spus încă cine va fi stăpînul dumneavoastră, domnilor...

— Da — zise Sainte-Maline — dar ne-ați spus că vom avea totuși un stăpîn.

— Toți avem un stăpîn! strigă Loignac. Dar dacă obrazul domniei tale este prea subțire pentru a te mulțumi cu cel pe care l-ai pomenit, n-ai decît să-ți ridici privirea mai sus: nu numai că nu te opresc, dar chiar îți dau dezlegarea s-o faci.

— Regele! murmură Carmainges.

— Tăcere! strigă Loignac. Ați venit aici spre a da ascultare, căutați deci să fiți ascultători; pînă una alta, iată aici un ordin pe care îmi vei face plăcere, domnule Ernauton, să-l citești cu glas tare.

Ernauton desfășură pe îndelete pergamentul pe care i-l încredințase domnul de Loignac și citi răspicat:

„Ordin către domnul de Loignac de a merge să ia în primire, pentru a le fi comandant, pe cei patruzeci și cinci de gentilomi chemați de mine la Paris, cu încuviințarea maiestății sale.

NOGARET DE LA VALETTE
duce d'Épernon"

Cu mintea aburită de băutură sau limpezi la cap, toți oaspeții se înclinară: cu singura deosebire că nu toți reușiră să-și păstreze la fel de bine echilibrul atunci cînd se ridicară în picioare.

— Așadar, ne-am înțeles — spuse domnul de Loignac — trebuie să veniți cu mine chiar acum. Caii împreună cu tot tacîmul și cu oamenii domniilor voastre vor rămîne mai departe aici, la jupîn Fournichon, care le va purta de grijă, urmînd ca mai tîrziu să trimitem după ei ; deocamdată să ne pregătim de plecare. Grăbiți-vă că ne așteaptă bărcile.

— Bărcile ? îngînară gasconii. Dar ce, e vorba să ne îmbarcăm ?

Și schimbară între ei priviri pline de o nesățioasă curiozitate.

— Firește că trebuie să vă îmbarcați — răspunse Loignac. Ca să mergem la Luvru, nu trebuie să trecem pe malul celălalt ?

— La Luvru ! La Luvru ! șoptiră gasconii, bucuroși. Măi să fie al dracului ! Mergem la Luvru deci ?

Loignac se ridică de la masă, îi puse pe cei patruzeci și cinci de oaspeți să se perinde prin fața lui, numărîndu-i ca pe o turmă de oi, și o porni cu ei pe străzi, călăuzindu-i spre turnul Nesle.

Acolo erau așteptați de trei bărci mari care luară fiecare cîte cincisprezece călători și, fără să mai zăbovească o clipă, se desprinseră de țărm.

— Ce naiba o să facem la Luvru ? se întrebau cei mai isteți dintre ei, dezmeticiți de boarea rece a fluviului, mai toți fiind îmbrăcați pe sponci în straiele lor sărăcuțe

— Măcar să fi avut platoșa pe mine ! suspină Pertinax de Montcrabeau.

X

OMUL CU PLATOȘE

Pertinax avea tot dreptul să ofteze după platoșa lui, deoarece, chiar în momentul acela, prin mijlocirea năstrușnicului lacheu pe care l-am văzut vorbind atît de familiar cu stăpînul său, fusese pe veci văduvit de ea.

Într-adevăr, la auzul cuvintelor magice rostite de coana Fournichon „Zece scuzi!", valetul lui Pertinax o rupsese la fugă după negustor.

Cum între timp se înnoptase şi cum, de bună seamă, omul era grăbit, negustorul de fiare vechi apucase să facă vreo treizeci de paşi în clipa în care Samuel ieşi pe uşa hanului.

Valetul se văzu deci nevoit să-l strige în gura mare. Negustorul se opri înfricoşat şi aruncă o privire pătrunzătoare străinului care se îndrepta spre el; văzîndu-l însă împovărat cu calabalîcuri se opri locului.

— Ce poftești, prietene? îl întrebă el.

— Ce să poftesc? Pe dracu-n tigaie! spuse lacheul, şmecher. Poftesc să facem un tîrg împreună.

— Zi odată ce vrei.

— Eşti grăbit?

— Da.

— Ei, lasă-mă barem să răsuflu puţin, ce dracu!

— Te las, dar răsuflă mai repede, că sînt aşteptat.

Se vedea cît de colo că negustorul mai păstra încă o umbră de neîncredere faţă de lacheu.

— Cînd ai să vezi ce ţi-am adus — spuse acesta — cum pare-mi-se că umbli după aşa ceva, n-o să mai fii atît de zorit.

— Şi ce mi-ai adus?

— O piesă de toată frumuseţea, un adevărat giuvaer care... Dar văd că nici nu m-asculţi?

— Nu, mă uit.

— Unde?

— Păi dumneata nu ştii, nenişorule — zise omul cu platoşe — că negoţul armelor este oprit din porunca regelui?

Şi spunînd acestea, arunca încolo şi încoace priviri îngrijorate.

Lacheul socoti de cuviinţă să facă pe niznaiul.

— Habar n-am — răspunse el — abia acum am picat de la Mont-de-Marsan.

— Aşa! Atunci se schimbă socoteala — spuse omul cu platoşe, pe care răspunsul acesta păru să-l mai liniştească puţin. Dar, deşi ai picat chiar acum de la Mont-de-Marsan, ştii totuşi că umblu să cumpăr arme?

— Da, știu.

— Cin' ți-a spus ?

— Ei, bată-te să te bată ! Ce nevoie aveam să-mi spună cineva, cînd chiar dumneata ai strigat adineauri în gura mare !

— Unde anume ?

— În pragul hanului la *Spada Mîndrului Cavaler.*

— Erai înăuntru va să zică ?

— Da.

— Cu cine ?

— Cu o droaie de prieteni.

— Cu o droaie de prieteni ? De obicei nu intră țipenie de om în hanul ăsta.

— Pesemne că nu ți-a venit să crezi cînd i-ai văzut ?

— Chiar așa. Dar de unde vin toți prietenii ăștia ?

— Din Gasconia, ca și mine.

— Sînteți cumva în slujba regelui Navarei ?

— Haida-de ! Sîntem francezi get-beget.

— Da, dar hughenoți ?

— Catolici, ca preasfîntul nostru părinte papa, mulțumesc lui Dumnezeu — spuse Samuel, scoțîndu-și tichia — dar acum nu-i vorba de asta, ci de platoșa pe care o vezi aci.

— Să ne tragem mai lîngă perete, dacă nu ți-e cu supărare ; prea sîntem în văzul tuturor, aici, în mijlocul străzii.

Și se întoarseră din drum cîțiva pași, pînă în dreptul unei case cu înfățișare burgheză, prin vitraliile căreia nu se zărea nici o lumină.

Ușa casei era străjuită de un balcon ce o adăpostea ca o streașină. O laviță de piatră era singurul adaos ce-i împodobea fațada.

Adaosul acesta era pe cît de plăcut, pe atît de folositor, întrucît trecătorii se puteau sluji de el ca de o treaptă pentru a încăleca pe catîri sau pe cai.

— Ia să vedem platoșa aceea — spuse negustorul cînd ajunseră sub streașina de la intrare.

— Uite-o.

— Stai puțin ; parcă se aud niște pași înăuntru.

— Peste drum, nu aici.

Negustorul se întoarse.

Într-adevăr, pe partea cealaltă a străzii se afla o casă cu două etaje ; cînd și cînd, la ferestrele celui de-al doilea cat pîlpîia pe furiș o lumină.

— Hai, repede — spuse negustorul, pipăind platoșa.

— Ei, ce zici, ia uite ce grea e ! o lăudă Samuel.

— Veche, butucănoasă și demodată.

— Un lucru de artă.

— Șase scuzi : ești mulțumit ?

— Cum, șase scuzi ? ! Bine, dar adineauri ai dat zece pentru un pieptar ciuruit, o vechitură.

— Șase scuzi, dacă-ți place — repetă negustorul.

— Uită-te numai ce lucrătură...

— Ce mă interesează lucrătura, cînd eu vînd marfa cu toptanul ?

— Ei, vezi acum te tocmești —îl judecă Samuel — iar adineauri ai dat atîta cît ți s-a cerut.

— Mai treacă de la mine un scud — spuse omul, scos din răbdări.

— Numai poleiala face paisprezece scuzi !

— Ei, haide odată — se stropși negustorul — spune : da ori ba ?

— Aferim ! Halal negustor, ce să zic ! îl înfruntă Samuel. Te-ascunzi ca să-ți faci mișmașurile dumitale, nu te sfiești să calci legea în picioare și, după toate astea, mai stai la tocmeală cu bieții oameni de treabă ?

— Ho, ho, nu striga așa !

— Păi ce crezi că mi-e frică ? ! spuse Samuel, ridicînd glasul. Eu nu fac negoț pe sub mînă și n-am de ce să m-ascund.

— Haide, haide, ia zece scuzi și taci din gură.

— Zece scuzi ? Dacă-ți spun că numai poleiala face atîta. Ce, vrei să speli putina ?

— Da' de unde ! Ce om îndrăcit !

— Să știi că dacă te-mpinge păcatul s-o ștergi, strig straja !

Ultimele cuvinte fuseseră trîmbițate cu un glas atît de puternic, încît Samuel ar fi putut tot atît de bine să-și aducă la îndeplinire amenințarea.

Gălăgia stîrnită de el făcu să se deschidă o ferestruică la balconul casei în dreptul căreia se desfășura tocmeala ;

auzind scîrțiitul canaturilor, în clipa în care se deschisese fereastra, negustorul îngheță de spaimă.

— Bine, bine — se grăbi el să spună — văd eu că trebuie să-ți fac pe plac. Na cincisprezece scuzi și lasă-mă-n pace.

— Să fii sănătos ! spuse Samuel, băgînd banii în buzunar.

— Să nu te plîngi de noroc.

— Numai că, vezi dumneata, ăști cincisprezece scuzi sînt pentru stăpînul meu — stărui Samuel — trebuie să-mi rămînă și mie ceva.

Negustorul se uită în toate părțile și trase pe jumătate pumnalul afară din teacă. Pe cît se părea, avea de gînd să cresteze puțin pielea lui Samuel, cruțîndu-i pe veci osteneala de a cumpăra o altă platoșă în locul celei pe care o vînduse, dar Samuel avea ochiul ager, ca vrabia cînd ciugulește strugurii din vie, și se dădu înapoi, spunînd :

— Da, da, negustorule, crezi că nu văd c-ai scos pumnalul ? Dar mai văd încă ceva : văd o mogîldeață în balcon care se uită la dumneata.

Galben de frică, negustorul se uită în direcția arătată de Samuel și zări o arătare șuie și năstrușnică, înfășurată într-un halat din blană de pisică ; acest Argus urmărise toată scena fără să scape nici o frîntură de vorbă și nici un gest.

— N-am încotro, sînt la cheremul dumitale — spuse negustorul, rînjind întocmai ca un șacal cînd își arată colții — poftim încă un scud. Lua-te-ar toți dracii ! adăugă el în șoaptă.

— Mulțumesc — spuse Samuel — vînzare bună !

Și făcînd o plecăciune în fața omului cu platoșe, plecă pe aci încolo, rîzînd batjocoritor.

Negustorul, care rămăsese singur pe stradă, se aplecă să ia de jos platoșa lui Pertinax, căznindu-se s-o vîre în pieptarul cumpărat de la Fournichon.

Cetățeanul continua să-l privească și, văzîndu-l cum se luptă cu povara, spuse :

— Pare-mi-se, domnule, că domnia ta cumperi armuri ?

— Nicidecum, domnule — îi răspunse bietul neguță-

tor — doar așa, din întîmplare, și numai pentru că s-a ivit un prilej.

— Atunci înseamnă c-am picat tocmai la țanc.

— Cum adică, domnule ? întrebă negustorul.

— Închipuiește-ți că am chiar aici lîngă mine o grămadă de fier vechi care încurcă locul de pomană.

— Nu zic nu, dar, deocamdată, precum vedeți, am atîtea că de-abia pot să le car.

— Vreau totuși să ți le-arăt.

— Degeaba, fiindcă nu mai am nici un ban.

— Nu-i nimic, ți le dau pe veresie : chipul domniei tale te-arată a fi un om cinstit.

— Mulțumesc, dar sînt așteptat.

— Curios : am impresia că te cunosc de undeva — îi mărturisi cetățeanul.

— Pe mine ?! se miră negustorul, încercînd în zadar să-și stăpînească o tresărire.

— Uită-te numai un pic la coiful ăsta — îl îmbie mușteriul, trăgînd spre sine cu piciorul său lung de-o poștă obiectul pomenit, căci nu se îndura să plece de la fereastră, de teamă ca nu cumva negustorul să se cărăbănească între timp.

Și scoțînd afară pe fereastră sus-numitul coif, îl depuse în mîinile negustorului.

— Ziceți că mă cunoașteți ? întrebă acesta. Adică, la drept vorbind, vi se pare că mă cunoașteți ?

— La drept vorbind, chiar te cunosc. Nu ești dumneata... Cetățeanul părea că se străduiește să-și aducă aminte ; negustorul aștepta cu sufletul la gură. Nu ești dumneata Nicolas ?

Omul se schimbă deodată la față ; se vedea cum îi tremură casca în mînă.

— Nicolas ? înghină el.

— Nicolas Truchou, negustor de fiare vechi pe strada Cossonnerie ?

— Nu, nu — se grăbi să răspundă negustorul, răsuflînd peste măsură de fericit.

— N-are a face, în orice caz ai o figură simpatică : așadar, vreau să vînd, cum ți-am spus, o armură întreagă, cu platoșă, brățare și spadă, cu tot.

— Băgați de seamă, domnule, că negețul cu astfel de lucruri e oprit.

— Știu, de vreme ce mușteriul dumitale a spus-o în gura mare adineauri.

— Ați auzit ?

— Cît se poate de lămurit, ba chiar am văzut că nu te-ai scumpit de loc cînd a fost vorba să-i plătești ; asta m-a îndemnat să intru în legătură cu domnia ta ; fii pe pace însă că eu n-am să te jecmănesc ; știu ce-nseamnă negustoria ; doar am fost și eu cîndva negustor.

— Așa ! Și ce vindeați, dacă nu vă e cu supărare ?

— Ce vindeam ?

— Da.

— Favoruri.

— Strașnic negoț, domnule.

— Așa am ajuns să mă pricopsesc și, precum vezi, m-am căpătuit.

— Felicitările mele !

— De-aia îmi place acum să trăiesc la largul meu și m-am gîndit să mă descotorosesc de toate vechiturile, fiindcă îmi stau în drum.

— Vă-nțeleg.

— Mai am aici și niște pulpare... ah, și mănușile !

— Dar n-am ce face cu atîtea bucluceri.

— Nici eu.

— N-am să iau decît platoșa.

— Așadar, nu cumperi decît platoșe ?

— Da.

— Curios, fiindcă, oricum, fiarele astea le cumperi ca să le vinzi după aceea mai departe cu toptanul ; așa cel puțin ai spus, și fierul, oricum ar fi el lucrat, tot fier se cheamă că este.

— Așa-i, dar, vedeți, prefer să...

— Faci cum vrei : cumpără numai platoșa sau, știu eu, poate că ai dreptate, mai bine nu mai cumpăra nimic.

— Ce vreți să spuneți ?

— Vreau să spun că în vremurile astea pe care le trăim orice om trebuie să fie înarmat.

— De ce ? Doar e pace în țară.

— Dragul meu, dacă ar fi pace, să fie-al dracului, nu

s-ar face pe scară așa întinsă negoț cu armuri Nu-mi spune mie moși pe groși.

— Domnule !

— Și mai ales pe sub mînă.

Negustorul dădu să plece.

— Într-adevăr, cu cît mă uit mai bine la dumneata — spuse cetățeanul — cu atît mai mult am impresia că te cunosc. Nu, nu ești Nicolas Truchou, și totuși îmi dau seama că te cunosc de undeva.

— Încetați, vă rog !

— Și dacă umbli să cumperi platoșe...

— Atunci ?

— Atunci înseamnă că vrei să faci o faptă plăcută Celui de Sus !

— Dar încetați odată !

— Nici nu știi ce simpatic îmi ești — spuse cetățeanul, întinzînd pe fereastră o mînă lungă cît o zi de post, care se împreună cu mîna negustorului de parcă ar fi fost înnădite amîndouă.

— Dar cine dracu ești dumneata ? întrebă acesta, simțindu-și mîna strînsă ca într-o menghină.

— Sînt Robert Briquet, porecIit urgia schismei, prieten al Ligii și catolic înfocat. A, acum știu precis cine ești.

Negustorul se îngălbeni.

— Ești Nicolas... Grimbelot, tăbăcar la *Vaca fără Oase.*

— Ba nu, n-ai nimerit-o nici de astă dată. Rămîi sănătos, jupîn Robert Briquet ! Îmi pare bine de cunoștință !

Și negustorul făcu stînga-mprejur.

— Ce, vrei să pleci ?

— Precum vezi.

— Fără să iei armura ?

— Ți-am spus doar că n-am bani la mîne.

— Valetul meu o să meargă cu dumneata.

— Nu se poate.

— Ce facem atunci ?

— Ce să facem ? Ne vedem fiecare de treabă.

— Să fie al dracului, nici nu-mi trece prin gînd ! De-ai ști cît doresc să păstrez legăturile cu dumneata.

— Iar eu să mă păzesc de domnia ta — îi întoarse vorba negustorul, care se hotărî, în sfîrșit, să lase baltă platoșele, preferînd să rămînă păgubaș decît să fie cumva

recunoscut, și-și luă picioarele la spinare, rupînd-o la fugă.

Însă Robert Briquet nu era omul care să se dea bătut cu una cu două ; încălecă pervazul ferestrei și coborî jos, în stradă, aproape fără să aibă nevoie să sară și din cîțiva pași îl prinse din urmă pe negustor.

— Ai căpiat, nenișorule ? spuse el, lăsîndu-și mîna lătăreață pe umărul bietului om. Dacă ți-aș fi dușman și aș vrea să te bag în pușcărie, ar fi destul să strig : la ceasul ăsta straja trece pe strada Augustinilor ; nu-ți vreau decît binele, zău, să-mi sară ochii dacă te mint ! Și, ca să-ți dau o dovadă, uite, acum mi-am adus aminte, în sfîrșit, cum te cheamă.

De astă dată negustorul pufni în rîs.

Robert Briquet se protăpi în fața lui.

— Te cheamă Nicolas Poulain — spuse el — și ești locotenent la prefectura Parisului ; țineam eu minte că e ceva cu Nicolas.

— M-am dus pe copcă ! bolborosi negustorul.

— Dimpotrivă, ai scăpat cu fața curată. Drăcia dracului ! Mă prind că n-ai să fii niciodată în stare să faci pentru cauza sfîntă ceea ce mă bizui eu să înfăptuiesc.

Nicolas Poulain scoase un geamăt.

— Ei, haide, haide, fii tare ! îl îmbărbătă Robert Briquet. Ține platoșa asta, eu am să le iau pe celelalte două ; basca brățarele, pulparele și mănușile pe care ți le dăruiesc ; și acum s-o pornim, trăiască Liga !

— Vii cu mine ?

— Îți ajut să cari armele astea menite să-i zdrobească pe filistini ; ia-o înainte, ca să-mi arăți drumul.

În sufletul bietului locotenent al prefecturii fulgeră o bănuială pe deplin îndreptățită, dar care nu licări decît o singură clipă pentru a se stinge numaidecît. „Dacă ar fi vrut să-mi întindă o capcană — își zise în sinea lui — mi-ar fi spus oare că mă cunoaște ?“

Apoi cu glas tare :

— Fie — se învoi el — dacă ții neapărat, n-ai decît să mergi cu mine.

— Pînă în pînzele albe ! strigă Robert Briquet, strîngînd cu o mînă mîna aliatului său în timp ce cu cealaltă ridica victorios în aer fiarele vechi cu care se împovărase.

Plecară deci împreună.

După vreo douăzeci de minute de mers, Nicolas Poulain ajunse în cartierul Marais ; era lac de sudoare, atît din pricină că întinseseră amîndoi pasul voinicește, cît și datorită discuției politice înfierbîntate pe care o purtaseră între timp.

— Strașnic adept am cîștigat — murmură Nicolas Poulain, oprindu-se la oarecare distanță de palatul ducelui de Guise.

„Puteam să jur că platoșa mea era sortită să ajungă aici" — se gîndi Briquet.

— Prietene — spuse Nicolas Poulain, întorcîndu-se cu un gest teatral către Briquet, care părea nevinovat ca un prunc — înainte de a pătrunde în viziuina leului, îți mai dau răgaz un minut să chibzuești ; mai ai încă vreme să faci calea-ntoarsă dacă nu te simți tare de înger.

— Aș ! răspunse Briquet. Am trecut doar prin atîtea în viață : *Et non intremuit medulla mea*[1] — adăugă el pe un ton declamator. Ah, te rog să mă ierți, poate că nu știi latinește ?

— Păi ce, dumneata știi ?

— Precum vezi.

„Învățat, curajos, voinic, om cu stare, o adevărată comoară ! socoti în sinea lui Poulain. Să intrăm deci."

Și-l conduse pe Briquet în fața porții monumentale a palatului Guise, care se deschise la cea de-a treia bătaie a ciocanului de bronz.

Curtea era împănată cu străji și cu oameni înfășurați în mantii, care lunecau încolo și încoace ca niște fantome.

În tot palatul nu se zărea licărind nici o lumină.

Opt bidivii înșeuați și cu frîiele pe cap așteptau într-un colț.

În momentul cînd se auzi bubuind ciocanul în poartă, majoritatea celor ce se aflau în curte întoarseră capetele și se grăbiră să se înșiruie unul lîngă altul, formînd un fel de gard viu spre a-i întîmpina pe noii veniți.

Nicolas Poulain se aplecă atunci la urechea unui fel de portar care aștepta în dreptul ferestruicii întredeschise și-și spuse numele.

— Am adus cu mine și un cirac de nădejde — adăugă el.

---

[1] Și nu a tremurat inima mea (în limba latină în text).

— Intrați, domnilor — îi pofti înăuntru portarul.

— Du astea la magazie — spuse Poulain, încredințînd unei străji cele trei platoșe împreună cu toată fierăria adusă de Robert Briquet.

„Aha ! Va să zică există și o magazie — se gîndi acesta. Din ce în ce mai bine."

— Măi să fie ! Strașnic te mai pricepi să le chivernisești pe toate, jupîne prefect !

— Da, da, mai sînt și oameni cu scaun la cap — zîmbi Poulain, împăunîndu-se. Vino să te prezint.

— Trebuie să-ți atrag atenția — îl înștiință cetățeanul — că de felul meu sînt îngrozitor de timid. Nu vreau nimic altceva decît să fiu îngăduit și eu într-un colț ; după ce-mi voi fi dovedit destoinicia, faptele mele, cum spune grecul, vor avea grijă să vorbească pentru mine.

— Cum dorești — îi răspunse locotenentul de poliție. Atunci așteaptă-mă aici.

Și se duse să strîngă mîna mai tuturor celor ce se foiau încolo și încoace prin curte.

— Ce mai așteptăm acum ? întrebă un glas.

— Să vină stăpînul — răspunse cineva.

În momentul acela tocmai intrase pe poartă un bărbat cu o statură impunătoare.

— Domnilor — spuse el, prinzînd ultimele cuvinte schimbate între indivizii misterioși care se plimbau prin curte — vin în numele său.

— Ah ! Domnul de Mayneville ! exclamă Poulain.

„Ei, cum văd eu, am o mulțime de cunoscuți pe aici" — își spuse în sinea lui Briquet, încercînd să-și întipărească pe obraz o strîmbătură menită să-i schimbe înfățișarea.

— Domnilor, ne-am adunat cu toții acum ; putem începe discuțiile — rosti glasul ce se făcuse auzit la început.

„Minunat ! se bucură Briquet. Încă unul : ăsta-i procurorul meu, jupîn Marteau."

Și-și ticlui pe loc o altă mutră cu o ușurință care arăta că se îndeletnicise îndelung cu studiul fizionomiei.

— Să mergem sus, domnilor ! spuse Poulain.

Domnul de Mayneville o luă înainte, urmat de Nicolas Poulain, după care veneau oamenii înfășurați în pele-

rine, și, în sfîrșit, după oamenii cu pelerine, Robert Briquet.

Porniră cu toții să urce scara exterioară ce ducea spre o galerie boltită.

Robert Briquet urca treptele o dată cu ceilalți, murmurînd :

— Dar pajul, unde o fi oare împieliţatul acela de paj ?

XI

DIN NOU LIGA

În timp ce suia scara în urma tuturor, silindu-se să-și ticluiască o mutră cît mai cuviincioasă de conspirator, Robert Briquet băgă de seamă la un moment dat că, după ce vorbise cu cîțiva dintre misterioșii săi tovarăși, Nicolas Poulain se oprise la ușă, ca și cum ar fi așteptat pe cineva.

„Pe mine m-așteaptă pesemne" — își zise Briquet.

Într-adevăr, în clipa cînd se pregătea să treacă înfricoșătorul prag, locotenentul de poliție aținu calea noului său amic.

— Să nu te superi pe mine — îi spuse el — dar cum mai toți prietenii noștri nu te cunosc de fel, vor să ia unele informații asupra domnici tale mai înainte de a te primi în sînul adunării noastre.

— Au toată dreptatea — răspunse Briquet — și, în modestia mea, m-am gîndit de la bun început, precum bine știi, că voi avea de întîmpinat această împotrivire.

— Trebuie să recunosc — mărturisi Poulain — că ești un om și jumătate.

— Nu-mi rămîne, așadar, decît să mă retrag — continuă Briquet, care în sinea lui era cît se poate de mulțumit că avusese parte să vadă într-o singură seară atîția vajnici apărători ai Uniunii Catolice.

— Vrei să te conduc ? în întrebă Poulain.

— Nu, mulțumesc, nu-i nevoie.

— Mi-e teamă să n-ai vreo încurcătură la poartă, pe de altă parte sînt așteptat înăuntru.

— Nu există cumva o parolă ca să pot ieși pe poartă ? M-aș mira din partea domniei tale, jupîn Nicolas, să nu te fi gîndit la atare lucru ; ar fi o nesăbuință.

— Ba există.

— Spune-mi-o atunci.

— La urma urmei, de vreme ce ai intrat...

— Și sîntem prieteni...

— Fie ! Ajunge să spui doar atît : *Parma și Lorena.*

— Și portarul o să-mi deschidă ?

— Numaidecît.

— Prea bine, mulțumesc. Du-te de-ți vezi de treabă ; mă întorc și eu la rosturile mele.

Nicolas Poulain se despărți de însoțitorul său și se grăbi să se înapoieze în mijlocul confraților.

Briquet făcu cîțiva pași, ca și cum ar fi vrut să coboare în curte, dar cînd ajunse în capul scării, se opri pentru a cerceta împrejurimile.

În urma investigațiilor făcute, putu să-și dea seama că galeria boltită se întindea paralel cu peretele exterior, ocrotit de o streașină largă. Nu încăpea nici o îndoială că galeria răspundea într-o sală de la parter, potrivită pentru o întrunire atît de misterioasă cum era aceea la care Briquet nu avusese cinstea să fie îngăduit.

Această bănuială, care se preschimbă curînd în certitudine, fu întărită de faptul că, la un moment dat, văzu luminîndu-se fereastra cu gratii croită în peretele respectiv și prevăzută cu un oblon de lemn în chip de pîlnie, aidoma celor cu care sînt acoperite în zilele noastre ferestrele închisorilor și mînăstirilor pentru a împiedica privirea să răzbată afară, lăsîndu-se doar o deschizătură prin care să pătrundă aerul și albastrul cerului.

Briquet își făcu socoteala că fereastra cu pricina nu putea fi decît a sălii în care se țineau întrunirile și că, dacă ar reuși să ajungă pînă acolo, s-ar putea aciua într-un loc prielnic pentru a pîndi ce se petrecea înăuntru, întrucît din postul acela de observație ochiul era în măsură a suplini cu prisosință menirea celorlalte simțuri.

Toată greutatea pentru el era numai să ajungă la postul acela de observație și să se așeze acolo în așa fel, ca să poată privi înăuntru fără a fi văzut.

Briquet se uită jur împrejur.

În curte nu erau decît pajii care păzeau bidiviii, soldații cu halebardele lor și portarul cu legătura lui de chei, toți oameni sprinteni și cu ochiul ager.

Din fericire însă curtea era foarte întinsă și noaptea foarte întunecoasă.

De altminteri, soldații ca și pajii, după ce-i văzură pe conspiratori afundîndu-se sub bolțile galeriei, nu se mai sinchisiră de nimic, iar portarul, la rîndul său, știind că porțile erau bine ferecate și că nimeni n-ar fi putut să iasă afară dacă nu cunoștea parola, nu mai avea altă grijă acum decît să-și facă patul ca să se culce și să ia seama la ulcica îmbietoare cu vin dres cu mirodenii ce se încălzea pe foc.

Curiozitatea este îndeobște aţîţată de imbolduri tot atît de puternice ca și cele ce dezlănțuie orice altă patimă înfocată. Rîvna de a ști este atît de mistuitoare, încît a prefăcut în scrum viața multor curioși.

Briquet aflase prea multe lucruri pînă atunci pentru a nu dori să-și întregească pe deplin cunoștințele. Își mai roti o dată privirea în jur și, fascinat de lumina pe care fereastra o revărsa asupra zăbrelelor de fier, i se păru a desluși în această sclipire un fel de chemare, iar în vergelele scăldate în lumină o provocare pentru palmele lui vinjoase.

În consecință, hotărît să ajungă cu orice preț la gîrliciul oblonului, Briquet se strecură de-a lungul cornișei, ce părea să continue peronul ca un ornament, pînă în dreptul ferestrei, și se prelinse pe lîngă perete ca o pisică sau ca o maimuță ridicată în două labe, ținîndu-se cu mîinile și sprijinindu-și picioarele de înfloriturile săpate în grosimea zidului.

Dacă pajii și ostașii ar fi putut întrezări prin pielea nopții arătarea aceea năstrușnică lunecînd pe perete ca și cînd ar fi plutit prin aer, ar fi început de bună seamă să strige că-i un lucru necurat la mijloc și chiar și cei mai neînfricați dintre ei ar fi simțit cum li se zbîrlește părul în cap.

Robert Briquet însă nu le lăsă răgazul să descopere vrăjitoriile lui.

Din patru pași, reuși să apuce cu mîna zăbrelele și, înșfăcîndu-le cu nădejde, se pitulă între gratiile de fier și scîndurile oblonului, în așa fel încît să nu poată fi zărit

de afară și, datorită grilajului, să fie mai mult sau mai puțin ferit de privirile celor dinăuntru.

Briquet nu se înșelase, și străduințele ca și cutezanța lui fură cu prisosință răsplătite în momentul în care ajunse acolo.

Într-adevăr, privirea lui îmbrățișa o sală largă luminată de un candelabru de fier cu patru brațe și ticsită cu fel de fel de armuri printre care, dacă ar fi cercetat cu atenție, ar fi descoperit cu siguranță și grumăjerul, și brățarele lui.

Era atîta puzderie de suliță, săbii, halebarde și muschete așezate în stive sau în piramide, încît, cu ceea ce se afla acolo, s-ar fi putut înarma patru regimente întregi.

Briquet însă nu se sinchisi chiar atît de minunata chibzuială cu care fuseseră rostuite armele, cît luă aminte la adunarea hărăzită să le dea o întrebuințare sau să le împartă. Privirea lui scăpărătoare se căznea să răzbată prin geamul gros, năclăit de fum și de praf, pentru a deslușì chipurile cunoscute, ascunse sub viziere și glugi.

— Oho ! șopti el. Uite-l pe jupîn Crucé, revoluționarul nostru ; uite-l și pe prichindelul de Brigard, băcanul din colțul străzii Lombarzilor ; uite-l și pe meșterul Leclerc, care acum se numește, chipurile, Bussy și care n-ar fi îndrăznit, de bună seamă, a săvîrși un asemenea sacrilegiu pe vremea cînd mai trăia încă adevăratul Bussy. Trebuie să-l întreb odată dacă nu cunoaște cumva, dat fiind că a fost pe vremuri maestru de scrimă, lovitura secretă de spadă din pricina căreia a murit la Lyon un oarecare David, o cunoștință de-a mea. Măi, fir-ar să fie, cum văd eu, toată burghezia e-n păr, în schimb nobilimea... Ia te uită drăcie, domnul de Mayneville — să mă ierte Dumnezeu ! — dă mîna cu Nicolas Poulain : oamenii se înfrățesc, zău dacă nu-mi vine să plîng de emoție ! Dar ce-o mai fi asta : domnul de Mayneville, cum s-ar zice, e orator ? Se pregătește, parc-mi-se, să rostească o cuvîntare ; a făcut un gest plin de făgăduieli și se uită în jur cu o privire stăruitoare.

Într-adevăr, domnul de Mayneville tocmai începuse un discurs.

Robert Briquet dădea din cap la fiecare cuvînt al domnului de Mayneville, nu pentru că ar fi putut să audă măcar o frîntură din pologhia lui, ci mulțumindu-se doar

să tălmăcească în felul său gesturile oratorului și ale celor ce-l ascultau.

„Precum se vede, nu are darul de a-și convinge ascultătorii. Crucé strîmbă din nas, Lachapelle-Marteau i-a întors spatele, iar Bussy-Leclerc ridică din umeri. Hai, domnule de Mayneville, nu te lăsa, vorbește, asudă, gîfîie, arată-ți iscusința, ce dracu ! Ei, bravo, uite că cinstita adunare a început să se însuflețească. He, he, toți s-au strîns buluc în jurul lui, îi strîng mîna, își aruncă tichiile în aer, mare drăcovenie !"

Briquet, precum am spus, vedea fără să poată auzi nimic ; noi însă, care asistăm în gînd la dezbaterile acestei furtunoase întruniri, sîntem în măsură a împărtăși cititorului ceea ce se petrecea acolo.

Mai întîi, Crucé, Marteau și Bussy se plînseseră domnului de Mayneville de faptul că ducele de Guise nu se hotăra să facă nici o mișcare.

Marteau, în calitatea sa de procuror, luase cuvîntul :

— Domnule de Mayneville — spusese el — ați venit, așadar, din partea ducelui Henri de Guise ? Vă mulțumim. Și sîntem bucuroși să primim în mijlocul nostru pe solul domniei sale ; ar fi fost totuși necesar ca ducele în persoană să se afle printre noi. După moartea gloriosului său părinte, la vîrsta de optsprezece ani, ducele i-a convins pe toți bunii francezi să-și însușească ideea întemeierii unei Ligi, sub al cărei stindard ne-a înregimentat pe toți. Potrivit legămîntului nostru, ne-am pus în joc viața și ne-am jertfit averile pentru biruința acestei cauze sfinte ; și iată că, în pofida jertfelor noastre, nu se face nici un pas înainte și nu se ia nici o hotărîre. Băgați de seamă, domnule de Mayneville, mă tem că pînă la urmă parizienilor o să li se facă lehamite ; și în momentul cînd Parisul n-o să mai aibă nici o rîvnă, care va fi soarta Franței ? Domnul duce ar trebui să se gîndească la asta.

Această precuvîntare se dovedi a fi pe placul tuturor membrilor Ligii și, dintre toți, Nicolas Poulain o aplaudă cu cea mai mare însuflețire.

Domnul de Mayneville se mulțumi să răspundă cu modestie :

— Domnilor, nu s-a luat nici o hotărîre pînă acum pentru că n-a sosit încă momentul prielnic. Cercetați cu luare-

aminte situația, vă rog. Domnul duce de Guise, împreună cu fratele său, domnul cardinal, se află din clipa de față la Nancy, unde veghează amîndoi : unul se străduiește să pună pe picioare o armată menită să țină piept hughenoților din Flandra, pe care domnul duce de Anjou vrea să-i asmută asupra noastră ca să ne ocupe ; celălalt trimite stafete după stafete preoților din Franța și papei pentru a-i îndupleca să îmbrățișeze cauza Ligii. Domnul duce de Guise știe un lucru pe care domniile voastre nu-l cunoașteți, și anume că alianța de odinioară dintre ducele de Anjou și Henric de Navara, destrămată numai pe jumătate, este pe cale de a se înjgheba la loc. Țelul lor ar fi să ocupe Spania în partea dinspre Navara, împiedicînd-o să ne trimită arme și bani. Iar domnul duce de Guise, mai înainte de a face vreun pas și, mai cu seamă, de a veni la Paris, ar vrea să fie în măsură a lupta împotriva ereziei și a oricărei încercări de uzurpare. Dar, în lipsa domnului de Guise, îl avem aici pe domnul de Mayenne, care are o îndoită misiune de îndeplinit, fiind totodată comandant al armatei și sfetnicul nostru, și pe care-l aștept să sosească dintr-o clipă într-alta.

— Va să zică — îl întrerupse Bussy și, rostind aceste cuvinte, ridică din umeri — va să zică înălțimile lor se află oriunde nu sîntem noi și niciodată unde am avea nevoie să fie. Ce face, bunăoară, doamna de Montpensier ?

— Doamna de Montpensier, dacă vrei să știi, domnule, a intrat azi-dimineață în Paris.

— Și n-a văzut-o nimeni ?

— Ba da, domnule.

— Și cine, mă rog, este această persoană ?

— Salcède.

— Ooo ! fremătă întreaga adunare.

— Nu cumva — întrebă Crucé — a reușit să se facă nevăzută ?

— Nu chiar de tot, dar nădăjduiesc măcar atîta cît trebuia ca să nu poată fi prinsă.

— Și de unde se știe că se află aici ? întrebă la rîndul său Nicolas Poulain. Cred că nu v-a înștiințat Salcède.

— Știu că se află aici — răspunse Mayneville — pentru că am însoțit-o pînă la poarta Saint-Antoine.

— Am auzit că s-ar fi închis porțile — îl întrerupse Marteau, care abia aștepta prilejul să ia din nou cuvîntul.

— Da, domnule — răspunse Mayneville cu nestrămutata lui politețe, la care nici o sîciială nu-l putea face să renunțe.

— Și atunci cum a reușit să pătrundă în oraș ?

— Așa cum s-a priceput.

— Înseamnă deci că are atîta putere, încît porțile Parisului se deschid oricînd pentru dînsa?! se minunară conspiratorii, bănuitori și invidioși, cum sînt îndeobște oamenii mărunți cînd intră în cîrdășie cu mărimile.

— Domnilor — spuse Mayneville — azi-dimineață la porțile Parisului s-a petrecut un lucru pe care domniile voastre, pe cît se pare, nu l-ați aflat sau îl cunoașteți doar pe departe. S-a dat poruncă la barieră să nu fie lăsați să pătrundă în oraș decît cei ce aveau asupra lor un bilet de liberă trecere : de cine trebuia să fie semnat biletul acesta ? Habar n-am. Așadar, în fața noastră, la poarta Saint-Antoine, se aflau cinci sau șase oameni, dintre care patru arătau ca vai de ei și erau îmbrăcați cu niște straie ponosite ; cum vă spun, se aflau șase oameni care au venit înarmați cu zapisele astea, fără de care nimeni nu putea fi primit înăuntru, și care au intrat pe poartă sub nasul nostru. Cîțiva dintre ei făceau tot felul de caraghioslîcuri și își dădeau niște ifose de parcă toată lumea trebuia să li se plece la picioare. Cine sînt oamenii aceștia ? De unde erau biletele acelea ? Nu cumva ne-ați putea lămuri dumneavoastră, domnilor, care locuiți aici în Paris și care aveți îndatorirea de a nu scăpa din vedere nimic din ce se petrece în orașul domniilor voastre ?

Așadar, Mayneville, din acuzat, devenise acuzator, cu acea miraculoasă iscusință pe care numai măiestria cuvîntului o poate dărui.

— Bilete de liberă trecere, niște caraghioși cu ifose, oameni primiți pe alese la porțile Parisului ! Ei, ei ! Ce-o mai fi și asta ? întrebă Nicolas Poulain, îngîndurat.

— Dacă domniile voastre, care stați aici tot timpul, nu știți lucrurile astea, de unde vreți să le știm noi, care trăim în Lorena și sîntem mereu pe drumuri, alergînd de colo pînă colo pentru a împreuna capetele acestui cerc care se numește Liga ?

— Dar, în sfîrșit, cum au venit amărîții ăștia ?

— Unii pe jos, alții călare ; unii singuri, alții însoțiți de lachei.

— Să fie cumva oamenii regelui ?

— Vreo trei-patru dintre ei arătau ca niște calici.

— Poate c-or fi ostași ?

— N-aveau decît două spade la șase oameni.

— Nu cumva or fi venetici ?

— Pare-mi-se că erau gasconi.

— Oh ! exclamară cîțiva, mărturisindu-și disprețul.

— N-are a face — spuse Bussy — fie ei și turci, tot trebuie să luăm aminte și să fim cu ochii în patru. O să vedem ce-i cu ei. Ăsta-i rostul domniei tale, domnule Poulain. Toate bune, dar pînă în clipa de față n-am reușit încă să aflăm ce se întîmplă cu Liga.

— S-a întocmit un nou plan de bătaie — răspunse domnul de Mayneville. Mîine veți auzi că Salcède, care ne-a trădat la proces și care se pregătea să mai dea și alte lucruri în vileag, nu numai că n-a scos un cuvînt pe eșafod, dar a retractat și mărturisirile pe care le făcuse pînă atunci ; și toate astea numai datorită ducesei, care, după ce a izbutit să pătrundă în oraș, strecurîndu-se pe lîngă unul dintre cei ce veniseră înarmați cu zapise, s-a încumetat să răzbească pînă în fața eșafodului, cu riscul de a fi călcată în picioare la fiecare pas, și să se arate osînditului, deși s-ar fi putut foarte bine s-o recunoască cineva. În momentul acela Salcède, care tocmai se pregătea să facă depline mărturisiri, a amuțit ; o clipă mai apoi, vrednicul nostru gealat, la rîndul său, i-a închis gura pe veci împiedicîndu-l să se căiască. Așa că, domnilor, puteți fi liniștiți, uneltirile noastre din Flandra n-au ieșit la iveală. Această cumplită taină a coborît în mormînt o dată cu el.

La auzul acestor cuvinte, membrii Ligii se strînseră cu toții în jurul domnului de Mayneville.

Briquet ghicea din gesturile lor bucuria de care erau însuflețiți. Bucuria aceasta avu însă darul să-l neliniștească peste măsură pe onorabilul cetățean, care părea să fi luat pe loc o hotărîre neașteptată. Se lăsă deci să alunece de sus, de pe muchia oblonului, pe pavelele curții și se îndreptă spre poartă, unde, după ce rosti formula cuvenită : *Parma și Lorena*, portarul îi dădu drumul să iasă.

Cînd se văzu, în sfîrșit, afară în stradă, jupîn Robert Briquet răsuflă atît de zgomotos, încît nu era greu să-ți dai seama că de o bună bucată de vreme își ținea răsuflarea.

Consfătuirea încă nu se sfîrșise : istoria ne spune ce s-a petrecut mai departe.

Domnul de Mayneville aducea viitorilor răzvrătiți din Paris, din partea ducilor de Guise, planul răzmeriței puse la cale.

Răsculații nu aveau nimic altceva de făcut decît să măcelărească toate persoanele de vază din oraș despre care se știa că-l sprijină pe rege și să cutreiere străzile strigînd în gura mare : *Trăiască sfînta liturghie ! Moarte politicilor !*, aprinzînd astfel rugul unui nou Sfînt Bartolomeu din rămășițele nemistuite de foc ale celui de odinioară : numai că de astă dată nu se făcea nici o deosebire între catolicii neconformiști și hughenoți.

În felul acesta, rebelii înțelegeau să slujească doi dumnezei : pe cel ce domnește în slăvile cerului și pe cel ce urma să domnească în Franța : pe Atotputernicul și pe domnul de Guise.

XII

LA PALATUL LUVRU, ÎN CAMERA MAIESTĂȚII SALE HENRIC AL III-LEA

În vasta încăpere de la Luvru, în care cititorii au pătruns în atîtea rînduri împreună cu noi și în care am avut adesea prilejul să-l vedem pe bietul rege Henric al III-lea petrecînd ceasuri nesfîrșit de lungi și de chinuitoare, îl vom regăsi și de astă dată, nu sub înfățișarea unui monarh, nici a unui stăpînitor, ci palid, abătut, frămîntat și bîntuit fără cruțare de toate umbrele pe care amintirea sa le evoca neîncetat sub aceste bolți pline de strălucire.

Henric se schimbase mult de cînd moartea îi secerase prietenii în împrejurări atît de cumplite, așa cum le-am zugrăvit aiurea : doliul acesta se abătuse asupra lui ca o

vijelie pustiitoare, și sărmanul rege, care, amintindu-și în tot momentul că era un om ca toți oamenii, își pusese toată încrederea și tot temeiul puterii sale în afecțiunea ce o purta celor din preajmă, se pomenise dintr-o dată jefuit de orice încredere și de orice putere, de către moartea cea pizmașă, înaintea înfricoșatei clipe cînd suveranii se înfățișează în fața lui Dumnezeu singuri, fără prieteni, fără străji și fără coroană.

Henric al III-lea fusese crîncen lovit : toți cei pe care-i îndrăgea căzuseră rînd pe rînd în jurul său. După Schomberg, Quélus și Maugiron, uciși în duel de către Livarot și Antraguet, Saint-Mégrin fusese asasinat de domnul de Mayenne : rănile rămăseseră deschise și încă mai sîngerau... Afecțiunea pe care o purta noilor săi favoriți, d'Épernon și Joyeuse, semăna cu dragostea unui părinte care, pierzîndu-și cele mai vrednice odrasle, își revarsă toată duioșia asupra copiilor care i-au rămas : deși cunoaște prea bine toate cusururile lor, îi iubește și-i cocolosește, păzindu-i ca ochii din cap ca nu cumva moartea să aibă vreo putere asupra lor.

Îl copleșise pe d'Épernon cu tot felul de daruri, și totuși dragostea pe care i-o purta lui d'Épernon era șovăielnică și plină de toane ; în unele momente chiar îl ura. Abia atunci Caterina, neînduplecata lui sfetnică, în care gîndirea veghea necontenit ca flacăra candelei în tabernacol, abia atunci Caterina, care nici chiar în anii tinereții nu fusese în stare a săvîrși o cît de mică nesăbuință, luînd cuvîntul în numele poporului, găsea prilejul să foarfece prieteniile suveranului.

În schimb, niciodată nu s-ar fi încumetat să-i spună, atunci cînd monarhul golea vistieria pentru a ridica la rangul de ducat moșia lui La Valette, sporind-o cu o dărnicie regească, niciodată nu i-ar fi spus :

— Sire, ai face mai bine să urăști pe oamenii aceștia care nu te iubesc cîtuși de puțin sau care, din păcate, te iubesc doar pentru a trage foloase.

Era destul să-l vadă însă pe rege încruntîndu-se ori să-l audă, într-un moment de oboseală, învinuindu-l pe d'Épernon că nu este decît un cărpănos și un mișel, pentru a găsi numaidecît cuvîntul neîndurător în stare să dea în vileag toate păcatele pe care atît poporul cît și rega-

litatea le puneau în sarcina lui d'Épernon și care avea darul de a răscoli și mai adînc ura moharhului.

D'Épernon, gascon, dar numai pe jumătate, cîntărise de la bun început, cu viclenia și perversitatea lui înnăscute, slăbiciunile regelui ; știa bunăoară să-și ascundă ambiția, o ambiție nedesluşită, ale cărei țeluri nici el însuși nu le cunoștea încă ; în schimb, cupiditatea de care era stăpînit îi ținea loc de busolă pentru a se îndruma spre îndepărtatul și nebănuitul țărm pe care i-l ascundeau încă zările viitorului, și această cupiditate era singurul imbold de care se lăsa călăuzit.

Dacă întîmplător vistieria era cît de cît chivernisită, îl vedeai pe d'Épernon răsărind ca din pămînt și apropiindu-se cu brațele întinse și cu fața zîmbitoare ; de îndată ce vistieria era sleită, își lua tălpășița, cu o fluturare de dispreț pe buze și cu sprînceana încruntată, pentru a se fereca fie la el în palat, fie într-unul din castelele sale, unde își jelea lipsurile și sărăcia pînă ce înmuia inima bietului rege, care de felul său era slab de înger, și reușea în cele din urmă să-i smulgă o nouă danie.

Datorită lui, favoritismul devenise o îndeletnicire în toată puterea cuvîntului, îndeletnicire pe care știa s-o exploateze cu îndemînare, silindu-se să stoarcă cît mai multe venituri cu putință. În primul rînd nu-i îngăduia suveranului nici cea mai mică păsuire atunci cînd trebuia să plătească soroacele ; mai tîrziu, cînd ajunse curtean și cînd toanele viforoase ale monarhului se dovediră îndeajuns de schimbătoare pentru a căli cugetul lui de gascon, mai tîrziu, cum spuneam, catadicsi, în sfîrșit, să se osteneasca și el un pic, adică să dea o mînă de ajutor la strîngerea sunătorilor cu care avea de gînd să-și umple punga.

Nevoia aceasta, își dădea bine seama, îl silise să se transforme dintr-un curtean obișnuit cu trîndăvia, situație cum nu se poate mai priincioasă, într-un curtean plin de osîrdie, cea mai păcătoasă îndeletnicire din lume. Și adeseori suspina cu amărăciune gîndindu-se la plăcutele răgazuri hărăzite lui Quélus, lui Schomberg și lui Maugiron, care în viața lor nu avuseseră prilejul să discute nici despre treburile statului, nici despre cele particulare, și care izbuteau cu atîta ușurință să prefacă favorurile în galbeni, și galbenii în desfătări ; vremurile însă se schimbaseră :

vîrsta de aur fusese urmată de vîrsta de fier ; banii nu mai intrau singuri în pungă ca altădată : trebuia să umbli după ei, să scormonești, pentru a-i dobîndi, în mărunțaiele poporului, ca într-o mină pe jumătate sleită. D'Épernon se resemnă pînă la urmă, avîntîndu-se ca un înfometat în mărăcinișurile încîlcite ale administrației, zvîntînd totul în cale ori încotro își îndrepta pasul și storcînd pînă la ultima picătură de sînge, fără a lua în seamă blestemele, atunci cînd zornăitul scuzilor de aur izbutea să acopere glasurile jeluitorilor.

Portretul lui Joyeuse, al cărui caracter l-am creionat mai înainte în grabă, ce-i drept, și destul de sumar, este în măsură totuși să-i arate cititorului diferența dintre cei doi favoriți care împărțeau între ei, n-am zice prietenia, ci mai degrabă acea vădită înrîurire pe care Henric le-o îngăduia cu prisosință celor din preajma sa s-o exercite asupra Franței ca și asupra lui însuși.

Joyeuse, în chip firesc și fără să-și facă vreo socoteală, mersese pe urmele unui Quélus, ale unui Schomberg, Maugiron ori Saint-Mégrin, deci continuînd tradiția statorniciță : își iubea monarhul și se lăsa cu nepăsare răsfățat de el ; cu singura deosebire că zvonurile ciudate ce se răspîndiseră cîndva asupra neasemuitei prietenii pe care suveranul o nutrise față de predecesorii lui Joyeuse se stinseseră o dată cu această prietenie ; nici o pată înjositoare nu mai întina afecțiunea aproape părintească pe care Henric o avea pentru Joyeuse. Tînărul, care se trăgea dintr-o familie de oameni de omenie și cu un nume strălucit, căuta să păstreze, cel puțin de ochii lumii, respectul față de regalitate, și familiaritatea lui nu depășea niciodată anumite margini. În adîncul sufletului, Joyeuse era un prieten adevărat pentru Henric, numai că nu se ivea niciodată prilejul ca lucrul acesta să iasă în vileag. Anne era un tînăr înflăcărat și drăgăstos din fire, iar cînd ținea la cineva, era egoist ; a fi fericit prin generozitatea monarhului și a revărsa această fericire asupra celui ce i-o dăruise nu însemna mare lucru în ochii lui ; totul pentru dînsul era să fie oricum și în orice fel fericit. Viteaz, chipeș, bogat, strălucea încununat și de acest întreit har ce înconjoară frunțile tinere cu un nimb de iubire. Natura fusese peste măsură de darnică față de Joyeuse și

Henric blestema uneori natura care îi lăsase monarhului atît de puține lucruri de făcut pentru prietenul său.

Henric cunoștea îndeajuns de bine pe acești doi oameni și-i îndrăgea tocmai din pricina contrastului dintre ei. Sub o aparență sceptică și superstițioasă, Henric ascundea o aplecare spre filozofie, care, dacă n-ar fi fost Caterina, s-ar fi dezvoltat în chipul cel mai folositor.

Adeseori trădat, Henric, nu se lăsase amăgit niciodată. Avînd, așadar, o adîncă înțelegere pentru caracterul prietenilor săi și cunoscînd pe deplin atît cusururile cît și calitățile fiecăruia, părăsit și de unul, și de celălalt, singur și trist în camera lui întunecoasă de la palat, regele se gîndea la ei, la dînsul, la viața lui și privea, în negura ce stăruia în încăpere, zările mohorîte pe care atîtea alte priviri mai puțin pătrunzătoare decît a sa le-ar fi văzut mijind în viitor.

Execuția lui Salcède așternuse o umbră deasă peste sufletul său. Singur între două femei, într-o asemenea împrejurare, Henric descoperise dintr-o dată cît era de neajutorat : slăbiciunea Louisei îl întrista ; tăria Caterinei, în schimb, avea darul să-l înspăimînte. În sfîrșit, Henric se simțea stăpînit de spaima aceea nedeslușită, dar pururea stăruitoare, pe care o încearcă monarhii pecetluiți de soartă, pentru că o stirpe întreagă se stinge în ei și o dată cu ei.

Să-ți dai seama într-adevăr că, fiind mai presus decît ceilalți oameni, slava de care ești înconjurat nu are o temelie solidă ; să simți că ești statuia spre care se înalță fumul cădelnițelor, idolul căruia toată lumea i se închină, dar că atît preoțimea cît și poporul, atît cei ce ți se închină cît și cei ce-ți slujesc te coboară sau te ridică după cum le vine lor mai bine și te clatină încolo și-ncoace după bunul lor plac, pentru un suflet semeț este cea mai amarnică înjosire. Henric era conștient de lucrul acesta și își făcea sînge rău tocmai pentru că era conștient.

Totuși, cînd și cînd, căuta să-și întremeze curajul, adăpîndu-se la izvoarele tinereții sale, izvoare ce secaseră înainte ca anii tinereții să se fi sfîrșit.

„La urma urmei — își spunea el — pentru ce m-aș frămînta ? Nu mai am nici un război de purtat ; Guise se află la Nancy, Henric la Pau : unul se vede silit să-și în-

frîneze ambiția, ferecînd-o în sufletul său, celălalt n-a avut niciodată așa ceva. Spiritele se liniștesc, nici un francez nu putea să pună temei pe o idee atît de năstrușnică, închipuindu-și c-ar fi cu putință ca regele lui să fie detronat ; cea de-a treia coroană făgăduită de foarfecele de aur al doamnei de Montpensier nu este decît o vorbă în vînt, scorneala unei femei rănite în amorul ei propriu ; doar mama mai are încă asemenea năluciri și se tot teme de spectrul nu știu cărui uzurpator, fără să-mi poată spune lămurit cine este uzurpatorul ; eu însă, fiind bărbat și avînd încă judecata întreagă, îmi dau bine seama la ce mă pot aștepta din partea pretendenților de care se înfricoșează dînsa. Am să dovedesc tuturor că Henric de Navara nu-i decît un caraghios, iar Guise un nemernic, și am să împrăștii cu spada în mînă toate ligile străine. Să mă ierte Dumnezeu, dar nu cred că eram mai destoinic la Jarnac și la Moncontour [1] decît sînt acum. Da — continuă Henric, punînd bărbia în pămînt — așa e, dar pînă una alta, mă plictisesc și plictiseala este ucigătoare. Asta-i într-adevăr singurul dușman ce unelteste împotriva mea : plictiseala ! Și mama nu mi-a pomenit niciodată nimic despre el ! Să vedem dac-o să vină cineva astă-seară ! Și Joyeuse care mi-a promis c-o să fie devreme aici : ce vrei, îi place omului să petreacă ; dar cum dracu face ca să petreacă ? D'Épernon ? Ah, ăstuia nu-i arde de petreceri, e îmbufnat : nu și-a încasat încă polița de douăzeci și cinci de mii de scuzi pentru cornute : treaba lui, n-are decît să stea îmbufnat cît o pofti."

— Sire — se auzi glasul șambelanului — domnul duce d'Épernon !

Cei ce cunosc sîcîielile unei așteptări, răbufnirile de mînie pe care întîrzierea le stîrnește împotriva persoanei așteptate, ușurința cu care se risipesc norii cînd persoana respectivă se arată, în sfîrșit, vor înțelege însuflețirea cu care suveranul porunci să se aducă un scaun pentru duce.

— Ah ! Bună seara, duce ! îl întîmpină el. Mă bucur că te văd.

---

[1] Localități unde ducele de Anjou (ulterior Henric al III-lea) a repurtat victorii : la Jarnac (1569) asupra protestanților conduși de Condé, la Moncontour (1569) asupra amiralului Coligny.

D'Épernon se înclină respectuos.

— De ce n-ai venit la execuţia secăturii aceleia de spaniol ? Ştiai doar că ţi-am păstrat un loc la mine, în lojă, de vreme ce ţi-am trimis vorbă.

— N-am putut, sire.

— N-ai putut ?

— Nu, sire, aveam treabă.

— Ai zice, cînd îl vezi cu mutra asta lungă de un cot, că este vreun ministru de-al meu şi c-a venit aici să-mi dea de ştire că nu s-au plătit mai ştiu eu ce subvenţii — spuse Henric, ridicînd din umeri.

— Într-adevăr, sire — răspunse d'Épernon, prinzînd mingea din zbor — maiestatea voastră are dreptate : subvenţiile n-au fost plătite şi am rămas fără o lăscaie.

— Bine, bine — bombăni Henric, nerăbdător.

— Dar — urmă d'Épernon — nu despre asta este vorba şi mă grăbesc s-o spun maiestăţii voastre, ca nu cumva să-şi închipuie că acestea sînt treburile cu care m-am îndeletnicit.

— Să vedem atunci despre ce-i vorba, duce.

— Maiestatea voastră ştie ce s-a petrecut în timp ce Salcède era pe aşafod ?

— Ba bine că nu ! Doar eram acolo.

— Au încercat să-l răpească pe osîndit.

— N-am văzut aşa ceva.

— Totuşi aşa umblă zvonul prin oraş.

— Zvon fără nici un temei şi fără nici o urmare : nimeni nu s-a clintit.

— Cred că maiestatea voastră se înşală.

— Şi pe ce se bizuie această credinţă ?

— Pe faptul că Salcède s-a lepădat în faţa poporului de lucrurile pe care le-a mărturisit în faţa judecătorilor.

— Aha, ai şi aflat va să zică ?

— Îmi dau osteneala să aflu tot ce poate să intereseze pe maiestatea voastră.

— Mulţumesc ! Dar unde vrei să ajungi cu această precuvîntare ?

— Vreau să spun că un om care moare aşa cum a murit Salcède se dovedeşte a fi pînă la capăt un slujitor credincios, sire.

— Ei, şi ?

— Stăpînul care are asemenea slujitori se poate socoti fericit : asta-i tot.

— Şi vrei să spui că eu n-am asemenea slujitori sau, mai degrabă, că nu-i mai am ? Ai dreptate, dacă la asta te-ai gîndit.

— Nu vreau să spun asta. Maiestatea voastră ar găsi la nevoie, şi nimeni nu este în măsură să ştie mai bine ca mine lucrul acesta, slujitori tot atît de credincioşi ca şi cei de care s-a înconjurat stăpînul lui Salcède.

— Stăpînul lui Salcède, stăpînul lui Salcède ! De ce nu vreţi să spuneţi odată lucrurilor pe nume, voi ăştia care sînteţi în preajma mea ? Cum se numeşte stăpînul acesta ?

— Maiestatea voastră trebuie să ştie mai bine ca mine, de vreme ce se ocupă de politică.

— Ştiu eu ce ştiu. Spune-mi ce ştii dumneata.

— Eu nu ştiu nimic ; bănuiesc doar o mulţime de lucruri.

— Minunat ! suspină Henric, plictisit. Ai venit aici ca să mă înspăimînţi şi ca să-mi împărtăşeşti nişte zvonuri neplăcute, nu-i aşa ? Îţi mulţumesc, duce, nici nu mă puteam aştepta la altceva din partea dumitale.

— Prea bine, văd că maiestatea voastră mă trage la răspundere acum.

— Şi pe bună dreptate, cred.

— Ba nu, sire. Un om credincios care vine cu o veste neplăcută poate să se înşele, dar omul acela totuşi nu şi-a făcut decît datoria, aducînd această veste.

— Sînt treburi care mă privesc numai pe mine.

— Ah ! De vreme ce maiestatea voastră înţelege astfel lucrurile, aveţi dreptate, sire ; să nu mai vorbim.

După aceste cuvinte se lăsă o tăcere pe care suveranul se grăbi s-o curme cel dintîi.

— Ei, haide — spuse el — nu-mi întuneca sufletul, duce. Şi aşa sînt destul de mohorît, ca un faraon egiptean în inima unei piramide. Încearcă să mă-nveseleşti.

— Ah, sire ! Din păcate, veselia nu vine la poruncă.

Regele bătu mînios cu pumnul în masă.

— Eşti un încăpăţînat, un prieten rău, duce ! izbucni el. O, Doamne, n-aş fi crezut c-am pierdut totul, o dată cu slujitorii mei de odinioară.

— Îmi pot îngădui să atrag atenţia maiestăţii voastre că nu face nimic spre a-i încuraja pe cei de azi?

Monarhul tăcu şi, drept răspuns, se mulţumi să măsoare cu o privire cît se poate de semnificativă pe omul din faţa sa, care, datorită lui, avea acum o situaţie atît de strălucită.

D'Épernon înţelese.

— Maiestatea voastră îmi reproşează binele pe care mi l-a făcut — rosti el ca un gascon neaoş ce era. Eu însă nu mă gîndesc să-i reproşez devotamentul pe care i l-am dovedit.

Spunînd acestea, ducele, care nu se aşezase încă, luă scaunul pe care monarhul îl pregătise pentru el.

— La Valette, La Valette — îl dojeni regele cu tristeţe — de ce vrei să-mi faci sînge rău, tocmai tu care eşti atît de mucalit, tu care ai putea cu voioşia ta să-mi înseninezi inima şi să-mi aduci rîsul pe buze? Martor mi-e Dumnezeu că nu mi-a trecut prin gînd să vorbesc nici despre Quélus, care era atît de viteaz, nici despre Schomberg, un om atît de bun, nici despre Maugiron, care scăpăra scîntei cînd era în joc onoarea mea. Ba mai era pe atunci şi Bussy, Bussy care nu s-a arătat de loc a fi omul meu, dacă vrei, dar pe care nu mi-ar fi fost greu să-l atrag de partea mea dacă nu m-aş fi temut să nu-i mîhnesc pe ceilalţi; Bussy, care din păcate le-a pricinuit, fără să vrea, moartea! Cine ar fi crezut c-o să ajung vreodată să-i regret chiar şi pe duşmanii mei! Cîteşipatru erau viteji, fără doar şi poate. Ei, Doamne, nu trebuie să te superi că-ţi spun toate astea. Ce vrei, La Valette, nu e-n firea dumitale să loveşti în dreapta şi-n stînga cu spada la orice oră din zi, trecînd prin ascuţişul ei pe oricine îţi iese în cale; la urma urmei, dragul meu, chiar dacă nu eşti prea inimos de felul tău şi nici prea îndrăzneţ, în schimb ai haz, eşti isteţ şi sfaturile tale sînt binevenite uneori. Tu cunoşti toate păsurile mele, la fel ca şi celălalt prieten mai umil în tovărăşia căruia n-am simţit niciodată ce înseamnă plictiseala.

— La cine se gîndeşte maiestatea voastră?

— Ce bine ar fi dacă ţi-ai da osteneala să semeni cu el, d'Épernon!

— Dar, oricum, s-ar cuveni să știu totuși pe cine regretă maiestatea voastră.

— Oh, sărmane Chicot! Unde ești?

D'Épernon se ridică de pe scaun, jignit.

— Ce s-a întîmplat? întrebă regele.

— Se pare, sire, că maiestatea voastră își deapănă amintirile astăzi; ceea ce, la drept vorbind, n-aș putea spune că este o împrejurare fericită pentru toată lumea.

— Și pentru ce?

— Pentru că maiestatea voastră, fără nici o intenție, poate, mă asemuiește cu jupîn Chicot și pentru că eu nu am nici un motiv să mă simt măgulit de această asemuire.

— N-ai dreptate, d'Épernon. N-aș putea asemui cu Chicot decît pe un om pe care-l iubesc și care ține la mine. Era un slujitor iscusit și un om de nădejde.

Și Henric suspină adînc.

— Presupun că nu pentru a semăna cu jupîn Chicot maiestatea voastră mi-a acordat rangul de duce și pair al Franței — spuse d'Épernon.

— Ei, haide, haide, să nu ne facem imputări — îl dojeni monarhul cu un zîmbet atît de malițios, încît gasconul, cu toată viclenia și nerusinarea lui, se simți mult mai strîmtorat în fața acestei timide ironii decît în fața unui repros usturător. Chicot mă iubea — urmă Henric — și-i simt lipsa acum; asta-i tot ce pot să-ți spun. Oh! Cînd mă gîndesc că în locul ăsta unde stai tu acum s-au perindat cîndva toți acești tineri chipeși, neînfricați și credincioși, că în jilțul acela de colo pe care ți-ai lăsat pălăria, Chicot a atipit de atîtea ori!

— O fi fost poate un lucru plin de duh — îl întrerupse d'Épernon — dar, orice s-ar spune, era o lipsă de respect din partea lui.

— Din păcate — suspină Henric — acest prieten neprețuit nu mai are nici duh, nici făptură în ziua de azi.

Și scutură cu tristețe mătăniile lui sculptate în chip de scăfîrlii de mort, iscînd un zornăit sinistru ca și cînd ar fi fost făcute într-adevăr din oseminte.

— Dar ce s-a întîmplat cu jupîn Chicot? întrebă nepăsător d'Épernon.

— A murit! răspunse Henric. A murit ca toți cei ce au ținut cîndva la mine.

— Cinstit vorbind, sire, cred c-a făcut foarte bine să moară, zău ! Îmbătrînise, sărmanul, mult mai puțin totuși decît glumele lui, și după cîte știu, cumpătarea nu era cea mai de seamă virtute a sa. Și de ce a murit bietul om, sire ?... Nu cumva dintr-o indigestie ?

— Chicot a murit de inimă rea, hapsînule ! îi răspunse regele, acru.

— Cred c-a spus-o numai așa, ca să vă facă să rîdeți pentru ultima oară.

— Te înșeli : nici măcar n-a vrut să-mi spună că este bolnav, ca să nu mă întristeze. Știa cît mă doare pierderea prietenilor mei, de vreme ce m-a văzut de atîtea ori plîngîndu-i.

— Atunci înseamnă că vi s-a arătat în chip de strigoi ?

— Dea Domnul să-l mai văd o dată, fie și ca strigoi ! Nu, am aflat de la prietenul său, cuviosul stareț Gorenflot, care mi-a scris spre a-mi împărtăși trista veste.

— Gorenflot ! Cine o mai fi și ăsta ?

— Un preacucernic părinte pe care l-am numit stareț la Iacobini și care păstorește mînăstirea aceea frumoasă de la marginea orașului, dincolo de poarta Saint-Antoine, față-n față cu Croix-Faubin, lîngă Bel-Esbat.

— Minunat ! Cine știe ce predicator de duzină, pe care maiestatea voastră l-a căpătuit înzestrîndu-l cu o mînăstire de treizeci de mii de livre și căruia nici nu se gîndește măcar să-i reproșeze ceva.

— Nu cumva ți-a cășunat acum să hulești ?

— Dacă asta ar putea descreți fruntea maiestății voastre, am să încerc.

— Păzește-ți gura, duce : mînii pe Dumnezeu !

— Chicot, după cîte știu, nu se ferea să hulească și totuși lui, pare-mi-se, i se trecea cu vederea.

— Chicot a sosit într-o vreme cînd încă mai eram în stare să rîd uneori.

— Atunci maiestatea voastră nu are nici un motiv să-l regrete.

— De ce ?

— De vreme ce nimic nu mai poate stîrni rîsul maiestății voastre, Chicot, cît ar fi fost el de poznaș, nu i-ar putea fi de nici un folos acum.

— Era un om foarte priceput și nu-l regret numai pentru ghidușiile lui.

— Atunci pentru ce ? În orice caz, nu pentru chipul său, presupun, căci jupîn Chicot era ca o sperietoare.

— Sfaturile lui erau pline de înțelepciune.

— Într-adevăr ! Precum văd eu, dacă ar mai fi trăit, maiestatea voastră, de bună seamă, l-ar fi făcut ministru de justiție, așa cum, dintr-un biet țîrcovnic, a făcut un egumen.

— Ajunge, duce ! Te rog să nu rîzi de cei care mi-au dovedit dragostea lor și pe care eu însumi i-am îndrăgit. De cînd a trecut în lumea celor drepți, Chicot e sfînt pentru mine ca un prieten adevărat, iar cînd eu n-am chef de rîs, doresc ca nimeni să nu rîdă în jurul meu.

— Prea bine, sire. La drept vorbind, am tot atîta chef de rîs ca și maiestatea voastră. Voiam numai să spun că adineauri îl regretați pe Chicot pentru că era pururea voios ; că adineauri îmi cereați să vă înveselesc, în timp ce acum ați dori să vă întristez... Comedia dracului !... Oh, să-mi fie cu iertare, sire, dar nu știu cum se face că vorba asta spurcată îmi stă mereu pe limbă.

— Bine, bine, acum chiar că nu mai am chef de nimic ; acum sînt întocmai așa cum voiai să mă vezi atunci cînd ai început să-mi înșiri balivernele acelea sinistre. Nu-mai decît să-mi spui veștile proaste cu care ai venit, d'Épernon ; orice-ar fi, regele păstrează totuși în el dîrzenia unui bărbat.

— Nici nu mă îndoiesc, sire.

— Din fericire pentru mine, deoarece paza din jurul meu este atît de slabă, încît, dacă n-aș fi cu ochii în patru, de zece ori pe zi aș putea fi răpus.

— Ceea ce bănuiesc că nu le-ar displăcea anumitor oameni pe care-i cunosc.

— Cît despre aceștia, duce, mă bizui pe halebardele gărzilor mele elveține.

— Atîta numai că halebardele n-au puterea să lovească prea departe.

— Împotriva celor care trebuie loviți de departe, am muschetele archebuzierilor mei.

— În schimb, muschetele sînt mai puțin îndemînatice cînd e vorba să ochească de aproape : singurele în mă-

sură a ocroti viața unui monarh, mult mai bine decît halebardele și muschetele, sînt niște piepturi oțelite.

— Din păcate — spuse Henric — am avut parte de asemenea piepturi odinioară și în aceste piepturi băteau niște inimi alese. Niciodată nu s-a înconjurat cineva să mă lovească pe vremea cînd eram străjuit de aceste însuflețite metereze care se numeau Quélus, Schomberg, Saint-Luc, Maugiron și Saint-Mégrin.

— De aceea, va să zică, îi regretă maiestatea voastră? întrebă d'Épernon, care nu voia să scape prilejul de a-și lua revanșa asupra monarhului, scoțînd în vileag egoismul lui.

— Regret, în primul rînd, inimile ce băteau în aceste piepturi.

— Sire — spuse d'Épernon — nu știu dacă îmi pot îngădui să atrag atenția maiestății voastre că de felul meu sînt gascon, adică un om prevăzător și iscusit; că îmi dau toată osteneala să înlocuiesc prin agerimea minții alte însușiri cu care natura n-a catadicsit să mă înzestreze; într-un cuvînt, că fac ce-mi stă în putere, adică tot ceea ce trebuie să fac, și că, prin urmare, am tot dreptul să spun: „Acum, fie ce-o fi".

— Așa! Deci, cum s-ar zice, te speli pe mîini: vii să-mi împui urechile cu nu știu ce primejdii adevărate sau născocite și, după ce ai reușit să mă înfricoșezi, nu găsești altceva mai bun să-mi spui decît: „Fie ce-o fi!"... Îți sînt foarte îndatorat, duce.

— Maiestatea voastră binevoiește să creadă măcar cît de cît că primejdiile acestea sînt adevărate?

— Fie: cred dacă-mi dovedești că ești în stare să le înfrunți.

— Mă bizui că sînt.

— Într-adevăr?

— Da, sire.

— Sînt convins. Ai tu mijloacele tale, micile tale chichițe, vulpoiule!

— Nu sînt chiar atît de mici.

— Să vedem despre ce-i vorba.

— Maiestatea voastră binevoiește să se ridice?

— Pentru ce?

— Ca să meargă cu mine în aripa veche a Luvrului.

— Aceea care dă spre strada Astruce ?

— Mai precis, în locul unde era vorba să se clădească o magazie de mobile, lucrare ce a fost lăsată în părăsire de cînd maiestatea voastră nu mai are trebuință de nici o mobilă în afară de stranele de rugăciune și mătăniile din capete de mort.

— La ora asta ?

— Orologiul palatului tocmai a bătut de zece : am impresia că nu-i chiar atît de tîrziu.

— Și ce-am să văd în paragina aceea ?

— Ei. Doamne, dacă v-aș spune, ar însemna să nu mai veniți.

— E cam departe, duce.

— Tăind prin galerii, ajungem în cinci minute, sire.

— D'Épernon, d'Épernon...

— Poruncă, sire.

— Dacă ceea ce vrei să-mi arăți nu merită osteneala, să te păzești !

— Pun capul jos, sire, că merită osteneala.

— Să mergem atunci — suspină regele, ridicîndu-se anevoie din jilț.

Ducele își puse pelerina și prezentă regelui spada ; pe urmă, luînd o făclie de ceară, o porni înainte în lungul galeriei, călăuzind pașii maiestății sale preacucernice, care mergea tărăgănat în urma lui.

XIII

DORMITORUL

Deși nu era mai mult de zece, așa cum spusese d'Épernon, o tăcere mormîntală coborîse asupra Luvrului : vîntul sufla atît de năprasnic, încît abia dacă se auzea pasul greoi al santinelelor și scîrțiitul punților mobile.

În mai puțin de cinci minute, cei doi cutreierători ai palatului ajunseră într-adevăr în aripa stîngă dinspre

strada Astruce, care-și păstrase vechiul ei nume chiar după zidirea bisericii Saint-Germain-l'Auxerrois.

Ducele scoase o cheie din punga atîrnată la cingătoare, coborî cîteva trepte, trecu printr-o curticică, deschise o poartă boltită și troienită sub un mărăcinis de curpeni cu frunze îngălbenite, năpădită la poale de bălării.

Merseră preț de vreo zece pași printr-un gang întunecos și dădură într-o curte interioară din care pornea, într-un colț, o scară de piatră. Scara urca spre o încăpere foarte largă sau, mai bine zis, spre un imens coridor.

D'Épernon avea asupra lui și cheia de la coridor. Ducele crăpă binișor ușa, descoperindu-i monarhului ciudata întocmeală a încăperii, ce sărea în ochi de cum se deschidea ușa.

Sala era mobilată cu patruzeci și cinci de paturi și în fiecare pat dormea cîte un om.

Regele privi paturile înșirate, privi liota aceea de somnoroși, apoi, întorcîndu-se cuprins de curiozitate și totodată neliniștit către însoțitorul său, întrebă :

— Ei ? Ce-i cu oamenii ăștia care dorm aici ?

— Mai dorm încă în seara asta, pentru că de mîine încolo nu vor mai dormi decît cu schimbul.

— Și pentru ce nu vor mai dormi ?

— Pentru ca să poată dormi în tihnă maiestatea voastră.

— Vorbește lămurit. Oamenii aceștia sînt deci prietenii tăi ?

— Aleși de mine, sire, treierați ca grînele pe arie : niște străjeri neînfricați ce nu se vor dezlipi o clipă de maiestatea voastră, însoțind-o ca propria sa umbră, și care, fiind cu toții gentilomi și avînd, așadar, dreptul de a merge oriunde va avea de mers maiestatea voastră, nu vor îngădui nimănui să se apropie de suveran decît pînă în vîrful spadei lor.

— Și cum, tu ai născocit năzbîtia asta, d'Épernon ?

— Ei, Doamne, da, cu, sire, cu, cu mintea mea.

— O să rîdă lumea de noi.

— Dimpotrivă, o să ne știe de frică.

— Chiar așa de fioroși sînt gentilomii tăi ?

— Sire, sînt ca o haită pe care o veți putea asmuți după plac asupra oricărui vînat și care, necunoscînd pe

nimeni și nefiind în legătură cu nimeni în afară de maiestatea voastră, vor aștepta să primească lumina, căldura și viața de la monarhul lor.

— Bine, dar asta o să m-aducă în sapă de lemn.

— Un rege poate oare să ajungă în sapă de lemn?

— Deocamdată văd că nu am cu ce plăti nici măcar gărzile mele elvețiene.

— Uitați-vă bine la oamenii aceștia, sire, și spuneți-mi dacă vi se pare c-ar putea într-adevăr să vă oblige la cine știe ce cheltuieli?

Suveranul aruncă o privire în lungul dormitorului a cărui înfățișare era vrednică de toată atenția, chiar și pentru un rege familiarizat cu frumoasele împărțiri arhitectonice.

Cît era de lungă, sala fusese despărțită printr-un perete: pe una din laturile acestui perete constructorul orînduise patruzeci și cinci de alcovuri așezate unul lîngă altul ca niște paraclise, în așa fel încît să comunice cu pasajul în capătul căruia regele și d'Épernon se opriseră să privească. În fiecare alcov se afla cîte o ușă ce răspundea într-o încăpere învecinată.

Datorită acestei împărțiri bine chibzuite, fiecare gentilom avea deopotrivă o viață publică, precum și o viață particulară tăinuită între patru pereți.

Viața publică și-o petrecea în alcov.

În intimitate, stătea ascuns în chilioara lui.

La rîndul lor, fiecare din aceste chilioare dădea într-un balcon ce încingea întreaga clădire.

Suveranul nu pricepu din capul locului toate subtilitățile acestei întocmiri.

— De ce ai ținut să mi-i arăți dormind? întrebă el.

— M-am gîndit, sire, că-n felul acesta maiestatea voastră va putea să-i cerceteze mai lesne, și cum alcovurile aflate aici poartă fiecare cîte un număr, mai au de asemenea avantajul de a transmite acest număr locatarului respectiv, așa încît, fiecare dintre cei de față poate fi, după nevoie, un om sau numai o cifră.

— Treaba asta este destul de ingenios ticluită — recunoscu regele — mai cu seamă dacă nimeni altul în afară de noi nu va cunoaște taina acestei aritmetici. Dar nu

crezi că bieții oameni au să se înăbușe stînd toată ziua în vizuina asta ?

— Dacă maiestatea voastră binevoiește, o să facem împreună o plimbare și o să vizităm locuința fiecăruia dintre ei.

— Sfinte Dumnezeule ! Frumos plocon mi-ai adus, d'Épernon, o adevărată magazie de vechituri ! spuse regele, aruncînd o privire asupra scaunelor încărcate cu boarfele celor culcați. Dacă m-aș apuca să țin aici calabalîcul vlăjganilor ăstora, ar avea de ce să rîdă Parisul.

— E adevărat, sire — răspunse ducele — că cei patruzeci și cinci aduși de mine nu sînt chiar așa de falnic îmbrăcați, dar, sire, dacă ar fi fost cu toții duci sau pairi...

— Înțeleg — spuse regele, zîmbind — mi-ar fi dat mai mult de cheltuială...

— Întocmai, sire.

— Ei, haide, să vedem cîți bani crezi tu c-o să mă coste oamenii ăștia ? Poate că asta o să mă convingă, fiindcă, drept să-ți spun, d'Épernon, n-au o mutră prea îmbietoare.

— Sire, îmi dau seama că sînt cam costelivi și cam oacheși, dogoriți fiind de soarele arzător al ținuturilor noastre din sud, dar tot așa costeliv și oacheș eram și eu cînd am venit la Paris : cu vremea au să se îngrașe și au să se albească la față la fel ca mine.

— Hm ! pufni Henric, aruncîndu-i o privire piezișă lui d'Épernon. Pe urmă, după ce rămase tăcut cîteva clipe, regele spuse : Ei, dar știi că gentilomii tăi sforăie ca niște țîrcovnici !

— Sire, nu trebuie judecați numai după o singură ochire : oamenii s-au ospătat bine astă-seară, atîta tot.

— I-auzi, unul dintre ei vorbește în somn — rosti regele, ațintindu-și curios urechea.

— E cu putință ?

— Da. Ce-o fi spunînd oare ? Ascultă.

Într-adevăr, unul dintre gentilomii care dormea cu capul și brațele atîrnate peste marginea patului și cu gura întredeschisă murmura ceva, cu fața luminată de un zîmbet plin de melancolie.

Monarhul se apropie de el în vîrful picioarelor.

— Dacă ești femeie — bolborosea cel adormit — pleacă repede, fugi !

— Ei, bravo — zise regele — ăsta trebuie să fie muieratic.

— Cum vă place, sire ?

— Are o figură destul de simpatică.

D'Épernon apropie lumina făcliei de pat.

— Și pe urmă are mîinile albe și o barbă îngrijită.

— Este seniorul Ernauton de Carmainges, un băiat chipeș care, cred, c-o să ajungă departe.

— Cine știe ce dragoste abia înfiripată o fi lăsat acasă, bietul băiat !

— Pentru ca toată dragostea lui să fie închinată suveranului, sire. O să ținem seama de jertfa pe care a făcut-o.

— Oh ! Ia uite ce năstrușnică arătare vine după seniorul ăsta al tău... cum ziseși că-l cheamă ?

— Ernauton de Carmainges.

— A, da. Drace ! Privește numai ce cămașă are numărul 31 ! Ai zice că-i tîrșîna unui pocăit.

— Este domnul de Chalabre ; dacă s-ar întîmpla ca maiestatea voastră să rămînă din pricina lui cu vistieria secătuită, pun capul că ăsta, cel puțin, o s-ajungă cît de cît să se chiverniosească.

— Dar acesta de aici cu chipul încruntat, care nu pare de loc să se legene cu visuri de dragoste ?

— Ce număr, sire ?

— Numărul 12.

— Spadă iscusită, inimă de bronz, om de nădejde, domnul de Sainte-Maline, sire.

— Așa, va să zică ! Dar stau și mă gîndesc : știi că ai avut o idee fericită, La Valette ?

— Cred și eu. Închipuiți-vă numai, sire, ce impresie au să facă acești noi cîini de pază, care se vor ține pas cu pas după maiestatea voastră, ca umbra după om ; vajnici ca niște zăvozi fără pereche în lume și care nu așteaptă decît prilejul potrivit ca să-și dovedească destoinicia în așa fel, încît să ne putem mîndri cu ei.

— Da, da, ai dreptate, bună idee. Dar ia stai puțin.

— Ce s-a întîmplat ?

— Sper totuși că n-au să se țină ca umbra după mine în halul în care sînt ? Făptura mea, oricum, cred că e

destul de arătoasă și n-aș vrea ca umbra ei sau, mai bine zis, umbrele ei s-o dea de rușine.

— Ah ! Ne întoarcem, așadar, sire, la cifre.

— Dar ce, credeai c-o să poți trece peste ele ?

— Ba nu, dimpotrivă, de vreme ce în orice împrejurare ele sînt temeiul tuturor lucrurilor ; dar, în cazul de față, mi-a mai venit o idee.

— D'Épernon ! D'Épernon ! îl dojeni regele.

— Ce să fac, sire, dorința de a fi pe placul maiestății voastre mi-a înaripat închipuirea.

— Spune, să vedem despre ce este vorba.

— Păi, dacă ar fi după mine, sire, fiecare dintre acești gentilomi ar găsi mîine dimineață pe scăunașul pe care și-a lăsat boarfele, o pungă cu o mie de scuzi, adică simbria pe primul semestru.

— O mie de scuzi pentru primul semestru, adică șase mii de livre pe an ! Haida-de ! Ți-ai pierdut mințile, duce ! Un regiment întreg nu mi-ar irosi atîta bănet.

— Ați uitat, sire, că oamenii aceștia sînt hărăziți a fi umbrele maiestății voastre și, precum ați spus, umbrele maiestății voastre se cade să fie cuviincios îmbrăcate. Fiecare dintre ei va trebui deci să folosească o parte din cei șase mii de scuzi ca să se îmbrace și să se înarmeze în așa fel, încît să poată face onoare maiestății voastre ; iar cînd e vorba de onoare, un gascon trebuie lăsat în apele lui. Socotind o mie cinci sute de livre echipamentul, ar însemna să plătiți fiecăruia o simbrie de patru mii cinci sute de livre în primul an și cîte trei mii de livre în cel de-al doilea și-n următorii.

— Așa mai merge.

— Atunci maiestatea voastră primește ?

— Nu există decît o singură piedică, duce.

— Care anume ?

— Nu sînt bani.

— Nu sînt bani ?

— Ei, Doamne ! Ești în măsură doar să știi mai bine ca oricine că este un motiv temeinic, de vreme ce tu însuți, pînă în clipa de față, n-ai apucat încă să-ți vezi polița achitată.

— Sire, am găsit un mijloc.

— Să faci rost de bani ?

— Pentru paza maiestății voastre, da, sire.

„Cine știe ce renghi vrea să-mi joace cărpănosul ăsta !“ se gîndi regele, privindu-l pieziș pe d'Épernon.

Pe urmă, cu glas tare :

— Să vedem despre ce-i vorba.

— Azi se împlinesc șase luni de cînd s-a întărit un edict asupra vînatului și pescuitului.

— Se prea poate.

— Taxele strînse în primul semestru au adus un venit de șaizeci și cinci de mii de scuzi, bani pe care vistiernicul se pregătea tocmai să-i ia în primire azi-dimineață, cînd i-am dat de știre să nu facă nimic ; așa că, în loc să-i verse la vistierie, i-a păstrat așteptînd porunca maiestății voastre.

— Banii aceștia voiam să-i păstrez pentru împrejurarea cînd aș avea de purtat un război, duce.

— Atunci înseamnă că s-a potrivit tocmai bine, sire. Ca să poți purta un război, trebuie înainte de toate să ai oameni ; pe de altă parte, mai presus de orice un regat are interesul să apere și să pună la adăpost viața monarhului ; plătind leafa gărzii regale, amîndouă aceste condiții sînt împlinite.

— Judecata asta nu e chiar lipsită de noimă ; dar, după socoteala ta, numai patruzeci și cinci de mii de scuzi urmează să fie folosiți ; înseamnă deci că-mi mai rămîn douăzeci de mii pentru regimentele mele.

— Să-mi fie iertat, sire, dar cu îngăduința maiestății voastre le-am și găsit o întrebuințare acestor douăzeci de mii de scuzi.

— Aha. le-ai și găsit o întrebuințare ?

— Da, sire, vor fi o arvună pentru polița mea.

— Aș fi pus mîna în foc — spuse regele. Mi-ai dăruit o gardă numai ca să pui mîna pe bani.

— Îmi pare rău, sire !

— Dar pentru ce tocmai patruzeci și cinci în cap ? întrebă regele, trecînd de la una la alta.

— Am să vă spun, sire. Trei este un număr sfînt, temeiul tuturor celorlalte ; și pe urmă e și foarte lesnicios. Bunăoară, un călăreț înzestrat cu trei cai niciodată nu va fi nevoit să meargă pe jos : dacă primul este obosit, poate să-l înlocuiască numaidecît cu cel de-al doilea ; și mai are

încă unul la îndemînă, gata oricînd să ia locul celui de-al doilea, dacă s-ar întîmpla cumva să rămînă beteag sau să se îmbolnăvească. Veți avea, așadar, în orice moment la îndemînă de trei ori cîte cincisprezece gentilomi ; cincisprezece în slujbă și treizeci care se odihnesc între timp. Fiecare schimb va fi de cîte douăsprezece ore, iar în aceste douăsprezece ore, cinci vor sta de strajă la dreapta maiestății voastre, cinci la stînga, doi în față și trei în spate. Să vedem dacă mai îndrăznește cineva să vă lovească, avînd o gardă atît de puternică !

— Să fiu al naibii dacă nu-i o socoteală iscusită, duce ! Nu-mi rămîne decît să te felicit.

— Priviți-i, sire : trebuie să recunoașteți că fac o impresie bună.

— Da, îmbrăcați ca lumea, cred că nu sînt de lepădat.

— Sînteți convins acum că nu vorbeam în deșert cînd v-am pomenit despre primejdiile ce vă pîndesc, sire ?

— Nu zic nu.

— Aveam dreptate deci ?

— Să zicem că da.

— Mă îndoiesc că domnului de Joyeuse i-ar fi trecut așa ceva prin cap.

— D'Épernon, d'Épernon ! Nu șade frumos să ponegrești pe cei ce nu sînt de față.

— Comedia dracului ! Maiestatea voastră nu pregetă, în schimb, a-i ponegri pe cei ce sînt de față, sire.

— Ah ! Joyeuse nu se dezlipește o clipă de mine. Chiar și azi-dimineață, de pildă, era alături de mine în Piața Grève.

— Eu, în schimb, eram aici, și maiestatea voastră poate să-și dea seama că nu pierdeam vremea de pomană.

— Mulțumesc, La Valette.

— Dar fiindcă s-a ivit prilejul, sire — rosti d'Épernon după o clipă de tăcere — aveam și eu o rugăminte la maiestatea voastră.

— M-aș fi mirat, într-adevăr, să nu-mi ceri nimic, duce.

— Maiestatea voastră este neîndurătoare astăzi, sire.

— Stai că nu m-ai înțeles bine, dragul meu — se grăbi să spună regele, care, acum că-l luase în sfichiuri, se simțea răzbunat — sau, mai degrabă, m-ai înțeles greșit ;

voiam să spun că, deoarece mi-ai făcut un serviciu, aveai tot dreptul să-mi ceri ceva. Cere-mi deci.

— Așa se schimbă socoteala, sire. De altminteri, nu mă gîndesc să cer maiestății voastre decît o slujbă.

— O slujbă ?! Tu. comandantul pedestrimii, mai rîvnești încă o slujbă ? Bine, dar o să te istovească !

— Sînt mai puternic decît Samson cînd e vorba să fiu de folos maiestății voastre ; spre a fi de folos maiestății voastre, sînt în stare să port pe umeri și cerul, și pămîntul.

— Spune-mi ce dorești — se înduplecă regele, oftînd.

— Aș dori ca maiestatea voastră să binevoiască a-mi încredința comanda celor patruzeci și cinci de gentilomi.

— Cum ? strigă regele, uluit. Vrei să mă însoțești pas cu pas, mergînd înaintea sau în urma mea ? Atît de mult ții să mă slujești ? Vrei, într-adevăr, să fii căpitan de străjeri ?

— Nicidecum, sire, nicidecum.

— Să fii sănătos ! Ce vrei atunci ? Spune.

— Sînt convins că oamenii aceștia, compatrioții mei, s-ar împăca mai bine cu mine decît cu oricare alt comandant ; dar n-am de gînd să merg nici înaintea, nici în urma lor, dat fiind că voi avea un locotenent.

„Trebuie să fie o chichiță aici — chibzui în sinea lui Henric, clătinînd din cap. Dracul ăsta împielițat nu dă nimic, decît atunci cînd poate să ia ceva în schimb."

Apoi cu glas tare :

— Bine, fie cum dorești : vei fi căpitanul lor.

— Secret ?

— Da. Dar oficial cine o să fie comandantul celor Patruzeci și Cinci ?

— Tînărul Loignac.

— Așa ! Cu atît mai bine.

— Maiestatea voastră socotește că-i potrivit ?

— Întru totul.

— A rămas deci lucru hotărît, sire ?

— Da. dar...

— Dar ?...

— Ce rol are pe lîngă tine acest Loignac ?

— Același pe care-l joacă d'Épernon pe lîngă maiestatea voastră, sire.

— O să te bage la chelţuială, în cazul acesta — murmură regele.

— Maiestatea voastră a spus ceva ?

— Am spus că primesc.

— Sire, mă duc atunci să-i cer vistiernicului cele patruzeci şi cinci de pungi.

— Chiar astă-seară ?

— Nu se cuvine oare ca oamenii noştri să le găsească mîine dimineaţă, cînd s-or trezi, pe scaunele de la căpătîiul patului ?

— Ai dreptate. Du-te ! Eu mă întorc la palat.

— Sînteţi mulţumit, sire ?

— Îndeajuns.

— În orice caz puteţi fi sigur că sînteţi bine păzit.

— Da, de nişte oameni care dorm buştean.

— Dar care mîine vor sta de veghe, sire.

D'Épernon îl petrecu pe monarh pînă la uşa coridorului şi se despărţi de el, spunîndu-şi :

„Comedia dracului, n-oi fi eu rege, în schimb am o gardă ca un adevărat cap încornorat, şi unde mai pui că nu trebuie să scot nici un ban din pungă !"

XIV

STRIGOIUL LUI CHICOT

Regele, aşa cum am arătat ceva mai înainte, nu avusese niciodată dezamăgiri din pricina prietenilor săi. Cunoştea îndeajuns de bine atît cusururile cît şi calităţile cu care erau înzestraţi fiecare şi, nefiind decît un stăpîn printre alţi stăpînitori ai pămîntului, ştia totuşi să citească în adîncul inimii lor tot atît de limpede ca şi stăpînul ceresc.

Henric îşi dăduse seama din capul locului unde voia să ajungă d'Épernon, dar cum nu se aştepta să primească nimic în schimbul darurilor pe care le făcea şi cum, spre deosebire de ceea ce se întîmplase pînă atunci, de astă dată primea patruzeci şi cinci de spadasini în schimbul

celor șaizeci și cinci de mii de scuzi, ideea gasconului i se părea o descoperire cît se poate de fericită.

Pe de altă parte, era și ceva nou pentru el, iar un biet rege al Franței nu are totdeauna prilejul să se înfrupte îndeajuns din asemenea trufandale, atît de rare chiar și pentru supușii săi, și mai cu seamă regele Henric al III-lea, care, după ce luase parte la procesiunile cuvenite, după ce își pieptănase cîinii, după ce depănase pe firul mătăniilor capetele de mort și după ce, în sfîrșit, suspinase după pofta inimii, nu mai avea nimic de făcut.

Garda înființată de ducele d'Épernon avu darul să fie pe placul monarhului, în primul rînd pentru că știa c-o să se vorbească despre ea și că, prin urmare, va avea prilejul să citească pe chipurile oamenilor și altceva decît ceea ce-i era dat să vadă în fiecare zi de zece ani încoace, de cînd se înapoiase din Polonia.

Încetul cu încetul, pe măsură ce se apropia de camera lui, unde îl aștepta șambelanul, pe care plimbarea aceea nocturnă atît de neobișnuită îl pusese pe gînduri, Henric rumega în sinea lui foloasele întemeierii corpului de gardă al celor Patruzeci și Cinci și, ca toți oamenii lipsiți de vlagă sau vlăguiți, începea să întrezărească din ce în ce mai lămurit ideile scoase în vileag de favoritul său d'Épernon în timpul convorbirii pe care o avusese împreună.

„La urma urmelor — chibzuia regele — oamenii aceștia s-ar putea foarte bine să fie viteji în toată puterea cuvîntului, după cum, tot așa, s-ar putea să fie nespus de credincioși; cîțiva dintre ei au niște chipuri îmbietoare, alții niște mutre fioroase; sînt tot soiul, slavă Domnului, să aibă lumea de unde alege... Și pe urmă, ce falnic trebuie să arate un alai de patruzeci și cinci de spade, gata în orice clipă să iasă din teacă!"

Această ultimă verigă a gîndurilor ce i se înlănțuiau în minte, îngemănîndu-se cu amintirea celorlalte spade pe care le regreta atît de amarnic în gura mare și mai amarnic încă în sinea lui, făcu să se abată asupra lui Henric acea tristețe adîncă de care se lăsa atît de des bîntuit în perioada pe care o înfățișează istorisirea noastră, încît se putea spune cu drept cuvînt că era starea lui de spirit obișnuită. Vremurile atît de crîncene, oamenii atît de haini, coroanele atît de nestatornice pe frunțile monar-

hilor trezîră din nou în sufletul lui o dorință neistovită de a sfîrși odată cu viața sau de a găsi un prilej să se înveselească pentru a scăpa, fie și pentru o clipă, de boala aceea vrăjmașă pe care încă de pe atunci englezii — dascălii noștri de la care am învățat ce înseamnă melancolia — o botezaseră *spleen*.

Regele îl căută din ochi pe Joyeuse și, nezărindu-l nicăieri, întrebă unde este.

— Domnul duce nu s-a întors încă — îi răspunse șambelanul.

— Bine. Spune camerierilor mei să vină și, după aceea, poți să te retragi.

— Sire, camera maiestății voastre este pregătită și maiestatea sa regina așteaptă porunca regelui.

Henric se făcu că n-aude.

— Să trimitem vorbă maiestății sale — îl ispiti din nou șambelanul — să pună încă o pernă la căpătîi ?

— Ba nu — spuse Henric — ba nu. Trebuie să-mi fac rugăciunile și mai am și de lucru ; nici nu mă simt bine, de altfel, așa c-o să dorm singur.

Șambelanul se înclină.

— Așteaptă puțin — zise Henric, amintindu-și deodată — du reginei bomboanele astea orientale care îmbie la somn.

Și-i înmînă șambelanului cutia lui cu zaharicale.

Regele trecu apoi în odaia sa pe care camerierii o pregătiseră pentru dormit.

Intrînd înăuntru, Henric aruncă o privire asupra savantelor și migăloaselor dichisuri de care se slujea odinioară, ferchezuindu-se cu fel și fel de năstrușnice sulimanuri pentru a fi cel mai frumos bărbat al creștinătății, de vreme ce nu putea fi cel mai vestit rege al ei.

Acum însă nu mai simțea nici o tragere de inimă pentru această corvoadă, la care se supunea cîndva cu atîta curaj. Tot ce era feminin odinioară în această structură hermafrodită se irosise între timp și Henric semăna cu acele bătrîne cochete ce leapădă oglinda pentru a lua în schimb în mînă cartea de rugăciuni : privea aproape cu scîrbă lucrurile de care mai înainte fusese atît de legat.

Nesocoti, așadar, și de astă dată, așa cum făcea de o bună bucată de vreme, mănușile parfumate și căptușite cu

alifii, măștile de pînză fină îmbibate cu unsori, diferitele combinații chimice de care se folosea pentru a-și încreți părul, pentru a-și căni barba, pentru a-și rumeni urechea și pentru a spori strălucirea ochilor.

— Patul! spuse el, oftînd.

Doi slujitori îl dezbrăcară, îi petrecură niște pantaloni de lînă fină de Frise și, ridicîndu-l în brațe cu grijă, îl băgară în așternut.

— Lectorul maiestății sale! răsună un glas.

Henric, care suferea îndeobște de lungi și chinuitoare insomnii, reușea uneori să adoarmă dacă-i citea cineva la căpătîi, ba încă, în ultima vreme, pentru ca minunea aceasta să se împlinească, trebuia ca lectura respectivă să fie în limba polonă, în timp ce odinioară, adică la început, îi era de ajuns și limba franceză.

— N-am nevoie de nimeni — spuse Henric — să nu vină lectorul sau, mai bine, să citească la el în cameră niște rugăciuni pentru mine. Numai dacă se întoarce domnul de Joyeuse, poftiți-l aici.

— Dar dacă se întoarce tîrziu, sire?

— Din păcate, așa e — suspină Henric — totdeauna se întoarce tîrziu; la orice oră ar veni însă, poftiți-l aici.

Slujitorii stinseră lumînările și aprinseră lîngă cămin un opaiț cu licori ce ardeau cu o flacără palidă albăstruie, prilej de petrecere în lumea fantasmelor, de care monarhul se arăta nespus de dornic de cînd începuse a fi din nou bîntuit de gînduri negre, apoi ieșiră în vîrful picioarelor din încăperea cufundată în tăcere.

Henric, tare de înger îndeobște în fața unei primejdii adevărate, păstrase totuși în sufletul său toate spaimele și toate slăbiciunile copiilor și femeilor. Se temea de vedenii și avea o groază cumplită de strigoi, dar, pe de altă parte, sentimentul acesta îl ajuta să-și treacă vremea mai ușor. Fiindu-i teamă, se plictisea mai puțin, aidoma întemnițatului care, sătul de trîndăvia unei îndelungate încarcerări, răspunsese celor veniți să-l înștiințeze că trebuia să fie supus la cazne: „Foarte bine, cel puțin așa o să-mi omor urîtul o bucată de timp".

În cele din urmă însă, tot urmărind pilpîirile opaițului pe pereți, tot scormonind cu privirea ungherele cele mai întunecoase ale încăperii și străduindu-se să deslu-

şească cele mai slabe zgomote ce ar fi dat în vileag misterioasa prezenţă a unei stafii, ochii monarhului, obosiţi de spectacolul de peste zi, ca şi de plimbarea din seara aceea, se închiseră şi, în scurtă vreme, Henric adormi sau mai degrabă fu cuprins de toropeală, în liniştea şi singurătatea din odaie.

De obicei însă, suveranul nu avea parte de o odihnă prea îndelungată. Măcinat de o înfrigurare mocnită ce-l storcea pe îndelete de vlagă, fie că dormea, fie că era treaz, i se păru la un moment dat că s-ar fi auzit un zgomot şi deschise ochii.

— Tu eşti, Joyeuse ? întrebă el.

Nu primi însă nici un răspuns.

Flăcările opaiţului albastru se micşoraseră şi lumina lor răsfrântă pe tavanul din bîrne de stejar sculptat abia mai făcea să mijească un rotocol palid ce aşternea ca o pojghiţă de coceală peste aurăria casetoanelor.

— Singur, mereu singur — şopti regele. Ah ! Cîtă dreptate avea profetul : „Fala ar trebui să fie pururea înlăcrimată". Poate ar fi fost mai bine să spună : „Este pururea înlăcrimată". Pe urmă, după ce rămase tăcut o clipă : Doamne Dumnezeule — bolborosi el în chip de rugăciune — dă-mi tăria să fiu singur toată viaţa, aşa cum voi fi în mormînt.

— He, he, numai că în mormînt nu ştiu dacă o să mai poţi fi singur — răspunse o voce sfredelitoare ce zbîrnîi la cîţiva paşi de el, ca şi cum ar fi lovit cineva o tipsie. Ce te faci cu viermii ?

Înfricoşat, regele se ridică în capul oaselor, cercetînd cu o privire întrebătoare, neliniştită, fiecare mobilă din încăpere.

— Oh ! Cunosc vocea asta — murmură el.

— Bravo ţie ! se auzi din nou glasul.

Regele îşi simţi fruntea umezită de o sudoare rece.

— Pare-ar fi vocea lui Chicot — suspină el.

— Foc, Henric, foc ! răspunse glasul.

În momentul acela, Henric, scoţînd un picior din aşternut, zări la oarecare distanţă de cămin, în fotoliul pe care i-l arătase cu un ceas mai înainte lui d'Épernon, un chip omenesc pe care văpaia focului îl încondeia cu un reflex sîngeriu, aidoma celor ce luminează pe fundalurile

tablourilor lui Rembrandt figura unui personaj pe care, la prima vedere, abia dacă-l poți deslușì.

Licărul văpăii cobora apoi pe brațul jilțului de care se sprijinea brațul personajului respectiv, pe urmă pe genunchiul ciolănos și ieșit în afară și, în sfîrșit, pe glezna îndoită în unghi drept și îmbinată cu un picior uscățiv, nervos și nesfîrșit de lung.

— Ține-mă, Doamne ! exclamă Henric. E strigoiul lui Chicot !

— Ah, bietul meu Henric ! suspină glasul. Tot așa naiv ai rămas ?

— Ce vrei să spui ?

— Că strigoii nu vorbesc, nătărăule, de vreme ce n-au trup și, prin urmare, nici limbă — răspunse arătarea tolănită în fotoliu.

— Ești într-adevăr Chicot, în carne și oase ? strigă regele, beat de bucurie.

— În privința asta încă nu m-am hotărît ; vom vedea mai încolo cine sînt, vom vedea.

— Va să zică nu ești mort, sărmane Chicot ?

— Asta-i acum ! Ce chirăi așa ca un huitan ? Ba da, sînt mort, dimpotrivă, mort și îngropat.

— Chicot, singurul meu prieten !

— Orice s-ar zice, într-un fel ești mai breaz decît mine, de vreme ce poți să spui mereu același lucru.

— Dar tu — îl întrebă regele cu tristețe în glas — tu te-ai schimbat, Chicot ?

— Sper că da.

— Chicot, dragul meu — rosti monarhul, punînd amîndouă tălpile pe parchet — de ce m-ai părăsit ? Spune.

— Pentru că am murit.

— Dar adineauri parcă ziceai că n-ai murit totuși ?

— Și tot așa spun și acum.

— Ce înseamnă cimilitura asta ?

— Asta înseamnă, Henric, că sînt mort pentru unii și viu pentru alții.

— Și pentru mine cum ești ?

— Pentru tine sînt mort.

— Și de ce ești mort pentru mine ?

— E foarte ușor de înțeles : deschide bine urechile.

— Da.

— Tu nu ești stăpîn la tine în palat.

— Cum așa ?

— N-ai nici o putere împotriva celor ce te slujesc.

— Jupîne Chicot !

— Nu cumva să te superi, că atunci mă supăr și eu !

— Da, ai dreptate — recunoscu regele, tremurînd tot de teamă ca nu cumva stafia lui Chicot să se destrame. Spune, prietene, spune.

— Așadar, am avut la un moment dat o mică socoteală de răfuit cu domnul de Mayenne, dacă-ți mai amintești ?

— Cum să nu.

— Am răfuit-o. Bu-u-un ! I-am tras un toc de bătaie năzdrăvanului de căpitan, foarte bine ! Căpitanul și-a asmuțit oamenii, punîndu-i să mă caute peste tot ca să mă atîrne în streang, iar tu, de unde mă bizuiam c-o să mă aperi de mînia acestui viteaz, m-ai părăsit ; în loc să-i dai la cap, ai găsit de cuviință să te-mpaci cu el. Ce crezi c-am făcut atunci ? Cu ajutorul prietenului meu Gorenflot am dat sfoară-n țară că sînt mort și îngropat ; așa că din ziua aceea domnul de Mayenne, care umbla după mine să mă spînzure, nici nu se mai gîndește să mă caute.

— Ce curaj ai avut, Chicot, zău, e îngrozitor ! Nu ți-ai închipuit ce lovitură cumplită va fi pentru mine moartea ta ? Spune.

— Curaj am avut, ce-i drept, nu zic nu, dar n-a fost de loc îngrozitor. Niciodată n-am avut parte să trăiesc atît de liniștit ca acum, cînd toată lumea este încredințată că sînt dus dintre cei vii.

— Chicot, Chicot ! Dragul meu — se tîngui regele — mă înspăimînți, simt că-mi pierd capul.

— Ei, poftim ! Abia acum observi treaba asta ?

— Nu știu ce să cred.

— Ei, Doamne ! Trebuie totuși să alegi într-un fel : hai să vedem, ce crezi ?

— Ei, bine, cred c-ai murit și că te-ai întors acum în chip de stafie.

— Atunci înseamnă că eu mint ! Ești tare politicos, ce să zic !

— În orice caz nu-mi spui adevărul întreg ; dar întocmai ca spectrele din antichitate, peste cîteva clipe mă aștept să dai în vileag cine știe ce lucruri înfricoșătoare.

— Cît despre asta, nu zic ba ; ține-te bine deci, sărmane rege !

— Da, da — stăruí Henric — mărturisește că nu ești decît o stafie, căreia atotputernicul i-a dat din nou glas.

— Mărturisesc tot ce dorești.

— Altminteri, cum ai fi ajuns aici cînd toate coridoarele sînt păzite ? Cum te-ai afla în camera asta, aici, lîngă mine ? Înseamnă deci că oricine vrea poate să intre nestingherit în palat ? Va să zică așa înțeleg ci să-l păzească pe rege ?

Și lăsîndu-se cotropit de spaima unor înșelătoare primejdii ce i se năzăriseră din senin, Henric se trînti în pat, pregătindu-se să-și tragă cearșaful peste cap.

— Ei, haide, haide — căută să-l împace Chicot, cu un glas ce ascundea un dram de milă și foarte multă duioșie — nu-ți face închipuiri deșarte, n-ai decît să pui mîna pe mine ca să te convingi.

— Nu ești, așadar, un sol al mîniei cerești ?

— Ei, bată-te să te bată ! Ai văzut cumva că port coarne ca Belzebut sau că țin o spadă de foc în mînă ca arhanghelul Mihail ?

— Atunci cum ai intrat ?

— Iar începi ?

— Firește.

— Dar înțelege odată că mai am încă asupra mea cheia pe care mi-ai dat-o odinioară și pe care am atîrnat-o de gît, ca să crape de ciudă cinstiții gentilomi, camerierii tăi, care n-aveau dreptul s-o poarte decît atîrnată la spate ; ei bine, cu cheia asta se poate intra în palat, așa cum vezi c-am și făcut.

— Pe ușa secretă ?

— Bineînțeles.

— Dar ce te-a îndemnat să vii tocmai astăzi și nu ieri. bunăoară ?

— Așa e, ai dreptate, aici e buba. Ei, uite, ai să afli acum.

Henric dădu la o parte cearșaful și, cu o naivitate copilărească în glas, îl imploră :

— Să nu-mi spui ceva neplăcut, Chicot, te rog frumos ! De-ai ști ce plăcere îmi face să-ți aud vocea !

— N-am să-ți spun decît adevărul și nimic mai mult : cu atît mai rău dacă adevărul este neplăcut.

— Glumeai, nu-i așa, cînd mi-ai mărturisit că ți-e frică de domnul de Mayenne ?

— Dimpotrivă, vorbeam foarte serios. Îți dai seama : domnul de Mayenne a poruncit să-mi măsoare cincizeci de ciomege pe spinare, drept care am ținut să-i întorc datoria, măsurîndu-i la rîndul meu o sută de lovituri cu teaca spadei ; să zicem că două lovituri cu teaca spadei fac tocmai cît o lovitură de ciomag, înseamnă deci că și unul, și altul avem același număr de puncte : urma alege ! Să zicem însă că o lovitură cu teaca spadei face cît o lovitură de bîtă ; cel puțin asta, cred, e părerea domnului de Mayenne ; înseamnă atunci că mi-a rămas dator cincizeci de lovituri de bîtă sau cu teaca spadei : nimic nu mă înspăimîntă mai tare decît datornicii de felul acesta și nu m-aș fi încumetat să vin aici, oricît mi-ați fi simțit lipsa, dacă n-aș fi știut că domnul de Mayenne se află la Soissons.

— Păi dacă-i așa, Chicot, de vreme ce te-ai întors numai de dragul meu, te iau sub aripa mea și vreau...

— Ce-oi mai fi vrînd ? Ia seama, băiețaș : ori de cîte ori spui „vreau", ești gata să scapi o prostie.

— Vreau să te întorci în rîndul celor vii, să ieși la la lumina zilei.

— Ei, vezi, ce ți-am spus ?

— Am să te apăr.

— Mai e vorbă !

— Chicot, îți dau cuvîntul meu de rege.

— Zău ? Lasă-l cu altceva mai bun.

— Ce ?

— Am bîrlogul meu și-mi ajunge.

— Am să te apăr, dacă-ți spun ! strigă dîrz regele, ridicîndu-se în picioare pe postamentul patului.

— Vezi c-o să răcești, Henric — îl dojeni Chicot. Urcă-te-n pat, te rog.

— Ai dreptate. Ce să fac dacă mă scoți din sărite ? spuse regele, intrînd din nou în așternut. Cum se poate, cînd eu, Henric de Valois, regele Franței, consider că am

destule gărzi elveţiene, scoţiene şi franceze şi o droaie de gentilomi care să mă apere, domnul Chicot, pasămite, socoteşte că pentru dumnealui încă nu-i de ajuns şi deci nu se poate simţi în siguranţă ?!

— Stai puţin, să vedem. Cum ai spus ? Ai gărzile elveţiene ?

— Da, sub comanda lui Tocquenot.

— Bun. Ai apoi gărzile scoţiene ?

— Da, sub comanda lui Larchant.

— Foarte bine. Ai şi gărzile franceze ?

— Sub comanda lui Crillon.

— Bravo ! Şi pe urmă ?

— Pe urmă ? Nu ştiu dacă trebuie să-ţi spun.

— N-ai decît să nu spui : te-a întrebat cineva ?

— Şi pe urmă, o noutate, Chicot.

— O noutate ?

— Da, închipuie-ţi : patruzeci şi cinci de gentilomi viteji.

— Patruzeci şi cinci ? Cum ai spus ?

— Patruzeci şi cinci de gentilomi.

— Unde i-ai găsit ? Cred că nu la Paris, în orice caz?

— Nu, abia azi au sosit la Paris.

— Ehehe ! se luminã Chicot, fulgerat de un gînd. Ştiu acum cine sînt gentilomii ăştia ai tăi.

— Nu, zău ?

— Patruzeci şi cinci de calici ; atîta doar că n-au desagă-n spate.

— Nu zic ba.

— Te tăvăleşti de rîs numai cînd le vezi mutrele.

— Chicot, sînt printre ei şi oameni falnici.

— Ce mai încolo-încoace, gasconi sadea, ca şi comandantul pedestrimii tale.

— Şi ca şi tine Chicot.

— A, nu, cu mine-i altă socoteală, Henric ; eu nu mai sînt gascon încă din ziua cînd am părăsit Gasconia.

— Pe cînd ei ?...

— Tocmai dimpotrivă : n-au fost gasconi atîta timp cît au trăit în Gasconia, pentru ca aici să fie mai gasconi decît toţi gasconii.

— Oricum ar fi, în momentul de faţă am la îndemînă patruzeci şi cinci de vajnice spade.

— În fruntea cărora se află cea de-a patruzeci și șasea vajnică spadă căreia i se spune d'Épernon ?

— Nu tocmai.

— Dar cine atunci ?

— Loignac.

— Pfui !

— Nu cumva îi vei fi găsind vreun cusur și lui Loignac ?

— Să mă ferească Dumnezeu ! E vărul meu de-a douăzeci și șaptea spiță.

— Voi ăștia, gasconii, sînteți toți neamuri între voi.

— Spre deosebire de voi ăștilalți, din familia Valois, care nu sînteți neamuri cu nimeni.

— Ei, ai de gînd să-mi răspunzi ?

— În ce privință ?

— În privința celor Patruzeci și Cinci.

— Pe adunătura asta te bizui tu să te apere ?

— Ei, da, drăcia dracului, da și iar da — se oțări Henric, înfuriat.

Chicot sau stafia lui, căci, la fel ca și regele, necunoscînd nici noi care era de fapt adevărul, sîntem nevoiți să-i lăsăm pe cititorii noștri în cumpănă ; Chicot, precum ziceam, sprijinindu-și călcîiele de marginea jilțului, se lăsă binișor să alunece pe spătarul acestuia, pînă ce genunchii săi îndoiți în unghi ascuțit ajunseră mai sus decît capul.

— Află, dar — rosti el — că am mai multe oști decît tine.

— Oști ? Ai tu oști ?

— Și de ce, mă rog, n-aș avea ?

— Care oști ?

— Stai să vezi. Am mai întîi toată armata pe care domnii de Guise o pun pe picioare în Lorena.

— Ai căpiat ?

— Nicidecum, o armată întreagă de vreo șase mii de oameni, pe puțin.

— Asta-i bună ! Ce te-ar face pe tine, care tremuri de frica domnului de Mayenne, să ceri tocmai ostașilor domnului de Guise să te apere ?

— De vreme ce-am murit !...

— Îți arde iarăși de glume ?

— Domnul de Mayenne, precum știi, avea o răfuială cu Chicot. Fiind mort, așadar, m-am folosit de împrejurare pentru a-mi schimba făptura, numele și starea socială.

— Va să zică nu mai ești Chicot ?

— Nu.

— Atunci cine ești ?

— Sînt Robert Briquet, fost negustor și membru al Ligii.

— Tu, omul Ligii, Chicot ?

— Pînă în pînzele albe. Cum vezi deci, cu condiția să n-am de-a face mai îndeaproape cu domnul de Mayenne, eu, Briquet, ca membru al sfintei Uniuni catolice, am la îndemînă, ca să mă apere, în primul rînd armata lorenilor, adică șase mii de oameni ; notează bine cifrele.

— Am notat.

— Pe urmă o sută de mii de parizieni sau cam așa ceva.

— Strașnici soldați, ce să zic !

— Destul de strașnici ca să-ți facă zile fripte, domnul meu. Deci o sută de mii și cu șase mii fac o sută șase mii ; mai e pe urmă magistratura, papa, sînt spaniolii, domnul cardinal de Bourbon, flamanzii, Henric de Navara, ducele de Anjou.

— Gata ? Ai încheiat pomelnicul ? întrebă Henric, care începuse să-și piardă răbdarea.

— Da' de unde ! Mi-au mai rămas încă trei tagme.

— Zi.

— Cărora le stai ca un ghimpe în ochi.

— Zi odată.

— Catolicii întîi și-ntîi.

— A, da, pentru că n-am nimicit decît trei sferturi din hughenoți.

— În al doilea rînd, hughenoții, pentru că i-ai nimicit pe trei sferturi.

— A, da ! Și-n al treilea rînd ?

— Ce zici de politici, Henric ?

— A, da, ăștia nu mă înghit nici pe mine, cum nu-l înghit nici pe fratele meu și nici pe domnul de Guise.

— Dar care, în schimb, sînt gata să-l ia în brațe pe cumnatul tău, Henric de Navara.

— Numai dacă se-nduplecă să-și lepede credința.

— Mare scofală ! Ca și cînd treaba asta ar putea fi o piedică pentru el, nu ?

— Bine, dar toți aceștia pe care i-ai pomenit

— Ei ?

— Înseamnă toată Franța.

— Chiar așa : iată oștile pe care mă bizui ca membru al Ligii. Hai, fă socoteala, adună și cumpănește.

— Glumești, nu-i așa, Chicot ? spuse Henric, simțind nu știu ce fiori cutreierîndu-i vinele.

— Chiar c-ar fi și momentul de glumit, cînd ești singur împotriva tuturor, micul meu Henric, sărăcuțul de tine !

Henric își luă o înfățișare mărcață, vrednică de un rege.

— Sînt singur, așa e — rosti el — dar în același timp sînt singurul care poruncește. Mi-ai arătat o armată, foarte bine. Arată-mi acum și un căpitan. Poate c-o să mi-l numești pe domnul de Guise ; nu vezi că-l țin la Nancy ? Pe domnul de Mayenne ? Tu însuți ai spus că se află la Soissons. Pe ducele de Anjou ! Știi bine doar că este la Bruxelles. Regele Navarei ? Și el e la Pau ; pe cînd eu sînt singur, ce-i drept, dar în largul meu aici, și pot să prind în orice clipă de veste cînd vrăjmașul vine asupra mea, așa cum vînătorul vede ieșind de sub poala pădurilor din împrejurimi vînatul, fie jivină îmblănită, fie pasăre zburătoare.

Chicot își scărpină nasul. Monarhul socoti că-i închisese gura.

— Ei, acum ce mai spui ? întrebă regele.

— Că ești ca întotdeauna iscusit la vorbă, Henric ! Orice ar fi, nu ți-a pierit limba : este mai grozavă decît m-aș fi așteptat și nu pot decît să te felicit din toată inima ; cuvîntării tale îi găsesc totuși un cusur, unul singur.

— Care anume ?

— Ei, Doamne, nimica toată, un fleac, o figură de stil: comparația pe care ai făcut-o n-are nici un Dumnezeu.

— Cum așa ?

— Uite bine : pentru că tu îți închipui c-ai fi vînătorul ce stă la pîndă în așteptarea vînatului, în timp ce eu aș zice mai curînd că, dimpotrivă, tu ești vînatul pe care vînătorul îl hăituiește pînă în bîrlogul lui.

— Chicot !

— Ia să-mi spui mie, de vreme ce zici că stai la pîndă, ai văzut venind pe cineva ?

— Pe dracu, n-am văzut pe nimeni !

— Și totuși află c-a venit cineva.

— Dintre cei pe care i-am pomenit adineauri ?

— Nu tocmai, dar cam pe-aproape.

— Cine a venit ?

— O femeie.

— Sora mea Margot ?

— Nu, ducesa de Montpensier.

— Ea ? La Paris ?

— Ei, Doamne, chiar dumneaei.

— Chiar de-ar fi precum spui, nu cumva crezi c-am ajuns să mă tem și de femei ?

— Ai dreptate, nu șade frumos să te temi decît de bărbați. Dar stai puțin. Ducesa a venit în chip de ștafetă, mă-nțelegi ? A venit să dea de știre că sosește fratele său.

— Adică domnul de Guise ?

— Da.

— Și ce-ți închipui : că asta mă pune în încurcătură ?

— Deh ! Pe tine nimic nu te pune în încurcătură.

— Adu-mi cerneală și hîrtie.

— Ce vrei să faci ? Să trimiți poruncă scrisă domnului de Guise să rămînă la Nancy ?

— Chiar așa. Înseamnă c-am avut o idee bună, de vreme ce și ție ți-a trecut prin cap.

— Dimpotrivă, nici că se putea mai proastă.

— De ce ?

— Pentru că, de îndată ce-o să primească porunca, o să-și dea seama că trebuie să vină neîntîrziat la Paris și o să alerge într-un suflet.

Monarhul își simți fruntea încinsă de mînie. Se uită la Chicot chiondorîș :

— Dacă te-ai întors numai ca să-mi cobești într-una, făceai mai bine să fi rămas acolo unde erai.

— Ce vrei, Henric, strigoii nu știu să lingușească.

— Recunoști, așadar, că ești un strigoi ?

— N-am tăgăduit niciodată.

— Chicot !

— Ei, haide, nu te supăra, căci dacă în momentul de față vederea ți-e scurtă, s-ar putea întîmpla să ți se întunece de tot. Adu-ți aminte : nu mi-ai spus chiar tu că-l ții sechestrat pe fratele tău în Flandra ?

— Fără îndoială și cred că-i o politică înțeleaptă, pe care am s-o continui.

— Acum ascultă aici și cată să nu-ți ieși din sărite : în ce scop bănuiești că domnul de Guise a rămas la Nancy ?

— Ca să pună pe picioare o oștire.

— Bun ! Ține-ți firea... Și ce crezi că are de gînd să facă oare cu această oștire ?

— Ah, Chicot, ai început să mă obosești cu atîtea întrebări !

— Nu-i nimic, obosește-te, Henric, obosește-te ! O să ai tot răgazul să te odihnești după aceea, îți promit. Așadar, ce crezi că are de gînd să facă oare cu această oștire ?

— Să lupte împotriva hughenoților din nord.

— Sau, mai bine zis, să-i pună bețe-n roate fratelui tău, ducele de Anjou, care a făcut ce-a făcut și s-a investit duce de Brabant, care încearcă să-și încropească un mic regat în Flandra și care stăruie mereu să-i trimiți ajutoare spre a-și împlini năzuința.

— Ajutoare pe care i le făgăduiesc mereu și pe care, bineînțeles, n-am să i le trimit în vecii vecilor.

— Spre marea bucurie a domnului duce de Guise. Uite ce e, Henric, aș vrea să-ți dau o povață.

— Ce povață ?

— Ce-ar fi, să zicem, dacă i-ai trimite totuși ajutoarele făgăduite și dacă aceste ajutoare ar purcede, în sfîrșit, spre Bruxelles, chit că s-ar poticni la jumătatea drumului ?

— Aha, înțeleg — se lumină Henric. Înseamnă că ducele de Guise nu s-ar clinti atunci de la frontieră.

— Și că promisiunea pe care ne-a făcut-o doamna de Montpensier, nouă, adepților Ligii, că pînă-ntr-o săptămînă domnul de Guise o să fie la Paris...

— O să rămînă baltă.

— Tu însuți ai spus-o, stăpîne — rosti Chicot, răsuflînd ușurat. Ei, ce zici de povața mea, Henric ?

— Cred că-i bună... totuși...

— Ce mai e ?

— În timp ce acești doi domni vor fi ocupați unul cu celălalt acolo sus, în nord...

— Aha, mai rămîne sudul, nu-i așa ? Ai dreptate, Henric, dintr-acolo vin toate furtunile.

— Nu crezi oare că-n vremea aceasta cea de-a treia năpastă ce stă să cadă asupra mea o să se pună în mișcare ? Știi cumva ce face Bearnezul ?

— Să-mi sară ochii dacă știu.

— Are pretenții, mă rog.

— Ce pretenții ?

— Vrea neapărat să-i dau orașele de zestre ale soției sale.

— Ei, na-ți-o ! Ca să vezi, nerușinatul, nu-i mai ajunge cinstea de a fi înrudit cu casa regală a Franței, mai are obrazul să ceară și ceea ce i se cuvine !

— Cahors, de pildă, ca și cînd un om politic cu capul pe umeri ar putea să lase pe mîna unui dușman o cetate ca asta.

— Nu. Într-adevăr, un om politic n-ar putea să facă așa ceva, dar un om cinstit, bunăoară, cred c-ar face-o.

— Domnule Chicot !

— Să zicem atunci că n-am spus nimic ; știi, de altminteri, că nu-mi place să mă amestec în socotelile familiei tale.

— Dinspre partea asta însă nu-mi fac nici un fel de griji : am tîlcuit eu ceva.

— Foarte bine !

— Să ne întoarcem la alte lucruri mai arzătoare.

— Adică la Flandra ?

— Am să trimit deci pe cineva în Flandra, la fratele meu... Dar pe cine să trimit, o, Doamne, cu o misiune atît de importantă ?

— De, știu eu !...

— Mă tot gîndesc.

— Și eu.

— Dacă te-ai duce tu, Chicot ?

— Eu, să merg în Flandra ?

— Și de ce nu ?

— Un mort să plece în Flandra ! Treabă-i asta ?

— De vreme ce acum nu mai ești Chicot, ci Robert Briquet...

— Cu atît mai mult ! Un burghez, un membru al Ligii și, cum s-ar zice, prieten cu domnul de Guise, făcînd pe ambasadorul pe lîngă domnul duce de Anjou !

— Înseamnă deci că nu primești ?

— Să fiu al dracului !

— Că nu vrei să-mi dai ascultare ?

— Eu să-ți dau ascultare ! Dar de cînd, mă rog, sînt dator să te-ascult ?

— Cum adică, nemernicule, nu ești dator să m-asculți ?

— Mi-ai dat vreodată un capăt de ață, ca să-ți fiu cumva îndatorat ? Bruma de avere pe care o am mi-a rămas moștenire. Sînt un biet calic, un om din gloată. Fă-mă duce și pair al Franței, ridică moșioara mea de la Chicoterie la rangul de marchizat, înzestrîndu-mă cu vreo cinci sute de mii de scuzi și atunci putem sta de vorbă în privința ambasadei.

Henric se pregătea tocmai să-i răspundă, aducîndu-i un argument bine întemeiat, unul din acele argumente pe care suveranii le au în orice clipă la îndemînă pentru a întîmpina asemenea plîngeri, cînd se auzi scîrțiind vergeaua de metal de care era atîrnată draperia grea de catifea de la ușă.

— Domnul duce de Joyeuse ! vesti glasul șambelanului.

— Ei, bată-l norocul ! A picat tocmai la țanc ! exclamă Chicot. Mă prind pe ce vrei că n-ai să găsești nicăieri un ambasador care să te poată reprezenta mai bine decît jupîn Anne !

— Adevărat ! șopti ca pentru sine Henric. Dracul ăsta împielițat este un sfetnic mult mai înțelept decît oricare dintre miniștrii mei.

— Aha ! Îmi dai dreptate deci ? spuse Chicot.

Și făcîndu-se covrig, se cufundă cu totul în jilț, în așa fel încît ochiul celui mai iscusit marinar din regat, deprins a deslușì un punct cît de mic ivit pe dunga zării, n-ar fi observat nici o muchie și nici un colț mai mult, în afară de înfloriturile jilțului adînc în care Chicot se îngropase cu totul.

Privirea domnului de Joyeuse, care, precum se știe, era mare amiral al Franței, nu se dovedi mai ageră decît a celui mai iscusit marinar.

Monarhul îl întîmpină cu un strigăt de bucurie pe tînărul său favorit și-i întinse mîna.

— Ia loc, Joyeuse, copilul meu drag! îl pofti el. Doamne, ce tîrziu ai venit!

— Sire — îi răspunse Joyeuse — maiestatea voastră mă îndatorează pentru că a binevoit să observe lucrul acesta.

Și apropiindu-se de postamentul patului, ducele se așeză pe pernele împodobite cu stema regală ce fuseseră anume puse pe treptele alcovului.

XV

DESPRE GREUTĂȚILE PE CARE LE ARE DE ÎNTÎMPINAT UN MONARH ÎN CĂUTAREA UNUI AMBASADOR DESTOINIC

Și acum că Chicot se făcuse una cu fotoliul în care se afundase, că Joyeuse ședea tolănit într-o rînă pe perne, iar Henric ghemuit în așternutul pufos, convorbirea putea să se înfiripe.

— Ia spune, Joyeuse — întrebă Henric — ai petrecut bine hoinărind prin oraș?

— Da, sire, foarte bine, mulțumesc — răspunse alene ducele.

— Prea te-ai grăbit să pleci azi-dimineață din Piața Grève!

— Cinstit vorbind, sire, nu era, zău, o priveliște prea odihnitoare; și-apoi nu-mi place să văd oamenii chinuindu-se.

— Ce inimă milostivă!

— Ba nu, e o inimă egoistă... suferința altora îmi macină nervii.

— Știi ce s-a întîmplat?

— Unde, sire ?
— În Piața Grève.
— Nu știu nimic.
— Salcède a retractat.
— A, da ?
— Cum văd, nici nu te sinchisești, Joyeuse !
— Eu ?
— Da.
— Trebuie să vă destăinuiesc, sire, că nu puneam nici un temei pe ceea ce ar mai fi putut să spună ; de altfel, eram convins c-o să retracteze.
— Bine, dar mai înainte mărturisise.
— Cu atît mai mult. Primele mărturisiri i-au îndemnat pe ducii de Guise să-și ia măsuri ; așa că, în timp ce maiestatea voastră stătea liniștit, ei au lucrat ; nici nu se putea altfel.
— Cum, tu ți-ai dat seama de toate astea și n-ai găsit cu cale să-mi spui un cuvînt ?
— Sînt oare ministru pentru a fi în măsură să discut despre treburile politice ?
— Bine, să vorbim despre altceva, Joyeuse.
— Sire...
— Aș avea nevoie de fratele tău.
— Fratele meu, ca și mine, sire, e gata oricînd să slujească pe maiestatea voastră.
— Mă pot bizui deci pe el ?
— Fără îndoială.
— Uite, aș vrea să-i încredințez o mică solie.
— În afara Parisului ?
— Da.
— În cazul acesta, nu-i nimic de făcut, sire.
— Cum așa ?
— Du Bouchage nu poate să plece deocamdată.
Henric se ridică într-un cot și-l privi pe Joyeuse cu ochii mari :
— Ce vrea să zică asta ?
Joyeuse întîmpină privirea nedumerită a regelui cu cea mai mare seninătate.
— Sire — spuse el — e foarte lesne de înțeles. Du Bouchage este îndrăgostit, numai că nu s-a priceput cum

să facă primul pas ; a pornit pe o cale greșită, așa că bietul băiat slăbea, slăbea văzînd cu ochii.

— Așa e — recunoscu monarhul — am băgat și eu de seamă.

— Era din ce în ce mai abătut, Doamne sfinte, de parcă ar fi trăit la curtea maiestății voastre.

În momentul acela se auzi un fel de mîrîit ce venea dinspre colțul căminului ; Joyeuse se întrerupse și privi mirat în jur.

— Nu-i nimic, Anne — îl liniști Henric, rîzînd — trebuie să fie vreun cățel care visează în jilț. Așadar, ziceai că du Bouchage în ultima vreme era tot mai trist.

— Da, sire, trist ca moartea : se pare c-a întîlnit în lume o femeie mohorîtă ca un cioclu ; e o nenorocire să întîlnești asemenea făpturi. Totuși, pînă la urmă, se dau și ele pe brazdă, la fel ca și cele sprințare, dacă știi cum să le iei.

— Ah ! Sînt convins că tu te-ai fi descurcat de minune, deșucheatule !

— Poftim, acum mă faceți deșucheat pentru că-mi plac femeile !

Henric suspină :

— Ziceai, așadar, că-i o femeie tristă ca un cioclu ?

— Așa cel puțin spune du Bouchage : eu n-o cunosc.

— Și, cu toată tristețea ce-o apasă, tu crezi c-ai putea să reușești ?

— Și încă cum ! Trebuie numai să fii în contrast cu ea ; n-am avut de întîmpinat greutăți mai serioase decît cu femeile care nu sînt nici vesele, nici triste : acestea cer din partea bărbatului care vrea să le cucerească un amestec de gingășie și de severitate, două lucruri pe care puțini oameni izbutesc să le îmbine. Așadar, du Bouchage a dat peste o femeie posomorîtă și dragostea lui este îndoliată.

— Bietul băiat ! îl căină regele.

— Vă dați seama, sire, că din clipa în care mi s-a destăinuit mi-am dat toată osteneala să-l lecuiesc.

— Așa că...

— Așa că, în clipa de față, am și început să-l doctoricesc.

— Și acum e mai puțin îndrăgostit ?

— Ba nu, sire, dar l-am făcut să spere că, pînă la urmă, femeia se va arăta ceva mai drăgăstoasă, ceea ce este un mijloc mult mai plăcut de a lecui oamenii decît smulgîndu-le dragostea din inimă ; deci, cu începere din seara asta, în loc să ofteze, pentru a ține isonul respectivei doamne, va căuta să-i descrețească fruntea cu orice preț ; astă-seară, de pildă, m-am gîndit să trimit vreo treizeci de muzicanți italieni care vor face un tămbălău nemaipomenit sub balconul ei.

— Pfui ! se strîmbă regele. E ceva atît de obișnuit.

— Cum, obișnuit ? Treizeci de muzicanți fără pereche în toată lumea ?!

— Pe naiba, să mor dacă muzica ar fi reușit să-mi alunge gîndurile negre pe vremea cînd eram îndrăgostit de doamna de Condé !

— Da, numai că maiestatea voastră era îndrăgostit, sire.

— Ca un nebun — mărturisi regele.

Din nou se auzi un mîrîit ce semăna foarte bine cu o chicoteală zeflemitoare.

— Vedeți, dar, că-i cu totul altceva, sire — spuse Joyeuse, încercînd în zadar să descopere din ce parte venea ciudata întrerupere. Doamna despre care vă vorbesc este, dimpotrivă, împietrită ca o statuie și rece ca un sloi de gheață.

— Și-ți închipui oare că muzica va topi sloiul de gheață și va însufleți statuia ?

— Bineînțeles.

Regele clătină din cap.

— Ei, Doamne, n-aș putea să jur — continuă Joyeuse — că la prima îngînare de arcuș doamna se va arunca în brațele lui du Bouchage ; nu, dar cred totuși că va fi mișcată văzînd că se face o asemenea tevatură de dragul ei : încetul cu încetul va începe să prindă gust pentru aceste serenade și, dacă n-o să prindă gust pentru ele, nu-i nimic, ne mai rămîn alte mijloace la îndemînă : comicăriile, măscăricii, farmecele, stihurile, caii și toate năzdrăvăniile de pe fața pămîntului ; așa încît, chiar dacă nici un zîmbet nu va miji pe chipul frumoasei înlăcrimate, cel puțin du Bouchage o să-și redobîndească voioșia.

— I-o doresc din toată inima — spuse Henric. Să-l lăsăm deci în pace pe du Bouchage de vreme ce-i vine atît de greu în clipa de față să părăsească Parisul. Nu țin neapărat să fie el acela care să ducă la bun sfîrșit această solie ; nădăjduiesc în schimb că tu, dat fiind că te pricepi să dai sfaturi atît de iscusite, nu te-ai lăsat încătușat, ca fratele tău, de vraja cine știe cărei pasiuni ?

— Eu ? protestă Joyeuse. În viața mea n-am fost atît de liber ca acum.

— Minunat ! Așadar, n-ai nimic de făcut ?

— Absolut nimic, sire.

— Dar parcă știam că aveai o idilă cu o preafrumoasă doamnă ?

— A, da, cu iubita domnului de Mayenne ; o femeie care mă adora.

— Și ?

— Ei, bine, închipuiți-vă că astă-seară, după ce l-am dăscălit pe du Bouchage cum se cuvine, m-am despărțit de el ca să mă duc la dînsa acasă ; ajung acolo înfierbîntat de teoriile pe care vi le-am împărtășit adineauri ; vă dau cuvîntul meu, sire, că mă credeam aproape tot atît de îndrăgostit ca și Henri ; și iată că mi-e dat să găsesc o femeie îngrozită, tremurînd toată. Primul gînd ce mi-a trecut prin cap a fost acela că mai e cineva în casă pe care-l stingheresc ; caut s-o liniștesc, dar degeaba ; o întreb, nu-mi răspunde nimic ; dau s-o sărut, se ferește și, văzînd că mă încrunt, se supără și se ridică de lîngă mine: ne certăm și atunci îmi pune în vedere că, pe viitor, ori de cîte ori am să sun la ușă, pentru mine n-o să mai fie acasă.

— Bietul Joyeuse ! spuse regele, rizînd. Și ce-ai făcut atunci ?

— Pe crucea mea, sire, mi-am luat mantia și spada, l-am făcut o plecăciune de toată frumusețea și am ieșit fără să mai arunc o privire în urmă.

— Bravo, Joyeuse ! E o dovadă de curaj, într-adevăr! îl lăudă monarhul.

— Cu atît mai mult, sire, cu cît mi se părea c-o aud suspinînd, biata fată !

— Nu cumva te căiești acum de stoicismul tău ? întrebă Henric.

— Nicidecum, sire. Dacă m-aș căi, fie numai o clipă, m-aș duce valvîrtej înapoi, vă dați seama... totuși nimic nu-mi poate scoate din cap gîndul că biata femeie se desparte de mine în pofida dorințelor ei.

— Și cu toate astea, ai plecat ?

— Precum vedeți.

— Și n-ai să te mai întorci înapoi ?

— În vecii vecilor... Dacă aș avea burta domnului de Mayenne, mai zic, dar sînt zvelt și am tot dreptul să mă țin mîndru.

— Dragul meu — spuse Henric, de astă dată serios — pentru mîntuirea sufletului tău, despărțirea aceasta este cu drept cuvînt bine venită.

— Nu zic nu, sire, dar deocamdată o să mă plictisesc crîncen șapte zile pe săptămînă, neavînd nimic de făcut și neștiind cum să-mi omor timpul, drept care am început a scorni cele mai încîntătoare planuri de trîndăvie. Mai mare dragul, într-adevăr, să te plictisești !... Nu eram încă obișnuit cu lucrul acesta și găsesc că e foarte distins.

— Cred și eu că este distins — spuse regele — de vreme ce eu am răspîndit moda aceasta.

— Să vă spun planul pe care l-am urzit pe drum, sire, întorcîndu-mă din Piața Notre-Dame la Luvru. În fiecare zi am să vin la palat în litieră. Maiestatea voastră își va face rugăciunile, iar eu în vremea asta am să citesc cărți de alchimie sau, și mai bine, de marină, dat fiind că sînt de felul meu marinar. O să am o droaie de cățelușI pe care am să-i pun să se hîrjonească veșnic cu cățeluții maiestății voastre, sau, mai degrabă, niște pisoi, fiindcă sînt mai grațioși ; pe urmă vom mînca frișcă în timp ce domnul d'Épernon o să ne povestească verzi și uscate. Am de gînd să mă îngraș ; pe urmă, după ce iubita lui du Bouchage își va șterge lacrimile, înveselindu-se, vom căuta o femeie veselă pe care s-o facem să lăcrimeze, ca să mai schimbăm cîntecul ; și toate astea fără să mișcăm un deget, sire. Nimic nu poate fi mai plăcut decît să te lăfăiești într-un jilț, și încă și mai plăcut să stai culcat ! Oh ! ce perne moi, sire ! Se vede numaidecît că tapițerii maiestății voastre lucrează pentru un suveran care se plictisește.

— Rușine, Anne ! spuse regele.

— Rușine ? De ce ?

— Se poate ca un bărbat la vîrsta ta și de rangul tău să trîndăvească și să se îngrașe ?! Proastă idee, ce să zic !

— Nu găsesc, sire.

— Uite, m-am gîndit să-ți dau ceva de făcut.

— Cu dragă inimă, dacă-i un lucru plicticos.

Pentru a treia oară se auzi un mîrîit ; s-ar fi zis că javra de cățel rîdea de spusele lui Joyeuse.

— Ce cîine isteț ! spuse Henric. A și ghicit ce vreau să-ți propun.

— Și ce binevoiți a-mi da de făcut, sire ? Despre ce-i vorba ?

— Ai să-ți pui niște cizme.

Joyeuse se cutremură îngrozit :

— O, nu, să nu-mi cereți așa ceva, sire, este împotriva tuturor principiilor mele.

— Și ai să încaleci pe cal.

Joyeuse sări în sus :

— Pe cal ?! A, nu, de azi înainte nu mai umblu decît în litieră. Maiestatea voastră n-a auzit ce-am spus ?

— Ei, haide, Joyeuse, sfîrșește odată cu ghidușiile ! M-ai înțeles ? Ai să-ți pui cizmele în picioare și-ai să încaleci pe cal.

— Nu, sire — răspunse ducele, cît se poate de serios — e cu neputință.

— Și de ce ar fi cu neputință, mă rog ? întrebă Henric, mînios.

— Pentru că... pentru că... sînt amiral.

— Ei, și ?

— Și pentru că amiralii nu obișnuiesc să meargă călare.

— Ah, așa va să zică ! spuse regele.

Joyeuse se mulțumi să motăie din cap în chip de răspuns, ca un copil încăpățînat care nu vrea cu nici un chip să asculte, dar care în același timp se sfiește să nu răspundă de loc.

— Prea bine, atunci, domnule amiral, te scutesc să încaleci pe cal : ai dreptate, nu se cade ca un marinar să umble călare ; menirea unui marinar este să meargă pe apă, pe puntea unei corăbii sau a unei galere ; te vei îmbarca deci numaidecît și te vei duce la Rouen ; acolo vei

găsi nava-amiral a domnici tale, pe care vei avea grijă s-o echipezi și să te pregătești de plecare spre Anvers.

— Spre Anvers! exclamă Joyeuse, disperat de parcă i s-ar fi poruncit să plece la Canton sau la Valparaiso.

— Am spus — rosti regele cu un glas neînduplecat care statornicea fără nici o tăgadă drepturile sale de cîrmuitor și voința sa suverană. Am spus și nu mai vreau să repet.

Fără a da cel mai mic semn de împotrivire, Joyeuse își prinse mantia în copci, își agăță spada și își luă dintr-un jilț toca de catifea.

— Cîtă bătaie de cap pînă să-i faci pe oameni să te-asculte! bombăni Henric. Dacă se întîmplă cîteodată să uit că eu sînt stăpînul aici, măcar ceilalți s-ar cuveni să-și aducă aminte.

Joyeuse se înclină fără a scoate o vorbă și, cu fața împietrită, puse reglementar palma pe garda spadei.

— La ordin, sire! rosti el cu o voce atît de supusă, încît strășnicia monarhului se înmuie dintr-o dată ca un boț de ceară.

— Vei pleca la Rouen — îi puse el în vedere — unde doresc să te îmbarci de îndată, dacă nu cumva preferi să mergi pe uscat pînă la Bruxelles.

Henric aștepta un cuvînt din partea lui Joyeuse, care se mulțumi să salute milităreste.

— Preferi să călătorești pe uscat? stărui Henric.

— N-am nici o preferință atunci cînd trebuie să împlinesc o poruncă, sire — răspunse Joyeuse.

— Așa, bosumflă-te, îmbufnează-te, îndărătnicule! strigă Henric. Ah, regii sînt sortiți să n-aibă parte niciodată de prieteni!

— Cel ce poruncește nu se poate aștepta să afle în jurul său decît slujitori — răspunse solemn Joyeuse.

— Așadar, domnule — răspunse regele, jignit — veți pleca la Rouen, veți echipa galera domniei voastre, veți strînge trupele aflate în garnizoanele Caudebec, Harfleur și Dieppe, în locul cărora voi lua măsuri să se trimită alte oști; pe urmă veți îmbarca toți ostașii pe șase corăbii pe care le veți pune la dispoziția fratelui meu, care așteaptă ajutoarele făgăduite de mine.

— Ordin scris, sire, nu vă fie cu supărare ! spuse Joyeuse.

— De cînd, oare — răspunse monarhul — ați părăsit obiceiul de a lua singur măsuri în numele puterii pe care domnia voastră o are ca amiral ?

— N-am dreptul decît să mă supun și, pe cît pot, sire, caut să mă feresc de orice răspundere.

— Foarte bine, domnule duce, veți primi ordinul scris la palatul domniei voastre, chiar în momentul plecării.

— Și cînd va fi plecarea sire ?

— Peste un ceas.

Joyeuse se înclină ceremonios și porni spre ușă.

Inima regelui zvîcni să se spargă.

— Cum așa ?! se miră el. Nici măcar nu socotiți de cuviință să vă luați rămas bun ?! Dar știți că nu sînteți de loc politicos, domnule amiral. De altfel, toată lumea spune că domnii marinari suferă îndeobște de această meteahnă. Să sperăm că voi avea mai multă mulțumire din partea comandantului pedestrimii.

— Îmi cer iertare, sire — bolborosi Joyeuse — dar, din păcate, sînt un curtean tot atît de nepriceput pe cît sînt de puțin destoinic ca marinar, și maiestatea voastră are tot dreptul să regrete binele pe care mi l-a făcut.

Și ieși trîntind ușa cu atîta putere, încît draperia se înfoie, împinsă de aerul ce răbufnise în cameră.

— Așa mă iubește, va să zică, cel pe care i-am răsfățat ! se tîngui regele. Ah, Joyeuse ! Unde ți-e recunoștința, Joyeuse ?!

— Nu cumva ai de gînd să-l chemi înapoi ? spuse Chicot, apropiindu-se de pat. Ba nu, zău ! Fiindcă s-a întîmplat să ai și tu o dată în viață un dram de voință, acum te căiești !

— Ia te uită, știi că ești nostim ! răspunse regele. Dar ce-ți închipui, că-i chiar atît de plăcut să cutreieri mările în toiul lunii octombrie, cu vîntul și ploaia în față ? Aș vrea să te văd în locul lui, egoistule !

— Voia dumitale, mărite crai, voia dumitale !

— Te vezi umblînd prin coclauri, peste munți și văi ?

— Peste munți și văi ! În clipa de față, dorința mea cea mai fierbinte este să călătoresc.

— Înseamnă că, dacă te-aș trimite undeva, așa cum l-am trimis adineauri pe Joyeuse, ai primi ?

— Nu numai că aș primi, dar ți-aș cere stăruitor, te-aș ruga în genunchi.

— Să-ți încredințez o solie ?

— Da, să-mi încredințezi o solie.

— Ai fi în stare să te duci în Navara ?

— M-aș duce și unde a înțărcat dracu copiii, măria ta.

— Nu cumva te ții de pozne, măscăriciule ?

— Sire, n-am fost prea vesel de felul meu cît am trăit, și pot să vă jur că, de cînd am răposat, sînt și mai trist.

— Mai adineauri însă nu voiai în ruptul capului să părăsești Parisul !

— Milostive stăpîne, am greșit, zău, am greșit amarnic și-mi pare rău acum.

— Așadar, ți-a venit chef tam-nisam să-ți iei tălpășița ?

— Numaidecît, preaslăvite domn, chiar acum, pe loc, prealuminate monarh !

— Nu mai înțeleg nimic ! și Henric dădu din umeri.

— N-ai auzit doar ce-a spus marele amiral al Franței?

— Cînd anume ?

— Atunci cînd ți-a mărturisit c-a rupt-o cu ibovnica domnului de Mayenne.

— Ba da. Ei, și ?

— Dacă femeia asta, îndrăgostită de un băiat încîntător cum e Joyeuse, căci, orice s-ar spune, ducele are pe vino-ncoace...

— Fără îndoială.

— Dacă femeia asta, zic, îi dă papucii, suspinînd cu alean, înseamnă că are o pricină.

— De bună seamă, altminteri nu i-ar fi dat papucii.

— Ei bine, știi care-i pricina ?

— Nu.

— Nici n-o bănuiești ?

— Nu.

— Pricina este că domnul Mayenne e pe cale să se întoarcă.

— Ce vorbești ! se miră regele.

— Ai înțeles, în sfîrșit. Felicitările mele !

— Da, înțeleg... și totuși...

— Totuși ?

— Nu găsesc c-ar fi un motiv destul de puternic.

— Poate cunoști cumva tu altele, Henric ; nu mi-aș putea dori decît să le găsesc, la rîndul meu, pe deplin întemeiate. Zi !

— Pentru ce femeia asta, în loc să-i dea răvaș de drum lui Joyeuse, nu s-ar despărți mai degrabă de Mayenne ? Nu crezi oare că Joyeuse ar căuta numaidecît să-și arate recunoștința, poftindu-l pe domnul de Mayenne în Pré-aux-Clercs pentru a-i găuri burdihanul ? Fiindcă, precum știi, tînărul nostru are o spadă năprasnică.

— Prea bine, dar dacă Joyeuse are o spadă năprasnică, domnul de Mayenne, în schimb, are un pumnal viclean. Amintește-ți de Saint-Mégrin.

Henric oftă din adînc, ridicînd ochii la cer.

— O femeie cu adevărat îndrăgostită nu se îndură să pună în joc viața iubitului ei : preferă să-l părăsească pentru a cîștiga timp ; preferă, mai cu seamă, să nu-și pună ea însăși viața în joc. Toți ăștia din familia ducilor de Guise, mînca-i-ar tata, sînt oameni ai dracului de crînceni.

— Ah ! Se poate să ai dreptate.

— Îmi pare bine.

— Acum îmi vine și mie să cred că Mayenne se gîndește să se întoarcă. Bine, dar tu, Chicot, tu nu ești nici o muiere fricoasă, nici o femeie îndrăgostită ?

— Eu, Henric, sînt un bărbat prevăzător, un bărbat care mai are încă o răfuială cu domnul de Mayenne, o partidă pe care n-a apucat încă s-o sfîrșească : dacă dă peste mine, poate că-i vine chef s-o ia de la capăt ; domnul de Mayenne este un jucător atît de strașnic, drăguțul de el, că ți se zbîrlește părul în cap !

— Ei, și ?

— O să joace cu atîta dibăcie, c-o să mă pomenesc la un moment dat cu un cuțit în spate.

— Las' că-l cunosc eu pe Chicot și știu că obișnuiește să-și plătească întotdeauna datoriile.

— Ai dreptate, i-aș plăti cu vîrf și îndesat pînă ar da ortul popii.

— Cu atît mai bine ! Înseamnă că partida s-a încheiat în cazul acesta.

— Pe naiba ! Cu atît mai rău, dimpotrivă, cu atît mai rău ! Familia o să urle ca din gură de șarpe, toată Liga o să-ți cadă pe cap și, într-o bună zi, parcă văd c-ai să-mi spui : „Chicot, puiule, să nu te superi pe mine, dar n-am ce face, trebuie să te trag pe roată".

— Am să spun cu așa ceva ?

— Nu numai c-ai s-o spui, dar, din păcate, ai s-o și faci. Prefer deci ca lucrurile să ia o altă întorsătură, mă-nțelegi ? Așa cum sînt acum, mă simt foarte bine și poftesc să rămîn și mai departe tot așa. Vezi tu, asemenea progresii aritmetice mi se par destul de primejdioase cînd e vorba de răzbunare ; drept care am să plec în Navara, dacă vrei într-adevăr să mă trimiți acolo.

— Sigur că vreau.

— Aștept porunca, milostive crai.

Și încremenind locului în poziția pe care o luase mai înainte Joyeuse, Chicot rămase în așteptare.

— Bine, dar nu știi încă — spuse regele — dacă solia pe care vreau să ți-o încredințez o să-ți placă.

— De vreme ce am cerut-o...

— Fiindcă, vezi tu, Chicot — îi desluși suveranul — am de gînd să bag un pic de zîzanie între Margot și soțul ei.

— Învrăjbește pentru a stăpîni — rosti Chicot — era abecedarul politicii încă de acum o sută de ani.

— Așadar, nu ți-e silă de treaba asta ?

— Păi ce-i treaba mea ? răspunse Chicot. Faci cum vrei, luminăția ta. Eu nu sînt decît un simplu ambasador și nimic mai mult ; nu ești dator să-i dai nici o socoteală și, atîta timp cît nimeni nu se poate atinge de un fir de păr din capul meu... fiindcă, îți dai seama, desigur, că țin neapărat la lucrul acesta.

— Dar bine — spuse Henric — trebuie totuși să știi ce să-i spui cumnatului meu.

— Cum adică, trebuie să-i spun ceva ? Nu, nu, în veci veecilor nu.

— Și de ce nu ?

— Mă duc oriunde poftești, dar nu scot o vorbă din gură. Cunoști doar zicala : nu te juca cu focul...

— Atunci înseamnă că nu vrei !

— Nu vreau să scot un cuvînt, în schimb pot foarte bine să duc o scrisoare. Un purtător de cuvînt este, în orice caz, mai mult sau mai puțin răspunzător de vorbele pe care le rostește, pe cînd aducătorul unei scrisori nu are de pătimit decît doar indirect.

— Bine, dacă-i așa, am să-ți dau atunci o scrisoare : este un lucru care se împacă, de altfel, cu vederile mele politice.

— Ca să vezi cum s-a potrivit ! Dă-mi !

— Cum ai spus ?

— Am spus „Dă-mi".

Și zicînd aceasta, Chicot întinse mîna.

— Ah ! Nu cumva îți închipui că o scrisoare ca asta poate fi scrisă cît ai bate din palme ; trebuie gîndită pe îndelete, ticluită, cumpănită.

— Bine, atunci te las s-o gîndești, s-o ticluești, s-o cumpănești. Am să trec dis-de-dimineață sau am să trimit pe cineva s-o ia.

— De ce nu rămîi să dormi aici ?

— Aici ?

— Da, în jilțul tău.

— Pe naiba ! S-a mîntuit, în vecii veciilor n-am să mă mai culc în palatul Luvru. Cine a mai pomenit asemenea bazaconie : un strigoi dormind într-un jilț !

— Oricum — stărui regele — trebuie totuși să știi ce anume am pus la cale în privința surorii mele Margot și soțului ei. Doar ești gascon ; scrisoarea trimisă de mine o să facă vîlvă la curtea Navarei ; au să te descoasă și, prin urmare, trebuie să fii în stare să le răspunzi. Ce dracu ! Se cheamă că vii în numele meu și n-aș vrea să te ia lumea drept un zevzec.

— Of, Doamne ! spuse Chicot, dînd din umeri. Zău, tare mai ești greu de cap, măria ta ! Doar nu-ți vei fi închipuit c-am să bat două sute cincizeci de leghe ca să duc o scrisoare, fără să știu ce stă scris înăuntru ! Fii pe pace : la primul colț de stradă sau la umbra primului copac sub care am să poposesc, o să am eu grijă să deschid scrisoarea. Să fiu al dracului dacă n-o fac ! Cum așa ? De zece ani îți trimiți ambasadorii în cele patru părți ale lumii și n-ai avut vreme să-i cunoști ? Și acum, hai, odih-

neşte-ţi trupul şi sufletul în bună pace, că eu mă întorc în sihăstria mea.

— Şi unde zici că se află sihăstria ta ?

— În cimitirul Inocenţilor, prea luminate stăpîne.

Henric se uită la Chicot cu aceeaşi nedumerire pe care, de două ceasuri de cînd îl văzuse răsărind în faţa lui, nu reuşise încă s-o alunge din privirile sale.

— Nu te-ai aşteptat la asta, aşa e ? spuse Chicot, luîndu-şi pălăria şi pelerina. Ca să vezi se înseamnă să ai legături cu oamenii călătoriţi pe lumea cealaltă ! Ne-am înţeles deci : pe mîine, fie că vin eu, fie că vine o ştafetă de-a mea.

— Cum vrei, numai că ştafeta trimisă de tine trebuie să fie înarmată cu o parolă, ca să se ştie că vine din partea ta şi ca să găsească porţile deschise.

— Foarte bine ! Dac-am să fiu eu, se înţelege de la sine că vin din partea mea, iar dac-o să fie omul meu, atunci o să vină din partea *strigoiului*.

Şi cu aceste cuvinte, ieşi din încăpere aproape pe nesimţite, în aşa fel încît, superstiţios cum era din fire, Henric rămase în cumpănă, neştiind prea bine dacă fusese într-adevăr un om în carne şi oase sau doar o nălucire cel ce se strecurase pe uşă, fără a o face să scîrţîie şi fără să clintească nici cel mai mic fald al draperiei.

XVI

ÎN CE FEL ŞI DIN CE PRICINĂ RĂPOSASE CHICOT

Chicot în carne şi oase — să ne ierte deci cititorii noştri dacă din întîmplare ar fi amatori de întîmplări miraculoase şi dacă-şi vor fi închipuit la un moment dat că ne-am luat îngăduinţa să introducem un strigoi printre eroii istorisirii noastre — Chicot ieşi deci din palat, după ce-i spusese monarhului, în zeflemea, potrivit obiceiului său, toate adevărurile pe care ţinea să i le împărtăşească.

Iată ce se întîmplase :

După moartea prietenilor apropiați ai monarhului, moarte pricinuită de zîzaniile și de uneltirile urzite de către ducii de Guise, Chicot căzuse pe gînduri.

Viteaz, precum îl știm, și nepăsător, prețuia totuși nespus de mult viața, care, pentru el, ca de altminteri pentru toți oamenii de elită, era un veșnic prilej de desfătare.

La drept vorbind, singurii inși în stare să se plictisească pe lumea aceasta și care se călătoresc în lumea de apoi cu speranța că vor avea parte de mai multe distracții sînt zevzecii.

Ca urmare a plăcerilor pe care, așa cum am arătat, i le prilejuia viața, Chicot ajunse să se teamă de răzbunarea domnului de Mayenne, cu atît mai mult cu cît ocrotirea regelui nu se dovedea a-i fi de vreun ajutor ; și își spunea, cu acea filozofie practică atît de caracteristică pentru gîndirea sa, că un lucru odată făcut este bun făcut și nimic nu-l mai poate desface pe lumea aceasta ; și că, prin urmare, toate halebardele și toate tribunalele regelui Franței n-ar fi fost în măsură să cîrpească, chiar dacă nu s-ar fi băgat de seamă, o tăietură pe care pumnalul domnului de Mayenne ar fi făcut-o la vesta cu mîneci bufante a lui Chicot.

Se hotărîse deci să aleagă altă cale, dat fiind că rolul de măscărici, pe care cu dragă inimă l-ar fi schimbat oricînd cu un rol serios, începuse să-l obosească, la fel ca și răsfățurile regale care, la vremea aceea, erau sortite să-l ducă, fără doar și poate, la pierzare.

Pentru început se gîndise, așadar, să aștearnă o distanță cît mai mare cu putință între spada domnului de Mayenne și pielea lui Chicot.

În consecință, se grăbise să plece la Beaune, cu întreitul scop de a părăsi Parisul, de a-l îmbrățișa pe amicul său Gorenflot și de a-și stropi măseaua cu vestitul vinat din 1 550, cu atîta osîrdie lăudat în faimoasa scrisoare cu care se încheie povestirea noastră *Doamna de Monsoreau*

Trebuie să spunem că această mîngîiere avu darul să-i priască — după două luni, Chicot își dădu seama că se îngrășa văzînd cu ochii și că lucrul acesta îl slujea de minune, ajutîndu-l să-și schimbe înfățișarea ; dar în ace-

lași timp observă că, pe măsură ce se îngrășa, începea să semene cu Gorenflot, mai mult chiar decît îi ședea bine unui om de spirit.

Spiritul se dovedi pînă la urmă mai puternic decît materia. După ce deșertă cîteva sute de sticle din vestitul vinaț de la 1550 și după ce citi și răsciti cele douăzeci și două de volume din care era alcătuită mica bibliotecă a stăreției și în care egumenul descoperise această axiomă latinească : *Bonum vinum laetificat cor hominis* [1], Chicot simți, așadar, o mare greutate la stomac și un gol imens în creier.

„Aș putea foarte bine să mă călugăresc — se gîndi el — numai că la mînăstirea lui Gorenflot prea ar fi toate după pofta inimii mele, în timp ce într-o altă mînăstire n-ar fi îndeajuns ; firește, rasa călugărească mi-ar oferi cea mai iscusită deghizare, ce m-ar feri pururea de privirile domnului de Mayenne ; ei, fir-ar dracu al dracului, trebuie să mai existe și alte mijloace decît tertipuri vulgare : să căutăm. Am citit undeva, într-o carte, care, ce-i drept, nu se află în biblioteca lui Gorenflot : *Quaere et invenies* [2]."

Chicot se apucă deci să caute și iată ce găsi.

Pentru vremea aceea, era un lucru încă inedit.

I se destăinui lui Gorenflot, rugîndu-l să-i scrie regelui ceea ce-i va dicta el.

Gorenflot se înduplecă anevoie, ce-i drept, dar se înduplecă totuși în cele din urmă și-i scrise monarhului că Chicot se retrăsese la stăreție, că amărăciunea pricinuită de faptul că se văzuse nevoit să se despartă de stăpînul său, atunci cînd acesta se împăcase cu domnul de Mayenne, îi vătămase sănătatea, dar că, oricît încercase să se împotrivească, alungîndu-și gîndurile negre, durerea fusese mai tare decît voința lui, curmîndu-i zilele.

La rîndul său, Chicot îi scrisese și el o epistolă regelui.

Epistola, datată din 1580, era alcătuită din cinci paragrafe.

---

[1] Vinul bun înveselește inima omului (în limba latină în text).

[2] Caută și născocește (în limba latină în text).

Fiecare din aceste paragrafe părea să fi fost aşternut pe hîrtie la intervale de cîte o zi, pe măsură ce boala înainta.

Primul era scris şi semnat de o mînă încă sigură pe mişcările sale.

Scrisul celui de-al doilea era şovăielnic, iar iscălitura, deşi destul de citeaţă încă, era tremurată.

La sfîrşitul celui de-al treilea nu apucase să semneze decît *Chic*...

Ch... la sfîrşitul celui de-al patrulea.

În fine, cel de-al cincilea se încheia cu un *C*... lîngă care se întindea o pată de cerneală.

Pata aceea lăsată de mîna unui muribund copleşise de durere inima monarhului.

Aşa se explică de ce se arătase atît de convins că Chicot nu putea fi decît o nălucire sau un strigoi.

Am fi dorit să putem transcrie în întregime scrisoarea lui Chicot, dar cum Chicot era, ca să folosim un termen din zilele noastre, un om foarte excentric, şi cum stilul este oglinda omului, se cuvine să spunem că stilul său epistolar, îndeosebi, era atît de excentric, încît nu ne încumetăm să reproducem această misivă, oricît de puternic ar fi efectul pe care-l putem sconta. O veţi putea citi însă în memoriile lui L'Étoile. Este datată din 1580, aşa cum am arătat, „anul marilor încornoraţi", ca să folosim cuvintele lui Chicot.

În josul paginii erau cîteva rînduri pe care Gorenflot le adăugase pentru „a bate fierul cît e cald", mărturisindu-i regelui că, de cînd prietenul său se stinsese din viaţă, începuse a urî stăreţia din Beaune şi c-ar fi vrut mai degrabă să vină la Paris.

Mai cu seamă acest post-scriptum îi dăduse multă bătaie de cap lui Chicot, care, cu chiu cu vai, reuşise în cele din urmă să-l smulgă din vîrful degetelor lui Gorenflot.

Spre deosebire de el, Gorenflot se simţea minunat de bine la Beaune, întocmai ca şi Panurge.

Egumenul îi argumenta lui Chicot cu o voce tînguitoare că, de obicei, vinurile sînt cu prisosinţă botezate cînd nu le iei de la obîrşia lor ca să le poţi alege pe sprînceană.

Chicot însă căută să-l împace, făgăduind cucernicului stareț că va veni el însuși în fiecare an pentru a-i face rost de o provizie îndestulătoare de vinuri de Bourgogne, de Volnay și de Chambertin, și cum în această privință, ca în atîtea altele încă, Gorenflot recunoștea priceperea deosebită a lui Chicot, se lăsă în cele din urmă înduplecat de stăruințele prietenului său.

La rîndul său, răspunzînd la scrisoarea trimisă de Gorenflot și la cuvintele de rămas bun pe care i le adresase Chicot în pragul morții, regele scrisese cu propria lui mînă :

Preasfinția ta veți avea grijă a hărăzi o creștinească și poetică îngropăciune sărmanului Chicot, pe care îl regret din toată inima, căci era nu numai un prieten credincios, dar și un vrednic gentilom, cu toate că n-a reușit niciodată să descurce spița neamului său decît pînă la străbunici.

Îl veți împodobi cu flori și-i veți căuta un loc de veșnică odihnă în bătaia soarelui, pe care-l iubea cu atîta rîvnă, fiind de felul său din partea de miazăzi a Franței. Cît privește pe domnia voastră, a cărui mîhnire înțeleg a o cinsti precum se cuvine, cu atît mai mult cu cît și eu o împărtășesc, veți părăsi, potrivit dorinței pe care mi-ați mărturisit-o, stăreția domniei voastre din Beaune. Am prea mare trebuință de oameni credincioși și de slujitori de ispravă pentru a vă îngădui să rămîneți departe de mine. Drept care vă numesc superior la mînăstirea iacobinilor, lăcașul domniei voastre aflîndu-se în apropiere de poarta Saint-Antoine, cartier pe care răposatul nostru prieten îl îndrăgea cu osebire.

Preaîndatoratul sfinției voastre, Henric, care dorește să nu-l uitați în cucernicele voastre rugăciuni.

Vă puteți închipui ce ochi mari făcu egumenul în fața acestei scrisori scrise în întregime de mîna unui monarh, cît de tare se minună de geniala iscusință a lui Chicot și cît de grabnic se pregăti să-și ia zborul spre onorurile ce-l așteptau. Căci, dacă vă mai amintiți, rîvna măririlor făcuse încă mai de mult să încolțească îndărătnicii săi lăstari în inima lui Gorenflot, al cărui prenume, de altfel,

era *Modeste*, și care, de cînd fusese numit superior la Beaune, se chema dom Modeste Gorenflot.

Totul se petrecuse după dorința suveranului, ca de altminteri și după dorința lui Chicot.

Un mănunchi de scaieți menit a înfățișa, fizic și alegoric totodată, rămășițele pămîntești ale lui Chicot, fusese înmormîntat la soare, printre flori, sub un butuc de viță de toată frumusețea ; pe urmă, după ce trecuse pe lumea cealaltă și fusese îngropat în chip simbolic, Chicot îl ajutase pe Gorenflot să-și strîngă calabalîcul și să se mute.

Dom Modeste fusese înscăunat cu mare fală la mînăstirea iacobinilor.

Chicot așteptase apoi să coboare noaptea pentru a intra pe furiș în Paris.

Cumpărase în preajma porții Bussy o căsuță cu trei sute de scuzi, și cînd îi venea chef să-l vadă pe Gorenflot, avea la îndemînă trei drumuri între care putea să aleagă : unul mai scurt, care trecea prin oraș, un altul pe malul apei și, în sfîrșit, cel de-al treilea, care era și cel mai sigur, pe sub zidurile Parisului.

Chicot, care avea o fire visătoare, îl alegea de obicei pe cel de pe malul Senei ; și cum pe atunci fluviul nu ajunsese încă să fie forecat între pereți de piatră, undele, precum spune poetul, lingeau țărmurile-i largi, de-a lungul cărora, în nopțile senine cu lună plină, locuitorii cetății aveau deseori prilejul să vadă profilîndu-se umbra șuie a lui Chicot.

După ce se statornici la el acasă și-și schimbă numele, Chicot, se îngriji să-și schimbe și înfățișarea : se numea, așadar, Robert Briquet, după cum știm, și se obișnuise să umble puțin cocîrjat ; pe urmă, din pricina frămîntărilor și necazurilor ce se ținuseră lanț vreo cinci-șase ani, începuse să plește, așa că părul său creț și negru de odinioară se retrăsese încetul cu încetul, întocmai ca marea în timpul refluxului, de pe frunte spre ceafă.

Pe de altă parte, așa cum am spus, Chicot se îndeletnicise îndeaproape cu arta îndrăgită cu atîta rîvnă de mimii din vechime, artă ce tinde să modifice, cu ajutorul unor grimase savant ticluite, mișcările firești ale mușchilor feței și jocul obișnuit al fizionomiei.

Datorită acestei sîrguincioase ucenicii, privit la lumina zilei, Chicot reușea să fie, atunci cînd își dădea osteneala, un Robert Briquet sadea, adică un om a cărui gură era lăbărțată pînă la urechi, a cărui bărbie se încîrliga cu nasul și ai cărui ochi priveau atît de cruciș, că ți se făcea părul măciucă ; toate astea fără nici un fel de schimonoseli, spre încîntarea celor ce gustau asemenea prefaceri, căci din prelungă, colțuroasă și vicleană, figura lui devenise lătăreață, rîzătoare, nătîngă și smerită. În schimb. Chicot nu avusese cum să scurteze brațele sale lungi cît o zi de post și picioarele lui de-o poștă ; dar cum era grozav de iscusit, își încovoiase spinarea, așa cum am arătat, încît brațele sale păreau acum tot atît de lungi ca și picioarele.

Îndeletnicindu-se cu aceste exerciții fizionomice, Chicot avu grijă totuși să nu aibă legături cu nimeni.

Într-adevăr, oricît de mlădii ar fi fost mădularele lui, nu putea totuși să rămînă o veșnicie în această poziție.

Cum și-ar fi îngăduit, bunăoară, să umble cocîrjat la amiază, cînd fusese drept ca bradul la orele zece, și ce motiv ar fi putut scorni spre a se justifica în ochii unui prieten care l-ar fi văzut schimbîndu-și într-o clipă înfățișarea dacă, plimbîndu-se cu el, ar fi întîlnit întîmplător o mutră suspectă ?

Robert Briquet se hotărî deci să ducă o viață singuratică, viață care, de altfel, era pe placul său, singura lui distracție fiind să se abată uneori pe la Gorenflot pentru a deșerta pînă la ultima cupă faimosul vinaț din 1550 pe care cuviosul egumen se ferise, bineînțeles, să-l lase de izbeliște în beciurile mînăstirii din Beaune.

Din păcate însă, sufletele de rînd sînt supuse prefacerilor la fel ca și sufletele alese : de la o vreme, Gorenflot se schimbă și el, dar nu ca înfățișare. Cel ce ținuse cîndva în mîini soarta sa se afla acum în puterea și la cheremul său. Faptul că Chicot venea să cineze la stăreție i se păru un fel de servitute din partea lui Chicot și, din momentul acela, Gorenflot ajunse să aibă o părere mult prea bună despre sine și nu îndeajuns de bună despre Chicot.

Văzînd schimbarea petrecută cu prietenul său, Chicot nu se simți cîtuși de puțin jignit : cele pe care le întîmpinase în preajma regelui Henric îl călise ră îndeajuns pentru a-și însuși această filozofie. Se străduí doar să fie mai cumpătat ca înainte și atîta tot. În loc să se ducă din două în două zile la stăreție, se învrednici să meargă doar o dată pe săptămînă, apoi din două în două săptămîni și, în sfîrșit, numai o singură dată pe lună.

Gorenflot era însă atît de plin de sine, încît nici măcar nu băgă de seamă.

Chicot era prea filozof ca să mai poată fi susceptibil ; se mulțumi deci să rîdă pe sub mustață de nerecunoștința lui Gorenflot și să-și scarpine nasul și bărbia, după bunul său obicei.

„Apa și timpul — își spuse el — sînt cele mai puternice maiuri pe care le cunosc : unul sfărîmă stîncile, iar celălalt amorul-propriu. Să avem răbdare."

Și își struni răbdarea, așteptînd.

Era tocmai în așteptare cînd se întîmplau evenimentele istorisite mai înainte și în țesătura cărora i se păru a întrevedea unele elemente nepreväzute ce prevestesc de obicei marile cataclisme politice.

Așadar, Chicot, simțind că monarhul său, la care ținea la fel de mult ca și pînă atunci, deși plecat din lumea celor vii, era pîndit, în vîrtejul evenimentelor ce urmau să se petreacă, de anumite primejdii aidoma celor de care îl ferise odinioară, se gîndise să i se arate în chip de strigoi și. ca atare, să-i prorocească viitorul.

Am văzut însă că vestea apropiatei sosiri a domnului de Mayenne, veste cuprinsă ca într-un răvaș în istorisirea lui Joyeuse și pe care Chicot, cu istețimea lui de maimuță, o scoase în vileag, îl convinsese pe Chicot să treacă din ipostaza de strigoi în cea de ființă însuflețită și să schimbe rolul de profet cu cel de ambasador.

Și acum cînd, ceea ce putea să pară neguros în povestirea noastră a fost pe deplin limpezit, cu îngăduința cititorilor vom căuta să-l întîlnim din nou pe Chicot la ieșirea lui din palat și să-l însoțim pînă la el acasă, în Piața Bussy.

XVII

SERENADA

De la palatul Luvru și pînă la locuința lui, Chicot nu avea un drum prea lung de făcut.

Coborî deci pe țărm și porni să străbată Sena în curmeziș cu o luntre mică pe care o conducea singur și cu care venise de pe malul celălalt, de la poalele turnului Nesle, lăsînd-o apoi pironită de cheiul pustiu al palatului.

„Ce curios — își spunea el în timp ce vîslea privind ferestrele palatului, dintre care una singură, cea de la iatacul regelui, rămăsese luminată, deși era o oră tîrzie din noapte — ce curios cînd te gîndești că, după atîția ani, Henric a rămas tot așa cum îl știam ; alții au crescut în vremea asta, alții s-au prăbușit, iar alții au murit, pe cînd el este aidoma cum a fost, doar cu cîteva cute mai mult pe obraz și în inimă, atîta tot ; pururi aceeași ființă slabă de înger și deosebită de restul oamenilor, bizară și plină de poezie totodată ; pururi același suflet egoist, obișnuit să ceară întotdeauna mai mult decît i se poate da : prietenie celor indiferenți, dragoste celor ce-i sînt prieteni, credință celor ce-l iubesc, și cu toate astea nespus de trist, biet rege, nefericit monarh mai trist decît oricare alt om de pe cuprinsurile ocîrmuite de el. Într-adevăr, sînt singurul, cred, care a cercetat mai adînc amestecul acesta atît de ciudat de dezmăț și de căință, de nelegiuire și de superstiție, tot așa cum sînt singurul care cunoaște pe de rost Luvrul, prin galeriile căruia atîția favoriți s-au perindat în drum spre mormînt, spre surghiun sau spre deplina uitare ; după cum tot eu sînt singurul care știe să umble și să se joace fără a întîmpina nici o primejdie cu această coroană ce arde ca jeraticul gîndurile atîtor oameni, pentru ca în cele din urmă să le ardă și degetele."

Chicot scoase un oftat mai mult filozofic decît trist și porni să tragă mai vîrtos la lopeți.

„Ia te uită — își aminti el deodată — regele n-a pomenit nimic despre bani cînd mi-a vorbit de plecare : trebuie să mă simt măgulit că-mi arată atîta încredere ; asta dovedește c-am rămas prieteni."

Și Chicot începu să rîdă pe tăcute, așa cum rîdea el îndeobște ; apoi, încordîndu-se pentru ultima oară asupra vîslelor, împinse luntrea spre țărmul acoperit cu nisip fin și o trase pe uscat.

Pe urmă, după ce legă botul luntrei de un țăruș cu un nod pe care numai el știa să-l facă și care, în acele vremuri nevinovate — bineînțeles, în comparație cu cele de azi — era o chezășie destul de temeinică, se îndreptă spre locuința lui, care se afla, precum am spus, doar la vreo două bătăi de muschetă de malul apei.

În clipa cînd apucă pe strada Augustinilor însă. fu nespus de uimit și, mai cu seamă, intrigat auzind un zvon de instrumente muzicale și o unduire de glasuri ce împînzeau cu sunete armonioase întreg cartierul, atît de pașnic de obicei la ora aceea tîrzie.

„Se vede că-i vreo nuntă prin partea locului — se gîndi el în primul moment. Ei, fir-ar să fie, cînd ziceam c-o să apuc și eu să dorm barem cinci ceasuri, vrînd-nevrînd trebuie să stau cu ochii deschiși, deși numai de nuntă nu-mi arde."

Apropiindu-se de locuința lui, văzu pîlpîind o lumină puternică în geamurile puținelor case risipite ici-colo de-a lungul străzii ; lumina aceea învolburată era răspîndită de vreo douăsprezece torțe purtate de tot atîția paji sau feciori de casă, în timp ce un grup de douăzeci și patru de muzicanți dirijați de un italian năbădăios cîntau de mama focului din viole, psalterioane, sistre, rebecuri, lăute, surle și tobe.

Armata aceasta de scandalagii era rînduită cu tot șartul în fața unei case pe care Chicot o recunoscu, spre marea lui nedumerire, ca fiind chiar locuința sa.

Generalul invizibil care conducea această manevră îi așezase pe muzicanți și pe paji cu fața către casa lui Robert Briquet și cu ochii ațintiți asupra ferestrelor lui, în așa fel încît toți cei ce se aflau acolo păreau că nu sînt însuflețiți, nu respiră, nu trăiesc decît pentru această contemplare.

Chicot rămase locului un moment, privind, împietrit de uimire, toată acea desfășurare și ascultînd harababura ce se iscase.

Pe urmă, plesnindu-se peste coapse cu mîinile-i ciolănoase, își spuse : „Nu se poate, trebuie să fie o încurcătură la mijloc ; nu-mi vine să cred că oamenii ăștia fac atîta tevatură numai și numai de dragul meu".

Mai făcu deci cîțiva pași și se amestecă în droaia de curioși ce se strînseseră la fața locului, ademeniți de îmbierile serenadei, și, uitîndu-se cu luare-aminte jur împrejur, se încredință că lumina torțelor se răsfrîngea numai supra casei sale, după cum tot freamătul acela armonios se revărsa asupra ei ; din cîtă lume se afla acolo, nimeni nu părea să se sinchisească nici de casa de peste drum, nici de locuințele învecinate.

„Într-adevăr — se dumeri Chicot — acum îmi dau seama că-i pentru mine : te pomenești că-i voi fi căzut cu tronc mai știu cu cărei prințese !"

Totuși această ipoteză, oricît l-ar fi măgulit, nu i se păru destul de convingătoare lui Chicot.

Se întoarse către casa ce se afla în fața locuinței sale.

Numai două dintre ferestrele ei erau neoblonite, amîndouă la etajul al doilea, și scăpărau cînd și cînd fulgerate de lumina torțelor ; atîta bucurie mai avea și ea, biata clădire, lipsită, cum părea să fie, de vedere și văduvită de orice chip omenesc.

„Se vede că ăștia dinăuntru dorm buștean — spuse Chicot — bată-i să-i bată ! O dăndănaie ca asta ar scula și morții în picioare !"

În timp ce Chicot își punea fel și fel de întrebări la care tot el răspundea, orchestra își continua concertul ca și cum ar fi cîntat în fața unei adunări de regi și de împărați.

— Dacă nu te superi, prietene — îl iscodi Chicot pe unul dintre făclieri — n-ai putea să-mi spui dumneata, rogu-te, pentru cine cîntă muzica asta ?

— Pentru cetățeanul care stă aici — răspunse feciorul arătînd spre casa lui Robert Briquet.

„Pentru mine — se gîndi Chicot — va să zică tot pentru mine !"

Chicot își făcu loc prin mulțime, crezînd că va putea citi dezlegarea acestei enigme pe mînecile sau pe pieptul pajilor, dar orice blazon fusese cu îngrijire ascuns sub un fel de pelerină cenușie ca zidurile.

— Al cui ești, prietene ? întrebă Chicot pe un tobosar care-și sufla în degete ca să și le dezmorțească, neavînd nimic de făcut în momentul acela.

— Al cetățeanului care stă aici — îi răspunse muzicantul, arătînd cu bagheta spre locuința lui Robert Briquet.

„Măi să fie ! se gîndi Chicot. Așadar, nu numai e-au venit aici pentru mine, dar sînt chiar ai mei. Din ce în ce mai bine ! În sfîrșit, vom vedea ce-o mai fi."

Și așternîndu-și pe față cea mai migăloasă schimonositură pe care fu în stare s-o ticluiască, începu să dea din coate, înghiontind în dreapta și-n stînga paji, lachei și muzicanți pentru a-și croi drum spre ușa de la intrare, străduință pe care cu chiu cu vai izbuti s-o ducă la bun sfîrșit, iar cînd ajunse acolo, scăldat în lumină și înconjurat de făclieri, scotoci în buzunar, scoase cheia, descuie ușa și, după ce intră înăuntru, o închise la loc și împinse zăvoarele.

Pe urmă, urcîndu-se sus, la etaj, scoase în balcon un jilț de piele pe care se așeză la largul său, cu bărbia sprijinită de balustradă și, fără a se sinchisi cîtuși de puțin de rîsetele cu care fusese întîmpinată ivirea lui, glăsui :

— Domnilor, sînteți siguri că nu v-ați înșelat și că trilurile, cadențele și ruladele domniilor voastre îmi sînt într-adevăr hărăzite mie ?

— Sînteți jupîn Robert Briquet ? întrebă conducătorul orchestrei.

— În carne și oase.

— Înseamnă deci că sîntem la porunca domniei voastre, domnule — răspunse italianul, făcînd cu bagheta un semn ce dezlănțui o nouă învolburare melodioasă.

„Zău dacă mai înțeleg ceva !" se minună în sinea lui Chicot, plimbîndu-și privirile iscoditoare peste capetele mulțimii și peste casele din vecinătate.

Toată suflarea din împrejurimi ieșise la ferestre sau în pragul caselor ori se amestecase cu grupurile de cascagură ce zăboveau în fața ușii sale.

Jupîn Fournichon, nevastă-sa, împreună cu tot alaiul celor Patruzeci și Cinci, femei copii și lachei, ticseau toate ferestrele hanului *La Spada Mîndrului Cavaler*.

Numai clădirea de peste drum era întunecată și mută ca un mormînt.

Chicot scotocea peste tot cu privirile căutînd dezlegarea acestei încîlcite cimilituri, cînd i se păru deodată că întrezărește sub streașina de la intrare, printre rosturile pardoselii balconului, la cîteva palme sub tălpile sale, un bărbat înfășurat într-o mantie de culoare închisă, cu o pălărie neagră cu pană roșie pe cap și o spadă lungă la șold, bărbat care, socotind că nu-l poate vedea nimeni, sorbea din ochi casa de peste drum, casa aceea pustie și tăcută în care nu se simțea nici un fior de viață.

Cînd și cînd, șeful orchestrei își părăsea îndeletnicirile pentru a schimba cu dînsul cîteva cuvinte în șoaptă.

Chicot își dădu numaidecît seama că tîlcul împrejurării de față se afla acolo și că pălăria neagră ascundea chipul unui gentilom.

Din clipa aceea, toată atenția lui se îndreptă asupra necunoscutului; așa cum ședea rezemat de parmaclîcul balconului, ochiul său avea o largă priveliște, putînd să observe cu înlesnire tot ce se petrecea în stradă, ca și sub streașina de la intrare; reuși deci să pîndească fiece mișcare a personajului misterios, chibzuind că cel dintîi gest nesocotit pe care avea să-l facă îi va da în vileag trăsăturile feței.

La un moment dat, în timp ce Chicot era numai ochi, absorbit de cercetările sale, un călăreț însoțit de doi scutieri se ivi în colțul străzii și începu să lovească de zor în dreapta și-n stînga cu o nuia, alungîndu-i pe curioșii care stăteau pironiți locului, căscînd gura la muzicanți.

„Domnul de Joyeuse!" murmură Chicot, recunoscîndu-l pe marele amiral al Franței, în chip de călăreț, încălțat cu cizme și împintenat din porunca regelui.

După ce droaia de gură-cască fu împrăștiată, muzica încetă să mai cînte. Șeful de orchestră le făcuse probabil semn muzicanților să se oprească.

Călărețul se apropie de gentilomul ascuns sub streașină.

— Ei, Henri — îl întrebă el — ce veste-poveste?

— Nimic, frățioare, nimic.

— Nimic?

— Da, nimic, nici măcar nu s-a arătat la față.

— Puşlamalele astea n-au făcut destul tărăboi ?

— Ba cred c-au spart urechile tuturor vecinilor.

— N-au strigat în gura mare, aşa cum au fost mustruluiţi, c-au venit să cînte în cinstea cetăţeanului care stă aici ?

— Dimpotrivă, au urlat atît de tare, încît uite-l c-a ieşit în balcon să asculte serenada.

— Şi domniţa tot nu s-a arătat ?

— Nici ea, nici altcineva din casă.

— Ideea, totuşi, cred că era destul de iscusită — rosti Joyeuse, contrariat. Putea foarte bine, fără ca nimeni să i-o ia în nume de rău, să se folosească de acest prilej, aşa cum au făcut atîţia oameni de treabă, şi să asculte concertul dat în cinstea vecinului său.

Henri clătină din cap.

— Se vede că n-o cunoşti, frăţioare ! spuse el.

— Ba da, ba da, o cunosc ; mai bine zis, cunosc toate femeile, şi cum şi dînsa se numără printre ele, nu trebuie deci să ne pierdem curajul.

— O, Doamne, frăţioare, îmi spui asta fără nici un pic de curaj !

— Nicidecum, numai că, începînd de azi, în fiecare seară cetăţeanul care şade aici va fi răsfăţat cu cîte o serenadă.

— Şi dacă dînsa o să se mute ?

— Păi de ce, dacă nu scoţi un cuvînt, dacă nu arăţi că-i vorba de ea, dacă rămîi mai departe ascuns ? Ce-a spus cetăţeanul cînd a văzut că i se face atîta curte ?

— A ţinut o cuvîntare orchestrei. Ah, uite, frăţioare, uite că i-a venit iar chef să vorbească.

Într-adevăr, Briquet, care se hotărîse să lămurească lucrurile pe deplin, se ridicase în picioare pentru a-l descoase din nou pe şeful de orchestră.

— Dar taci odată, omule, şi intră-n casă ! strigă Anne, mînios. Ţi-am cîntat doar serenada, ce dracu mai vrei acum ! Stai liniştit !

— De cîntat mi-aţi cîntat-o — răspunse Chicot cu cea mai desăvîrşită amabilitate — aş vrea totuşi să ştiu cel puţin cui era închinată serenada pe care mi-aţi cîntat-o.

— Fetei dumitale, nătărăule !

— Nu vă fie cu supărare, domnule, dar eu n-am nici o fată.

— Nevestei dumitale, atunci.

— Numai că, slavă Domnului, nu sînt însurat.

— Atunci, chiar dumitale în persoană.

— Da, da, ţic, şi dacă n-ai de gînd să intri în casă...

Îmbinînd cuvîntul cu fapta, Joyeuse îşi îndeplini ameninţarea şi îşi repezi calul asupra balconului în care şedea Chicot, dînd iama prin muzicanţi.

— Păcatele mele ! strigă Chicot. Păi dacă muzica asta era pentru mine, cui, Doamne iartă-mă, i-a căşunat să-mi strivească muzicanţii ?

— Zevzec bătrîn ! scrîşni Joyeuse, înălţînd privirile. Dacă nu-ţi vîri mai degrabă mutra aia pocită în cuibul tău de croncănitoare, muzicanţii au să-şi spargă lăutele în capul tău.

— Bietul om ! Lasă-l în pace, frăţioare ! spuse du Bouchage. Îţi dai seama că trebuie să fie tare mirat, sărmanul !

— Şi de ce să fie mirat, lua-l-ar dracu ? ! Vezi bine doar că, dacă s-ar încinge o încăierare, poate că s-ar învrednici, în sfîrşit, să iasă cineva la fereastră ; prin urmare, să-l zvîntăm în bătaie pe cetăţeanul nostru, să-i dăm foc casei la nevoie, numai să facem ceva, drăcia dracului, să facem ceva !

— Te rog din suflet, frăţioare — spuse Henri — să nu sărim peste cal numai pentru a-i smulge o privire acestei femei. Sîntem învinşi, n-avem încotro, trebuie să ne lăsăm păgubaşi.

Briquet nu scăpase un singur cuvînt din tot acest dialog ce reuşise să lumineze pe deplin ideile lui atît de încîlcite ; cunoscînd, aşadar, năbădăile celui care voia să-l ia în tărbacă, îşi făcea în gînd pregătirile de apărare.

Joyeuse însă, lăsîndu-se convins de argumentele lui Henri, nu mai stărui şi porunci tuturor să plece : paji, valeţi şi muzicanţi, în frunte cu iscusitul *maestro*.

Pe urmă, luîndu-l pe fratele său deoparte, îi mărturisi :

— Sînt disperat ; parcă-i un făcut, totul ne stă împotrivă.

— Ce vrei să spui ?

— Nu mai am timp să-ţi dau o mînă de ajutor.

— Într-adevăr, ești îmbrăcat ca de drum, acum abia bag de seamă.

— Trebuie să plec în noaptea asta la Anvers : regele mi-a încredințat o solie.

— Cînd ți-a încredințat-o ?

— Chiar astă-seară.

— O, Doamne !

— Vino cu mine, zău, vino !

Henri lăsă brațele să-i cadă.

— Îmi poruncești, frățioare ? întrebă el, pălind numai la gîndul c-ar putea fi silit să plece.

Anne făcu un gest.

— Dacă-mi poruncești — adăugă Henri — mă supun.

— Nu-i decît o rugăminte, du Bouchage, atîta tot.

— Îți mulțumesc, frățioare.

Joyeuse dădu din umeri.

— Aș face orice poftești, Joyeuse, dar, vezi tu, dacă aș fi cumva nevoit să părăsesc obiceiul de a-mi petrece nopțile pe strada asta, dacă nu mi-ar mai fi dat să privesc fereastra asta...

— Atunci ?

— Aș muri !

— Ești nebun, sărmane !

— Inima mea este acolo, mă înțelegi, frățioare ? zise Henri, întinzînd mîna spre casa din față. Acolo este viața mea : cum vrei să mai trăiesc, dacă-mi smulgi inima din piept ?

Ducele își încrucișă brațele, mocnind în sine o mînie amestecată cu milă, își mușcă mustăcioara și, după ce rămase pe gînduri cîteva clipe, rosti într-un tîrziu :

— Dacă tata te-ar ruga, Henri, să te lași pe mîna lui Miron, care nu este numai medic, dar în aceeași măsură și filozof...

— I-aș răspunde că nu sînt cîtuși de puțin bolnav, că mintea mi-e teafără și că Miron nu poate lecui suferințele dragostei.

— N-am încotro, trebuie să mă înclin în fața părerilor tale, Henri ; la urma urmei însă, de ce mi-aș face sînge rău ? Femeia aceasta este totuși femeie, iar tu, la rîndul tău, ești îndeajuns de stăruitor, așa că nu văd pentru ce ne-am pierde speranța, iar cînd am să mă întorc, sînt

convins c-am să te găsesc zburdînd, cu cîntecul pe buze, mai voios și mai sprințar decît mine.

— Da, da, frățiorul meu drag — încuviință tînărul, strîngînd mîinile prietenului său — da, am să mă lecuiesc, da, am să fiu fericit și am să zburd voios ; îți mulțumesc pentru prietenia pe care mi-o dovedești, îți mulțumesc ! Este tot ce am mai de preț pe lume.

— După dragostea ta.

— Dar mai presus decît viața mea.

Mișcat pînă în adîncul sufletului, deși părea să fie un om ușuratic, Joyeuse se grăbi să-i taie vorba fratelui său.

— Mergem ? spuse el. Torțele s-au stins, precum vezi, muzicanții și-au luat instrumentele la spinare, iar pajii au purces la drum.

— Du-te, frățioare, du-te că vin și eu îndată — spuse du Bouchage, care se gîndea cu jale că trebuie să părăsească strada.

— Înțeleg — răspunse Joyeuse — vrei să-ți iei rămas bun de la fereastră, ai dreptate. Atunci ia-ți rămas bun și de la mine, Henri.

Henri încolăci cu brațele grumazul fratelui său, care se aplecase să-l îmbrățișeze.

— Nu — îi spuse el — am să te petrec pînă la barieră. Așteaptă-mă încă puțin, la o sută de pași de aici. Poate că s-o îndura, în sfîrșit, să se arate, crezînd că nu mai e nimeni pe stradă.

Anne își mînă calul spre alaiul ce-l aștepta ceva mai încolo.

— Haideți — îi îndemnă el — nu mai avem nevoie de voi deocamdată ; puteți pleca.

Făcliile se pierdură în noapte, sporovăiala muzicanților și risetele pajilor se stinseră cu încetul, ca și ultimele suspine smulse violelor și lăutelor la atingerea degetelor ce se rătăceau din întîmplare pe strune.

Henri privi pentru ultima oară casa, înălță o ultimă rugăminte către ferestrele ei și, în sfîrșit, se urni din loc, întorcînd mereu capul înapoi, și porni agale după fratele său, înaintea căruia mergeau cei doi scutieri.

Văzînd că amîndoi tinerii plecaseră împreună cu alaiul lor de muzicanți, Robert Briquet chibzui că sosise

clipa cînd trebuia să se producă deznodămîntul acestei scene, dacă, bineînțeles, această scenă era sortită să aibă un deznodămînt.

Drept care, socoti de cuviință să se retragă în chip zgomotos din balcon și să închidă ferestrele.

Cîțiva gură-cască se încăpățînară totuși să rămînă mai departe locului, neclintiți; după zece minute, însă, și cel mai îndărătnic dintre ei își luase tălpășița.

Între timp, Robert Briquet se urcase pe acoperișul casei sale împodobit cu fel de fel de cioplituri în lemn, ca niște dantele, așa cum sînt îndeobște acoperișurile locuințelor flamande, și se ascunse îndărătul unuia din aceste ornamente spre a priveghea ferestrele de peste drum.

Îndată ce se stinse orice zgomot în stradă, cînd nu se mai auzi nici zvon de lăute, nici tropot de pași, nici freamăt de glasuri, îndată ce totul intră pe făgașul obișnuit, una dintre ferestrele de la etaj ale casei misterioase se deschise pe furiș și cineva scoase capul afară cu băgare de seamă.

— Nu mai e nimeni — spuse în șoaptă un glas de bărbat — deci nu mai e nici un pericol. Pesemne că cineva a vrut să-i facă o farsă vecinului nostru; puteți ieși din ascunzătoare, doamnă, și coborî în iatacul domniei voastre.

Spunînd acestea, bărbatul închise fereastra, scăpără amnarul și, aprinzînd un felinar, îl încredință cuiva care aștepta cu mîna întinsă să-l primească.

Chicot se uită atît de încordat, că-i ieșiseră ochii din cap.

Dar abia apucă să întrevadă chipul palid și neasemuit de frumos al femeii care primise felinarul, abia reuși să surprindă privirea blajină și tristă schimbată între slujitor și stăpînă, că păli deodată la față și simți un fior înghețat lunecîndu-i prin vine.

Tînăra femeie, care nu părea să aibă mai mult de douăzeci și patru de ani, începu a coborî treptele, urmată de slujitorul său.

— Ah — murmură Chicot ca pentru sine, trecîndu-și mîna peste frunte ca să-și șteargă sudoarea și totodată ca și cum ar fi vrut să alunge o cumplită vedenie — ah, conte du Bouchage, biet tînăr chipeș și viteaz, biet îndrăgostit zănatic, geaba tragi nădejde că vei fi voios și

sprințar și că-ți va mai arde vreodată să cînți ! Nu-ți rămîne decît să încredințezi fratelui tău deviza pe care ți-ai ales-o, căci de azi înainte nu vei mai spune în veci : *hilariter*.

Coborî apoi în iatacul său, cu fruntea înnegurată, ca și cînd s-ar fi afundat în cine știe ce înfricoșată văgăună, în cine știe ce primejdios abis, și poposi în întunericul ce domnea în odaie, covîrșit, el, cel din urmă, dar și cel mai deplin, poate, de nebănuita înrîurire a melancoliei ce se revărsa din adîncul acelei case.

XVIII

PUNGA LUI CHICOT

Chicot își petrecu toată noaptea în jilțul său, visînd.

Visînd este cuvîntul potrivit, fiindcă, într-adevăr, prin mintea lui se prefirară nu atît gînduri cît vise.

A te întoarce în trecut, a vedea luminîndu-se în fulgerarea unei singure priviri o întreagă epocă, aproape ștearsă din amintire, nu înseamnă a gîndi.

Chicot sălășlui toată noaptea într-o lume pe care o lăsase de mult în urmă, o lume cutreierată de falnice sau gingașe umbre pe care privirea femeii palide, aidoma unei candele credincioase, le scosese la lumină, făcîndu-le să se perinde una cîte una prin fața ochilor, însoțită fiecare de un alai întreg de plăcute sau amarnice amintiri.

Chicot, care, întorcîndu-se de la palat, ofta cu atîta jale după somnul pierdut, nici nu se gîndi măcar să se culce. Astfel că, atunci cînd zorii zilei mijiră cuprinzînd vitraliile ferestrei sale, el rosti :

— Ceasul fantomelor a trecut, trebuie să ne gîndim puțin și la cei vii.

Se ridică deci din jilț, își încinse spada, își aruncă pe umeri o pelerină de lînă vișinie dintr-o țesătură deasă, prin care nici cea mai năprasnică ploaie n-ar fi putut să pătrundă și, înarmat cu nestrămutatul stoicism al înțe-

leptului, cercetă dintr-o privire chiverniseala pungii sale și pingelele pantofilor săi.

Starea acestora din urmă i se păru lui Chicot în măsură a înfrunta un război ; cît privește chiverniseala, se cuvine să zăbovim un pic asupra ei.

Vom face deci un popas în desfășurarea istorisirii noastre, ca să putem vorbi mai amănunțit despre ea cititorilor.

Chicot, om cu o iscusită fantezie, precum îl știm, scobise grinda ce străbătea de la un capăt la altul casa, fiind nu numai un ornament menit s-o înfrumusețeze, deoarece era zugrăvită în fel și fel de culori, dar totodată și un sprijin ce-i sporea trăinicia, căci avea o grosime de cel puțin optsprezece degete.

În inima acestei grinzi, cu ajutorul unei scobituri adînci de un picior și jumătate și largi de vreo șase degete, își înjghebase un fel de sipet ai cărui pereți adăposteau o mie de scuzi de aur.

Chicot, pasămite, își făcuse următoarea socoteală : „Una peste alta — chibzuise el — nu cheltuiesc pe zi decît cel mult a douăzecea parte dintr-un scud ; aș putea, așadar, să trăiesc din agoniseala mea vreo douăzeci de mii de zile în șir. Firește, n-o să apuc să le trăiesc chiar pe toate, dar, oricum, cred c-am să mă pot bucura măcar de jumătate din ele, și pe urmă, pe măsură ce am să îmbătrînesc, nevoile, și, o dată cu ele, și cheltuielile, vor crește, căci cu cît viața se împuținează, cu atît bunăstarea se cade să sporească. Așa că îmi rămîn vreo douăzeci și cinci sau treizeci de ani încheiați de trăit. Slavă Domnului, cred că-mi ajunge".

Prin urmare, pe temeiul socotelilor pe care și le făcuse, așa cum am arătat mai sus, Chicot se putea considera unul dintre cei mai bogați rentieri din Paris, și credința într-un viitor liniștit îi dădea un fel de mîndrie.

Nu pentru că Chicot ar fi fost cărpănos, dimpotrivă, atîta timp doar se dovedise mînă-spartă ; îi era groază însă de sărăcie, știind că lipsurile apasă ca o manta de plumb umerii pe care-i împovărează și că reușește să încovoaie oamenii cei mai dîrzi.

În dimineața aceasta deci, socotindu-se cu sine însuși, Chicot își spuse : „Fir-ar să fie ! Vremurile-s grele și n-are

rost, cred, să fiu mărinimos. Pentru ce-aș umbla cu mănuși, tocmai eu, cu Henric? Unde mai pui că banii aceștia — o mie de scuzi de aur — nici măcar nu i-am primit de la dînsul, ci de la un unchi care-mi făgăduise de șase ori mai mult; ce-i drept, unchiu-meu era burlac. Dacă ar fi întuneric afară, m-aș duce să iau o sută de scuzi din buzunarul regelui, dar s-a luminat de ziuă și nu mă pot bizui decît pe mijloacele mele... și pe ale lui Gorenflot".

Ideea de a-i stoarce cîțiva sunători lui Gorenflot aduse un zîmbet pe buzele vrednicului său prieten.

„Ba nu, zău, aș vrea să-l văd — urmă el să-și depene gîndurile — pe jupîn Gorenflot, care-mi datorează tot huzurul de care se bucură acum, dacă s-ar încumeta să refuze o sută de scuzi prietenului său dat fiind că e vorba să-l slujească pe regele care l-a uns superior la iacobini. Ah! suspină el, clătinînd din cap. Gorenflot nu mai este așa cum îl știam. În schimb, Robert Briquet a rămas tot Chicot. Dar trebuia să mă duc, pare-mi-se, cu noaptea-n cap să iau scrisoarea regelui, faimoasa epistolă menită să atîțe zîzania la curtea Navarei, și uite că s-a și făcut ziuă. Ei, și? Pînă la urmă, tot o să-mi încapă în mînă, și dacă Gorenflot se va dovedi prea tare de cap ca să-l pot îndupleca, răvașul acesta va fi cel mai iscusit tertip ce va cădea ca un trăsnet peste scăfîrlia lui. Așadar, să purcedem la drum!"

Chicot puse la loc scîndura ce oblonea ascunzătoarea, o înțepeni bătîndu-i patru cuie, o acoperi cu lespedea respectivă, peste care presără o pospăială de colb ca să astupe crăpăturile, apoi, pregătindu-se de plecare, îmbrățișă cu o ultimă privire cămăruța în care petrecuse atîtea zile fericite, împlătoșat și ferit de primejdii ca inima-n piept.

Pe urmă își aruncă ochii asupra casei de peste drum.

„De fapt — se gîndi el — îndrăciții ăștia de Joyeuse ar putea foarte bine, într-o bună noapte, să dea foc palatului meu, crezînd că în felul acesta doamna nevăzută se va arăta poate o clipă la fereastră. Ei, Doamne, păi dacă li se năzare cumva să-mi pîrjolească locuința, atunci cei o mie de scuzi ai mei numai bine s-ar preschimba într-un lingou de aur. În cazul acesta cred c-ar fi mai cuminte, zău, să îngrop toți banii. Fugi încolo! Chiar dacă domnii

de Joyeuse mi-ar da foc la casă, regele, oricum, o să mă despăgubească."

Şi acum că avea sufletul împăcat, Chicot închise uşa şi luă cu sine cheia, dar ceva mai apoi, cînd să iasă din casă spre a se îndrepta spre malul apei, îşi zise : „Stai, stai puţin, s-ar putea ca între timp Nicolas Poulain să vină pe aici să mă caute şi, bineînţeles, plecarea mea o să-l pună pe gînduri, şi atunci... Ei, asta-i acum, nu ştiu ce-o fi cu mine azi, că mă sperii de toate alea ca un iepure. La drum, băiete, la drum !"

În clipa în care Chicot încuia uşa de la intrare, cu aceeaşi grijă cu care încuiase uşa camerei sale, zări pe slujitorul doamnei necunoscute stînd la fereastră : ieşise probabil să ia aer, cu speranţa că la ceasul acela dis-de-dimineaţă nu va fi nimeni pe afară să-l vadă.

Omul, aşa cum am spus, avea chipul sluţit de o rană ce-i sfîrtecase tîmpla stîngă, brăzdîndu-i o jumătate din obraz. Pe de altă parte, una din sprîncene, strîmbată de lovitura năprasnică, îi acoperea aproape în întregime ochiul stîng, înfundat în orbită. Dar ce curios ! În pofida frunţii pleşuve şi a bărbii cărunte, avea o privire scăpărătoare, iar obrazul ce-i fusese crutat păstra încă o prospeţime tinerească.

La vederea lui Robert Briquet, care cobora pragul casei, slujitorul se grăbi să-şi pună gluga în cap. Se pregăti tocmai să intre înăuntru, cînd Chicot îi făcu semn să mai stea.

— Vecine — îi strigă Chicot — de cînd cu tămbălăul de ieri, mi s-a făcut lehamite de casă ; aşa că m-am gîndit să plec pentru cîteva zile la ferma mea. Vrei să fii atît de bun, rogu-te, şi să mai arunci cînd şi cînd o privire încoace ?

— Da, domnule — răspunse necunoscutul — cu dragă inimă.

— Şi dacă s-ar întîmpla să vezi niscaiva hoţi...

— Fiţi pe pace, domnule, am o archebuză straşnică.

— Mulţumesc. Totuşi aş mai avea încă o rugăminte la domnia ta, vecine.

— Spuneţi. V-ascult.

Chicot păru a măsura din ochi distanţa ce-l despărţea de interlocutorul său.

— E un lucru mai gingaș, și-mi vine greu să strig de aici în gura mare, dragă vecine — îi mărturisi el.

— Cobor îndată — îi răspunse necunoscutul.

Într-adevăr, Chicot îl văzu pierind de la fereastră ; și cum, în lipsa slujitorului, avu tot răgazul să se apropie de casă, cîteva clipe mai apoi îi auzi pașii îndreptîndu-se spre ieșire, pe urmă ușa se deschise și se pomeniră amîndoi față-n față.

De astă dată slujitorul își trăsese gluga pînă peste ochi.

— E tare frig azi — spuse el, ca să ascundă sau ca să motiveze această ciudată fereală.

— Suflă vîntul de te-ngheață, vecine — răspunse Chicot, silindu-se să nu-și privească interlocutorul, ca să-l facă să se simtă în largul său.

— V-ascult, domnule.

— Uite despre ce-i vorba — urmă Chicot — eu plec.

— Mi-ați făcut cinstea să-mi spuneți acest lucru adineauri.

— Da, știu, să nu crezi că nu-mi amintesc, numai că, vezi dumneata, plecînd, am lăsat niște bani acasă.

— Foarte rău, domnule, foarte rău ! Luați-i cu dumneavoastră.

— Ba nu: omul se mișcă mai greu și este mai șovăielnic atunci cînd trebuie să scape nu numai cu viața, dar și cu punga teafără. Am lăsat deci banii acasă, dar, bineînțeles, am avut grijă să-i ascund cît mai bine, atît de bine chiar, încît singurul lucru de care mă tem e că s-ar putea să am nenorocul să se aprindă casa. Dacă s-ar întîmpla una ca asta, fii atît de bun, rogu-te, de vreme ce sîntem vecini, și ia aminte : cînd o fi să ardă grinda aceea groasă al cărei capăt cioplit în chip de balaur îl vezi ieșind în afară acolo, în dreapta, ia aminte, zic, și scotocește după aceea în cenușă.

— Ca să vă spun drept, domnule — rosti necunoscutul cu o vădită nemulțumire — mă puneți într-o mare încurcătură. Mărturisirea aceasta se cuvenea să fie făcută mai degrabă unui prieten decît unui om pe care nu-l cunoașteți și despre care nu știți nimic.

Spunînd aceste cuvinte, cercetă cu o privire scînteietoare schimonositura mieroasă întipărită pe fața lui Chicot.

— E adevărat că nu te cunosc — răspunse acesta — dar eu am foarte multă încredere în figurile oamenilor și, judecînd după chipul dumitale, mă bizui că ești un om cinstit.

— Vă dați seama totuși, domnule, că mă obligați să-mi iau o mare răspundere. Dar dacă, în cele din urmă, stăpînei mele o să i se urască de atîta muzică, așa cum vi s-a urît și domnici voastre, și o să poftească să ne mutăm ?

— Atunci înseamnă că nu mai este nimic de făcut — răspunse Chicot — și-n orice caz n-o să-ți cer socoteală dumitale, vecine.

— Vă mulțumesc pentru încrederea pe care o arătați unui biet necunoscut — spuse slujitorul, înclinîndu-se. Voi căuta să mă arăt vrednic de ea.

Și făcînd o plecăciune în fața lui Chicot, intră în casă.

La rîndul său, Chicot îl salută prietenos și, în momentul în care omul închise ușa după el, șopti ca pentru sine : „Bietul băiat, de astă dată, cu drept cuvînt se poate spune că-i vorba de un strigoi ; și cînd mă gîndesc ce vesel, ce plin de viață și ce chipeș era cînd l-am cunoscut !"

XIX

MÎNĂSTIREA IACOBINILOR

Stăreția pe care monarhul i-o hărăzise lui Gorenflot drept răsplată pentru credincioasele sale servicii și, mai cu seamă, pentru verva lui scînteietoare se afla în afara orașului, la vreo două bătăi de muschetă de poarta Saint-Antoine.

Cartierul din preajma porții Saint-Antoine era un cartier cît se poate de simandicos, cercetat de obraze alese, deoarece regele obișnuia să meargă adesea la castelul Vin-

cennes, care, la vremea aceea, încă se mai numea *pădurea Vincennes*.

Ici și colo, pe drumul ce ducea spre donjon, se aflau cîteva mici conace ale unor mari seniori, înconjurate de grădini încîntătoare și de falnice curți, ce alcătuiau un fel de apanaj al castelului, găzduind nenumăratele întîlniri unde, cu toate că pe atunci orice tîrgoveț de rînd avea meteahna de a pune țara la cale, ne vom îngădui a spune că discuțiile politice erau cu cea mai mare grijă ocolite.

Datorită deselor perindări încolo și-ncoace ale curții, drumul acesta dobîndise același prestigiu de care, păstrînd bineînțeles proporțiile, se bucură în zilele noastre șoseaua Champs-Elysées.

Trebuie deci să recunoaștem că era o poziție într-adevăr strălucită pentru stăreția ce se înălța măreață în dreapta drumului spre Vincennes.

Mînăstirea era alcătuită dintr-o serie de clădiri așezate pe cîteșipatru laturile unei curți imense, sădită cu pomi, dintr-o grădină de zarzavaturi în spatele clădirilor și dintr-o sumedenie de acareturi ce cuprindeau cam tot atîta loc cît vatra unui sat.

Două sute de călugări sălășluiau în chiliile din fundul curții, pe latura paralelă cu drumul.

În față, patru ferestre arătoase cu un singur balcon de fier desfășurat de-a lungul cîteșipatru ferestrelor lăsau să pătrundă din plin în apartamentele stăreției aerul, lumina zilei și viața.

Aidoma unui oraș ce ar putea fi la un moment dat încercuit, mînăstirea avea la îndemînă toate cele trebuincioase pe moșiile ei din Charonne, din Montreuil și din Saint-Mandé.

Pășunile ei hrăneau o cireadă înfloritoare de cincizeci de boi, nici unul mai mult sau mai puțin vreodată, și o turmă de nouăzeci și nouă de oi, deoarece, fie după datină, fie după canoanele scrise, bunurile aflate în stăpînirea cinurilor călugărești nu trebuie să atingă cifra de o sută.

O clădire deosebită adăpostea la rîndul său un număr de nouăzeci și nouă de porci de rasă, pe care-i creștea cu dragoste și, mai cu seamă, cu mîndrie un cîrnățar ales chiar de dom Modeste în persoană.

Cinstea aceasta de care cîrnățarul avea tot dreptul să se simtă măgulit se datora cîrnaților delicioși, urechilor umplute și caltabosilor cu arpagic cu care acesta îndestula odinioară hanul *La Cornul Abundenței.*

Dom Modeste, plin de recunoștință pentru ospețele îmbelșugate de care avusese parte pe vremuri la jupîn Bonhommet, înțelegea să plătească în felul acesta datoriile fratelui Gorenflot.

Nu mai e nevoie, cred, să vorbesc de cămări și de pivnițe.

Livada pe spaliere a mînăstirii, așezată către răsărit și miazăzi, dădea niște piersici, caise și struguri de toată frumusețea; pe de altă parte, din aceste fructe se făceau marmeladă și dulcețuri, pregătite de un frate, anume Eusebiu, făuritorul acelui munte de fructe zaharisite pe care primăria Parisului îl oferise celor două regine cu prilejul ultimului banchet oficial ce avusese loc.

Cît privește pivnița cu vinuri, Gorenflot o chivernisise prin osîrdia lui, secătuind, în schimb, toate pivnițele din Bourgogne, căci avea din născare o vădită preferință pentru vinul de pe aceste meleaguri, ca toți băutorii încercați, care sînt de părere îndeobște că vinul de Bourgogne este singurul vin adevărat.

În sînul acestei chinovii, un rai în toată puterea cuvîntului pentru cei obișnuiți să-și ghiftuiască stomacul și să taie frunză la cîini, într-un apartament somptuos de la primul etaj, al cărui balcon dădea spre drumul mare, îl vom regăsi pe Gorenflot, înzestrat cu o gușă în plus și cu acea venerabilă solemnitate pe care deprinderile unei vieți de huzur și de netulburată tihnă o împrumută chiar și celor mai vulgare figuri.

Dacă în sutana-i albă ca neaua, cu gulerul negru ce-i încălzește umerii largi, Gorenflot nu se mai simte tot atît de stăpîn pe gesturile sale pe cît se simțea în rasa cenușie de călugăr, în schimb este mult mai impunător.

Mîna-i lătăreață ca o spadă de berbec se sprijină pe un *in-cvarto* [1] pe care-l acoperă cu desăvîrșire, picioarele bu-

[1] Expresie latinească însemnînd „în patru". Se spune despre cărțile a căror coală de hîrtie este îndoită de două ori, alcătuind patru foi sau opt pagini.

tucănoase se odihnesc pe un încălzitor cu jeratic, mai-mai să-l strivească ; brațele însă i-au rămas prea scurte ca să se mai poată împreuna pe pîntecele voluminos.

Cu o clipă mai înainte, ornicul tocmai bătuse vestind ceasurile șapte și jumătate dimineața.

Superiorul se sculase ultimul din toată mînăstirea, folosindu-se de canoanele ce îngăduie starețului să doarmă o oră mai mult decît ceilalți monahi ; își continua însă somnul de noapte într-un jilț încăpător, cu două rezemătoare de o parte și de alta a spătarului, și moale ca o pilotă.

Mobilierul camerei în care picotește cuviosul abate este mai curînd laic decît monahicesc : o masă cu picioare strunjite, acoperită cu un chilim bogat, icoane în care spiritul religios se îmbină cu galanteria într-un amestec destul de ciudat de dragoste lumească și de cucernicie, amestec pe care nu-l găsim în artă decît în perioada aceasta ; blidare, vase de preț, unelte bisericești, altele de servit la masă ; perdele mari de brocart venețian la ferestre, mai fastuoase, cu toată vechimea lor, decît cele mai scumpe țesături noi ; iată, înfățișate în amănunțime, bogățiile care ajunseseră în stăpînirea lui dom Modeste Gorenflot, din mila Celui de Sus, a regelui și, mai cu seamă, a lui Chicot.

Cum spuneam deci, superiorul picota într-un jilț în timp ce ziua albă venise ca de obicei să-l vadă, dezmierdînd cu lumina-i argintie rumeneala și tonurile sidefii ale obrazului cufundat în somn.

Ușa se deschise binișor și doi monahi intrară în odaie fără să-l trezească pe superior.

Primul era un bărbat între treizeci și treizeci și cinci de ani, slab, palid la față și cu trupul nervos încordat ca un arc în rasa de călugăr iacobin : ținea fruntea sus, iar privirea țîșnită ca o săgeată din ochii săi vulturești avea darul de a porunci înainte ca buzele lui să fi rostit un cuvînt, pentru ca, o clipă mai apoi, aceeași privire să se îmblînzească sub învăluirea pleoapelor prelungi și albe care, de cîte ori se închideau, scoteau în vileag cearcănele mari, cafenii din jurul ochilor. Cînd însă, dimpotrivă, irisul ne-

gru scînteia între sprîncenele stufoase și chenarul acela cafeniu-roșcat al orbitei, părea că scapără un fulger din învolburarea a doi nori de aramă.

Călugărul acesta se numea fratele Borromée și era de vreo trei săptămîni economul mînăstirii.

Celălalt era un tînăr de vreo șaptesprezece sau optsprezece ani, cu ochi negri și ageri, cu o figură îndrăzneață, cu bărbia ieșită în afară, mic de stat, dar bine legat, și care își suflecase mînecile largi, dînd la iveală cu un fel de mîndrie două brațe pline de neastîmpăr ce nu puteau sta liniștite o clipă.

— Superiorul încă mai doarme, frate Borromée — spuse cel mai tînăr dintre călugări. Ce facem, îl trezim ?

— Nici să nu te gîndești, frate Jacques — răspunse economul.

— Zău, ce păcat că avem un stareț căruia-i place să doarmă pînă tîrziu — urmă tînărul frate — altminteri am fi putut încerca armele chiar acum, dimineața. Ai băgat de seamă ce frumusețe de platoșe și ce minunate archebuze sînt printre ele ?

— Taci din gură, frate, să nu te-audă.

— Ce necaz ! stărui călugărul cel mărunțel, bătînd din picior în covorul gros care înăbuși zgomotul izbiturii. Zău dacă nu-ți vine să mori de necaz ! E atît de frumos afară, ograda-i zvîntată, mai mare dragul să fi făcut exerciții, frate econom !

— Ai răbdare, fiule — îl povățui fratele Borromée cu o prefăcută smerenie, dezmințită de privirea lui arzătoare.

— Dar de ce nu poruncești, pînă una alta, să se împartă armele ? îl întrebă cu însuflețire Jacques, suflecîndu-și mînecile ce-i căzuseră.

— Eu să poruncesc ?

— Da, dumneata !

— Știi doar prea bine, frate, că nu am căderea să poruncesc — răspunse grav Borromée. Stăpînul, uite-l, e-acolo !

— Care stăpîn ? Acolo, în jilț... adormit... cînd toată lumea-i în picioare... ? — spuse Jacques cu un glas mai curînd burzuluit decît cuviincios.

Şi privirea lui plină de o scăpărătoare isteţime se strădui să citească în adîncul inimii fratelui Borromée.

— Să-i respectăm harul şi odihna — rosti acesta, înaintînd spre mijlocul încăperii, dar tocmai atunci, ca un făcut, dădu peste un scăunaş care se răsturnă pe parchet.

Cu toate că zgomotul taburetului se stinse în grosimea covorului la fel ca şi bătaia din picior a fratelui Jacques, auzind bufnitura, dom Modeste tresări şi deschise ochii.

— Cine-i acolo? strigă el cu glasul repezit al unei santinele aţipite.

— Sfinţia voastră — rosti fratele Borromée — să ne iertaţi că ne-am îngăduit să tulburăm cucernica domniei voastre cugetare, dar am venit să aflu ce porunciţi.

— Ah, bună dimineaţa, frate Borromée — spuse Gorenflot, dînd uşor din cap. Pe urmă, după ce rămase pe gînduri un moment, răstimp în care îşi încordă, precum se vedea prea bine, toate strunele memoriei sale, întrebă clipind din ochi de cîteva ori : Ce să poruncesc?

— Ce să facem cu armele şi cu armurile!

— Cu armele şi cu armurile? se miră Gorenflot.

— Întocmai. Sfinţia voastră a cerut să aducem arme şi armuri.

— Cui i-am cerut?

— Mie.

— Dumitale?... Eu? Ţi-am cerut eu arme?

— Fără îndoială, sfinţia voastră — întări Borromée, netulburat, ca omul care ştie ce vorbeşte.

— Eu?! îngînă dom Modeste în culmea uimirii. Eu?! Cînd anume?

— Acum opt zile.

— Aha! Dacă a fost acum opt zile... Dar ce să facem cu armele?

— Sfinţia voastră aţi spus, şi nu fac decît să repet cuvintele domniei voastre, aţi spus, zic : „Frate Borromée, ar fi bine să facem rost de nişte arme pentru călugării şi fraţii de la noi din mînăstire : exerciţiile de gimnastică sînt menite să întărească puterea trupului, aşa cum învăţămintele cucernice sporesc puterea sufletului".

— Am spus eu asta ?! se minună Gorenflot.

— Da, preacuvioase ; iar eu, ca un frate nevrednic și supus, m-am grăbit a face rost de arme de luptă.

— Curios ! murmură Gorenflot. Nu-mi amintesc nimic, dar nimic.

— Ba chiar ați adăugat, preacuvioase, acest citat latin : *Militat spiritu, militat gladio* [1].

— Ce vorbești ?! exclamă dom Modeste, căscînd niște ochi cît cepele. Am adăugat eu citatul ăsta ?

— Memoria nu mă înșală, preacuvioase — răspunse Borromée, plecîndu-și pleoapele cu modestie.

— Din moment ce am spus așa — urmă Gorenflot, dînd agale din cap — înseamnă că am avut motive temeinice, frate Borromée. De fapt, am fost întotdeauna de părere că trupul se cuvine să fie oțelit ; și pe vremea cînd eram doar un călugăr de rînd, am luptat necontenit atît cu vorba cît și cu spada : *Militat... spiritu...* Prea bine, frate Borromée ! Atotputernicul m-a luminat.

— Mă duc atunci să împlinesc pînă la capăt porunca sfinției voastre — spuse Borromée, ieșind împreună cu fratele Jacques, care nu-și mai încăpea în piele de bucurie și-l tot trăgea de poalele anteriului.

— Du-te ! rosti cu măreție Gorenflot.

— Ah ! Preacuvioase — spuse fratele Borromée, întorcîndu-se după cîteva clipe — eram să uit...

— Ce ?

— Jos, în vorbitor, așteaptă un prieten al înălțimii voastre, care dorește să vă vadă.

— Cum îl cheamă ?

— Jupîn Robert Briquet.

— Jupîn Robert Briquet — îl lămuri Gorenflot — nu este nicidecum prietenul meu, frate Borromée, ci doar o cunoștință oarecare.

— Înseamnă deci că sfinția voastră nu-l primește ?

— Ba da, ba da — rosti într-o doară Gorenflot — omul acesta are darul să-mi descrețească fruntea. Spune-i să vină sus.

[1] Luptă atît cu vorba cît și cu spada.

Fratele Borromée se înclină din nou și ieși pe ușă.

Cît privește pe fratele Jacques, dintr-un singur salt coborîse din apartamentul starețului în odaia în care erau păstrate armele.

După cinci minute, ușa se deschise din nou și prietenul superiorului se ivi în prag.

XX

CEI DOI PRIETENI

Dom Modeste nu găsi de cuviință să se clintească din jilțul în care stătea răsturnat cu atîta desfătare.

Chicot trebui să străbată încăperea ca să se apropie de el.

Superiorul catadicsi totuși să moțăie din cap ca să-i dea de știre noului sosit că-l zărise.

Chicot nu se arătă cîtuși de puțin mirat de nepăsarea starețului; păși mai departe spre el, și cînd se află la o distanță respectuoasă de dînsul, făcu o plecăciune.

— Bună dimineața, domnule superior — spuse el.

— Ah, lume nouă! îl întîmpină Gorenflot. Ai înviat din morți, după cum se pare?

— Chiar ai crezut c-am murit, domnule superior?

— Ei, Doamne! Nu te-am mai văzut de loc în ultimul timp.

— Am avut treabă.

— Așa!

Chicot știa că, afară de cazul cînd ar fi fost înfierbîntat de vreo două-trei sticle cu vin vechi de Bourgogne, Gorenflot era îndeobște scump la vorbă. Și cum, pe cît se părea, dat fiind ora timpurie, Gorenflot nu apucase încă să pună nici un strop pe limbă, luă un jilț încăpător și se așeză, fără să scoată un cuvînt, în dreptul căminului, întinzîndu-și picioarele pe garnitura acestuia și afundîndu-și șalele în spătarul capitonat.

— Rămîi să mănînci cu mine, domnule Briquet? îl întrebă dom Modeste.

— Poate că da, domnule superior.

— Nu trebuie să te superi, domnule Briquet, dacă s-ar întîmpla cumva să-mi fie cu neputință să-ți hărăzesc tot timpul pe care aș dori să-l petrecem împreună.

— Ei, asta-i, dar cine naiba ți-a cerut așa ceva, domnule superior? Drăcia dracului! Nu ți-am cerut nici măcar de mîncare, dumneata m-ai poftit.

— Bineînțeles, domnule Briquet — se grăbi să-l împace dom Modeste, cu drept cuvînt neliniștit de glasul atît de hotărît al lui Chicot. Nici vorbă că eu te-am poftit, dar...

— Dar ți-ai închipuit că n-am să primesc, nu-i așa?

— Da' de unde! Mă știi oare pe mine că aș avea obiceiul să umblu cu asemenea marafeturi, domnule Briquet?

— O persoană simandicoasă ca dumneata, domnule superior, își poate îngădui să aibă orice fel de obiceiuri dorește — răspunse Chicot, zîmbind așa cum numai el știa să zîmbească.

Dom Modeste îl privi clipind din ochi.

Nu putea de loc să se dumirească dacă Chicot îl lua peste picior sau dacă vorbea serios.

Chicot tocmai se sculase în picioare.

— De ce te-ai ridicat, domnule Briquet? întrebă Gorenflot.

— Pentru că vreau să plec.

— De ce să pleci, cînd mi-ai făgăduit adineauri că mănînci cu mine?

— Mai întîi, nu ți-am făgăduit c-o să mănînc cu dumneata.

— Îmi pare rău, doar te-am poftit.

— Și ți-am răspuns: „Poate"; poate nu este totuna cu „da."

— Nu cumva te-ai supărat?

Chicot prinse a rîde.

— Eu, să mă supăr! se miră el. Și de ce, mă rog, m-aș fi supărat? Pentru că ești fără obraz, inculț și necioplit? O, dragă domnule superior, ne cunoaștem de multă vreme pentru ca micile dumitale cusururi să mă mai poată cumva supăra.

Gorenflot rămase cu gura căscată și cu brațele întinse, ca trăsnit de ieșirea neașteptată a oaspetului său.

— S-auzim de bine, domnule superior! adăugă Chicot.

— Mai stai, zău...
— Călătoria mea nu suferă nici o amînare.
— Cum așa, pleci într-o călătorie ?
— Am o solie de îndeplinit.
— Din partea cui ?
— Din partea regelui.

Gorenflot era năucit de parcă i-ar fi căzut cerul în cap.

— O solie ! se minună el. O solie din partea regelui ! Va să zică ai dat iar ochii cu el ?

— Firește.

— Și cum te-a primit ?

— Cu brațele deschise : ca să vezi că el, ditamai regele, are ținere de minte.

— O solie din partea regelui ! bolborosi Gorenflot. Și eu, ca un om fără obraz, ca un necioplit și incult ce sînt...

Inima lui se dezumfla treptat-treptat, ca un balon înțepat cu acul și din care a început să iasă aerul.

— S-auzim de bine ! spuse din nou Chicot.

Gorenflot se ridică din jilț și, întinzînd mîna-i lătăreață, ațîinu calea fugarului, care, trebuie să recunoaștem, se supuse acestei samavolnicii fără să se împotrivească.

— Stai, omule, să ne lămurim ! stărui superiorul.

— Ce să lămurim ? întrebă Chicot.

— Vreau să știu de ce ești atît de țîfnos azi ?

— Nu văd de ce-aș fi mai altfel azi decît în celelalte zile.

— Ba ești.

— Sînt, ca de obicei, oglinda celor ce se află de față.

— Ba nu.

— Rîzi, mă umflă și pe mine rîsul ; te bosumfli, încep și eu să fac mutre.

— Ba nu, ba nu, ba nu !

— Ba da, ba da, ba da !

— Uite ce e, ca să-ți spun cinstit, eram îngîndurat.

— Ce vorbești !

— De ce nu vrei să fii îngăduitor cu un om care are atîtea bucluceri pe cap ? Doamne Dumnezeule, crezi că mai știu eu unde mi-e capul ? Stăreția asta nu-i tot atît de istovitoare ca și ocîrmuirea unei provincii întregi ? Gîndește-te numai că am sub oblăduirea mea două sute

de oameni, că sînt totodată econom, arhitect și intendent fără să mai pun la socoteală îndatoririle mele duhovnicești.

— Într-adevăr, este prea mult pentru puterile unui nevrednic slujitor al lui Dumnezeu.

— Oh ! Văd eu că mă iei peste picior — spuse Gorenflot. Unde este milostenia dumitale creștinească, domnule Briquet ?

— Crezi c-am avut-o vreodată ?

— Mi-e teamă că-i vorba și de un pic de invidie din partea dumitale : ia seama, invidia este un păcat de moarte.

— Invidie din partea mea ? Și pentru ce aș putea fi invidios, dacă nu ți-e cu supărare ?

— Hm ! Îți spui în sinea dumitale, bunăoară : „Superiorului dom Modeste Gorenflot îi merge din ce în ce mai bine, este în plină ascensiune..."

— În timp ce eu cobor tot mai jos, nu-i așa ? răspunse Chicot, ironic.

— Asta numai din pricina situației dumitale îndoielnice, domnule Briquet.

— Amintește-ți de cuvintele Evangheliei, domnule superior !

— Ce cuvinte ?

— Cel ce se înalță în slavă va fi smerit, iar cel ce se smerește va fi ridicat în slăvi.

— Vorbă să fie !

— Ia te uită, ereticul ! Ia în deșert Sfînta Scriptură ! se cutremură Chicot, împreunîndu-și mîinile.

— Eretic ? ! protestă Gorenflot. Eretici sînt hughenoții.

— Schismatic, atunci !

— Stai, stai, ce vrei să spui, domnule Briquet ? Zău dacă mai știu ce să cred !

— Nimic altceva decît că trebuie să plec într-o călătorie și c-am venit să-mi iau rămas bun. Așadar, s-auzim de bine, cinstite dom Modeste !

— Doar n-o să mă părăsești așa ?

— Pe dracu, ba bine că nu !

— Dumneata ?

— Da, eu.

— Un prieten ca mine ?

— Cînd te-ai ajuns, nu mai știi de prieteni.

— Dumneata, Chicot ?

— Nu mai sînt Chicot, așa cum dumneata însuți spuneai adineauri, cînd mi-ai dat peste nas.

— Eu ? Cînd anume ?

— Atunci cînd ai pomenit de situația mea îndoielnică.

— Ți-am dat peste nas ? ! Zău, cum îmi vorbești azi !

Și superiorul lăsă în jos capul cît o baniță, strivindu-și cu grumazul de taur gușa lui cu trei caturi care se preschimbă într-un singur colac de grăsime.

Chicot, care îl pîndea cu coada ochiului, îl văzu pălind ușor la față :

— Să ne vedem cu bine și să nu-mi porți pică pentru că am socotit de cuviință să-ți spun adevărul adevărat.

Și dădu să plece.

— Spune-mi tot ce poftești, domnule Chicot — încuviință dom Modeste. Numai nu te mai uita așa la mine !

— Ehei, e cam tîrziu acum.

— Niciodată nu-i prea tîrziu ! Nu se poate, cum o să pleci așa, fără să pui nimic în gură, ce dracu ! Nu-i sănătos, chiar dumneata mi-ai spus-o de atîtea ori ! Hai să ne-așezăm la masă.

Chicot însă era hotărît să-și redobîndească dintr-o singură lovitură toate privilegiile.

— Nici nu mă gîndesc ! se împotrivi el. Aici, la dumneata, se mănîncă prost de tot.

Pînă atunci, Gorenflot îndurase toate palmele cu destul curaj ; cea din urmă însă îl culcă la pămînt.

— Se mănîncă prost la mine ? bolborosi el, disperat.

— Asta cel puțin e părerea mea.

— Poți să te plîngi cumva de masa pe care ți-am dat-o ultima oară ?

— Îi mai simt încă și acum gustul fioros în gură : ptiu !

— Cum, ai scuipat ? ! strigă Gorenflot, ridicînd mîinile la cer.

— Da — rosti dîrz Chicot — am scuipat !

— Și de ce, mă rog ? Spune.

— Cotletele de porc erau arse într-un hal fără hal.

— O !

— Urechile umplute nu trosneau în dinți.

— O !

— Claponul cu orez era zeamă goală.

— Sfinte Dumnezeule !

— Ciorba de raci nu era degresată.

— Ţine-mă, Doamne !

— Pireul înota în ulei : şi acum îl mai simt clătinîndu-se în stomac.

— Chicot, Chicot ! suspină dom Modeste, cu tonul cu care Cezar, înainte de a-şi da sufletul, îi spusese ucigaşului său : „Brutus, Brutus !"...

— Şi pe urmă, dumneata nu ai timp de pierdut cu mine.

— Eu ?

— Mi-ai spus că ai treabă : mi-ai spus, da sau nu ? Atît ar mai lipsi să mai fii şi mincinos.

— Ei, bine, treaba asta poate să mai zăbovească. E vorba de o cucoană care-mi cerea s-o primesc, atîta tot.

— N-ai decît s-o primeşti.

— Nici nu-mi trece prin gînd, scumpe domn Chicot ! Deşi mi-a trimis plocon o sută de sticle cu vin de Sicilia.

— O sută de sticle cu vin de Sicilia !

— N-am s-o primesc, deşi trebuie să fie o cucoană foarte simandicoasă ; nu, n-am s-o primesc ; nu vreau să te primesc decît pe domnia ta, dragă domnule Chicot. Ţinea neapărat s-o spovedesc, cucoana asta de neam mare, care obişnuieşte să trimită plocon cu duiumul sticle cu vin de Sicilia. Ei, uite, dacă asta ţi-e dorinţa, cu nici un preţ n-am să fiu îndrumătorul ei duhovnicesc ; am să-i trimit vorbă să-şi caute alt duhovnic.

— Ai să faci dumneata asta ?

— Ca să pot prînzi cu domnia ta, dragă domnule Chicot ! Ca să răscumpăr păcatele pe care le-am săvîrşit faţă de domnia ta.

— Păcate care îşi au obîrşia în amarnica dumitale trufie, dom Modeste.

— Am să mă smeresc, prietene.

— În lenea şi tembelismul dumitale.

— Chicot, Chicot ! Cu începere de mîine, am să mă pedepsesc, punîndu-i pe călugării mei să facă exerciţii în fiecare zi.

— Instrucţie ? Pe călugării dumitale ? ! se miră Chicot, holbînd ochii. Şi ce fel de exerciţii : cu furculiţa ?

— Nu, cu armele.

— Exerciţii cu armele ?

— Da. Îți dai totuși seama ce obositor e să faci instrucție cu camenii.

— Dumneata ? Să faci instrucție cu iacobinii ?

— În orice caz, o să-i pun pe alții să facă.

— Începînd de mîine ?

— Începînd chiar de azi, dacă poftești.

— Și cui i-o fi trăsnit prin cap să pună niște prăpădiți de călugări să facă instrucție ?

— Mie, pe cît se pare.

— Dumitale ? Nu se poate.

— Ba da, eu i-am poruncit fratelui Borromée...

— Cine mai e și fratele ăsta Borromée ?

— Ah ! Așa e, am uitat că nu-l cunoști.

— Ce-i cu el ?

— Este economul mînăstirii.

— Cum se poate să ai un econom pe care eu să nu-l cunosc, secătură ?

— A venit aici de curînd, și e o bucată de vreme de cînd n-ai mai fost la noi.

— Și cum de te-ai căptușit cu economul ăsta ?

— Mi l-a recomandat domnul cardinal de Guise.

— Chiar dumnealui cu gura dumisale ?

— Printr-o scrisoare, dragă domnule Chicot, printr-o scrisoare.

— Nu cumva e cel pe care l-am văzut jos ? Unul cu o mutră de uliu ?

— Întocmai.

— Și care te-a înștiințat c-am sosit ?

— Da.

— Măi, să fie ! spuse fără să vrea Chicot. Și ce merit are economul ăsta pe care domnul cardinal de Guise îl sprijină cu atîta căldură ?

— E tot atît de iscusit la socoteli ca Pitagora însuși.

— Nu cumva cu el ai pus la cale exercițiile astea militare ?

— Da, dragul meu.

— Va să zică el te-a îndemnat să-i înarmezi pe călugări, nu-i așa ?

— Nu, scumpe domn Chicot, ideea a fost a mea. Numai a mea.

— Și pentru ce ?

— Așa, ca să fie înarmați.

— Lasă trufia, păcătos înrăit, nu știi că trufia e un păcat de moarte ? Ideea asta n-a fost a dumitale.

— A mea sau a lui, nu mai țin minte cui i-a venit mai întîi ideea asta : lui sau mie ? Ba nu, ba nu, acum mi-aduc aminte, mie mi-a venit ; se pare chiar că aș fi citat cu acest prilej un dicton latinesc foarte iscusit și cu mult schepsis.

Chicot se apropie de superior.

— Un dicton latinesc, dumneata, dragul meu superior ? ! spuse el. Și-ți mai amintești cumva cum sună acest dicton latinesc ?

— *Militat spiritu...*

— *Militat spiritu, militat gladio ?*

— Da, da, așa, chiar așa ! strigă dom Modeste cu însuflețire.

— Bine, bine — spuse Chicot — trebuie să recunosc că rar mi-a fost dat să văd un om care să-și ceară iertare atît de frumos ca dumneata, dom Modeste. Să știi că te-am iertat.

— O ! suspină înduioșat Gorenflot.

— Ai rămas același prieten credincios ca și pînă acum, singurul meu prieten adevărat.

Gorenflot își șterse o lacrimă.

— Hai să ne-așezăm la masă ; de astă dată o să privesc cu mai multă îngăduință bucatele.

— Știi ce ? spuse Gorenflot, plin de osîrdie. Am să-i trimit vorbă fratelui bucătar că, dacă nu ne pregătește o masă într-adevăr împărătească, o să-l bag la carceră.

— Fă cum vrei — încuviință Chicot — dumneata poruncești aici, dragul meu superior.

— Iar noi o să destupăm cîteva sticle din cele trimise plocon de cucoana cea cuvioasă.

— Am să te-ajut și eu atîta cît mă pricep, dragă prietene.

— Vino să te strîng în brațe, Chicot !

— Ia seama să nu mă înăbuși. Și acum, hai să stăm de vorbă.

XXI

CONVIVII

Gorenflot nu tărăgănă mult cu poruncile pe care le avea de dat.

Că preacucernicul superior era, într-adevăr, în plină ascensiune, așa cum se lăuda dînsul, se putea constata mai cu seamă după migala cu care erau pregătite ospețele, precum și după cuceririle științei culinare pe care și le însușise.

Dom Modeste trimise după fratele Eusebiu, care se înfățișă, nu ca înaintea mai-marelui său, ci ca înaintea unui judecător.

Judecînd după felul în care fusese chemat, bănuise, de altfel, din primul moment că se întîmplase o schimbare cu totul neobișnuită în atitudinea preacucernicului superior și care-l privea îndeaproape.

— Frate Eusebiu — îl luă în primire Gorenflot, înăsprindu-și glasul — deschide urechile și ascultă ce are să-ți spună prietenul meu, domnul Robert Briquet. Pe cît se pare, ai început să te lași pe tînjală. Am auzit vorbindu-se de unele păcate de neiertat de care s-a făcut vinovată în ultima vreme ciorba dumitale de raci și de nu știu ce becisnică nepăsare dovedită cu prilejul urechilor umplute, de vreme ce nu ți-ai dat osteneala ca să trosnească în dinți. Bagă de seamă, frate Eusebiu, bagă de seamă, îți spun, căci e de ajuns să faci un singur pas greșit, ca să-ți frîngi gîtul.

Călugărul schimbă fețe-fețe și încercă să se dezvinovățească, bolborosind cîteva cuvinte care nu găsiră crezămînt.

— Destul ! îi tăie vorba Gorenflot.

Fratele Eusebiu tăcu.

— Ce ne dai azi la masă ? întrebă cuviosul superior.

— Mai întîi niște jumări de ouă cu creste de cocoș.

— Apoi ?

— Ciuperci umplute.

— Pe urmă ?

— Crevete în vin de Madera.

— Toate astea-s mezelicuri, numai mezelicuri. Altceva mai sățios, hai, s-auzim, spune repede !

— Mai am după aceea niște pulpă de porc afumată, cu fisticuri.

— Scîrț ! se strîmbă Chicot.

— Să-mi fie cu iertăciune — interveni cu sfială Eusebiu — e fiartă în vin sec de Xérès. Am împănat-o cu carne de vacă frăgezită în marinată cu ulei de Aix, în așa fel încît seul de vacă se mănîncă împreună cu carnea macră de porc, iar grăsimea de porc împreună cu carnea macră de vacă.

Gorenflot se încumetă să strecoare spre Chicot o privire însoțită de un semn de încuviințare.

— Merge, nu-i așa, domnule Robert ? zise el.

Chicot se arătă numai pe jumătate mulțumit.

— Și pe urmă — întrebă Gorenflot — ce mai ai ?

— Aș putea să vă pregătesc pe loc o anghilă.

— Dă-o încolo de anghilă ! protestă Chicot.

— Îmi dați voie, domnule Briquet — stărui fratele Eusebiu, prinzînd curaj puțin cîte puțin — îmi dați voie să vă spun că n-o să vă pară chiar atît de rău dacă veți înfrupta din anghilele mele.

— Și de ce crezi că sînt așa de grozave anghilele dumitale ?

— Fiindcă le hrănesc într-un fel pe care numai eu îl știu.

— Oho !

— Da — adăugă Gorenflot — se pare că romanii sau grecii, nu mai știu bine cine, în sfîrșit niscai bătinași din Italia, hrăneau lampretele întocmai ca Eusebiu. Așa a citit el într-un autor din vechime, anume Suetoniu, care a scris despre tipicul bucătăriei.

— Cum se poate, frate Eusebiu — se cutremură Chicot — dumneata îți îndopi anghilele cu carne de om ?

— Nicidecum, domnule : toc mațe și ficați de pasăre și de vînat, le amestec apoi cu puțină carne de porc și, din toate astea, fac un fel de umplutură de cîrnați cu care-mi hrănesc anghilele, ținute în apă dulce, împrospătată mereu, pe un așternut de prundiș mărunt. Anghilele se îngrașă într-o lună și, pe măsură ce se îngrașă, cresc foarte

mult și în lungime. Aceea din care se va ospăta azi sfinția sa, bunăoară, cîntărește nouă livre.

— Âsta-i șarpe sadea ! se minună Chicot.

— Înghițea dintr-o îmbucătură un pui de găină de șase zile.

— Și cum ai pregătit-o ? întrebă Chicot.

— Da, cum ai pregătit-o ? îi ținu isonul superiorul.

— L-am curățat, l-am părpălit nițel, l-am uns apoi cu pastă de sardele, l-am tăvălit prin pesmet mărunt pisat, pe urmă l-am pus din nou pe grătar vreo zece secunde, după care voi avea cinstea să vi-l servesc la masă scăldat într-un sos bine ardeiat și usturoiat.

— Dar sosul ?

— Da, ce fel de sos e ?

— Un sos obișnuit cu ulei de Aix frecat cu zeamă de lămîie și muștar.

— Minunat ! îl lăudă Chicot.

Fratele Eusebiu răsuflă ușurat.

— Și acum nu mai lipsesc decît niște dulciuri — își aminti Gorenflot ca un om chibzuit ce era.

— Am să ticluiesc eu niște cofeturi, așa ca să fie pe placul sfinției voastre.

— Prea bine, mă las în nădejdea dumitale — spuse Gorenflot. Cată să te-arăți vrednic de încrederea mea.

Eusebiu făcu o plecăciune.

— Pot să plec ? întrebă el.

Superiorul îl cercetă din ochi pe Chicot.

— Poate să plece — încuviință acesta.

— Du-te și trimite-l încoace pe fratele chelar.

Eusebiu se înclină din nou și ieși.

În locul fratelui Eusebiu se înființă fratele chelar, care primi la rîndul său o seamă de porunci, tot atît de răspicate și nu mai puțin amănunțite.

După vreo zece minute, de o parte și de alta a mesei acoperite cu o pînză subțire de in, cei doi convivi, îngropați în două jilțuri largi, ticsite cu perne, stăteau față în față, cu furculițele și cuțitele în mîini, ca doi adversari gata să se bată în duel.

Masa, destul de mare ca să poată mînca șase persoane, era totuși încărcată, prin osîrdia chelarului, care adusese o

grămadă de sticle de cele mai diverse forme și cu cele mai felurite etichete.

Ținîndu-se de rînduiala statornicită mai înainte, Eusebiu le trimisese pentru început jumări de ouă, crevete și ciuperci ce îmbălsămau aerul cu un miros îmbietor de trufe, de unt proaspăt ca smîntîna, de cimbru și de vin de Madera.

Chicot se așternu pe mîncate ca un om hămesit. Superiorul, dimpotrivă, ca un om care nu are prea multă încredere nici în sine însuși, nici în bucătar și nici în oaspetele său. Cîteva minute mai tirziu însă, Gorenflot era cel ce înfuleca, în timp ce Chicot se mulțumea să privească.

Începură cu un vin de Rin, pe urmă desfundară o sticlă de Bourgogne din 1550, dădură o raită prin vinaturile unui schit a căror vechime nu era cunoscută, gustară dintr-un Saint-Perry și, în cele din urmă, încercară vinul trimis plocon de cucoana cea evlavioasă.

— Ei, ce zici ? întrebă Gorenflot, după ce sorbi de trei ori, fără a cuteza să-și dea cu părerea.

— Catifelat, dar ușor — spuse Chicot. Și cum ziceai că se numește cnoriașa dumitale ?

— Nici măcar n-o cunosc.

— Ei, fugi încolo ! Nu știi cum o cheamă ?

— Zău nu știu, sîntem în tratative printr-un mijlocitor.

Chicot făcu o pauză și închise ușor ochii pentru a savura o înghițitură de vin pe care o păstră cîteva clipe în gură înainte de a o lăsa să lunece pe gît, dar, în realitate, ca să poată cugeta liniștit.

— Așadar — spuse el după vreo cinci minute — am cinstea să stau la masă cu un comandant de oaste ?

— Of, Doamne, chiar așa !

— Dar de ce oftezi cînd spui asta ?

— Ce vrei, e destul de obositor.

— Nici vorbă, dar e un lucru care te cinstește, și atît de frumos !

— O minune ! Doar atît că nu mai am parte de liniște în timpul slujbei... și pe urmă, alaltăieri, la cină, am fost nevoit să micșorez tainul cu un fel de mîncare.

— Să micșorezi tainul... pentru ce ?

— Pentru că o parte din ostașii mei — cei mai de ispravă, trebuie să recunosc — au avut obrăznicia să spună

că pelteaua de struguri de Bourgogne pe care o primesc vinerea drept felul trei la masă nu le-ajunge nici pe o măsea.

— I-auzi colo ! Nu le-ajunge nici pe o măsea !... Şi pe ce se întemeiau dumnealor ca să se plîngă de acest neajuns ?

— Ziceau, chipurile, că nu s-au săturat şi ar fi poftit, mă rog, să le dau nişte carne macră, bunăoară nisetaiva lişiţe, homari sau peşte de soi. Ca să vezi, căpcăunii !

— Ei, Doamne ! Dacă fac instrucţie, nu-i de mirare că sînt flămînzi, bieţii călugări !

— Şi atunci care este meritul lor ? spuse fratele Modeste. Să mănînci cît şapte şi să lucrezi cu rivnă, asta poate s-o facă orice om. Ce naiba ! Trebuie să te învrednicești să aduci prinos Domnului lipsurile pe care le îndură — urmă cuviosul abate, aşternînd o halcă întreagă de pulpă de porc împănată cu carne de vacă peste o bucată strașnică de piftie de pasăre despre care fratele Eusebiu nu pomenise nimic, fiind o mîncare prea frugală, nu pentru a fi servită la masă, ci pentru a fi trecută pe lista de bucate.

— Bea, Modeste, bea ! îl îmbia Chicot. Să nu te îneci, dragă prietene : te-ai făcut stacojiu.

— De supărare — răspunse superiorul, golind pocalul în care turnase o jumătate de oca de vin.

Chicot îi lăsă răgazul să bea şi, după ce Gorenflot puse la loc pocalul pe masă, spuse :

— Ei, şi pe urmă ce s-a mai întîmplat ? Povesteşte-mi tot pînă la capăt, nici nu ştii cît mă interesează istoria asta, pe cinstea mea ! Ziceai deci că le-ai micşorat tainul, deoarece pretindeau că nu le-ajunge mîncarea.

— Chiar aşa !

— Strașnică idee !

— Să vezi însă ce dandana afurisită a stîrnit pedeapsa pe care le-am dat-o ! Am crezut c-o să se răzvrătească : le ardeau ochii şi le clănţăneau dinţii în gură.

— De foame — spuse Chicot. Ce păcatele ! Era şi firesc.

— Le era foame, nu-i aşa ?

— Mai întrebi !

— Aşa zici dumneata ? Crezi, într-adevăr, că le era foame ?

— Sînt convins.

— Ei bine, în seara aceea am observat un lucru foarte curios și pe care aș vrea să-l supun cărturarilor spre a-l cerceta. L-am chemat, așadar, pe fratele Borromée, ca să-i dau de știre cele hotărîte de mine în privința opreliștii pe care o pusesem asupra bucatelor, la care am adăugat, văzînd răzmerița stîrnită, o altă opreliște asupra băuturii.

— Și pe urmă ?

— Pe urmă, pentru a le pune capac, am poruncit să-i scoată iar la instrucție, vrînd să zdrobesc șarpele răzvrătirii : cum se spune în psalmi, ți-aduci aminte. Stai, cum vine ? *Cabis poriabis diagonem.* Ei, drăcia dracului, dumneata trebuie să știi mai bine !

— *Proculcabis draconem.*[1] — spuse Chicot, umplînd iar pocalul superiorului.

— *Draconem*, chiar așa, bravo ! Dar, fiindcă veni vorba de șarpe, de ce nu mănînci din anghila asta ? E o minune, se topește în gură !

— Mulțumesc, abia dacă mai pot să răsuflu. Hai, povestește, povestește mai departe.

— Ce ?

— Întîmplarea aceea curioasă.

— Care ? Nu mai țin minte.

— Aceea pe care voiai s-o împărtășești cărturarilor.

— A, da, acum mi-aduc aminte, bu-u-un.

— Te-ascult.

— Am poruncit, așadar, să-i scoată iar la instrucție pe înserat. Mă așteptam să-i văd, proclețiți, istoviți, trași la față și leoarcă de sudoare, ba chiar am pregătit o predică destul de iscusită asupra versetului : *Cel ce mănîncă pîinea mea.*

— Pîine goală — spuse Chicot.

— Chiar așa, pîine goală ! hohoti Gorenflot, căscînd cît o șură fălcile-i vînjoase, zguduit de un rîs ciclopic. Pe tema asta aș fi îndrugat verzi și uscate și, gîndindu-mă ce-o să iasă, m-am tăvălit pe jos de rîs o oră întreagă, cînd mă pomenesc deodată în mijlocul curții în fața unei cete de zdrahoni aprigi și neastîmpărați, care săreau ca niște lăcuste... Și aici vine nălucirea în privința căreia voiam să cer părerea oamenilor de știință.

— Spune, ce nălucire ?

— Și care duhneau a vin cale de o poștă.

[1] Vei birui pe Satana (în limba latină în text).

— A vin! Va să zică fratele Borromée te-a tras pe sfoară.

— O, nu! Pun mîna-n foc pentru Borromée — protestă Gorenflot — este supunerea oarbă întruchipată: dacă i-aș spune acum fratelui Borromée să se lase ars de viu cu încetul, s-ar duce numaidecît să aducă grătarul și ar aprinde cu mîna lui vreascurile.

— Ca să vezi ce înseamnă să fii un prost fizionomist — zise Chicot, scărpinîndu-și nasul. Mie, să-ți spun drept, nu-mi face impresia asta.

— Tot ce se poate; eu însă îl cunosc pe Borromée al meu, așa cum te cunosc și pe tine, dragul meu Chicot — întîmpină dom Modeste, care, pe măsură ce băutura i se urca la cap, devenea din ce în ce mai duios.

— Și zici că duhneau a vin?

— Cine, Borromée?

— Nu, călugării tăi.

— Ca niște butii, și unde mai pui că erau roșii ca niște creveți, lucru pe care, de altfel, i l-am și spus lui Borromée.

— Bravo!

— Fiindcă, să știi, mie nu-mi scapă nimic.

— Și ce ți-a răspuns?

— Ai răbdare că-ți spun, e ceva plin de tîlc.

— Te cred.

— Mi-a răspuns că o dorință arzătoare poate să aibă același efect ca și o dorință îndeplinită.

— Oho! se miră Chicot. Într-adevăr, e cu tîlc, precum bine zici, să fiu al dracului! Borromée ăsta al tău este un om și jumătate; nu mă mai mir că are nasul și buzele atît de subțiri. Și te-a convins?

— Pe deplin, și ai să vezi c-o să te convingi și tu; dar vino mai încoace, căci m-apucă amețeala de îndată ce fac o mișcare.

Chicot se apropie de el.

Gorenflot strînse palma-i lățăreață în chip de cornet acustic, lipind-o de urechea prietenului său.

— Ei, ce e? întrebă Chicot.

— Stai puțin, să-mi adun gîndurile. Îți amintești de vremea cînd eram tineri, Chicot?

— Îmi amintesc.

— Cînd sîngele clocotea în vine... și cînd dorințele necumpătate... ?

— Părințele, părințele ! îl mustră virtuosul Chicot.

— Sînt cuvintele lui Borromée și cred că are dreptate : poftele trupului nu zămisleau uneori năluciri ce păreau vii și adevărate ?

Chicot izbucni într-un hohot de rîs atît de năprasnic, încît masa împreună cu sticlele de pe ea începu să tremure ca puntea unei corăbii.

— Știi ce — spuse el — am de gînd să fiu ciracul fratelui Borromée și, după ce voi fi băgat bine la cap teoriile lui, am să-ți cer să-mi faci un hatîr, sfinția ta.

— Să fii sigur că ți-l voi împlini, Chicot, ca orice lucru de altfel pe care-l vei cere prietenului tău. Și acum, ia spune, despre ce hatîr e vorba ?

— Să lași pe mîna mea economatul mînăstirii timp de opt zile.

— Și ce vrei să faci în aste opt zile ?

— Vreau să-l hrănesc pe fratele Borromée cu propriile sale teorii. Am să-i pun pe masă o farfurie curată și un pahar gol și am să-i spun : „Dorește cu toată rîvna stomacului dumitale flămînd și însetat un curcan cu ciuperci și o sticlă de Chambertin ; ia seama numai să nu te îmbeți cu vinul de Chambertin și ai grijă să nu-ți cadă greu curcanul, dragă filozofule !"

— Așadar — spuse Gorenflot — tu nu crezi în poftele trupului, păgînule ?

— Bine, bine ! Știu eu ce cred, să lăsăm teoriile deoparte.

— Așa e — încuviință Gorenflot — dă-le încolo de teorii ; să mai vorbim și despre cele pămîntești. Și Gorenflot își turnă vin pînă în buza pocalului. În amintirea vremurilor pe care le-ai pomenit adineauri, Chicot — închină el — în amintirea ospețelor noastre de la *Cornul Abundenței !*

— Bravo ! Credeam c-ai uitat lucrurile astea, părințele.

— Profanule ! Toate astea dorm sub fala rangului meu ; dar să mor eu dacă în adîncul sufletului n-am rămas același !

Și Gorenflot începu a cînta cîntecul inimii sale, cu toate străduințele lui Chicot de a-l potoli :

Măgărușu-i dezlegat,
Vinul este destupat.
El urechea o ciulește,
Vinul din sticlă țîșnește ;
Nimeni nu-i mai zvăpăiat
Ca monahul cînd cinstește,
Nimeni nu-i mai deșucheat
Cînd din hamuri a scăpat !...

— Dar taci odată, neisprăvitule ! îl ține de rău Chicot. Dacă fratele Borromée ar intra în clipa asta, ar putea să creadă că n-ai băut și n-ai mîncat nimic de o săptămînă.

— Dacă fratele Borromée ar intra în clipa asta, ar cînta și el împreună cu noi.

— Nu-mi vine să cred.

— Și eu îți spun...

— Să taci și să răspunzi la întrebările mele.

— Zi, atunci !

— Dacă nu mă lași să vorbesc, bețivule !

— Eu, bețiv ?

— Îți dai seama, oare, că de cînd călugării au început să se deprindă cu mînuirea armelor, mînăstirea ta s-a preschimbat într-o adevărată cazarmă ?

— Da, prietene, ăsta-i cuvîntul, o adevărată cazarmă, cazarmă sadea ; joia trecută — joi să fi fost ? da, joi... stai puțin, nu mai știu dacă era joi...

— Joi sau vineri, n-are a face cînd.

— Ai dreptate, faptele înainte de toate, nu-i așa ? Ei bine, joi ori vineri, am dat peste doi novici care se băteau cu sabia pe coridor, iar lîngă ei doi secundanți care se pregăteau la rîndul lor să se încaiere.

— Și ce-ai făcut ?

— Am cerut să mi se aducă un gîrbaci ca să-i croiesc pe cei doi novici, care între timp au șters-o pe aci încolo ; dar Borromée...

— Of, of ! Borromée, iar Borromée !

— Da, el, ca întotdeauna.

— Dar Borromée... ?

— Borromée a pus mîna pe ei și le-a tras un toc de bătaie că mai zac și acum în pat, sărmanii !

— Tare aș vrea să le văd spatele, ca să-mi dau seama cît de vînjos e brațul fratelui Borromée — spuse Chicot.

— Să mă ostenesc eu să le văd spatele ! Nici nu mă gîndesc ! Măcar să fi fost o spată de miel ! Mai bine ia de gustă din pistilul ăsta de caise.

— Dă-l naibii de pistil ! Ce, vrei să-mi stea în gît ?

— Atunci bea.

— Nici atît, doar am de umblat.

— Dar ce, crezi că eu n-am de umblat ? Și totuși uite că beau.

— Ei, cu dumneata se schimbă socoteala ! De altfel, ca să comanzi, nu trebuie decît să ai plămîni zdraveni, ca să poți răcni.

— Barem un pahar, zău, numai un păhăruț din licoarea asta, ca să se mistuie mai ușor bucatele ! Eusebiu e singurul care știe s-o prepare, ăsta-i secretul lui.

— Bine, fie, un pahar !

— Nici nu știi ce grozavă e : chiar dac-ai fi mîncat cît șapte, după două ceasuri de la masă te-apucă o foame de lup.

— Straşnică doctorie pentru săraci ! Află de la mine că, dac-aș fi rege, aș pune să-i taie capul fratelui Eusebiu : licoarea lui e în stare să înfometeze o țară întreagă. Ei, dar ce mai e și asta ?

— Începe instrucția — îl lămuri Gorenflot.

Într-adevăr, în momenul acela, în curte se auzea larmă de glasuri și zăngănit de arme.

— Cum așa, fără comandant ? se miră Chicot. De, de, pe cît se pare, ostașii nu sînt prea struniți.

— Fără mine ? Nici să nu te gîndești ! protestă Gorenflot. De altminteri, nici n-ar fi cu putință așa ceva, mă-nțelegi ? De vreme ce eu sînt comandantul, cu mine trebuie să facă instrucție ; și, ca dovadă, uite că vine fratele Borromée să afle ce poruncesc.

Chiar așa și era : fratele Borromée tocmai intra pe ușă, aruncînd oaspetelui o privire piezișă și fulgerătoare ca săgeata vicleană a partului.

„Ehei — se gîndi Chicot — degeaba te uiți așa la mine ; dumnealui însuși te-a dat de gol."

— Sfinţia voastră — îl înştiinţă el — toată lumea vă aşteaptă să coborîţi spre a inspecta platoşele şi armele.

„Platoşe ! Oho ! îşi spuse în sinea lui Chicot. Ia staţi puţin, că vin şi eu, cum să nu vin !"

Şi sări numaidecît în picioare.

— Vino şi dumneata să priveşti cum facem instrucţie — îl pofti Gorenflot, ridicîndu-se la rîndul său din jilţ, ca un bloc de marmură căruia, printr-o minune, i-ar fi crescut o pereche de picioare. Dă-mi braţul, prietene. Ai să vezi acum ce straşnic ştiu să ţi-i muştruluiesc.

— Sfinţia sa este cu drept cuvînt un tactician neîntrecut — spuse Borromée, iscodind cu privirea chipul împietrit al lui Chicot.

— Dom Modeste este un om desăvîrşit în toate privinţele — răspunse Chicot, înclinîndu-se. Apoi, încet de tot, şopti ca pentru sine : Ia vezi, fii cu ochii în patru, vulturaşule, căci dacă uliul ăsta pune gheara pe tine, te jumuleşte.

XXII

FRATELE BORROMÉE

În momentul în care Chicot, după ce coborîse treptele scării largi, ţinîndu-l de braţ pe părintele superior, ajunse în curtea mînăstirii, priveliştea ce i se deschise în faţă era aidoma cu a unei vaste cazărmi în plină activitate.

Împărţiţi în două cete de cîte o sută de oameni, călugării, cu halebarda, suliţa sau muscheta la picior, aşteptau ca nişte soldaţi sosirea comandantului.

Vreo cincizeci dintre ei, cei mai voinici şi mai sîrguincioşi, îşi puseseră casca sau coiful în cap ; fiecare purta, lipită de şold, cîte o spadă lungă atîrnată de cingătoare ; nu le lipsea decît scutul în mînă ca să semene cu mezii din vechime, sau o pereche de ochi codaţi ca să semene cu nişte chinezi.

Alții se împăunau, mîndri nevoie mare, cu niște platoșe bombate, de care simțeau o plăcere să ciocnească mănușa de fier ca să le audă zăngănind.

Alții, în sfîrșit, încătușați în brățare și pulpare, încercau să-și dezmorțească închieturile ce nu se mai puteau îndoi cum trebuie din pricina carapacelor în care trupul lor era în parte ferecat. Fratele Borromée luă o cască din mîinile unui novice și și-o puse în cap cu gestul sprinten și precis al unui lefegiu sau al unui lăncier.

În timp ce lega baierele, Chicot nu se putu stăpîni să nu privească pe îndelete casca, iar în timp ce o privea, pe buzele lui prinse a flutura un zîmbet ; și tot zîmbind așa, începu a se învîrti în jurul lui Borromée, ca și cînd ar fi vrut să-l admire din toate părțile. Mai mult chiar, se apropie de cconom și pipăi chivăra care, pe alocuri, era scofîlcită.

— Ai un coif de toată frumusețea, zău așa, frate Borromée ! îl lăudă el. De unde l-ai cumpărat, dragă superiorule ?

Gorenflot însă nu era în măsură să-i răspundă, dat fiind că în momentul acela niște monahi tocmai se căzneau să-l încătărămeze într-o falnică platoșă, care, cu toate că era destul de încăpătoare ca să poată cuprinde chiar și statuia lui Hercule Farnese, strivea dureros cărnurile cu prisosință revărsate ale cuviosului stareț.

— Lăsați mai slobode chingile, ce dracu ! protesta Gorenflot. Nu strîngeți așa, că mi se taie răsuflarea și n-o să mai pot scoate un cuvînt... ajunge, ajunge !

— Mi se pare că ați întrebat pe părintele superior — intră în vorbă fratele Borromée — de unde a cumpărat coiful meu ?

— L-am întrebat pe părintele superior și nu pe dumneata — spuse Chicot — socotind că și aici în mînăstire, ca în orice alt lăcaș de felul acesta, nu se face nimic fără știrea superiorului.

— Bineînțeles — întări Gorenflot — nu se face nici o mișcare aici fără știrea mea. Ce-ai întrebat, dragă domnule Briquet ?

— L-am întrebat pe fratele Borromée dacă știe cumva de unde vine casca asta.

— Face parte din armurile pe care părintele superior le-a cumpărat ieri cu ridicata ca să înarmeze mînăstirea.

— Cine ? Eu ?! se miră Gorenflot.

— Sfinția voastră cred că-și amintește c-a poruncit să se aducă o seamă de coifuri și de platoșe la mînăstire, și noi n-am făcut decît să împlinim porunca sfinției voastre.

— Așa e, ai dreptate — se lumină Gorenflot.

„Mare drăcovenie ! își spuse Chicot. Ca să vezi ce mult a ținut casca mea la stăpînu-său, dacă, după ce am dus-o eu însumi, cu mîna mea, la palatul Guise, a pornit pe urmele mele ca un cîine rătăcit, ca să dea peste mine acum la mînăstirea iacobinilor".

În aceeași clipă, la un semn al fratelui Borromée, călugării se grăbiră să se alinieze și tăcerea se statornici în rîndurile adunării.

Chicot se așeză pe o bancă spre a putea privi în voie exercițiile.

Gorenflot rămase așa cum era, proțăpit pe picioare ca pe doi bulamaci.

— Atențiune ! îi suflă fratele Borromée.

Dom Modeste trase din teacă o sabie uriașă și, învîrtind-o prin aer, strigă cu o voce de stentor :

— Atențiune !

— N-aș vrea ca sfinția voastră să se obosească dînd comenzile — spuse îndatoritor fratele Borromée cu dulceață în glas. Sfinția voastră, după cîte știu, nu se simțea bine azi-dimineață ; dacă dorește să-și cruțe neprețuita-i sănătate, sînt gata să iau eu comanda pe ziua de azi și să supraveghez exercițiile.

— Cu dragă inimă — se învoi dom Modeste. Într-adevăr, nu mi-e bine, simt că mă ia cu năduf ; hai, dă-i drumul !

Borromée făcu o plecăciune și se duse să ia comanda trupei, ca și cînd ar fi fost obișnuit cu asemenea concesii.

— Ce slujitor inimos ! îl lăudă Chicot. Flăcăul ăsta e un adevărat giuvaer.

— Ce ți-am spus eu ? E bun de pus pe rană — îi răspunse dom Modeste.

— Și sînt convins că-n fiecare zi se întîmplă același lucru, nu-i așa ? spuse Chicot.

— O, da ! În fiecare zi. E supus ca un rob : tot timpul trebuie să-l cert fiindcă își dă prea mult osteneala să-mi facă pe plac. Smerenia nu înseamnă slugărnicie — rosti sentențios Gorenflot.

— Așa că ție, de fapt, nu-ți rămîne mai nimic de făcut aici și poți deci să te culci pe o ureche : fratele Borromée veghează în locul tău.

— O, Doamne, da !

— Asta voiam să știu — spuse Chicot, îndreptîndu-și întreaga atenție asupra lui Borromée.

Mai mare dragul să-l fi văzut pe economul mînăstirii încordîndu-și grumazul ca un cal de luptă în clipa cînd i s-a pus frîul pe cap. Din ochii săi larg deschiși țîșneau flăcări, iar spada, mînuită de brațul său vînjos, îndeplinea niște mișcări atît de iscusite, încît ai fi jurat că era într-adevăr un maestru de scrimă care își arăta dibăcia în fața unui pluton de soldați.

De cîte ori Borromée făcea cîte o demonstrație, Gorenflot se mulțumea să repete cuvintele lui, adăugînd :

— Borromée are dreptate. De altfel, și eu v-am spus tot așa, dacă vă mai amintiți lecția noastră de ieri. Mutați arma dintr-o mînă în cealaltă ; țineți lancea bine, dar țineți-o ca lumea ; fierul trebuie să fie la înălțimea ochiului ; stați drept, ce Dumnezeu ! Piciorul țeapăn ; întoarcerea la stînga e același lucru ca și întoarcerea la dreapta, atîta numai că-i de-a-ndoaselea.

— Măi, fir-ar să fie ! se minună Chicot. Dar știi că ești un instructor iscusit ?

— Te cred — spuse Gorenflot, mîngîindu-și gușa cu trei caturi — mă pricep destul de bine la militărie.

— Cît despre Borromée, nici că puteai să găsești un ucenic mai destoinic.

— Mă înțelege din ochi — mărturisi Gorenflot. Rar mi-a fost dat să văd un om atît de isteț.

Călugării făcură apoi un marș în pas alergător, exercițiu pe care se punea mare preț la vremea aceea în militărie, asalturi cu spada, asalturi cu sabia, cu lancea și trageri cu armele de foc.

— Ai să vezi acum ce face năzdrăvanul de Jacques — îl înștiință părintele superior pe Chicot, în momentul cînd ostașii avură de trecut și ultima probă.

— Cine mai e și năzdrăvanul ăsta ?

— Un băiat curățel pe care am căutat să-l țin pe lîngă mine, fiindcă e cuminte de felul lui și are multă putere în brat și, pe lîngă toate celelalte, e iute ca un prîsnel.

— Ce vorbești ! Și unde-i acum mititelul, mînca-l-ar tata ?

— Ia stai, stai că ți-l arăt acum. Uite-l colo, îl vezi ? Acela care ține o muschetă în mînă și se pregătește tocmai să ochească cel dintîi.

— Și e bun țintaș ?

— Atîta pot să-ți spun, că strengarul nimerește un pitac din zbor de la o sută de pași.

— Bravo, cred că voinicul nostru e numai potrivit ca să slujească o liturghie ; dar ia stai că ți-am dat și tie de rost..

— Ce s-a întîmplat ?

— Ba da !... Ba nu !

— Îl cunoști cumva pe Jacques ?

— Eu ? Cîtuși de puțin.

— Totuși, în primul moment, ți s-a părut că-l cunoști ?

— Da, am avut impresia că l-am văzut într-o biserică, undeva, într-o zi sau, mai bine zis, într-o noapte cînd mă ascunsesem în confesional. M-am înșelat însă, nu era el. De astă dată trebuie să mărturisim că spusele lui Chicot nu erau chiar întru totul adevărate. Chicot se dovedise a fi un neîntrecut fizionomist și-i era de ajuns să vadă chipul unui om o singură dată în viață, ca să nu-l mai uite în veci.

În timp ce, fără să știe, privirile părintelui superior și ale prietenului acestuia erau îndreptate asupra lui, năzdrăvanul de Jacques, cum îi spunea Gorenflot, își făcea de lucru cu o muschetă cît el de lungă, pe care tocmai o încărca ; pe urmă, după ce muscheta fu încărcată, se proțăpi țanțoș la o sută de pași de țintă și, lăsîndu-se pe piciorul drept, luă arma la ochi cu îndemînarea unui militar încercat. Muscheta detună și glonțul se împlîntă drept în mijlocul țintei, stîrnind un ropot de aplauze din partea călugărilor.

— Sfinte Dumnezeule, strașnic ochitor, n-am ce zice ! îl lăudă Chicot. Și ce flăcău chipeș, pe cuvîntul meu !

— Mulțumesc, domnule — răspunse Jacques, ai cărui obraji palizi se îmbujorară de plăcere.

— Dar știu că te pricepi să mînuiești armele, fiule — stărui Chicot.

— Da' de unde, domnule, abia acum învăț — spuse Jacques.

Și cu aceste cuvinte, lăsînd deoparte muscheta, după ce își arătase îndemînarea, luă o lance din mîinile vecinului său și începu s-o învîrtească prin aer, făcînd o morișcă pe care Chicot o socoti executată fără cusur.

Chicot îi aduse din nou laude.

— Dar mai cu seamă cînd e vorba de spadă, nu-și are pereche — îl înștiință dom Modeste. Cei ce se pricep spun că e meșter mare. Ce-i drept, pchlivanul are picioare zdravene și braț de oțel și, cît e ziulica de mare, nu lasă o clipă armele să se odihnească.

— Așa ! Ia să-l vedem — zise Chicot.

— Doriți să-i puneți la încercare iscusința ? întrebă Borromée.

— Aș vrea să văd și eu minunea asta cu ochii mei — răspunse Chicot.

— Numai că, să vedeți — urmă economul — din toți cîți se află aici, nimeni, în afară de mine, poate, nu este în stare să-i țină piept. Domnia voastră vă simțiți destul de destoinic ?

— Eu nu sînt decît un biet cetățean pașnic — spuse Chicot, clătinînd din cap. Pe vremuri am mînuit și eu spada ca orice om ; acum însă îmi tremură picioarele, nu mai am destulă putere în braț și nici nu-mi mai stă capul, cinstit vorbind, la asemenea treburi.

— Totuși vă mai îndeletniciți cu ele încă ? stărui Borromée.

— Așa, cîte un pic — mărturisi Chicot, aruncîndu-i lui Gorenflot, care zîmbea, o privire ce avu darul să aducă pe buzele părintelui superior numele lui Nicolas David.

Borromée nu deslușì însă zîmbetul lui, Borromée nu auzi numele pe care-l rostise, ci, surîzînd cît se poate de liniștit, porunci să se aducă floretele și obrăzarele de scrimă.

Fremătînd de bucurie din creștet pînă-n tălpi sub înfățișarea lui mohorîtă și rece, Jacques își suflecă anteriul

pînă la genunchi și își propti sandala în nisip, bătînd de cîteva ori cu piciorul drept în pămînt.

— Ca să fim înțeleși — spuse Chicot — dat fiind că nu sînt nici călugăr și nici ostaș și că a trecut o bucată de vreme de cînd n-am mai pus mîna pe o armă, te rog deci pe dumneata, frate Borromée, care ești numai mușchi și vine, să fii atît de bun și să-i arăți fratelui Jacques cum trebuie mînuită floreta. Firește, cu îngăduința sfinției tale, dragă părinte superior — urmă Chicot, întorcîndu-se către dom Modeste.

— Porunceșc! rosti cu ifos părintele superior, ca de obicei încîntat că are prilejul să-și spună cuvîntul.

Borromée își scoase casca și o încredință lui Chicot, care se grăbi s-o ia în primire, și acum, că încăpuse din nou în mîinile fostului ei stăpîn, îi îngădui încă o dată lui Chicot să se convingă că era într-adevăr a sa; în timp ce omul nostru făcea această constatare, ecconomul mînăstirii își ridica rasa, trăgînd-o în sus, peste cingătoare, și se pregătea de asalt.

Toți călugării, însuflețiți de solidaritatea cinului monahal, se strînseră în jurul dascălului și al ciracului acestuia.

Gorenflot se aplecă la urechea prietenului său.

— Nu cred că-i o treabă mai grea decît să cînți irmoasele, nu-i așa? întrebă el cu naivitate.

— Așa spun cei puțin lăncierii — îi răspunse Chicot cu aceeași naivitate.

Cei doi luptători se puseră în gardă: Borromée, uscățiv și nervos, avea avantajul de a fi mai înalt: pe deasupra, era mai stăpîn pe sine și avea și mai multă experiență.

Înflăcărarea de care era cuprins Jacques se mărturisea prin scăpărările ochilor săi scînteietori și-i învăpăia umerii obrajilor dogoriți ca de fierbințeală.

Treptat-treptat, masca preacuvioasă se desprindea de pe chipul fratelui Borromée, care, cu floreta în mînă, furat de rîvna cuceritoare a luptei în care trebuia să-și dovedească dibăcia, se preschimba într-un încercat spadasin: fiecare lovitură a sa era însoțită de un îndemn, o povață sau o mustrare; de multe ori însă, energia, sprintencala și avîntul lui Jacques precumpăneau asupra însușirilor cu

care era înzestrat maestrul său, și fratele Borromée primea cîte o lovitură bine țintită în piept.

Chicot sorbea din ochi desfășurarea luptei, numărînd loviturile. Cînd asaltul se sfîrși sau, mai bine zis, cînd adversarii se opriră să-și tragă răsuflarea, zise :

— Jacques a atins de șase ori, iar fratele Borromée, de nouă ; e foarte frumos pentru un cirac, dar pentru un dascăl e cam puțin.

Un fulger pe care nimeni altul decît Chicot nu-l zări se aprinse în ochii lui Borromée, dînd în vileag o nouă trăsătură de caracter a fratelui econom.

„Aha ! chibzui în sinea lui Chicot. Va să zică e orgolios."

— S-avem iertare, domnule — răspunse Borromée cu un glas pe care abia izbuti să-l facă mieros — dar meșteșugul armelor este o treabă destul de anevoioasă pentru orice om și cu atît mai mult pentru niște bieți călugări ca noi.

— N-are a face — spuse Chicot, hotărît să-l urmărească pe jupîn Borromée pînă în pînzele albe. Oricum ar fi, dascălul trebuie să aibă de două ori mai multe lovituri decît ciracul său.

— Ah, domnule Briquet — spuse Borromée, mușcîndu-și buzele, nespus de palid la față — sînteți prea exigent, mi se pare.

„Aha ! E iute la mînie — se gîndi Chicot. Deci două păcate de moarte ; se spune că unul singur ajunge pentru a duce la pierzare un om : soarta mi-e prielnică.

Apoi, cu glas tare :

— Și dacă Jacques ar fi mai cumpănit — continuă el — sînt sigur că n-ar fi mai prejos decît domnia ta.

— N-aș crede — spuse Borromée.

— Ei, uite, eu n-am nici o îndoială.

— Domnul Briquet, care cunoaște meșteșugul armelor — spuse Borromée cu amărăciune — ar trebui să încerce singur iscusința lui Jacques ; și-ar putea da mai bine seama atunci.

— O, eu sînt bătrîn — se împotrivi Chicot.

— Da, dar atotștiutor — replică Borromée.

„Așa, mă iei la vale, care va să zică — se gîndi Chicot. Stai tu puțin, ia stai !"

— Dar — urmă el — mai este încă ceva, care scade întrucîtva însemnătatea cuvintelor mele.

— Ce anume ?

— Faptul că fratele Borromée, ca un adevărat dascăl ce este, a căutat, sînt convins, să-i facă un hatîr ucenicului său, lăsîndu-l cînd și cînd pe Jacques să-l lovească.

— Cum, cum ? spuse Jacques la rîndul său, încruntîndu-se.

— Nici gînd — protestă Borromée, păstrîndu-și cumpătul, cu toate că Chicot reușise să-l scoată din sărite. Firește, mi-e drag Jacques, dar nu i-aș fi de nici un folos dacă i-aș face asemenea hatîruri.

— Mă mir — spuse ca pentru sine Chicot — așa am crezut, te rog să mă ierți.

— La urma urmei — îl îmbie Borromée — de ce n-ați încerca, domnule Briquet, căci de vorbit văd că vă place să vorbiți.

— Oh, de ce vrei să mă simt prost ? spuse Chicot.

— Fiți pe pace, domnule — îl liniști Borromée — vom avea toată îngăduința față de domnia voastră ; cunoaștem doar canoanele bisericești.

— Păgînule ! murmură printre dinți Chicot.

— Hai, domnule Briquet, numai un asalt.

— Încearcă — îl îndemnă Gorenflot — de ce să nu încerci ?

— N-am să-ți fac nici un rău, domnule — spuse Jacques, vrînd să-i țină hangul maestrului său și să-i tragă și el un ibrișin pe la nas lui Chicot. Am o mînă foarte ușoară.

— Dragul de el ! șopti Chicot, ațintind asupra tînărului călugăr o privire al cărei tîlc era cu neputință de deslușit și care se sfîrși într-un zîmbet mut. Bine, fie ! se înduplecă el. Fiindcă toată lumea ține morțiș.

— Bravo ! se bucurară cei interesați, lacomi de izbîndă.

— Numai că — îi preveni Chicot — vă spun din capul locului, n-am de gînd să fac mai mult de trei asalturi.

— Cum doriți, domnule — zise Jacques.

Și, ridicîndu-se agale de pe banca pe care se așezase între timp, Chicot își strînse pe corp vesta cu mîneci bu-

fante, își puse mănușa și își potrivi pe față obrăzarul cu sprinteneala broaștei țestoase cînd prinde muște.

— Dacă reușește cumva să pareze loviturile tale de dreapta — îi suflă Borromée lui Jacques — să știi că nu mai fac nici un asalt cu tine, auzi tu ?

Jacques dădu din cap, zîmbind într-un fel care voia să spună : „Fii fără grijă, maestre !"

Cu aceeași încetineală și aceeași băgare de seamă, Chicot se puse în gardă, desfășurînd brațele lui cît toate zilele și picioarele de o poștă, pe care, printr-o chibzuială, cu drept cuvînt miraculoasă, le așeză în așa fel, încît să ascundă nebănuitele posibilități de care dispunea și lungimea lor nemăsurată.

XXIII

LECȚIA

La vremea pe care încercăm s-o înfățișăm aici, povestind nu numai întîmplările petrecute atunci, dar zugrăvind totodată și obiceiurile și moravurile respective, scrima nu era cîtuși de puțin ceea ce este în zilele noastre.

Spadele fiind ascuțite pe ambele laturi, loviturile erau date în egală măsură cu tăișul ca și cu vîrful armei ; pe de altă parte, mîna stîngă fiind și ea înarmată cu un pumnal, juca la rîndul ei un rol în luptă, atît în apărare cît și în atac ; de aceea combatanții se alegeau cu o mulțime de răni sau, mai bine zis, de zgîrieturi, care, atunci cînd era vorba de o încăierare în lege, puteau fi un puternic imbold.

Quélus, bunăoară, deși scăldat în sîngele ce gîlgîia din cele optsprezece răni căpătate, se mai ținea încă pe picioare, continuînd să lupte, și poate că n-ar fi fost răpus dacă nu l-ar fi doborît cea de-a nouăsprezecea lovitură, culcîndu-l în patul pe care nu-l mai părăsise decît pentru a coborî în mormînt.

Importată din Italia, scrima, care era o artă încă în fașă, consta deci la vremea aceea dintr-o sumedenie de mișcări ce îi obligau pe combatanți să schimbe clipă de clipă locul și care, desfășurîndu-se pe un cîmp de bătaie ales la întîmplare, erau sortite să întîmpine tot felul de piedici din partea celui mai neînsemnat mușuroi sau scobituri a terenului.

Mai tot timpul îi vedeai pe duelișți întinzîndu-se cît erau de lungi sau ghemuindu-se, făcînd un salt la dreapta, altul la stînga ori punînd palma în pămînt; supleţea, și nu numai a brațului, dar și a picioarelor, ba chiar a întregului corp, era una dintre condițiile de căpetenie ale acestei arte.

Chicot însă părea să fi învățat scrima la cu totul altă școală; s-ar fi zis, dimpotrivă, că întrezărise arta modernă, a cărei superioritate și a cărei eleganță, mai cu seamă, se bizuie pe agilitatea mîinii și pe imobilitatea aproape deplină a trupului.

Se propti, așadar, drept ca un stîlp și cu toată nădejdea pe amîndouă picioarele; mlădie și nervoasă, mîna i se mișca sprintenă din încheietură, iar spada lui era flexibilă ca o trestie, putîndu-se îndoi cu ușurință de la vîrf și pînă la jumătatea lamei, iar de la jumătate pînă la gardă fiind făurită din cel mai tare oțel.

La primele asalturi, trezindu-se dintr-o dată în fața unui om turnat ca din bronz și al cărui braț părea singurul mădular însufleţit din toată făptura lui, fratele Jacques începu a flutura nerăbdător spada, lucru de care Chicot nu se arătă cîtuși de puțin tulburat, mulțumindu-se doar să-și destindă brațul și piciorul ori de cîte ori prindea de veste că adversarul său era descoperit, și cum pe vremea aceea combatanții obișnuiau să lovească atît cu tăișul cît și cu vîrful spadei, de multe ori rămîneau descoperiți.

De fiecare dată cînd se întîmpla așa ceva, brațul său, și așa nesfîrșit de lung, se mai lungea încă de trei picioare, lovind cu bumbul din vîrful spadei drept în pieptul tînărului frate, atît de precis, încît ai fi jurat că mișcarea fusese îndeplinită de un mecanism și nu de un braț omenesc șovăielnic și lipsit de precizie.

La fiecare lovitură de bumb, Jacques, fierbînd de ciudă și de rîvna întrecerii, făcea un salt înapoi.

Timp de zece minute, băietanul folosi toate mijloacele pe care i le punea la îndemînă nemaipomenita lui agilitate : se repezea ca o pisică sau ca un tigru, se încovriga ca un șarpe, se prelingea pe sub pieptul lui Chicot, sărea încolo și încoace ; cît se poate de liniștit, cu brațul său nemăsurat de lung, Chicot nu dădea nici un semn de pripeală și, înlăturînd floreta adversarului, îndrepta de fiecare dată înfricoșatul bumb spre pieptul său.

Fratele Borromée se îngălbenise la față, covîrșit de răbufnirea tuturor patimilor ce-l învolburaseră odinioară și pe care fusese silit să și le înfrîneze.

În sfîrșit, Jacques se năpusti pentru ultima oară asupra lui Chicot, care, băgînd de seamă că nu se ține cum trebuie pe picioare, se lăsă descoperit ca să-l facă să fandeze cît mai mult. Jacques căută să nu scape prilejul și, în momentul acela, Chicot, parînd fulgerător lovitura, îl clinti de pe linia de cumpănire cu atîta putere, încît bietul cirac își pierdu echilibrul și căzu jos.

Încremenit ca o stîncă, Chicot nu se mișcase o clipă de la locul lui.

Fratele Borromée își rodea unghiile pînă la sînge.

— De ce nu ne-ați spus, domnule, că sînteți un edec al sălilor de arme ? îi reproșă călugărul.

— Cine, el ? exclamă Gorenflot, uluit, dar în același timp împărtășind bucuria victoriei dintr-un simțămînt de prietenie lesne de înțeles. El, care nu iese niciodată din bîrlog ?

— Eu, un biet cetățean pașnic — se miră Chicot — eu, Robert Briquet, un edec al sălilor de arme ?! Îmi pare rău, domnule econom !

— Dar bine, domnule — izbucni fratele Borromée — ca să mînuiască cineva spada cu atîta iscusință, trebuie să se fi îndeletnicit o groază de vreme cu treaba asta.

— O, Doamne ! răspunse Chicot, împăciuitor. Ai dreptate, domnule, e adevărat că am avut uneori prilejul să țin spada în mînă, dar de cîte ori am ținut-o în mînă am băgat de seamă un lucru.

— Ce anume ?

— Acela că, pentru cel ce mînuiește spada, trufia este un sfetnic rău, iar mînia, un sprijin cît se poate de păcătos. Și acum, uite ce-aș vrea să-ți spun, frate Jacques,

fătul meu — adăugă el. Ai o mînă destul de dibace, în schimb nici picioarele și nici capul nu-ți sînt de vreun folos ; ești sprinten, dar nu judeci de ajuns. În meșteșugul armelor sînt trei lucruri esențiale : capul, în primul rînd, pe urmă mîna și, în sfîrșit, picioarele ; cu cel dintîi te poți apăra ; cu primul și al doilea poți convinge, dar dacă le întrunești pe cîteșitrele, întotdeauna ieși biruitor.

— O, domnule — spuse Jacques — de ce nu faceți un asalt cu fratele Borromée ? Ar fi, într-adevăr, minunat de privit.

Chicot se pregătea tocmai să respingă propunerea cu dispreț, dar se gîndi că în felul acesta orgoliosul econom ar putea să tragă spuza pe turta lui.

— De ce nu — spuse el — dacă fratele Borromée dorește, sînt la porunca domniei sale.

— Nu, domnule — răspunse economul — sînt sigur că m-ați birui ; mai bine să recunosc din capul locului, decît să mă fac de rîs.

— Ca să vezi ce modest e, dragul de el ! îl lăudă Gorenflot.

— Te înșeli ! îi șopti la ureche necruțătorul Chicot. E nebun de trufaș. La vîrsta lui, dacă mi-ar fi ieșit în cale un asemenea prilej, aș fi cerșit în genunchi lecția pe care Jacques a primit-o adineauri.

Spunînd acestea, se gîrbovi din nou, își crăcănă picioarele, își schimonosi ca de obicei fața și se duse de se așeză la locul său pe bancă.

Jacques se ținu după el ; admirația de care era cuprins tînărul călugăr se dovedea a fi mai puternică decît rușinea înfrîngerii.

— N-ați vrea să-mi dați lecții de scrimă, domnule Robert — stăruia el. Sfinția sa părintele superior cred că n-o să aibă nimic împotrivă ; nu-i așa, preasfinte ?

— Da, fiule — încuviință Gorenflot — cu dragă inimă.

— N-aș vrea să trec peste dascălul dumitale, dragul meu — se împotrivi Chicot. Și se înclină în fața lui Borromée.

Borromée socoti cu cale să răspundă.

— Jacques nu ia lecții numai cu mine — spuse el — nu sînt singurul profesor de scrimă aici ; nefiind, așadar,

singurul căruia îi este hărăzită această cinste, îmi dați voie să nu fiu nici singurul răspunzător de această înfrîngere.

— Dar cine este celălalt profesor ? se grăbi să întrebe Chicot, văzînd roșeața ce acoperise obrajii lui Borromée, ca și cînd călugărul s-ar fi temut să nu fi săvîrșit o nesăbuință.

— Cine să fie ?! se miră Borromée. Nimeni.

— Ba da, ba da — stărui Chicot — am auzit doar cu urechile mele. Cu cine ai mai luat lecții, Jacques ?

— Da, da — spuse la rîndul său Gorenflot — unul scurt și gros pe care chiar dumneata mi l-ai prezentat, Borromée, și care vine din cînd în cînd pe aici, unul cu o figură simpatică și care trage binișor la măsea.

— Nu mai știu cum îl cheamă — spuse Borromée.

Cu mutra lui blajină și cuțitul de bucătărie petrecut pe sub cingătoare, fratele Eusebiu se apropie de ei.

— Știu eu — mărturisi bucătarul cu nevinovăție.

Borromée îi făcea tot felul de semne, pe care Eusebiu nu le văzu însă.

— E jupîn Bussy-Leclerc — continuă el — ăla care a fost maestru de scrimă la Bruxelles.

— Aha ! se lumină Chicot. Jupîn Bussy-Leclerc ! Strașnic spadasin, pe legea mea !

Și rostind acestea cu toată naivitatea de care era în stare, Chicot nu scăpă din vedere privirea ucigătoare azvîrlită de Borromée bietului bucătar, care ținuse cu tot dinadinsul să fie îndatoritor.

— Ce vorbești ! se miră Gorenflot. N-am știut că se numește Bussy-Leclerc. Nu s-a gîndit nimeni să-mi spună.

— Nu mi-am închipuit că numele lui ar putea să intereseze cumva pe sfinția voastră — răspunse Borromée.

— La urma urmei — interveni Chicot — n-are a face cine este maestrul de scrimă. Fie cine-o fi, numai să fie bun.

— Adevărat, n-are a face — întări Gorenflot — numai să fie bun.

Și cu aceste cuvinte, o porni spre treptele ce duceau în apartamentul domniei sale, petrecut de privirile pline de admirație ale întregii obști.

Instrucția se terminase.

La picioarele scării, Jacques își reînnoi rugămintea pe care i-o făcuse lui Chicot, în pofida nemulțumirii ce se zugrăvea pe fața lui Borromée.

— Nu sînt bun de dascăl, dragul meu — îi răspunse Chicot. Eu am învățat singur, chibzuind pe îndelete și făcînd mereu exerciții. Fă și dumneata ca mine ! Orice lucru bun poate fi de folos unui om cu mintea sănătoasă.

Borromée comandă stînga-mprejur și toți călugării se îndreptară cu fața spre mînăstire, pregătindu-se să se întoarcă la rosturile lor.

Gorenflot începu a urca treptele plin de măreție, ținîndu-se de brațul lui Chicot.

— Nădăjduiesc — rosti el cu mîndrie — că lăcașul nostru s-a dovedit într-adevăr credincios regelui și că, oricum, este și el bun la ceva, ce zici ?

— Păcatele mele ! Ba bine că nu — mărturisi Chicot. Multe minunății poate omul să vadă, prea cuvioase, cînd vine la dumneata !

— Și toate astea numai într-o lună, ba chiar nici atît.

— Toate făcute de dumneata ?

— De mine, numai și numai de mine, precum ai văzut — spuse Gorenflot, împăunîndu-se.

— E mai mult decît mi-aș fi închipuit, dragul meu, și cînd am să mă înapoiez din solia mea...

— Adevărat, dragă prietene ! Spune-mi și mie ce-i cu solia asta a dumitale.

— Bucuros, cu atît mai mult cu cît am de trimis regelui o scrisoare sau, mai bine zis, un curier, înainte de plecare.

— Regelui, dragă prietene ? Un curier ? Dar ce, dumneata îi scrii direct regelui ?

— Ca de la om la om.

— Și zici că ai nevoie de un curier ?

— Da, îmi trebuie un curier.

— Vrei să-ți dau un călugăr ? Ar fi o cinste pentru mînăstire dacă vreunul din frații noștri ar avea prilejul să-l vadă la față pe rege.

— Bineînțeles.

— Pot să-ți pun la îndemînă pe doi dintre ei, cei mai iuți de picior. Dar povestește-mi și mie, Chicot, cum se face că regele, care te credea mort...

— Eram doar într-o stare de letargie, așa cum ți-am spus... și la momentul potrivit m-am sculat din morți.

— Și i-ai recîștigat bunăvoința ? întrebă Gorenflot.

— Mai lesne ca oricînd — mărturisi Chicot.

— Atunci — chibzui Gorenflot, întrerupîndu-se o clipă — înseamnă c-ai să-i spui regelui tot ce facem aici spre a-i fi de folos ?

— Mai încape vorbă, dragul meu, fii pe pace că n-am să uit !

— O, scumpul meu Chicot ! se bucură Gorenflot, care se și vedea episcop.

— Dar mai înainte aș vrea să-ți cer două lucruri.

— Care anume ?

— În primul rînd să-mi dai niște bani, pe care monarhul nu va întîrzia să ți-i înapoieze.

— Bani ! exclamă Gorenflot, grăbindu-se a se ridica din jilț. Am sipete întregi pline cu bani.

— Ce fericit ești, zău ! spuse Chicot.

— Vrei o mie de scuzi ?

— Nu chiar atît, e prea mult, dragă prietene ; năzuințele mele, precum știi, sînt modeste, iar dorințele, cît se poate de umile ; titlul de ambasador nu-mi trezește nici o mîndrie și, pe cît pot, caut să-l trec sub tăcere mai degrabă, decît să mă laud cu el ; o sută de scuzi îmi ajung.

— Uite-i ! Și în al doilea rînd ?

— Un scutier.

— Un scutier ?

— Da, ca să mă însoțească ; nu-mi place singurătatea.

— Ah, dragul meu, dacă aș fi liber ca odinioară... — spuse Gorenflot, suspinînd.

— Da, dar din păcate nu mai ești.

— Mărirea mă ține încătușat — șopti Gorenflot.

— Ce vrei ! spuse Chicot. Nu le poți face pe toate deodată ; așadar, cum nu-mi e dat să am parte de cinstita dumitale societate, dragul meu părinte superior, mă voi mulțumi cu aceea a fratelui mezin Jacques.

— A fratelui Jacques ?

— Da, îmi place ștrengarul ăsta.

— Și pe bună dreptate, Chicot, e un băiat cum rar întîlnești și care cred c-o să ajungă departe.

— Pînă una alta, o să-l duc la vreo două sute cincizeci de leghe de aici, dacă-i vei da voie să vină cu mine.

— N-ai decît să-l iei, dragul meu.

Părintele superior scutură un clopoțel, la clinchetul căruia se înfățișă numaidecît un frate.

— Spune fratelui Jacques și fratelui pe care-l trimitem de obicei în oraș să vină aici.

După zece minute, și unul, și celălalt se iviră în prag.

— Jacques — îl înștiință Gorenflot — am de gînd să-ți încredințez o misiune extraordinară.

— Mie, sfinția voastră ? întrebă tînărul, nedumerit.

— Da, vei însoți pe domnul Robert Briquet într-o lungă călătorie.

— Oh ! se bucură tînărul frate, însuflețit de imbolduri hoinare. Eu să plec într-o călătorie cu domnul Briquet, eu în lumea largă, liber, de capul meu ? Ah, domnule Robert Briquet, o să încrucișăm spadele în fiecare zi, nu-i așa ?

— Da, copile.

— Și o să pot lua și archebuza cu mine ?

— N-ai decît s-o iei.

Jacques o zbughi din loc și țîșni pe ușă afară, țipînd în gura mare de bucurie.

— Cît privește ștafeta pe care voiai s-o trimiți — spuse Gorenflot — poftim de poruncește, rogu-te, ce să facă. Vino încoace, frate Panurge.

— Panurge ? ! se miră Chicot, simțind cum, la auzul acestui nume, în sufletul lui se trezesc amintiri ce nu erau lipsite de duioșie. Panurge !

— Da, sărmanul ! oftă Gorenflot. L-am ales pe fratele acesta, care se numește tot Panurge ca și cel de pe vremuri, ca să facă toată alergătura ce cădea în seama celuilalt.

— Va să zică prietenul nostru de odinioară nu mai e în stare de nimic ?

— A murit — suspină Gorenflot — a murit !

— O ! rosti Chicot, plin de compătimire. Ce-i drept, bietul de el începuse să îmbătrînească.

— Avea nouăsprezece ani, dragul meu, nouăsprezece ani.

— Într-adevăr, e un caz de longevitate cu totul neobișnuit ; doar prin mînăstiri mai întîlnești asemenea minunății.

XXIV

ENORIAȘA

Panurge, al cărui nume îl pomenise mai înainte părintele superior, se arătă numaidecît. Cu siguranță însă că nu din pricina înfățișării sale morale sau fizice fusese sorocit să-l înlocuiască pe răposatul său omonim, căci, de cînd lumea, poate, o figură mai inteligentă nu fusese mai crunt nedreptățită prin împerecherea cu un nume de măgar.

La drept vorbind, cu ochișorii lui, cu nasul său ascuțit și bărbia repezită înainte, fratele Panurge semăna mai degrabă cu un vulpoi.

Chicot îl privi doar o clipă, dar în această clipă, cît ar fi fost ea de fulgerătoare, avu tot răgazul, pe cît se pare, să-l cîntărească precum se cuvine pe curierul mînăstirii.

Panurge se opri umil lîngă ușă.

— Fă-te încoace, domnule curier ! îl pofti Chicot. Ia spune, știi unde-i Luvrul ?

— Cum de nu, domnule — răspunse Panurge.

— Și acolo, la Luvru, se întîmplă cumva să cunoști pe un anume Henric de Valois ?

— Cine, regele ?

— Nu știu dacă o fi sau nu regele cu adevărat — rosti Chicot — dar, în sfîrșit, așa i se spune de obicei.

— O să am de-a face chiar cu regele ?

— Întocmai. Îl cunoști ?

— Destul de bine, domnule Briquet.

— Ei, uite, atunci te duci și spui că vrei să-i vorbești.

— Și au să mă lase s-ajung pînă la dînsul ?

— Pînă la camerierul său. da. Îmbrăcămintea dumitale îți descuie toate ușile : maiestatea sa este foarte evlavioasă. precum știi.

— Și ce trebuie să-i spun camerierului ?

— Ai să-i spui că vii din partea strigoiului.

— Care strigoi ?

— Curiozitatea este un năravprost, părințele.

— Mă iertați.

— Ai să-i spui, așadar, că vii din partea strigoiului.

— Da.

— Și că aștepți scrisoarea.

— Care scrisoare ?

— Iar ?

— Ah, am uitat.

— Sfinția ta — zise Chicot, întorcîndu-se către Gorenflot — trebuie să-ți mărturisesc că-mi plăcea mai mult celălalt Panurge.

— Asta-i tot ce am de făcut ? întrebă curierul.

— Ai să-i mai spui pe urmă că, în așteptarea răspunsului, strigoiul a pornit-o agale spre Charenton.

— Înseamnă că trebuie să apuc și eu pe același drum ca să vă întîlnesc ?

— Chiar așa.

Panurge se îndreptă spre ușă și ridică draperia ca să iasă : Chicot avu însă impresia că, făcînd gestul acesta, fratele Panurge dăduse în vileag o iscoadă. De altminteri, draperia căzu atît de repede, încît Chicot n-ar fi putut să jure că ceea ce i se păruse a fi văzut cu ochii lui nu era o nălucire.

Cu mintea-i ascuțită ajunse îndată la convingerea aproape neîndoioasă că cel ce asculta la ușă nu putea fi decît fratele Borromée.

„Așa, va să zică, tragi cu urechea — se gîndi el. Cu atît mai bine, în cazul acesta am să vorbesc anume pentru tine."

— Așadar, dragul meu — spuse Gorenflot — suveranul ți-a făcut cinstea de a-ți încredința o misiune ?

— Da. Confidențială.

— Ceva în legătură cu politica, îmi închipui ?

— Cred că da.

— Cum se poate ?! Nu știi ce fel de misiune ți s-a încredințat ?

— Știu doar că trebuie să duc o scrisoare.

— Un secret de stat, de bună seamă ?

— Așa cred.

— Și nu bănuiești cam ce... ?

— Sîntem destul de singuri, nu-i așa, ca să-ți pot spune cinstit ce gîndesc ?

— Spune ; cînd e vorba de-o taină, să știi, sînt mut ca pămîntul.

— Ei bine, află că regele s-a hotărît, în sfîrșit, să vină în ajutorul ducelui de Anjou.

— Ce vorbești !

— Chiar așa ; și cred că astă-noapte domnul de Joyeuse a și pornit într-acolo.

— Și dumneata, dragul meu ?

— Eu plec în partea cealaltă, spre Spania.

— Și cum ai să călătorești ?

— O, Doamne ! Așa cum am mai călătorit noi pe vremuri : pe jos, călare sau cu căruța, cum s-o nimeri.

— Să știi atunci că nu puteai să găsești un tovarăș de drum mai potrivit decît Jacques și ai făcut bine că mi l-ai cerut, fiindcă strengarul e grozav de descurcăreț.

— În ce mă privește, îți mărturisesc că mi-e foarte simpatic.

— Măcar pentru atît, și tot ți l-aș fi încredințat ; dar, în afară de asta, ar putea să-ți fie de mare ajutor dacă s-ar întîmpla să-ți iasă cineva în cale.

— Îți mulțumesc, dragul meu. Și acum cred că nu mi-a mai rămas decît să-mi iau ziua bună.

— Mergi sănătos !

— Ce faci ?

— Voiam să-ți dau binecuvîntarea mea.

— Fugi încolo ! spuse Chicot. Între noi n-are nici un rost.

— Ai dreptate — încuviință Gorenflot — lucrurile astea sînt pentru străini.

Și cei doi prieteni se îmbrățișară cu toată dragostea.

— Jacques ! strigă părintele superior. Jacques !

Panurge își strecură mutra vicleană printre draperiile de la ușă.

— Cum, n-ai plecat încă ? se zbîrli Chicot.

— Vă rog să mă iertați, domnule.

— Du-te repede — îl zori Gorenflot — domnul Briquet e grăbit. Unde-i Jacques ?

Fratele Borromée se înfățișă la rîndul său, cu o față mieroasă și cu zîmbetul pe buze.

— Fratele Jacques ! repetă părintele superior.

— Fratele Jacques a plecat — spuse economul.

— Cum, a plecat ? ! se miră Chicot.

— N-ați poruncit să meargă cineva la palat, domnule ?

— Bine, dar era vorba de fratele Panurge — spuse Gorenflot.

— Ah, zevzecul de mine ! Am înțeles că Jacques — rosti Borromée, plesnindu-se peste frunte.

Chicot se încruntă ; căința mărturisită de Borromée părea însă a fi atît de sinceră, încît ar fi fost o cruzime din partea lui să-i aducă vreo mustrare.

— Am s-aștept atunci — spuse el — pînă se întoarce Jacques.

Borromée se înclină, posomorîndu-se la rîndul său.

— Ah ! se trezi el deodată. Am uitat să-i dau de știre părintelui superior, deși pentru asta venisem adineauri, c-a sosit doamna aceea necunoscută și că dorește ca sfinția voastră s-o primească.

Chicot ciuli niște urechi cît toate zilele.

— Singură ? întrebă Gorenflot.

— Însoțită de un scutier.

— E tînără ? întrebă din nou Gorenflot.

Borromée își plecă ochii rușinos.

„Bravo ! Mai e și fățarnic !“ se gîndi Chicot.

— Pare încă tînără — răspunse Borromée.

— Dragul meu — spuse Gorenflot, întorcîndu-se către așa-zisul Robert Briquet — cred că mă-nțelegi, nu ?

— Te-nțeleg — încuviință Chicot — și de aceea te părăsesc. Am s-aștept într-una din camerele alăturate sau în curte.

— Prea bine, prietene.

— De aici și pînă la palat, domnule — îi atrase atenția Borromée — este o bucată bună de drum, și cine știe cînd

o să se întoarcă fratele Jacques, mai cu seamă că persoana căreia domnia voastră i-ați trimis ștafeta va pregeta poate să încredințeze o scrisoare de oarecare însemnătate unui copil.

— Te-ai gîndit cam tîrziu la treaba asta, frate Borromée.

— Ei, Doamne, de unde să știu! Dacă mi s-ar fi încredințat mie...

— Bine, bine, am s-o pornesc agale spre Charenton: trimisul, oricine-ar fi el, o să m-ajungă din urmă pe drum.

Și se îndreptă spre scară.

— Nu pe-acolo, domnule, vă rog — spuse cu însuflețire Borromée. Doamna cea necunoscută trebuie să urce pe partea asta și, vă dați seama, n-ar vrea să întîlnească pe nimeni.

— Ai dreptate — spuse Chicot, surîzînd — am să cobor atunci pe scara din dos.

Și o apucă spre o ușă ce răspundea într-o săliță pe unde se putea ieși, de asemenea, din apartament.

— Iar eu — continuă Borromée — voi avea cinstea să conduc pe cucernica doamnă la părintele superior.

— Prea bine — încuviință Gorenflot.

— Cunoașteți drumul? întrebă Borromée, neliniștit.

— Cu ochii închiși.

Și spunînd acestea, Chicot ieși pe săliță. După săliță mai venea încă o cameră: palierul acestei încăperi dădea spre scara secretă. Chicot nu mințise, cunoștea într-adevăr drumul, însă nu mai cunoștea camera.

Ce-i drept, încăperea se schimbase mult de cînd venise ultima oară la mînăstire; pe cît era de pașnică mai înainte, pe atît era de războinică în clipa de față; pereții erau ticsiți cu arme, mesele și consolele zăceau troienite sub săbii, spade și pistoale; în fiecare ungher se afla cîte un morman de muschete și archebuze.

Chicot se opri un moment în mijlocul odăii: simțea nevoia să-și adune gîndurile.

„Îl feresc de mine pe Jacques, așa cum o feresc și pe cucoană, îmi dau papucii pe scara din dos, pentru ca scara mare să rămînă slobodă; asta înseamnă că vor cu tot dinadinsul să mă îndepărteze de țîncul de călugăr și s-o ascundă de mine pe cucoană, e la mintea cocoșului. Prin ur-

mare, ca unul ce cunoaşte legile strategiei, trebuie să fac tocmai pe dos decît ceea ce aşteaptă dumnealor de la mine. Drept care am s-aştept să se întoarcă Jacques şi am să-mi caut un locşor de unde s-o pot vedea pe cucoana cea misterioasă. Ehehe! Ia uite o cămaşă de zale aruncată aici, în colţ; o frumuseţe, suplă, fină şi lucrată cu un neîntrecut meşteşug." Şi o ridică de jos ca s-o admire mai bine. „Tocmai ce căutam — îşi spuse el — uşoară ca borangicul şi mult prea strîmtă, de altfel, ca să-l încapă pe superior; într-adevăr, s-ar zice că-i anume făcută pentru mine; ce-ar fi s-o iau cu împrumut de la dom Modeste? Am să i-o dau înapoi la întoarcere."

Zis şi făcut: Chicot înfăşură la repezeală cămaşa şi o vîrî sub vesta cu mîneci bufante. În clipa cînd încătărăma şi ultima gaică, fratele Borromée răsări din nou în pragul uşii.

„Ei, fir-ar să fie — bombăni Chicot — iar ai venit! Numai c-ai sosit prea tîrziu, puişorule." Şi încrucişînd la spate braţele-i lungi de un stînjen, cu capul dat pe spate, Chicot începu să admire trofeele.

— Domnul Robert Briquet caută cumva o armă pe gustul domniei sale? întrebă Borromée.

— Eu?! se miră Chicot. Păcatele mele, ce-aş putea să fac eu cu o armă, dragul meu?

— Ei, Doamne, cînd o mînuieşti cu atîta iscusinţă!

— În teorie, dragă părinţele, în teorie, atîta tot; un biet cetăţean cumsecade ca mine poate să aibă oricîtă dibăcie în braţe şi în picioare, îi lipseşte totuşi ceva şi o să-i lipsească întotdeauna: o inimă de soldat. E drept că ştiu să mînuiesc destul de elegant floreta: Jacques, în schimb, ascultă-mă pe mine, m-ar face să bat în retragere de aici şi pînă la Charenton cu vîrful unei spade.

— Adevărat?! se miră Borromée, pe jumătate convins de mutra atît de nevinovată şi de blajină a lui Chicot, care, trebuie să spunem, se făcuse şi mai ghebos, şi mai scălîmb, şi mai şaşiu ca înainte.

— Şi pe urmă mi se taie răsuflarea — urmă Chicot. Cred c-ai băgat şi dumneata de seamă; stau tot timpul încremenit locului; am nişte picioare păcătoase, ăsta-i cusurul meu.

— Îmi dați voie, domnule, să vă atrag atenția că este un cusur mult mai supărător pentru cineva care călătorește decît pentru un spadasin ?

— Ah ! Știi deci că plec într-o călătorie ? întrebă într-o doară Chicot.

— Mi-a spus Panurge — mărturisi Borromée, înroșindu-se.

— Curios, nu-mi amintesc să fi vorbit despre așa ceva cu Panurge ; nu-i nimic, n-am nici un motiv să m-ascund. Într-adevăr, părintele, mă călătoresc : mă duc în ținutul meu de baștină, unde am ceva avere.

— Știți, domnule Briquet, că-i faceți o mare cinste fratelui Jacques ?

— De ce, pentru că-l iau cu mine ?

— Asta în primul rînd, și pe urmă fiindcă i-ați dat prilejul să-l vadă pe rege.

— Sau pe camerierul său, căci se prea poate, ba chiar sînt convins că fratele Jacques n-o să vadă nimic altceva.

— Sînteți deci un om cunoscut la palat ?

— Ba bine că nu ; și încă unul dintre cei mai cunoscuți : eu sînt cel ce procură regelui și tinerilor seniori de la curte ciorapi de lînă.

— Regelui ?

— E mușteriul meu încă de pe vremea cînd nu era decît duce de Anjou. Cînd s-a înapoiat din Polonia, și-a adus aminte de mine și m-a numit furnizorul curții.

— Strașnice legături aveți, ce să zic, domnule Briquet.

— Te gîndești la maiestatea sa ?

— Da.

— Să știi că nu toată lumea este de părerea dumitale, frate Borromée.

— Cine ? Oamenii Ligii ?

— Oricare dintre noi este mai mult sau mai puțin omul ei.

— Domnia voastră sînteți, cu siguranță, mai puțin.

— Eu ? Și pentru ce ?

— Cînd cineva îl cunoaște pe monarh îndeaproape...

— Da' de unde ! Am și eu vederile mele politice, ca tot omul — spuse Chicot.

— Da, dar vederile domniei voastre se potrivesc cu ale regelui.

— Nici pomeneală ; mereu ne certăm.

— Dacă vă certaţi, cum se face că v-a încredinţat o misie !

— O misitie vrei să zici !

— Misie sau misitie, spuneţi-i cum vreţi ; şi pentru una, şi pentru cealaltă trebuie să te bucuri de încredere.

— Aş ! Ajunge că mă pricep să iau măsurile, regele n-are nevoie de altceva.

— Să luaţi măsurile ?

— Da.

— Ce fel de măsuri : politice, financiare ?

— Nu, măsuri de haine.

— Cum aşa ? spuse Borromée, uluit.

— Foarte bine ; ai să înţelegi numaidecît.

— Vă ascult.

— Ştii, nu-i aşa, că regele s-a dus în pelerinaj la Notre-Dame din Chartres.

— Da, ca să capete un moştenitor.

— Întocmai. Ştii, de asemenea, că există un mijloc neîndoielnic pentru ca dorinţa regelui să se împlinească.

— În orice caz, se pare că regele nu foloseşte mijlocul acesta.

— Frate Borromée ! îl mustră Chicot.

— Ce-i ?

— Ştii prea bine, cred, că moştenitorul tronului urmează să fie dobîndit printr-o minune, şi nu altfel.

— Şi minunea asta trebuie s-o facă ?...

— Maica Domnului de la Chartres.

— A, da, e vorba de cămaşă ?

— Chiar aşa, ai ghicit. Regele a luat cămaşa Maicii Domnului, preamilostivei, şi a dat-o reginei s-o poarte, iar în schimbul acestei cămăşi vrea s-o îmbrace la fel ca pe Maica Domnului din Toledo, a cărei rochie este cea mai frumoasă şi cea mai bogată dintre toate veşmintele hărăzite sfintei Fecioare de pe faţa pămîntului.

— Şi de aceea vă duceţi...

— La Toledo, frate Borromée, la Toledo, dragul meu, să iau măsuri pentru rochie, ca să-i pot face una la fel.

Borromée părea să stea în cumpănă dacă să-l creadă ori nu pe cuvînt.

După o matură chibzuire, ne socotim îndreptățiți a spune că nu l-a crezut.

— Îți dai seama deci — urmă Chicot, ca și cînd nici n-ar fi bănuit măcar ceea ce se petrecea în mintea fratelui economi — îți dai seama cît de bine m-am putut simți în mijlocul unor slujitori ai bisericii într-o împrejurare ca asta. Dar timpul trece și fratele Jacques trebuie să sosească din moment în moment. De altfel voiam să mă duc să-l aștept afară, de pildă, să zicem, la Croix-Faubin.

— Cred că-i mai bine așa — încuviință Borromée.

— Vrei să fii atît de bun atunci să-i spui unde sînt, îndată ce se va înapoia?

— Da.

— Și să-l trimiți la mine?

— Să n-aveți nici o grijă.

— Mulțumesc, iubite frate Borromée, nici nu știi ce bine îmi pare că ne-am cunoscut.

Și unul, și altul făcură cîte o plecăciune; Chicot coborî scara din dos, iar fratele Borromée închise ușa cu zăvorul după el.

„Haide-hai — își spuse Chicot — îți neapărat, pe cît se pare, să n-o văd cumva pe cucoană; trebuie deci să găsesc mijlocul ca s-o pot vedea."

Și pentru a-și aduce gîndul la îndeplinire, Chicot părăsi mînăstirea iacobinilor în chipul cel mai ostentativ cu putință, schimbă cîteva cuvinte cu fratele portar și se îndreptă spre Croix-Faubin mergînd prin mijlocul drumului.

Numai că, în clipa cînd ajunse la Croix-Faubin, se făcu nevăzut, dînd colțul după clădirea unei ferme, și acolo, simțind că putea înfrunta toate iscoadele superiorului, chiar dacă ar fi avut ochi de vultur ca Borromée, se furișă pe lîngă pereții acareturilor, își urmă drumul printr-un șanț de-a lungul unui gard viu ce făcea ocolul fermei și ajunse fără să fi băgat nimeni de seamă în dreptul unui umbrar de verdeață destul de stufos ce se afla chiar în fața mînăstirii.

Ajungînd în locul acela care îi oferea un post de observație făcut parcă anume pe gustul lui, se așeză sau, mai bine zis, se întinse pe jos și începu a pîndi întoarcerea fratelui Jacques și ieșirea cuvioasei cucoane din mînăstire.

XXV

CAPCANA

Chicot, precum se știe, nu era omul care să stea prea mult la gînduri cînd era vorba să ia o hotărîre. Ca atare se decise să aștepte și, dacă se putea, chiar în condițiile cele mai lesnicioase. Își croi deci o fereastră în desimea umbrarului de verdeață ca să nu scape cumva din vedere persoanele care s-ar fi dus ori ar fi venit din oraș și care erau în măsură să-l intereseze.

Drumul era pustiu. Cît putea cuprinde cu privirea Chicot, pe tot întinsul nu se zărea ivindu-se nici un călăreț, nici un țăran, nici un gură-cască. Gloata din ajun se risipise o dată cu spectacolul ce stîrnea atîta îmbulzeală.

Chicot nu avu parte să vadă nimic altceva decît un om destul de prost îmbrăcat care se plimba în curmezișul drumului, măsurînd ceva cu un băț lung și ascuțit la capăt pe pavelele maiestății sale regelui Franței.

Deocamdată Chicot nu avea ce face. De aceea fu încîntat că găsise, în sfîrșit, o țintă pentru privirile sale. Ce măsura oare ? Și pentru ce se îndeletnicea cu treaba asta ? Iată cele mai temeinice preocupări de care fu stăpînit preț de vreo două minute jupîn Robert Briquet. Își puse deci în gînd să nu-l scape din vedere.

Din păcate, în momentul în care, isprăvind cu măsurătoarea, omul se pregătea să ridice capul, o nouă descoperire, cu mult mai însemnată, îi reținu toată atenția, silindu-se să-și îndrepte privirile către o altă țintă.

Fereastra cu două canaturi de la balconul lui Gorenflot se deschise de perete dînd la iveală simandicoasele rotunjimi ale lui dom Modeste, care, cu ochii lui mari și bulbucați, cu zîmbetul său de zile mari și cu cele mai curtenitoare scalifoseli, însoțea o doamnă înfășurată toată într-o mantie de catifea garnisită cu blană.

„Aha ! se bucură Chicot. Iat-o și pe cucoana cea cuvioasă. După mișcări, pare tinerică. Ia să vedem cum arată la față : așa, bun, întoarce-te încă puțin încoace. Minunat ! Curios ! Nu știu ce-i cu mine azi că, de cîte ori văd o figură nouă, am impresia că seamănă cu cineva. Plicticoasă

metealină, zău așa ! Bravo, uite-l și pe scutier acum. Ehei ! În privința dumnealui, cred că nu mă înșel, e Mayneville în carne și case. Da, da, cu mustața în furculiță, cu gardă la sabie, nu poate fi decît el ; dar să facem o mică socoteală : dacă nu m-am înșelat în privința lui Mayneville, n-aș mai avea parte de el, pentru ce m-aș înșela asupra doamnei de Montpensier ! Pentru că femeia asta să fiu al dracului dacă nu-i ducesa !"

Vă dați seama, cred, că din momentul acela Chicot îl lăsă în plata Domnului pe omul cu măsurătoarea, ca să nu piardă cumva din ochi cele două faimoase personaje.

O clipă mai tîrziu văzu răsărind în spatele lor figura lui Borromée, căruia Mayneville îi puse cîteva întrebări.

„Nici că se poate mai bine — spuse el — toată lumea e în păr ! Bravo ! Să uneltim deci, fiindcă așa-i moda zilei ; dar, ce dracu, nu cumva ducesa o fi vrînd să intre în pensiune la dom Modeste, căci, după cîte știu, are doar o vilă la Bel-Esbat, la o sută de pași de aici ?"

În momentul acela, atenția lui Chicot fu sporită de o nouă împrejurare. În timp ce ducesa vorbea cu Gorenflot sau, mai bine zis, îl ținea de vorbă, domnul de Mayneville făcu un semn cuiva de afară. Chicot totuși nu văzuse țipenie de om prin partea locului, decît doar pe hotarnicul ce lua măsuri. Și, într-adevăr, semnul acela era pentru el — dovadă că omul cu măsurătoarea acum nu mai măsura nimic. Se oprise în dreptul balconului, din profil, cu fața întoarsă către Paris.

Gorenflot era plin de drăgălășenii față de cucernica doamnă.

Domnul de Mayneville îi suflă ceva la ureche lui Borromée, care începu numaidecît să dea din mîini în fel și chip în spatele părintelui superior, făcînd niște gesturi al căror tîlc era de neînțeles pentru Chicot, dar cît se poate de lămurit, pe cît se părea, pentru omul cu măsurătoarea ; acesta se îndepărtă cîțiva pași, așezîndu-se într-un alt loc, unde, la un alt gest al lui Borromée și al lui Mayneville, rămase neclintit ca o statuie.

După ce stătu așa încremenit cîteva clipe, la un nou semn făcut de fratele Borromée începu a executa o mișcare ce-i dădu cu atît mai mult de gîndit lui Chicot, cu cît nu putea nicidecum să-i deslușească rostul. Din locul

în care se afla, hotarnicul porni în goana mare spre poarta mînăstirii, în timp ce domnul de Mayneville îl urmărea cu ceasul în mînă.

„Ei, fir-ai tu să fii, Sarsailă ! bombăni Chicot. Treaba asta nu-mi miroase a bine ; ghicitoarea e strașnic ticluită ; dar, oricît de strașnic ar fi ea ticluită, poate că, văzînd chipul hotarnicului, am să-i dau de capătîi."

În momentul acela, ca și cînd spiriduşul ce-l însoțea pas cu pas pe Chicot ar fi ținut să-i împlinească dorința, omul cu măsurătoarea se întoarse cu fața, și atunci Chicot se dumeri, în sfîrșit, că nu era nimeni altul decît Nicolas Poulain, locotenentul de poliție, cel căruia îi vînduse în ajun platoșele lui ruginite.

„Într-un ceas bun ! exclamă el. Trăiască Liga ! Am văzut destul acum ca să pot ghici restul cu puțină osteneală ! Prea bine, dacă-i așa, să ne dăm osteneala."

După un schimb de păreri între ducesă, Gorenflot și Mayneville, Borromée închise fereastra și balconul rămase pustiu.

Ducesa împreună cu scutierul său ieșiră din mînăstire pentru a se urca în litiera care-i aștepta afară. Ducesa nu apucase însă să tragă perdelele litierei, pentru a putea răspunde la lingușirile superiorului, cînd un călugăr iacobin care ieșise din oraș pe poarta Saint-Antoine trecu prin fața cailor, la care se zgîi curios, apoi pe lîngă litiera înăuntrul căreia aruncă o privire.

Chicot îl recunoscu pe fratele Jacques, mezinul călugărilor, care se înapoiase într-o întinsoare de la palat și care acum rămăsese cu gura căscată în fața doamnei de Montpensier.

„Haide, haide — spuse el — cum văd, tot am un pic de noroc. Dacă Jacques s-ar fi întors mai curînd, n-aș fi apucat s-o văd pe ducesă, fiindcă ar fi trebuit s-o iau la picior ca să ajung la timp la întîlnirea de la Croix-Faubin. Și-acum uite că doamna de Montpensier și-a luat tălpășița, după ce a pus la cale cine știe ce uneltire. E rîndul lui jupîn Nicolas Poulain. Pe ăsta îl dau gata în zece minute."

Într-adevăr, ducesa, după ce trecuse prin fața lui Chicot fără să-l vadă, se îndreptase în goana cailor spre Paris, iar Nicolas Poulain se pregătea s-o urmeze. Ca și ducesa, trebuia să treacă, la rîndul său, prin dreptul tufișului în

care se aciuase Chicot. Chicot îl pîndi, așa cum vînătorul pîndește o sălbăticiune, gata să tragă în clipa cînd va fi ajuns în bătaia puștii. În momentul cînd Poulain ajunse în ochelele puștii, Chicot apăsă pe trăgaci.

— Hei, omul lui Dumnezeu — îl chemă din bîrlogul său — învrednicește-mă, rogu-te, cu o privire.

Poulain tresări și întoarse capul spre șanț.

— Așa, bun, și-acum, fiindcă m-ai văzut — urmă Chicot — fa-te că nu știi nimic, jupîn Nicolas... Poulain.

Locotenentul de poliție zvîcni ca o căprioară cînd aude arma detunînd.

— Cine ești dumneata ? întrebă el. Și ce poftești ?

— Cine sînt ?

— Da.

— Sînt prietenul dumitale, un prieten mai nou, dar foarte apropiat. Ce poftesc ? În privința asta mi-ar fi mai greu să te lămuresc în două cuvinte.

— Dar ce dorești la urma urmei ? Spune.

— Doresc să vii lîngă mine.

— Lîngă dumneata ?

— Da, aici, adică să cobori în șanț.

— Pentru ce ?

— Am să-ți spun pe urmă ; coboară mai întîi.

— Bine, dar...

— Și vino de stai aici cu spatele rezemat de umbrar.

— Oricum...

— Fără să te uiți încoace, ca și cînd nici habar n-ai avea că sînt aici.

— Domnule...

— Îmi dau seama că-ți cer prea mult, dar, ce vrei, jupîn Robert Briquet are dreptul, cred, să fie pretențios.

— Robert Briquet ! exclamă Poulain, executînd în doi timpi și trei mișcări comanda.

— Foarte bine, stai jos, așa... Pare-mi-se, dacă nu mă-nșel, că făceai niște măsurători pe drumul ce duce la Vincennes ?

— Cine, eu ?

— Fără doar și poate ; la urma urmei, ce-ar fi de mirare ca un locotenent de poliție să facă și slujba de picher, la nevoie ?

— E adevărat — mărturisi Poulain, ceva mai liniștit — tocmai luam niște măsuri, așa cum ai văzut și dumneata.

— Mai ales că — urmă Chicot — te îndeletniceai cu treaba asta sub ochii unor obraze alese.

— Unor obraze alese ? Nu înțeleg.

— Cum așa ? Nu știai că...

— Zău dacă înțeleg ce vrei să spui.

— Cucoana aceea și domnul care se aflau în balcon și care au plecat adineauri spre Paris... Chiar nu știi cine erau ?

— Să mor dacă știu.

— Ah ! Ce bine-mi pare atunci c-am avut prilejul să-ți dau o veste atît de grozavă ! Închipuiește-ți, domnule Poulain, că îndeletnicirile dumitale de picher erau admirate de doamna ducesă de Montpensier și de domnul conte de Mayneville. Nu mișca, te rog.

— Domnule — protestă Nicolas Poulain, încercînd să-i țină piept — cuvintele dumitale și felul în care mi le spui...

— Dacă încerci cumva să faci vreo mișcare, dragă domnule Poulain — zise Chicot — mă silești să întorc foaia, și cine știe ce se mai poate întîmpla. Fă bine deci și stai liniștit !

Poulain oftă din adînc.

— Așa, bun — urmă Chicot — ziceam deci că, de vreme ce ai muncit cu atîta sîrg sub ochii acestor obraze alese, fără ca domniile lor să se învrednicească a te băga în seamă, cel puțin așa spui dumneata, ziceam deci, dragă domnule, că ți-ar prinde foarte bine dacă un alt obraz simandicos, regele, bunăoară, te-ar băga în seamă.

— Regele !

— Maiestatea sa, da, domnule Poulain. Suveranul e gata oricînd, poți să mă crezi pe cuvînt, să prețuiască orice muncă și să răsplătească orice strădanie.

— Ah, domnule Briquet, fie-ți milă, te rog !

— Îți atrag din nou atenția, dragă domnule Poulain, că dacă te clintești cumva, poți să-ți iei rămas bun de la viață ; stai liniștit deci, ca să-ți cruți orice neplăcere.

— Dar ce vrei de la mine, pentru numele lui Dumnezeu ?

— Nu-ți vreau decît binele, nimic altceva ; nu ți-am spus doar că-ți sînt prieten ?

— Domnule ! izbucni Nicolas Poulain, cuprins de disperare. Zău dacă mă știu cu vreun păcat față de maiestatea sa, față de dumneata sau față de oricare alt om de pe lume !

— Dragă domnule Poulain, în privința asta ai să te lămurești cu cei în drept ; nu-i treaba mea. Eu am părerile mele la care țin, dacă vrei să știi ; și, după mine, unul, regele nu cred c-ar socoti de cuviință ca locotenentul său de poliție să se călăuzească, atunci cînd îndeplinește slujba de picher, după semnele și îndrumările domnului de Mayneville ; cine știe, de altminteri, dacă regele nu va privi cu ochi răi faptul că locotenentul său de poliție a omis să amintească în raportul său zilnic că doamna de Montpensier și domnul de Mayneville au pătruns ieri dimineață în minunata cetate a Parisului ? O faptă ca asta ajunge, domnule Poulain, ca să te strice pe veci cu maiestatea sa.

— Domnule Briquet, o omisiune nu este totuși o neglijare chiar atît de cumplită și cred că maiestatea sa are o minte prea luminată...

— Dragă domnule Poulain, mi-e teamă că te amăgești cu năluciri deșarte. Eu văd mai limpede lucrurile, te rog să mă crezi, în toată dandanaua asta.

— Și ce vezi ?

— O spînzurătoare de toată frumusețea.

— Domnule Briquet !

— Ai puțină răbdare, ce naiba ! Cu un streang nounouț, patru soldați în cele patru puncte cardinale, o sumedenie de parizieni jur împrejurul spînzurătorii și cutare locotenent de poliție, pe care îl cunosc întîmplător, atîrnat în streang.

Nicolas Poulain tremura atît de amarnic, încît tot umbrarul se scutura o dată cu el.

— Domnule ! spuse locotenentul, împreunînd mîinile.

— Numai că eu sînt prietenul dumitale, dragă domnule Poulain — continuă Chicot — și, fiindu-ți prieten, aș vrea să-ți dau un sfat.

— Un sfat ?

— Da, și foarte ușor de urmat, slavă Domnului ! Ai să te duci chiar acum — mă înțelegi ? — chiar acum, să-l cauți...

— Să caut... — îi tăie vorba Nicolas, înfricoșat — pe cine să caut ?

— Stai puțin să mă gîndesc — răspunse Chicot — să-l cauți pe domnul d'Épernon.

— Pe domnul d'Épernon, prietenul regelui ?

— Întocmai ; pe urmă ai să-l iei deoparte.

— Pe domnul d'Épernon ?

— Da, și ai să-i povestești din fir-a-păr toată tărășenia cu măsuratul șoselei.

— Bine, dar asta e o nebunie, domnule !

— Dimpotrivă, e o dovadă de înțelepciune, de cea mai adîncă înțelepciune.

— Nu înțeleg.

— Totuși e limpede ca lumina zilei. Dacă te denunț, pur și simplu, pentru povestea cu măsurătoarea și pentru cealaltă poveste cu platoșele, ar însemna să te atîrne în streang ; dacă, dimpotrivă, vei face de bună voie ceea ce ți-am spus, ai să fii răsplătit cu vîrf și îndesat și acoperit de onoruri... Nu pari cîtuși de puțin convins !... Foarte bine, dacă ții cu tot dinadinsul să mă pui pe drumuri, silindu-mă să mă întorc la palat ; dar, oricum ar fi, tot am să mă duc, zău. Nu există lucru pe lume pe care n-aș fi în stare să-l fac pentru dumneata.

Și Nicolas Poulain auzi foșnetul crengilor pe care Chicot le clintise din loc ca să se scoale în picioare.

— Nu, nu — se grăbi el să-l oprească — rămîi aici, uite că mă duc.

— Să fii sănătos ! Dar ia seama, dragă domnule Poulain, să nu umbli cumva cu șoalda, altminteri mîine am să trimit o scrisorică regelui, cu care am cinstea să fiu, așa cum mă vezi sau, mai bine zis, cum nu mă vezi, prieten la toartă ; așa încît, chiar dacă s-ar întîmpla să te atîrne în streang abia poimîine, vei spînzura tot atît de sus, doar cu mai puține marafeturi.

— Uite că plec, domnule — îl asigură locotenentul, prăbușit — dar mi se pare totuși că profitați într-un chip destul de ciudat, de...

— Eu ?

— Of, Doamne !

— Ei, dragă domnule Poulain, ar trebui să-mi ridici osanale ; acum cinci minute erai un vînzător de țară, pen-

tru ca prin mine să ajungi în clipa de față izbăvitorul patrici. Hai, du-te cît mai repede, dragă domnule Poulain, fiindcă abia aștept să ies odată de aici, și n-am s-o pot face decît după ce vei fi plecat dumneata. Nu uita: palatul d'Épernon.

Nicolas Poulain se ridică în picioare, purtînd zugrăvită pe față disperarea, și zbură ca o săgeată spre poarta Saint-Antoine.

„Of, bine c-a plecat — suspină Chicot — uite că iese cineva din mînăstire. Dar nu e ăla micu', Jacques. Măi, măi! se minună Chicot. Cine o mai fi și dihania asta croită așa cum se gîndea arhitectul lui Alexandru să cioplească muntele Atos? Dracu să-l ia! Prea e mătăhălos dulăul ca să însoțească o biată potaie ca mine!"

Zărind ștafeta trimisă de superiorul mînăstirii, Chicot întinse pasul spre Croix-Faubin, zorindu-se să ajungă la locul întîlnirii. Cum însă drumul pe care era nevoit să-l urmeze făcea un ocol, linia dreaptă avu asupra lui avantajul de a duce mai grabnic la țintă, deoarece namila de călugăr care o apucase peste cîmp mergînd cu pași de-o poștă sosi mai înainte acolo.

Chicot, de altminteri, zăbovise pe drum cîteva clipe ca să-și cerceteze din mers însoțitorul, a cărui înfățișare nu era cîtuși de puțin pe placul său. Și pe bună dreptate, căci monahul arăta ca un adevărat filistin.

În graba cu care plecase din mînăstire, silindu-se să-l ajungă din urmă pe Chicot, nu apucase să-și încheie pînă la capăt rasa călugărească, ce rămăsese desfăcută la poale, lăsînd să se vadă picioarele musculoase încălțate cu niște pulpare ce nu aveau nimic de-a face cu portul monahal.

Gluga care, de asemenea, nu era trasă cum trebuie pe frunte dădea la iveală o coamă în care foarfecele mînăstirii nu pătrunsese încă. Pe de altă parte, o schimă prea puțin cucernică îi rămăsese pecetluită în colțurile gurii ce păreau încrustate în obraz și, de cîte ori voia să treacă de la zîmbet la rîs, scotea în vileag trei dinți ca niște pălimare împlîntate îndărătul parapetului buzelor groase. Niște brațe tot atît de lungi ca și ale lui Chicot, dar mai vînjoase, o pereche de umeri făcuți parcă să doboare por-

ţile cetăţii Gaza, un cuţit mare de bucătărie petrecut pe sub cingătoarea de funie aleătuiau, împreună cu o traistă înfăşurată în chip de platoşă în jurul pieptului, armele de apărare ca şi de atac ale acestui Goliat al iacobinilor.

„Nu mai încape nici o îndoială — îşi spuse Chicot în sinea lui — e slut ca muma pădurii, şi dacă vestea pe care mi-o aduce nu e prea strălucită, atunci, cu mutra asta hîdă, am tot dreptul să cred că o asemenea fiinţă face degeaba umbră pămîntului."

Văzînd că Chicot se îndreaptă spre el, călugărul îl întîmpină salutîndu-l aproape milităreşte.

— Ce poftești, drăguțule ? îl întrebă Chicot.

— Dumneavoastră sînteţi domnul Robert Briquet ?

— În carne şi oase.

— Atunci am pentru domnia voastră o scrisoare din partea părintelui superior.

— Dă-o-ncoace.

Chicot luă în mînă răvaşul care glăsuia cam aşa :

„Dragă prietene, am stat şi-am chibzuit mai pe îndelete după ce ne-am despărţit. Mi-e cu neputinţă, te rog să mă crezi pe cuvînt, să las pradă lupilor hămesiţi din lumea mare oaia pe care bunul Dumnezeu mi-a încredinţat-o. E vorba, după cum cred că ţi-ai dat seama, de mezinul nostru, Jacques Clément, care a îndeplinit pînă la capăt solia cu care l-ai trimis.

În locul lui Jacques, a cărui vîrstă este încă prea crudă şi care trebuie să-şi facă ucenicia la mînăstire, îţi trimit un bun şi vrednic frate din sînul chinoviei noastre ; e un om blajin de felul lui şi cu un suflet nevinovat şi sînt convins că-ţi va fi drag să-l ai tovarăş de drum"...

«Da, da — se gîndi Chicot, privindu-l cu coada ochiului pe monah — culcă-te pe cea ureche.»

„Primeşte o dată cu această scrisoare binecuvîntarea mea, pe care îmi pare rău că nu ţi-am dat-o prin viu grai. Drum bun, dragă prietene !"

— Ce scriere iscusită ! spuse Chicot după ce sfîrşi de citit epistola. Pun rămăşag c-a fost scrisă de părintele econom ; are o mînă cu drept cuvînt măiastră.

— Într-adevăr, a scris-o chiar fratele Borromée cu mîna lui — recunoscu Goliat.

— În cazul ăsta, drăguțule — urmă Chicot, zîmbind cît se poate de drăgălaș namilei de călugăr — ai să fii atît de bun să te întorci frumos la mînăstire.

— Eu ?

— Da, dumneata, și să-i spui sfinției sale că m-am răzgîndit și că mi-a cășunat să călătoresc singur-singurel.

— Cum așa, nu mă luați cu dumneavoastră, domnule ? rosti călugărul cu o uimire care avea totuși ceva amenințător.

— Nu, drăguțule, nu.

— Și pentru ce, mă rog, dacă nu vi-e cu supărare ?

— Pentru că trebuie să-mi economisesc gologanii : vremurile-s grele și dumneata pesemne că mănînci cît șapte.

Găliganul rînji, arătîndu-și colții.

— Jacques mănîncă la fel ca mine — întîmpină el.

— Numai că, vezi dumneata, Jacques era călugăr — spuse Chicot.

— Și eu ce sînt, mă rog ?

— Dumneata, drăguțule, ești glotaș sau jandarm, ceea ce, între noi fie vorba, cred c-ar avea darul s-o supere pe Sfînta Fecioară către care mi s-a încredințat o solie.

— Ce vorbă-i asta ? Cum adică glotaș sau jandarm ?! se miră monahul. Sînt iacobin sadea ; ce, nu se vede după îmbrăcăminte ?

— Haina nu face pe om, drăguțule — răspunse Chicot — în schimb tesacul face pe soldat : fii bun și spune-i asta din partea mea fratelui Borromée.

Chicot făcu o plecăciune în fața matahalei, care o porni înapoi spre chinovie, mîrîind ca un cîine alungat.

La rîndul său, călătorul nostru așteptă să se depărteze cel ce trebuia să-i fie tovarăș de drum și, în clipa în care îl văzu dispărînd pe poarta cea mare a mînăstirii, se dosi după un gard de spini și acolo își scoase vesta cu mîneci bufante pentru a îmbrăca pe sub cămașa de pînză gingașă cămașa de zale pe care o știm.

După ce se gătì cu tot dichisul, o tăie peste cîmp spre a răzbate în drumul ce ducea la Charenton.

XXVI

FAMILIA GUISE

În seara zilei în care Chicot pleca spre Navara, vom face din nou un popas în sala cea mare a palatului Guise, în care am mai avut prilejul să-i ducem în repetate rînduri pe cititori, în precedentele noastre povestiri ; precum ziceam deci, vom face din nou un popas în sala cea mare a palatului Guise, unde vom regăsi pe băieţandrul cu ochi ageri pe care l-am văzut ceva mai înainte intrînd în oraş călare pe crupa calului încălecat de Carmainges şi care era una şi aceeaşi persoană, aşa cum bine ştim, cu frumoasa enoriaşă a lui dom Gorenflot.

De astă dată ducesa nu mai luase nici un fel de măsuri spre a-şi ascunde identitatea sau înfăţişarea ei femeiască. Îmbrăcată cu o rochie elegantă, cu gulerul larg desfăcut, cu părul presărat cu steluţe bătute cu nestemate, după moda timpului, doamna de Montpensier, în picioare, în cadrul unei ferestre, aştepta ca pe ghimpi pe cineva care întîrzia să vină. Afară începuse să se întunece şi ducesa abia dacă mai putea deslui poarta palatului asupra căreia privirile sale erau necontenit aţintite.

Într-un tîrziu se auzi tropotul unui cal şi, după vreo zece minute, lacheul o înştiinţă cu un aer misterios pe ducesă de sosirea domnului duce de Mayenne. Doamna de Montpensier se grăbi să alerge în întîmpinarea fratelui său cu atîta înfrigurare, încît uită să păşească numai pe vîrful piciorului drept, aşa cum făcea cînd ţinea să nu se observe că şchiopătează.

— Singur, frăţioare ? îl întrebă ea. Ai venit singur ?

— Da, surioară — spuse ducele, aşezîndu-se după ce sărutase mai întîi mîna ducesei.

— Dar Henri, unde-i Henri ? Ştii prea bine doar că toată lumea îl aşteaptă aici.

— Henri, surioară, n-are încă ce face la Paris, în timp ce, dimpotrivă, are atîtea de făcut în oraşele din Flandra şi din Picardia. Munca noastră trebuie înfăptuită cu încetul şi pe ascuns ; mai avem încă de furcă prin partea

locului ; pentru ce am lăsa lucrurile baltă ca să venim la Paris, unde totul este întremat ?

— Da, dar unde totul poate să se destrame dacă nu vă zoriți.

— Vorbă să fie !

— Vorbă să fie, dacă vrei dumneata, frățioare, dar eu îți spun că cetățenii nu se mai mulțumesc cu asemenea argumente și că vor neapărat să-l vadă pe ducele lor Henri, că asta este dorința lor cea mai aprinsă, nebunia lor.

— Au să-l vadă la momentul potrivit. Mayneville n-a încercat să-i lămurească ?

— Bineînțeles, dar cuvîntul său știi foarte bine că nu poate avea greutatea pe care o are cuvîntul vostru.

— Sînt alte lucruri mai grabnice, surioară. Ce-i cu Salcède ?

— A murit.

— Fără să spună nimic ?

— Fără să scoată o vorbă.

— Bun. Și înarmarea ?

— Terminată.

— Parisul ?

— Împărțit în șaisprezece cartiere.

— Fiecare cartier cu comandantul desemnat de noi ?

— Da.

— Putem fi deci liniștiți, mulțumescu-ți ție, Doamne ! E tocmai ceea ce vreau să le spun bravilor noștri cetățeni.

— N-au să te-asculte !

— Ei, aș !

— Dacă-ți spun că și-au ieșit din minți.

— Surioară, ești adeseori îndemnată să-i judeci pe ceilalți după dumneata, socotindu-i tot atît de grăbiți pe cît ești dumneata de nerăbdătoare.

— Și găsești, într-adevăr, că-i un păcat chiar atît de mare ?

— Ferească sfîntul ! Dar trebuie să facem așa cum spune fratele meu Henri. Și fratele meu Henri dorește să nu ne pripim cîtuși de puțin.

— Ce-i de făcut atunci ? întrebă ducesa, care începuse să-și piardă răbdarea.

— E ceva ce nu suferă amînare, surioară ?

— Totul, dacă vrei.

— Și cu ce-ar trebui să începem, după părerea dumitale ?

— Să-l prindem pe rege.

— E o idee fixă a dumitale ; n-aș zice c-ar fi rea, dacă ar putea fi adusă la îndeplinire. A pune însă la cale și a înfăptui sînt două lucruri deosebite : adu-ți aminte de cîte ori am dat greș.

— Sînt alte vremuri acum ; regele nu mai are pe nimeni să-l apere.

— Într-adevăr, pe nimeni afară de elveții, de scoțieni și de gărzile franceze.

— Frățioare, cînd vei binevoi, am să ți-l arăt eu însumi, cum mă vezi și cum te văd, umblînd pe drumul mare, însoțit numai de lachei.

— Am mai auzit asta de o sută de ori pînă acum, și totuși n-am avut prilejul să-l văd nici măcar o singură dată.

— Ai să-l vezi acum dacă mai rămîi la Paris încă trei zile măcar.

— Iar un proiect ?

— Un plan, vrei să spui !

— Fii bună atunci și împărtășește-mi-l și mie.

— Oh ! E o idee urzită de mintea unei femei și de aceea mi-e teamă c-o să-ți stîrnească rîsul.

— Doamne păzește, cum aș putea răni mîndria dumitale de creator. Să vedem despre ce este vorba.

— Rîzi de mine, Mayenne ?

— Nu, te-ascult.

— Ei bine, uite, în două cuvinte...

În momentul acela, lacheul ridică draperia.

— Binevoiesc altețele lor să primească pe domnul de Mayneville ? întrebă el.

— Mîna mea dreaptă ? spuse ducesa. Să poftească !

Domnul de Mayneville intră o clipă mai tîrziu și se duse să sărute mîna ducelui de Mayenne.

— Numai o vorbă, monseniore — spuse el. Vin de la palat.

— Și ? întrebară într-un glas Mayenne și ducesa.

— S-a aflat că ați venit.

— Cum așa ?

— Tocmai stăteam de vorbă cu comandantul postului de la Saint-Germain l'Auxerrois, cînd au trecut doi gasconi.

— Îi cunoști ?

— Nu. Amîndoi erau ferchezuiți din cap pînă-n picioare. „Să fiu al dracului ! a spus unul din ei. Ai o vestă de toată frumusețea, dar nu știu, zău, dacă, la o adică, ți-ar putea fi de vreun folos, așa cum îți era platoșa pe care ai purtat-o pînă mai ieri." „Ce vorbești ! Cît ar fi de zdravănă spada domnului de Mayenne, pun rămășag că n-o să răzbească prin mătasea asta cum n-ar fi răzbit nici prin platoșă." Și gasconul a început să-și dea niște ifose și să se laude ca și cînd ar fi știut că sînteți pe-aproape.

— Și în slujba cui sînt gasconii ăștia ?

— Habar n-am.

— Și pe urmă au plecat ?

— O, nu chiar așa curînd ; strigau în gura mare ; și cum pomeniseră numele alteței voastre, cîțiva trecători s-au oprit să întrebe dacă, într-adevăr, ar fi vorba să veniți. Dar tocmai cînd se pregăteau să răspundă la întrebare, s-a apropiat cineva de unul din gasconi și l-a bătut pe umăr. Poate că mă înșel, monseniore, dar acel cineva cred totuși că era Loignac.

— Și pe urmă ? întrebă ducesa.

— După cîteva cuvinte spuse în șoaptă, gasconul s-a mulțumit să dea din cap în semn c-a înțeles și l-a urmat supus pe cel care-l oprise să răspundă.

— Așa că...

— Așa că n-am reușit să aflu mai mult ; pînă una alta însă, fiți cu ochii în patru !

— Nu te-ai ținut după ei ?

— Ba da, dar de departe ; mi-era teamă să nu mă recunoască, să nu-și dea seama cumva că sînt un gentilom de la curtea alteței voastre. S-au îndreptat spre palat și, în momentul cînd au cotit după magazia de mobile, i-am pierdut din vedere. După plecarea lor însă zvonul a trecut din gură în gură : „Mayenne ! Mayenne !"

— Cunosc un mijloc foarte simplu pentru a limpezi lucrurile — spuse ducele.

— Care ? întrebă sora sa.

— Să mă duc să-l salut pe monarh chiar astă-seară.

— Să-l saluți pe monarh ?

— Sigur că da. Am sosit la Paris și mă grăbesc să-i dau veşti despre orașele sale mult iubite din Picardia ; e tot ce poate fi mai firesc.

— E un mijloc iscusit — spuse Mayneville.

— Și totuși imprudent — se împotrivi ducesa.

— Dar necesar, surioară, dacă, într-adevăr, se bănuiește c-am venit la Paris. De altfel, asta era și părerea fratelui nostru Henri, care m-a sfătuit să descalec în fața palatului și, așa cum sînt, cu cizmele în picioare, să mă duc să prezint monarhului omagiile întregii familii. Pe urmă, după ce mi-am îndeplinit datoria, pot primi nestingherit pe cine-mi place.

— Membrii comitetului, bunăoară. De cînd v-așteaptă !

— Am să-i primesc la palatul Saint-Denis, după ce mă întorc de la Luvru — spuse Mayenne. Prin urmare, Mayneville, poruncește să-mi aducă îndată calul așa cum e, fără să-l mai deshame. Ai să vii cu mine la Luvru. Iar dumneata, surioară, așteaptă-ne, te rog.

— Aici, frățioare ?

— Nu, la palatul Saint-Denis, unde mi-am lăsat echipajele și unde toată lumea este convinsă că m-am culcat. Vom fi acolo peste două ore.

XXVII

LA PALAT

În aceeași zi, o zi plină de însemnate peripeții, regele ieși la un moment dat din biroul său și trimise vorbă domnului d'Epernon să treacă pe la el.

Eram ca pe la amiază.

Ducele se grăbi să îndeplinească porunca și să se înfățișeze monarhului.

Maiestatea sa stătea în picioare în prima cameră și se uita cu luare-aminte la un călugăr iacobin, care se îmbujorase la față și pusese ochii în pămînt sub privirea iscoditoare a suveranului.

Monarhul îl trase deoparte pe d' Épernon.

— Privește, duce — spuse el, arătîndu-i-l pe flăcău — ce figură ciudată are monahul acesta.

— Nu înțeleg ce i se pare atît de ciudat maiestății voastre ? ! se miră d' Épernon. Pentru mine e o figură ca oricare alta.

— Crezi ?

Și regele rămase pe gînduri.

— Cum te cheamă ? întrebă el.

— Fratele Jacques, sire.

— Alt nume nu mai ai ?

— Numele meu de familie e Clément.

— Fratele Jacques Clément ! repetă regele.

— Nu cumva maiestatea voastră găsește că și numele acesta are ceva ciudat ? întrebă ducele, rîzînd.

Monarhul nu-i răspunse.

— Ți-ai îndeplinit cu destoinicie solia — îi spuse el călugărului, fără a înceta să-l privească.

— Ce solie, sire ? se amestecă în vorbă ducele, cu o cutezanță pe care lumea i-o lua în nume de rău și datorită căreia atitudinea lui obișnuită era plină de familiaritate.

— N-are a face — spuse regele. O mică taină între mine și cineva pe care nu-l cunoști.

— Zău, sire, vă uitați atît de curios la el, încît bietul băiat s-a fîstîcit de tot.

— Ai dreptate. Nu știu de ce nu-mi pot desprinde privirile de el ; mi se pare că l-am văzut ori c-o să-l mai văd cîndva. Poate că mi s-a arătat în vis. Haida-de, am început să bat cîmpii. Poți să pleci, părinte, ți-ai împlinit misiunea. Fii fără grijă : Scrisoarea cerută va fi trimisă cui se cuvine. D' Épernon !

— Poruncă, sire !

— Să i se dea zece scuzi.

— Mulțumesc — rosti călugărul.

— Am impresia c-ai spus mulțumesc numai din vîrful buzelor ! îl luă la rost d' Épernon, căruia nu-i venea să creadă că un biet călugăr putea să nesocotească zece scuzi.

— Am spus, într-adevăr, mulțumesc din vîrful buzelor — îl lămuri Jacques — pentru că mi-ar fi plăcut mai mult să-mi dați unul din pumnalele acelea spaniole atît de frumoase, atîrnate pe perete.

— Cum, n-ai vrea să ai bani ca să caști gura la pehlivanii din Piața Saint-Laurent sau să cutreieri speluncile din strada Saint-Marguerite ? întrebă d' Épernon.

— Am făcut legămînt să rămîn sărac și neprihănit — spuse Jacques.

— Dă-i unul din pumnalele spaniole, La Valette, și să plece — spuse regele.

Ducele, de felul lui zgîrcit din fire, alese un jungher care i se păru mai puțin prețios și i-l dărui călugărului. Era un pumnal catalan cu lamă lată și tăioasă, solid împlîntată într-un minunat mîner de corn cu înfloriturl.

Jacques îl primi nespus de fericit că i se dăruiește o armă atît de frumoasă și plecă.

După plecarea lui, ducele încercă din nou să-l iscodească pe rege.

— Duce — îi tăie vorba monarhul — nu se întîmplă cumva să ai la îndemînă printre Cei Patruzeci și Cinci vreo doi-trei oameni care să știe să călărească ?

— Cel puțin doisprezece, sire, și într-o lună toți vor fi învățat să umble călare.

— Alege doi dintre ei pe care te bizui și spune-le să vină chiar acum să stea de vorbă cu mine.

Ducele salută, ieși în anticameră și porunci să fie chemat Loignac.

— Loignac — îi spuse ducele — trimite-mi numaidecît doi călăreți voinici ; au de îndeplinit o misiune pe care le-o va încredința chiar maiestatea sa.

Loignac străbătu într-un suflet galeria și ieși în dreptul clădirii pe care de aci încolo o vom numi corpul de gardă al celor Patruzeci și Cinci.

Ajungînd acolo, deschise ușa și strigă cu un glas poruncitor :

— Domnul de Carmainges ! Domnul de Biran !

— Domnul de Biran a ieșit — îl înștiință santinela.

— Cum se poate ? A ieșit fără învoire ?

— A plecat în cercetarea cartierului pe care monseniorul duce d' Épernon i l-a încredințat azi-dimineață.

— Foarte bine ! Cheamă atunci pe domnul de Sainte-Maline.

Numele celor doi aleși răsunară sub bolțile sălii și, o clipă mai tîrziu, amîndoi se înfățișară.

— Domnilor — li se adresă Loignac — veți merge cu mine la domnul duce d' Épernon.

Și se duse să-i prezinte ducelui, care, după ce-i spuse lui Loignac că poate să plece, îi conduse la rîndul său în fața monarhului. La un semn al maiestății sale, ducele se retrase, iar cei doi tineri rămaseră.

Și unul, și celălalt se aflau pentru prima oară înaintea regelui. Henric avea într-adevăr un aer impunător. Fiecare din ei își mărturisea într-altfel emoția de care era stăpînit. Sainte-Maline avea ochii scînteietori, picioarele încordate și mustața zbîrlită. Palid la față, dar la fel de dîrz, deși nu chiar atît de țanțoș, Carmainges se sfia să-și ațintească privirea asupra lui Henric.

— Sînteți în garda celor Patruzeci și Cinci ai mei, domnilor ? întrebă regele.

— Da, sire, mă bucur de această cinste — spuse Sainte-Maline.

— Și dumneata, domnule ?

— Am socotit că domnul a răspuns în numele amîndorora, sire, de aceea am zăbovit cu răspunsul ; sînt însă gata oricînd să împlinesc porunca maiestății voastre, cu tot atîta rîvnă ca oricare altul.

— Bine. Așadar, veți încăleca pe cai și veți porni spre Tours. Cunoașteți drumul ?

— Am să întreb — spuse Sainte-Maline.

— Mă descurc eu — spuse Carmainges.

— Ca să vă puteți călăuzi mai bine, veți trece mai întîi prin Charenton.

— Da, sire.

— Veți merge apoi drept înainte pînă veți întîlni un călător stingher.

— Maiestatea voastră binevoiește să ne spună cum arată, ca să-l putem recunoaște ? întrebă Sainte-Maline.

— Poartă o spadă mare la șold sau atîrnată de umăr, are brațele lungi și tot așa și picioarele.

— Am putea ști numele lui, sire ? întrebă Ernauton de Carmainges, pe care exemplul camaradului său îl încurajase, în pofida cerințelor etichetei, să-i pună întrebări suveranului.

— Se numește Strigoiul — răspunse Henric.

— Îi vom întreba cum îi cheamă pe toți călătorii pe care-i vom întîlni în cale, sire.

— Și vom scotoci toate hanurile.

— După ce-l veți fi găsit pe omul nostru și vă veți fi convins că el este într-adevăr, îi veți încredința scrisoarea aceasta.

Tinerii întinseră amîndoi odată mîna. Regele rămase o clipă în cumpănă.

— Cum îți spune ? întrebă el pe unul dintre ei.

— Ernauton de Carmainges — răspunse acesta.

— Și dumitale ?

— René de Sainte-Maline.

— Domnule de Carmainges, dumneata vei duce scrisoarea, iar domnul de Sainte-Maline o va înmîna.

Ernauton luă în primire prețiosul document, pe care se grăbi să-l vîre în sîn. Sainte-Maline îl apucă de braț în clipa în care se pregătea tocmai să ascundă scrisoarea și sărută cu respect pecetea. Pe urmă i-o încredință din nou lui Ernauton. Gestul acesta lingușitor aduse un zîmbet pe buzele lui Henric al III-lea.

— Prea bine, domnilor, îmi dau seama că voi fi temeinic slujit.

— Asta-i tot, sire ? întrebă Ernauton.

— Da, domnilor. Încă un cuvînt numai, înainte de plecare.

Tinerii făcură o plecăciune și rămaseră pe loc în așteptare.

— Scrisoarea aceasta, domnilor — spuse Henric — este mai prețioasă decît o viață de om. S-o păziți ca ochii din cap și s-o înmînați în taină Strigoiului, iar el o să vă

dea o mărturie c-a primit-o, mărturie pe care mi-o veți aduce la înapoiere ; și, mai cu seamă, lăsați să se creadă că sînteți niște oameni care călătoresc pentru nevoile lor. Puteți pleca.

Tinerii ieșiră din biroul regelui, Ernauton — în culmea bucuriei, Sainte-Maline — mai-mai să plesnească de ciudă ; unul cu o flacără în ochi, celălalt cu o privire flămîndă ce părea că vrea să străpungă haina tovarășului său.

Domnul d'Épernon, care-i aștepta, încercă să-i iscodească.

— Domnule duce — răspunse Ernauton — suveranul nu ne-a dat încuviințarea să vorbim.

Și fără să mai zăbovească o clipă, se îndreptară spre grajdurile palatului, unde olăcarul regelui le puse la îndemînă doi gonaci voinici și înzestrați cu tot tacîmul.

Domnul d'Épernon s-ar fi ținut, de bună seamă, după ei ca să-i tragă de limbă, dacă în momentul în care Sainte-Maline și Carmainges se despărțiră de dînsul n-ar fi fost înștiințat că cineva voia să-i vorbească neapărat și cît mai grabnic cu putință.

— Cine anume ? întrebă ducele nerăbdător.

— Locotenentul prefecturii Ile-de-France.

— Ei, comedia dracului ! se oțărî el. Dar ce sînt eu, consilier comunal, prefect sau comandantul străjilor ?

— Nu, monseniore ; sînteți, în schimb, prietenul regelui — îi răspunse o voce umilă din stînga lui. Și, ca atare, vă rog din suflet să m-ascultați.

Ducele se întoarse. La un pas de el aștepta, smerit și cu capul gol, un biet solicitator pe fața căruia se perindau din clipă-n clipă toate culorile curcubeului.

— Cine ești dumneata ? îl luă din scurt ducele.

— Nicolas Poulain, nu vă fie cu supărare, monseniore.

— Și vrei să-mi vorbești ?

— Vă rog să-mi faceți această favoare.

— N-am vreme acum.

— Nici ca să aflați un secret, monseniore ?

— În fiecare zi mi-e dat să ascult cîte o sută de destăinuiri ; a dumitale ar fi încă una peste sută ; cred că e prea mult.

— Chiar dacă e în joc viața maiestății sale ? șopti Nicolas Poulain, aplecîndu-se la urechea lui d'Épernon.

— Așa ? Te-ascult. Vino la mine în birou.

Nicolas Poulain își șterse fruntea scăldată în sudoare și porni în urma ducelui.

XXVIII

DESTĂINUIREA

Trecînd prin anticameră, d'Épernon se adresă unuia din gentilomii care erau de serviciu în momentul acela.

— Care-i numele dumitale, domnule ? întrebă el, văzînd înaintea lui un chip necunoscut.

— Pertinax de Monterabeau, monseniore — răspunse gentilomul.

— Uite ce e, domnule de Monterabeau, fă bine și stai de pază la ușă și ia seama să nu intre nimeni înăuntru.

— Da, domnule duce.

— Nimeni, ai înțeles ?

— Am înțeles, să trăiți.

Și domnul Pertinax, care era îmbrăcat ca un prinț, împăunîndu-se cu ciorapii lui portocalii și cu vesta de satin albastru, cu mînecî bufante, se grăbi să aducă la îndeplinire porunca lui d'Épernon. Drept care se așeză cu spatele la perete și cu brațele încrucișate pe piept, în dreptul draperiei.

Nicolas Poulain îl însoți pe duce, care intră la el în birou. Locotenentul văzu deschizîndu-se ușa și închizîndu-se la loc, văzu pe urmă draperia coborînd peste ea și începu să tremure ca apucat de frigul morții.

— Ei, și acum spune ce-i cu uneltirea aceea, domnule — vorbi ducele răstit. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, numai să fie ceva serios, fiindcă avem o mulțime de lucruri plăcute de făcut pe ziua de azi și, dacă mă silești să-mi pierd vremea de pomană cu palavrele dumitale, ai pățit-o !

— Vai de mine, domnule duce — răspunse Poulain — e vorba doar de cea mai cumplită nelegiuire!

— Ia să vedem ce fel de nelegiuire.

— Domnule duce...

— Vor să mă omoare, nu-i așa?... o apucă înainte d'Épernon, gata să înfrunte totul ca un spartan. Prea bine, să poftească! Viața mea e închinată Celui de Sus și regelui, n-au decît să mi-o ia.

— Nu-i vorba de domnia voastră, monseniore.

— Ah! Mă mir!

— E vorba de suveranul nostru. Vor să-l răpească, domnule duce.

— Oh! Iar povestea asta. neroadă cu răpirea! zise ducele, disprețuitor.

— De astă dată este un lucru cît se poate de serios, domnule duce, așa cel puțin se arată.

— Și cînd anume au de gînd să răpească pe maiestatea sa?

— Monseniore, cu prima ocazie cînd monarhul va pleca spre Vincennes în litieră.

— Cum au plănuit să-l răpească?

— Omorîndu-i pe cei doi olăcari.

— Și cine o să facă isprava asta?

— Doamna de Montpensier.

D'Épernon începu să rîdă.

— Biata ducesă! exclamă el. Ce de bazaconii i se aruncă în spinare!

— Mult mai puține decît pune dînsa la cale, monseniore.

— Și treaba asta o urzește la Soissons?

— Doamna ducesă se află la Paris.

— La Paris?!

— Monseniorul se poate bizui pe cuvîntul meu.

— Ai văzut-o dumneata?

— Da.

— Mai bine zis ți s-a părut c-o vezi.

— Am avut cinstea să-i vorbesc.

— Cinstea?

— Am greșit, domnule duce; voiam să spun nefericirea.

— Dar, dragul meu locotenent de poliție, doar nu-ți închipui că ducesa ar fi în stare să-l răpească pe rege ?

— Îmi pare rău, monseniore.

— Chiar dînsa ?

— Chiar dumneaei în persoană ; firește, împreună cu oamenii săi de încredere.

— Și unde o să stea ca să supravegheze răpirea ?

— La una din ferestrele mînăstirii iacobinilor, care, precum știți, se află pe drumul spre Vincennes.

— Ei, fir-ar să fie, ce tot trăncănești ?

— Adevărul adevărat, monseniore. S-au luat toate măsurile pentru ca în momentul în care litiera va ajunge în dreptul mînăstirii să i se taie calea.

— Și cine a luat măsurile astea ?

— Păcatele mele !

— Spune odată, ce naiba !

— Eu, monseniore.

D'Épernon se trase brusc înapoi.

— Dumneata ? spuse el.

Poulain oftă din adînc.

— Va să zică dumneata, care ai venit să-i pîrăști, ești amestecat în treaba asta ? urmă d'Épernon.

— Monseniore — răspunse Poulain — un slujitor credincios al monarhului trebuie să înfrunte orice spre a-i fi de folos.

— Drept ai grăit, pe legea mea ! Mă tem c-o să ai de înfruntat streangul.

— Mai bine mort decît înjosit sau decît să piară regele, de aceea am și venit.

— Simțămintele dumitale, domnule, sînt vrednice de toată lauda și trebuie să ai motive temeinice spre a le nutri.

— M-am gîndit, monseniore, că sînteți prietenul regelui, că n-ați fi în stare să mă dați de gol și că veți face în așa fel ca destăinuirile mele să fie spre binele tuturor.

Ducele se uită lung la Poulain, cercetînd cu o privire pătrunzătoare trăsăturile chipului său palid.

— Trebuie să mai fie încă un clenci la mijloc — spuse el în cele din urmă. Oricît ar fi de dîrză ducesa, nu s-ar încumeta să încerce singură o asemenea ispravă.

— Așteaptă să vină fratele său — răspunse Nicolas Poulain.

— Ducele Henri ! exclamă d'Épernon, înspăimîntat de moarte, ca un om care ar fi auzit că se află pe aproape un leu.

— Nu ducele Henri, monseniore, e vorba să vină numai ducele de Mayenne.

— Așa ! spuse d'Épernon, răsuflînd ușurat. Oricine ar fi însă, trebuie să zădărnicim toate aceste strălucite planuri.

— Fără doar și poate, monseniore — întări Poulain — tocmai de aceea m-am și grăbit să vă înștiințez.

— Dacă ceea ce mi-ai spus e adevărat, domnule locotenent, vei fi răsplătit.

— Pentru ce aș minți, monseniore ? Ce interes aș avea, eu care mănînc pîinea regelui ? Sînt dator, da sau nu, să-l slujesc ? Sînt gata deci să merg pînă la rege, să știți, dacă nu mă credeți pe cuvînt, să-mi dau și viața chiar, la nevoie, pentru a dovedi c-am spus adevărul curat.

— Nici să nu te gîndești. Ei, comedia dracului ! Nu cumva să te duci la rege, m-ai înțeles, jupîn Nicolas ? N-o să ai de-a face decît cu mine, numai și numai cu mine.

— Prea bine, monseniore. Am spus așa pentru că mie mi s-a părut că stați la îndoială.

— Ba nu, nu stau de loc la îndoială, dar înainte de toate ține minte că-ți datorez o mie de scuzi.

— Monseniorul dorește deci să nu mai știe nimeni afară de domnia sa ?

— Da, sînt destul de răzbunător și de zelos, ca să păstrez secretul numai pentru mine. Mi-l încredințezi mie, nu-i așa ?

— Da, monseniore.

— Îmi dai cuvîntul însă că-i într-adevăr un secret ?

— Vai de mine ! Vă jur pe ce vreți.

— Cred că ești mulțumit cu o mie de scuzi, bașca altele ce-or mai veni mai încolo !

— Am și eu o familie, monseniore.

— Bine, dar, oricum, sînt o mie de scuzi totuși, comedia dracului !

— Dacă s-ar afla în Lorena c-am făcut o asemenea destăinuire, fiecare cuvînt rostit de mine m-ar costa o vadră de sînge.

— Bietul om !

— Şi în cazul ăsta, dacă s-ar întîmpla o nenorocire, n-aş vrea ca familia mea să rămînă pe drumuri.

— Prin urmare ?

— Prin urmare, primesc cei o mie de scuzi.

— Ei, fir-ar al dracului, ce mai atîta vorbă ! Ce mă priveşte pe mine motivul pentru care-i primeşti, din moment ce faci nazuri ? Aşadar, ai de la mine o mie de scuzi.

— Mulţumesc, monseniore.

Văzînd că ducele se apropiase de un sipet şi căuta ceva înăuntru, Poulain se duse lîngă el. Ducele însă se mulţumi să scoată din sipet un catastif în care scrise cu litere de-o şchioapă ce te băgau în sperieţi : „Trei mii de livre domnului Nicolas Poulain".

Aşa încît nu se putea şti dacă plătise suma aceasta sau dacă urma s-o dea.

— E ca şi cum i-ai avea în pungă — îl încredinţă el.

Poulain, care făcuse un pas înainte şi întinsese mîna, se grăbi să-şi retragă şi piciorul, şi mîna, luînd poziţie de drepţi.

— Atunci ne-am înţeles ? spuse ducele.

— În ce privinţă, monseniore ?

— Ai să-mi spui tot ce se întîmplă şi de aci înainte ?

Poulain stătu în cumpănă : precum se vedea, îl silea să facă pe iscoada.

— Cum aşa ? se miră ducele. Credinţa nemăsurată de care ziceai că eşti însufleţit s-a şi spulberat ?

— Ba nu, monseniore.

— Mă pot deci bizui pe dumneata ?

Poulain făcu o sforţare.

— Vă puteţi bizui — spuse el.

— Şi sînt singurul om care ştie lucrurile astea ?

— Singurul, monseniore.

— Bine, dragul meu, poţi să te duci acum. Comedia dracului ! Domnul de Mayenne să ia seama c-o s-o păţească !

Și rostind aceste cuvinte, ridică draperia pentru a-i îngădui lui Poulain să treacă, pe urmă, după ce-l văzu străbătînd anticamera și ieșind pe ușă, se duse din nou într-un suflet la rege.

Monarhul, după ce se jucase un timp cu cățelușii, plictisindu-se în cele din urmă, începuse să se joace cu bilbochetul.

D'Épernon își ticluí o figură gînditoare și neliniștită de om care nu-și mai vede capul de treburi, ceea ce regele, absorbit cum era de o îndeletnicire atît de importantă, nici nu avu răgazul să bage de seamă. Totuși, cum ducele se încăpățîna să tacă, suveranul se învrednici în cele din urmă să ridice fruntea și să-i arunce o privire.

— Ei — îl întrebă el — ce s-a mai întîmplat, La Valette ? Ce-i cu tine, doar n-ai murit ?

— Ce bine ar fi fost, sire — răspunse d'Épernon — fiindcă n-aș mai fi apucat să văd ceea ce mi-e dat să văd acum.

— Ce ? Bilbochetul meu ?

— Sire, în toiul celor mai cumplite primejdii, un supus are tot dreptul să fie îngrijorat de soarta stăpînului său.

— Iarăși primejdii ! Să te ia talpa iadului, duce !

Și cu o îndemînare puțin obișnuită, reuși să prindă mingea de fildeș în vîrful popicului.

— Cum așa, nu știți chiar nimic, n-ați auzit ce se petrece ? se miră ducele.

— De, ce să zic ! Poate că nu — spuse regele.

— În clipa de față sînteți împresurat de cei mai aprigi dușmani.

— Ei, nu ? Și cine sînt aceia ?

— Ducesa de Montpensier, în primul rînd.

— A, da, ai dreptate : a fost de față ieri la execuția lui Salcède.

— Cu ce ton maiestatea voastră a spus asta !

— Ce mă privește pe mine dacă a fost ?

— Așadar, știați ?

— Vezi bine că știam de vreme ce ți-am spus.

— Dar domnul de Mayenne trebuie să soscască, asta o mai știți ?

— Știu încă de aseară.

— Cum ? Va să zică secretul... — îngînă ducele, care încerca o neplăcută surpriză.

— Există oare secrete pentru capul statului, dragul meu ? spuse Henric, nepăsător.

— Dar cine ar fi putut să vă înștiințeze ?

— Nu știi că uneori capetele încoronate au prevestiri ?

— Sau o poliție.

— E același lucru.

— Ah ! Așadar, maiestatea voastră are o poliție personală și nu spune nimic ? rosti d'Épernon, înțepat.

— Ei, Doamne ! Cine crezi c-ar putea să mă iubească, dacă nu m-aș iubi eu însumi ?

— Îmi aduceți o insultă, maiestate.

— Dragul meu La Valette, e adevărat că ești plin de rîvnă, ceea ce este o mare calitate, în schimb te urnești greu, ceea ce este un mare cusur. Vestea adusă de tine ar fi fost foarte bine venită ieri, la orele patru, dar astăzi...

— Astăzi, sire ?

— Trebuie să recunoști c-a sosit cam tîrziu.

— Sau prea curînd, sire, deoarece, cum văd eu, nu sînteți dispus să mă ascultați — întîmpină d'Épernon.

— Eu ? Să tot fie un ceas de cînd te-ascult.

— Cum se poate ! Sînteți amenințat, încolțit, vi se întind capcane și maiestatea voastră nici nu se clintește ?

— La ce bun, de vreme ce m-ai înzestrat cu o gardă și, nu mai departe decît ieri, mă încredințai că voi rămîne în veci nemuritor ? De ce te îngrunți ? Asta-i bună ! Dar cei Patruzeci și Cinci ai tăi ce păzesc ? Nu cumva s-au întors în Gasconia sau nu mai fac nici două parale ? Nu cumva se întîmplă și cu domniile lor ceea ce se întîmplă de obicei cu catîrii ? Cînd îi pui la încercare, mănîncă foc ; după ce i-ai cumpărat însă, se lasă pe tînjală.

— Bine. Maiestatea voastră va avea prilejul să vadă de ce sînt în stare.

— Nu mi-ar părea rău ; și cînd crezi, duce, c-o să am prilejul acesta ?

— Mai curînd poate decît vă închipuiți, sire.

— Ce vorbești ! Simt că mi se încrețește pielea de frică.

— Veți vedea, sire, veți vedea. Și fiindcă veni vorba, cînd aveți de gînd să plecați la țară ?

— La Vincennes ?

— Da.

— Sîmbătă.

— Peste trei zile deci ?

— Întocmai, peste trei zile.

— Vă mulțumesc, sire.

D'Épernon se înclină în fața monarhului și ieși.

În anticameră băgă de seamă că uitase să ridice consemnul domnului Pertinax, pe care-l pusese să stea de strajă ; domnul Pertinax însă avusese grijă să facă singur treaba aceasta.

XXIX

DOI PRIETENI

Și acum, dacă cititorii noștri sînt de acord, îi vom însoți pe cei doi tineri pe care monarhul, fericit că avea și el unele mici taine, îi trimisese din partea sa solului său Chicot.

După ce încălecară pe cai, cînd să iasă pe poartă, de teamă ca nu cumva unul dintre ei s-o ia înaintea celuilalt, Ernauton și Sainte-Maline erau cît pe ce să se strivească unul pe altul. Într-adevăr, mergînd grumaz lîngă grumaz, caii făcură să se frece unul de altul genunchii călăreților, mai-mai să-i zdrobească. Sainte-Maline se împurpură la față, iar Ernauton se îngălbeni.

— M-ai lovit, domnule ! strigă cel dintîi după ce ieșiră pe poartă. Ce, vrei să mă schilodești ?

— Și dumneata m-ai lovit — răspunse Ernauton. Numai că eu nu mă plîng.

— Nu cumva vrei să-mi dai lecții ?

— Nu vreau să-ți dau nimic.

— Așa ! se zbîrli Sainte-Maline, mînînd calul ca să poată vorbi mai de aproape cu tovarășul său de drum. Mai spune o dată ce-ai spus.

— Pentru ce ?

— Pentru că n-am înțeles.

— Cum văd eu, îmi cauți pricină, nu-i așa ? rosti flegmatic Ernauton. Cu atît mai rău pentru dumneata !

— De ce ți-aș căuta pricină ? Nici măcar nu te cunosc ! rosti disprețuitor Sainte-Maline.

— Ba mă cunoști foarte bine, domnule — spuse Ernauton. Întîi și-ntîi pentru că pe meleagurile de unde ne tragem amîndoi casa mea se află la două leghe de a dumitale și pentru că prin partea locului toată lumea mă cunoaște, fiind dintr-o familie de viță veche ; pe urmă, fiindcă mori de ciudă că m-ai întîlnit la Paris, unde îți închipuiai că numai dumneata ai fost chemat ; și, în sfîrșit, pentru că regele mi-a încredințat mie scrisoarea.

— Ei bine, fie ! se burzului Sainte-Maline, alb ca varul de mînie. Să zicem c-ar fi așa cum spui. Urmează de aici un lucru...

— Ce anume ?

— Că-mi stai ca un ghimpe în ochi.

— N-ai decît să pleci dacă poftești. Ei, drăcia dracului ! Ce, te țin eu ?

— Te faci că nu înțelegi.

— Dimpotrivă, domnule, te-nțeleg foarte bine. Grozav ai mai dori să-mi iei scrisoarea ca s-o duci dumneata : numai că, din păcate, ar trebui să mă ucizi mai întîi.

— Și de unde știi că n-aș vrea s-o fac ?

— Să vrei și să faci sînt două lucruri deosebite.

— Coboară numai o clipă cu mine pe malul apei și ai să vezi atunci că a vrea și a face, pentru domnia mea, sînt unul și același lucru.

— Dragă domnule, cînd regele îmi dă să duc o scrisoare...

— Ei bine ?

— Ei bine, nu-mi rămîne decît s-o duc.

— Am să ți-o smulg cu de-a sila, înfumuratule !

— Sper că n-ai să mă obligi să-ți crăp capul ca unui cîine turbat ?

— Dumneata ?

— Nici vorbă, am asupra mea un pistol, în timp ce dumneata n-ai nimic.

— Așa ! Ei, lasă că mi-o plătești tu ! îl amenință Sainte-Maline, silindu-și calul să facă un salt în lături.

— Nici nu doresc altceva, dar după ce-mi voi fi împlinit solia.

— Bine, bine !

— Deocamdată, caută și stăpînește-te, domnule de Sainte-Maline, te rog din suflet ; căci avem cinstea de a fi oamenii regelui și-ți poți închipui ce proastă părere și-ar face lumea despre casa regală dacă am strînge gloata în jurul nostru ca la bîlci. Și pe urmă, gîndește-te cum s-ar mai umfla în pene dușmanii maiestății sale, văzînd că domnește zîzania printre apărătorii tronului.

Sainte-Maline își mușca mănușile, și atît de aprig își înfipsese dinții în carne, încît îi dăduse sîngele.

— Stai, stai, domnule — spuse Ernauton — cruță-ți mîinile ca să te poți sluji de spadă cînd o fi să ne batem.

— Oh ! Îmi vine să plesnesc ! răcni Sainte-Maline.

— Înseamnă că mă scutești de osteneală în cazul acesta — răspunse Ernauton.

Cine știe ce-ar fi fost în stare să facă mînia din ce în ce mai înverșunată a lui Sainte-Maline, cînd deodată, în timp ce străbăteau strada Saint-Antoine, în apropiere de Saint-Paul, Ernauton scăpă un strigăt de mirare văzînd o litieră și se opri locului ca să se uite la femeia ce se afla înăuntru și al cărei obraz era pe jumătate acoperit de un văl.

— Pajul meu de ieri ! șopti el.

Doamna însă nu păru a-l recunoaște și trecu mai departe fără să clipească, avînd grijă totuși să se ascundă în fundul trăsurii.

— Să fie-al dracului ! protestă Sainte-Maline. Cum văd eu, mă faci să te-aștept. Și pentru ce ? Ca să te uiți după fuste.

— Te rog să mă ierți, domnule — se scuză Ernauton, pornind mai departe.

Din momentul acela, tinerii își văzură de drum, mînînd caii la trap pe strada principală a cartierului Saint-Marceau, fără să deschidă gura nici măcar ca să se sfădească.

Judecînd după înfățișare, Sainte-Maline părea să se fi liniștit ; în realitate însă tremura carnea pe el de mînie. Pe de altă parte, băgase de seamă — și descoperirea aceasta, cum e lesne de înțeles, nu avu cîtuși de puțin darul să-l îmblînzească — pe de altă parte, ziceam, băgase de seamă că, deși era un iscusit călăreț, n-ar putea, la o adică, să se țină după Ernauton, deoarece bidiviul său se dovedea mult mai prejos decît cel pe care călărea însoțitorul lui și era scăldat în sudoare, cu toate că nu-l alergase încă.

Treaba aceasta îl punea pe gînduri ; de aceea, ca să se poată dumeri pe deplin la ce se putea aștepta din partea armăsarului său, îl tot zădăra cînd cu nuiaua, cînd cu pintenii. Stăruințele lui stîrniră vrajbă între cal și călăreț. Asta se întîmpla în preajma rîului Bièvre. Dobitocul nu se osteni să-și încerce elocința așa cum făcuse Ernauton, ci, amintindu-și de obîrșia sa (era de fel din Normandia), îi deschise lui Sainte-Maline un proces, pe care acesta îl pierdu.

Începu prin a sălta în dezghinuri, apoi se ridică în două picioare, pe urmă, sărind berbecește, își luă vînt îndreptîndu-se spre Bièvre, și acolo se descotorosi de călăreț, rostogolindu-se cu el pînă în mijlocul rîului, unde se despărțiră definitiv.

Înjurăturile lui Sainte-Maline s-ar fi auzit probabil de la o poștă, deși erau pe jumătate sugrumate de apă. Cînd reuși, în sfîrșit, să se pună pe picioare, avea ochii ieșiți din cap și cîteva picături de sînge ce i se prelingeau de pe fruntea zdrelită îi brăzdau obrazul.

Sainte-Maline se uită roată împrejur : calul se urcase pe mal și nu i se mai vedea decît crupa, ceea ce dovedea că era cu capul întors către palat.

Burdușit cum era și terfelit de sus și pînă jos cu noroi, ud pînă la piele, plin de sînge și de vînătăi, Sainte-Maline își dădea prea bine seama că nu era în stare să alerge după bidiviu să-l prindă ; a încerca măcar așa ceva ar fi însemnat să se facă de rîs.

În momentul acela îi veniră în minte cuvintele pe care i le spusese lui Ernauton : de vreme ce nu catadicsise să-l aștepte pe tovarășul său nici o singură clipă pe strada Saint-Antoine, pentru ce Ernauton s-ar fi învrednicit să-l

aștepte acum un ceas, poate chiar două, în mijlocul drumului ?

De unde pînă atunci clocotea de mînie, în urma acestor cugetări, Sainte-Maline fu copleșit de cea mai crîncenă disperare, mai ales cînd îl văzu, din fundul văgăunii în care să prăbușise, pe tăcutul Ernauton dînd pinteni calului și apucînd-o pe un drum lăturalnic, pe care pesemne îl socotea mai scurt.

Punctul culminant al mîniei la oamenii abrași din fire este o dezlănțuire de nebunie. Unii dintre ei ajung cel mult să aiureze. Alții se prăbușesc într-un fel de toropeală ca și cînd trupul și mintea lor ar fi sleite de vlagă.

Sainte-Maline trase din teacă pumnalul aproape fără să-și dea seama ; o clipă îi dădu prin gînd să și-l împlînte în piept pînă în plăsele. Nimeni n-ar putea să zugrăvească, nici el însuși chiar, suferințele prin care trecu în momentul acela. O asemenea încercare sau îți curmă viața sau, dacă izbutești s-o înfrunți, te îmbătrînește cu zece ani.

Sainte-Maline se cățără pe malul apei, mergînd în patru labe pînă ce ajunse pe muchie ; ieșind, în sfîrșit, la liman, se uită cu o privire rătăcită în lungul drumului : era cu desăvîrșire pustiu.

Ernauton dispăruse în dreapta, urmîndu-și calea drept înainte, iar telegarul său se făcuse și el nevăzut, topindu-se departe în zare.

În timp ce Sainte-Maline frămînta în minte mii de gînduri vrăjmașe îndreptate atît împotriva celorlalți, cît și împotriva lui însuși, tropotul unui bidiviu îi ajunse la ureche și, în aceeași clipă, văzu venind pe drumul din dreapta pe care apucase Ernauton un cal și un călăreț.

Călărețul ținea de căpăstru un al doilea cal.

Era rezultatul raitei pe care o dăduse domnul de Carmainges ; acesta o luase la dreapta, știind prea bine că a fugări un cal înseamnă a-l speria, silindu-l să scapere mai vîrtos din copite. Se gîndise deci să facă un ocol și tăiase drumul calului normand, așteptîndu-l pe o ulicioară îngustă.

În fața acestei priveliști, Sainte-Maline simți că-i crește inima de bucurie și un val de căldură și de recunoștință fu gata să se reverse din sufletul său, oglindin-

du-se în expresia plină de gingășie a privirii sale ; apoi se întunecă brusc la față ; își dăduse seama dintr-o dată de superioritatea lui Ernauton asupra sa, căci trebuia să recunoască fără doar și poate că, dacă ar fi fost în locul tovarășului său de drum, nici prin gînd nu i-ar fi trecut să facă ceea ce făcuse acesta.

Noblețea faptei sale era strivitoare ; și cu atît simțea mai adînc lucrul acesta, cu atît suferea mai cumplit. Îngînă totuși o mulțumire, pe care Ernauton nici n-o luă în seamă, apucă apoi furios calul de frîu și, cu toate că era chinuit de dureri, se săltă din nou în șa. Fără să spună nimic, Ernauton o luase înainte la pas, dezmierdînd grumazul șoimanului.

Sainte-Maline, așa cum am spus, era un neîntrecut călăreț ; accidentul pe care-l suferise era o întîmplare cu totul neașteptată ; după o luptă de cîteva clipe, din care de astă dată ieși biruitor, izbuti să-și stăpînească în cele din urmă calul și să-l urnească din loc, mînîndu-l la trap.

— Îți mulțumesc, domnule — îi spuse pentru a doua oară lui Ernauton cînd ajunse în dreptul său, după ce mai întîi se întrebase de o sută de ori dacă mîndria sa și eticheta îi îngăduie să facă lucrul acesta.

Ernauton se mulțumi să se încline, întorcîndu-se spre el și ducînd mîna la pălărie.

Sainte-Maline avea impresia că drumul nu se mai sfîrșește.

Pe la ceasurile două și jumătate zăriră un călător care mergea înaintea lor, însoțit de un dulău ; omul era înalt și purta o spadă la șold ; nu era, de bună seamă, Chicot, deși avea niște brațe și niște picioare pe măsura lui.

Sainte-Maline, care era într-un hal fără hal, murdar de noroi din cap pînă-n picioare, nu-și putu stăpîni nerăbdarea ; observase că Ernauton trecuse pe lîngă drumeț fără a-l învrednici măcar cu o privire. Ideea de a-i dovedi tovarășului său că greșise fulgeră ca o săgeată otrăvită prin mintea gasconului ; se apropie, așadar, de călător și încercă să intre în vorbă cu el.

— Aștepți ceva, drumețe ? îl iscodi el.

Omul se uită la Sainte-Maline, a cărui înfățișare în momentul acela, cinstit vorbind, nu era cîtuși de puțin atrăgătoare. Figura răvășită de mînia ce-l învolburase puțin

mai înainte, hainele pline de noroiul ce nu apucase încă să se zvînte, dîrele de sînge neînchegat încă de pe obraji, sprîncenele groase şi încruntate, braţul întins cu înfrigurare spre el, într-un gest mai degrabă plin de ameninţare decît întrebător, toate acestea laolaltă închipuiau o priveliştе cu drept cuvînt fioroasă în ochii călătorului.

— Dacă aş aştepta ceva — îi răspunse el — înseamnă că n-aş aştepta pe cineva, iar dacă ar fi să aştept pe cineva, în orice caz nu te-aş aştepta pe dumneata.

— Eşti necuviincios, jupîne ! se burzului Sainte-Maline, fericit că găsise, în sfîrşit, prilejul să-şi descarce mînia şi totodată furios, deoarece se înşelase şi astfel îi dăduse iarăşi adversarului său ocazia să se fălească.

Spunînd aceste cuvinte, ridică mîna în care ţinea nuiaua, ca să-l plesnească pe călător ; acesta însă ridică la rîndul său toiagul şi-l izbi din răsputeri peste umăr pe Sainte-Maline ; pe urmă fluieră cîinele, care se repezi să muşte piciorul calului şi să-şi înfigă colţii în coapsa călăreţului, smulgînd dintr-o parte o fîşie de carne, iar din cealaltă o bucată de stofă.

Stîrnit de durere, calul îşi luă iarăşi vînt, rupînd-o la fugă, de astă dată drept înainte, fără să mai poată fi struнit de Sainte-Maline, care totuşi se străduі din răsputeri să-l ţină în frîu, izbutind să rămînă mai departe în şa. Trecu astfel ca o furtună prin faţa lui Ernauton, care nu avu nici măcar o părere de zîmbet văzînd păţania lui.

Cînd reuşi, în fine, să-şi domolească bidiviul şi domnul de Carmainges îl ajunse din urmă, mîndria lui, în loc să se smerească, dimpotrivă, căută să scape cu faţa curată.

— De, ce să-i faci ! spuse el, silindu-se să surîdă. Cum văd eu, azi este o zi bucluçaşă pentru mine, n-am noroc şi pace. Omul ăsta totuşi era leit cel pe care trebuia să-l întîlnim, aşa cum ni l-a zugrăvit maiestatea sa.

Ernauton însă nu catadicsi să deschidă gura.

— Cu dumneata vorbesc, domnule ! se răţoi Sainte-Maline, scos din sărite de sîngele lui rece, pe care-l socotea, şi cu drept cuvînt, o mărturie de dispreţ, şi dorind din toată inima să pună capăt odată acestei situaţii printr-o răfuială hotărîtoare, chiar cu preţul vieţii. Cu dumneata vorbesc, n-ai auzit ce ţi-am spus ?

— Omul pe care ni l-a descris maiestatea sa — îi răspunse Ernauton — nu avea toiag şi nici cîine.

— Adevărat — recunoscu Sainte-Maline — şi dacă m-aş fi gîndit puţin mai înainte, aş avea acum o vînătaie mai puţin la umăr şi o julitură mai puţin la picior ; acum îmi dau seama că e bine să fii cuminte şi să-ţi păstrezi cumpătul.

De astă dată Ernauton nu-i mai răspunse, ci, ridicîndu-se în scări şi punînd mîna streaşină la ochi, zise :

— Uite-l colo pe omul căutat de noi şi care ne-aşteaptă.

— Să fiu al naibii ! bombăni pe înfundate Sainte-Maline, înciudat că şi de data aceasta tovarăşul său îl întrecuse. Ce ochi ageri ai, domnule, zău aşa ! Eu nu desluşesc decît un punct negru, şi cu mare greutate, încă.

Ernauton îşi urmă drumul fără să-i mai răspundă ; în curînd Sainte-Maline reuşi să vadă la rîndul său şi să recunoască persoana despre care le vorbise monarhul. Din nou zgîndărit de un imbold răutăcios, dădu pinteni calului, pregătindu-se s-o ia înainte ca să ajungă cel dintîi la ţintă.

Ernauton, care se aştepta la lucrul acesta, se mulţumi să-l privească fără ca în ochii lui să se poată citi nici măcar o umbră de ameninţare, dar nici vreun alt gînd deslușit ; privirea lui îl făcu pe Sainte-Maline să-şi vină în fire şi să-şi strunească bidiviul, mînîndu-l la pas.

XXX

SAINTE-MALINE

Ernauton nu se înşelase, călătorul cu pricina era într-adevăr Chicot.

La rîndul său, Chicot avea şi el ochiul ager şi urechea ascuţită, aşa că-i văzuse şi-i auzise pe călăreţi de departe. Şi bănuind că erau în căutarea lui, se opri locului aşteptîndu-i. În momentul în care nu mai avu nici o îndoială în privinţa aceasta şi se dumeri că cei doi călăreţi se îndreptau spre el, puse mîna fără nici un fel de ifose pe mîne-

rul spadei, ca și cum ar fi vrut să ia o atitudine demnă.

Ernauton și Sainte-Maline se uitară o clipă unul la altul, fără să spună nimic.

— Te rog, e rîndul dumitale, domnule — rosti în cele din urmă Ernauton, înclinîndu-se în fața adversarului său ; căci, în împrejurarea de față, cuvîntul adversar este mai potrivit decît cel de tovarăș.

Saint-Maline simți că i se taie suflarea ; gestul acesta curtenitor era atît de neașteptat, încît i se puse un nod în gît și, în loc de răspuns, lăsă capul în piept.

Văzînd că tăcea mîlc, Ernauton se hotărî să ia el cuvîntul.

— Slugile dumneavoastră, domnule — i se adresă el lui Chicot. Vorbesc în numele meu și al dumnealui.

Chicot îl salută cu cel mai drăgălaș zîmbet.

— Îmi îngăduiți să vă întreb, dacă nu sînt prea curios — continuă tînărul — care-i numele domniei voastre ?

— Numele meu este Strigoiul, domnule — îi răspunse Chicot.

— Așteptați ceva, nu-i așa ?

— Da, domnule.

— Sînteți atît de bun, dacă nu v-ar fi cu supărare, să ne spuneți ce așteptați ?

— Aștept o scrisoare.

— Vă rugăm să iertați curiozitatea noastră, domnule, și că n-avem cîtuși de puțin intenția să vă jignim.

Chicot se înclină din nou, cu un zîmbet din ce în ce mai drăgălaș.

— Și de unde așteptați scrisoarea aceasta ? continuă Ernauton.

— De la palat.

— Pecetluită cu ce fel de sigiliu ?

— Cu sigiliul regal.

Ernauton vîrî mîna în sîn.

— Ați putea recunoaște, nu-i așa, scrisoarea cu pricina ? întrebă el.

— Da, dacă aș vedea-o.

Ernauton scoase răvașul din sîn.

— Asta e — spuse Chicot — și pentru mai multă siguranță, știți, cred că trebuie să vă dau ceva în schimb.

— O dovadă ?

Întocmai.

— Domnule — luă din nou cuvîntul Ernauton — regele mi-a încredințat această scrisoare ca să vi-o aduc, însă dumnealui este cel care are datoria să vi-o înmîneze.

Și întinse scrisoarea lui Sainte-Maline, care o luă în primire pentru a o depune la rîndul său în mîinile lui Chicot.

— Vă mulțumesc, domnilor — spuse acesta.

— Precum vedeți — adăugă Ernauton — am îndeplinit solia așa cum ni s-a poruncit. Nu mai e nimeni altcineva pe drum, nimeni deci nu ne-a văzut stînd de vorbă cu domnia voastră sau înmînîndu-vă scrisoarea.

— E adevărat, domnule, recunosc și, la nevoie, chiar pot aduce mărturie că așa a fost. Și acum e rîndul meu.

— Dovada — rostiră într-un glas cei doi tineri.

— Căruia din dumneavoastră trebuie să i-o încredințez ?

— Regele nu ne-a spus nimic ! exclamă Sainte-Maline, uitîndu-se amenințător la însoțitorul său.

— Fiți atît de bun și mai faceți un duplicat, domnule — îl rugă Ernauton — ca să ne puteți da fiecăruia dintre noi cîte un înscris ; de aici și pînă la palat e o bucată bună de drum și între timp cine știe ce nenorocire ni se poate întîmpla, mie sau dumnealui.

În timp ce spunea aceste cuvinte, ochii lui Ernauton scînteiară la rîndul lor, luminați de un fulger.

— Sînteți un om înțelept, domnule — îl lăudă Chicot.

Scoase apoi din buzunar un carnet, rupse două file și se apucă să scrie pe fiecare dintre ele :

Am primit din mîinile domnului René de Sainte-Maline scrisoarea adusă de domnul Ernauton de Carmainges.

Strigoiul

— Să ne vedem cu bine, domnule ! spuse Sainte-Maline, grăbindu-se să ia în stăpînire dovada sa.

— Rămîneți cu bine, domnule, și drum bun ! adăugă Ernauton. Mai aveți ceva de trimis la palat ?

— Nu, nimic altceva, domnilor ! Vă foarte mulțumesc ! răspunse Chicot.

Ernauton și Sainte-Maline își îndemnară din nou caii la drum, de astă dată însă îndreptîndu-se spre Paris, iar Chicot se îndepărtă cu niște pași pentru care și cel mai vînjos catîr ar fi putut pe bună dreptate să-l invidieze.

După ce Chicot se topi în depărtare, Ernauton, care abia apucase să facă o sută de pași, își înfrînă brusc bidiviul și, întorcîndu-se către Sainte-Maline, spuse :

— Și-acum, domnule, fă bine, te rog, și descalecă.

— Dar pentru ce, domnule ? se miră Sainte-Maline.

— Acum, că ne-am îndeplinit datoria, avem ceva de vorbit amîndoi și locul de față mi se pare cît se poate de potrivit pentru o conversație de felul acesta.

— Cum dorești, domnule — se învoi Sainte-Maline, sărind jos de pe cal, așa cum făcuse și tovarășul său.

După ce descălecă, Ernauton se apropie de el și-i spuse :

— Cred că-ți aduci aminte, domnule, că, fără nici o provocare din partea mea și fără nici o socoteală din partea dumitale, în sfîrșit, fără nici o pricină, tot drumul n-ai făcut decît să mă jignești cu cele mai grele cuvinte. Mai mult încă : ai ținut neapărat să pun mîna pe spadă într-un moment cu totul nepotrivit, iar eu am refuzat. Acum însă cred că momentul este prielnic și sînt sluga dumitale.

Sainte-Maline îl ascultă pînă la capăt, încruntat și posomorît ; dar, ce curios ! Sainte-Maline de astă dată nu mai era tîrît de puhoiul mîniei care-l făcuse să se întreacă cu gluma, Sainte-Maline nu mai avea chef să se bată în duel ; cugetînd mai pe îndelete, își recăpătase bunul simț și putea să-și dea seama pe deplin de inferioritatea situației sale.

— Domnule — răspunse el după o tăcere de cîteva clipe — atunci cînd ți-am aruncat cuvinte grele, dumneata, în loc să-mi răspunzi cum s-ar fi cuvenit, ai căutat să mă îndatorezi ; n-aș mai fi deci în stare acum să-ți vorbesc așa cum ți-am vorbit mai înainte.

Ernauton se încruntă :

— Nu, domnule, dar în sinea dumitale încă mai gîndești lucrurile pe care le-ai rostit mai adineauri.

— De unde știi ?

— Pentru că toate cuvintele dumitale erau pornite din ură și din invidie, și pentru că în cele două ceasuri ce-au

trecut de cînd le-ai rostit nici ura şi nici invidia nu se puteau stinge în inima dumitale.

Sainte-Maline se înroşi, dar nu-i răspunse nimic.

Ernauton aşteptă un timp, apoi continuă :

— Dacă dintre noi doi, regele mi-a dat mie întîietate, a făcut-o numai pentru că figura mea i s-a părut mai simpatică decît a dumitale ; dacă n-am ajuns să mă prăvălesc în Bièvre, asta s-a întîmplat numai pentru că sînt un călăreţ mai încercat decît dumneata ; dacă n-am primit provocarea dumitale în momentul în care ţi s-a năzărit să mă zgîndăreşti, n-am făcut-o decît pentru că sînt mai înţelept ; după cum cîinele drumeţului n-a apucat să-şi înfigă colţii în mine, deoarece privirea mea este mai ageră decît a dumitale ; în sfîrşit, dacă îţi cer cu tot dinadinsul acum să-mi dai satisfacţie, o fac pentru că sentimentul onoarei este mai adînc înrădăcinat în sufletul meu şi, ia seama, dacă tot mai stai la îndoială, aş putea să spun şi pentru că am mai mult curaj decît dumneata.

Sainte-Maline tremura tot şi din ochii lui ţîşneau fulgere ; toate metehnele pe care le dăduse în vileag Ernauton îşi puseseră rînd pe rînd pecetea pe chipul său vînăt de mînie ; la ultimele vorbe rostite, Ernauton trase sabia din teacă, furios de parcă şi-ar fi ieşit din minţi.

Însoţitorul său însă i-o luase înainte.

— Uite ce e, domnule — întîmpină Sainte-Maline — te rog să-ţi retragi ultimul cuvînt pe care l-ai spus ; e de prisos, oricum, nu se poate să nu-ţi dai seama tocmai dumneata, care mă cunoşti atît de bine, de vreme ce, precum ziceai adineauri, casele noastre se află la două leghe una de alta ; retrage-l, te rog. Ajunge, cred, cît m-am umilit, n-are rost să mă şi înjoseşti.

— Domnule — îi răspunse Ernauton — dat fiind că eu nu-mi pierd cumpătul în nici o împrejurare, nu mi se întîmplă niciodată să spun altceva decît ceea ce vreau să spun ; prin urmare, nu retrag nimic. Şi eu sînt tot atît de sensibil şi, fiind proaspăt venit la curte, n-aş vrea să fiu nevoit să roşesc de cîte ori ne va fi dat să ne întîlnim faţă-n faţă. O singură dată măcar că încrucişăm spadele, domnule, asta-i tot ce doresc, pentru ca şi eu, şi dumneata să fim cu inima împăcată.

— O, domnule, de unsprezece ori, m-am bătut în duel pînă acum — rosti Sainte-Maline cu un zîmbet hain — și din cei unsprezece adversari pe care i-am înfruntat, doi au rămas pe cîmpul de bătaie. Cred că știi și asta, nu?

— Eu, în schimb nu m-am bătut niciodată în duel, domnule — mărturisi Ernauton — deoarece n-am avut prilejul pînă acum; găsesc deci că prilejul acesta este binevenit, și cum mi-a ieșit singur în cale, fără ca eu să-l fi provocat cumva, n-aș vrea cu nici un preț să-l scap. Aștept, așadar, să te hotărăști, domnule.

— Uite ce e — spuse Sainte-Maline, clătinînd din cap — sîntem amîndoi în serviciul regelui și, pe deasupra, și compatrioți. Hai să punem capăt gîlcevii! Te socotesc un om de ispravă și aș fi gata chiar să-ți întind mîna, dacă lucrul acesta nu mi-ar fi peste putință aproape. Vezi, dar, că mă arăt în fața dumitale așa cum sînt, rănit pînă în adîncul inimii; nu-i vina mea, sînt invidios, recunosc, ce pot să fac? Natura m-a zămislit într-o zi urgisită. Domnul de Chalabre, bunăoară, sau domnul de Monterabeau, sau domnul de Pincorney n-ar fi reușit să mă scoată din sărite, și dacă în sinea mea sînt încrîncenat, este numai din pricina meritelor dumitale. Fii mulțumit pentru că invidia ce mă roade nu are nici o putere asupra dumitale și, spre adînca mea părere de rău, meritele cu care ești înzestrat rămîn neștirbite. Și cu asta, totul s-a încheiat, nu-i așa, domnule? Aș suferi îngrozitor, îți mărturisesc cinstit, dacă ai destăinui cuiva pricina pentru care ne-am certat.

— Nimeni n-o să afle vreodată că ne-am certat, domnule.

— Nimeni, într-adevăr?

— Da, domnule, de vreme ce, dacă ne vom bate în duel, unul dintre noi, eu sau dumneata, va fi răpus. Sînt oameni care nu pun nici un preț pe viața lor; să știi că eu nu mă număr printre ei, dimpotrivă țin foarte mult să trăiesc. Am douăzeci și trei de ani, un nume cinstit și nici nu sînt prea sărac; cred în mine și în viitor; fii pe pace deci, fiindcă am să mă apăr ca un leu.

— Ei bine, eu, spre deosebire de dumneata, domnule, am treizeci de ani și sînt destul de sfîrșit de viață, căci n-am nici o încredere în mine și nici în viitor, dar, oricît

aș fi de sătul de viață, oricît de puțin aș crede în fericire, prefer totuși să nu mă bat cu dumneata.

— Vrei să-mi ceri scuze, atunci ? întrebă Ernauton.

— Nu, cred că ceea ce am făcut și am spus ajunge. Dacă totuși nu te declari mulțumit, nu pot decît să mă bucur ; în felul acesta se dovedește că nu ești cu nimic mai presus decît mine.

— Îmi voi îngădui să-ți amintesc, domnule, că o ceartă nu poate fi încheiată chiar atît de ușor ; ar însemna să rîdă lumea de noi, cu atît mai mult cu cît și unul, și celălalt sîntem gasconi.

— Nici nu doresc altceva — spuse Sainte-Maline.

— Nu dorești... ce ?

— Nu doresc decît să văd pe cineva care să îndrăznească a rîde. Ah ! Ar fi cel mai fericit prilej pentru mine.

— Refuzi deci să te bați în duel ?

— N-am chef să mă bat cu dumneata, bineînțeles.

— După ce m-ai provocat ?

— Ai dreptate, recunosc.

— La urma urmelor, domnule, ce-ai să faci dacă am să-mi pierd răbdarea și dacă am să tăbăr asupra dumitale, învîrtind sabia în mînă ?

Saint-Maline încleștă pumnii înfiorat.

— Cu atît mai bine — răspunse el — fiindcă am să arunc spada cît colo.

— Ia seama, domnule, pentru că în cazul acesta s-ar putea întîmpla să te lovesc, dar nu cu tăișul.

— Foarte bine, căci atunci o să am motiv să te urăsc, și am să te urăsc de moarte ; pe urmă, într-o zi cînd ai să fii la ananghie, o să am grijă să ți-o plătesc așa cum mi-ai plătit-o dumneata acum, și într-un moment de disperare am să te ucid.

Ernauton băgă sabia la loc în teacă.

— Ce om ciudat ești dumneata — spuse el. Zău, crede-mă că te plîng din toată inima.

— Mă plîngi ?

— Da, îmi închipui că groaznic te chinuiești.

— Groaznic.

— Pesemne că n-ai iubit niciodată.

— Nu, niciodată.

— Dar cel puțin ai vreo pasiune ?

— Una singură.

— Invidia, așa cum mi-ai mărturisit.

— Da, și din pricina ei le împărtășesc și pe celelalte, pe toate celelalte, în chipul cel mai rușinos și spre marea mea nenorocire ; mă îndrăgostesc ca un nebun de o femeie atunci cînd iubește pe altul ; jinduiesc după galbeni atunci cînd îi văd în mîinile altcuiva ; sînt mîndru numai prin comparație cu ceilalți ; beau ca să stîrnesc mînia ce zace în sufletul meu, adică s-o fac să devină acută atunci cînd este cronică, întețind-o ca să răbufnească și să pîrjolească totul în cale ca trăsnetul. Da, da, ai avut dreptate, domnule de Carmainges, cînd ai spus că sînt un om nefericit.

— Și n-ai încercat niciodată să fii bun ? îl întrebă Ernauton.

— N-am izbutit.

— Și ce nădăjduiești ? Ce ai de gînd să faci în cazul acesta ?

— Ce face buruiana otrăvitoare ? Înflorește și ea ca orice plantă și sînt oameni care se pricep chiar să tragă foloase de pe urma ei. Ce face ursul și ce face pasărea de pradă ? Sfîșie ; există însă îmblînzitori care știu să-i dreseze pentru vînat ; iată ceea ce sînt eu și ceea ce, de bună seamă, voi fi și de aci înainte în mîinile domnului d'Épernon și ale domnului de Loignac, pînă în ziua cînd va spune cineva : „Buruiana asta e stricată, s-o smulgem ; fiara asta e turbată, să-i venim de hac".

Ernauton se mai potolise între timp.

Sainte-Maline nu mai era pentru el o pricină de mînie, ci un obiect de curiozitate ; aproape că începuse să-i fie milă de omul acesta, pe care împrejurările îl îndemnaseră să-i facă niște mărturisiri atît de neobișnuite.

— O situație strălucită, pe care, dat fiind marile dumitale calități, ești în măsură s-o dobîndești, va reuși cu siguranță să te lecuiască — spuse el. Caută deci și dă posibilitate înclinațiilor dumitale să se desfășoare, domnule de Sainte-Maline, și sînt convins că vei izbîndi fie pe cîmpul de luptă, fie în intrigile de curte ; și atunci, ridicîndu-te deasupra altora, vei urî mai puțin.

— Oricît de sus m-aș ridica și oricît de temeinic aș prinde rădăcini, vor exista întotdeauna deasupra mea situații mai strălucite, făcute să-mi rănească mîndria, iar la picioarele mele rîsete veninoase ce-mi vor sfredeli urechile.

— Nu pot decît să te plîng — spuse din nou Ernauton.

Și cu asta, discuția luă sfîrșit.

Ernauton se duse să-și dezlege calul pe care-l priponise de un copac și se săltă în șa.

Sainte-Maline își ținuse tot timpul buiestrașul de dîrlogi.

Plecară apoi mai departe spre Paris, tăcuți amîndoi și cu sufletele înnegurate, unul de ceea ce auzise, celălalt de ceea ce mărturisise.

Deodată, Ernauton îi întinse mîna pe neașteptate lui Sainte-Maline.

— N-ai vrea să încerc eu să te lecuiesc ? îl întrebă el. ce zici ?

— Nici să nu aud așa ceva, domnule — răspunse Sainte-Maline. Nu te-aș sfătui să încerci, fiindcă ai da greș. Dimpotrivă, urăște-mă, numai așa am să te pot admira.

— Încă o dată, îmi pare rău pentru dumneata — spuse Ernauton.

Un ceas mai tîrziu, cei doi călăreți intrau pe poarta palatului, îndreptîndu-se spre corpul de gardă al celor Patruzeci și Cinci.

Regele era plecat, urmînd să se întoarcă abia către seară.

XXXI

DESPRE CUVÎNTAREA PE CARE DOMNUL DE LOIGNAC A ȚINUT-O ÎN FAȚA CELOR PATRUZECI ȘI CINCI

Cei doi tineri se așezară fiecare la fereastra odăiței sale spre a pîndi întoarcerea suveranului. Așezîndu-se acolo, fiecare din ei era frămîntat de alte gînduri.

Sainte-Maline, plin de ură, copleșit de rușine, ros de ambiție, cu privirea înfruntată și inima dogorită de văpaie.

Ernauton, care aproape că și uitase cele întîmplate, preocupat de o singură întrebare, și anume : cine putea să fie femeia pe care o ajutase să pătrundă în oraș îmbrăcată în chip de paj și pe care o întîlnise acum într-o elegantă litieră ?

Trebuie să recunoașteți că faptul acesta era un prilej de îndelungată meditație pentru o inimă aplecată mai mult spre peripețiile dragostei decît spre socotelile ambițioase. Așa că Ernauton se cufundă încetul cu încetul în cugetările lui atît de adînc, încît abia într-un tîrziu, ridicînd capul, băgă de seamă că Sainte-Maline își luase tălpășița. O idee îi trecu fulgerător prin minte.

Sainte-Maline, care nu se lăsase furat de gînduri ca el, pîndise întoarcerea regelui ; regele probabil sosise între timp și, în momentul acela, Sainte-Maline se afla, așadar, în fața monarhului. Se sculă numaidecît în picioare, străbătu galeria și ajunse la rege chiar în clipa cînd Sainte-Maline ieșea din apartamentul monarhului.

— Ia te uite ce mi-a dat regele — îi spuse el lui Ernauton, cu chipul strălucitor de bucurie.

Și-i arătă un lanț de aur.

— Felicitările mele, domnule ! rosti Ernauton cu un glas în care nu se deslușea nici cea mai ușoară înfiorare.

Și intră, la rîndul său, în apartamentul suveranului.

Sainte-Maline se aștepta la cine știe ce răbufnire de gelozie din partea domnului de Carmainges. Rămase deci înmărmurit de sîngele lui rece și nu se îndură să plece pînă ce nu-l va fi văzut pe Ernauton înapoindu-se de la rege.

Ernauton nu stătu mai mult de zece minute în audiență la Henric, dar aceste zece minute i se părură lui Sainte-Maline o veșnicie.

În cele din urmă Ernauton ieși. Sainte-Maline nu se clintise din loc ; cercetîndu-l cu o privire învăluitoare pe tovarășul său, simți că-i crește inima. Ernauton nu căpătase nimic, în orice caz nu avea asupra lui nici un lucru care să bată la ochi.

— Și dumitale ce ți-a dat regele, domnule ? se grăbi să-l întrebe Sainte-Maline, în mintea căruia nu stăruia decît un singur gînd.

— Mi-a dat mîna să i-o sărut — răspunse Ernauton.

Sainte-Maline răsuci cu atîta putere lanțul în mîini, încît fărîmă o verigă. Plecară apoi împreună spre corpul de gardă.

În clipa cînd intrară în sală se auzi trîmbița sunînd ; la semnalul de adunare, Cei Patruzeci și Cinci ieșiră din cămărușele lor, ca niște albine din fagurii unui stup.

Fiecare se întreba ce putea să se fi întîmplat, folosindu-se în același timp de împrejurarea că se aflau strînși cu toții laolaltă ca să admire schimbările ce se petrecuseră în înfățișarea și îmbrăcămintea camarazilor săi.

Majoritatea se dichisiseră cu un lux orbitor, de prost gust, poate, dar care, dacă nu era de o desăvîrșită eleganță, în schimb îți lua ochii.

De altminteri, toți aveau cel puțin una din însușirile căutate de d'Épernon, care, oricît de puțin destoinic ar fi fost ca militar, se dovedea totuși un politician iscusit : unii tinerețe, alții vigoare, iar alții experiență și, în felul acesta, neajunsurile lor erau măcar în parte compensate.

Într-un cuvînt, arătau ca un grup de ofițeri în ținută de paradă, deoarece, cu foarte puține excepții, toți se străduiseră să aibă o înfățișare cît mai marțială.

Așadar, săbiile lungi, pintenii zornăitori, mustățile în furculiță semeț răsucite, cizmele și mănușile din piele de căprioară sau de bivol, toate cu prisosință poleite, sclivisite sau înzorzonate cu panglicuțe, *pentru fala obrazului,* cum se spunea pe vremea aceea, făceau parte din ținuta pe care majoritatea o adoptaseră în chip instinctiv.

Pe cei mai discreți dintre ei îi cunoșteai de la prima ochire după culorile închise ; pe cei strînși la mînă, după țesăturile trainice ; pe cei fercheși, după dantelele și mătăsurile albe sau trandafirii în care erau îmbrăcați.

Perducas de Pincornay dibăcise în dugheana vreunui evreu un lanț de aramă aurit, gros ca niște cătușe de ocnaș.

Pertinax de Monterabeau era înzorzonat din cap pînă în picioare cu tot felul de cordelușe și bibiluri : își cumpărase costumul de la un negustor din strada Haudriettes,

care negustor găzduise cîndva un gentilom rănit de niște tîlhari. Gentilomul trimisese pe cineva să-i aducă alte veșminte de acasă și, drept mulțumire pentru ospitalitatea cu care fusese primit, îi dăruise negustorului straiele pe care le purta, cu toate că erau puțin terfelite prin noroi și pătate de sînge ; negustorul însă avusese grijă să scoată petele de pe haină, care rămăsese încă destul de arătoasă; ce-i drept, era găurită în vreo două locuri, unde fusese străpunsă de loviturile de pumnal, dar Pertinax pusese să i se facă niște broderii cu fir care să acopere găurile, înlocuind astfel un cusur cu o podoabă.

Eustache de Miradoux nu prea era spilcuit ; fusese nevoit să înțolească mai întîi pe Lardille, pe Militor și pe cei doi plozi.

Lardille își alesese cel mai somptuos costum, pe care legile menite să stăvilească luxul îngăduiau femeilor să poarte la vremea aceea ; Militor, care era înfășurat în catifele și damascuri, se gătise cu un lanț de argint, cu o tocă cu pene și cu ciorapi brodați, așa că bietului Eustache abia dacă-i mai prisosiseră cîțiva gologani cu care să se îmbrace doar atîta cît să nu fie zdrențăros.

Domnul de Chalabre, în schimb, își păstrase vesta cenușie cu mîneci bufante pe care un croitor o reparase punîndu-i altă căptușeală. Cîteva fîșii de catifea, presărate cu iscusință pe ici pe colo, reușiseră să dea o nouă strălucire acestui veșmînt ce părea fără de moarte. Domnul de Chalabre se lăuda c-ar fi vrut cu dragă inimă să-și schimbe vesta, însă, deși căutase peste tot, îi fusese cu neputință să găsească undeva o stofă mai temeinic lucrată și mai puțin costisitoare.

De altfel, avusese și el unele cheltuieli, deoarece își cumpărase niște ciorapi stacojii, o pereche de cizme, o mantie și o pălărie, toate îmbinate în chipul cel mai plăcut pentru ochi, așa cum se pricep îndeobște să se îmbrace cărpănoșii.

Cît privește armele sale, erau, într-adevăr, fără cusur ; războinic încercat, domnul de Chalabre știuse să dibuiască o minunată sabie spaniolă, un pumnal ieșit din mîinile unui meșter neîntrecut și un grumăjer desăvîrșit lucrat. În felul acesta reușise să facă o nouă economie, fiind scutit să poarte gulere plisate sau încrețite cu fierul.

Domniile lor, cum spuneam, se uitau unul la altul, admirîndu-se reciproc, în momentul cînd domnul de Loignac intră în sală încruntat. Îi puse să se aşeze în cerc, după care înaintă pînă în mijlocul cercului, cu un aer ce nu prevestea nimic bun. Nu mai e nevoie să spunem că toate privirile erau aţintite asupra comandantului.

— Domnilor, sînteţi toţi aici ? întrebă el.

— Toţi — răspunseră patruzeci şi cinci de glasuri, într-o unanimitate ce făgăduia cele mai strălucite izbînzi pentru acţiunile de mai tîrziu.

— Domnilor — continuă Loignac — aţi fost chemaţi aici spre a alcătui garda personală a regelui, ceea ce este o mare cinste pentru domniile voastre, dar, pe de altă parte, vă îndatorează foarte mult. Loignac făcu o pauză în care se auzi unduind un molcom freamăt de mulţumire. Cu toate acestea, mi se pare că mulţi dintre domniile voastre nu şi-au înţeles încă pe deplin îndatoririle ; voi căuta deci să le reamintesc ce au de făcut.

Toţi ciuliră urechea ; se vedea lămurit că fiecare dintre ei era nerăbdător să-şi cunoască îndatoririle, dacă nu şi zorit să le îndeplinească.

— Să nu vă închipuiţi cumva, domnilor, că regele v-a înrolat şi vă plăteşte ca să vă purtaţi ca nişte zănatici, luîndu-vă la harţă cu unul şi cu altul şi încăierîndu-vă ori de cîte ori vi se năzare ; disciplina se cuvine să fie cît mai grabnic statornicită, chiar dacă trebuie să rămînă secretă, iar domniile voastre sînteţi un grup de gentilomi care au datoria de a fi cei mai supuşi şi cei mai credincioşi slujitori din tot cuprinsul regatului.

Toată lumea aştepta cu răsuflarea tăiată ; într-adevăr, după solemnitatea acestei precuvîntări, oricine putea să-şi dea seama că ceea ce avea să urmeze era cît se poate de serios.

— Începînd de azi, domnilor, vă este dat să trăiţi în sînul palatului, adică în locul unde se urzesc ţesele cîrmuirii, şi dacă nu sînteţi de faţă la toate consfătuirile, în schimb veţi fi deseori aleşi spre a înfăptui lucrurile puse la cale acolo ; sînteţi deci în situaţia unor ofiţeri care poartă nu numai răspunderea unui secret, dar şi autoritatea puterii executive.

Pentru a doua oară, un freamăt de mulțumire trecu prin rîndurile gasconilor; pretutindeni vedeai ridicîndu-se capetele, ca și cum mîndria de care cei de față erau însuflețiți i-ar fi făcut să devină dintr-o dată cu cîteva degete mai înalți.

— Gîndiți-vă acum — urmă Loignac — că unul dintre acești ofițeri pe umerii căruia se reazemă uneori siguranța statului sau statornicia coroanei, gîndiți-vă, să zicem, că un ofițer trădează secretul consiliilor sau că un soldat căruia i s-a dat un ordin nu-l execută. Știți oare că o faptă ca asta îi pune viața în joc?

— Bineînțeles — răspunseră mai mulți dintre ei.

— Ei bine, domnilor — continuă Loignac, cu o voce înfricoșătoare — nu mai departe decît azi și chiar în locul acesta, secretul unui consiliu ținut la palat a fost trădat, zădărnicindu-se, poate, unele măsuri pe care maiestatea sa avea intenția să le ia.

Groaza puncă treptat stăpînire pe sufletele lor, spulberînd mîndria și admirația de mai înainte; cei Patruzeci și Cinci se uitară unii la alții cu neîncredere și îngrijorare.

— Doi dintre dumneavoastră, domnilor, au fost prinși în timp ce trăncăneau în mijlocul străzii ca niște cumetre bătrîne, dînd în vileag fără nici o chibzuință, niște lucruri atît de grave, încît fiecare dintre ele ar putea să curme în momentul de față viața unui om.

Fără să stea la gînduri, Sainte-Maline se apropie de domnul de Loignac și-i spuse:

— Domnule, am cinstea, cred, să vă vorbesc în numele camarazilor mei: dorim foarte mult să nu lăsați să plutească nici o clipă mai mult bănuiala asupra tuturor slujitorilor maiestății sale; vă rugăm deci să ne spuneți numaidecît ce s-a întîmplat, pentru ca să știm despre ce este vorba și pentru ca slujitorii cei vrednici să nu fie puși în aceeași oală cu cei nevrednici.

— Nimic mai ușor — răspunse Loignac.

Toți își ascuțiră auzul.

— Regele a fost înștiințat azi că unul dintre vrăjmașii săi, adică unul dintre cei contra cărora dumneavoastră aveți datoria de a lupta, trebuie să sosească la Paris spre a-l înfrunta ori spre a unelti împotriva sa. Numele acestui vrăjmaș a fost rostit în taină, dar a ajuns, cu toate

astea, la urechea unei santinele, deci a unui om care s-ar cuveni să fie în ochii tuturor ca un zid și, tot ca și el, neclintit, mut și surd ; totuși, mai adineauri, același om n-a găsit ceva mai bun de făcut decît să iasă în mijlocul străzii și să dea în vileag numele vrăjmașului maiestății sale, lăudîndu-se în gura mare și făcînd atîta gălăgie, încît a atras luarea-aminte a trecătorilor, stîrnind oarecare vîlvă ; o știu pentru că întîmplător aveam același drum cu omul acesta, și deci am auzit totul cu urechile mele, și pentru că l-am bătut pe umăr ca să-și pună frîu limbii ; căci așa cum se pornise, era de ajuns să fi rostit două-trei vorbe mai mult, ca să primejduiască interese atît de sfinte, încît aș fi fost nevoit să-l înjunghii pe loc, dacă nu și-ar fi pus lacăt la gură în momentul cînd i-am făcut semn să tacă.

În aceeași clipă, Pertinax de Montcrabeau și Perducas de Pincornay se îngălbeniră la față, prăvălindu-se unul peste altul, mai-mai să leșine. Montcrabeau, care abia se mai ținea pe picioare, bolborosi ceva, încercînd să-și ceară iertare.

Întrucît cei doi vinovați se dăduseră singuri de gol datorită emoției de care fuseseră cuprinși, toate privirile se ațintiră asupra lor.

— Orice ai spune, domnule, nimic nu te poate dezvinovăți — îl judecă Loignac pe Montcrabeau. Dacă ai fost beat, înseamnă că trebuie să fii pedepsit fiindcă ți-ai băut mințile, iar dacă n-ai făcut-o decît din lăudăroșenie și dintr-o mîndrie deșartă, fie chiar pentru asta, tot se cuvine să-ți primești pedeapsa.

Se lăsă o tăcere de moarte.

Domnul de Loignac, încă de la primele cuvinte, dacă vă amintiți, mărturisise o strășnicie ce prevestea cele mai cumplite urmări.

— Drept care — continuă Loignac — atît dumneata, domnule de Montcrabeau, cît și dumneata, domnule de Pincornay, veți fi pedepsiți.

— Vă cerem iertare, domnule — răspunse Pertinax — dar noi abia deunăzi am sosit din provincie ; ne aflăm pentru prima oară în viața noastră la curte și nu cunoaștem încă iscusința de a descurca țițele politice.

— Nu trebuia să primiți cinstea de a fi în slujba maiestății sale înainte de a fi cumpănit bine îndătoririle pe care le aveți de îndeplinit în această slujbă.

— De azi înainte o să fim muți ca pămîntul, vă jurăm pe ce vreți.

— Toate-s bune și frumoase, domnilor ; dar putea-veți oare îndrepta mîine răul pe care l-ați făcut azi ?

— Vom încerca.

— Nu se poate, vă spun eu că nu se poate.

— Atunci, măcar de astă dată, domnule, vă rugăm să ne iertați.

— Duceți, pe cît se pare — urmă Loignac, fără a catadicsi să răspundă numaidecît la rugămintea celor doi vinovați — o viață deșănțată, pe care am de gînd s-o înfrînez prin cea mai strictă disciplină. Cred că înțelegeți ce înseamnă asta, domnilor ? Cei ce vor socoti că le-ar fi greu să trăiască în aceste condiții n-au decît să se lase păgubași. Puteți fi convinși că nu duc lipsă de voluntari care să-i înlocuiască.

Nimeni nu crîcni ; în schimb, frunțile multora dintre cei de față se încrețiră.

— Prin urmare, domnilor — luă din nou cuvîntul Loignac — e bine să știți de la bun început un lucru : în mijlocul nostru dreptatea se va face pe tăcute și la iuțeală, fără judecată și fără hîrțoage, trădătorii vor fi pedepsiți cu moartea și chiar pe loc. Există doar destule pretexte pentru asta și nimeni n-o să bănuiască nimic. Să zicem, bunăoară, că domnul de Montcrabeau și domnul de Pincornay, în loc să stea de vorbă prietenește pe stradă despre niște lucruri pe care ar fi trebuit să le dea uitării, s-ar fi luat la ceartă pentru niște lucruri de care aveau tot dreptul să-și amintească ; ei bine, cearta asta n-ar putea oare pricinui un duel între domnul de Pincornay și domnul de Montcrabeau ? Se poate întîmpla uneori ca în timpul duelului adversarii să fandeze amîndoi deodată și. fandînd, să se străpungă cu spada unul pe altul în aceeași clipă ; a doua zi după ce va fi avut loc această răfuială, domniile lor vor fi găsiți zăcînd țepeni în Pré-aux-Clercs, așa cum i-au găsit țepeni pe domnii de Quélus, de Schomberg și de Maugiron la Tournelles : întîmplarea aceasta va avea răsunetul pe care poate să-l aibă înde-

obște un duel, atîta tot. Voi avea grijă deci să fie ucis — cred că înțelegeți, nu-i așa, domnilor ? — voi avea grijă deci să fie ucis în duel sau într-un mod oarecare oricine va trăda secretele curții regale.

Monterabeau își pierdu aproape cu totul cunoștința și se rezemă de camaradul său, care, din galben, se făcuse vînăt la față și care își încleștase atît de tare fălcile, încît mai-mai să-și fărîme măselele.

— Pentru greșelile mai puțin grave — continuă Loignac — pedepsele pe care le voi da nu vor fi chiar atît de grele ; închisoarea, de pildă, pe care o voi folosi numai în măsura în care, pedepsindu-l cu strășnicie pe vinovat, regele nu va avea de suferit nici un neajuns. Deocamdată voi cruța viața domnului de Monterabeau, care a vorbit fără rost, și a domnului de Pincornay, care s-a mulțumit să asculte ; înțeleg să-i iert, zic, pentru că se prea poate să se fi înșelat și pentru că nu cunoșteau unele lucruri ; nu-i voi pedepsi nici cu închisoarea, deoarece s-ar putea să am nevoie de ei astă-seară sau mîine ; prin urmare, le voi hărăzi cea de-a treia pedeapsă la care am de gînd să-i supun pe cei ce vor săvîrși vreo abatere, adică amenda.

La auzul cuvîntului amendă, domnul de Chalabre făcu o mutră lungă, ca botul unui dihor.

— Ați primit o mie de livre, domnilor, din care veți da înapoi o sută ; banii aceștia vor fi întrebuințați de mine spre a-i răsplăti, potrivit cu meritele fiecăruia, pe cei cărora nu le voi găsi nici un cusur.

— O sută de livre ! bolborosi Pincornay. Să fiu al dracului dacă mai am vreun gologan, i-am cheltuit pe toți ca să mă ferchezuiesc.

— N-ai decît să vinzi lanțul — spuse Loignac.

— Sînt gata să mă lipsesc de el în folosul regelui — răspunse Pincornay.

— Nici să nu te gîndești, domnule. Regele nu obișnuiește să cumpere lucrurile supușilor săi, ca să plătească amenzile lor ; vinde-l dumneata însuți și plătește cu mîna dumitale. Mai aveam încă ceva de spus — continuă Loignac. Am băgat de seamă că există felurite pricini de gîlceavă între unii dintre ostașii acestei companii : ori de cîte ori se va isca vreo neînțelegere, vreau ca pricina să-mi

fie adusă la cunoștință, fiind singurul în drept a cumpăni temeiurile acelei neînțelegeri și de a porunci o întîlnire pe teren, în cazul cînd voi socoti că întîlnirea trebuie neapărat să aibă loc. Prea multă lume este ucisă în duel în zilele noastre fiindcă așa cere moda și n-aș vrea ca, de dragul modei, compania mea să fie mereu împuținată și să nu-mi mai poată fi de nici un ajutor. Primul duel, prima provocare ce va avea loc fără încuviințarea mea va fi pedepsită cu temniță grea, cu o amendă usturătoare sau chiar cu o sancțiune și mai severă dacă serviciul ar avea prea mult de suferit din pricina asta. Cei asupra cărora se răsfrîng aceste măsuri să facă bine să le respecte. Puteți pleca, domnilor! A, eram să uit: cincisprezece dintre dumneavoastră vor aștepta astă-seară în timpul orelor de primire în fața scării apartamentului maiestății sale și, dacă va fi nevoie, la primul semnal vor căuta să se răspîndească prin anticamere; cincisprezece își vor face de lucru afară, în așa fel încît să nu se bage de seamă c-ar avea vreo misiune de împlinit, și se vor amesteca printre oamenii din suita celor ce vor veni la palat; în sfîrșit, ceilalți cincisprezece vor rămîne la corpul de gardă.

— Domnule — luă cuvîntul Sainte-Maline, apropiindu-se de el — aș avea și eu ceva de spus dacă-mi îngăduiți, nu ca să-mi dau cu părerea, mă ferească sfîntul, ci ca să cer o lămurire: orice oștire în toată puterea cuvîntului trebuie să se afle sub comanda cuiva. Cum putem noi acționa ca un singur om cîtă vreme nu avem un comandant?

— Și eu ce sînt aici? întrebă Loignac.

— Dumneavoastră sînteți generalul nostru.

— Ba nu, domnule, te înșeli, nu sînt eu, ci domnul duce d'Épernon.

— Atunci sînteți căpitanul nostru? Chiar așa fiind, tot nu-i de ajuns, domnule; ar trebui să avem cîte un ofițer de fiecare grupă de cincisprezece oameni.

— Ai dreptate — recunoscu Loignac. Oricum, nu pot să mă împart în trei în fiecare zi: și totuși n-aș vrea ca vreunul dintre dumneavoastră să se ridice deasupra celorlalți decît prin merite.

— Oh ! Cît despre asta, domnule, orice ați spune, meritele vor ieși singure la lumină și, cînd vom porni la treabă, veți vedea că există deosebiri, chiar dacă în linii generale nu se arată să fie.

— Așa dar, voi numi comandanți cu schimbul — rosti Loignac după ce cumpăni în gînd cîteva clipe la spusele lui Sainte-Maline. Ori de cîte ori vă voi încredința o misiune, am să vă anunț și numele comandantului respectiv. În felul acesta, rînd pe rînd, fiecare se va deprinde să asculte și să comande ; căci deocamdată n-am ajuns încă să cunosc însușirile nimănui : trebuie mai întîi ca însușirile acestea să se desfășoare pentru a mă hotărî pe cine să aleg. Voi privi deci și voi cîntări pe fiecare.

Sainte-Maline făcu o plecăciune și intră din nou în front.

— Prin urmare, ați înțeles — continuă Loignac — v-am împărțit în grupe de cîte cincisprezece oameni ; știți cu toții, cred, cum ați fost repartizați ; prima grupă va sta la picioarele scării, a doua în curte, a treia la corpul de gardă ; ultimii cincisprezece, pe jumătate îmbrăcați și cu spada la căpătîi, adică gata să pornească la primul semnal. Și acum sînteți liberi, domnilor ! Domnule de Montcrabeau și domnule de Pincornay, mîine urmează să plătiți amenda ; eu sînt vistiernicul. Puteți pleca.

Ieșiră cu toții, afară de Ernauton de Carmainges, care rămase în urmă.

— Dorești ceva, domnule ? îl întrebă Loignac.

— Da, domnule — răspunse Ernauton, înclinîndu-se. Mi se pare că ați uitat să ne lămuriți ce anume avem de făcut. A fi în slujba regelui este un prilej de mîndrie, fără îndoială, dar aș fi vrut să știu totuși pînă unde merg îndatoririle acestei slujbe.

— E o întrebare destul de gingașă, domnule — spuse Loignac — și-ți mărturisesc că n-aș putea să-ți răspund răspicat.

— Mi-aș putea îngădui, domnule, să vă întreb pentru ce ?

Felul în care i se adresase domnului de Loignac era de o politețe atît de desăvîrșită, încît, împotriva obiceiului său, domnul de Loignac se strădui în zadar să găsească un răspuns tăios.

— Pentru că, de cele mai multe ori, eu însumi nu știu dimineața ce voi avea de făcut seara.

— Domnia voastră, domnule — rosti Carmainges — aveți un rang atît de înalt față de noi, ceilalți, încît cu siguranță că știți o mulțime de lucruri despre care noi habar n-avem.

— Fă și dumneata așa cum am făcut și eu, domnule de Carmainges ; caută să afli singur lucrurile astea fără să ți le spună nimeni. Dinspre partea mea, ai toată libertatea.

— Aș vrea să mă las călăuzit de domnia voastră — spuse Ernauton — deoarece, neavînd nici un fel de prieteni și nici un fel de dușmani aici, la curte, și nefiind mînat de nici un sentiment pătimaș, aș putea să vă fiu de mai mult folos decît alții, chiar dacă n-aș fi mai destoinic decît ei.

— Zici că n-ai nici prieteni, nici dușmani ?

— Nu, domnule.

— Dar cel puțin pe monarh cred că-l iubești, totuși ?

— Sînt dator să-l iubesc și vreau să-l iubesc, domnule de Loignac, ca slujitor, ca supus și ca gentilom.

— Ei, uite, acesta este unul din punctele cardinale după care trebuie să te călăuzești ; dacă ești un om isteț, cu ajutorul lui vei reuși să-l descoperi pe cel ce se află de partea cealaltă.

— Prea bine, domnule — răspunse Ernauton, făcînd o plecăciune — acum sînt pe deplin lămurit. A mai rămas totuși un lucru, care mă frămîntă peste măsură.

— Care anume, domnule ?

— Datoria de a mă supune fără să crîcnesc.

— Asta, în primul rînd.

— Îmi dau foarte bine seama, domnule. Totuși, unor oameni cu obrazul subțire, care țin la demnitatea lor, le vine uneori cam greu să se supună fără să crîcnească.

— Asta nu mă privește pe mine, domnule de Carmainges — spuse Loignac.

— Cu toate astea, domnule, ce faceți atunci cînd primiți un ordin care nu vă e pe plac ?

— Citesc semnătura domnului d'Épernon și atunci mă simt împăcat.

— Dar domnul d'Épernon ?

— Domnul d'Épernon citește, la rîndul său, semnătura maiestății sale și, ca și mine, se simte împăcat.

— Aveți dreptate, domnule — recunoscu Ernauton. Sluga dumneavoastră preaplecată, domnule!

Ernauton dădu să plece, dar, de astă dată, îl opri Loignac.

— Deoarece cuvintele dumitale au făcut să-mi încolțească în minte unele idei, vreau să-ți spun cîteva lucruri pe care nu le-aș destăinui altora, căci nimeni altul nu mi-a vorbit pînă acum cu atîta curaj și, în același timp, atît de cuviincios cum mi-ai vorbit dumneata.

Ernauton se înclină.

— Domnule — spuse Loignac, apropiindu-se de tînărul gentilon — s-ar putea ca astă-seară să vină o persoană simandicoasă: ai grijă să n-o scapi din ochi și caută să te ții pas cu pas după ea îndată ce va ieși din palat.

— Îmi dați voie să vă spun, domnule, dacă nu vă este cu supărare, că asta se cheamă, pare-mi-se, a spiona?

— A spiona? Crezi? rosti cu răceală Loignac. Se prea poate, dar uite...

Scoase apoi din vesta lui cu mîneci bufante un sul de hîrtie, pe care i-l întinse lui Carmainges; acesta îl desfășură și citi:

Luați măsuri să fie urmărit domnul de Mayenne, dacă ar îndrăzni cumva să vină astă-seară la palat.

— Semnat? întrebă Loignac.

— Semnat d'Épernon — citi de Carmainges.

— Așadar, domnule?

— Aveți dreptate — încuviință Ernauton, făcînd o plecăciune pînă la pămînt. Îl voi urmări pe domnul de Mayenne.

XXXII

DOMNII DIN BURGHEZIA PARISULUI

Domnul de Mayenne, care, fără să aibă habar de nimic, pricinuise atîta frămîntare la Luvru, ieși din palatul ducilor de Guise pe poarta din dos și, așa cum era, cu

cizmele în picioare, ca și cînd abia atunci ar fi sosit dintr-o călătorie, se îndreptă călare spre Luvru, însoțit de trei gentilomi.

Înștiințat de venirea lui, domnul d'Épernon se grăbi să-l anunțe pe rege.

Domnul de Loignac, care fusese de asemenea prevenit, avusese grijă să le trimită din nou vorbă celor Patruzeci și Cinci; cincisprezece dintre ei se aflau deci răspîndiți prin anticamere, așa cum rămăsese stabilit, cincisprezece în curte și paisprezece la corpul de gardă. Am spus paisprezece deoarece Ernauton, care primise, așa cum am văzut mai înainte, o misiune specială, nu se mai găsea în momentul acela în mijlocul camarazilor săi.

Cum însă suita domnului de Mayenne nu era făcută să stîrnească nici o îngrijorare, grupa a doua primi încuviințarea să se înapoieze la cazarmă.

Poftit în apartamentul maiestății sale, domnul de Mayenne prezentă regelui omagiile sale respectuoase, pe care monarhul le întîmpină cu o prefăcută voioșie.

— Așadar, vere, ți s-a făcut dor de Paris? îl întrebă regele.

— Da, sire — răspunse Mayenne. Am socotit de datoria mea să vin, în numele fraților mei și al meu, spre a-i aminti maiestății voastre că sîntem cei mai credincioși supuși ai săi.

— Ba nu, zău, ce vorbești! exclamă Henric. E un lucru atît de cunoscut, încît, lăsînd deoparte plăcerea pe care mi-ai făcut-o venind să mă vezi, puteai, într-adevăr, să te scutești de osteneala acestei călătorii. Fără îndoială însă că trebuie să mai fie și altă pricină la mijloc, nu-i așa?

— Sire, m-am temut ca nu cumva bunăvoința pe care o arătați față de casa de Guise să nu fie știrbită de zvonurile năstrușnice pe care vrăjmașii le-au răspîndit de o bucată de vreme pe seama noastră.

— Ce zvonuri! întrebă monarhul cu aerul acela blajin care-l făcea să fie atît de primejdios chiar și pentru prietenii cei mai apropiați.

— Cum se poate?! exclamă Mayenne, oarecum descumpănit. Maiestatea voastră n-a auzit spunîndu-se des-

pre noi nici un cuvînt menit să ne arate într-o lumină defavorabilă ?

— Află o dată pentru totdeauna, vere — răspunse regele — că n-aș putea cu nici un preț îngădui ca domnii de Guise să fie ponegriți în fața mea ; și cum toată lumea știe acest lucru mai bine decît se pare că știi domnia ta, nimeni nu spune nimic, duce.

— Atunci, sire — continuă Mayenne — nu-mi pare rău că am venit, deoarece am avut bucuria să-mi văd suveranul și să-l găsesc în asemenea fericite dispoziții. Trebuie totuși să recunosc că m-am grăbit fără rost.

— Nu-i nimic, duce, Parisul este un oraș minunat de pe urma căruia poți avea oricînd prilejul să tragi foloase — replică monarhul.

— Da, sire, dar avem și noi socotelile noastre la Soissons.

— Ce socoteli, duce ?

— Cele care privesc pe maiestatea voastră, sire.

— Ai dreptate, Mayenne, ai dreptate ! Îngrijește-te de ele și de aci înainte, așa cum ai făcut și pînă acum ; eu știu să prețuiesc și să răsplătesc precum se cuvine purtarea slujitorilor mei.

Ducele părăsi palatul cu zîmbetul pe buze.

Monarhul se întoarse la el în cameră, frecîndu-și mîinile.

La un semn pe care i-l făcu Loignac, Ernauton îi șopti un cuvînt valetului său și se grăbi să plece pe urmele celor patru călăreți. Valetul o rupse la fugă spre grajduri, iar Ernauton o porni pe jos.

Nu avea nici un motiv să se teamă c-ar putea să-l scape din ochi pe domnul de Mayenne ; datorită lui Perducas de Pincorney, care nu știuse să-și țină gura, se aflase peste tot în Paris despre sosirea unui prinț din casa de Guise. La auzul acestei vești, vrednicii membri ai Ligii începuseră să iasă din bîrlogurile lor și să-i adulmece urma.

Mayenne era ușor de recunoscut, fiind lat în umeri, trupeș la făptură și cu barba *în strachină*, precum spune L'Étoile. Lumea se ținuse după el pînă la porțile Luvrului, unde alaiul îl așteptase să iasă pentru a-l lua din nou în primire, petrecîndu-l pînă la poarta palatului său. Zadar-

nic se străduia Mayneville să-i îndepărteze pe cei mai înfocați, spunîndu-le :

— Mai domol, oameni buni, mai domol ! Ce Dumnezeu ! Vreți să ne dăm de gol ?

Ducele era însoțit de cel puțin două-trei sute de oameni, care se țineau buluc după el atunci cînd ajunse la palatul Saint-Denis, unde hotărîse să tragă.

Așa stînd lucrurile, Ernauton putu să-l urmărească pe duce cu cea mai mare înlesnire, fără ca nimeni să-l bage în seamă. În momentul cînd ducele se întoarse ca să salute mulțimea înainte de a intra în palat, lui Carmainges i se păru a recunoaște într-unul din gentilomii din preajma sa pe călărețul ce întovărășise sau care fusese întovărășit de pajul de mai deunăzi, acela pe care-l ajutase să pătrundă în oraș pe poarta Saint-Antoine și care arătase o atît de ciudată curiozitate pentru caznele lui Salcède.

Nici nu apucase bine Mayenne să intre în palat, și aproape în aceeași clipă o litieră își deschise drum prin gloată. Mayneville se grăbi să-i iasă în întîmpinare ; cineva dinăuntru trase perdeaua la o parte și, la lumina unei raze de lună, lui Ernauton i se păru a recunoaște chipul pajului din ajun și al doamnei de la poarta Saint-Antoine.

Mayneville schimbă cîteva cuvinte cu doamna, după care litiera se mistui sub bolta de la intrarea palatului ; Mayneville porni în urma litierei și poarta se închise după el.

Puțin mai apoi, Mayneville ieși în balcon spre a mulțumi parizienilor în numele ducelui și, cum se făcuse tîrziu, îi pofti să plece acasă pentru a nu da prilej răuvoitorilor să clevetească din pricină că se adunaseră acolo.

Dînd urmare acestui îndemn, se risipiră cu toții care încotro, cu excepția unui grup de zece bărbați care intraseră o dată cu ducele în palat.

Ernauton se grăbi să plece la fel ca toată lumea sau, mai bine zis, în timp ce toată lumea se îndepărta de palat, se prefăcu doar că se pregătește de plecare.

Cei zece aleși care, spre deosebire de ceilalți, rămaseră loculuí, erau deputații trimiși de Ligă spre a mulțumi domnului de Mayenne pentru că venise, dar în același

timp spre a-l ruga din răsputeri să-l înduplece pe fratele domniei sale să vină la Paris.

Într-adevăr, bravii noștri burghezi cu care am făcut în treacăt cunoștință ceva mai înainte, în seara de pomină cînd se întîmplase istoria cu platoșele, bravii noștri burghezi, care nu erau lipsiți de imaginație, puseseră la cale, cu prilejul consfătuirilor ținute între timp, o mulțime de planuri și acum nu mai aveau nevoie decît de consfințirea și de sprijinul unui conducător pe care să se poată bizui.

Bussy-Leclerc venise să aducă vestea că făcuse instrucție cu călugării de la trei mînăstiri, deprinzîndu-i să mînuiască armele, și că recrutase cinci sute de cetățeni ; cu alte cuvinte pusese pe picior de război un efectiv de o mie de oameni.

Lachapelle-Marteau își făcuse legături în rîndurile magistraților, ale contopiștilor și ale puzderiei de slujbași de la palatul justiției. Era deci în stare să le pună la dispoziție deopotrivă gîndirea călăuzitoare și acțiunea, gîndirea fiind întruchipată prin două sute de magistrați, iar acțiunea prin două sute de arcași.

Brigard avea la îndemînă negustorimea din strada Lombarzilor, precum și o parte din stîlpii halelor și ai străzii Saint-Denis.

Crucé împărțise procurorii cu Lachapelle-Marteau și, pe deasupra, mai putea să dispună și de Universitatea din Paris.

Delbar era în măsură să aducă pe toți marinarii și hamalii din port, care mai de care mai abraș, alcătuind laolaltă un contingent de cinci sute de oameni.

Lauchard dispunea de cinci sute de geambași și de negustori de cai, catolici înfocați cu toții.

Un meseriaș anume Pollard, care făcea vase de cositor, și un cîrnățar, care se chema Gilbert, însumau împreună o sută de măcelari și de cîrnățari din oraș și din cartierele mărginașe.

Jupîn Nicolas Poulain, prietenul lui Chicot, era gata să aducă pe oricine și orice.

După ce ducele, zăvorît cu strășnicie într-o încăpere ferită, ascultă toate aceste dezvăluiri și propuneri, mărturisi :

— Am toată admirația pentru puterea Ligii, dar nu văd încă țelul pe care, de bună seamă, a venit să mi-l înfățișeze.

Jupîn Lachapelle-Marteau se pregăti pe loc să țină un discurs, alcătuit din trei părți, după tipic; toată lumea știa că este un pisălog fără pereche. Mayenne se înfioră.

— În două cuvinte, vă rog ! spuse el.

Bussy-Leclerc interveni, luîndu-i lui Marteau vorba din gură.

— Uitați ! rosti el. Dorim cu toții din răsputeri o schimbare. Sîntem cei mai tari în clipa de față și vrem deci să se întîmple această schimbare : scurt și cuprinzător.

— Dar prin ce mijloace credeți că veți putea face această schimbare ? întrebă Mayenne.

— Mi se pare — spuse Bussy-Leclerc, obișnuit să vorbească fără ocolișuri, ceea ce din partea unui om cu o obîrșie atît de umilă putea să treacă drept îndrăzneală — mi se pare că, de vreme ce ideea Uniunii a pornit de la conducătorii noștri, este de datoria lor și nu a noastră să arate țelurile ei.

— Domnilor — răspunse Mayenne — aveți perfectă dreptate : țelurile trebuie să fie arătate de cei ce au cinstea să fie conducătorii domniilor voastre. Cred însă că e cazul să vă repet încă o dată că generalul trebuie să hotărască singur cînd anume se cuvine să pornească bătălia și că, deși trupele stau în fața lui în ordine de bătaie, înarmate și pline de însuflețire, el nu dă totuși semnalul de atac decît atunci cînd socotește că trebuie s-o facă.

— Oricum, monseniore — stărui la rîndul său Crucé — Liga este grăbită, așa cum am avut cinstea să vă spunem mai înainte.

— Grăbită ce să facă, domnule Crucé ? întrebă Mayenne.

— Păi s-ajungă mai repede.

— Unde ?

— La țintă ! Trebuie să știți că avem și noi planul nostru.

— Atunci se schimbă socoteala — spuse Mayenne. Din moment ce aveți planul dumneavoastră, nu mai am nimic de adăugat.

— Da, monseniore ; dar ne putem bizui pe sprijinul domniilor voastre ?

— Fără îndoială, în cazul cînd planul acesta va avea încuviințarea fratelui meu și a mea.

— Cred c-o să vă placă, monseniore.

— Atunci să vedem despre ce-i vorba.

Membrii Ligii se uitară unul la altul ; vreo doi-trei dintre dînșii îi făcură semn lui Lachapelle-Marteau să ia cuvîntul.

Lachapelle-Marteau înaintă cîțiva pași și păru să-l ceară ducelui îngăduința de a da lămuririle cuvenite.

— Vorbește ! îl pofti ducele.

— Să vedeți, monseniore — începu Marteau. Planul ăsta, noi l-am născocit, adică Leclerc, Crucé și cu mine ; l-am rumegat pe îndelete și sînt aproape sigur c-o să dea rezultate.

— Pe scurt, domnule Marteau, pe scurt.

— Există aici, în oraș, cîteva puncte care fac legătura între forțele cetății : Marele și Micul Châtelet, palatul Temple, Primăria, Arsenalul și palatul Luvru.

— Așa e — încuviință ducele.

— Toate aceste puncte sînt apărate de niște garnizoane permanente, dar care pot fi luate cu asalt fără multă tevatură, deoarece nici una din ele nu se așteaptă la un atac.

— Și asta-i adevărat — spuse ducele.

— Totuși, pe de altă parte, orașul se află apărat în primul rînd de cavalerul străjii cu arcașii săi, care sînt gata să alerge oriunde se ivește o primejdie, așa încît pe ei se reazemă de fapt apărarea Parisului. Și acum să vedeți ce-am pus la cale : să-l încolțim la el acasă pe cavalerul străjii, care locuiește la Couture-Sainte-Catherine. Putem de lovitura fără nici o zarvă, fiind un loc pustiu și lăturalnic.

Mayenne clătină din cap.

— Oricît de pustiu și de lăturalnic ar fi — spuse el — nu se poate sparge chiar așa, cu una cu două, o ușă zdravănă și nici nu se pot trage douăzeci de focuri de archebuză fără să se facă puțin zarvă.

— Ne-am gîndit și la aceasta, monseniore — replică Marteau. Unul dintre arcașii cavalerului este omul nos-

tru. O să mergem vreo doi-trei dintre noi în puterea nopții și o să batem la ușă : arcașul o să vină să ne deschidă, pe urmă o să se ducă să-l înștiințeze pe cavaler că maiestatea sa vrea să-i vorbească. N-are de ce să i se pară curios, pentru că regele obișnuiește să-l cheme cel puțin o dată pe lună ca să-i ceară raportul sau să-i încredințeze cine știe ce misiune. Îndată ce ușa va fi descuiată, vom băga în casă zece oameni, niște marinari care locuiesc în cartierul Saint-Paul și care vor avea grijă să-i facă de petrecanie cavalerului nostru.

— Adică să-l omoare ?

— Da, monseniore. În felul acesta, primele măsuri de apărare vor fi din capul locului stăvilite. E adevărat că mai sînt și alți magistrați, și alți dregători, pe care burghezii fricoși sau politicii ar putea să-i pună în frunte. Domnul președinte, bunăoară, domnul d'O, domnul de Chiverny, domnul procuror Laguesle ; ei bine, o să spargem ușile și o să năvălim în casele lor la aceeași oră : noaptea sfîntului Bartolomeu ne-a arătat cum se face treaba asta și o să ne răfuim și cu ei tot așa cum ne vom fi răfuit cu domnul cavaler al străjii.

— Chiar așa ? zise ducele, care își dădea seama că se îngroașă gluma.

— Ar fi cel mai nimerit prilej, monseniore, ca să tăbărîm asupra politicilor, pe care i-am ochit de pe acum prin cartierele noastre, și să sfîrșim o dată pentru totdeauna cu căpeteniile tuturor ereticilor, fie ei religioși sau politici.

— Toate-s bune și frumoase, domnilor — spuse Mayenne — dar încă nu m-ați lămurit dacă vă încumetați cumva să cuceriți tot așa, în doi timpi și trei mișcări, și Luvrul, care este o fortăreață în toată puterea cuvîntului, unde se știe că zi și noapte stau de veghe gărzile și gentilomii. Regele, oricît ar fi el de sperios, n-o să se lase căsăpit ca bietul cavaler al străjii ; o să pună, firește, mîna pe spadă și, oricum ar fi, totuși e regele țării : gîndiți-vă numai ce înrîurire poate să aibă asupra burghezimii prezența lui, iar în cazul acesta, cu siguranță c-o să fiți învinși.

— Am ales patru mii de oameni spre a lua cu asalt palatul, monseniore, patru mii de oameni care nu îndră-

gesc chiar atît de mult casa de Valois, pentru ca prezența regelui să aibă asupra lor înrîurirea despre care vorbeați.

— Și credeți că patru mii sînt de ajuns ?

— Fără îndoială, vom fi zece contra unu — spuse Bussy-Leclerc.

— Dar elveții ? Sînt patru mii de ostași, domnilor.

— Da, numai că elveții sînt la Lagny, iar Lagny se afară la opt leghe de Paris. Să zicem, așadar, că regele ar găsi mijlocul să le dea de știre : le-ar trebui pe puțin două ore ștafetelor ca să dea o fugă pînă acolo călare și alte opt ore elveților ca să vină încoace pe jos, ceea ce înseamnă zece ore în cap ; ar sosi aici numai bine ca să găsească barierele închise ; fiindcă în zece ore vom fi stăpîni peste tot orașul.

— Prea bine ! Să zicem că toate astea s-au întîmplat ; cavalerul străjii a fost răpus, politicii spulberați, demnitarii maziliți și toate piedicile înlăturate, în sfîrșit : presupun că v-ați gîndit, nu-i așa, ce-o să faceți atunci.

— Vom alcătui un guvern de oameni cinstiți, așa ca noi — răspunse Brigard — și atîta timp cît micul nostru negoț va merge strună, iar copiii și nevestele noastre vor avea o pîine pe masă, nu mai avem ce dori. Poate că unii dintre noi, mai ambițioși, vor pofti să fie șefi de sector, de cartier sau comandanții unei companii de miliție ; foarte bine, domnule duce, vor fi și pace, dar asta-i tot. Vedeți deci că nu sîntem de loc năzuroși.

— Domnule Brigard, ai vorbit ca din carte — spuse ducele. Așa e, sînteți oameni cinstiți, știu prea bine și cred că n-ați primi să faceți cîndăsie cu orișicine.

— O, nu, cu nici un preț ! protestară mai mulți. Nu ne place să amestecăm merele putrede cu cele sănătoase.

— Minunat ! exclamă ducele. V-a ieșit un porumbel din gură. Și acum ia să vedem : domnule locotenent de poliție, ce zici dumneata, sînt mulți derbedei și răufăcători în Île-de-France ?

Nicolas Poulain, care nu deschisese o singură dată gura pînă atunci, făcu fără să vrea un pas înainte.

— Bineînțeles, monseniore — răspunse el — din cale afară de mulți...

— Ai putea să ne spui cam cîte capete numără scursurile astea ?

— Da, mai mult sau mai puțin.

— Ia fă o socoteală, jupîn Poulain.

Poulain se apucă să numere pe degete.

— Hoți, între trei și patru mii ; oameni fără căpătîi și cerșetori, între două mii și două mii cinci sute ; borfași, între o mie cinci sute și două mii ; ucigași, între patru și cinci sute.

— Bun ! Va să zică, pe puțin vreo șase mii sau șase mii cinci sute de nemernici în stare de orice mîrșăvie. Și ce credință au oamenii aceștia ?

— Cum ați spus, monseniore ? își mărturisi Poulain nedumerirea.

— Te-am întrebat dacă sînt catolici sau hughenoți.

Poulain începu să rîdă.

— Au fel și fel de credințe, monseniore — spuse el — sau mai curînd una singură : galbenii sînt Dumnezeul la care se închină, iar sîngele este profetul lor.

— Bun ! Asta în ce privește credința lor religioasă, ca să zicem așa. Și acum să vedem ce-ai putea să ne spui despre crezul lor politic. Cu cine țin : cu familia de Valois, cu Liga, sînt navarezi sau politici înfocați ?

— Sînt tilhari și pungași.

— Monseniore, sper că nu vă închipuiți — interveni Crucé — c-am putea să ne înhăităm cumva cu asemenea lepădături.

— Bineînțeles, domnule Crucé, cum aș putea să-mi închipui așa ceva ?! Tocmai asta mă nemulțumește.

— Și de ce vă nemulțumește, monseniore ? întrebară mirați cîțiva dintre membrii deputației.

— Fiindcă vă dați seama, domnilor, că oamenii aceștia care nu cred în nimic și pe care nu ne putem bizui c-ar putea să îmbrățișeze cauza noastră, văzînd că nu mai există judecători în tot Parisul, nici forță publică, nici monarhie, că n-a mai rămas nimic, în fine, din ceea ce îi ține în frîu în momentul de față, să vor repezi să jefuiască prăvăliile domniilor voastre în timp ce veți da bătălia, și casele dumneavoastră în timp ce veți lua cu asalt palatul regal : cînd vor trece de partea elveților, războindu-se cu dumneavoastră, cînd de partea domniilor voastre, luptînd împotriva elveților, așa încît, orice s-ar întîmpla, tot ei vor fi cei mai tari.

— Ei, drăcia dracului! bombăniră deputații, uitîndu-se unul la altul.

— Cred că este un lucru destul de serios ca să ne dea de gîndit, nu-i așa, domnilor? întrebă ducele. În ce mă privește, vă mărturisesc că mă frămîntă peste măsură și mă voi strădui să găsesc mijlocul de a preîntîmpina acest neajuns; căci interesele domniilor voastre trebuie să treacă înaintea năzuințelor noastre: asta-i deviza fratelui meu și a mea.

Un murmur de încuviințare se desprinse de pe buzele deputaților.

— Și acum, domnilor, îngăduiți unui om care a făcut douăzeci și patru de leghe călare, bătînd drumurile o noapte și o zi încheiată, să se odihnească măcar cîteva ceasuri. N-o să se întîmple nimic dacă mai tărăgănim un timp, cel puțin deocamdată, în vreme ce, dacă faceți vreo mișcare, s-ar putea s-o pățim: sau dumneavoastră, poate, sînteți de altă părere?

— Ba nu, domnule duce — se grăbi să-l asigure Brigard.

— Foarte bine, atunci.

— Rămînem deci slugile dumneavoastră plecate, monseniore — continuă Brigard — și cînd veți binevoi să staturniciți o nouă întrunire...

— Cît de curînd, domnilor, fiți pe pace — spuse Mayenne. Mîine, poate, sau, cel mai tîrziu, poimîine.

Și fără să mai zăbovească, își luă rămas bun de la ei, lăsîndu-i buimăciți de această ipoteză ce le dezvăluise o primejdie despre care nici habar nu avuseseră pînă atunci.

Dar abia apucase să iasă din sală, cînd o ușă mascată de tapiserie se deschise brusc și o femeie năvăli înăuntru.

— Ducesa! exclamară deputații.

— Da, domnilor! întări ea cu însuflețire. Ducesa, care a venit să vă scoată din încurcătură.

Deputații, care știau cît era de energică, dar care în același timp se temeau de firea ei aprigă, se grăbiră s-o înconjoare.

— Domnilor — continuă ducesa, surîzătoare — ceea ce evreii n-au fost în stare să facă, Iudita a reușit să înfăptuiască singură cu mîna ei; nu pierdeți curajul, fiindcă și eu am un plan.

Şi întinzînd membrilor Ligii două mîini de zăpadă, pe care cei mai curtenitori dintre ei le sărutară, ieşi pe uşa care, o clipă mai înainte, se închisese în urma lui Mayenne.

— Sfinte Sisoe ! se minună Bussy-Leclerc, sugîndu-şi mustăţile şi petrecînd-o cu privirea pe ducesă. Zău dacă nu-mi vine să cred că este singurul bărbat din familie !

— Of ! suspină Nicolas Poulain, ştergîndu-şi sudoarea ce-i brobonase fruntea la ivirea doamnei de Montpensier. Aş da oricît să mă văd odată scăpat de aici !

XXXIII

FRATELE BORROMÉE

Era aproape ora zece seara ; domnii deputaţi se întorceau destul de paraponisiţi şi, pe măsură ce se apropiau de casele lor, la fiecare colţ de stradă, rînd pe rînd, se desprindeau din grup după un schimb de politeţuri.

Nicolas Poulain, care locuia mai departe decît toţi ceilalţi, rămase singur în cele din urmă şi-şi văzu mai departe de drum, cugetînd adînc la situaţia critică ce-l făcuse să scape un oftat, aşa cum am văzut în ultimul paragraf al capitolului precedent.

Într-adevăr, ziua aceea fusese pentru toată lumea şi mai cu seamă pentru dînsul bogată în peripeţii.

Se întorcea deci acasă, înfiorat pînă în fundul inimii de tot ceea ce-i auziseră urechile şi chibzuind în sinea lui că, de vreme ce Strigoiul socotise cu cale să-l îndemne a da în vileag uneltirea urzită la Vincennes, Robert Briquet nu-l va ierta în vecii vecilor pentru că n-a dezvăluit planul de bătaie înfăţişat cu atîta naivitate de Lachapelle-Marteau domnului de Mayenne.

Cum mergea aşa, copleşit de gînduri, pe la mijlocul străzii Pierre-au-Réal, un fel de gang, larg abia de vreo patru picioare, care răspundea în strada Neuve-Saint-Méry, Nicolas Poulain văzu alergînd în direcţie opusă ce-

lei în care se ducea el o rasă de călugăr iacobin, suflecată pînă la genunchi.

Trebuia să se lipească de perete, căci ulița era atît de îngustă, încît doi creștini nu aveau loc să meargă unul lîngă altul de-a lungul ei.

Nicolas Poulain nădăjduia că smerenia sorocită cinului monahal va socoti de cuviință să-l lase pe el să treacă primul, fiind militar. Ți-ai găsit ! Călugărul o rupse la fugă ca un cerb hăituit ; atît de năprasnic își luase vînt, încît ar fi fost în stare să culce la pămînt un zid, iar Nicolas Poulain se trase deoparte, boscorodindu-l, de teamă să nu-l dea peste cap.

În momentul acela se iscă între ei, pe ulicioara înghesuită între case, o bălăbăneală sîcîitoare, așa cum se întîmplă îndeobște atunci cînd doi oameni nehotăriți vor să treacă unul pe lîngă altul fără să se ia în brațe, din care pricină mereu se lovesc piept în piept.

Poulain trase o înjurătură, călugărul blestemă de cele sfinte și, pînă la urmă, omul în sutană, mai iute din fire decît militarul, îl înșfăcă de mijloc și-l lipi de perete. În toiul acestei hărțuieli, tocmai cînd erau gata să se încaiere, își dădură seama amîndoi deodată că se cunosc.

— Fratele Borromée ! se miră Poulain.

— Jupîn Nicolas Poulain ! exclamă călugărul.

— Ce mai faci ? întrebă Poulain cu acea fermecătoare seninătate și acea nedezmințită îngăduință pe care numai la cetățeanul parizian le poți găsi.

— Prost de tot — îi răspunse monahul, care nu reușea să-și domolească supărarea chiar atît de ușor ca mireanul — fiindcă eram foarte grăbit și uite că din pricina dumitale am întîrziat.

— Amarnică sămînță de om ești dumneata ! îi întoarse vorba Poulain. Mereu bătăios ca un roman ! Unde dracu fugi așa, mîncînd pămîntul, la ora asta ? Că doar n-o fi luat foc mînăstirea ? !

— Da' de unde ! Am fost la doamna ducesă ; aveam ceva de vorbit cu Mayneville.

— La care ducesă ?

— Nu există decît o singură ducesă, pare-mi-se, în casa căreia se poate sta de vorbă cu Mayneville — ripostă Borromée, care, în primul moment, se gîndise c-ar

fi mai bine să-i răspundă răspicat, deoarece locotenentul de poliție putea foarte ușor să pună pe cineva să-l urmărească, dar care, văzîndu-l atît de curios pe locotenent, nu voia totuși să-și dea prea mult drumul la gură.

— Și pentru ce ziceai că te-ai dus la doamna de Montpensier? stărui Nicolas Poulain.

— Ei, Doamne, pentru un fleac de nimic — spuse Borromée, căutînd să-i dea un răspuns cît mai bine ticluit. Doamna ducesă l-a rugat pe preacucernicul nostru staret să se învrednicească a fi duhovnicul domniei sale; sfinția sa, în primul moment, s-a grăbit să primească, dar între timp va fi avut cine știe ce îndoieli, pentru că s-a răzgîndit. Întrevederea urma să aibă loc mîine dimineață; trebuie deci să-i spun ducesei din partea lui dom Modeste Gorenflot că nu se mai poate bizui pe dînsul.

— Foarte bine, dar dacă nu mă înșel, scumpe și iubite frățioare, drumul dumitale nu duce spre palatul Guise: ba chiar aș putea spune că în clipa de față domnia ta îi întorci pur și simplu spatele.

— Sigur că da — o schimbă repede fratele Borromée — de vreme ce vin dintr-acolo.

— Și atunci unde te duci?

— Mi s-a spus la palat că doamna ducesă se află în vizită la domnul de Mayenne, care a sosit astă-seară în oraș și a tras la palatul Saint-Denis.

— Și asta-i adevărat — recunoscu Poulain. Ducele se află, așa cum ai spus, la palatul Saint-Denis, iar ducesa, în momentul de față, este alături de dînsul; dar zău, cumetre, ce rost are, rogu-te, să umbli cu vicleșuguri față de mine? După cîte știu eu, nu prea se obișnuiește ca economul mînăstirii să fie purtat pe drumuri cu ștafete.

— De ce nu, cînd e vorba de o prințesă?

— Tocmai dumneata, omul de încredere al lui Mayneville, crezi în mărturisirile doamnei ducese de Montpensier?

— Și de ce n-aș crede?

— Ce dracu! Doar cunoști foarte bine, scumpule, distanța de la chinovie pînă în mijlocul șoselei, de vreme ce chiar dumneata m-ai pus s-o măsor: ia seama! Ești atît de zgîrcit la vorbă cu mine, încît aș putea să-mi închipui cine știe ce.

— Și ai greși, dragă domnule Poulain, te rog să mă crezi, fiindcă nu știu nimic mai mult. Iar acum, fii atît de bun și lasă-mă să plec, căci s-ar putea să n-o mai găsesc pe doamna ducesă.

— Ai s-o găsești, oricum, acasă la dînsa, unde trebuie să se întoarcă pînă la urmă și unde ai fi putut foarte bine s-o aștepți.

— Ei, Doamne! exclamă Borromée. La drept vorbind, nu mi-ar părea rău să dau ochi un moment și cu domnul duce.

— Nu mai spune!

— Căci îi cunoști doar și dumneata obiceiul: dacă se întîmplă să plece între timp la amanta lui, nu mai e chip să pui mîna pe dînsul.

— Așa mai vii de-acasă. Și acum că știu cu cine ai treabă, nu-mi rămîne decît să te părăsesc. Mergi sănătos și să fie într-un ceas bun!

Văzînd că nu-l mai ține nimic în loc, Borromée se mulțumi să-i spună la repezeală bună seara, în schimbul urărilor pe care i le făcuse Nicolas Poulain, și țîșni ca din praștie pe drumul ce i se deschidea slobod în față.

„De, de — își spuse în sinea lui Nicolas Poulain, petrecînd din ochi rasa călugărului iacobin ce se topea încetul cu încetul în negura nopții — se vede că s-a mai întîmplat ceva; dar, să fiu al dracului, ce zor am eu să știu ce se petrece? Nu cumva oi fi prins gust de meseria pe care sînt osîndit s-o fac? Ptiu!"

Și se duse liniștit la culcare, dar nu cu seninătatea unui om cu conștiința împăcată, ci cu încrederea celui care, în orice situație s-ar afla pe lumea aceasta și oricît ar fi de falsă această situație, știe că se poate bizui pe sprijinul unuia mai puternic decît el.

În vremea asta, Borromée alerga din răsputeri, silindu-se să depene cît mai repede din picioare, în nădejdea că va reuși să cîștige timpul pierdut.

Cunoștea, într-adevăr, tabieturile domnului de Mayenne și avea, fără îndoială, motive temeinice spre a fi bine informat, motive pe care nu se socotise dator să i le împărtășească în amănunțime jupînului Nicolas Poulain.

Fapt este că sosi scăldat în sudoare și cu sufletul la gură la palatul Saint-Denis tocmai în momentul în care

ducele și ducesa terminaseră de pus la cale treburile mai însemnate, iar domnul de Mayenne se pregătea să-i spună surorii sale c-ar fi vremea să se retragă ca să poată pleca după aceea să-i facă o vizită unei anumite doamne care locuia în inima Parisului și despre care știm că Joyeuse avea temeiuri să se plîngă.

După ce schimbaseră unele păreri asupra felului în care ducele fusese primit de monarh și asupra planului înfățișat de cei zece, ajunseseră la următoarele concluzii.

Regele nu avea nici cea mai mică bănuială și, pe zi ce trecea, putea fi mai ușor atacat.

Trebuia neapărat să pună pe picioare Liga în provinciile de nord, dat fiind că regele îl părăsise pe fratele său și îl dăduse uitării pe Henric de Navara.

Dintre ultimii doi dușmani, ducele de Anjou, în sufletul căruia mocnea rîvna măririi, era singurul de temut; cît privește pe Henric de Navara, după cum se aflase prin mijlocirea unor iscoade atotștiutoare, nu avea nimic altceva de făcut decît să se giugiulească tot timpul cu cele trei sau patru amante ale sale.

„Parisul e pregătit" — spunea cu glas tare Mayenne. Numai că, din păcate, datorită legăturilor pe care le aveau cu familia regală, atît politicii cît și regaliștii devotați erau foarte puternici; nu le rămînea decît să aștepte pînă ce legăturile acestea aveau să se destrame: cunoscînd firea nestatornică a lui Henric, ruptura trebuia să se producă fără multă zăbavă. „Așadar, cum n-avem nici un motiv să ne grăbim — spunea în continuare Mayenne — lucrul cel mai cuminte este să așteptăm."

În timp ce se desfășura acest dialog, unul dintre interlocutori vorbea cu glas tare, iar celălalt doar pentru sine, Mayneville intră pe neașteptate pentru a-i înștiința că Borromée dorește să-i vorbească domnului duce.

— Borromée ?! rosti ducele, nedumerit. Cine mai e și asta ?

— E tînărul pe care mi l-ați trimis de la Nancy, monseniore — îl lămuri Mayneville — atunci cînd i-am spus alteței voastre că aș avea nevoie de doi oameni: unul energic și altul inteligent.

— Mi-aduc aminte; ți-am răspuns că-i aveam pe amîndoi îngemănați într-un singur ins și ți l-am trimis

atunci pe căpitanul Borroville. Și-a schimbat cumva numele și își spune acum Borromée ?

— Da, monseniore ! Și numele, și uniforma : acum îl cheamă Borromée și e călugăr iacobin.

— Borroville, iacobin !

— Da, monseniore.

— Și pentru ce s-a călugărit ? Cred că diavolul se tăvălește de rîs dacă l-a recunoscut sub straiele lui monahale.

— Pentru ce s-a călugărit ?...

Ducesa îi făcu un semn lui Mayneville.

— Veți afla mai tîrziu — continuă acesta. E secretul nostru, monseniore ; deocamdată să-l ascultăm pe căpitanul Borroville sau pe fratele Borromée, cum vreți să-l numiți.

— Da, cu atît mai mult cu cît venirea lui mă neliniștește — spuse doamna de Montpensier.

— Și pe mine, trebuie să mărturisesc — adăugă Mayneville.

— Atunci nu mai sta și adu-l aici cît mai repede — îl îndemnă ducesa.

Cît despre duce, stătea în cumpănă, cu sufletul împărțit între dorința de a afla ce anume voia să le spună ștafeta și teama de a nu pierde cumva întîlnirea cu amanta sa. Se uita cînd spre ușă, cînd la ornic.

Ușa se deschise, în sfîrșit, iar ornicul bătu ceasurile unsprezece.

— Ia te uită ! Borroville ! se minună ducele, neputîndu-și stăpîni rîsul, cu toate că nu prea era în toane bune. Frumos te-ai mai dichisit, dragul meu !

— Monseniore — răspunse căpitanul — zău, nici nu știți ce prost mă simt cu fustele astea pe mine ; dar, ce să fac, dacă trebuie, cum zicea domnul de Guise, părintele domniei voastre.

— În orice caz nu te-am pus eu să porți fustele astea, Borroville ! întîmpină ducele. Așa că te rog să nu fii supărat pe mine.

— Nu, monseniore, doamna ducesă m-a pus să mă îmbrac așa, însă nu pot să i-o iau în nume de rău, deoarece am făcut-o spre a-i fi de folos.

— Prea bine, mulțumesc, căpitane ! Și acum s-auzim ce voiai să ne spui la ora asta tîrzie ?

— Un lucru pe care, din păcate, n-am putut să vi-l împărtășesc mai curînd, fiindcă trebuie să duc în spinare toată mînăstirea.

— Nu-i nimic, ai să mi-l spui acum.

— Domnule duce — începu Beroville — regele trimite ajutoare domnului duce de Anjou.

— Vorba vine ! rosti Mayenne. Cunoaștem povestea asta ; de trei ani încoace o tot auzim.

— Da, numai că de astă dată, monseniore, pot să pun mîna-n foc că-i adevărat.

— Hm ! pufni Mayenne, făcînd o mișcare din cap ca un armăsar gata să se ridice în două picioare. Poți să pui mîna-n foc ?

— Astăzi chiar, adică noaptea trecută, la orele două, domnul de Joyeuse a plecat la Rouen. Urmează să se îmbarce apoi la Dieppe împreună cu trei mii de oameni pe care-i duce la Anvers.

— Ei, nu ! se mîră ducele. Și cine ți-a spus asta, Borroville ?

— Cineva care trebuie să plece, la rîndul său, în Navara, monseniore.

— În Navara ! La Henric ?

— Da, monseniore.

— Și din partea cui se duce la Henric ?

— Din partea regelui ; da, monseniore, din partea regelui, cu o scrisoare scrisă de mîna regelui.

— Cine este omul acesta ?

— Se numește Robert Briquet.

— Și ?

— Este bun prieten cu dom Gorenflot.

— Bun prieten cu dom Gorenflot ?

— Se tutuiesc.

— Și zici că e solul regelui ?

— Știu sigur asta : cînd a venit la noi la mînăstire, a trimis pe cineva la palat după o scrisoare de acreditare ; chiar unul din călugării noștri s-a dus s-o ia.

— Și călugărul ăsta ?

— E soldățelul nostru, Jacques Clément, cel pe care l-ați remarcat și domnia voastră, doamnă ducesă.

— Și nu ți-a arătat scrisoarea ? întrebă Mayenne. Nătîngul !

— Regele s-a ferit să i-o încredințeze, monseniore ; a trimis-o curierului prin oamenii săi.

— Drăcia dracului ! Trebuie să punem mîna pe scrisoare.

— Sigur că da ! Trebuie să încapă în mîinile noastre — întări ducesa.

— Cum de nu te-ai gîndit la asta ? îl mustră Mayneville.

— Ba m-am gîndit, cum de nu, dovadă că am încercat să-i vîr pe gît solului pe unul din oamenii mei, un adevărat Hercule, chipurile ca să-l însoțească ; dar Robert Briquet n-a avut încredere în el și l-a trimis înapoi.

— Trebuia să te fi dus chiar dumneata.

— Cu neputință.

— De ce ?

— Pentru că mă cunoaște.

— În chip de călugăr, dar sper că nu și de căpitan.

— Zău dacă știu : afurisitul ăsta de Robert Briquet are niște ochi care te bagă-n răcori.

— Cum arăta ? întrebă Mayenne.

— E unul lung și uscățiv, numai nervi, numai mușchi și numai oase, iscusit, zeflemitor și scump la vorbă.

— Așa, așa ! Și se pricepe să mînuiască spada ?

— Mai bine chiar decît cel care a născocit-o, monseniore.

— Cu o față prelungă ?

— Monseniore, are o mie de fețe.

— Prieten cu starețul ?

— Încă de pe vremea cînd nu era decît un biet călugăr.

— Oh ! Mi-a încolțit o bănuială în minte — spuse Mayenne, încruntîndu-se. Trebuie să mă lămuresc.

— Grăbiți-vă, monseniore, pentru că pezevenghiul ăsta, cu picioarele lui de-o poștă, aleargă de mănîncă pămîntul..

— Borroville — rosti Mayenne — vei pleca la Soissons unde se află fratele meu.

— Și cum rămîne cu mînăstirea, monseniore ?

— Parc-ar fi cine ştie ce filozofie să ticluieşti o minciună pentru dom Modeste! întîmpină Mayneville. Nu crede toate gogoşile pe care i le torni dumneata?

— Îi vei spune domnului de Guise — continuă Mayenne — tot ce ştii în legătură cu misiunea domnului de Joyeuse.

— Da, monseniore.

— Dar Navara? Ai uitat-o, Mayenne? se amestecă ducesa.

— Ba n-am uitat-o de loc, dimpotrivă, asta va fi misiunea mea — răspunse Mayenne. Porunceşte să pună şaua pe un cal odihnit, Mayneville. Apoi adăugă în şoaptă: Să nu fi murit oare? O, da, cu siguranţă că n-a murit!

XXXIV

CHICOT LATINIST

Dacă vă mai amîntiţi, după plecarea celor doi tineri, Chicot o pornise mai departe, întinzînd pasul voiniceşte.

De îndată însă ce călăreţii se afundară în vîlceaua în care drumul prinde a coborî în dreptul podului de la Juvisy-sur-l'Orge, Chicot, care, aidoma lui Argus, părea să aibă darul de a vedea ce se petrece îndărăt şi care în momentul acela nu-l mai zărea nici pe Ernauton şi nici pe Sainte-Maline, Chicot, aşadar, se opri la capătul urcuşului şi, din vîrful colinei, privi în zare, cercetînd şanţurile, cîmpia, tufişurile, malurile rîului, totul, în sfîrşit, chiar şi norii suri-alburii ce lunecau pieziş pe după coamele ulmilor bătrîni, înşiraţi de-a lungul drumului; şi, convingîndu-se că nu era nimeni care să-l stingherească sau care să tragă cu ochiul, se aşeză jos după dîmbul şanţului, cu spatele rezemat de un copac, şi începu, precum zicea el, să-şi scruteze conştiinţa.

Avea asupra lui două pungi cu bani, căci băgase de seamă că săculeţul pe care i-l înmînase Sainte-Maline, pe

lîngă scrisoarea monarhului, mai cuprindea niște obiecte rotunde și lunecoase ce semănau foarte bine cu niște gologani de aur sau de argint.

Săculețul era, pe drept cuvînt, o pungă domnească, purtînd în chip de monogramă cîte un H brodat pe o parte și pe alta.

„Frumos, ce să zic ! se minună Chicot, cîntărind din ochi punga. Nici că se putea un gest mai înduioșător din partea monarhului ! Numele său și stema regală ! E tot ce poate fi mai generos și mai stupid în același timp ! Ba nu, zău, niciodată, n-am să-l pot da pe brazdă. Pe cinstea mea ! continuă Chicot. Mă miră totuși faptul că bunul și prealuminatul nostru monarh n-a pus să se brodeze pe pungă, cu ocazia asta, scrisoarea pe care m-a trimis s-o duc fratelui său, precum și dovada că am înmînat-o. De ce să ne sfiim ? În ziua de azi, toată lumea face politică ziua nămiaza mare : deci să facem și noi politică ca toată lumea ! De ce nu ? Și ce dacă nepricopsitul ăsta de Chicot ar fi niteluș asasinat, așa cum a pățit-o odinioară domnul de Joyeuse, curierul pe care tot Henric îl trimisese la Roma ? Ar fi un dușman mai puțin, atîta tot, fiindcă prieteni găsești pe toate drumurile în vremurile de față, atît de mulți chiar, încît poți fără nici o grijă să-i irosești. Prost mai nimerește Dumnezeu cînd își alege unșii ! Și acum să vedem mai întîi cîți bani sînt în pungă, pe urmă vom cerceta și scrisoarea : o sută de scuzi ! Adică tocmai suma pe care am împrumutat-o de la Gorenflot, nici o lăscaie mai mult. A, ba nu, să-mi fie cu iertăciune, să nu hulim fără rost : uite și un pachețel... galbeni spanioli, cinci cvadrupli. N-am ce zice, zău ! E o atenție delicată ! Mînca-l-ar tata pe Henric, dragul de el ! Într-adevăr, să nu fi fost monograma și florile de crin, care mi se par de prisos, din toată inima i-aș trimite o bezea. Pînă una alta, punga asta mă cam stinghерește ; am impresia că păsările, zburînd pe deasupra capului meu, mă iau drept emisarul regelui și abia se țin să nu pufnească în rîs, sau, mai știi, păcatele mele, ar fi chiar în stare să mă dea de gol față de trecători !"

Chicot deșertă punga în palmă, scoase apoi din buzunar săculețul de pînză pe care i-l dăduse Gorenflot și vîrî înăuntru gologanii de argint și de aur.

— Puteți sta liniștiți împreună, feții mei — le spuse el scuzilor — căci și unii, și alții veniți din aceeași țară.

Pe urmă scoase și scrisoarea din săculeț, băgînd în locul ei o piatră pe care o culese din țărînă, strînse băierile pungii îngreunate de piatră și o azvîrli, ca și cum ar fi tras cu praștia, în undele rîului Orge, ce șerpuia pe sub pod.

Apa țîșni în sus, făcînd să se prefire pe fața ei lină cîteva cercuri care, pe măsură ce creșteau, se spărgeau de maluri.

„Cu mine am terminat — își spuse Chicot. Acum să vedem ce putem face pentru Henric."

Și luă în mînă scrisoarea, pe care o pusese jos ca să poată arunca mai ușor punga în apă.

Tocmai atunci însă văzu venind pe șleau un măgar cu o sarcină de lemne în spinare. Dobitocul, care păștea mîndru nevoie mare de parcă ar fi purtat în spate niște moaște sfinte în locul vreascurilor, era mînat de două femei. Chicot se grăbi să acopere răvașul cu mîna lui uriașă proptită în pămînt, așteptîndu-le să treacă.

Cînd rămase, în sfîrșit, singur, ridică de jos scrisoarea, rupse plicul și sfărîmă pecetea cu cea mai deplină seninătate, ca și cînd ar fi fost o procură obișnuită.

Luă apoi din nou plicul, pe care-l mototoli în palmă, pe urmă pecetea, pe care o zdrobi între două pietre, și aruncă totul în apă, așa cum făcuse și cu săculețul.

— Și acum — spuse el — să vedem cum e tîlcuită.

Drept care desfăcu scrisoarea și începu să citească :

Prea iubitul nostru frate, dragostea nețărmurită pe care o avea pentru domnia voastră scumpul nostru frate și rege Carol al IX-lea, fie-i țărîna ușoară, sălășluiește încă sub bolțile palatului Luvru, adînc înrădăcinată în inima mea.

Chicot făcu o plecăciune.

De aceea mă doare sufletul că trebuie să vă vorbesc despre unele triste împrejurări menite să vă amărască : dar domnia voastră știți a întîmpina cu dîrzenie vitregiile soartei ; așa încît nu preget a vă împărtăși niște lucruri pe care, îndeobște, nu le spui decît unor prieteni încercați și cu inima vitează.

Chicot se întrerupse pentru a face o nouă plecăciune.

De altfel — citi el în continuare — *interesul ce mă îndeamnă să vă deschid ochii este însuşi interesul coroanei: cinstea numelui nostru şi al domniei voastre, scumpul nostru frate.*

Vieţile noastre se aseamănă într-o privinţă, dat fiind că amîndoi sîntem deopotrivă împresuraţi de duşmani: Chicot vă va lămuri mai bine.

— *Chicotus explicabit* — spuse Chicot — sau, mai degrabă, *evolvet*: sună mult mai distins.

Slujitorul vostru, domnul viconte de Turenne, pare a fi un necurmat prilej de scandal la curtea domniei voastre. Nu vreau să mă amestec în treburile voastre, Doamne ferească, decît spre binele şi pentru onoarea voastră! Dar soţia domniei voastre, pe care, cu adîncă părere de rău, trebuie s-o numesc sora mea, s-ar fi cuvenit să poarte grija acestor lucruri pentru obrazul vostru, în locul meu şi cu mai multă îndreptăţire decît mine... ceea ce văd că nu binevoieşte să facă.

— Oho! exclamă Chicot, urmînd a tălmăci scrisoarea în latineşte: *Quacque omittit facere*. E un cuvînt cam tare.

Vă povăţuiesc, aşadar, scumpul nostru frate, să luaţi seama ca învoielile reginei Margot cu vicontele de Turenne, care, printr-o întîmplare destul de ciudată, are legături cu prietenii noştri comuni, să nu acopere de ruşine şi să nu pricinuiască vreun neajuns casei de Bourbon. Îngrijiţi-vă deci a da un exemplu grăitor îndată ce veţi fi ajuns să vă convingeţi de lucrul acesta şi căutaţi să vă convingeţi cît mai grabnic, după ce-l veţi fi ascultat pe Chicot, care vă va deslusi scrisoarea noastră.

— *Statim atque audiveris Chicotum litteres explicantem.* Mai departe! spuse Chicot.

Ar fi destul de neplăcut să plutească fie şi cea mai uşoară bănuială asupra obîrşiei legitime a moştenitorilor voştri, dragul nostru frate, dar nepreţuit la care Cel de Sus nu-mi îngăduie să năzuiesc: căci, din păcate, sînt dinainte osîndit să nu trăiesc mai departe prin urmaşii mei.

Cei doi complici pe care am socotit de cuviinţă, ca frate şi ca monarh, să vi-i dau în vileag, se întîlnesc de cele mai multe ori într-un mic castel care se numeşte Loig-

nac, sub cuvînt că se duc la vînătoare ; castelul cu pricina este totodată un cuib de urzeli de care domnii de Guise par-se că nu sînt străini ; căci, dacă nu mă înşel, cred că aveţi cunoştinţă despre dragostea deşucheată cu care sora mea l-a urmărit pe Henri de Guise, ca şi pe propriul meu frate, domnul de Anjou, pe vremea cînd purtam eu însumi numele acesta, iar el era duce de Alençon.

— Quo et quam irregulari amore sit prosecuta et Henricum Guisium et germanum meum etc...

Vă îmbrăţişăm şi vă rugăm să ţineţi seama de sfaturile noastre, fiind gata să vă dăm tot ajutorul pe care ni-l veţi cere, în orice împrejurare. Deocamdată, vă puteţi călăuzi după sfaturile lui Chicot, trimisul nostru.

— Age, auctore Chicoto ! Bravo ! Iată-mă-s acum şi sfetnicul regatului Navarei !

Preaiubitul vostru etc. etc.

Sfîrşind de citit, Chicot îşi prinse capul în palme :

„O, Doamne — suspină el — precum se vede, sarcina ce mi s-a încredinţat e destul de ticăloasă ; asta dovedeşte că atunci cînd vrei să scapi de un bucluc, mai întotdeauna se întîmplă să nimereşti, vorba lui Horatius Flaccus, din lac în puţ. Ce-i drept, preferam să am de-a face cu Mayenne. Şi totuşi, lăsînd deoparte afurisita de monogramă brodată pe pungă, lucru pe care nu pot să i-l trec cu vederea, scrisoarea e ticluită de un om iscusit. Într-adevăr, presupunînd că Henric, dragul de el, e plămădit din acelaşi aluat ca oricare alt soţ, scrisoarea de faţă va avea darul să bage dihonia între el şi nevastă-sa, stricîndu-l totodată cu Turenne, cu Anjou, cu Guise, ba chiar şi cu Spania. Şi ca să fie atît de bine informat la Luvru de tot ce se petrece în palatul lui Henric de Navara, la Pau, Henric de Valois trebuie să aibă neapărat vreo iscoadă prin partea locului, iar iscoada asta o să-i dea multă bătaie de cap tizului său, sărăcuţul de el ! Pe de altă parte, o să am de tras destule ponoase de pe urma acestei scrisori dacă s-ar întîmpla cumva să-mi iasă în cale vreun spaniol, vreun loren, vreun bearnez sau vreun flamand, destul de curios din fire pentru a fi dornic să afle ce caut eu în Béarn şi în ce scop am fost trimis acolo. Ar însemna deci să fiu pe drept cuvînt nesăbuit, dacă nu m-aş aştepta să mă întîlnesc la un moment dat cu asemenea curioşi. Jupîn

Borromée, mai cu seamă, dacă nu mă înșel, sînt convins că mi-a pregătit o surpriză.

Punctul doi.

Ce anume a urmărit Chicot atunci cînd a cerut să i se încredințeze o misiune pe lîngă regele Henric? Nu dorea, bietul om, decît să fie liniștit. Și iată că Chicot e trimis să semene vrajbă între regele Navarei și nevastă-sa. Asta nu-i o treabă pentru Chicot, dat fiind că Chicot, învrăjbind între ele asemenea persoane simandicoase, va ajunge să-și facă niște dușmani atît de înverșunați, încît n-o să mai poată atinge fericita vîrstă de optzeci de ani. Ei și, pagubă-n ciuperci, ba nu zău, nici nu merită să trăiești decît doar cît ești tînăr! Păi dacă-i așa, era mai bine să fi rămas locului și să aștept pînă ce domnul de Mayenne s-ar fi învrednicit să mă înjunghie. Nu, pentru că nici o faptă nu trebuie să rămînă fără răsplată: asta-i deviza lui Chicot. De aceea Chicot va călători mai departe. Numai că Chicot este băiat isteț și va căuta să-și ia toate măsurile cuvenite. Prin urmare, nu va păstra asupra lui decît banii, pentru ca, în cazul cînd Chicot ar fi omorît, să nu aibă nimeni altul de suferit afară de el. Chicot va duce, așadar, la bun sfîrșit ceea ce a început, adică va tălmăci în latinește, de la primul pînă la ultimul rînd, această epistolă scrisă atît de meșteșugit și va căuta să și-o întipărească adînc în minte, cu atît mai mult cu cît a și învățat pe dinafară mai bine de jumătate din ea; apoi va cumpăra un cal, pentru că de la Juvisy și pînă la Pau trebuie să pui de prea multe ori piciorul drept înaintea celui stîng. Dar, mai întîi și mai întîi, Chicot va rupe scrisoarea prietenului său Henric de Valois în nenumărate bucățele mici, mici de tot, și va avea grijă, mai cu seamă, ca aceste bucățele de mărimea unor atomi să se risipească unele în apele rîului Orge, altele în văzduh, iar restul să fie date în păstrare glicii, mama noastră a tuturor, căci pînă la urmă totul se întoarce în țărînă, chiar și prostiile regilor. Și după ce Chicot va fi dus la bun sfîrșit ceea ce a început..."

Zicînd acestea, Chicot făcu o pauză pentru a aduce la îndeplinire planul său nimicitor. O treime din scrisoare plecă deci în lume pe calea apelor, o altă treime pe calea

acrului, iar ultima fu îngropată într-o gaură scobită anume cu o unealtă care nu era nici spadă, nici pumnal, dar care, la nevoie, putea să le înlocuiască pe amîndouă și pe care Chicot o purta le brîu.

Isprăvind și cu această lucrare, își continuă monologul :

„Chicot va pleca mai departe cu cea mai mare băgare de seamă, luîndu-și toate măsurile cuvenite, și va cina în minunatul oraș ce se cheamă Corbeil, ca un om cu stomacul sănătos. Pînă una alta — adăugă Chicot — să ne îndeletnicim cu tălmăcirea latinească pe care ne-am propus s-o facem ; cred c-o să iasă o compunere de toată frumusețea."

Chicot se întrerupse brusc ; își dăduse seama deodată că nu va fi în măsură să traducă în latinește cuvîntul Luvru și asta îl necăjea peste măsură.

Și tot așa se vedea silit să schimonosească, pentru a-i da chipurile, o formă latină, numele reginei Margot preschimbîndu-l în Margota, la fel cum făcuse mai înainte cu Chicot, care devenise Chicotus, deoarece, pentru ca să se exprime corect, ar fi trebuit să schimbe Chicot în Chiôt și Margôt, în Morgt, ceea ce nu mai era latinește, ci grecește sadea.

Cît privește cea de-a treia formă, Margarita, nici prin gînd nu-i trecea s-o folosească ; în cazul acesta, după părerea sa, traducerea n-ar fi fost exactă.

Preocupat de tălmăcirea lui latinească, făcută cu străduința de a respecta puritatea limbii și fraza ciceroniană, Chicot ajunse la Corbeil, un orășel primitor, unde vajnicul sol prea puțin se sinchisi de minunățiile bisericii Saint-Spire, dînd în schimb mult mai multă atenție celor de la hanul-ospătărie, ale cărui frigări îmbălsămau cu aburii lor îmbietori împrejurimile catedralei.

Nu vom descrie îmbelșugatul ospăț de care avu parte și nici nu vom încerca să zugrăvim bidiviul pe care-l cumpără din grajdul hangiului ; ar însemna să ne supunem la o corvoadă mult prea obositoare ; ne vom mulțumi deci să arătăm că masa se prelungi un timp destul de îndelungat și că bidiviul avea destule metehne pentru a ne oferi, în cazul cînd conștiința noastră ar fi fost mai puțin exigentă, material suficient pentru un volum.

XXXV

CELE PATRU VÎNTURI

Chicot, călare pe căluțul lui care ar fi trebuit să fie un ortoman zdravăn în stare să ducă o asemenea matahală de om, Chicot așadar, după ce rămăsese peste noapte la Fontainebleau, a doua zi dimineața o apucă la dreapta și își urmă drumul pînă ajunse într-un cătun numit Orgeval. Cu dragă inimă ar mai fi mers încă vreo cîteva leghe în ziua aceea, căci părea dornic să se îndepărteze cît mai grabnic de Paris, însă dobitocul începuse de la o vreme să se poticnească atît de des și în așa hal, încît călărețul își dădu seama că trebuia neapărat să facă un popas.

De altminteri, privirea sa, îndeobște atît de ageră, nu reușise să descopere nimic de-a lungul drumului.

Oameni, căruțe și bariere i se păruseră cu desăvîrșire inofensive.

Ferit de orice primejdii, în aparență cel puțin, Chicot totuși nu se culca pe o ureche; nimeni, într-adevăr, și cititorii noștri știu lucrul acesta, nu se bizuia pe aparențe și nu se lăsa în nădejdea lor mai puțin ca Chicot.

Înainte de a se culca și de a-și trimite calul să se odihnească, cercetă, așadar, cu cea mai mare grijă toată casa. Chicot avu astfel prilejul să vadă niște încăperi mărețe cu cîte trei sau patru intrări; dar, după părerea lui Chicot, încăperile acestea aveau prea multe uși și, pe deasupra, ușile respective nu se închideau nici ele cum trebuie.

Cu puțin înainte, hangiul tocmai reparase o odaie destul de mărișoară, prevăzută cu o singură ușă ce dădea spre scară; ușa era întărită pe dinăuntru cu niște zăvoare strașnice.

Chicot ceru să i se pună un pat în odaia aceasta, care i se păru din primul moment mult mai prielnică decît încăperile grandioase ce-i fuseseră arătate mai înainte și în care nu s-ar fi putut fereca.

Încercă zăvoarele făcîndu-le să lunece în lăcașurile lor și, văzînd spre marea lui mulțumire că erau zdravene și că puteau fi mînuite cu ușurință, cină la el în cameră,

poruncind să nu se stringă masa, sub cuvînt că uneori peste noapte îl apuca o foame năprasnică ; cină, precum am spus, apoi începu să se dezbrace, își puse hainele pe un scaun și se întinse în pat.

Înainte de culcare însă, pentru a fi cît mai prudent, scoase din haine punga sau, mai bine zis, săculețul cu bani, pe care-l vîrî sub pernă împreună cu vajnica-i spadă. Pe urmă repetă în gînd pe de rost scrisoarea, de trei ori în șir.

Masa închipuia un al doilea parapet menit să-l apere, și totuși aceste duble metereze nu i se păreau îndestulătoare ; se sculă deci din așternut, luă un dulap în brațe și-l așeză în dreptul intrării, pe care o astupă ermetic.

Hanul i se păruse aproape pustiu lui Chicot. Hangiul avea o mutră nevinovată ; în seara aceea vîntul se stîrnise cu atîta înverșunare, încît era în stare să smulgă și coarnele boilor și se auzeau în arborii din preajmă niște trosnete fioroase care, dacă ar fi să-i dăm crezare lui Lucrețiu [1], zvonesc atît de dulce și de îmbietor la urechea călătorului întins pe un pat bun, la adăpost, și înfofolit pînă la gît.

După ce făcu toate aceste pregătiri de apărare, Chicot se cufundă cu desfătare în așternut. Trebuie să spunem că patul era moale și alcătuit în așa fel ca să poată scuti unui om orice pricină de neliniște, fie din partea semenilor săi, fie din partea lucrurilor neînsufletite.

Într-adevăr, era adăpostit de un polog cu draperii bogate de serj verde și o cuvertură groasă ca o plapumă dezmierda cu o căldură aromitoare mădularele călătorului adormit.

Chicot cinase așa cum ne recomandă Hipocrate, adică-telea cumpătat : băuse doar o singură sticlă de vin ; stomacul său, ghiftuit doar atîta cît se cuvine, răspîndea în tot organismul senzația aceea plăcută pe care de obicei ne-o împărtășește fără greș acest organ atît de îndatoritor, menit a ține locul inimii la mulți dintre oameni care trec îndeobște drept oameni de treabă .

---

[1] Lucrețiu (98—53 î.e.n.) — poet latin, născut la Roma, autorul poemului „Despre natura lucrurilor".

Chicot era luminat de un opaiț, pe care-l pusese pe marginea mesei lîngă pat ; obișnuia să citească înainte de a adormi — și întrucîtva și ca să poată adormi mai ușor — o carte destul de ciudată și de o factură cu totul nouă, care apăruse de curînd și care era scrisă de un oarecare primar al orașului Bordeaux, anume Montagne sau Montaigne.

Cartea ieșise de sub teascuri chiar la Bordeaux, în anul 1581, și cuprindea primele două părți ale unei lucrări care a ajuns destul de cunoscută între timp și care era intitulată *Eseuri*. Cartea era destul de nostimă pentru a fi citită și recitită în timpul zilei, dar totodată avea avantajul de a fi de ajuns de plicticoasă pentru ca un om care umblase cinci leghe călare și care deșertase o sticlă cu vin de soi la masa de seară să nu fie cîtuși de puțin împiedicat să adoarmă citind-o.

Chicot ținea foarte mult la cartea aceasta, pe care avusese grijă s-o ia cu dînsul la plecare, băgînd-o în buzunarul vestei cu mîneci bufante, mai ales că-l și cunoștea personal pe autorul ei. Cardinalul Du Perron o supranumise breviarul oamenilor cinstiți ; iar Chicot, care era în măsură să aprecieze cum se cuvine priceperea și inteligența cardinalului, Chicot, precum ziceam, era gata oricînd să ia drept breviar *Eseurile* primarului din Bordeaux.

Nu știu cum se făcu totuși că, în timp ce citea capitolul opt, se cufundă într-un somn adînc.

Opaițul continua să ardă ; ușa în care proptise dulapul și masa continua să rămînă ferecată ; spada se afla în continuare la căpătîiul său împreună cu banii. Însuși arhanghelul Mihail ar fi dormit dus ca Chicot, fără să se sinchisească de satana, chiar dacă ar fi auzit leul răgind de partea cealaltă a ușii zăvorîte pe dinăuntru.

Afară, așa cum am arătat mai înainte, bătea un vînt amarnic ; șuierăturile acestui șarpe uriaș se strecurau pe sub ușă, dînd glas unor melodii ce făceau să ți se ridice părul în cap și învolburau aerul într-un fel ciudat ; vîntul este cea mai desăvîrșită imitație sau, mai bine zis, cea mai necruțătoare zeflemisire a vocii omenești : cînd scîncește ca un copil, cînd se burzuluiește ca un soț înfoiat de mînie care se ceartă cu nevasta.

Chicot era familiarizat cu furtunile ; după un ceas, vacarmul ce-l înconjura devenise pentru el un izvor de liniște ; era bine înarmat împotriva urgiilor anotimpului :

Împotriva frigului, cu pologul de la pat.

Împotriva vijeliei, cu sforăiturile sale.

Cu toate astea, deși dormea buștean, Chicot avea impresia că furtuna se înteța tot mai mult și, mai cu seamă, că se apropia într-un fel cu totul neobișnuit.

Deodată o răbufnire de vînt de o putere covîrșitoare zgîlții ușa, smulse zăvoarele cu verigi cu tot și împinse dulapul, care se aplecă într-o rînă și căzu peste opaiț, stingîndu-l, și peste masă, făcînd-o să trosnească din încheieturi.

Chicot avea însușirea ca, oricît de adînc ar fi dormit, să se trezească din somn într-o clipă, redobîndindu-și pe loc prezența de spirit : această prezență de spirit îi dădu de știre c-ar fi mai cuminte să se lase binișor să lunece în cotlonul dintre pat și perete decît să se ridice din așternut. Și în timp ce se strecura ușurel în cotlon, mîinile sale agere și isușite se repeziră, cea din stînga să înșface săculețul cu bani, cea din dreapta să apuce mînerul spadei.

Chicot deschise ochii mari. Întuneric beznă.

Chicot deschise atunci urechile și i se păru că bezna era literalmente sfîșiată de încrîncenarea celor patru vînturi, care se luaseră la harță pentru a pune stăpînire pe lucrurile din odaie, începînd cu dulapul ce se lăsa tot mai greu peste masă, strivind-o, și sfîrșind cu scaunele, care se rostogoleau de colo pînă colo și se ciocneau între ele, cramponîndu-se de celelalte mobile.

În mijlocul răzmeriței ce se isca, Chicot avea impresia că cele patru vînturi năvăliseră la el în odaie în carne și oase și că, nici mai mult nici mai puțin, avea de-a face cu Eurus, cu Notus, cu Acvilon și cu Boreu [1] în persoană, cu obrajii lor bucălați și, mai cu seamă, cu picioarele lor butucănoase.

Resemnat, deoarece își dădea seama că nu avea nici o putere împotriva zeilor din Olimp, se lăsă pe vine, ghe-

[1] Eurus, Notus, Acvilon, Boreu — personificarea vîntului de răsărit, de miazăzi și de miazănoapte în mitologia greacă și romană.

muindu-se în cotlonul lui, întocmai ca fiul lui Oileu [1], în urma uneia din măreţele sale izbucniri mînioase despre care vorbeşte Homer.

Numai că Chicot ţinea vîrtos spada în mînă cu vîrful îndreptat în direcţia vîntului sau, mai bine zis, în direcţia vînturilor, pentru ca, în cazul cînd mitologicele personaje ar fi săvîrşit nerozia de a se apropia de dînsul, să se înfigă singure în ascuţişul ei, chiar dacă lucrul acesta ar fi avut aceleaşi consecinţe ca şi rana pe care Diomede [2] i-o pricinuise Venerei.

Numai că Chicot, după cîteva minute în care încăperea fu bîntuită de cea mai cumplită zarvă ce va fi spart cîndva urechile unui om, se grăbi să profite de un scurt răgaz pe care i-l lăsă vijelia, căutînd să acopere cu glasul său stihiile dezlănţuite şi hodorogeala mobilelor ce purtau între ele nişte discuţii mult prea zgomotoase pentru a fi întru totul fireşti.

Chicot se porni să strige şi să zbiere cît îl ţinea gura :

— Ajutor !

În sfîrşit, Chicot făcu atîta hărmălaie de unul singur, încît stihiile se liniştiră, ca şi cînd însuşi Neptun în persoană ar fi rostit faimosul său *Quos ego* [3], şi după vreo şase sau opt minute în care Eurus, Notus, Boreu şi Acvilon începură a bate în retragere, hangiul sosi cu un felinar spre a lumina locul dramei.

Scena pe care se petrecuse toată dandanaua înfăţişa o privelişte cu drept cuvînt jalnică, foarte asemănătoare cu privelişteа unui cîmp de bătălie. Dulapul masiv prăbuşit peste masa sfărîmată lăsa să se vadă uşa smulsă din ţîţîni, care rămăsese aninată numai de unul dintre zăvoare, flu-

---

[1] Ajax, fiul lui Oileu, erou grec, participant la războiul împotriva Troiei. Întorcîndu-se de la Troia, naufragiază pe o stîncă, de unde îi ameninţă pe zei, fapt pentru care aceştia l-au pedepsit, Ajax fiind înghiţit de valuri.

[2] Personaj din mitologia greacă, unul dintre principalii eroi ai „Iliadei" lui Homer. Într-o luptă cu Eneas, fiul Venerei, Diomede o răneşte pe zeiţă, care, vrînd să-şi ajute fiul, îl învăluise într-un nor.

[3] *Ar trebui* (în limba latină în text) — cuvintele cu care Neptun, zeul mării, ameninţă vînturile dezlănţuite ce răscolesc marea, în poemul lui Virgiliu *Eneida*, cîntul I.

turînd ca pînza unei corăbii ; cele trei sau patru scaune ce completau mobilierul stăteau răsturnate cu picioarele în sus ; în fine, vasele de faianță ce împodobeau masa zăceau ciobite sau crăpate pe pardoseală.

— Ce-i asta ? Nu cumva am nimerit în iad ? exclamă Chicot, recunoscîndu-l pe hangiu la lumina felinarului.

— Vai, domnule ! se tînguí hangiul, dînd cu ochii de înfricoșătorul prăpăd ce năruise totul în cameră. Vai, domnule, dar ce s-a întîmplat ? se jelui el, ridicînd mîinile la cer și, o dată cu ele, și felinarul.

— Cîți diavoli găzduiești aici, la dumneata, omule ? răcni Chicot.

— O, Doamne Isuse, ce vremuri ! răspunse hangiul cu același gest patetic.

— La naiba, dar chiar așa șubrede să fie zăvoarele ? continuă Chicot. Casa asta e de mucava ? Nu mai rămîn nici o clipă aici : mai bine-i afară pe cîmp.

Chicot se ridică din cotlonul unde se aciuase și ieși la iveală, ținînd spada în mînă, în intervalul dintre picioarele patului și perete.

— Vai, vai, bietele mele lucrușoare ! se jeli hangiul.

— Și hainele mele ! strigă Chicot. Unde sînt hainele pe care le-am lăsat pe scaunul ăsta ?

— Hainele dumneavoastră, dragă domnule ? ! rosti hangiul cu naivitate. Păi, dacă au fost acolo, tot acolo trebuie să fie și acum.

— Cum așa : dacă au fost ? Doar nu-ți închipui cumva că am sosit ieri, aici, în halul în care mă vezi ?

Chicot încercă fără folos să-și acopere goliciunea cu cămașa-i subțire.

— Ei, Doamne ! suspină hangiul, încurcat, neștiind ce să răspundă la acest argument. Cred și eu că ați venit îmbrăcat, domnule.

— Bine cel puțin că recunoști.

— Dar...

— Dar ce ?

— Vîntul a răbufnit peste tot și a împrăștiat toate lucrurile.

— Aha ! E și asta o explicație !

— Ei, vedeți ! se grăbi hangiul să dea cu gura.

— Totuși — adăugă Chicot — urmărește bine judecata mea, iubitule. Pentru ca vîntul să pătrundă undeva, și probabil că a pătruns și aici în odaie, nu-i așa, de vreme ce a lăsat o asemenea harababură...

— De bună seamă...

— Așadar, pentru ca vîntul să pătrundă undeva, trebuie să vină de afară, da?

— Sigur că da, domnule.

— Nu tăgăduiești?

— Ar fi o nerozie.

— În cazul acesta, pătrunzînd aici, vîntul ar fi trebuit să aducă hainele altora la mine în odaie, în loc să le ia pe ale mele și să le ducă cine știe unde.

— Păi, de, ce să zic, cam așa ar fi trebuit. Totuși se dovedește sau se pare că s-a întîmplat tocmai pe dos.

— Jupîne — spuse Chicot — care între timp cercetase podeaua cu ochiul său isteț, Jupîne, pe unde crezi dumneata c-a apucat-o vîntul ca s-ajungă aici la mine?

— Cum ați spus, domnule?

— Te-am întrebat de unde a venit vîntul ăsta?

— De la nord, domnule, de la nord.

— Se vede c-a umblat prin noroi, căci uite-i pașii întipăriți pe pardoseală.

Într-adevăr, Chicot îi arătă pe dale urmele proaspete ale unor încălțări noroioase.

Hangiul se schimbă la față.

— Și acum, iubitule — spuse Chicot — aș vrea să-ți dau o povață, și anume să fii cu luare-aminte și să nu scapi din ochi pîrdalnicele astea de vînturi care pătrund în hanuri, dau buzna prin camere, spărgînd ușile, ca după aceea să-și ia tălpășița, furînd hainele călătorilor.

Hangiul se trase doi pași îndărăt ca să scape din vălmășagul mobilelor ce-i încurcau drumul și să fie mai aproape de ușa ce răspundea în coridor.

Apoi, cînd simți că poate oricînd da bir cu fugiții, se răți:

— De ce mă faci hoț?

— Ia te uită! Ce s-a întîmplat cu mutra dumitale blajină?! se miră Chicot. Am impresia că te-ai schimbat dintr-o dată, iubitule!

— M-am schimbat fiindcă mă insultați.

— Cine, eu ?

— Păi cine ! M-ați făcut hoț — răspunse hangiul, ridicînd și mai vîrtos glasul, pe un ton ce aducea foarte mult cu o amenințare.

— Te-am făcut hoț pentru că dumneata, pare-mi-se, ești răspunzător de lucrurile mele și pentru că lucrurile mele au fost furate. Doar n-o să-mi spui acum că nu-i așa ?

Chicot făcu la rîndul său un gest amenințător, ca un maestru de scrimă ce-și pune la încercare adversarul.

— Săriți, oameni buni ! strigă hangiul. Săriți, ajutor !

La chemarea lui, patru vlăjgani înarmați cu ciomege țîșniră pe scară.

— Aha ! Ian te uită pe Eurus, pe Notus, pe Aevilon și pe Boreu ! exclamă Chicot. Dracu să vă ia ! De vreme ce tot mi s-a ivit prilejul, am să mătur de pe fața pămîntului vîntul de nord : e cel mai mare bine pe care-l pot face omenirii ; în felul acesta, lumea o să se bucure de-o veșnică primăvară.

Și-și repezi cu atîta putere înfricoșata-i spadă asupra celui mai apropiat dintre agresori, încît, dacă respectivul n-ar fi făcut în momentul acela un salt de-a-ndăratelea, cu sprinteneala unui adevărat vlăstar al lui Eol, ar fi fost străpuns ca o frunză.

Cum însă, din nefericire, făcînd saltul acesta, se uita la Chicot și deci nu putea să vadă ce era în spatele lui, alunecă pe marginea primei trepte și, nefiind în stare să-și mențină echilibrul, se duse de-a rostogolul pe scări în jos atît de vijelios, încît se stîrni o zarvă nemaipomenită.

Întîmplarea aceasta dădu semnalul de retragere pentru ceilalți trei, care o ștersese răi numaidecît prin spărtura făcută în față sau mai bine zis îndărătul lor, cu repeziciunea unor fantome ce s-ar fi scufundat într-o trapă.

Ultimul care o tulise însă avusese totuși răgazul, în timp ce ortacii săi coborau treptele, să-i șoptească ceva la ureche hangiului.

— Bine, bine ! bombăni acesta. Ne vom strădui să dăm de urma hainelor dumneavoastră.

— Păi tocmai asta voiam și eu.

— Și să vi le aducem.

— Să fii sănătos ! N-aș vrea să umblu în pielea goală. Sper că este o dorință cît se poate de îndreptățită, cel puțin asta-i părerea mea.

I se aduseră, într-adevăr, hainele, dar jerpelite într-un hal fără hal.

— Măi să fie — se minună Chicot — dar multe cuie mai sînt pe scările dumitale ! Afurisitele astea de vînturi, dracu să le ia ! Orișicum, însă, se cuvine să spăl rușinea pe care ți-am făcut-o. Cum am putut să te bănuiesc pe dumneata ? Ai o figură atît de cinstită !

Hangiul zîmbi îmbunat.

— Și acum — spuse el — cred c-o să vă culcați din nou, nu-i așa ?

— Nu, mulțumesc, mi-ajunge cît am dormit.

— Și ce-o să faceți atunci ?

— Ai să fii atît de bun să-mi lași felinarul dumitale — îi răspunse Chicot, cu același aer binevoitor — ca să pot citi mai departe.

Hangiul își înghiți limba ; se mulțumi deci să-i întindă lui Chicot felinarul și se duse pe aci încolo.

Chicot ridică dulapul răsturnat și-l propti în ușă, apoi se strecură din nou în așternut.

Noaptea fu liniștită ; vîntul se potolise, ca și cînd spada lui Chicot ar fi străpuns foalele ce-l făceau să se învolbure.

În zorii zilei, solul ceru să i se aducă bidiviul, plăti socoteala și plecă spunîndu-și : „Vom vedea ce-o mai fi și la noapte".

XXXVI

CUM S-A DESFĂȘURAT MAI DEPARTE CĂLĂTORIA LUI CHICOT ȘI CE I-A FOST DAT SĂ PĂȚEASCĂ

Toată dimineața Chicot nu făcu decît să se felicite pentru sîngele rece și răbdarea de care dăduse dovadă, așa cum am arătat, în încercările prin care trecuse în noaptea aceea.

„Dar — chibzui el — nimeni nu s-ar gîndi să întindă unui lup bătrîn de două ori aceeași capcană. Nu încape nici o îndoială că pe ziua de azi vor căuta să născocească o nouă drăcovenie în pofida mea : să fim deci cu ochii în patru."

După ce cumpăni astfel lucrurile cu multă înțelepciune, ca urmare Chicot o întinse la drum voinicește toată ziua, executînd o manevră pe care, de bună seamă, Xenofon [1] n-ar fi socotit-o nevrednică să dăinuiască pururea în amintirea oamenilor, zugrăvind-o în retragerea Celor Zece Mii [2].

Orice copac, orice dîmbuleț, orice zid îi slujeau drept punct de observație sau drept fortificație naturală. Mai mult chiar : reușise să încheie pe drum niște alianțe, dacă nu ofensive, în orice caz defensive.

Într-adevăr, patru mari negustori de băcănii din Paris, care se duceau la Orléans să comande dulcețuri de Cotignac și la Limoges fructe uscate, catadiseră să-l primească în mijlocul lor pe Chicot, care se dăduse drept ciorăpar din Bordeaux, spunîndu-le că se întorcea acasă deoarece mîntuise cu treburile. Și cum Chicot, gascon din născare, nu-și pierduse accentul, pe care avea grijă să-l lepede numai atunci cînd era neapărată nevoie, nu le trezi nici cea mai mică bănuială tovarășilor săi de călătorie.

Oastea lor era deci alcătuită din cinci stăpîni și patru băieți de prăvălie : nu era deci cîtuși de puțin de nesocotit nici ca număr, nici ca însuflețire, dat fiind deprinderile războinice ce se înrădăcinaseră de la înființarea Ligii în viața băcanilor din Paris.

N-am putea spune că Chicot mărturisea un respect deosebit pentru vitejia însoțitorilor săi ; așa stînd lucrurile, se cuvine să dăm dreptate zicalei care spune că trei fricoși laolaltă au mai mult curaj decît un viteaz singur cuc.

Chicot nu mai avu nici o umbră de teamă din clipa în care intră în cîrdul celor patru fricoși ; nici nu se mai învrednici măcar să se uite îndărăt, așa cum făcuse pînă atunci, să vadă dacă nu-l urmărește cineva.

---

[1] Xenofon (430—355 î.e.n.) istoric grec, discipol al lui Socrate, adversar al democrației ateniene și admirator al Spartei.

[2] Este vorba de reîntoarcerea în Grecia a ostașilor după lupta de la Cunaxa (401 î.e.n.) dusă împotriva lui Artaxerxes al II-lea, retragere rămasă celebră în istorie și relatată de Xenofon.

În felul acesta sosiră cu bine, fără să întîmpine nici o piedică, punînd mereu țara la cale și lăudîndu-se pe întrecute în gura mare, în orașul unde trebuia să cineze și să doarmă toată trupa.

Se ospătară, băură vîrtos, apoi fiecare se retrase în camera lui.

În timpul ospățului, Chicot nu-și eruțase limbuția mucalită, ce stîrnea hazul însoțitorilor săi, după cum nu numărase nici paharele de muscat și de vin de Bourgogne ce-i dezlegau limba. Nu se scumpiseră la nimic, așa cum se și cuvine între negustori, adică între niște oameni liberi, supuși ai maiestății sale regelui Franței și ai tuturor celorlalte maiestăți, fie ele ale Lorenei, ale Navarei, ale Flandrei sau ale altor meleaguri din lume.

În sfîrșit, Chicot se duse la culcare, după ce le dăduse întîlnire pentru ziua următoare celor patru băcani, care-l purtară, ca să zicem așa, în triumf pînă la dînsul în cameră.

Jupîn Chicot era deci păzit ca un cap încoronat de cei patru călători ale căror odăi se înșiruiau una lîngă alta pe același coridor, odaia lui fiind ultima, adică așezată tocmai în fundul coridorului, și de aceea inexpugnabilă, datorită alianțelor presărate în cale.

Într-adevăr, cum pe vremea aceea drumurile erau bîntuite de primejdii chiar și pentru cei ce nu aveau nici o misiune de dus la bun sfîrșit afară de propriile lor socoteli, fiecare se bizuia, la o adică, pe sprijinul vecinului său.

Chicot, care se ferise să pomenească ceva despre pățaniile sale din noaptea trecută, ținuse cu tot dinadinsul, se înțelege de la sine, să se introducă articolul de mai sus în tratatul pe care-l încheiaseră, articol ce fusese, de altminteri, adoptat în unanimitate.

Prin urmare, Chicot putea foarte bine, fără a nesocoti prudența lui obișnuită, să se culce și să doarmă liniștit. Putea cu atît mai mult să facă lucrul acesta, cu cît, pentru a-și lua toate măsurile cuvenite, cercetase odaia pe îndelete, zăvorîse ușa și închisese obloanele de la unica fereastră din tot apartamentul ; nu mai e nevoie să spun că nu uitase să iscodească și pereții, lovindu-i cu pumnul, și că pretutindeni unde-l ciocănise zidul sunase în chip mulțumitor.

Abia apucase să adoarmă însă și se petrecu o trăsnaie pe care însuși sfinxul, care este cel mai iscusit ghicitor, n-ar fi putut o dată cu capul s-o prevadă ; fapt este că diavolului îi cășunase să-și vîre coada în treburile lui Chicot, și diavolul, cînd vrea el, e mult mai dibaci decît toți sfincșii din lume.

Pe la orele nouă și jumătate cineva ciocăni cu sfială la ușa băieților de prăvălie, care fuseseră găzduiți cîteșipatru într-o chichineață păcătoasă, deasupra coridorului în care dădeau camerele negustorilor, jupînii lor. Unul dintre ei se ridică îmbufnat să deschidă și se pomeni nas în nas cu hangiul.

— Domnilor — le spuse acesta — îmi pare bine că v-ați culcat îmbrăcați ; m-am gîndit c-aș putea să vă fiu de mare folos. Stăpînii dumneavoastră s-au înfierbîntat peste măsură la masă, punînd țara la cale. Se pare că un pîrgar din oraș i-a auzit și s-a dus să-i pîrască primarului, împărtășindu-i cuvînt cu cuvînt tot ce-au vorbit ; numai că, vedeți dumneavoastră, orașul nostru este credincios măriei sale și se mîndrește cu asta ; primarul a trimis mai adineauri straja care i-a umflat frumușel pe jupînii dumneavoastră și i-a dus la primărie să dea lămuriri. Închisoarea e la doi pași de primărie ; așa că ați face bine, băieți, s-o luați la picior ; catîrii vă așteaptă jos și, oricum, jupînii voștri au să vă ajungă din urmă.

Cîteșipatru băieții săriră-n sus ca niște iezi, coborîră scara pe furiș, se urcară tremurînd vargă pe catîri și făcură calea întoarsă spre Paris, după ce-i lăsară în grijă hangiului să spună jupînilor că plecaseră și încotro anume o apucaseră, în cazul cînd stăpînii lor s-ar înapoia la han.

Acestea fiind zise, după ce-i văzu pe băieți dînd colțul străzii, hangiul se duse să bată tot atît de discret la prima ușă de pe coridor.

Cu atîta stăruință ciocăni la ușă, că primul băcan strigă cu voce de stentor :

— Cine-i acolo ?

— Nu țipa așa, păcatele mele ! spuse hangiul. Vino-ncoace la ușă și ia seama, mergi în vîrful picioarelor !

Negustorul se supuse : dar cum era un om grijuliu, se mulțumi să-și lipească urechea de ușă, fără s-o deschidă, și întrebă :

— Da' cine ești dumneata ?

— Hangiul ! Nu mă recunoști după glas ?

— Adevărat ! Bată-te să te bată ! Da' ce s-a întîmplat ?

— Ce să se întîmple ? Adineauri, la masă, v-ați apucat să vorbiți despre rege și v-ați cam dat drumul la gură ; se vede c-a fost vreo iscoadă care l-a înștiințat pe primar, că, uite, m-am pomenit aici cu straja. Noroc că mi-a trăsnit prin cap să-i arăt camera băieților dumneavoastră, așa că, deocamdată, i-am dat de lucru : în loc să vină aici să vă aresteze pe dumneavoastră, s-a dus sus să-i ridice pe băieți.

— Vai de mine ! Ce vorbești ?

— Adevărul adevărat. Hai, întinde-o repede, cît nu e nimeni pe scară...

— Și tovarășii mei ?

— Oh ! Nu mai e vreme să-i înștiințezi.

— Săracii, vai de ei !

Și negustorul începu să se îmbrace în pripă.

Între timp, hangiul, ca luminat de o idee neașteptată, bătu cu degetul în peretele de scînduri ce despărțea camera primului negustor de odaia celui de-al doilea.

Trezit cu aceleași cuvinte și cu aceleași scorneli, cel de-al doilea deschise binișor ușa ; sculat din somn, la rîndul său, cel de-al treilea îi dădu de știre celui de-al patrulea negustor ; și cîțiși patru atunci, ușori ca un stol de rîndunele, își luară valea, ridicînd brațele la cer și pășind în vîrful degetelor.

— Bietul ciorăpar ! îl căinau negustorii. El o să tragă toate ponoasele ; ce-i drept, a trăncănit mai mult decît toți. Și-acum să te ții, nenișorule, fiindcă hangiul n-a mai avut vreme să-l înștiințeze ca pe noi !

Într-adevăr, jupîn Chicot, se înțelege de la sine, habar n-avea de nimic.

În momentul în care negustorii își luau picioarele la spinare, rugîndu-se Celui de Sus să-l ocrotească, el dormea dus.

Hangiul căută să se încredințeze, lipind urechea de ușă, pe urmă coborî în sala de jos, a cărei ușă ferecată cu grijă se deschise la semnalul convenit. Își scoase boneta și intră.

Înăuntru se aflau șase oameni înarmați, dintre care unul părea să fie comandantul celorlalți.

— Ei, cum a fost ? întrebă acesta din urmă.

— Păi cum să fie, domnule ofițer, am făcut tot ce mi-ați spus.

— N-a mai rămas nimeni în tot hanul ?

— Nici un suflet de om.

— Persoana despre care ți-am vorbit n-a fost nici înștiințată și nici nu s-a trezit cumva din somn ?

— N-a fost înștiințată și nici nu s-a trezit.

— Domnule hangiu, cred că știi în numele cui am venit aici ; cunoști, nu-i așa, cauza pe care o slujim, de vreme ce dumneata însuți te numeri printre apărătorii ei ?

— Firește că da, domnule ofițer ; tocmai de aceea, precum vedeți, m-am lăsat păgubaș, ca să-mi țin legămîntul, de banii pe care mușteriii mei i-ar fi cheltuit la mine, la han ; căci, făcînd acest legămînt am mărturisit : „Voi jertfi avutul meu pentru apărarea sfintei credințe catolice".

— Și viața... ai uitat un cuvînt — rosti ofițerul cu semeție.

— Doamne Sfinte ! se tînguí hangiul împreunînd mîinile. Nu cumva îmi cereți și viața ? Am nevastă și copii !

— S-ar putea să ți-o cerem, dacă nu te supui orbește și nu faci tot ce-ți vom porunci.

— Fac tot ce vreți, să n-aveți nici o grijă.

— Ei, atunci, du-te și te culcă, încuie bine ușile și, orice s-ar întîmpla să auzi sau să vezi, nu cumva să ieși din odaie, chiar de ar fi să ia casa foc ori să se prăbușească peste dumneata. Fii pe pace deci, tot ce ai de făcut e floare la ureche.

— Vai de păcatele mele ! Am să rămîn pe drumuri — bolborosi hangiul.

— Mi s-a poruncit să te despăgubesc — îl liniști ofițerul Uite, ține ici treizeci de scuzi.

— Adicătelea numai treizeci de scuzi face casa mea ! rosti amărît hangiul.

— Ei, Doamne sfinte ! Nu te mai milogi atîta, că n-o să-ți spargem nici măcar un geam... Ptiu ! Și ăștia se cheamă că sînt ostașii sfintei Ligi, vai de capul lor !

Hangiul plecă pentru a se feroca la el în cameră, ca un membru al parlamentului care ar fi fost înștiințat că orașul urmează a fi jefuit. Ofițerul ordonă atunci la doi dintre oamenii săi mai bine înarmați să se posteze sub fereastra lui Chicot. Pe urmă, împreună cu ceilalți trei, se urcă sus la etaj unde se afla odaia bietului ciorăpar, cum îl căinau tovarășii săi de drum, care ieșiseră de mult din oraș.

— Știți ordinul ? întrebă ofițerul. Dacă deschide, dacă ne lasă să-l percheziționăm și dacă găsim asupra lui ceea ce căutăm, nu-i facem nici cel mai mic rău ; dar dacă lucrurile iau altă întorsătură, îi scurtăm zilele cu o lovitură bună de pumnal, ați înțeles ? Nici cu pistolul, nici cu archeboza. De altminteri, cred că nici n-o să fie nevoie, noi fiind patru, iar el unul singur.

Între timp ajunseseră la ușă. Ofițerul ciocăni.

— Cine-i acolo ? întrebă Chicot, trezit brusc din somn.

— Dracu să te ia ! murmură ofițerul. Să fim șmecheri. Prietenii dumitale, băcanii, care au să-ți spună ceva important.

— Măi, măi ! se miră Chicot. Vinul de-aseară, cum se vede, v-a îngroșat rău de tot glasul, iubiților.

Ofițerul își îndulci vocea, străduindu-se să ia un ton cît mai convingător :

— Dar deschide odată, scumpul nostru tovarăș de drum și confrate.

— Să fie al dracului ! Băcănia domniilor voastre miroase cale de o poștă a fierărie ! spuse Chicot.

— Așa ! Va să zică nu vrei să deschizi ! strigă ofițerul, pierzîndu-și răbdarea. Pe el, băieți, spargeți ușa !

Chicot alergă la fereastră, trase canaturile în lături și văzu jos în curte două spade scoase din teacă.

— M-au încolțit ! se încruntă el.

— Aha, cumetre ! îl luă în răspăr ofițerul, care auzise deschizîndu-se fereastra. Ți-e teamă să nu-ți frîngi gîtul sărind jos, și pe bună dreptate. Hai, mai bine deschide, deschide odată !

— Nici nu mă gîndesc — răspunse Chicot. Ușa e zdravănă și, dacă faceți cumva tărăboi, are cine să-mi sară într-ajutor.

Ofițerul izbucni în rîs și dădu ordin soldaților să smulgă ușa din țîțîni. Chicot începu să strige în gura mare, chemîndu-i pe negustori.

— Zevzecule! zise ofițerul. Doar nu-ți închipui c-a mai rămas cineva care să-ți vină în ajutor? Culcă-te pe urechea cealaltă, ești singur cuc, așa că te-ai dus pe copcă, vere! N-ai încotro, înghite gălușca și taci!... Dați-i drumul, băieți!

Chicot auzi răbufnind loviturile date cu paturile celor trei muschete ce izbeau în cadență și cu toată puterea ușa, ca trei berbeci.

„Aici — cumpăni el în minte — sînt trei muschete și un ofițer; jos numai două spade: să-ți faci vînt de la o înălțime de cincisprezece picioare, e o dandana întreagă. Orișicum însă, tot mai bine-i să ai de-a face cu spadele decît cu muschetele."

Și agățîndu-și săculețul de cingătoare, se urcă fără să stea la gînduri pe pervazul ferestrei, ținînd sabia în mînă.

Cei doi oameni puși de strajă în curte pîndeau să-l prindă în vîrful spadelor.

Chicot însă își făcuse bine socoteala. Nici un om de pe lume, fie el Goliat în persoană, nu stă liniștit să-i cadă în cap un alt om, fie el un pigmeu, dacă, prăbușindu-se, omul acela ar putea să-l strivească, murind o dată cu el.

Soldații schimbară tactica pe loc și se retraseră, chitind să-l lovească pe Chicot după ce va fi căzut jos.

Tocmai asta voia și gasconul. Făcîndu-și vînt, sări jos, ca un om încercat, pe vîrful picioarelor și rămase chincit în poziția în care căzuse. În aceeași clipă unul dintre ostași se repezi să-l împungă cu spada, lovindu-l atît de năprasnic, încît ar fi putut străpunge și un zid.

Chicot nici nu-și dădu măcar osteneala să pareze, primind lovitura drept în piept; mulțumită însă cămășii de zale a lui Gorenflot, spada potrivnicului său se frînse ca o surcea.

— E înzăuat! spuse unul dintre soldați.

— Ba bine că nu! răspunse Chicot, care îi și crăpase capul cu tăișul spadei.

Celălalt începu să strige, mulțumindu-se doar să pareze loviturile, deoarece Chicot pornise la atac. Din nefericire pentru el, ca spadasin nu era nici măcar de talia lui Jacques

Clément. Chicot îl culcă la pămînt la cel de-al doilea asalt, alături de camaradul său. Așa că, după ce ușa fu spartă, uitîndu-se afară pe fereastră, ofițerul avu parte să-și vadă doar santinelele sale zăcînd într-o baltă de sînge.

Chicot, care apucase să se depărteze vreo cincizeci de pași de cei doi muribunzi, își luase tălpășița liniștit.

— E dracul gol ! exclamă ofițerul. Nici fierul nu poate să-l răpună.

— Poate fierul, dar nu și plumbul — spuse unul dintre soldați, luîndu-l la ochi cu muscheta.

— Nepricopsitule ! se răsti la el ofițerul, împingînd în sus țeava armei. Nu trage ! Vrei să ridici tot orașul în picioare ! Las' că dăm noi de urma lui mîine.

— Păi, de ! zise cu un aer firoscos un alt ostaș. Ar fi trebuit să rămînă patru oameni în curte și numai doi să urce sus.

— Ești un dobitoc ! i-o reteză ofițerul.

— Să vedem ce-o să spună domnul duce că ești dumneata — bombăni ostașul, ca să-și răcorească inima.

Și puse din nou muscheta la picior.

XXXVII

A TREIA ZI DE CĂLĂTORIE

Chicot nu s-ar fi încumetat să spele putina atît de tacticos dacă n-ar fi știut că se afla la Etampes, adică în mijlocul unui oraș aflat sub ocrotirea unui anumit număr de magistrați, care ar fi dat urmare cererii sale de îndată ce ar fi solicitat sprijinul justiției și care n-ar fi pregetat să-l aresteze chiar și pe domnul de Guise în persoană.

Agresorii săi înțeleseră foarte bine cît de șubredă era poziția lor.

Tocmai de aceea, ofițerul, precum am văzut, îi oprise pe ostași să se folosească de arme detunătoare, chit că-l lăsa pe Chicot s-o șteargă nestingherit. Și tot din aceeași cauză se feri să-l urmărească pe gascon, care în clipa

cînd ar fi prins de veste că vor să se ţină după el, ar fi tras nişte ţipete, de-ar fi trezit toată suflarea din oraş.

Micşorat cu o treime, pîlcul de ostaşi se mistui, aşadar, în întunericul nopţii, părăsind, de teamă să nu se dea cumva de gol, leşurile celor doi soldaţi, fiecare cu spada lîngă el, ca să se creadă că se spintecaseră unul pe altul.

Chicot îi căută multă vreme prin tot cartierul pe prietenii săi, negustorii, şi pe băieţii lor de prăvălie, dar fără nici un folos.

Pe urmă, cum era aproape convins că cei cu care avusese de furcă, văzînd că lovitura pusă la cale dăduse greş, cu nici un preţ nu vor mai rămîne o clipă în oraş, chibzui că lucrul cel mai înţelept ar fi să rămînă el, în schimb.

Mai mult chiar : după ce făcuse un ocol şi, din colţul unei străzi învecinate, auzise tropotul cailor pierzîndu-se în depărtare, îşi luă inima în dinţi şi se întoarse la han.

Dădu ochi din nou cu hangiul, care nu reuşise încă să-şi vină în fire şi care-l lăsă să-şi înşăueze calul în grajd, uitîndu-se la el cu gura căscată ca şi cînd ar fi văzut un strigoi.

Chicot se folosi de această îngăduitoare uimire pentru a nu plăti socoteala, iar hangiul, la rîndul său, se feri, cum era şi de aşteptat, să-i ceară vreun ban. Pe urmă se duse să-şi petreacă restul nopţii în cîrciuma unui alt han, în mijlocul băutorilor care cinsteau pe la mese şi cărora nici prin gînd nu le-ar fi trecut că găliganul acela ce nu părea să fie de prin partea locului, cu o mutră zîmbitoare şi prietenoasă, doar cu puţin mai înainte scăpase ca prin urechile acului de la moarte, omorînd în schimb cu mîna lui doi oameni.

Zorii zilei îl aflară pe drum, cu sufletul bîntuit de nelinişti ce sporeau din clipă în clipă. Două încercări fuseseră din fericire zădărnicite ; cea de-a treia însă putea foarte bine să-i curme zilele.

În momentul acela ar fi fost în stare să intre în cîrdăşie cu toţi partizanii ducilor de Guise, chit că ar fi trebuit să le toarne tot felul de minciuni gogonate, aşa cum numai el ştia să scornească.

La vederea unui pîlc de arbori avea o strîngere de inimă pe care nici un cuvînt din lume n-ar putea-o zugrăvi ; trecînd prin dreptul unui şanţ, simţea o furnicătură în tot

corpul, iar în fața unui zid ceva mai înalt era gata să facă numaidecît calea întoarsă.

În răstimpuri își punea în gînd ca, de îndată ce va fi ajuns la Orléans, să trimită regelui o ștafetă spre a-i cere o escortă care să-l însoțească din oraș în oraș.

Cum însă pînă la Orléans nu întîlni țipenie de om pe drum și nu mai întîmpină nici o primejdie, Chicot socoti că n-are nici un rost să se arate fricos, că treaba asta ar strica buna părere pe care monarhul o avea despre Chicot și că o escortă l-ar stingheri peste măsură ; de altminteri, apucase să treacă pe lîngă o sută de șanțuri, cincizeci de garduri vii, douăzeci de ziduri și zece crînguri fără să fi întrezărit nici un luceru suspect, fie el cît de neînsemnat, printre crengi sau pe coama zidurilor.

Dar, după ce ieși din Orléans, Chicot simți înteținduse-i spaima ; era cam pe la ceasurile patru, adică pe înserat. Drumul se întindea străjuit de hățișuri stufoase ca o pădure și urca drept ca o scară ; călătorul se deslușea tot atît de lămurit pe șoseaua cenușie, ca și figura din mijlocul unui panou de tragere la țintă, pentru oricine ar fi avut chef să slobozească asupra lui un glonț de archebuză.

Deodată Chicot auzi în depărtare un zgomot ce aducea cu tropotul unor cai în galop pe pămîntul întelenit. Întorcînd capul, zări la poalele dealului, pe care el îl urcase cam pînă la jumătate, un grup de călăreți ce înfruntau urcușul în goana mare. Îi numără : erau șapte în cap. Patru dintre ei aveau muschetele la umăr. Soarele ce asfințea așternea o dîră scînteietoare și sîngerie pe țevile armelor.

Gonacii călăreților erau mult mai iuți decît bidiviul lui Chicot. De altfel, Chicot nici nu se gîndea măcar să se ia la întrecere cu ei, deoarece ar fi însemnat să-și împuțineze puterile în cazul cînd ar fi fost atacat. Se mulțumi deci să-și mîne calul în zigzag pentru ca archebuzierii să nu-l poată lua la ochi.

Folosind această tactică, Chicot dovedea o deplină cunoaștere a archebuzelor, în general, și a archebuzierilor, în particular, căci, în momentul în care călăreții ajunseră la cincizeci de pași de el, fu salutat cu patru focuri de armă ; gloanțele trecură însă pe deasupra capului său, potrivit direcției în care trăseseră țintașii.

Precum am văzut, Chicot se aștepta la această salvă de archebuze, așa încît își croise dinainte un plan. În clipa cînd auzi gloanțele șuierînd, lăsă frîul din mînă și alunecă jos de pe cal. Avusese însă grijă să scoată sabia din teacă, iar în mîna stîngă ținea un pumnal în trei muchii, cu lama tăioasă ca un brici și ascuțit la vîrf ca un ac.

Cum spuneam deci, căzu jos de pe cal, îndoind sub el picioarele ca niște arcuri strîns încordate, gata să se destindă în orice clipă ; în același timp, mulțumită poziției pe care o luase în cădere, capul său era ocrotit de pieptul gonaciului.

Un strigăt de bucurie izbucni din piepturile călăreților, care, văzîndu-l pe Chicot la pămînt, își închipuiră că fusese răpus.

— Ce v-am spus eu, zevzecilor ? ! îi luă la zor, sosind în galop, un om a cărui față era acoperită de o mască. Ați stricat totul, fiindcă nu v-ați învrednicit să urmați întocmai ordinele mele. Cel puțin de astă dată i-am venit de hac : viu ori mort, scotociți-i hainele și, dacă face cumva vreo mișcare, mîruiți-l !

— Da, domnule — răspunse smerit unul dintre ostași.

Și descălecară îndată cu toții, afară de un singur soldat care luă frîiele din mîinile celorlalți și rămase să păzească bidivii.

Chicot, de felul său, nu era ceea ce se cheamă un om evlavios ; dat fiind însă împrejurările în care se afla, se gîndi că există un Dumnezeu, că în momentul acela Dumnezeu îl aștepta cu brațele deschise, poate, și că, în mai puțin de cinci minute, păcătosul va sta în fața judecătorului său.

Bolborosi atunci o tristă și fierbinte rugăciune care, de bună seamă, fu ascultată în slăvile cerești.

Doi dintre ostași se îndreptară spre Chicot ; amîndoi aveau spada în mînă. Era limpede că Chicot nu-și dăduse încă obștescul sfîrșit, judecînd după gemetele lui.

Cum nu făcea nici o mișcare și, pe cît se părea, nici nu avea de gînd să se apere, cel mai zelos dintre ostași săvîrși nesăbuința de a se apropia mai mult decît s-ar fi cuvenit de brațul său stîng ; cît ai clipi din ochi, pumnalul, împins ca de un arc, i se înfipse atît de adînc în grumaz, încît garda se întipări în carne ca într-un boț de ceară. În

același timp, spada pe care Chicot o ținea în dreapta se cufundă pe jumătate în șalele celui de-al doilea călăreț, care tocmai se pregătea s-o steargă.

— Trăsni-l-ar Dumnezeu! strigă comandantul. Ne-a tras pe sfoară! Încărcați archebuzele! Netrebnicul e teafăr, sănătos!

— Sigur că sînt teafăr, te mai îndoiești cumva? spuse Chicot, din ochii căruia țîșneau fulgere, și, iute ca gîndul, tăbărî asupra comandantului, cu vîrful pumnalului îndreptat spre masca lui.

Dar pînă să facă vreun gest, doi soldați îl și încolțiseră; Chicot se răsuci pe călcîie, fandă atîta cît să-i țină în vîrful spadei și scăpă din strînsoare.

— Băieți, băieți! strigă comandantul. Archebuzele, ce naiba!

— Pînă să pună ei în bătaie archebuzele — scrîșni Chicot — ți-am și scos măruntaiele afară, tîlharule, și ți-am tăiat băierile măștii, ca să știu cine ești.

— Ține-te bine, domnule, ține-te bine, că te apăr eu — auzi Chicot un glas ce părea să vină din cer.

Era glasul unui tînăr chipeș, încălecat pe un murg focos. Tînărul, care avea în fiece mînă cîte un pistol, îi strigă lui Chicot:

— Apleacă-te, apleacă-te, dracia dracului! Ci apleacă-te odată, omule!

Chicot se supuse.

În momentul acela unul din pistoale detună și un ostaș se rostogoli la picioarele lui Chicot, scăpînd spada din mînă.

Între timp, caii începuseră să se smucească; cei trei călăreți care mai rămăseseră în viață se căzneau în zadar să pună piciorul în scară; tînărul trase un al doilea foc de pistol în mijlocul vălmășagului și mai culcă încă un om la pămînt.

— Doi la doi! spuse Chicot. Inimosul meu izbăvitor, ia-l în primire pe-al dumitale și lasă-mi-l mie pe-ăsta.

Și se năpusti asupra călărețului mascat, care, tremurînd tot, de mînie sau de frică, îi ținu totuși piept, ca un om priceput în meșteșugul armelor.

La rîndul său, tînărul își înșfăcase potrivnicul de mijloc, îl trîntise jos, fără să pună mîna pe spadă, și se apucase să-l lege fedeleș cu centironul său, ca pe o oaie la abator.

Văzîndu-se în fața unui singur adversar, Chicot își redobîndise sîngele rece, simțindu-se din nou stăpîn pe situație.

Își atacă deci cu înverșunare vrăjmașul, care, de felul său, era un ins destul de trupeș, îl sili să se retragă pînă în dreptul șanțului de la marginea drumului și, executînd o fentă cu arma în poziția a doua, îl împunse cu vîrful spadei între coaste.

Omul se prăbuși.

Chicot se grăbi să pună piciorul pe spada învinsului, ca să nu se mai poată sluji de ea, și tăie cu pumnalul bălerile măștii.

— Domnul de Mayenne !... exclamă el. Măi să fie al dracului ! Bănuiam eu ceva...

Ducele nu-i răspunse ; căzuse în nesimțire, fie din pricina sîngelui pe care-l pierduse, fie pentru că bufnise cu toată greutatea de pămînt.

Chicot își scărpină nasul, ca întotdeauna cînd avea de făcut un lucru de o deosebită însemnătate : pe urmă, după ce rămase pe gînduri preț de vreo jumătate de minut, își suflecă mîneca, apucă pumnalul și se apropie de duce cu gîndul de a-i reteza pur și simplu capul. În momentul acela însă simți o mînă de fier încleștîndu-i brațul și auzi un glas dojenindu-l :

— Ușurel, domnule ! Nu se cade să ucizi un dușman doborît la pămînt.

— Tinere — îi răspunse Chicot — mi-ai scăpat viața, recunosc și-ți mulțumesc din toată inima ; te-aș ruga totuși să primești unele învățăminte cît se poate de folositoare în vremurile astea de decădere morală în care trăim. Cînd un om a fost de trei ori atacat trei zile de-a rîndul, cînd de trei ori în șir viața lui a atîrnat numai de un fir de ață, cînd omul acela este cald încă de sîngele vrăjmașilor care au tras asupra lui de departe, fără ca el să-i fi provocat cîtuși de puțin, patru focuri de archebuză, căutînd să-l răpună ca pe un lup turbat, atunci, tinere, dă-mi voie să-ți spun că voinicul acesta poate săvîrși fără nici o șovăială ceea ce am de gînd să fac.

Spunînd acestea, Chicot se aplecă din nou peste grumazul dușmanului său pentru a-și aduce gîndul la îndeplinire.

Dar și de astă dată tînărul îl opri.

— N-ai să faci una ca asta, domnule, cel puțin atîta timp cît sînt eu de față. Nu se poate să risipești cu atîta ușurință un sînge atît de prețios cum e cel ce țîșnește din rana pe care ai pricinuit-o.

— Ei, ba nu ! rosti Chicot, mirat. Cunoști va să zică pe nemernicul ăsta ?

— Nemernicul ăsta este domnul duce de Mayenne, un prinț ce poartă un nume tot atît de strălucit ca multe capete încoronate.

— Cu atît mai mult... — zise Chicot cu un glas mohorît. Dar dumneata cine ești ?

— Sînt cel ce ți-a scăpat viața, domnule — răspunse tînărul cu răceală.

— Și care acum trei zile, în apropiere de Charenton, dacă nu mă-nșel, mi-a înmînat o scrisoare din partea regelui ?

— Întocmai.

— Asta înseamnă că ești în slujba regelui, domnule ?

— Spre cinstea mea — răspunse tînărul, înclinîndu-se.

— Și fiind în slujba regelui, dumneata ești în stare să-l cruți pe domnul de Mayenne ? Ei, drăcia dracului ! Dă-mi voie să-ți spun, domnule, că un slujitor credincios n-ar face așa ceva.

— Dimpotrivă, cred că eu sînt slujitorul cel credincios al regelui în clipa de față.

— Se prea poate — încuviință Chicot, melancolic — se prea poate. Dar nu-i acum momentul să facem filozofie. Care-i numele dumitale ?

— Ernauton de Carmainges, domnule.

— Ei bine, domnule Ernauton, ce crezi dumneata că ar fi de făcut cu hoitul ăsta ce poartă un nume tot atît de strălucit ca oricare os domnesc de pe fața pămîntului, fiindcă eu te înștiințez că am de gînd să-mi iau valea ?

— O să am eu grijă de domnul de Mayenne, domnule.

— Dar cu camaradul de colo care trage cu urechea, cum rămîne ?

— N-aude nimic, sărmanul : pare-mi-se că l-am strîns prea tare și și-a pierdut cunoștința.

— Ei, domnule de Carmainges, mi-ai scăpat viața azi, ce-i drept, dar nici nu știi ce cumplite primejdii mă pasc mai tîrziu din pricina dumitale.

— Nu mi-am făcut decît datoria pe ziua de azi, mai încolo o să aibă grijă Dumnezeu.

— Fie deci cum dorești. De altfel, cinstit vorbind, mi-ar fi silă să omor un om lipsit de apărare, chiar dacă omul acesta este cel mai crîncen dușman al meu. Și acum, rămîi cu bine, domnule!

Chicot îi strînse mîna lui Ernauton.

„S-ar putea să aibă dreptate" — se gîndi el, ducîndu-se să-și ia calul.

După cîțiva pași însă se întoarse din drum.

— De fapt — spuse el — au rămas șapte gonaci sprinteni: cred că vreo patru dintre ei ar fi partea ce mi se cuvine; ajută-mă, te rog, să aleg... Te pricepi la cai?

— Ia-l pe-al meu — răspunse Ernauton. Acesta, cel puțin, știu cîte parale face.

— O, nu, mulțumesc, ești prea mărinimos, oprește-l pentru dumneata.

— De ce? Eu nu sînt chiar atît de grăbit.

Chicot nu așteptă să fie rugat; încălecă pe calul lui Ernauton și plecă pe-aci încolo.

XXXVIII

ERNAUTON DE CARMAINGES

Ernauton rămase destul de încurcat pe cîmpul de bătaie, neștiind ce să facă, singur cum era, cu cei doi adversari care, în scurtă vreme, aveau să deschidă ochii în brațele lui.

Pînă una alta, cum nu era nici un pericol ca vreunul dintre ei s-o șteargă și cum, pe de altă parte, probabil nici jupîn Robert Briquet, căci acesta era numele sub care Ernauton, dacă vă mai amintiți, îl cunoștea pe Chicot, cum pe de altă parte, zic, jupîn Robert Briquet probabil

nu avea de gînd să se întoarcă din drum ca să-i răpună, tînărul plecă în căutarea cuiva care să-i dea o mînă de ajutor, și în scurtă vreme avu parte să găsească ceea ce căuta chiar pe șosea.

O căruță, cu care pesemne Chicot se întîlnise pe drum în goana calului, ieși la iveală pe muchia dealului, puternic conturată pe cerul împurpurat de văpăile asfințitului. Căruța era trasă de o pereche de boi, mînați de un țăran.

Ernauton intră în vorbă cu omul care mîna dobitoacele și care, dînd cu ochii de el, cu dragă inimă ar fi lăsat de izbeliște și căruță, și tot, și ar fi zbughit-o în bunget, și-i povesti că puțin mai înainte avusese loc o ciocnire între huguenoți și catolici, că patru dintre ei fuseseră uciși în luptă și numai doi scăpaseră cu viață.

Țăranul, destul de speriat de bucluc pe care i l-ar fi putut pricinui o asemenea faptă bună, dar și mai speriat de înfățișarea războinică a lui Ernauton, se grăbi să-i dea ajutor tînărului să ridice de jos și să așeze în căruță mai întîi pe domnul de Mayenne, apoi și pe ostașul care, că-și pierduse sau nu cunoștința, stătea mai departe cu ochii închiși.

Mai rămăseseră cei patru morți.

— Domnule — întrebă țăranul — ăștia patru erau catolici sau huguenoți ?

Ernauton îl văzuse puțin mai înainte, în clipa cînd îl încolțise spaima, făcîndu-și semnul crucii.

— Huguenoți — răspunse el.

— Păi atunci — urmă țăranul — dacă-s eretici, nu-i nici un păcat să scotocesc prin hainele lor, nu-i așa ?

— Nici unul — îl încredință Ernauton, căruia îi era totuna dacă lucrurile răposaților aveau să fie moștenite de țăranul cu care avea de-a face sau de primul om ce-ar fi trecut pe-acolo.

Căruțașul nu așteptă să-i spună de două ori și se apucă să buzunărească morții.

Ostașii avuseseră, de bună seamă, o simbrie destul de mărișoară cît trăiseră, căci, după ce mîntui treaba, fruntea țăranului se descreți. Drept aceea, datorită mulțumirii ce-i încălzea deopotrivă trupul ca și sufletul, își îndemnă mai vîrtos boii la drum, îmboldindu-i de zor, grăbit să ajungă mai curînd la coliba lui.

Domnul de Mayenne nu-și recăpătă cunoștința decît în staulul acestui catolic desăvîrșit, pe un așternut gros de paie. Pînă atunci, cu toate durerile pricinuite de hurducăturile căruței, nu reușise să-și vină în simțiri ; în clipa cînd îi turnaseră apă rece peste rană, făcînd să picure cîțiva stropi de sînge purpuriu, ducele deschise ochii și se uită la oamenii și la lucrurile din jur cu o mirare lesne de înțeles.

În clipa în care domnul de Mayenne se trezi din leșin, Ernauton îi porunci țăranului să plece.

— Cine ești dumneata, domnule ? întrebă Mayenne.

Ernauton zîmbi.

— Nu mă recunoașteți, domnule ? spuse el.

— Ba da — răspunse ducele, încruntîndu-se — ești cel ce a sărit în ajutorul dușmanului meu.

— Da — încuviință Ernauton — dar totodată sînt și cel ce l-a împiedicat pe dușmanul domniei voastre să vă omoare.

— Așa o fi — spuse Mayenne — de vreme ce mai sînt încă în viață, doar dacă n-o fi crezut cumva c-am murit.

— Cînd a plecat știa prea bine că trăiți, domnule.

— Sau poate își închipuia că rana pe care mi-a făcut-o o să-mi scurteze zilele ?

— Nu știu, dar în orice caz, dacă nu m-aș fi împotrivit, era în stare să vă mai facă una, care, într-adevăr, vi le-ar fi scurtat.

— Păi atunci, domnule, de ce l-ai ajutat să-mi secere oamenii, ca după aceea să-i ții piept, împiedicîndu-l să mă omoare ?

— Nimic mai simplu, domnule, și mă miră că un gentilom, fiindcă sînteți un gentilom judecînd după înfățișare, nu înțelege purtarea mea. Întîmplarea a făcut să am același drum ca și domnia voastră ; la un moment dat am zărit un călător împresurat de cîțiva oameni care săriseră asupra lui și m-am grăbit să iau apărarea celui năpăstuit ; pe urmă, cînd viteazul în ajutorul căruia sărisem — căci, oricine ar fi el, domnule, omul acesta este cu drept cuvînt un viteaz — pe urmă, cînd viteazul acesta, zic, rămînînd față în față cu domnia voastră, a cîștigat biruința în urma loviturii ce v-a doborît, văzînd că vrea să se folosească în

chip nevrednic de biruința dobîndită, luîndu-vă viața, am pus între domnia voastră și el spada mea.

— Va să zică mă cunoști ? întrebă Mayenne, cercetîndu-l cu o privire pătrunzătoare.

— N-am nevoie să vă cunosc, domnule. Știu doar atît că sînteți un om rănit și asta mi-e de ajuns.

— Fii cinstit, domnule — stărui Mayenne — mă cunoști, nu-i așa ?

— Mi se pare ciudat, domnule, că nu vreți de loc să mă înțelegeți. În ce mă privește, drept să vă spun, nu găsesc că este mai nobil să ucizi un om lipsit de apărare, decît să taberi asupra unui biet călător silit să înfrunte singur șase oameni.

— Recunoști totuși că orice lucru trebuie să aibă un motiv ?

Ernauton se mulțumi să se încline, fără să răspundă nimic.

— Sper că ai văzut, nu-i așa — continuă Mayenne — că am fost singurul care a încrucișat spada cu omul acela ?

— Am văzut, într-adevăr.

— De altfel, trebuie să știi că omul acela este cel mai crunt dușman al meu.

— Cred, fiindcă și el mi-a spus tot așa despre domnia voastră.

— Și dacă rana o să se vindece și am să scap totuși cu viață ?

— De aci înainte eu nu mai am nici un amestec, domnule ; veți face cum veți socoti de cuviință.

— Crezi cumva că rana mea e chiar atît de primejdioasă ?

— Am cercetat-o cu luare-aminte, domnule, și cred că, deși e destul de gravă, nu pune nicidecum în primejdie viața domniei voastre. Tăișul sabiei a alunecat de-a lungul coastelor, pe cît se pare, fără să pătrundă în piept. Trageți aer în piept și, dacă-i așa cum gîndesc eu, veți vedea că n-o să simțiți nici o durere în plămîni.

Mayenne respiră cu greutate, într-adevăr, dar fără să-l încerce vreun junghi în piept.

— Ai dreptate — mărturisi el. Dar ce s-a întîmplat cu oamenii care mă însoțeau ?

— Au murit toți, afară de unul singur.
— Au rămas acolo, în mijlocul drumului ?
— Da.
— I-a scotocit careva ?
— Țăranul pe care probabil l-ați văzut adineauri cînd ați deschis ochii și în casa căruia sînteți găzduit, a avut grijă de treaba asta.
— Și ce-a găsit asupra lor ?
— Ceva bani.
— Și nici o hîrtie ?
— Nu, după cîte știu.
— Așa ! suspină Mayenne cu vădită mulțumire.
— De altminteri, îl puteți întreba pe cel care trăiește.
— Și cel care trăiește unde este acum ?
— În șură, aici, la doi pași.
— Fii bun și du-mă la el sau, mai bine, aduceți-l pe el aici și, dacă ești om de cuvînt — și sînt convins de asta — jură-mi că n-o să-i pui nici o întrebare.
— Nu sînt de loc curios, domnule, și după întîmplarea asta știu tot ce m-ar putea interesa.
Ducele îl privi pe Ernauton cu o umbră de îngrijorare.
— Domnule — spuse tînărul — v-aș fi îndatorat dacă ați încredința altcuiva sarcina pe care binevoiți să mi-o dați.
— Am greșit, domnule, recunosc — mărturisi Mayenne. Fii atît de bun, te rog, și fă-mi serviciul pe care ți l-am cerut.
După vreo cinci minute, soldatul intră în staul. Dînd cu ochii de Mayenne, omul scăpă un strigăt ; rănitul însă mai găsi în el destulă putere spre a duce un deget la buze. Soldatul tăcu mîlc.
— Domnule — i se adresă ducele de Mayenne lui Ernauton — te rog să mă crezi că-ți voi purta o veșnică recunoștință și sînt convins că ne va fi dat să ne întîlnim din nou cîndva în împrejurări mai fericite ; îmi îngădui să te întreb cu cine am cinstea să vorbesc ?
— Sînt vicontele Ernauton de Carmainges, domnule.
Mayenne se aștepta să-i mai dea unele amănunte, dar de astă dată tînărul se arătă la rîndul său cumpătat la vorbă.

— Vă duceați la Beaugency, domnule ? continuă Mayenne.

— Da, domnule.

— Atunci înseamnă că v-am întors din drum și n-o să mai puteți călători în noaptea asta ?

— Dimpotrivă, domnule, sper să pot pleca îndată mai departe.

— Spre Beaugency ?

Ernauton se uită la Mayenne, ca și cînd stăruința acestuia l-ar fi nemulțumit peste măsură.

— Nu, spre Paris — răspunse el.

Ducele se arătă mirat :

— Să-mi fie cu iertăciune, domnule, dar mi se pare ciudat că, ducîndu-vă la Beaugency și fiind silit să vă întrerupeți drumul datorită unor împrejurări cu totul neașteptate, renunțați cu atîta ușurință la un lucru pentru care ați făcut această călătorie, fără să aveți un motiv destul de temeinic.

— Nimic mai simplu domnule — îl lămuri Ernauton — de vreme ce mă duceam la o întîlnire. Pățania noastră, silindu-mă să mă opresc aici, m-a făcut să pierd această întîlnire, așa că nu-mi rămîne decît să mă întorc îndărăt.

Mayenne încercă în zadar să citească pe chipul nepăsător al lui Ernauton alte ginduri decît cele pe care le mărturiseau cuvintele sale.

— Dragă domnule — rosti el în cele din urmă — de ce nu mai rămîi cîteva zile cu mine ? Aș trimite atunci pe soldatul ăsta la Paris, după un felcer, fiindcă, îți dai seama, nu-i așa, că nu pot să rămîn singur aici cu niște oameni pe care nu-i cunosc ?

— Pentru ce să nu rămînă mai bine soldatul cu domnia voastră, domnule — replică Ernauton — și să vă trimit eu felcerul ?

Mayenne stătu în cumpănă.

— Știi cum se numește dușmanul meu ? întrebă el.

— Nu, domnule.

— Cum, dumitale, care l-ai scăpat de la moarte, se poate să nu-ți fi spus cum îl cheamă ?

— Nu l-am întrebat.

— Chiar nu l-ai întrebat ?

— Și pe dumneavoastră v-am scăpat de la moarte, domnule. V-am întrebat oare cum vă numiți ? În schimb însă, și unul, și celălalt cunoașteți numele meu. Ce nevoie are binefăcătorul să afle cum se numește cel pe care l-a îndatorat ? Mai curînd acesta trebuie să știe numele celui ce l-a scăpat din impas.

— Cum văd eu, domnule — spuse Mayenne — nu-i chip de aflat nimic de la dumneata, deoarece ești tot atît de discret pe cît te-ai arătat de viteaz.

— Și mie, domnule, mi se pare că deslușesc o umbră de mustrare în cuvintele domniei voastre, și vă rog să mă credeți că-mi pare rău ; căci, la drept vorbind, ceea ce vă îngrijorează ar trebui, dimpotrivă, să vă liniștească. Cineva care este nespus de discret față de o anumită persoană nu se poate să nu fie mai mult sau mai puțin discretă și față de celelalte.

— Ai dreptate ! Dă-mi mîna, domnule de Carmainges.

Ernauton îi întinse mîna fără să dea cîtuși de puțin de bănuit, prin felul în care făcu gestul acesta, c-ar fi știut cumva că mîna pe care o strînge este a unui prinț.

— Mi-ați reproșat purtarea mea, domnule — continuă Mayenne. Din păcate, n-aș putea să mă dezvinovățesc decît împărtășindu-vă unele secrete mult prea importante ; ar fi mai bine, cred, să nu mergem prea departe cu destăinuirile.

— Nu înțeleg, domnule — răspunse Ernauton — de ce vreți să vă apărați, cînd eu nu v-am adus nici o învinuire. Dinspre partea mea, vă rog să mă credeți, sînteți liber să faceți așa cum poftiți, să vorbiți deschis sau să nu-mi spuneți nimic.

— Mulțumesc, domnule, prefer să tac. Aș vrea totuși să știi că sînt un gentilom dintr-o familie mare și că aș putea fi în măsură să-ți fac toate plăcerile, pe care aș vrea să ți le îndeplinesc.

— Să ne oprim aici, domnule — îi tăie cuvîntul Ernauton — și vă rog să fiți încredințat că voi fi tot atît de puțin curios în privința trecerii de care vă bucurați, pe cît am fost și în privința numelui domniei voastre. Trebuie să vă spun că, mulțumită stăpînului pe care-l slujesc, n-am nevoie de sprijinul nimănui.

— Stăpînul dumitale ? întrebă Mayenne, neliniștit. Care stăpîn, dacă-mi îngădui să te întreb ?

— Oh ! Am încheiat cu destăinuirile, așa cum ați spus mai adineauri chiar domnia voastră, domnule ! răspunse Ernauton.

— Întocmai.

— Și pe urmă mi se pare să rana începe să se obrintească ; ar fi bine să vorbiți mai puțin, domnule, vă rog să mă credeți.

— Ai dreptate. Ah ! Aș avea nevoie de felcerul meu.

— De vreme ce tot mă întorc la Paris, așa cum am avut cinstea să vă spun, dați-mi adresa lui.

Mayenne îi făcu un semn ostașului, care se apropie de el, și amîndoi începură să se sfătuiască în șoaptă. Discret ca întotdeauna, Ernauton se dădu deoparte. În sfîrșit, după cîteva minute de chibzuință, ducele îl chemă pe Ernauton.

— Domnule de Carmainges — spuse el — îmi dai cuvîntul dumitale de onoare că, dacă îți încredințez o scrisoare pentru cineva, scrisoarea aceasta va ajunge neapărat în mîinile acelei persoane ?

— Aveți cuvîntul meu, domnule.

— Și mă bizui pe el ; ești un om prea mărinimos ca să nu am o încredere oarbă în dumneata.

Ernauton se înclină.

— Trebuie să-ți mărturisesc măcar unul din secretele mele — spuse Mayenne. Află deci că fac parte din garda doamnei ducese de Montpensier.

— Da ? ! se miră Ernauton cu toată candoarea. Doamna ducesă de Montpensier are o gardă ? N-am știut.

— În aceste vremuri frămîntate, domnule — continuă Mayenne — toată lumea caută să se păzească pe cît poate, și familia ducilor de Guise fiind de obîrșie regească...

— Nu vă cer nici un fel de lămuriri, domnule ; faceți parte din garda doamnei ducese de Montpensier, n-am nevoie să știu mai mult.

— Mai departe : eram în drum spre Amboise, unde fusesem trimis cu o misiune, cînd mi-a ieșit în cale dușmanul meu. Pe urmă știi ce s-a mai întîmplat.

— Da — răspunse scurt Ernauton.

— Fiind silit să-mi întrerup călătoria din cauza acestei răni înainte de a fi apucat să-mi îndeplinesc misiunea, mă simt dator să-i dau socoteală doamnei ducese de pricina pentru care am întîrziat.

— Așa cum se și cuvine.

— Vei fi deci atît de bun să predai chiar în mîinile domniei sale scrisoarea pe care voi avea cinstea să i-o scriu.

— Numai dacă s-o fi găsind hîrtie și cerneală pe aceste coclauri — răspunse Ernauton, pregătindu-se să plece în căutarea celor trebuincioase.

— Nu-i nevoie — îl opri Mayenne. Ostașul meu trebuie să aibă la dînsul tabletele mele.

Într-adevăr, soldatul scoase din buzunar niște tablete ferecate cu o încuietoare. Mayenne se întoarse cu fața la perete pentru a pune în mișcare mecanismul secret: tabletele se deschiseră; după aceea scrise cu condeiul cîteva rînduri și închise la loc tabletele, tot pe furiș.

Din clipa în care erau zăvorîte, nimeni pe lume, dacă nu cunoștea secretul, n-ar mai fi putut să le desfacă decît doar sfărîmîndu-le.

— Domnule — făgădui tînărul gentilom — de azi în trei zile tabletele acestea vor fi înmînate.

— Chiar domniei sale?

— Chiar doamnei ducese de Montpensier în persoană.

Ducele strînse mîinile îndatoritorului său însoțitor și, obosit deopotrivă de convorbirea pe care o avusese pînă atunci, ca și de scrisoarea pe care o scrisese ceva mai înainte, se lăsă să cadă, cu fruntea îmbrobonată de sudoare, pe așternutul răcoros de paie.

— Domnule — spuse soldatul, folosind un limbaj care i se păru lui Ernauton prea puțin potrivit cu îmbrăcămintea lui — e drept că m-ați legat fedeleș ca pe un vițel, dar, cu voia sau fără voia domniei voastre, de aci înainte legătura aceasta va fi pentru mine o verigă a prieteniei, lucru pe care îl voi dovedi la locul și la timpul potrivit.

Și-i întinse o mînă a cărei albeață îl izbise din capul locului pe tînărul gentilom.

— De ce nu! spuse rîzînd Carmainges. Cum văd eu, m-am ales cu încă doi prieteni!

— Nu rîdeți, domnule — îl dojeni soldatul — oricîți ar fi, niciodată nu sînt prea mulți.

— Ai dreptate, camarade ! răspunse Ernauton.

Și plecă.

XXXIX

CURTEA ECHIPAJELOR

Ernauton porni fără a mai zăbovi o clipă și, cum luase calul ducelui în locul fugarului său, pe care-l dăduse lui Robert Briquet, se așternu la drum ca vîntul, așa că în cea de-a treia zi, pe la amiază, sosi la Paris.

La ceasurile trei după prînz intra la corpul de gardă de la palat al celor Patruzeci și Cinci.

De altminteri, nici un eveniment mai deosebit nu anunțase întoarcerea lui. Văzîndu-l, gasconii îl întîmpinară cu strigăte de mirare.

Domnul de Loignac, auzind zarva ce se iscase, intră înăuntru și, dînd cu ochii de Ernauton, luă o mutră încruntată nevoie mare, cea ce nu-l împiedică pe Ernauton să se ducă întins la el.

Domnul de Loignac îi făcu semn tînărului să treacă în biroul din fundul dormitorului, un fel de tribunal unde acest neînduplecat judecător își pronunța de obicei sentințele.

— Așa înțelegi dumneata să te porți, domnule ? îl luă el în primire din capul locului. Se împlinesc, dacă nu mă înșel, cinci zile și cinci nopți de cînd ai plecat. Tocmai dumneata, domnule, dumneata pe care-l credeam cel mai cu scaun la cap dintre toți, să dai un exemplu atît de prost, nesocotind regulamentul ? !

— Domnule — răspunse Ernauton, înclinîndu-se — n-am făcut nimic altceva decît ceea ce mi s-a spus să fac.

— Și ce ți s-a spus, mă rog, să faci ?

— Să-l urmăresc pe domnul de Mayenne, și l-am urmărit.

— Cinci zile și cinci nopți în șir ?
— Cinci zile și cinci nopți, domnule.
— Nu cumva ducele a părăsit orașul ?
— Chiar în aceeași seară, și asta mi-a dat de gîndit.
— Și pe bună dreptate, domnule. Și pe urmă ?

Ernauton îi povesti pe scurt, dar cu însuflețirea și rîvna unui om inimos, pățania întîmplată pe drum și urmările pe care această pățanie le avusese. Pe măsură ce depăna peripețiile prin care trecuse, chipul nespus de expresiv al lui Loignac se lumina, oglindind rînd pe rînd emoțiile pe care povestitorul le trezea în sufletul său.

Cînd însă Ernauton pomeni de scrisoarea pe care i-o încredințase domnul de Mayenne, îl întrebă grăbit :

— Scrisoarea asta o ai la dumneata ?
— Da, domnule.
— Ei, drăcie ! Asta nu-i chiar un lucru de lepădat — spuse căpitanul. Așteaptă-mă aici, te rog, domnule, sau nu, mai bine vino cu mine.

Ernauton îl urmă pe Loignac, lăsîndu-se călăuzit de el prin palat, și ajunse în curtea echipajelor de la Luvru.

Se făceau pregătiri în vederea unei plimbări pe care monarhul voia s-o facă afară din oraș : echipajele erau tocmai pe cale să se alcătuiască. Domnul d'Épernon ieșise să asiste la încercarea a doi cai de curînd sosiți din Anglia, darul reginei Elisabeta pentru Henric : cei doi bidivii, ale căror proporții erau cît se poate de armonios cumpănite, urmau să fie înhămați pentru prima oară la caleașca regelui.

Ernauton rămase la poartă, iar domnul de Loignac se apropie de domnul d'Épernon și-i atinse poalele mantiei.

— Vești importante, domnule duce — îl înștiință el — vești importante !

Ducele se desprinse din grupul în care se afla și se îndreptă spre scara pe unde trebuia să coboare monarhul.

— Ce este, domnule de Loignac, să auzim.

— Domnul de Carmainges a sosit chiar acum dintr-un sat de lîngă Orléans ; domnul de Mayenne se află acolo, foarte grav rănit.

Ducele scăpă un strigăt.

— Rănit ! se minună el.

— Ba mai mult ! adăugă Loignac. I-a trimis doamnei de Montpensier o scrisoare, care se găsește în clipa de față în buzunarul domnului de Carmainges.

— Ei, nu mai spune ! exclamă d'Épernon. Comedia dracului ! Cheamă-l numaidecît pe domnul de Carmainges, vreau să stau de vorbă cu el.

Loignac se duse și-l luă de mînă pe Ernauton, care, așa cum am spus, se ținuse deoparte, în semn de respect, tot timpul cît tăinuiseră șefii săi.

— Domnule duce — spuse el — iată-l pe călătorul nostru.

— Bravo, domnule ! După cum am auzit, se pare că ai asupra dumitale o scrisoare a domnului duce de Mayenne ?

— Da, monseniore.

— Scrisă dintr-un cătun de lîngă Orléans ?

— Da, monseniore.

— Și adresată doamnei de Montpensier ?

— Da, monseniore.

— Fii atît de bun, te rog, și dă-mi mie scrisoarea asta.

Și ducele întinse mîna cu dezinvoltura nepăsătoare a omului care știe că este destul să-și mărturisească orice dorință, pentru ca dorința să-i fie pe loc împlinită.

— Vă rog să mă iertați, monseniore — răspunse Ernauton — am înțeles eu bine sau mi-ați spus cumva să vă înmînez scrisoarea trimisă de domnul de Mayenne surorii sale ?

— Firește !

— Scrisoarea mi-a fost încredințată mie ; poate că domnul duce nu știe lucrul acesta.

— Ei, și, ce-are a face ?

— Ba are-a face, monseniore, și încă foarte mult : mi-am dat cuvîntul față de domnul duce că scrisoarea va ajunge în mîinile ducesei.

— Dumneata ești în slujba regelui ori a domnului de Mayenne ?

— În slujba regelui, monseniore.

— Ei bine, regele dorește să vadă scrisoarea.

— Îmi pare rău, monseniore, dar nu sînteți dumneavoastră regele.

— Am impresia că nu-ți dai seama probabil cu cine vorbești, domnule de Carmainges ? ! spuse d'Épernon, îngălbenindu-se de mînie.

— Dimpotrivă, știu foarte bine, monseniore, și tocmai de aceea sînt nevoit să refuz.

— Refuzi va să zică, ai spus că refuzi, dacă nu mă înșel, domnule de Carmainges ?

— Întocmai.

— Domnule de Carmainges, nesocotești jurămîntul dumitale de credință !

— După cîte știu, monseniore, pînă în ziua de azi n-am jurat credință decît unei singure persoane și această persoană este maiestatea sa. Dacă regele îmi cere scrisoarea, firește că i-o voi da, căci regele este stăpînul meu, dar regele nu se află de față.

— Domnule de Carmainges — spuse ducele, care, se vedea bine că începuse să-și iasă din sărite, în vreme ce Ernauton, dimpotrivă, cu cît se încăpățîna mai mult să-i țină piept, cu atît părea mai stăpîn pe sine — domnule de Carmainges, ești la fel ca toți compatrioții dumitale : de cînd îți merge bine ți s-a întunecat vederea : norocul te orbește, scumpul meu gentilom. Faptul că ți-a picat în mînă un secret de stat ți-a tulburat mințile ca o lovitură de măciucă.

— Ceea ce mă tulbură, domnule duce, este gîndul că sînt pe cale să pierd bunăvoința înălțimii voastre, și nicidecum norocul meu, care, îmi dau bine seama — de ce m-aș ascunde după deget ? — se află pe muchie de cuțit de vreme ce n-am înțeles să mă supun poruncii domniei voastre. Pentru mine însă e vorba de un lucru important ; nu fac decît ceea ce trebuie și nu voi face nimic altceva, și nimeni, afară de maiestatea sa, nu va avea scrisoarea pe care mi-o cereți, decît doar persoana căreia îi este adresată.

Domnul d'Épernon se făcu foc și pară.

— Loignac — ordonă el — ai să-l trimiți chiar acum la carceră pe domnul de Carmainges.

— În felul acesta, cu siguranță că nu voi mai putea înmîna doamnei de Montpensier — spuse Carmainges, surîzînd — scrisoarea pe care o am asupra mea, cel puțin atîta timp cît voi sta la închisoare, dar cînd am să scap...

— Dacă ai să mai scapi vreodată — adăugă d'Épernon.

— Am să scap, domnule, fiți pe pace, numai dacă nu veți pune cumva să fiu omorît — spuse Ernauton cu o hotărîre care, pe măsură ce vorbea, era mai aprigă și mai nestrămutată — da, am să scap, mai lesne se vor clinti zidurile decît voința mea. Și cînd am să scap, monseniore..

— Ce-ai să faci cînd o să scapi ?

— Ei bine, am să-i vorbesc regelui și regele o să-mi spună ce am de făcut.

— La carceră ! La carceră ! zbieră d'Épernon, pierzîndu-și cu totul firea. La carceră și luați-i scrisoarea !

— Nu se atinge nimeni de ea ! strigă Ernauton, făcînd un salt înapoi și scoțînd din sîn tabletele încredințate de Mayenne. Mai bine le rup în bucăți, dacă n-am la îndemînă alt mijloc ca să salvez scrisoarea ; și sînt convins că domnul de Mayenne va încuviința fapta mea și că maiestatea sa mă va ierta.

Și, într-adevăr, stăruind să se împotrivească în dorința de a-și respecta cuvîntul dat, tînărul gentilom se pregătea să rupă în două prețioasa fereceătură, cînd simți o mînă apucîndu-l binișor de braț.

Dacă l-ar fi smucit, înșfăcîndu-l năprasnic de braț, fără îndoială că tînărul s-ar fi înverșunat și mai mult și ar fi căutat cu orice preț să distrugă scrisoarea ; în fața acestui gest delicat însă, se opri scurt și se uită peste umăr.

— Regele ! exclamă el.

Într-adevăr, monarhul, care tocmai ieșise din palat, coborîse scara și, oprindu-se o clipă pe ultima treaptă, auzise sfîrșitul acestui schimb de cuvinte și întinsese brațul spre a stăvili brațul lui Carmainges.

— Ce s-a întîmplat, domnilor ? întrebă suveranul cu un glas căruia știa să-i dea, atunci cînd voia, o copleșitoare autoritate.

— Ce să se întîmple, sire ? ! izbucni d'Épernon, fără a se mai strădui să-și stăpînească mînia. S-a întîmplat că omul acesta, care, de altfel, este unul din cei Patruzeci și Cinci, dar care, din clipa de față, nu va mai face parte din garda maiestății voastre, s-a întîmplat, zic, că omul acesta

trimis de mine în numele maiestății voastre să-l supravegheze pe domnul de Mayenne în timpul șederii sale la Paris, l-a urmărit pe duce pînă dincolo de Orléans și că, ajungînd acolo, a primit din mîinile sale o scrisoare adresată doamnei de Montpensier.

— Ai primit de la domnul de Mayenne o scrisoare pentru doamna de Montpensier ?

— Da, sire — mărturisi Ernauton — numai că domnul duce d'Épernon a uitat să vă spună în ce împrejurări.

— Și scrisoarea aceasta — întrebă regele — unde se află acum ?

— Tocmai din pricina ei s-a iscat toată discuția, sire ; domnul de Carmainges nu vrea cu nici un preț să mi-o dea, ba mai mult chiar, ține morțiș s-o ducă persoanei căreia îi este adresată, ceea ce, după părerea mea, din partea unui slujitor nu poate fi decît o dovadă de rea credință.

Regele se uită la Carmainges.

Tînărul puse un genunchi în pămînt.

— Sire — spuse el — nu sînt decît un biet gentilom și un om de onoare, atîta tot. Am salvat viața solului maiestății voastre, pe care domnul de Mayenne împreună cu cinci dintre ciracii săi erau cît pe ce să-l omoare, căci, sosind chiar în toiul bătăliei, am făcut ca izbînda să fie de partea lui.

— Și în timpul bătăliei domnul de Mayenne n-a pățit nimic ? întrebă regele.

— Ba da, sire, a fost rănit și chiar destul de grav.

— Foarte bine ! spuse monarhul. Și pe urmă ?

— Pe urmă, sire ?

— Da.

— Solul maiestății voastre, care, pare-se c-ar avea anumite motive să-l urască pe domnul de Mayenne...

Regele zîmbi.

— Solul maiestății voastre, sire, ar fi vrut să ridice viața vrăjmașului său și poate că avea tot dreptul s-o facă, dar m-am gîndit atunci că, fiind eu de față, fiind, adică, de față un om a cărui spadă se află în slujba maiestății voastre, răzbunarea aceasta ar fi putut fi privită ca un asasinat politic și...

Ernauton șovăi.

— Spune îl îndemnă monarhul.

— L-am scăpat pe domnul de Mayenne din mîinile soldatului, așa cum îl scăpasem mai înainte pe solul maiestății voastre din mîinile domnului de Mayenne.

D'Épernon ridică din umeri, Loignac își mușcă mustața lui falnică, regele însă nici nu clipi măcar.

— Mai departe — spuse regele.

— Cum domnul de Mayenne nu mai rămăsese decît cu un singur om, ceilalți patru fiind uciși, cum domnul de Mayenne, zic, nu mai rămăsese decît cu un singur om, de care nu se îndura să se despartă, nebănuind că sînt în slujba maiestății voastre, a avut destulă încredere în mine ca să mă roage să duc surorii sale o scrisoare din partea sa. Scrisoarea se află la mine, uitați-o ; o depun în mîinile maiestății voastre, sire, spre a hotărî soarta ei așa cum ar hotărî propria mea soartă. Onoarea mea mi-e tot atît de scumpă ca și lumina zilei, sire, dar, de vreme ce am chezășia voinței regale pentru a fi cu conștiința împăcată, nu mă mai gîndesc la onoarea mea, știind că se află în mîini bune.

Stînd mai departe îngenunchеat, Ernauton întinse tabletele regelui.

Suveranul le respinse blînd cu mîna.

— Ce spuneai adineauri d'Épernon ? Domnul de Carmainges este un om cinstit și un slujitor credincios.

— Eu, sire ? ! se miră d'Épernon. Maiestatea voastră m-a întrebat ce spuneam ?

— Da. Parcă am auzit adineauri, în timp ce coboram treptele, pronunțîndu-se cuvîntul carceră ? Pe naiba ! Dimpotrivă, cînd întîmplarea îți scoate în cale un om de felul domnului de Carmainges, mai curînd s-ar cuveni să vorbești de cununi de lauri și de recompense, așa cum se obișnuia în vechime, la romani. O scrisoare, duce, aparține celui ce trebuie s-o ducă la destinație sau celui căruia îi este destinată.

D'Épernon se înclină bombănind.

— Vei duce scrisoarea la destinație, domnule de Carmainges !

— Dar bine, sire, gîndiți-vă, cine știe ce-o fi scriind înăuntru — replică d'Épernon. N-are rost să umblăm cu mănuși cînd viața maiestății voastre e în joc.

— Vei duce scrisoarea la destinație, domnule de Carmainges — repetă monarhul fără a catadicsi să răspundă favoritului său.

— Mulțumesc, sire — zise Carmainges, dînd să plece.

— Unde o duci ?

— Doamnei ducese de Montpensier, așa după cum mi se pare că am avut cinstea să spun maiestății voastre.

— Nu m-ai înțeles. La ce adresă, am vrut să zic. La palatul Guise, la palatul Saint-Denis ori la Bel... ?

Regele se opri brusc văzînd privirea pe care i-o aruncă d'Épernon.

— Domnul de Mayenne nu mi-a dat nici un fel de deslușire în privința asta, sire. Mă gîndesc deci să mă duc cu scrisoarea la palatul Guise și acolo am să aflu cu siguranță unde o pot găsi pe doamna de Montpensier.

— Înseamnă că abia acum pornești în căutarea ducesei ?

— Da, sire.

— Și după ce vei fi găsit-o ?

— Îi voi înmîna mesajul.

— Prea bine. Și acum, domnule de Carmainges..

Regele se uită drept în ochii tînărului gentilom.

— Poruncă, sire.

— Ai mai jurat ori ai mai făgăduit domnului de Mayenne altceva decît să înmînezi surorii sale această scrisoare ?

— Nu, sire.

— N-ai făgăduit cumva, bunăoară — stărui regele — că nu vei dezvălui nimănui locul unde s-ar putea s-o găsești pe ducesă ?

— Nu, sire, n-am făgăduit așa ceva.

— În cazul acesta nu-ți cer decît un singur lucru, domnule.

— Sire, sînt sclavul maiestății voastre.

— Vei preda scrisoarea doamnei de Montpensier și, de îndată ce îi vei fi înmînat-o, vei veni după mine la Vincennes, unde voi fi astă-seară.

— Da, sire.

— Și-mi vei spune de-a fir-a-păr unde ai găsit-o pe ducesă.

— Sire, maiestatea voastră se poate bizui pe mine.

— Fără alte explicații sau destăinuiri, mă înțelegi ?

— Sire, îmi dau cuvîntul.

— Ce imprudență ! interveni ducele d'Épernon. Ah, sire !

— Nu cunoști oamenii, sau, cel puțin, anumiți oameni. Omul acesta ține să fie cinstit față de domnul de Mayenne și deci va fi cinstit și față de mine.

— Față de maiestatea voastră, sire — protestă Ernauton — aș fi mai mult decît cinstit, aș fi credincios !

— Și acum, d'Épernon — spuse monarhul — nu-mi place să știu că sînt zînzanii între voi, așa că vei avea bunătatea să ierți chiar acum acestui slujitor ceea ce dumneata consideri o nesocotire a legămîntului său de credință și ceea ce în ochii mei este mărturia unui suflet cinstit.

— Sire — zise Carmainges — domnul duce d'Épernon este un om prea ales pentru a nu-și fi dat seama, cu toate că n-am vrut să mă supun ordinelor sale, lucru pentru care îl rog să mă creadă că-mi pare rău din toată inima, cît de mult îl respect și-l iubesc ; numai că, mai presus de orice, am înțeles să fac ceea ce socoteam a fi de datoria mea.

— Comedia dracului ! exclamă ducele, schimbîndu-și fizionomia cu ușurința cu care cineva și-ar fi pus ori și-ar fi scos o mască de pe obraz. Spre lauda dumitale, dragul meu Carmainges, văd că ai ieșit cu bine din această încercare. Ești, într-adevăr, un băiat drăguț ; nu-i așa, Loignac ? Pînă una alta însă, l-am băgat în sperieți, bietul om !

Și ducele izbucni într-un hohot de rîs.

Loignac făcu stînga-mprejur spre a nu fi nevoit să răspundă : oricît era el de gascon, nu se simțea capabil să mintă cu atîta nerușinare ca ilustrul său comandant.

— Va să zică ai vrut să-l pui la încercare ? întrebă monarhul cu oarecare îndoială. Cu atît mai bine, d'Épernon, dacă n-a fost decît o încercare ; dar nu te-aș sfătui să faci asemenea încercări cu oricine : tare mă tem că mulți vor cădea în capcană.

— Cu atît mai bine — se bucură la rîndul său Carmainges — cu atît mai bine, domnule duce, dacă a fost

vorba de o încercare ; pot fi liniștit deci că n-am pierdut bunăvoința monseniorului.

Rostind însă aceste cuvinte, tînărul gentilom părea tot atît de puțin convins ca și monarhul.

— Și acum că s-au lămurit toate lucrurile, domnilor — spuse Henric — putem pleca.

D'Épernon se înclină.

— Vii cu mine, duce ?

— Adică voi însoți pe maiestatea voastră călare ? dacă nu mă înșel, așa glăsuiește porunca ?

— Da. Și cine va străjui cealaltă portieră ? întrebă Henric.

— Un slujitor credincios al maiestății voastre — răspunse d'Épernon. Domnul de Sainte-Maline.

Și se uită să vadă ce mutră face Ernauton la auzul acestui nume. Ernauton însă nu păru cîtuși pe puțin tulburat.

— Loignac — porunci ducele — cheamă-l pe domnul de Sainte-Maline.

— Domnule de Carmainges — spuse monarhul, înțelegînd ce urmărea ducele d'Épernon — după ce îți vei fi împlinit însărcinarea, la întoarcere, vii direct la Vincennes, nu-i așa ?

— Da, sire.

Și, cu toată înțelepciunea lui, Ernauton se simți fericit că poate pleca spre a nu fi de față la triumful ce avea să ridice în slavă inima însetată de onoruri a lui Sainte-Maline.

XL

CELE ȘAPTE PĂCATE ALE MAGDALENEI

Monarhul își aruncase ochii asupra telegarilor și, văzînd cît erau de voinici și cum băteau din picioare nerăbdători, nu se încumetase să înfrunte singur primejdiile unei călătorii în caleașcă ; drept care, după ce-i dăduse,

așa cum am văzut mai înainte, deplină dreptate lui Ernauton, îi făcuse un semn ducelui, poftindu-l să ia loc în trăsură.

Loignac și Sainte-Maline se așezară de o parte și de alta în dreptul portierelor, în timp ce un olăcar alerga înaintea caretei.

Ducele ședea singur pe scaunul din față al impunătorului vehicul, iar regele se instalase cu droaia lui de căței pe canapeaua din fund.

Printre cotarlele lui era una pe care o răsfăța mai cu osebire : cățelușul pe care îl ținuse tot timpul în brațe în balcon, la primărie, și care pirotea acum, tolănit pe o pernă numai lui hărăzită.

În dreapta suveranului se afla o mescioară ale cărei picioare erau înțepenite în podeaua caroseriei ; pe masă stăteau risipite o mulțime de desene colorate pe care maiestatea sa le decupa cu o iscusință pe drept cuvînt uimitoare, în ciuda zguduiturilor trăsurii.

Cea mai mare parte erau imagini din Sfînta Scriptură. Totuși, cum la vremea aceea ideile păgîne se bucurau de o largă toleranță, împletindu-se adeseori cu credințele religioase, mitologia era cu prisosință reprezentată în gravurile cu subiecte cuvioase ce se aflau dinaintea regelui.

Deocamdată, Henric, chibzuit ca de obicei, alesese cîteva din aceste gravuri și își făcea de lucru decupînd scene din viața păcătoasei Magdalena.

Subiectul era de la sine destul de pitoresc, și pictorul, cu imaginația lui, nu făcuse decît să amplifice tendințele firești ale subiectului : ilustrațiile înfățișau o Magdalenă tînără, frumoasă și sărbătorită ; nu lipseau din colecție nici băile somptuoase, nici petrecerile cu dansuri, nici multe alte desfătări de tot felul.

Artistul avusese ingenioasa idee, pe care o va folosi mai tîrziu și Callot [1] atunci cînd va zugrăvi *Ispitirea sfîn-*

[1] Jacques Callot (1592—1635), desenator și gravor francez ; el a perfecționat tehnica gravurii în acuaforte, acordînd o mare precizie desenului.

tului Antoniu, artistul, ziceam, avusese ingenioasa idee de a justifica fanteziile năstrușnice ale stiletului său de gravor, punîndu-le sub pavăza autorității ecleziastice : astfel, fiecare din aceste stampe, care, potrivit titlului general, trebuia să oglindească cele șapte păcate capitale, purta cîte o inscripție menită să-i explice conținutul :

Magdalena biruită de păcatul mîniei.
Magdalena biruită de păcatul lăcomiei.
Magdalena biruită de păcatul mîndriei.
Magdalena biruită de păcatul desfrîului.

Și așa mai departe pînă la cel de-al șaptelea și ultimul păcat capital.

Ilustrația pe care monarhul se ostenea s-o decupeze în momentul cînd ieșiră pe poarta Saint-Antoine o arăta pe Magdalena biruită de păcatul mîniei.

Frumoasa păcătoasă, întinsă într-o rînă pe niște perne, cu trupul acoperit numai de minunatele-i plete de aur cu care mai apoi avea să șteargă picioarele parfumate ale lui Hristos, frumoasa păcătoasă, ziceam, poruncise tocmai să fie azvîrlit în bazinul din dreapta, plin cu lamprete ale căror boturi flămînde se vedeau ițindu-se deasupra apei ca niște capete de șerpi, un sclav care fărîmase un vas de preț, în timp ce în stînga era biciuită o femeie — și mai despuiată decît ea, dat fiind că purta părul strîns într-un coc — deoarece femeia, pieptănîndu-și stăpîna, smulsese cîteva fire din strălucitoarele-i plete, destul de bogate pentru ca Magdalena să poată trece cu vederea o greșeală atît de neînsemnată.

În fund se vedeau niște cîini bătuți pentru că lăsaseră să intre nestingheriți în casă niște bieți calici care umblau cu cerșitul, și niște cocoși spintecați pentru că îndrăzniseră să trîmbițeze prea tare și prea de dimineață.

Cînd sosiră la Croix-Faubin, regele reușise să decupeze toate figurile din această imagine și se pregătea să treacă la următoarea, intitulată :

„Magdalena biruită de păcatul lăcomiei".

Desenul cu pricina o arăta pe nurlia păcătoasă întinsă pe un pat aurit și acoperit cu purpură, așa cum obișnu-

iau să şadă la ospeţe cei din vechime : cele mai alese cărnuri, peşte şi fructe cunoscute de gastronomii romani, începînd cu hîrciogii gătiţi cu miere şi roşioarele fierte în vin de Falerno şi sfîrşind cu langustele de Stromboli şi cu naramzele de Sicilia, împodobeau masa. Pe podea nişte cîini se băteau pe un fazan în timp ce aerul era împînzit de păsări în mii şi mii de culori care şterpeleau de pe blagoslovita masă smochine, fragi şi cireşe, scăpîndu-le uneori din cioc asupra unui sodom de şoareci care aşteptau, adulmecînd cu botul pe sus, să le pice în gură această mană cerească.

Magdalena ţinea în mînă o cupă plină cu o licoare blondă ca topazul şi avînd o formă curioasă, aidoma celor descrise de Petroniu la ospăţul lui Trimalhio [1].

Absorbit cum era de această importantă îndeletnicire, monarhul abia catadicsi să ridice ochii atunci cînd trecură prin dreptul mînăstirii iacobinilor, al cărei clopot bătea din răsputeri de vecernie.

De altminteri, toate uşile şi toate ferestrele susnumitei chinovii erau închise, aşa încît ai fi putut crede că nu se afla ţipenie de om înăuntru, dacă nu s-ar fi auzit răsunînd între zidurile mînăstirii dangătul clopotului.

După această privire fugară, monarhul îşi văzu mai departe de treabă cu şi mai multă sîrguinţă.

Dar, după o sută de paşi, cineva care l-ar fi urmărit cu luare-aminte l-ar fi văzut aruncînd o privire ceva mai curioasă decît prima asupra unei case arătoase de pe partea stîngă a şoselei, casă care, clădită în mijlocul unei grădini încîntătoare, privea printre lăncile aurite ale grilajului de fier spre drumul mare. Conacul acesta se numea Bel-Esbat.

Spre deosebire de mînăstirea iacobinilor, Bel-Esbat avea toate ferestrele deschise, afară de una singură, acoperită de o jaluzea.

[1] În romanul său de aventuri „Satiricon", scriitorul latin Caius Petronius (sec. I) zugrăveşte ospăţul lui Trimalhio, ospăţ ridicol prin somptuozitatea lui şi risipa de bucate.

În clipa cînd monarhul trecu prin dreptul conacului, o imperceptibilă înfiorare făcu să tremure jaluzeaua. Regele schimbă o ocheadă și un surîs cu d'Épernon și se apucă să foarfece un alt păcat capital.

De astă dată era înfățișat păcatul desfrîului.

Artistul îl zugrăvise în culori atît de înfricoșătoare, înfierîndu-l cu atîta curaj și atîta îndîrjire, încît nu ne putem îngădui să menționăm decît un singur detaliu, deși e vorba de un detaliu cu totul secundar. Îngerul păzitor al Magdalenei își lua zborul spre ceruri, peste măsură de înspăimîntat, acoperindu-și ochii cu palmele.

Imaginea aceasta, executată cu foarte multă migală, absorbea pînă într-atît atenția regelui, încît el își continuă drumul fără să bage de seamă trufia ce se lăfăia în dreptul portierei din stînga echipajului. Păcat, zău, fiindcă Sainte-Maline plutea în slăvile cerului de fericire și era mîndru de nu-și mai încăpea în piele, călare pe bidiviul lui.

El, să fie la doi pași de monarh, el, cadetul gascon, să audă cu urechile lui pe maiestatea sa regele preacucernic dojenindu-și cățelul :

— Fii cuminte, master Love, nu mă plictisi !

Sau spunîndu-i domnului duce d'Épernon, comandantul infanteriei regale :

— Tare mi-e teamă, duce, că telegarii ăștia au să-mi frîngă gîtul !

Cînd și cînd totuși, ca și cum ar fi vrut să-și umilească mîndria, Sainte-Maline își arunca ochii spre cealaltă portieră păzită de Loignac, pe care obișnuința onorurilor îl făcea să rămînă cu totul indiferent la aceste onoruri ; și găsind că gentilomul din dreapta lui, cu liniștea desăvîrșită ce se zugrăvea pe chipul său și cu ținuta lui militărească plină de modestie, era mai falnic decît putea fi el, cu toate ifosele lui de *capitano* [1], Sainte-Maline căuta să se înfrîneze ; puțin mai apoi însă anumite gînduri ce-i încolțeau în minte zgîndăreau din nou sălbatica-i trufie, lăsînd-o să se reverse din plin.

[1] Personaj fudul și fanfaron din comedia italiană.

«Toată lumea mă vede, se uită la mine — își spunea el — și se întreabă : „Cine o fi fericitul gentilom care-l însoțește pe rege ?“»

Dat fiind tărăgăneala cu care mergeau și care nu îndreptățea cîtuși de puțin temerile monarhului, fericirea lui Sainte-Maline era sortită să țină încă multă vreme, căci telegarii Elisabetei, împovărați de hamuri grele, împodobite cu ținte de argint și cu tot felul de ceaprazuri și încătușați în niște șleauri puternice, de parcă ar fi trebuit să tragă arca lui David, nu înaintau prea repede pe drumul spre Vincennes.

Dar cum se umflase prea mult în pene, ceva ca o mustrare din ceruri veni să-i domolească bucuria, ceva care, mai mult chiar, avu darul să-l întristeze peste măsură. Într-un răstimp îl auzi pe monarh rostind numele lui Ernauton.

De vreo două sau trei ori în cîteva minute, regele pomeni numele acesta. Merita, într-adevăr, să-l vezi pe Sainte-Maline aplecîndu-se în șa pentru a prinde din zbor cheia acestei interesante enigme. Însă, ca toate lucrurile pe drept cuvînt interesante, enigma rămînea nedezlegată din pricina cine știe cărui incident sau a unui zgomot ce-i curma firul.

Regele scotea cîte o exclamație de necaz pentru că, la un moment dat, tăiase alandala cu foarfecele ilustrația sau îi poruncea să tacă, punînd cît mai multă dulceață în glas, lui master Love, care lătra de zor, cu pretenția neîntemeiată, dar vădită, de a face tot atîta larmă ca și un dog.

Fapt este că, de la Paris și pînă la Vincennes, numele lui Ernauton reveni de cel puțin zece ori pe buzele regelui și de încă patru ori, cel puțin, pe buzele ducelui, fără ca Sainte-Maline să se poată dumeri cu ce prilej fusese repetat de atîtea ori.

În cele din urmă își închipui — așa e omul făcut să caute întotdeauna să se amăgească singur — că probabil suveranul ținuse să afle pricina pentru care Ernauton

nu se mai arătase de loc și că d'Épernon îi împărtășise, la rîndul său, motivul prezumtiv sau adevărat.

În sfîrșit, ajunseră la Vincennes.

Monarhul mai avea încă trei păcate de forfecat. Așa că, de îndată ce coborî din caleașcă, maiestatea sa se grăbi să se închidă în camera domniei sale, chipurile pentru a se dedica acestei mult prea serioase îndeletniciri.

Bătea un vînt înghețat ce te pătrundea pînă la os; drept care, Sainte-Maline abia apucase să se aciueze la gura unui cămin impunător, în speranța că va reuși să se încălzească și, încălzindu-se, să tragă un pui de somn, cînd Loignac îi puse mîna pe umăr.

— Ești de corvoadă azi — îi spuse el, ritos, cu glasul omului care, deprins ani de-a rîndul să se supună fără a crîcni, știe la rîndul lui să se facă ascultat. Ai să dormi altă dată. Drepți, domnule de Sainte-Maline!

— Pot să veghez și două săptămîni încheiate dacă-i nevoie — răspunse gentilomul.

— Îmi pare rău că n-am pe nimeni la îndemînă — se scuză Loignac, uitîndu-se în jur ca și cum ar fi căutat pe cineva.

— Domnule — îi tăie cuvîntul Sainte-Maline — n-are rost să vă adresați altcuiva. Dacă trebuie, sînt în stare să nu dorm o lună întreagă.

— O, nu sîntem chiar atît de pretențioși, fii pe pace.

— Ce trebuie să fac, domnule?

— Să încaleci pe cal și să te întorci la Paris.

— Sînt gata; mi-am legat calul de iesle așa cum era înșeuat.

— Foarte bine. Te duci întins la cazarma celor Patruzeci și Cinci.

— Da, domnule.

— Ajungînd acolo, scoli toată lumea din somn, dar în așa fel, încît nimeni altul, afară de cei trei comandanți pe care am să ți-i numesc îndată, să nu știe unde trebuie să meargă și ce are de făcut.

— Voi îndeplini cuvînt cu cuvînt tot ce mi-ați spus pînă acum.

— Pe urmă : paisprezece din acești domni vor rămîne la poarta Saint-Antoine, alți cincisprezece se vor opri la jumătatea drumului, iar cu ceilalți paisprezece te vei întoarce aici.

— S-a făcut, domnule de Loignac. Dar la ce oră va trebui să ieșim din oraș ?

— După ce se va fi întunecat.

— Călare sau pe jos ?

— Călare.

— Și cum înarmați ?

— Cu tot ce aveți : pumnal, spadă și pistoale.

— Cu platoșa pe noi ?

— Da, cu platoșa.

— Alte instrucțiuni mai aveți să-mi dați, domnule ?

— Uite, ai aici trei scrisori : una pentru domnul de Chalabre, una pentru domnul de Biran și una pentru dumneata. Domnul de Chalabre va lua comanda primei grupe, domnul de Biran a celei de-a doua, iar cea de-a treia rămîne pe seama dumitale.

— Am înțeles, domnule.

— Aceste scrisori nu vor fi deschise decît la locul cuvenit, în clipa cînd va suna ceasul șase. Ceea ce înseamnă că domnul de Chalabre o va deschide pe a sa la poarta Saint-Antoine, domnul de Biran la Croix-Faubin, iar dumneata la poarta donjonului.

— Trebuie să venim repede ?

— În goana cailor, dar fără să dați cumva de bănuit și fără să bage nimeni de seamă. Fiecare va ieși deci prin altă parte din Paris : domnul de Chalabre pe poarta Bourdelle, domnul de Biran pe poarta Temple, iar dumneata, fiindcă ai o cale mai lungă de făcut, vei căuta s-o tai de-a dreptul, adică pe poarta Saint-Antoine.

— Am înțeles, domnule.

— Celelalte instrucțiuni sînt cuprinse în aceste trei scrisori. Du-te acum.

Sainte-Maline salută și dădu să plece.

— O clipă numai — îl opri Loignac. De aici și pînă la Croix-Faubin poți merge cît de repede poftești, dar de

la Croix-Faubin și pînă la barieră ia-o la pas. Mai sînt încă două ore pînă să se întunece, așa că ai timp berechet.

— Prea bine, domnule.

— Ai înțeles sau vrei cumva să-ți mai repet ordinul încă o dată ?

— Nu e nevoie, domnule.

— Drum bun, domnule de Sainte-Maline !

Și, pocnind din pinteni, Loignac reintră în apartamentele regale.

„Paisprezece în primul detașament, cincisprezece în cel de-al doilea și cincisprezece într-al treilea ; înseamnă că nu l-a mai pus pe Ernauton la socoteală, e limpede ca lumina zilei, și că, prin urmare, nu mai face parte din garda celor Patruzeci și Cinci."

Umflîndu-se în pene, Sainte-Maline își îndeplini misiunea ca un om de vază, dar cît se poate de conștiincios.

O jumătate de oră după plecarea lui de la Vincennes, ținîndu-se întocmai de instrucțiunile primite din partea lui Loignac, apucase să treacă dincolo de bariera orașului. Un sfert de ceas mai apoi intra în cazarma celor Patruzeci și Cinci.

Cei mai mulți dintre domniile lor se desfătau adulmecînd, fiecare din odăița lui, aburii bucatelor pentru cină ce fumegau în bucătăriile respective privegheate de gospodinele lor.

Astfel, preacinstita Lardille de Chavantrade pregătise o friptură de berbec cu carote, dreasă din belșug cu fel și fel de mirozne, după obiceiul gascon, o mîncare nespus de gustoasă de care Militor se îngrijea deopotrivă, în măsura puterilor sale, adică mînuind o furculiță de fier cu ajutorul căreia încerca fie carnea, fie legumele, să vadă dacă erau destul de bine prăjite.

La rîndul său, Pertinax de Montcrabeau, ajutat de acel slujitor ciudat pe care se ferea să-l tutuiască, dar care, dinspre partea lui, nu pregeta să-i spună pe nume, Pertinax de Montcrabeau, zic, își întrebuința talentele culinare în folosul unei întregi grupe ce se gospodărea în comun. Popota înființată de acest iscusit econom întrunea

șase asociați, care își aduceau obolul dînd cîte șase gologani pentru fiecare masă.

Domnul de Chalabre, pe cît se părea, nu mînca niciodată ; s-ar fi zis că este o ființă mitologică, o ființă care, prin firea ei, era scutită de orice trebuință. Faptul că era numai piele și os te făcea totuși să te îndoiești de obîrșia-i divină.

Domnul de Chalabre se uita la camarazii săi cum își puneau stomacul la cale dimineața, la prînz și seara, ca o pisică fudulă care, deși este flămîndă, nu vrea să se milogească mulțumindu-se să-și lingă mustățile ca să-și astîmpere foamea. Se cuvine totuși să spunem că atunci cînd îl îmbia cineva — și asta se întîmpla destul de rar — se grăbea să refuze, zicînd, chipurile, că abia isprăvise de mestecat ultima îmbucătură și, îndeobște, aceste îmbucături erau, nici mai mult nici mai puțin, fie de potîrniche, fie de fazan, fie de prepeliță, de ciocîrlii, de pateuri de gotcan sau de cei mai aleși pești. Toate stropite din belșug cu vinuri din Spania sau din arhipelagul grecesc, din cele mai vestite podgorii, bunăoară Malaga, Cipru sau Siracuza.

Precum se vede, cinstita adunare cheltuia după bunul ei plac banii maiestății sale Henric al III-lea.

De altfel, îți puteai da lesne seama de felul de a fi al fiecăruia dintre ei văzînd cum arăta chilia în care locuia. Unii iubeau florile și creșteau într-o ulcică așezată pe fereastră cîte un trandafir plăpînd sau cîte o sipică ofilită ; alții aveau, ca și regele, mania pozelor, fără a ști să le decupeze însă cu aceeași îndemînare ; alții, în fine, ca niște adevărate fețe bisericești, își aduseseră în casă cîte o menajeră sau cîte o nepoțică.

Domnul d'Épernon îi șoptise lui Loignac că cei Patruzeci și Cinci nu locuiau în incinta palatului și deci putea să închidă ochii asupra acestor lucruri, iar Loignac închidea ochii.

Totuși, atunci cînd suna goarna, fiecare din ei devenea într-o clipă un ostaș deprins să se supună orbește celei mai neînduplecate discipline, sărea pe cal și era gata să înfrunte orice.

la Croix-Faubin și pînă la barieră ia-o la pas. Mai sînt încă două ore pînă să se întunece, așa că ai timp berechet.

— Prea bine, domnule.

— Ai înțeles sau vrei cumva să-ți mai repet ordinul încă o dată ?

— Nu e nevoie, domnule.

— Drum bun, domnule de Sainte-Maline !

Și, pocnind din pinteni, Loignac reintră în apartamentele regale.

„Paisprezece în primul detașament, cincisprezece în cel de-al doilea și cincisprezece într-al treilea ; înseamnă că nu l-a mai pus pe Ernauton la socoteală, e limpede ca lumina zilei, și că, prin urmare, nu mai face parte din garda celor Patruzeci și Cinci."

Umflîndu-se în pene, Sainte-Maline își îndeplini misiunea ca un om de vază, dar cît se poate de conștiincios.

O jumătate de oră după plecarea lui de la Vincennes, ținîndu-se întocmai de instrucțiunile primite din partea lui Loignac, apucase să treacă dincolo de bariera orașului. Un sfert de ceas mai apoi intra în cazarma celor Patruzeci și Cinci.

Cei mai mulți dintre domniile lor se desfătau adulmecînd, fiecare din odăița lui, aburii bucatelor pentru cină ce fumegau în bucătăriile respective privegheate de gospodinele lor.

Astfel, preacinstita Lardille de Chavantrade pregătise o friptură de berbec cu carote, dreasă din belșug cu fel și fel de mirozne, după obiceiul gascon, o mîncare nespus de gustoasă de care Militor se îngrijea deopotrivă, în măsura puterilor sale, adică mînuind o furculiță de fier cu ajutorul căreia încerca fie carnea, fie legumele, să vadă dacă erau destul de bine prăjite.

La rîndul său, Pertinax de Montcrabeau, ajutat de acel slujitor ciudat pe care se ferea să-l tutuiască, dar care, dinspre partea lui, nu pregeta să-i spună pe nume, Pertinax de Montcrabeau, zic, își întrebuința talentele culinare în folosul unei întregi grupe ce se gospodărea în comun. Popota înființată de acest iscusit econom întrunea

șase asociați, care își aduceau obolul dînd cîte șase gologani pentru fiecare masă.

Domnul de Chalabre, pe cît se părea, nu mînca niciodată ; s-ar fi zis că este o ființă mitologică, o ființă care, prin firea ei, era scutită de orice trebuință. Faptul că era numai piele și os te făcea totuși să te îndoiești de obîrșia-i divină.

Domnul de Chalabre se uita la camarazii săi cum își puneau stomacul la cale dimineața, la prînz și seara, ca o pisică fudulă care, deși este flămîndă, nu vrea să se milogească mulțumindu-se să-și lingă mustățile ca să-și astîmpere foamea. Se cuvine totuși să spunem că atunci cînd îl îmbia cineva — și asta se întîmpla destul de rar — se grăbea să refuze, zicînd, chipurile, că abia isprăvise de mestecat ultima îmbucătură și, îndeobște, aceste îmbucături erau, nici mai mult nici mai puțin, fie de potîrniche, fie de fazan, fie de prepeliță, de ciocîrlii, de pateuri de gotcan sau de cei mai aleși pești. Toate stropite din belșug cu vinuri din Spania sau din arhipelagul grecesc, din cele mai vestite podgorii, bunăoară Malaga, Cipru sau Siracuza.

Precum se vede, cinstita adunare cheltuia după bunul ei plac banii maiestății sale Henric al III-lea.

De altfel, îți puteai da lesne seama de felul de a fi al fiecăruia dintre ei văzînd cum arăta chilia în care locuia. Unii iubeau florile și creșteau într-o ulcică așezată pe fereastră cîte un trandafir plăpînd sau cîte o sipică ofilită ; alții aveau, ca și regele, mania pozelor, fără a ști să le decupeze însă cu aceeași îndemînare ; alții, în fine, ca niște adevărate fețe bisericești, își aduseseră în casă cîte o menajeră sau cîte o nepoțică.

Domnul d'Épernon îi șoptise lui Loignac că cei Patruzeci și Cinci nu locuiau în incinta palatului și deci putea să închidă ochii asupra acestor lucruri, iar Loignac închidea ochii.

Totuși, atunci cînd suna goarna, fiecare din ei devenea într-o clipă un ostaș deprins să se supună orbește celei mai neînduplecate discipline, sărea pe cal și era gata să înfrunte orice.

Iarna se culcau la orele opt, iar vara la zece, dar numai cincisprezece dintre ei dormeau cu adevărat, alți cincisprezece dormeau iepurește, iar ceilalți nu dormeau de loc.

Cum nu era decît ora cinci și jumătate după-amiaza, Sainte-Maline îi găsi pe toți în picioare și în cele mai gastronomice dispoziții de pe fața pămîntului.

Cu un singur cuvînt însă făcu să zboare în aer toate blidele.

— Pe cai, domnilor ! Porunci el.

Și lăsînd droaia de martiri în mijlocul harababurii pricinuite de această deplasare neașteptată, se grăbi să dea deslușiri domnilor de Biran și de Chalabre în privința ordinului.

Încingîndu-se cu centironul și încătărămîndu-și platoșa, unii dintre ei înfulecară la repezeală cîteva îmbucături stropite cu o dușcă bună de vin ; alții, care abia apucaseră să se înfrupte din bucate, se înarmară suspinînd resemnați.

Numai domnul de Chalabre, strîngînd cu încă o gaură cureaua de care era atîrnată spada, declară ritos că cinase de mai bine de un ceas.

Se făcu apelul.

Doar patruzeci și patru dintre ei, printre care și Sainte-Maline, erau prezenți.

— Domnul Ernauton de Carmainges lipsește — spuse domnul de Chalabre, căruia îi venise rîndul să împlinească slujba de furier.

O bucurie nemăsurată cotropi inima lui Sainte-Maline, răsfrîngînd-o pe buzele sale, care schimonosiră un zîmbet, lucru rar pentru un om cu o fire atît de închisă și înveninat de invidie.

Într-adevăr, în ochii lui Sainte-Maline, prin absența aceasta nemotivată cu prilejul unei expediții atît de însemnate, Ernauton își tăia cu desăvîrșire craca de sub picioare.

În sfîrșit, cei Patruzeci și Cinci sau, mai bine, zis cei Patruzeci și Patru plecară, fiecare pluton îndreptîndu-se

într-altă direcție, așa cum li se pusese în vedere : adică domnul de Chalabre împreună cu treisprezece oameni spre poarta Bourdelle. Domnul de Biran cu alți paisprezece spre poarta Temple. Iar Sainte-Maline, cu ultimii paisprezece, spre poarta Saint-Antoine.

XLI

BEL-ESBAT

Nu mai e nevoie să spunem, cred, că Ernauton, pe care Sainte-Maline îl socotea pierdut fără scăpare, continua, dimpotrivă, să-și urmeze liniștit drumul deschis pe neașteptate de soarta lui norocoasă.

În primul moment chibzuise, așa cum era și firesc, că ducesa de Montpensier, pe care avea îndatorirea s-o găsească, nu putea să fie decît la palatul Guise, de vreme ce se afla în Paris.

Ernauton se îndreptă deci din capul locului spre palatul Guise.

Cînd, după ce bătu la poarta cea mare a palatului, care se deschise, în fine, cu foarte multă prudență, solicită cinstea de a fi primit de doamna ducesă de Montpensier, portarul îi rîse în nas cu sfruntare. Pe urmă, în fața stăruințelor lui, i se răspunse că ar fi trebuit să știe de la bun început că alteța sa locuia la Soissons și nicidecum la Paris.

Ernauton, care se aștepta la o asemenea primire, nu-și pierdu cîtuși de puțin cumpătul.

— Îmi pare nespus de rău că nu-i aici — se întristă el. Trebuia să-i comunic alteței sale un lucru de cea mai mare importanță din partea domnului duce de Mayenne.

— Din partea domnului duce de Mayenne ? întrebă portarul. Și cine, mă rog, ți-a încredințat această însărcinare ?

— Chiar domnul duce de Mayenne în persoană.

— Cine, ducele ? Zici că el ți-a încredințat-o ?! exclamă portarul, ticluindu-și cu isteusință o mutră cît se poate de mirată. Și unde, mă rog, ți-a încredințat această însărcinare ? Fiindcă nici domnul duce și nici doamna ducesă nu sînt la Paris.

— Crezi că nu știu ? răspunse Ernauton. Dar tot atît de bine s-ar putea să nu fi fost nici eu la Paris ; s-ar putea să mă fi întîlnit cu domnul duce într-altă parte decît la Paris, bunăoară, în drum spre Blois.

— În drum spre Blois ? zise portarul, ciulind urechea.

— S-ar putea să mă fi întîlnit pe drum și să-mi fi încredințat un mesaj pentru doamna de Montpensier.

O umbră de neliniște flutură pe obrazul interlocutorului său, care, de teamă poate ca drumețul să nu dea buzna înăuntru, tot timpul ținuse poarta abia întredeschisă.

— Și ce-i cu mesajul ăsta ? întrebă el.

— E la mine.

— Asupra dumitale ?

— Uite aici — spuse Ernauton, bătîndu-se cu palma peste vestă.

Slujitorul, care părea să fie nespus de credincios stăpînilor săi, îl cercetă pe Ernauton cu o privire iscoditoare.

— Și zici că ai mesajul asupra dumitale ? întrebă el.

— Da, domnule.

— Și că e vorba de ceva important ?

— De cea mai mare importanță.

— Ești bun să mi-l arăți numai puțin ?

— Cu plăcere.

Și Ernauton scoase din sîn scrisoarea domnului de Mayenne.

— Ia te uită ! se miră portarul. Ce curioasă cerneală !

— E scrisă cu sînge — răspunse Ernauton, liniștit.

Auzind acest lucru, slujitorul se îngălbeni, cu atît mai mai mult cu cît se gîndise, desigur, că s-ar fi putut să fie chiar sîngele domnului de Mayenne.

Pe vremea aceea era o lipsă cumplită de cerneală, în timp ce sîngele curgea gîrlă pe toate drumurile ; în con-

secință, aleseori îndrăgostiții scriau iubitelor lor, iar oamenii însurați, celor de acasă, cu lichidul mai răspîndit îndeobște.

— Domnule — vorbi slujitorul cu însuflețire — nu știu dacă vei putea da de urma doamnei ducese de Montpensier în Paris sau în împrejurimile orașului, dar, în orice caz, du-te chiar acum, dacă nu te superi, în cartierul Saint-Antoine, unde se află o casă care se numește Bel-Esbat, e casa doamnei ducese ; ai s-o recunoști numaidecît, fiindcă e prima pe stînga după mînăstirea iacobinilor, cum te duci spre Vincennes ; cu siguranță că ai să găsești acolo pe vreunul din slujitorii doamnei ducese sau o persoană destul de apropiată de domnia sa ca să fie în măsură să-ți spună unde ar putea fi acum doamna ducesă.

— Prea bine, mulțumesc ! zise Ernauton, înțelegînd că slujitorul nu putea sau nu voia să-i spună mai mult decît atît.

— În cartierul Saint-Antoine — stărui slujitorul — toată lumea cunoaște și poate să-ți arate unde se află Bel-Esbat, deși nu prea se știe, cred, că este conacul doamnei de Montpensier, deoarece doamna ducesă l-a cumpărat abia de curînd, ca să aibă un loc unde să se retragă.

Ernauton dădu din cap și-și îndreptă pașii spre cartierul Saint-Antoine.

Nu trebui să umble prea mult pentru a găsi, chiar fără să întrebe pe cineva, conacul Bel-Esbat, care se afla în imediata apropiere a mînăstirii iacobinilor.

Trase de clopoțel și poarta se deschise.

— Intră ! se auzi îmbiat de un glas.

Intră în curte și poarta se închise după el.

Cel ce-i dăduse drumul înăuntru aștepta, probabil, pe cît se părea, să-l audă rostind vreo parolă ; dar cum Ernauton se mulțumea să privească în jur fără un cuvînt, il întrebă ce dorea.

— Aș vrea să vorbesc cu doamna ducesă — spuse tînărul getilom.

— Și pentru ce o căutați pe doamna ducesă la Bel-Esbat ? întrebă valetul.

— Pentru că portarul palatului Guise m-a trimis aici — răspunse Ernauton.

— Doamna ducesă nu este la Bel-Esbat, așa cum nu este nici la Paris — replică valetul.

— Atunci — spuse Ernauton — nu-mi rămîne decît să aștept un moment mai prielnic pentru a-mi îndeplini față de dînsa misiunea pe care mi-a încredințat-o domnul duce de Mayenne.

— O misiune? Pentru dînsa, pentru doamna ducesă?

— Pentru doamna ducesă.

— Din partea domnului duce de Mayenne?

— Întocmai.

Feciorul rămase în cumpănă un moment.

— Domnule — spuse el în cele din urmă — eu nu sînt în măsură să vă dau un răspuns — dar e aici cineva mai mare ca mine cu care trebuie să mă sfătuiesc. Fiți bun și așteptați o clipă.

„Rar mi-a fost dat să văd asemenea slujitori, să fiu al dracului, toți aleși pe sprînceană. Ce ordine, ce disciplină, cîtă străşnicie! Tare primejdioși trebuie să fie oamenii ăștia, dacă simt nevoia să se păzească așa. Aș vrea să văd cine poate intra în palatul ducilor de Guise atît de ușor cum se intră la Luvru! Zău dacă nu-mi vine să cred că adevăratul rege al Franței nu este cel pe care-l slujesc."

Și se uită roată împrejur: curtea era pustie, dar toate ușile grajdurilor stăteau larg deschise, ca și cînd s-ar fi așteptat să sosească o trupă de ostași pentru care totul era pregătit spre a fi încartiruită.

Ernauton fu întrerupt în cercetarea sa de valetul care se întorcea însoțit de un alt valet.

— Lăsați calul în seama mea, domnule, și duceți-vă cu camaradul meu — îi spuse el. Veți sta de vorbă cu cineva care vă poate da mai multe deslușiri decît mine.

Ernauton porni în urma valetului, așteptă puțin într-un fel de anticameră și, după cîteva clipe, slujitorul care se dusese să ceară instrucțiuni, îl pofti în încăperea alăturată, unde o femeie simplu îmbrăcată, dar cu oarecare eleganță, lucra la gherghef.

Femeia ședea cu spatele la Ernauton.

— Doamnă — o înștiință valetul — cavalerul care a venit din partea domnului de Mayenne este aici.

În momentul în care femeia se întoarse, Ernauton scoase un strigăt de mirare.

— Dumneavoastră, doamnă ! exclamă el, recunoscînd totodată pe fostul său paj și pe necunoscuta din litieră, pe care o întîlnea acum pentru a treia oară sub o nouă înfățișare.

— Dumneata ? ! rosti la rîndul său doamna, scăpînd ghergheful din mînă, cu ochii la Ernauton. Apoi, făcînd un semn lacheului, îi porunci : Poți pleca !

— Sînteți din suita doamnei ducese de Montpensier, doamnă ? întrebă Ernauton, uimit.

— Da — mărturisi necunoscuta. Dar dumneavoastră, domnule, cum ați ajuns să aduceți un mesaj din partea domnului de Mayenne ?

— Datorită unor împrejurări neașteptate la care nici cu gîndul nu m-aș fi gîndit vreodată și pe care mi-ar fi greu să vi le împărtășesc, fiindcă aș avea prea multe de spus — răspunse Ernauton cu cea mai mare prudență.

— Oh, văd că sînteți foarte discret, domnule — adăugă ea, zîmbind.

— Da, atunci cînd trebuie să fiu, doamnă — încuviință el.

— Totuși nu văd de ce ar fi nevoie de atîta discreție în cazul de față — se miră necunoscuta — căci, dacă într-adevăr ați adus, cum ziceți, un mesaj din partea persoanei pe care ați numit-o...

Ernauton făcu un gest.

— O, nu încape nici o supărare ! Dacă, într-adevăr, ați adus un mesaj din partea acestei persoane, cred că este un lucru destul de important, pentru ca, în amintirea legăturilor noastre, deși trecătoare, să-mi spuneți și mie despre ce anume e vorba.

Doamna căută să pună în ultimele cuvinte toată drăgălășenia șăgalnică, alintată și seducătoare de care este în

stare o femeie frumoasă atunci cînd are o rugăminte de făcut.

— Doamnă — răspunse Ernauton — n-aș putea să vă spun ceea ce eu însumi nu știu.

— Cu atît mai puțin ceea ce nu vreți să spuneți, nu-i așa ?

— Las la aprecierea dumneavoastră, doamnă — rosti Ernauton, înclinîndu-se.

— Fiind vorba de un lucru ce trebuie comunicat prin viu grai, veți face așa cum credeți, domnule.

— N-am de comunicat nimic prin viu grai, doamnă ! Misiunea mea este să înmînez o scrisoare alteței sale.

— Unde-i scrisoarea ? întrebă necunoscuta, întinzînd mîna.

— Scrisoarea ? repetă Ernauton.

— Sînteți bun să mi-o dați ?

— Doamnă — răspunse Ernauton — cred că am avut cinstea să vă spun că scrisoarea este destinată doamnei ducese de Montpensier.

— Dar cum ducesa nu este aici — stărui doamna, care începuse să-și piardă răbdarea — îi țin eu locul. Puteți deci...

— Nu pot.

— Nu aveți încredere în mine, domnule ?

— Așa s-ar cuveni, doamnă — spuse tînărul gentilom, cu o privire a cărei expresie era destul de lămurită pentru a nu îngădui nici un fel de îndoială — dar, cu toată purtarea dumneavoastră misterioasă, trebuie să vă mărturisesc că mi-ați inspirat cu totul alte sentimente decît cele despre care vorbiți.

— Adevărat ? ! se miră doamna, îmbujorîndu-se puțin sub privirea înflăcărată a lui Ernauton.

Tînărul se înclină.

— Luați seama, domnule mesager — rosti ea, rizînd — am impresia că îmi faceți o declarație de dragoste.

— Bineînțeles, doamnă — stărui Ernauton. Nu știu dacă voi avea parte să vă mai văd vreodată și prilejul acesta este, într-adevăr, mult prea fericit ca să-l pierd.

— Acum înțeleg, domnule.

— Ați înțeles că vă iubesc, doamnă ? De altfel nici nu era prea greu de înțeles.

— Nu înțeleg cum ați ajuns aici.

— Mă iertați, doamnă — spuse Ernauton — dar de astă dată nu mai înțeleg eu.

— Da, îmi dau seama că ați vrut să mă vedeți și de aceea v-ați folosit de un pretext pentru a putea pătrunde aici.

— Eu, doamnă, să mă folosesc de un pretext ? ! Vă rog să credeți că mă judecați greșit ; nu aveam de unde să știu că-mi va fi dat să vă mai întîlnesc vreodată și așteptam ca norocul, care de două ori pînă acum m-a scos în calea domniei voastre, să se îndure iarăși de mine ; dar ca să mă folosesc de un pretext, asta o dată cu capul n-aș face-o ! Trebuie să știți că am o fire sucită și că nu gîndesc îndeobște la fel ca toată lumea.

— Cum așa ? ! Un om îndrăgostit, cum ziceți că sînteți dumneavoastră, mai poate avea șovăieli și mai stă să-și aleagă mijloacele cînd e vorba să vadă persoana pe care o iubește ? Într-adevăr, e lăudabil din partea dumneavoastră, domnule — rosti necunoscuta cu o aroganță puțin zeflemitoare. Ei bine, drept să vă spun, bănuiam că sînteți un om dintr-o bucată.

— Și ce v-a făcut, doamnă, să aveți asemenea bănuieli, dacă nu vi-e cu supărare ? întrebă Ernauton.

— Deunăzi, cînd m-ați întîlnit, eram în litieră, dar, cu toate că m-ați recunoscut, nu v-ați gîndit să mă urmăriți.

— Luați seama, doamnă — îi atrase atenția Ernauton — înseamnă să mărturisiți că v-ați uitat la mine.

— Grozavă mărturisire, zău ! Nu ne-am întîlnit oare în niște împrejurări care, mie, cel puțin, îmi îngăduie să scot capul pe fereastra litierei dacă s-ar întîmpla să-mi ieșiți în cale ? Domnul însă n-a găsit altceva mai bun de făcut decît să se îndepărteze în goana calului, după ce a dat un țipăt ce m-a făcut să tresar în fundul litierei.

— Eram obligat să plec, doamnă.

— Cine vă obliga : conștiința dumneavoastră ?

— Nu, doamnă, datoria.

— Ei, bravo ! spuse doamna, rîzînd. Văd că sînteţi un îndrăgostit cu capul pe umeri, foarte prudent şi care se teme, mai presus de ori ce, să nu se compromită cumva.

— Şi chiar dacă aş fi avut unele temeri în legătură cu dumneavoastră, doamnă, vă prinde mirarea ? Spuneţi-mi, vă rog, e firesc oare ca o femeie să umble îmbrăcată bărbăteşte, să intre cu forţa în oraş, deşi barierele sînt închise, şi să se ducă pe urmă în Piaţa Grève pentru a privi caznele unui biet nefericit sfîrtecat în bucăţi, făcînd tot felul de gesturi mai mult decît bizare ? Spuneţi : am dreptate ?

Doamna păli uşor, apoi căută să-şi ascundă paloarea, dacă se poate spune aşa, sub un zîmbet.

— E firesc, în sfîrşit, ca, după ce şi-a împlinit această ciudată plăcere, onorata doamnă s-o rupă la fugă ca o hoaţă, de teamă să nu fie arestată, cu toate că se află în slujba unei prinţese atît de puternice, chiar dacă nu e bine văzută la curte, ca doamna de Montpensier ?

Necunoscuta zîmbi din nou, de astă dată cu o ironie şi mai vădită.

— Îmi pare rău că trebuie să vă spun, domnule — rosti ea — dar perspicacitatea dumneavoastră lasă de dorit, deşi sînteţi convins că aveţi ochiul ager ; căci, cu puţină chibzuinţă, tot ceea ce vi se pare de neînţeles s-ar fi lămurit pe loc. Nu era firesc, în primul rînd, ca doamna ducesă de Montpensier să se intereseze de soarta domnului de Salcède, de ceea ce ar fi putut să spună, de destăinuirile mincinoase sau adevărate pe care ar fi putut să le facă şi care ar fi fost în măsură să compromită, după cum cred că vă daţi seama, toată casa de Lorena ? Şi dacă lucrul acesta era firesc, domnule, nu era tot atît de firesc oare ca doamna ducesă să trimită o persoană de încredere, apropiată, pe care să se poată pe deplin bizui, ca să asiste la execuţie şi să constate *de visu*, cum se spune, la palatul de justiţie, pas cu pas, cum se desfăşoară lucrurile, fără să scape nici un amănunt ? Ei bine, această persoană, domnule, eram eu, eu, fiinţa cea mai apropiată, căreia alteţa sa îi încre-

dinţează toate tainele sale. Şi acum, spuneţi-mi, vă rog, credeţi cumva că m-aş fi putut duce în Piaţa Grève îmbrăcată în straie femeieşti ? Credeţi cumva, în sfîrşit, că puteam să privesc nepăsătoare, acum cînd cunoaşteţi situaţia pe care o am în casa ducesei, chinurile osînditului, văzînd că din clipă în clipă era pe cale să facă destăinuiri ?

— Aveţi perfectă dreptate, doamnă — recunoscu Ernauton, înclinîndu-se — şi vă mărturisesc cu mîna pe conştiinţă că admir inteligenţa şi felul dumneavoastră de a judeca lucrurile, aşa cum adineauri admiram frumuseţea dumneavoastră.

— Mulţumesc mult, domnule. Şi acum, fiindcă ne cunoaştem şi unul, şi celălalt şi totul s-a lămurit pe deplin între noi, daţi-mi scrisoarea, de vreme ce scrisoarea există şi nu este un simplu pretext.

— Cu neputinţă, doamnă.

Necunoscuta se sili să se stăpînească.

— Cu neputinţă ? ! repetă ea.

— Da, cu neputinţă, deoarece i-am jurat domnului duce de Mayenne să nu încredinţez scrisoarea decît doamnei ducese de Montpensier în persoană.

— Spuneţi mai bine — izbucni doamna, începînd să-şi piardă răbdarea — spuneţi mai bine că scrisoarea nici nu există. De ce nu mărturisiţi că, în ciuda pretinselor dumneavoastră ezitări, scrisoarea n-a fost decît un pretext ca să puteţi pătrunde aici ? De ce nu mărturisiţi că n-aţi vrut decît să mă vedeţi şi atîta tot ? Ei bine, domnule, acum cred că sînteţi mulţumit ; nu numai că aţi reuşit să intraţi în casă, nu numai că aţi reuşit să mă vedeţi, dar, pe deasupra, mi-aţi şi spus că mă adoraţi.

— Ceea ce este tot atît de adevărat, doamnă, ca şi celelalte lucruri pe care vi le-am spus.

— Fie cum ziceţi ! Mă adoraţi deci, aţi vrut neapărat să mă vedeţi, v-am prilejuit această plăcere în schimbul serviciului pe care mi l-aţi făcut. Prin urmare, sîntem chit, drum bun !

— Mă supun, doamnă — răspunse Ernauton — şi, de vreme ce doriţi să plec, nu-mi rămîne decît să vă împlinesc dorinţa.

De astă dată doamna se supără cu tot dinadinsul.

— Adevărat ? se încruntă ea. Dar dacă dumneavoastră mă cunoașteți, eu, în schimb, nu știu cine sînteți. Nu vi se pare că sînteți mult mai avantajat decît mine ? Ah, nu cumva vă închipuiți că e de ajuns să intrați, sub un pretext oarecare, în casa unei prințese, fiindcă vă aflați în casa doamnei de Montpensier, domnule și să spuneți : „Mi-a reușit vicleșugul, acum pot să plec" ? Cinstit vorbind, domnule, o asemenea purtare nu poate fi a unui om manierat.

— Mi se pare, doamnă, că judecați cu prea mare asprime — ripostă Ernauton — ceea ce ar putea fi, în cel mai rău caz, șiretlicul unui îndrăgostit dacă, așa cum am avut cinstea să vă spun, n-ar fi la mijloc un lucru de cea mai mare importanță și cît se poate de adevărat. Nu voi lua în seamă vorbele grele pe care le-ați rostit, doamnă, și, de vreme ce nu găsesc nici o îndurare în ochii domniei voastre, voi căuta să uit cu desăvîrșire toate cuvintele calde și duioase pe care mi-am îngăduit să vi le spun. Dar nu vreau să plec de aici împovărat de învinuirile jignitoare cu care m-ați copleșit. Am într-adevăr asupra mea o scrisoarea din partea domnului de Mayenne, pe care trebuie s-o înmînez doamnei de Montpensier, și ca să vă convingeți, iată, e scrisă chiar de mîna domniei sale, după cum se poate vedea după adresă.

Ernauton îi întinse doamnei scrisoarea, fără s-o lase din mînă. Necunoscuta își aruncă ochii asupra ei și dădu un țipăt :

— Sînge ! E scrisul lui !

Ernauton vîrî la loc scrisoarea în buzunar, fără să spună nimic, se înclină din nou, ceremonios ca întotdeauna, și, palid la față și cu moartea în suflet, se îndreptă spre ușă. De astă dată tînărul auzi niște pași alergînd după el și se pomeni prins de mantie, ca Iosif în vechime.

— Ce doriți, doamnă ? întrebă el.

— Vă rog să mă iertați, domnule — căută să-l înduplece doamna — vă rog din suflet ! Ce este cu ducele, i s-a întîmplat ceva ?

— Iertarea mea, doamnă — răspunse Ernauton — nu schimbă cu nimic lucrurile. Cît privește scrisoarea, de vreme ce nu v-ați îndurat să-mi cereți iertare decît ca s-o puteți citi și cum nimeni altcineva afară de doamna de Montpensier n-o va citi...

— Dar bine, smintitule — strigă mînioasă ducesa, înfruntîndu-l — nu mă recunoști, sărmane, sau, mai bine zis, nu-ți dai seama că eu sînt stăpîna care poruncește aici și-ți închipui cumva că privirile acestea scînteietoare pot fi ale unei slujnice? Eu sînt ducea de Montpensier! Fă bine și dă-mi scrisoarea!

— Dumneavoastră, ducesa? exclamă Ernauton, dîndu-se înapoi înspăimîntat.

— Bineînțeles. Hai, hai, dă-mi-o! Nu vezi că sînt nerăbdătoare să aflu ce s-a întîmplat cu fratele meu?

În loc să se execute însă, așa cum își închipuia ducesa, tînărul gentilom, care în primul moment se pierduse cu firea, dezmeticindu-se, în sfîrșit, își încrucișă brațele pe piept.

— Cum vreți să mă bizui pe cuvintele domniei voastre — răspunse el — cînd buzele ce le-au rostit m-au mințit de două ori pînă acum?

În ochii a căror privire ducesa o invocase puțin mai înainte în sprijinul spuselor sale scăpărară două fulgere ucigătoare. Ernauton însă întîmpină fără să clipească săgețile lor de foc.

— Cum, te mai îndoiești încă? Mai e nevoie de alte dovezi cînd ai mărturia mea? exclamă cu trufie femeia, destrămîndu-și cu unghiile, mînioasă, manșetele de dantelă.

— Da, doamnă — răspunse netulburat Ernauton.

Necunoscuta de repezi la un clopoțel de pe masă, pe care îl lovi cu atîta înverșunare, încît puțin lipsi să nu-l spargă.

Sunetul pătrunzător al clopoțelului se răspîndi în toate încăperile și, înainte chiar de a fi apucat să se stingă, un valet se și ivi în ușă.

— Ce dorește doamna? întrebă valetul.

Necunoscuta bătu din picior furioasă.

— Mayneville — porunci ea — să vină Mayneville! Nu-i aici?

— Ba da, doamnă.

— Ce mai aştepţi? Să vină odată!

Slujitorul o zbughi pe uşă şi, după cîteva clipe, Mayneville intră grăbit în cameră.

— Poruncă, doamnă! rosti Mayneville.

— Doamnă?! De cînd se obişnuieşte oare să mi se spună aici în casă doamnă, domnule de Mayneville? îl luă la rost ducesa, exasperată.

— Poruncă, alteţa voastră! repetă, îndoit din şale, Mayneville, căruia nu-i venea să-şi creadă urechilor.

— Foarte bine! spuse Ernauton. Căci am de-a face cu un gentilom şi, dacă a încercat cumva să mă înşele, cerul mi-e martor, voi şti cel puţin cui să cer socoteală.

— Acum te-ai convins, în sfîrşit? întrebă ducesa.

— Da, doamnă, m-am convins şi, ca dovadă, poftiţi scrisoarea!

Şi, făcînd o plecăciune, tînărul încredinţă doamnei de Montpensier scrisoarea ce prilejuise o atît de îndelungată discuţie.

XLII

SCRISOAREA DOMNULUI DE MAYENNE

Ducesa îi smulse scrisoarea din mînă, o deschise şi o citi cu nesaţ, fără a căuta măcar să ascundă impresiile ce se perindau pe chipul ei, ca norii pe fundalul unui cer învolburat de furtună.

După ce o citi pînă la capăt, îi întinse lui Mayneville, care părea tot atît de neliniştit ca şi dînsa, misiva adusă de Ernauton şi care era ticluită în chipul următor:

„Surioară, am vrut să îndeplinesc cu mîna mea un lucru pe care s-ar fi cuvenit să-l facă mai curînd un căpitan sau un maestru de scrimă și am fost pedepsit.

Am primit o lovitură straşnică de spadă din partea secăturii pe care o știi și cu care am mai de mult o răfuială. Cea mai mare nenorocire este însă c-a răpus cinci dintre oamenii mei, printre care Boularon și Desnoises, adică doi dintre cei mai de ispravă; pe urmă a dat bir cu fugiții.

Trebuie să spun că a fost foarte mult ajutat să cîștige această biruință de către aducătorul scrisorii de față, un tînăr încîntător, după cum vei putea să-ți dai singură seama: ți-l recomand, este discreția întruchipată.

Meritul său, pe care cred că-l vei prețui cum se cuvine, scumpa mea surioară, este de a-l fi împiedicat pe învingătorul meu să-mi reteze capul, lucru pe care susnumitul învingător l-ar fi înfăptuit cu dragă inimă, dat fiind că mi-a smuls masca de pe obraz în timp ce zăceam fără cunoștință și și-a dat seama cu cine are de-a face.

Ți-aș fi îndatorat, surioară, dacă ai căuta să afli care este numele acestui cavaler atît de discret și cu ce se îndeletnicește; deși mi-e simpatic, trebuie să recunosc totuși că-mi dă de bănuit. Am încercat să-i fiu cumva de folos, dar la toate îmbierile mele s-a mulțumit să-mi răspundă că stăpînul pe care-l slujește are grijă să nu ducă lipsă de nimic.

N-aș putea să-ți spun mai mult decît atît despre el, deoarece ți-am împărtășit tot ce știu; chipurile, zice că nu mă cunoaște. Vezi dacă-i adevărat.

Mi-e foarte rău, dar nu cred că viața mea poate fi în primejdie. Trimite-mi cît mai repede felcerul meu; zac pe un așternut de paie ca un cal. Aducătorul îți va spune unde anume.

Fratele dumitale care te iubește,

MAYENNE"

Isprăvind de citit scrisoarea, ducesa și Mayneville se uitară unul la altul, la fel de mirați. Ducesa se grăbi să

rupă tăcerea, pe care Ernauton ar fi putut pînă la urmă s-o înțeleagă greșit.

— Vreți să ne spuneți, domnule — întrebă ducesa — cui datorăm binele neprețuit pe care ați avut bunătatea să ni-l faceți ?

— Unui om care, ori de cîte ori are prilejul, doamnă, caută să vină în ajutorul celui mai slab împotriva celui mai tare.

— Sînteți bun să-mi dați cîteva deslușiri, domnule ? stărui doamna de Montpensier.

Ernauton povesti tot ce știa și arătă unde se afla adăpostul ducelui. Doamna de Montpensier și Mayneville îl ascultară cu un interes cît se poate de firesc.

Pe urmă, cînd sfîrși tot ce avea de spus, ducesa îl întrebă :

— Aș putea nădăjdui, domnule, că veți împlini mai departe lucrul pe care l-ați început atît de frumos și că veți rămîne credincios casei noastre ?

Cuvintele acestea, rostite cu dulceața pe care ducesa se pricepea atît de bine s-o pună în glas, aveau un înțeles cît se poate de măgulitor, după mărturisirea pe care Ernauton o făcuse doamnei de onoare a ducesei ; lăsînd însă amorul-propriu deoparte, tînărul gentilom își dădu seama că erau pornite dintr-o simplă curiozitate. De altfel, știa prea bine că, destăinuindu-și numele și rosturile sale, ar fi însemnat să deschidă ochii ducesei asupra urmărilor pe care le-ar fi putut avea această întîmplare ; de asemenea bănuia că, atunci cînd îi pusese condiția de a-i dezvălui unde se afla reședința ducesei, regele avusese în vedere cu totul altceva decît să culeagă o simplă informație.

Două năzuințe deosebite se înfruntau, așadar, în sufletul său : ca îndrăgostit, ar fi putut jertfi una din ele ; ca om de onoare, nu se îndura să renunțe la cealaltă. Ispita era cu atît mai puternică, cu cît, descoperindu-i situația pe care o avea în preajma regelui, s-ar fi ridicat peste măsură de mult în ochii ducesei, și pentru un tînăr abia sosit din fundul Gasconiei nu era chiar o bagatelă

faptul de a cîștiga oarecare prestigiu în fața unei ducese de Montpensier.

Sainte-Maline n-ar fi stat nici o clipă în cumpănă.

Toate aceste gînduri ce se învolburau în mintea lui Carmainges nu reușiră decît să-i sporească mîndria, adică să-l facă și mai dîrz ca înainte.

Era lucru mare să știe că înseamnă ceva în momentul acela, un lucru cu atît mai măgulitor pentru el, cu cît pînă atunci fusese, de bună seamă, privit ca un om de nimic.

Ducesa aștepta deci un răspuns la întrebarea pe care i-o pusese : „N-ați vrea cumva să rămîneți credincios casei noastre ?"

— Doamnă — îi mărturisi Ernauton — am avut mai înainte cinstea să-i spun domnului de Mayenne că stăpînul meu este atît de bun și se poartă în așa fel cu mine, încît îmi scutește osteneala de a căuta un altul mai bun decît dînsul.

— După cum îmi arată fratele meu în scrisoare, domnule, s-ar părea că nu l-ați recunoscut. Cum se face atunci că, deși acolo nu l-ați recunoscut, v-ați folosit de numele său pentru a pătrunde pînă la mine ?

— Mi s-a părut că domnul de Mayenne dorea să rămînă necunoscut, doamnă, așa că m-am socotit dator să nu arăt că știu cine este și, pe bună dreptate, deoarece n-ar fi fost înțelept ca țăranii care l-au adăpostit acolo să afle ce nume strălucit poartă rănitul pe care-l găzduiesc. Aici însă nu mai exista acest neajuns ; dimpotrivă, numele domnului de Mayenne era în măsură să-mi deschidă ușile ca să ajung pînă la dumneavoastră, așa că n-am mai pregetat să-l folosesc. Și într-un caz, și în celălalt, cred că m-am purtat ca un om binecrescut.

Mayneville îi aruncă o privire ducesei ca și cum ar fi vrut să-i spună : „E un băiat dezghețat, doamnă".

Ducesa îi ghici gîndul.

— Nimeni n-ar fi știut să răspundă cu atîta iscusință la o întrebare neplăcută — zise ea, privindu-l surîzătoare pe

Ernauton — și trebuie să recunosc că sînteți un om deosebit de inteligent.

— Nu văd nici un fel de inteligență în cuvintele pe care am avut cinstea să vi le spun, doamnă — răspunse Ernauton.

— În sfîrșit, domnule — replică ducesa, puțin impacientată — tot ce am putut înțelege mai lămurit deocamdată este că nu vreți să spuneți nimic. Poate că nu vă dați seama îndeajuns ce grea povară este recunoștința pentru cineva care poartă un nume ca al meu : nu vă gîndiți că sînt o femeie, că de două ori pînă acum mi-ați fost de folos și că, dacă aș vrea cu tot dinadinsul să aflu numele dumneavoastră sau, mai curînd, cine sînteți...

— Prea bine, doamnă, sînt convins că veți putea afla cu ușurință toate astea, dar veți afla de la altcineva și nu de la mine ; așa știu cel puțin că eu nu v-am spus nimic.

„Totdeauna are dreptate!" constată ducesa, învăluindu-l pe Ernauton cu o privire care, dacă tînărul gentilom s-ar fi priceput să deslușească tot ceea ce oglindea, ar fi trebuit să-i facă mai multă plăcere decît orice altă privire întîlnită pînă atunci.

De aceea se declară mulțumit cu atît și, întocmai ca un om cu gusturi fine, care se ridică de la masă în momentul cînd s-a convins c-a băut vinul cel mai de soi din cîte s-au servit la ospăț, Ernauton se înclină și ceru voie ducesei să se retragă, bucuros de această mărturie de bunăvoință.

— Va să zică, domnule, asta-i tot ce aveți să-mi spuneți ? îl întrebă ducesa.

— Mi-am îndeplinit misiunea — rosti tînărul. Nu-mi mai rămîne decît să aștern umilele mele omagii la picioarele alteței voastre.

Ducesa îl petrecu doar cu privirea, fără să-i răspundă la salut, apoi, cînd ușa se închise după el, porunci bătînd din picior :

— Mayneville, pune pe cineva să-l urmărească pe băiatul ăsta !

— Cu neputință, doamnă — răspunse Mayneville — toți oamenii noștri sînt gata să pornească ; eu însumi aștept nerăbdător clipa cea mare ; nu este o zi nimerită să facem altceva decît ceea ce am pus la cale.

— Ai dreptate, Mayneville, într-adevăr, mi-am pierdut mințile ; dar mai tîrziu...

— O, mai tîrziu, se schimbă socoteala ; va fi așa cum doriți, doamnă.

— Da, fiindcă și mie ca și fratelui meu mi se pare suspect.

— Suspect sau nu — răspunse Mayneville — e un băiat de treabă și oamenii de treabă nu se găsesc chiar pe toate drumurile. Trebuie să recunoaștem totuși că am avut noroc ; gîndiți-vă numai cît bine ne-a făcut, și cine ? Un străin, un necunoscut picat din cer !

— N-are a face, n-are a face, Mayneville ; dacă sîntem siliți să-l lăsăm în pace deocamdată, cel puțin mai tîrziu ai grijă și nu-l scăpa din ochi.

— O, doamnă, mai tîrziu sper că nu va mai fi nevoie să urmărim pe nimeni — spuse Mayneville.

— Hotărît lucru, astă-seară nu mai îmi dau seama ce vorbesc. Ai dreptate, Mayneville, mi-am pierdut capul.

— Un general ca domnia voastră, doamnă, are tot dreptul să fie frămîntat în preajma unei bătălii hotărîtoare. Valois se înapoiază de la Vincennes pe înnoptat.

— Într-adevăr, s-a întunecat afară, Mayneville, și Valois se înapoiază de la Vincennes pe înnoptat.

— O, avem timp berechet ; nu este încă ora opt, doamnă, și, de altminteri, n-au sosit nici oamenii noștri.

— Cunosc cu toții ordinul, nu-i așa ?

— Toți pînă la unul.

— Sînt oameni de încredere ?

— Încercați, doamnă.

— Și cum vin încoace ?

— Răzleți, ca și cînd s-ar plimba.

— Cam cîți crezi că vor fi ?

— Cincizeci în cap ; mai mulți decît avem nevoie ; gîndiți-vă că, afară de acești cincizeci de oameni, mai avem

încă două sute de călugări, care, la drept vorbind, fac cel puțin cît tot atîția soldați, dacă nu și mai bine.

— De îndată ce oamenii noștri vor fi sosit, pune-i pe călugării dumitale să străjuiască șoseaua.

— Le-am și trimis vorbă, doamnă ! Monahii vor sta îngrămădiți de-a curmezișul drumului, ai noștri vor mîna trăsura spre ei, porțile mînăstirii vor fi larg deschise și se vor închide numai după ce caleașca va fi intrat în curte.

— Să mergem atunci la masă, Mayneville, ca să ne mai treacă timpul. Sînt atît de nerăbdătoare, încît îmi vine să împing acul pendulei.

— O să vină și ceasul așteptat, fiți fără grijă.

— Dar oamenii noștri, ce-i cu oamenii noștri ?

— Vor sosi la timp : de-abia a bătut de opt, n-am pierdut nici un moment.

— Mayneville, Mayneville ! Fratele meu, sărmanul, îmi cere să-i trimit felcerul ; cel mai iscusit felcer, cel mai bun balsam pentru rana lui Mayenne ar fi o șuviță din părul lui Valois, după ce-i voi fi tuns scăfîrlia, și cel ce va pleca să-i ducă ploconul acesta poate fi convins că va fi primit cu brațele deschise.

— Peste două ceasuri, doamnă, omul acesta va pleca să-l caute pe scumpul nostru duce în tainița sa ; și după ce alteța sa a ieșit pe furiș din Paris deunăzi ca un fugar, acum o să se înapoieze ca un învingător.

— Încă ceva, Mayneville — spuse ducesa, oprindu-se în ușă.

— Ce anume, doamnă ?

— Prietenii noștri au fost înștiințați ?

— Care prieteni ?

— Partizanii noștri din Ligă.

— Ferească Sfîntul, doamnă ! Să încredințezi o taină unui burghez, e ca și cînd ai trage clopotul mare de la Notre-Dame. Gîndiți-vă că, după ce lovitura va fi reușit, înainte ca să prindă de veste cineva, avem la îndemînă cincizeci de ștafete pe care le putem trimite care încotro ; în momentul acela, ostaticul va fi zăvorît în mînăstire și

vom fi în măsură să ţinem piept unei întregi oştiri. La nevoie, cum n-o să mai avem a ne teme de nimic, putem da sfoară în ţară de pe acoperişul mînăstirii : „Preacinstitul Valois este în mîinile noastre !“

— Văd eu că eşti un om destoinic şi chibzuit, Mayneville ! Pe bună dreptate Bearnezul te-a poreclit Mèneligue [1]. Şi eu mă gîndeam să procedez cam tot aşa cum ai spus dumneata, numai că nu mi se lămuriseră încă îndeajuns lucrurile. Îţi dai seama ce răspundere apasă pe umerii mei, Mayneville, şi că niciodată, de cînd e lumea lume, o femeie nu s-a încumetat să pună la cale şi să ducă la bun sfîrşit o lovitură ca asta pe care am visat-o eu ?

— Cum să nu-mi dau seama, doamnă ! De aceea stau cu inima pierită, deşi sînt sfetnicul dumneavoastră.

— Aşadar, să recapitulăm — rosti ducesa, poruncitoare. Călugării înarmaţi sub anteriile lor ?

— Sînt.

— Ostaşii înşiraţi de-a lungul drumului ?

— Trebuie să fie la ora asta.

— Burghezii înştiinţaţi după lovitură ?

— N-avem nevoie decît de trei ştafete : în zece minute Lachapelle-Marteau, Brigard şi Bussy-Leclerc vor afla ce s-a întîmplat şi, la rîndul lor, le vor da de ştire colorlalţi.

— Pune în primul rînd să-i omoare pe cei doi nătărăi care păzeau portierele cînd a trecut pe aici caleaşca : în felul acesta vom putea înfăţişa lucrurile cum vom socoti noi că ne-ar prinde mai bine să arătăm că s-au petrecut.

— Bieţii băieţi ! De ce să-i ucidem ! protestă Mayneville. Credeţi, într-adevăr, că trebuie neapărat să-i ucidem, doamnă ?

— Cine, Loignac ? Atîta pagubă !

— Este un ostaş viteaz.

— Un neisprăvit care s-a ajuns, ca şi gălăganul celălalt care călărea în stînga trăsurii, acela oacheş la faţă şi cu ochii ca nişte cărbuni aprinşi.

---

[1] Joc de cuvinte : *Mèneligue* — sufletul Ligii.

— De acela nu mi-e chiar așa milă, fiindcă nici nu-l cunosc ; de altfel, împărtășesc părerea dumneavoastră, doamnă : are o mutră destul de urîcioasă.

— Îl lași va să zică pe mîna mea — spuse ducesa, rîzînd.

— Cu dragă inimă, doamnă.

— Într-adevăr, am și pentru ce să-ți mulțumesc.

— Ei, Doamne, vă rog să mă credeți că nu vreau cîtuși de puțin să vă contrazic ; tot ce vă spun e numai spre binele domniei voastre, avînd în vedere numele pe care-l purtați și cinstea partidului pe care-l reprezentăm.

— Bine, bine, Mayneville, toată lumea știe că ești un om virtuos și, dacă e nevoie, îți putem da și o adeverință. Dumneata n-o să ai nici un amestec în toată povestea asta : amîndoi au apărat, pasămite, casa de Valois și au apărat-o cu prețul vieții lor. Singurul de care îți cer să ai grijă este tînărul acesta.

— Care tînăr ?

— Cel care a ieșit de aici adineauri. Vezi dacă a plecat într-adevăr și dacă nu este cumva vreo iscoadă trimisă de dușmanii noștri.

— Doamnă — rosti Mayneville — porunca dumneavoastră va fi împlinită.

Se duse apoi la fereastra balconului, o întredeschise și scoase afară capul încercînd să vadă ceva.

— O, ce noapte întunecoasă ! exclamă el.

— Sfîntă, binecuvîntată noapte ! spuse ducesa. Cu atît mai binecuvîntată, cu cît este mai întunecoasă. Curaj, deci, căpitane !

— Da, numai că n-o să putem vedea nimic, doamnă, și dumneavoastră trebuie să vedeți neapărat ce se întîmplă.

— Dumnezeu, a cărui lege o apărăm, priveghează pentru noi, Mayneville.

Mayneville, care, cel puțin așa se părea, nu punea chiar atîta temei ca doamna de Montpensier pe amestecul Celui de Sus în tărășeniile de felul acesta, Mayneville, zic, se așeză din nou la fereastră și nu se mai clinti de acolo,

străduindu-se pe cît putea să sfredelească bezna nopţii cu privirea.

— Se vede trecînd cineva ? întrebă ducesa, stingînd din prudenţă luminile.

— Nu, dar se aude un tropot de cai.

— Bravo, bravo, ei sînt, Mayneville ! Totul merge strună.

Şi ducesa se uită dacă mai avea la cingătoare faimoasa pereche de foarfeci sortită să joace un rol atît de important în istorie.

XLIII

CUM A AJUNS DOM MODESTE GORENFLOT SĂ-L BINECUVÎNTEZE PE REGE CU PRILEJUL TRECERII SALE PRIN FAŢA MĂNĂSTIRII IACOBINILOR

Ernauton părăsi conacul cu inima copleşită de toate cele întîmplate, dar în acelaşi timp cu conştiinţa împăcată ; avusese nemaipomenita fericire de a-şi mărturisi dragostea unei principese şi de a reuşi apoi, în urma discuţiei foarte serioase ce avusese loc după aceea, să facă în aşa fel ca mărturisirea lui să fie uitată, dar numai atît cît trebuia pentru ca să nu-i pricinuiască nici un neajuns în momentul de faţă şi să dea roade mai tîrziu.

Mai mult încă, avusese norocul să nu-l trădeze nici pe monarh, nici pe domnul de Mayenne şi să nu se trădeze nici pe sine.

Prin urmare, putea fi mulţumit, deşi mai avea încă atîtea dorinţe pe care ar fi vrut să şi le împlinească, şi printre aceste dorinţe, şi aceea de a se întoarce cît mai repede la Vincennes spre a-i împărtăşi regelui tot ce aflase.

În sfîrşit, după ce-l va fi încunoştiinţat pe rege, nu mai dorea decît să se culce şi să viseze.

Să viseze este suprema fericire a oamenilor de acțiune, singura odihnă pe care și-o pot îngădui.

De aceea, cum ieși pe poarta conacului Bel-Esbat, Ernauton dădu pinteni calului, pornind la galop, dar abia făcu o sută de pași, purtat în goană de tovarășul său credincios, supus la atîtea încercări în ultimele zile, că se văzu dintr-o dată silit să se oprească în loc din pricina unui obstacol pe care ochii săi orbiți de lumina de la Bel-Esbat și încă nedeprinși îndeajuns cu întunecimea de afară nu apucaseră să-l zărească și deci nu puteau nici să-l măsoare.

Era vorba de un pîlc de călărești care îl învăluiseră dintr-o parte și alta a șoselei și-i tăiaseră calea, punîndu-i în piept o jumătate de duzină de spade și tot atîtea pistoale și pumnale.

Oricum, erau prea multe pentru un singur om.

— Ce-i asta?! se miră Ernauton. Au început să iasă tîlharii la drumul mare doar la o leghe de Paris? Naiba s-o ia de țară! Înseamnă că prefectul regelui nu face nici două parale! L-aș sfătui să pună altul în locul lui!

— Liniște, vă rog! porunci un glas care i se păru cunoscut lui Ernauton. Spada și armele dumneavoastră și fără multă vorbă!

Unul din oameni apucă bidiviul de dîrlogi, alți doi îl jefuiră pe Ernauton de arme.

„Ai dracului! Ce îndemînatici sînt!" șopti printre dinți Ernauton. Pe urmă, întorcîndu-se către cei ce se pregăteau să-l aresteze, zise:

— Domnilor, sînteți atît de buni să-mi spuneți măcar...

— Bine, dar e domnul de Carmainges! exclamă căpetenia tîlharilor, ținînd încă în mînă spada tînărului gentilom pe care o înhățase o clipă mai înainte.

— Domnul de Pincornay! se minună Ernauton. Pfui! Urîtă meserie ți-ai găsit.

— Tăcere am spus! repetă la cîțiva pași de ei glasul poruncitor. Duceți-l la închisoare.

— Păi să vezi, domnule de Sainte-Maline — spuse Perducas de Pincornay — omul pe care l-am arestat...

— Ce-i cu el ?

— E camaradul nostru, domnul Ernauton de Carmainges.

— Cine, Ernauton ? exclamă Sainte-Maline, îngălbenindu-se de ciudă. Ce caută aici ?

— Bună seara, domnilor ! îi întîmpină liniştit Carmainges. Drept să spun, nu mi-aş fi închipuit c-o să am parte de o societate atît de agreabilă.

Sainte-Maline nu scoase un cuvînt.

— Am impresia că vreţi să mă arestaţi — continuă Ernauton — căci nu-mi vine să cred că aveţi de gînd să mă prădaţi.

— Ei, drăcia dracului ! bombăni Sainte-Maline. Numai la asta nu m-aş fi aşteptat.

— Nici eu, pe legea mea ! mărturisi Carmainges, rîzînd.

— Ce încurcătură ! Ia spune, ce făceai pe şosea ?

— Dacă ţi-aş pune aceeaşi întrebare, domnule de Sainte-Maline, ai binevoi să-mi răspunzi ?

— Nu.

— Atunci n-ai să te superi dacă am să procedez la fel ca dumneata.

— Nu vrei să spui, aşadar, ce făceai pe şosea ?

Ernauton se mulţumi să zîmbească, fără să răspundă nimic.

— Nici unde te duceai ?

Aceeaşi tăcere.

— În cazul acesta, domnule — spuse Sainte-Maline — de vreme ce nu vrei să-mi dai nici un fel de lămuriri, mă văd silit să te tratez ca pe oricare cetăţean.

— Treaba dumitale ! Ţin totuşi să-ţi atrag atenţia că vei da socoteală pentru faptele dumitale.

— Cui să-i dau socoteală ? Domnului de Loignac ?

— Cuiva mai mare.

— Domnului d'Épernon ?

— Altcuiva şi mai mare.

— Fie orice-o fi ! Aşa am primit ordin, trebuie să te trimit la Vincennes.

— La Vincennes ? Minunat ! Chiar acolo mă și duceam, domnule.

— Sînt încîntat, domnule — spuse Sainte-Maline — că această scurtă călătorie se potrivește atît de bine cu dorințele dumitale.

Doi oameni cu pistolul în mînă luară numaidecît în primire ostaticul, pe care-l escortară o bucată de drum, pînă în dreptul altor doi ostași ce vegheau la o distanță de cinci sute de pași de primii. La rîndul lor, ultimii doi făcură același lucru, așa încît Ernauton avu parte să fie petrecut tot timpul pînă în curtea donjonului de camarazii săi.

În curte, Carmainges zări în mijlocul unei cete de o sută cincizeci de soldați din cavaleria ușoară veniți de la Nogent și de la Brie cincizeci de călăreți dezarmați, care, palizi la față și cu niște mutre plouate, își deplîngeau soarta vitregă, convinși că isprava începută în împrejurări atît de fericite era sortită să aibă un deznodămînt destul de ticălos.

Toți acești oameni fuseseră prinși, care prin vicleșug, care cu anasîna, de către cei Patruzeci și Cinci, care îndepliniseră astfel prima lor misiune de cînd intraseră în slujbă, fie tăbărînd cîte zece asupra a doi-trei dintre ei, fie ațiinînd calea în chipul cel mai politicos celor pe care-i socoteau mai primejdioși și punîndu-le pe nepusă masă pistolul sub nas, tocmai cînd adversarii erau încredințați că se întîlniseră cu niște camarazi și că era vorba de un schimb de amabilități.

În consecință, nu avusese loc nici o încăierare și nu se auzise nici cel mai mic strigăt, iar cu prilejul unei asemenea întîlniri în care partizanii Ligii fuseseră opt contra douăzeci, în momentul cînd unul dintre șefii lor pusese mîna pe pumnal ca să se apere și deschisese gura să țipe, fusese înșfăcat de cei Patruzeci și Cinci, care-i puseseră călușul în gură, mai-mai să-l înăbușe, și-l făcuseră să dispară cu ușurința cu care echipajul unei corăbii deapănă o parîmă petrecînd-o prin mîinile unui șir întreg de oameni.

Cu siguranță că lui Ernauton i-ar fi crescut inima de bucurie să fi știut lucrul acesta, dar tînărul gentilom pri-

vea fără să înțeleagă nimic deocamdată. ceea ce îi întunecă un pic sufletul timp de zece minute. Totuși, cînd își dădu seama din cine era alcătuit grupul de prizonieri din care urma să facă și el parte, îi spuse lui Sainte-Maline :

— Precum se vede, domnule, ai aflat că aveam o misiune importantă de îndeplinit și, ca un bun și îndatoritor camarad, temîndu-te să nu am de întîmpinat vreo neplăcere pe drum, ai avut grijă să-mi dai o escortă care să mă însoțească ; acum însă pot să-ți mărturisesc, în sfîrșit, că ideea dumitale a fost cît se poate de binevenită : regele mă așteaptă și am, într-adevăr, să-i aduc la cunoștință unele lucruri cît se poate de importante. Vreau să-ți mai spun de asemenea că, dacă n-ai fi fost dumneata, poate că n-aș fi reușit să ajung aici și că voi avea cinstea să-i arăt monarhului tot ce-ai făcut pentru a-i fi de folos.

Sainte-Maline se împurpură la față, așa cum mai înainte se îngălbenise de mînie ; dar, ca un om inteligent ce era atunci cînd patima nu-i întuneca vederea, se dumeri numaidecît că Ernauton spunea adevărul și că era așteptat. Știa, de asemenea, că nu era de glumit nici cu domnul de Loignac și nici cu domnul d'Épernon, așa că se mulțumi să răspundă :

— Ești liber, domnule Ernauton. Îmi pare bine că am putut să-ți fiu de ajutor.

Ernauton se desprinse din grup și începu să urce treptele ce duceau spre camera regelui.

Sainte-Maline, care-l urmărise cu privirea, îl văzu pe Loignac întîmpinîndu-l pe domnul de Carmainges la jumătatea scării și făcîndu-i semn să-și continue drumul. La rîndul său, Loignac coborî în curte pentru a număra prizonierii.

Se dovedi, potrivit constatărilor lui Loignac, că, în urma arestării celor cincizeci de oameni, drumul era slobod, în sfîrșit, și avea să rămînă slobod pînă a doua zi dimineață, deoarece trecuse ora la care acești cincizeci de oameni trebuiau să se întrunească la Bel-Esbat.

Regele putea deci să se întoarcă fără nici o grijă la Paris.

Loignac își făcuse însă socoteala, fără să țină seama nici de mînăstirea iacobinilor, nici de artileria și de muschetele cuviosilor părinți.

D'Épernon, în schimb, cunoștea de-a fir-a-păr toată situația, din gura lui Nicolas Poulain. Așa că, atunci cînd Loignac veni să-i dea de știre comandantului său : „Domnule, toate drumurile sînt deschise", d'Épernon îi răspunse :

— Bine. Regele a poruncit să se alcătuiască trei plutoane din garda celor Patruzeci și Cinci, unul înainte și celelalte două de-a dreapta și de-a stînga portierelor ; și cîteșitrele să înconjoare strîns calcașca pentru ca nu cumva să fie în bătaia gloanțelor, dacă s-ar întîmpla să tragă asupra noastră.

— Am înțeles — spuse Loignac cu sîngele rece al unui adevărat militar. Cît privește gloanțele, cum nu văd de unde ar putea să iasă muschetele, nu văd nici cine ar putea să tragă asupra noastră.

— În dreptul iacobinilor, domnule, veți strînge rîndurile ! zise d'Épernon.

Convorbirea fu întreruptă de forfota ce se iscase pe scară.

Regele cobora treptele, pregătindu-se de plecare : în urma lui veneau cîțiva gentilomi, printre care, cu o strîngere de inimă lesne de înțeles, Sainte-Maline îl recunoscu și pe Ernauton.

— Domnilor — întrebă suveranul — cei Patruzeci și Cinci de viteji ai mei s-au adunat ?

— Da, sire — răspunse Ernauton, arătîndu-i o ceată de călăreți ce se întrezărea sub bolți.

— Ordinele au fost date ?

— Da, sire, și vor fi întocmai respectate.

— Să mergem, atunci ! porunci maiestatea sa.

Loignac ordonă să sune înșeuarea.

Se făcu apelul cu voce scăzută și se constată că cei Patruzeci și Cinci erau toți în păr : nici unul nu fusese dat lipsă.

Oamenii lui Mayneville și ai ducesei fură lăsați în seama ostașilor din cavaleria ușoară, care trebuiau să-i încarce-

reze ; nimeni însă nu avea voie, sub amenințarea pedepsei cu moartea, să schimbe un singur cuvînt cu ei. În sfîrșit, regele se urcă în trăsură, avînd grijă să pună lîngă el spada scoasă din teacă.

Domnul d'Épernon bombăni „Comedia dracului !" și încercă, la rîndul său, curtenitor spada, să vadă dacă poate fi trasă cu ușurință din teacă.

Ornicul donjonului bătu orele nouă : alaiul porni.

Trecuse un ceas de la plecarea lui Ernauton și domnul de Mayneville încă mai ședea la fereastra de la care, precum știm, se străduise în zadar să-l urmărească pe tînărul gentilom ce se mistuise în noapte ; atîta doar că era mult mai puțin liniștit acum, după un ceas de așteptare, și, mai cu seamă, ceva mai mult îndemnat a-și pune nădejdea în ajutorul Celui de Sus, căci începuse să creadă că nu se mai poate bizui pe ajutorul oamenilor.

Nici picior de soldat nu se arătase pînă în momentul acela ; doar uneori, în răstimpuri îndepărtate, drumul tăcut și învăluit în zăbranicul nopții răsuna de ropotul unor cai mînați în goana mare spre Vincennes.

Auzind zgomot, domnul de Mayneville și ducesa căutau să-și afunde privirea în beznă, cu speranța că vor recunoaște pe oamenii lor, că vor deslușì cumva ce se petrece sau că vor afla pentru ce întîrziaseră.

Îndată însă ce zgomotul se stingea, tăcerea se așternea din nou peste tot cuprinsul.

Toată această necurmată frămîntare, sortită să se irosească în van, ajunsese să-l neliniștească pe Mayneville în asemenea măsură, încît poruncise unuia dintre slujitorii ducesei să încalece pe cal și să se ducă să afle ce se întîmplă de la primul pîlc de călăreți ce-i va ieși în cale.

Ștafeta însă nu se mai înapoiase.

Ducesa, care stătea ca pe ghimpi, trimisese atunci o a doua ștafetă, care, de asemenea, nu se mai întorsese acasă.

— Probabil că ofițerul nostru — își dădu cu părerea ducesa, care obișnuia să vadă totul în roz — probabil că ofițerul nostru s-o fi temut că n-are destui ostași și a păstrat de rezervă oamenii pe care i-am trimis ; e un lucru înțelept, dar cam neliniștitor pentru noi.

— Neliniștitor, într-adevăr, cît se poate de neliniștitor — răspunse Mayneville cu privirea ațintită în adîncul zărilor întunecoase.

— Oare ce s-o fi întîmplat, Mayneville ?

— Am să dau chiar eu o raită călare și, pînă la urmă, trebuie să aflăm, doamnă.

Și Mayneville se pregăti să plece.

— Nu-ți dau voie ! strigă ducesa, oprindu-l. Cine rămîne atunci cu mine, Mayneville ? De unde vrei să-i cunosc eu pe toți ofițerii și prietenii noștri, cînd va sosi momentul ? Nu se poate, Mayneville ! Stai aici ! E firesc să ți se năzare tot felul de gînduri cînd e vorba de o taină atît de înfricoșătoare ; în tot cazul însă, planul era prea admirabil întocmit ca să nu reușească, cu atît mai mult cu cît știi bine că secretul a fost păstrat cu cea mai mare strășnicie.

— Ora nouă — murmură Mayneville, ca și cînd ar fi răspuns mai curînd inimii sale stăpînite de îngrijorare decît cuvintelor ducesei. Ah, uite că iacobinii au început să iasă din mînăstire și să se înșiruie pe lîngă ziduri ; poate că vor fi primit ei vreo înștiințare.

— Ia taci ! strigă ducesa, întinzînd mîna ca și cum i-ar fi arătat ceva în zare.

— Ce e ?

— Taci ! N-auzi nimic ?

În depărtare începuse să se audă un bubuit ca de tunet.

— Vin călăreții ! izbucni ducesa. Ni-l aduc plocon, ni-l aduc aici !

Și, cu firea ei pătimașă, trecînd cu înlesnire de la teamă la cea mai zănatică bucurie, începu să bată din palme strigînd :

— E în mîna mea acum ! E în mîna mea !

Mayneville trase din nou cu urechea.

— Da — spuse el — într-adevăr, se aude duruind o caretă și niște cai alergînd. Și porunci, răcnind din fundul plămînilor : Afară, sfinții voastre, afară din mînăstire !

Îndată poarta cea mare din zăbrele de fier a chinoviei se deschise, lăsînd să iasă afară, într-o ordine desăvîrșită, cei o sută de călugări înarmați în frunte cu Borromée.

Monahii ocupară drumul, așezîndu-se în curmezișul lui.

În momentul acela se auzi glasul lui Gorenflot, care striga :

— Stați puțin ! Așteptați-mă și pe mine ! Trebuie să fiu în fruntea soborului, să primim cum se cuvine pe maiestatea sa.

— În balcon, preacuvioase, în balcon ! strigă Borromée. Știți doar că trebuie să fiți mai presus decît noi. Nu spune oare Sfînta Scriptură : „Te vei ridica mai presus decît ei, precum cedrul se ridică deasupra isopului" ?

— Așa e — încuviință Gorenflot — ai dreptate ! Uitasem că mi-am ales singur locul ; noroc că te am pe dumneata, frate Borromée, ca să-mi aduci aminte, mare noroc !

Borromée dădu un ordin în șoaptă și patru frați se grăbiră să se urce în balcon, așezîndu-se de-a dreapta și de-a stînga cucernicului stareț, chipurile, spre a-i spori cinstea și slava.

Puțin mai apoi, drumul care făcea o cotitură la oarecare distanță de mînăstire fu luminat de o mulțime de facle, în bătaia cărora ducesa și Mayneville văzură scînteind niște platoșe și sclipind tăișurile unor spade.

— Du-te repede, Mayneville — porunci ducesa, neputîndu-se stăpîni — și adu-mi-l aici legat fedeleș, între străji !

— Bine, bine, doamnă — spuse gentilomul cu gîndul aiurea. Totuși e ceva care mă neliniștește.

— Ce anume ?

— N-am auzit semnalul, așa cum ne-am înțeles.

— Ce rost mai are semnalul, cînd a încăput în mîinile noastre ?

— Dar după cîte știu trebuia să fie arestat aici, în dreptul mînăstirii.

— Vor fi găsit o ocazie mai prielnică poate ceva mai încolo.

— Nu văd unde e ofițerul nostru.

— Las' că l-am văzut eu.

— Unde-i ?

— Uite, panașul acela roșu !
— Păcatele mele, doamnă !
— Ce e ?
— Panașul roșu...
— Zi odată !
— E domnul d'Épernon, domnul d'Épernon cu spada în mînă.
— Cum, i-au lăsat spada ?
— Să mă bată Dumnezeu ! Văd că dă ordine.
— Cui, oamenilor noștri ? Nu cumva ne-au trădat ?
— Vai, doamnă, nu sînt oamenii noștri.
— Ți-ai pierdut mințile, Mayneville.

În momentul acela, Loignac, care avea comanda primului pluton din garda celor Patruzeci și Cinci, învîrtind prin aer vajnica-i spadă, strigă :

— Trăiască regele !

— Trăiască regele ! repetară cu puternicul lor accent gascon, făcînd să clocotească văzduhul, cei Patruzeci și Cinci, plini de înflăcărare.

Ducesa păli, prăbușindu-se peste marginea ferestrei, gata-gata să-și piardă cunoștința.

Întunecat la față și cu un aer hotărît, Mayneville apucă spada. Nu putea ști dacă, în trecere, oamenii aceștia nu aveau cumva de gînd să năvălească în casă.

Alaiul înainta mereu ca un vîrtej năprasnic de zgomot și de lumină. Ajunsese în dreptul conacului Bel-Esbat și peste puțin avea să ajungă în dreptul mînăstirii.

Borromée făcu trei pași înainte. Loignac își mînă calul drept spre călugărul care, așa îmbrăcat cum era cu rasa lui de șiac, părea c-ar fi vrut să-l provoace la luptă. Borromée însă, care era un om cu capul pe umeri, își dădu seama că totul este pierdut și hotărî numaidecît ce să facă.

— La o parte ! La o parte ! strigă cu strășnicie Loignac. Faceți loc regelui !

Borromée, care apucase să tragă sabia pe sub rasa călugărească, o vîrî înapoi în teacă.

Însuflețit de urale și de zăngănitul armelor și orbit de pîlpîirea strălucitoare a faclelor, Gorenflot ridică dreapta lui viguroasă și, cu degetul arătător și cel mijlociu întinse, îl binecuvîntă pe rege de sus, din balcon.

Henric, care se uita pe ferestruica portierei, îl văzu și-l salută surizînd.

Zîmbetul monarhului, care era cea mai netăgăduită dovadă că preacucernicul stareț al iacobinilor era privit cu ochi buni la curte, făcu să se încingă deodată inima lui Gorenflot, care strigă la rîndul său „Trăiască regele!" cu un glas atît de puternic, încît ar fi fost în stare să spargă bolțile unei catedrale.

Ceilalți călugări însă rămaseră cu gurile încleștate. Într-adevăr, se așteptau la cu totul alt deznodămînt după două luni de exerciții militare și după răscoala armată care urmase.

Borromée însă, ca un adevărat mercenar ce era, socotise dintr-o aruncătură de ochi numărul apărătorilor monarhului și văzuse că aveau într-adevăr o ținută războinică. Lipsa partizanilor ducesei mărturisea faptul că lovitura dăduse greș: a pregeta să se supună în aceste împrejurări, ar fi însemnat să-și taie craca de sub picioare.

Nu mai stătu deci la îndoială și, în clipa cînd calul lui Loignac era gata să-l ia în piept, strigă „Trăiască regele!" cu o voce aproape tot atît de răsunătoare ca și a lui Gorenflot.

Toată mînăstirea răcni atunci într-un glas „Trăiască regele!", fluturînd armele.

— Mulțumesc, sfinților voastre, mulțumesc! strigă cu o voce pătrunzătoare Henric al III-lea.

Și trecu prin fața mînăstirii, între zidurile căreia ar fi trebuit să se încheie călătoria sa, ca un vîrtej de foc, de vuiet și de slavă, lăsînd în urmă Bel-Esbat cufundat în noapte.

De sus, din balconul casei, ascunsă de stema de fier poleit îndărătul căreia căzuse în genunchi, ducesa privea, iscodea, sorbea din ochi fiecare chip scăldat în lumina înșelătoare a faclelor.

— Ah! dădu ea un țipăt la un moment dat, arătînd cu mîna spre unul dintre călărețiii ce escortau caleașca. Iată uite, iată uite, Mayneville!

— Tînărul de adineauri, mesagerul domnului duce de Mayenne, e omul regelui! exclamă gentilomul.

— Sîntem pierduți! murmură ducesa.

— Trebuie să fugim şi cît mai repede, doamnă — îşi dădu cu părerea Mayneville — căci mîine Valois va căuta să profite de biruinţa pe care a cîştigat-o azi.

— Am fost trădaţi ! se tînguí ducesa. Băiatul ăsta ne-a trădat ! Ştia tot !

Regele însă era departe ; se făcuse nevăzut, mistuindu-se împreună cu toată suita lui sub bolta porţii Saint-Antoine, care se deschise în faţa sa, pentru a se închide la loc în urma caleştii.

CUPRINS

Capitolul I	Poarta Saint-Antoine . .	5
Capitolul II	Ce se petrecea în preajma porții Saint-Antoine . .	14
Capitolul III	Trecerea în revistă . . .	24
Capitolul IV	Loja din Piața Grève a M.S. regele Henric al III-lea	33
Capitolul V	Supliciul	45
Capitolul VI	Cei doi frați Joyeuse . .	55
Capitolul VII	Cum a izbutit „Spada Mîndrului Cavaler" să dobîndească biruința asupra „Trandafirului Dragostei"	70
Capitolul VIII	Portret de gascon . . .	79
Capitolul IX	Domnul de Loignac . . .	89
Capitolul X	Omul cu platoșe	100
Capitolul XI	Din nou Liga	107
Capitolul XII	La palatul Luvru, în camera maiestății sale Henric al III-lea	115
Capitolul XIII	Dormitorul	128
Capitolul XIV	Strigoiul lui Chicot . . .	137
Capitolul XV	Despre greutățile pe care le are de întîmpinat un monarh în căutarea unui ambasador destoinic . . .	154
Capitolul XVI	În ce fel și din ce pricină răposase Chicot	167
Capitolul XVII	Serenada	175
Capitolul XVIII	Punga lui Chicot . . .	185
Capitolul XIX	Mînăstirea iacobinilor . .	190
Capitolul XX	Cei doi prieteni . . .	197
Capitolul XXI	Convivii	205
Capitolul XXII	Fratele Borromée . . .	215
Capitolul XXIII	Lecția	224
Capitolul XXIV	Enoriașa	232
Capitolul XXV	Capcana	241
Capitolul XXVI	Familia Guise	251
Capitolul XXVII	La palat	255
Capitolul XXVIII	Destăinuirea	261

Capitolul XXIX	Doi prieteni	268
Capitolul XXX	Sainte-Maline	275
Capitolul XXXI	Despre cuvîntarea pe care domnul de Loignac a ținut-o în fața celor Patruzeci și Cinci	288
Capitolul XXXII	Domnii din burghezia Parisului	295
Capitolul XXXIII	Fratele Borromée . . .	306
Capitolul XXXIV	Chicot latinist	314
Capitolul XXXV	Cele patru vînturi . . .	321
Capitolul XXXVI	Cum s-a desfășurat mai departe călătoria lui Chicot și ce i-a fost dat să pățească	329
Capitolul XXXVII	A treia zi de călătorie . .	337
Capitolul XXXVIII	Ernauton de Carmainges .	344
Capitolul XXXIX	Curtea echipajelor . . .	353
Capitolul XL	Cele șapte păcate ale Magdalenei	362
Capitolul XLI	Bel-Esbat	373
Capitolul XLII	Scrisoarea domnului de Mayenne	384
Capitolul XLIII	Cum a ajuns dom Modeste Gorenflot să-l binecuvînteze pe rege cu prilejul trecerii sale prin fața mînăstirii iacobinilor	393

Redactor responsabil :
ALEXANDRINA ȚIMPĂU
Redactor artistic : A. IONESCU
Tehnoredactor : C. VULCĂNESCU

Dat la cules 18.06.1968. Bun de tipar 02.08.1968. Apărut 1968. Comanda nr. 7703. Tiraj 100.140 legate. Hîrtie scris I A sul 84/70 m². Coli editoriale 23,01. Coli de tipar 25,5. A. 21.035. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 80 490 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii". Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

AL. DUMAS

CEI PATRUZECI ȘI CINCI

EDITURA TINERETULUI

Vol. I-II Lei 30